
3 1761 07143363 5

HANNIBAL SEHESTED.

EN BERETNING

EFTER TRYKTE OG UTRYKTE KILDER.

AF

THYRA SEHESTED.

II.

BILAG.

KJØBENHAVN.

HOS C. A. REITZEL.

TRYKT HOS J. JØRGENSEN & Co.

1886.

BILAG.

Hannibal Sehesteds Instrux

som Hovmester hos Grev Valdemar Christian.

Instruction och Befalning, som Wii Christian dend Fierde, med Guds Naade Danmarches, Norges, Wendes och Gottes Konning, hertug wdi Slesvig, Holsten etc. Naadigst giffuet haffuer Osz Elsch: Hannibal Seested til Nöraggergaard, vor mand, tiener och voris Elsch: Kierre Söns Greff Valdemars, Greffue til Slesvig Holsten, Hoffmester, huor effter hand sig vdi sin hannom betroede bestilling haffuer att rette och forholde. Och for dett förste, efftersom Wii hannom Naadigst haffuer hannom antagett och tilbetroett att vere forn[e] voris Elsch: kiehre Söns Greff Waldemars, Greffue til Slesvig Holsten, Hoffmester, da schall hand nest dend troschab, hand Osz och vore Riiger plictig er, wdi allemaader sig forholde, som dett en Hoffmester well anstaar. Och vdi sönderlighed altiid, saavitt hans helbred tilstæder, personlig hos Greffuen verre tilstæde och holde hannom til Gudsfryctt, Morgen och afften bön och andre Gudelige exercitier, och nest Guds hielp actt haffue, att hand iche forföres vdi religionen, meden forbliffuer ved voris Kirches och Ausborgiske Confession effter Guds reene och allene saliggiörende ord, Saa och att hand sig altid öffuer vdi alle Grefflige dyder, Sæder och höfflige omgengelse, Dernest och holde hannom til att Conversere med dennom, aff huilche hand nogett kand lere aff, och holde hannom fra deris omgengelse, som hannom kand Corrumpere. Hans præceptorem skall hand och holde til med flid att forrette sitt officium, och derhos tilholde Wel-

be[e] greff Waldemar sine Studia att Continuere och sine Sprog och Exercitia med fliid att lære, Och hannom ellers vdi leffnett, Sæder och omgengelse saaledis forregaa, att hand aff sig eller nogen, der hos hannom ere, inttett ontt Exempel eller Aarsag til forargelse schall kunde tage. Belangendes Welb[te] Greffues tiennere, dennom schall hand tilholde huer och en sin bestilling flittigen och vell att forrette; forfarer hand, nogens vdyctighed eller wvaane nogett Skadeligtt att giffue Greffuen anleiding til, dennom schall hand strax affschaffue och were om andre dyctige i dett sted. Belangende huis ellers der kunde forrefalde, midler tid Welb[te] Greffue hos voris Hoff forbliffuer, der om wille wy hannom effter hans vnderdanigst forspörgen widere informere, Saa och, naar hand aff Riigett med welb[te] woris Elsch: kierre Sön vdi fremmede lande effter hans bestallings Inhold schall forreise, hannom daa vittlöfftigere instruere, efftersom wdkreffues och hand kand befinde sig fornöden were til haffterrettning. Belangendes hans besolding och vnderhold, der med schall forholdes effter hans Bestallungs lydelse.

Haff: 5. Novembr. anno 1636.

(Geh. Arch. Sjæll. Reg. 1636.)

Hannibal Sehested til Christian den 4de

(efter Hjemkomsten fra Spanien 1641).

Naar jeg undertiden Rett Exagererer oc betencher Eders kongl. Maj[ts] Høy- Kongl[e] oc mangfoldige Gunst oc Naade imod mig, Eders kong. Maj[ts] underdanigste oc Ringe Tiener, fra den förste Dag jeg kom udi Tieniste indtil Neruerendes thime, Da kand jeg sandelig iche finde Nochsom fuldkommen oc kraftig ord, hvorvel Jeg saadan Naade oc gunst med Rett

allvor oc ydmyg tacksigelse udi störste underdanighed billigen oc gierne burde oc wille erkiende.

Thi at begynde fra A° 1630. Jeg først er kommen hiemb udi Landet efter Noglle Aars Reisser vdi Engeland, Franchrige, Holland, tydschland oc strax underdanigst trad udi thieniste till vnderdanigst opvartning udi Eders Kongl. May^{ts} Hof paa thi aars tid, udi samme thieniste da er min Løn blefven ofuerflödig.

Udi Naadigst Betrachtning, at effter som jeg for tho Aars förste Opvartninger A° 1632 Naad. blefuen dimitteret oc forlofvet at Reisze paa andre steder med samme Eders Kongl. Maj^{ts} Naadigste Besolding til min fortæring udi samme Reise, oc saadan Naad. forlof anvendt paa 3 aars tid udi Italia, Sicillia, Malta oc Spanien med nogen fordeel af Sproget oc maadelig underretning om samme Landers rette Beskaffenhed, da er jeg Anno 1635 strax effter min Hiembkomst udi Hoffet bleven diverteret fra den gemehne opvartning oc wed Eders Kongl. May^{ts} egen Naadige Skriftlig ordre blefven afferdiget at tragtere med Cansler Oxenstiern, om hvis da forefaldt at behandle, Hvilchet allereede war en begyndelse oc goed Indgang til andre sager med tiden at kunde betiene, Endoeg jeg nochsom maa bekiende, min Riinge schichelighed til saadant och stoere Verfarenhed udi sager burde billigen paa de tider at hafve afschrechet mig fra saadane wichtige Commissions forrettelse, hafde iche Eders Kongl. May^{ts} egne Medfødde Mildhed Kongelige gifuet mig det mod, som ofuer gaar ald den Credit oc frihed, mand ellers pleyer at søge udi sin egen fuldkommenhed.

Lidet effter udj samme Aar hafver det naadigst behaget Eders Kongl. Mayst at befahle ofver mig udi andre Maader, nembl: at opvarte E. K. M. Elskelig kiere Søn den Høy oc welbaarne Grefve graf Woldemar, fød grefve til Slesvig oc Holsten, at Reisse med hannem til Wien, Hvilchet E. Kongl. Mayst dog naadigst lod sig befalde paa en underdan^{e} An-

søgning at forandre, med disse andre Reigser, Grefuen giorde udi Holland, flandern, Franchrige, Italia oc Engeland, den nytte oc gafn E. K. May[ts] egen Domb oc tycke Jeg underdanigst will hafue hiembstillet, fulddrifuende her mit forsett udi dette mit Ringe schrifft, det schiöne oc kiende det ydmygst oc tachnemmeligt Mueligt E. K. M. Idelige oc continuerlige Gunst, hvor ved Jeg er saa lychelig oc meget wel forfremmet till, till denne stand ieg mig nu saa höyt udi befinder ofver ald min fortieniste.

Dette er saa klart oc aabenbahr for hver mand, at Ingen sig nochsom kand forundre, oc jeg iche nochsom selfver begrunde Hans Kongl. Naade, mig er scheet, udi det E. Kongl. May[st] gifuet mig sin ægte Dotter, hvilchet Enschiönt fleere af mine lige er wederfaret oc samtöcht, saa ved Jeg dog, hvor höyt jeg agter denne min Sierdelis Lyche foruden gemeene Regler, oc wil nest Guds Hielp med frembdeles Bistand af E. Kongl. May[sts] Naade alting saaledes forestaae, som det min schyldighed alle wegne ud af mig udkræfuer och sagernis forlöb best bekuemmer moed dennem, som modernis forseelsze saa høyt hafuer kundt forarge, at Børnene sig wel maa undsee, dersom E. K. M. iche tencher paa Middel udi tide, at befrie dennem fra Mangis Calumnier, som nu well holder deris Idder Inden, Indtill de seer tiderne forandret.

Ofuer denne Eders Kongl. May[ts] Naadige tilsafn A° 36 paa Frøichen Christine, och den opvartning, mig blef befalet hos Grefven, thog jeg strax Aarsag oc Resolution at Rette mine egne tancher till nogen wisse forsætt, hvor ved ieg Engang meenede, fornemblig vil (!) denne min tredie Reisze at forhverfue saadan hielp til min Naturs ringe beskaffenhed oc begiering ved Erfarenhed udi it oc andet, som jeg tilforne widendes, at jeg iche mere skulle have behof saa snart oc lettelig at undsee mig udi hvis jeg fyrst war well forsichret at wide oc forstaa med fundament u-agtet alles Modsigelsze, som effter giffuer imod Fornuft alleene at følge deres egen Meening . . . . oc der fore anuendt al min tid udi samme

Reisze med Grefuen fra anno 36 til 39 at penetrere alle wegne, hvor det mig til forne var forböden formedelst Mangel af Credit, som grefuens Persohn nu med sig förde, oc insinuerede mig udi En oc andre Herris Hoff at wide deris Beskaffenhed alewegne om kring udi deres Lande oc Fundamentet udaf deres Regering, saa jeg dristelig tör sige, foruden ald undseelse, at hafue lagt nogen Fundament till at giøre E. K. M. oc Rigerne underd^e^ thieneste udi de Sager, som fremmede Herrer kan angaa, hvilket jeg med tiden oc leiligheden oc continuerlig Øfuelsze, dersom det E. K. M. saa Naadigst monne well befalde, formoder bedre at fuldkomme, Effter som den Rette grund oc widenskab udaf alle werdslige Sager oc deres löckelig forrettning mesten bestaar udi den Credit oc Authoritet, som Herrer oc Konger selfe meddeeler deres anbetroede tiennere, hvorved de ere alt det de ere, oc foruden dette er gandske Intet udi deris udvortis wæssen. *Tantum enim Quisquis valet, quantum regis sui voto valet, sic per se ipsum satis valet, et vice versa: Quamvis aliquis multum valet, si penes regem nihil valet, à semet ipso parum valet.*

Widere at erkiende E. K. M^ts^ stoere Kongelige Gunst oc Naade Er jeg A° 1639 strax effter min Hiemkombst med grefuen oc Naadigst abscheede fra same thieniste oc opwartning blefuen forlehnet med thrandkier Slott oc Lehn, hvilchet Endog Enden oc leiligheden udi Landet effter de gemehne Regler iche siunedes at tilstede, saa blef dog alting laufuet wed E. K. M^ts^ Naadigste Tilladelsze oc anordning, at ieg oppebar samme aars Indkombst uden nogen widere forewending oc enda til ydermeere befordring forandrede saadant neste aar med dobbelt Rente oc wisse Indkombst udaf Bahuus Slot oc Lehn, opkaldende mig der foruden til Naadigst Bestilling, hvis Dignitet oc höye Charge mod alle andre Herrer Ministres Nochsom er bekiendt udi Europa.

Anno 1640 hafver E. K. M. ved denne Ambassade udi Spanien gifvet mig Anledning at bringe udi bedre fuldkommenhed den ringe Begyndelse, jeg hafde anlagt udi mine forige

Reisser, ved en oc anden omgiengelse nogenlunde at viide oc lehre, hvad saadan thieniste oc bestilling in publicis noget at negotiere best egnede oc anstoed, oc hvad ud af enhver til samme Sagers louglig forrettelse billigen udkræfver, saa at jeg ud af dette Centro hafver taget mit rette maal, herefter beder at wide min egen naturlige Circumstantz udi mit *talento, propria enim bona non oportet ignorare*, mand maa oc wel sige Sandhed om sig Selffuer.

Denne Ambassadis pregtige udredning oc Høyanseelige Suite, med alt hvis der til giordis fornöden, hafuer veret It Sönderligt ornamentum, hvorved de andre E[s] K. M[ts] mange oc utalige store Vellgierninger taget deres Rette dag och tid, som det eigentlig alreds er bekiendt saa vell paa fremmede Steder som hiemme udj Landet, hvad for Aarsag Jeg hafuer Rett at schiöne oc dømme om E. K. M. höye Kongelige Gunst oc Naade, som mig saa ganske ufortient oc uformodet er wederfaret, Ey heller kand jeg tilbørligen tache E. K. M. Medens allene wed underd. Such, som Indholder alle gode tancher oc ofuergaar ald tachsigelsze, Erkiende min pligt oc schyldighed til alt hvis kand udkræffues udaf En underdanigste tienere, troe undersaatter.

(Kgl. Bibl. Ny kgl. Samling 652, Folio.)

Breve fra Hannibal Sehested af 1645.

(Trykte i »Samlinger til det norske Folks Sprog og Historie«).

Svarskrivelse til Henrik Thott anlangende om Mynteforhøielse, de bortløbne Knegtes Hidskikkelse, Sølvforstrækningen, det leverede Munition og Resten af Contributionen med videre.

Kjære Broder, Henrik Thott, til Svar paa hans Skrivelse sub dato 29 9bris er dette korteligen; at angaaende Myntens

Forhøielse da understaaer jeg mig intet, der eller andensteds, hvor vel og den Materie og Cambio (?) mig mange Aar vel er bevidst, og ofte paa høie Steder, med udførlig Fundament og Omstændighed det og andet mere disse Rigers Trafik og Communikation egentlig vedkommende, bleven berettet, mens naar det, som Henrik Thott haver communiceret derneden, mig remitteres at resolvere noget udi, skal det deduceris med Fundament, hvor vidt derudi noget er at prakticere, og hænger meget derudaf, som disse Riger er høit betænkeligt og nødvendigt; mens det er at beklage, at vi ikke haver en eneste dansk Kjøbmand, mens alle hollandske Factorer, som lidet ivrer disse Rigers Fremtarv mindre end ved privat Nytte. Belangende de bortløbne Knegtes Nedskikkelse med de andre af Garnisonen efter forrige Ordre; da var det jo før de sendes hid, jo bedre, efterdi vi daglig behøver Folk for Syge, Døde og Kvæstede; og naar Lehnsmændene vil sende Penge, saa kan man og underholde Folket bedre; mens Umulighed haver ingen Præcepta, og kan man ikke tage noget, hvor intet er; Gud give, at de som ere langt ifra maatte gouvernere dette Værk udi mit Sted og fornemme hvad Mangel her er for Penge, Proviant til at føre Krigen med som det sig bør. Gud forlade dennem, som haver Skyld. Jeg nødes derfor at reise ned og gjøre min Disculpa, saa maa Enhver svare til Sit. Belangende de svenske Hollænder, for dennem er ikke at frygte og skulle enten snart brænde eller vige deres Kaas udigjen. Belangende Quitantsen for de nedskikkede Toldpenge, skal som tilbørligt underskrives, og hans Tjener leveres saavidt mig vedkommer at annamme og igjen lade levere; mens Contributionen maa Commissarius svare til, det bedste han kan, og Lehnsmændene vil selv staae tilrette for Kongl. Ma. naar Tiden kommer. Det leverede Munition angaaende, finder jeg ingen Rigtighed udi, vil søges ved hans Tjener, hvor det er leveret, og den det annammet at svare. Sølvforstrækningen belangende er altsammen leveret paa Mynten og remitteres til Ober-

hauptmanden at svare til, og efter hans Quitants skal Cantsleren og jeg tilbørligen cavere; ellers maa han og Myntofficerne svare til Vægtens Strenghed. Til Slutning begjæres, at Henrik Thott mig ikke fortænker for min korte og confus Skrivelse, Tiden foraarsager saadan Confusion, som ikke altid kan regneres: beder alene paa det høieste at hvis af Contributionen endnu resterer, maa erlægges til at erstatte Kongens Tolde, som ere laant til Krigens Udgift; thi førend at Kongl. Ma. skal blive mig en unaadig Herre, da søger jeg min Pardon ved Lehnsmændenes Restants hvortil de selv maae svare; befaler hannem ect.

Aggershus 3. Jan. 1645. H. S.

(Anf. Saml. 2. Bd. S. 516).

Memorial.

At General Krigs Commissarius velb. Niels Lange retter alting derefter, med Penge og Extract af Regnskab, som med mig skal ned til Danmark, at han selv med Johan Gaardmand endelig kunde være paa Halden hos mig med be^te Summa Penge inden den 20de Januar udi det allerseneste og gjøre al sin Flid med Johan Gaardmand, at alle de Penge, som ere leverede her paa Slottet og skulde været ned til Danmark, Paaskeskatten alene undtagen, maatte inden den Tid erstattes og komme ned med, ogsaa levere til Johan Gaardmand eller hans egen Tjener en Extract af Regnskabet, hvorved jeg med dennem kunde nogenlunde forklare de Mysteria, som ellers vil falde for, udi Danmark, hvorpaa baade General Commissarius og mig ligger storlig Magt som paa vores Velfærd; indtil at det ved hannem selv fuldkommelig kan forklares, med rigtig Rede og Regnskab for Kongen og Rigens Raad, om saa behøves og paafordres; og at Hr. General Commissarius vilde under sin Haand communicere Johan Gaardmand denne Ordre; at han sig ogsaa saavidt hannem vedkommer, derefter vider at rette, og udimidler-

tid at der samles paa Pengene og Regnskabet forfattes, bad jeg gjerne, at mig nu og da, naar Leilighed gives, maatte forstændiges, hvorledes det befordres og hvad Forhaabning jeg kan gjøre mig til den største Summa muligt at føre ned med, paa det jeg kan nogenlunde bestaae med Ære, og salvere Paaskeskatten til Krigens Fornødenhed; desligeste at Hr. Commissarius ville være betænkt, hvorledes og ved hvad Middel og Stil af Kongl. Missive til Stænderne og alle Lehnsmænd herudi Riget, man kunde erlange den store Restants eller og at han og jeg maae være frie for Maning om samme Restants, om noget feiler udi Skatte, Tolde og Lehnes Afgifter, at erstatte til Danmark, og Lehnsmændene selv at svare dertil hvis ikke kan af os erstattes; thi Haand og Segl paa Ære og Redelighed til Kjøbmænd her og der udgiven, ligger ogsaa Magt paa at holdes, og jeg for min Person bør ogsaa at see mig for, at naar denne Summa nu er klareret til Danmark, saameget denne Gang meest kan komme ned, at jeg siden af hvis der videre kommer ind maa vorde contenteret for min Fordring; thi skulde Krigen vare længere, og man behøvede Kjøbmænds Undsætning videre, og Pengene skulde et andet Aar igjen slaae feil, da frygter jeg, at naar min Credit engang var borte, det skulde gaae ilde til for Undsætning: at jeg derfor førend jeg nu udi Dag forreiser, maatte faae det Overslag paa hvis Hr. General Commissarius er skyldig til Johan Gaardmand, saavelsom og til mig særdeles, og hvad Raad der er til at betale, efter det Memorial, Johan Gaardmand er given, saadant med Hr. Commissarius Tjener at beregne. Alt hvad der senesten af Munition eller andet er bleven opsendt til Mora og Midskog Skandse og H a n s N i e l s e n eller andre der leveret, bad jeg gjerne, at maatte forskaffes den næste Vei ned til Halden om det ikke kan komme sikkert gjennem Sverrig, og at Hans Nielsen følger med Commissario op, at annamme det igjen, som han haver der leveret fra sig, og saa forføie sig dermed til Halden. Saavidt mig vedkommer af Provision og

andet ved Hofmesteren opsendt og munitioneret ved nogle andre, som General Commiss. selv finder dygtige og bekvemme, at sendes strax med som før er rørt, og 30 af de Rytterdegener til Willumsen, de øvrige at sendes hid ned til Tøihuset.

4. Jan. H. S.

(Anf. Saml. 2. Bd. S. 528).

Hr. Admiral Gjedde!

Dette tjener alene at lade min Herre Admiral vide, hvad siden min seneste er passeret; nemlig at jeg udigaar Nat lod gaa et stærk Parti af Ryttere, Dragoner, Musqueterer og Fyrrør fra Sillerød hen til den svenske Braade, hvor Oluf Stake samlet sine sidste adspredte og levnte Tropper, til at forsvare Passen baade paa Carlstad og Dal med en mægtig Herrebraade for sig, hvorudi vare logeret allehaande Gesindken, af Ryttere, Musqueterer, Snaphaner og Bønder, med Hellebarder og andet saadant Gods, og havde en stor Elv aaben bag sig, men en bred Almundbro over til Kongsveien paa Carlstad og Dal; mens aldrig vare vore Traad før lydbar, førend de ærlige Karle atter forløbe Braaden med Raaben og Skrigen paa Jytte og Kartyve, Grødaler og anden skamløst Raab, ikke forskaanendes mit eget og andre særdeles Officerers Navne, med skammelige Injurier som dennem for deres Cujoneri selv bedst bekvemmer; jeg haver nu logeret mig udi samme Braade, og vil maintenere baade den og Broen, til Gud vil jeg kan forsikkre Passen fra Amoor [Aamaal] bag ved mig at gaae siden videre frem og sætte paa et visse og beleiligt Sted mellem Dal og Vermeland den ganske Armee, og strax rekrutere mig med mere Folk, som er det høieste mig er fornøden; thi Officerer, Munition og Vivres haver jeg, Gud være lovet, nok, alene til større Dessein hører større Armee; mens med det Folk jeg haver er jeg bastant nok, saalænge Lien endnu gaar aaben; kom Fjenden endskjønt med tredobbelt Magt; thi jeg haver seet mig ad-

skillige saadanne Pladser ud til Retraiter og Defension af Passer, at han vel skal lade mig ligge, dersom mig ikke var mere angelegen at avancere noget mod Dal og Vester Jydtland, og sætte Ryggen til Bahuuslehn til at contraminere desto mere og bedre Gustav Horn hans Forcer. Ellers haver jeg saaledes resolveret at fordele vores liden Armee til at travaillere og occupere Fjenden mere; at jeg haver opsendt General-Krigs-Commissarium med Oberst Lieutenant van Dick med hans Compagni af det gevorbene hollandske og engelske Folk samt Capitain Le Blanc med sit Compagni, og Captain Leon med sit Compagni; og Captain Plaate med sit Compagni og Captain Tiill med sit Compagni og Captain Butler med sit Compagni, lige fra Christiania, Midskog og Magnøer op til Mora Skandse, der at inquietere Fjenden paa ny, hvor vi sidst sloges, at indtage den Pas paa Kiølen, saa at intet paa den nordre Side kan komme til det Folk, som ligger midt udi Landet: Oberst Lieutenant Mackenzie med det Aggershusiske Regiment, og Oberst Lieutenant Villumsen med tvende Compagnier Gevorbene og de norske Stænders Ryttere samt Oberst Lieutenant Judelsbach med en Sqvadron Dragoner ligger med Avantgarden paa Passen ved Braaden og Broen, og haver store Fjeld paa den ene Side og Elven for dennem til Forsikkring: Oberst Lieutenant Fux ligger paa den ene Side, hvor Passen er til Amoor mellem begge Vand, og haver forhuggen sig ved et Morads, som ikke endnu bær formedelst de mange varme Strømme, som kommer og gaaer fra og til Vermeland: Obr. Bielcke med mit Liv Regimente, samt Oberst Lieutenant Cress med tvende Compagnier Ryttere og Oberst Lieutenant Reichwein med tvende Compagnier Fyrrør og tvende Compagnier Snaphaner ligger ved Hovedkvarteret paa Sillerød Præstegaard, som baade af Naturen og ellers med Bulverk af 10 Feltstykker er saaledes forvaret med en aaben Elv omkring, som sjelden fryser førend efter Kyndelmisse, at han der ligger sikker, og haver Commissarium Preben v. Ahnen hos sig at tractere med Bønderne, som givet

sig under, om Contributionen, hvorudi jeg haver ertænkt saadant et Middel: at efterdi de ikke haver Sølvpenge, mens alene Kobber og anden Vare af Jern, Tømmer og alle Slags Fetallie, da haver jeg tilladt saamange som godvillig givet sig under, at maa handle frit ind udi Norrige; dog paa een Vei alene og gjennem en Pas, hvor Vagten ligger, at komme til mig paa Halden, der at tage Pas og Besked frem og tilbage, og ingen enten af vores eller deres at maa tage anden Vei, mens skydes ned af Vagten; og alt hvis paa begge Sider forhandles bliver rigtig antegnet: og Contributionen dermed kan clareres og muligt udi Længden kan tages en liden Recognition paa det som der er sted (?), som de udi mange Aar taget Told af vores Undersaatter under Prætext, at det var deres egne, som den betalede med det Dyrekjøb af Varerne at forhandle. Atten store Kirkesogne, med ganske Almue, Præster, Skriver, Fogder og Herredsmænd haver givet sig under og ligger alle bag ved Folket mod Norrige: hvilke jeg formener med god Maneer snart at desarmere, endog at de selv synes noksom at abhorrere Oluf Stagge's *imperium* og *jugum* som en tidlang skal have været dennem meget tung; udi det at han alene paataget sig og lovet Regeringen at ville alene med Almuen forsvare Grændserne fra Dalekarlene og Berrigslaget langs ned til Vester Jydtland, og derfor bekommet Udviisning af Regeringen udi 2000 hele Gaarde, som skal kontribuere til samme Defensionsværk; hvorudover han saaledes raget og skrabet og fyldt sin egen Pung, at det er grueligt, og haver med sine Ryttere mere ruineret hos sig selv end defenderet: tvende Herredsmænd, som komme fra Stockholm, og reisede derifra anden Juledag, beretter, at dette Indfald af de Norske i Sverrig enda var ganske udølt for Almuen og den gemene deromkring; mens at Stænderne haver erklæret sig, ingen mere Contribution at ville give, førend at de maatte forsikkres om Fred med Danmark: Hr. Oluf Stake skal være citeret did, og haver ikke synderlig Lyst til saadan Herredage. Der-

som han kommer did, frygter jeg, at det vil koste hannem mere at disculpere dette Indfald, end hans Bestilling koste hannem der han efter Kongens Død blev dragen ind i Spillet igjen; eftersom han af Kongen var kasseret udi dend tydske Krig og skjeldet for en Cujon, som aldrig mere skulde betjene nogen Charge; indtil saalænge at han kom udi Oxenstjerns Svogerskab og med Gaver korrumperet hans Velyndere; han haver seneste paa Isen selv ladet nedskyde af Almuen, som ikke vilde frem at fægte, saa at han er meget ilde lidt, og er vel dennem som haver ladet sig forlyde at ville tage hannem selv ved Hovedet. Jeg haver nu resolveret udi Morgēn, saasnart Ordre er given og Afsked er tagen med Oberst Bielke og alle Oberst Lieut. i hvad hver skal gjøre paa hver sin Post, at tage med mig mit Liv Compagni til Hest samt Gersdorf med sin Squadron og Obitz med sine Fyrrør at gaae lige paa Halden og der med Taylor's Knegte og Almuens Assistents at gjøre et Indfald over Berrigstien og sætte mig der paa et beleiligt Sted, indtil at jeg fornemmer, hvad de fra Gottenborg og Vester Jydtland vilde tage sig for, til førend at jeg gaaer noget videre frem. og udi midlertid ervarte hvorledes afgaaer med det ganske Corps, som er befalet at avancere over Passen til Carlstad og forsøge at stikke Byen udi Brand, efterdi de mesten skal have salveret alt deres Gods udi Venneren paa adskillige Øer og endeel til Ørebro fire Mil derfra, som er et fast Sted, baade Slot og By: og dersom det ikke vil gelinge. da er vores Afsked saa, at conjungere os paa Amor saasnart at Lien bær over til at retirere sig naar man vil fra Dal udi Vermeland igjen: og dersom jeg kan noget snart bringe saameget Folk tilveie, at jeg kan forsikkre Norges Grændser fra Magnildbro til Bahuuslehn da skal jeg strax gaae med Armeen lige ned til Vesterjydtland, og enten movere Horn eller dominere ligesom han: thi Admiralen skal ikke troe udi hvad god Ordre den liden Armee er, jeg haver, siden at der fattes hverken Klæder eller Underholdning, og Officererne, Gud være

lovet, ere som jeg nøies med; og var her endnu en Brigade af 3000 Mand til, da kunde Sverrig sandelig aldrig continuere Krigen mod Danmark og aldrig kan, saalænge at Militien udi Norrige bliver vel underholdet og holdet ved lige, hvilket saare vel kan skee til tredive tusinde Mand inden 3 Aar uden nogen synderlig Bekostning videre end paa Officerer og Munition og Gevær; thi Underholdningen kan søges anderledes saalænge Fred er, og naar noget Folk skal opbydes, da kan man passe det efter Defensionen heroppe, eller der neden; at lade sidde stille, hvis ikke behøves at opbydes til bedre Underholdning. Mens nu førend saadant kommer udi Skik at gaae med det lidet Folk vi haver, hvorudi al Norges Velfærd bestaaer, langt fra Grændserne, ned mod Danmark; det kan jeg ikke forstaae at de forstaaer, som saadant skriver; thi at lade et heelt Kongerige blot, som strækker sig ti Gange længere, end hele Danmark, at sekondere (?) og ere saa onde Veje, det giver de ikke Agt paa, som ikke veed Lejligheden heroppe, og naar jeg med Armeen var udi Vester Jydtland, og den Magt, som nu visselig samles af menige Almue udi Sverrig, gik lige ind udi Aggerhuus Lehn, da kunde jeg umuligt undsætte det og muligt ei heller salvere mig selv med det Folk jeg havde. Almuen udi Norge med deres Anhang er dog nok ilde inklineret; man havde ikke Behov at give dennem Aarsag og Occasion. Jeg skal gjøre alt hvad menneskeligt og muligt og ret er, og naar al Verden vil munstre derpaa, saa er jeg vis at ingen anden skulle gjøre det bedre; ellers er det lettere at reformere, end selv præstere og at give den Syge Raad, hvor man ikke er Mand at hjælpe sig selv. Gud give, at den Correspondents mellem Danmark og Norge ikke var ved den forbanded Pas af Gottenborg og hosliggende Forter saa ilde entrecouperet; og at Fredstractaterne havde været appointeret paa Bahuus og Elsborg, at hans Maj. kunde tillige paa en Tid considereret begge Rigers Middel og Interesse, da havde der vel kunde været givet Aarsag til at balancere Fredstraktaterne

baade med Haand og Mund, *sed hæc et talia alijs relinquo;* vilde min Hr. Admiral instigere General Majoren at samle al sin Magt og gjøre et ret alvorligt Indfald, som han vel er Mand for, enten ved Uddevalla eller andensteds hvor Eder selv synes; da var det meget godt at facilitere min Dessein, og kunde baade han og Admiralen selv møde mig paa Halden, da var det vel fornøden, dog intet hos dennem selv formedelst denne min Anfordring ved nogens Fraværelse at forsømme; dersom jeg ikke var saa okkuperet her med Armeen og naar jeg kommer til Halden strax der ikke mindre at bestille, at ordinere om det Indfald der, da skulde jeg vel en poste selv reise ned; mens jeg haver nu en Tidlang intet andet gjort baade Nat og Dag, end ridet og faret hid og did som et almindelig Postbud, som jeg ved Gud er visse paa at have sat min bedste Helbred bort, og finder daglig Besværing; Gud skal kjende, hvor gjerne jeg gjører det og altid er færdig at døe for Kongens Tjeneste. General Krigs Commissarius er befalet med Johan Gaardmand at møde mig selv med Penge samt Regnskaber, som skulle ned til Danmark; dersom jeg ikke kan komme selv ned med, da maa Admiral holde sig færdig at reise alene ned og derefter passe Alting med Skibene: til den 20de Januarij er de vist færdige. Hvis Admiralens Skrivelse meldede fra Iver Krabbe kan jeg nu ikke anderledes svare, belangende hans og min Conjunktion, mens naar hans Maj. vilde udi saadan Fald befale mig noget, da skulde jeg have mig med tilbørlig Respekt og underdanig Erklæring derefter at rette.

Af Sillerød Præstegaard 8de Januar 1645.

Hr. Admiral Gjeddes
tro Ven og Tjener
H. S.

(Anf. Saml. 2. Bd. S. 548.)

Hr. Cantsler [Jens Bielke], samt I andre gode Herrer.

Eders Skrivelse dat. Bahuus den 13de, er mig den 19de leveret, med Advis om Fjendens Marche udimod mit underhavende Folk, saa kan jeg derudimod intet andet gjøre, end at kommittere Gud eventum, og tage mod dennem det Bedste jeg kan; dersom General majoren vilde efter forrige Formaning movere sig noget, og gjøre med Almuen hvad han kan, da skete mig derved nogen Tjeneste; hvis ikke maa have Gedult, och vente hvad Gud og Lykken vil tilføie; det onde Veir causerer megen Disordre hos mit Forehavende. Er Gud os saa udimod och vred, at det skal være os til en Straf, da bedre det Gud, thi det synes fast udimod Naturen; til med er jeg her ilde plaget med Almuen, at ikke kan bringe nogen paa Benene at styrke det Folk jeg allerede haver paa Eeds Præstegaard liggende, at forhindre Fjendens Marche mod Oberst Bielke; in summa, Norbaggen er ond at lide paa naar det gaaer udi Kniben.

Halden, den 19de Jan. 1645.

I samtlige gode Herrers
trovillig Ven
og Tjener
H. S.

(Anf. Saml. 2. Bd. S. 576.)

Skrivelse til Cantsler Christen Thomesen.

Hr Cantsler, kjære Fætter som Broder.

Det gjør mig hjertelig ondt at fornemme hans store Sorrig og Huus Kors, med disse hans andre mangfoldige Besværinger; kan dog ikke underlade hannem hermed at bemøde og saa vidt hannem selv synes at kunne tjene udi denne Tilstand Hans Kongl. Maj. at berette, paa det jeg ikke skulde være den, der skulle dølle Tilstanden her oppe

og hvad Lykke jeg haver havt mod Fienden paa underskedlige Gange, om det muligt kan tjene noget til Freds Traktaterne at balancere, og paa det jeg ei heller skulde synes at ville styrke og fomentere Krigen med saadanne gode Tidinger og Avantage, som jeg nu haver og er stor til at animere hans Majestæt, og muligt udaf andre udi min Fraværelse mig kunde ilde udlægges, da vil jeg have Alting remitteret til min Fætter som Kongl. Mat[s] fortroede Mand og Tjener at referere saavidt hannem synes og supprimere saavidt kan synes skadeligt om vores Middel ere saa ringe, at vi endelig maa emendicere Fred, som jeg confuse af andre haver forstanden, dette vil jeg fortroligen have min kjære Fætter aabenbaret, hvormed jeg dog ikke tør fortørne eller bedrøve hans Majestæt, at Tilstanden hos den gemene Mand heroppe er ligesom udi Sverrig, at Ingen vil gaae over den Andens Grændser til nogen Offension, hvilket jeg nu endelig er bleven vaer med mere, som intet duer at skrive, thi endog at Alting gaaer os efter Ønske i Sverrig, og jeg selv vil have nogle af Almuen med mig at styrke det ringe Antal Soldater vi haver, formenende derved at have gjort en Entreprise paa Elsborrig og Gottenborrig, som visselig næst Guds og Almuens Hjelp skulde gaaet an, da ere de langt før de komme [til] Grændserne ganske forløbne, uanseet de blive med hat udi Haand for Guds Skyld og Hans Mat[s] og deres Fædernelands Velstand paa det høieste formanede at ville alene gaae til Grændserne at ligge paa Vagt udi midlertid jeg forrettet mit Anslag, hvortil de ganske rebelliose haver raabt og svaret, aldrig at ville offendere Sverrig, thi Sverrigs Grander søgte dennem intet, og naar de begyndte at røre ved Sverrig, saa vidste de vel, at det var deres egen Ulykke, og der nogle af de bedste Mænd formanede dennem til Stilhed og at ville gaae saa vidt som Statholderen selv begjerede, haver de søgt at slaa dennem ned, saa de med Nød salvere sig under Officererne. Nu kan jeg for Gud vidne, at jeg haver ladet mig saa høit være angelegen

dennem til Lydighed at disponere och formanet Officererne at omgaaes dennem med gode Ord uden Hug eller Slag, som ei anderledes skeet er, og givet dennem af Kongens Flintegevær, Lod og Krud og Kost, som de dog efter Loven ere selv skyldige at skaffe og under deres Fred, naar Paabudet vorder, at gaae ud Mand af Huus, efter Udfarebalkens adskillige Artikle, mens haver aldeles intet udrettet, saa at Gud forbyde, de skulde finde nogen Hoffuert (?) at styrke dennem og tage Partien som før er skeet, efter det, som staaer indført bag udi det Aars Almanak trykt udi Kiøbenhavn om Hyddefad og Sture, dog vil haabes at Alting vel skal blive roligt, efter som jeg remitteret Cantsler med hans Søn Ove og Steen Willumsen, som alle ivrer denne forræderske Almues Rebellion til høieste Straf efter Loven, og at man maa faae Hovedmændene straffet først, ellers er de slet galne langs Grændserne, og Jemterne, som tilforne været de Vanartigste, nu de troeste og villigste. Hvad Soldaten og Krigens Tilstand ellers vedkommer, da er den, Gud være lovet god, thi jeg haver siden at dette Brev til Kongl. Maj. var skrevet enda slaget tvende Gange med Fjenden, og ganske ruineret baade Oluf Stake, Gabriel Oxenstjerna, Gustaf Stake, Johan Bagge, Wrangel og Peder Lille deres Folk til Hest og Fods, først ved By paa Isen, siden ved Amolstadt, som er indtagen, dernæst ved Kjøbmannebro, og taget deres Stykker, Munition, Bagage og Breve fra dennem med adskillige Officerer fangen uden synderlig Forlust paa vores Side, formedelst et Parti til Hest og Fods og Dragoner og Fyrrør, jeg selv førte gjennem en Pas bag paa Wrangel, som meente at konjungere sig med Oxenstjerna ved et Sted kaldes Nori at omringe Bielke, som satte sig mellem tvende Mand og enten maatte slaget sig gjennem med Magt eller forgaaet af Sult og ondt Veirligt, men Gud skal kjende, hvad lykkelig og utrolig Rencontre det var og hvor deres store Orgueil er dæmpet med vores foragtede norske Poiker, og er sandelig for Gud nu saadan Frygt hos Fjenden, at

han ikke staaer os paa en Miil nær, mens forlader alle sine Passer og Fordeel skammelig. Wermeland og Dal haver givet sig under, som foruden de Sogne, der staae indført udi Kongl. Mat^{s} Brev, ere over tredive; Dal haver bedet den samme Contribution som Norriges Undersaatter, hvilket skal beløbe høit om vi det kan maintenere, som jeg vist haabes, med mindre de komme mig for stor Magt paa Halsen, saa haver jeg dog Ryggen til Vigen, at retirere mig paa Bahuus. Jeg haver, Gud være æret, brave og tro Officerer over fire Regimenter til Fods, to Skvadron Dragoner, fem Compagnier til Hest og en Skvadron Fyrrør, alle udi Fjendens Land, og Fæstningerne derforuden besat, hvor udi blandt jeg ikke regner General Majorens Regimente, som passer paa Bahuus, og jeg aldrig før nu, Ove Gjedde haver Commando, kunde bringe til noget at tentere over Grændserne. Nu forstaaer jeg af Oves Skrivelse, at han taget den store Thardals Skandse over for Bahuus paa Passen til Gottenborg med alle Officerer og Soldaterne fangne, hvorpaa jeg snart skal sekundere med det ganske Corps; kan da Iver Krabbe konjungere sig med mig, da er det godt at sætte mig fast udi Vester Jydland ved Byr Aas eller der omkring. Hvis Penge som skal til Danmark ere nu endelig bleven forsamlet, Gud ved med hvad Besværing det og andet forrettes, som nu vil falde for vidtløftigt at skrive, mens kan jeg komme fra Armeen, saa skal jeg berette Adskilligt naar jeg selv kommer, som ligger Magt paa; vor Herre straf mig vilde jeg ikke heller tjene hans Majestæt for en partikulair Opvarter udi Danmark end være Statholder udi Norrige med den Besværing, med mindre jeg maa være visse at maintenere mod manges Had, som vist vil følge paa min tromeent og undselige Tjeneste, thi jeg haver næppelig et Menneske at lide paa, skal dog gjøre hvad en ærlig Mand bør at gjøre og være værd at døe udi Kongens Tjeneste naar behøves. Hvis mine privat Sager angaaer, som jeg paa Frøkenet og min Datters Vegne underdanigst udi mit Brev til Kongl. Maj. haver suppliceret, re-

kommanderer jeg min Fætter, samt al min anden Velfærd, som jeg ogsaa trolig og oprigtig vil og skal mene hannem og alle hans, hvor jeg er dygtig at kunne nogen Tid gjøre nogen Tjeneste, saa trolig som hans Broder. Jeg haver kortelig skrevet Hans Majestæt til, at kommuniceret min Fætter Alting at referere udaf hosføiede største vidtløftige Skrivelse, og skal selv, eller Admiralen, strax følge med Forhaabning af gode tidinger om videre Succes; Gud give Hans Ma. havde Skibe, som jeg formener vel ere at faae paa den samme Maneer som de svenske uden stor Bekostning, da kunde Freden udi det Ringeste vorde reputeerlig, *sed hæc et talia vobis relinquo* og forbliver

Hr Cantslerens, min kjære Fætters tro
Ven og Broder
H. S.

28. Jan.

(Anf. Saml. 2. Bd. S. 583.)

Skrivelse til Oberst Bielke.

Hr. Oberst. Strax efterat jeg affærdiget mine Breve med Krigs Commissarii Bildt hans Tjenere, haver jeg faret her over Elven ved Holm, hvor Oluf Bunde boer, med 1200 friske Bønder, 400 Musketerer, 100 Fyrrør og 15 af mine Tjenere til Hest, og strax der vi kommet over, fundet 24 Dragoner udi en Dal, som søgt flux Berget, formedelst de vare bedre beredne end nogen af mine; derefter ere vi med samme mine Tjenere og 50 Fyrrør alene gaaet lige til Tyslandsskandse at recognossere Veien hen til Torsaan og Navlomsund, hvor Wrangel ligger, og hvorledes Skandsen var beskaffen, hvor de fandt til Møde 70 vel monterede gamle Ryttere, hvilke med Pistol udi Haanden og god Resolution ginge lige paa vores ringe Troupe udi flak Felt, og synes utroligt, at Obitz lod dennem komme sig nær, at man med Pistoler kunde give Fyr, som ogsaa skete uden Forlust

paa vores Side: mens ved en Salve saaledes spreket og repousseret, at de strax efter mange Caracoller toge Skoven, og vores afbrændte Husene tæt under Skandsen, og førte med sig Heste, Sadeler og Gevær; og dersom de havde været vel beredne, eller havt 20 gode Ryttere til, da skulde sandelig ikke mange entkommet. Jeg haver nu resolveret udi Morgen ved hjemlys Dag at attakkere Skandsen og forsøge Lykken at besøge Wrangels Quarteer, enten han skal slaae mig eller jeg skal jage hannem op til Hunneberget. Thi hans Magt er ikke saa stor som der bragges, og bestaaer meest udi Rytteri, hvorudi mod vi vel tage Klipper og lange Rør til Hjælp, og intet videre raisonnere. Obersten maa snart resolvere, *Quid non est hodie cras minus atque erit*; mit Parti skal gaae fast, vor Herre han raade for Udgangen; Folket ligger engang paa hin Side Elven, og Baadene haver jeg taget fra dennem; de skulle fægte eller drukne; Preben von Ahns Resolution sender jeg herhos. Oberstens skal følge. Adieu.

Holm den 16de Febr. 1645.

Hannibal Sehestedt.

(Anf. Saml. 3. Bd. S. 95.)

Hr. Oberst [Bielke?].

Hans Skrivelser med hosføiede Resolutioner haver jeg bekommet, og deraf erfaren langt vidtløftigere Svar, end min Proposition udfordrer, af mange; hvorpaa jeg ogsaa snart enten skriftlig eller mundtlig skal svare og ordonnere hvad skee skal. Det jeg lovede udi Aftes, at attaquere *à vive force* Tyslandsskandse er skeet, og efter 2 Timers Fægten og idelig Stormen med Magt erobret, og Alt, hvad derinde var, nedhugget og kastet udi Elven at stævnes mod Gottenborrig; det var ellers kjække Karle alle Soldater og brave Officerer, mens formedelst et Par kjække Karle, jeg miste, var ingen Pardon. Skandsen er udi sig selv extraordinari fast og real,

baade med Jord, Steen, Pallisader, Skandsekurve og Træværker efter hver andre rundt omkring paa et høit Sted og Klippe; Veien til Wrangel er mig nu vel bekjendt, saavelsom hans Magt, hvilken er ringere end de Tidinger fra Wennersborg medfører, Summa, jeg skal snart uden videre Raadføring resolvere hvis skee skal.

Jertrum Kirke den 17de Febr.
Anno 1647.
H. S.

(Anf. Saml. 3. Bd. S. 98.)

Stormægtigste Høibaarne Fyrste: Allernaadigste Herre og Konning.

Der falder saa mange adskillige uformodelige Hændelser daglig for her oppe, at naar jeg formener bedst at være færdig til Reisen nedad, saa maa jeg endelig andensteds hen, magtanliggende at forrette, som ellers ilde vilde blive bestillet og ingen Omgang kan have, om det ellers skal gaae ret og vel til. Det meste, som jeg nu hindres af, siden at Admiral og jeg haver bragt disse fem Skibe saa vidt færdige, er at udrede de øvrige og disponere om den akkorderede Flaade med hvis der tilhører; desligest at drive paa de Baadsmænds Udskrivelse og at komplettere Regimenterne, og anrette Magasinerne vel, baade for Flaaden og Armeen til Lands; Gud veed hvad Besværing Norge giver udi saa maader. Belangende Tilstanden her oppe, da er den saaledes, at der er stor Allarm og en mægtig Opløb udi Sverrig af Almuen paa Grændserne, som offentlig raaber udimod deres egne, at vi handler bedre med dennem. end deres egne gjøre; Gabriel Oxenstjerne, som truede saa meget at ville inden Paaske have Aggershuus og Bahuus borte, haver maat retirere sig fra Grændserne bedre ind udi Sverrig for Mangel af Fourage og deres Almues Uvillighed at gaa ind over Grændserne udi Norrige, hvorudi vores Bønder ere ikke et Haar bedre, naar

Lykken end er os allermeest med: saa at Bonde vil ikke gaae paa Bonde uden Halen er stærkere af Soldater, mens tør vel byde paa at true med adskillig anden Modvill. Vores liden Armees Tilstand er endnu, Gud være lovet, god; og skal næst Guds Hjælp snart tage noget Signa . . . for paa et Sted eller andet; fem gode Regimenter til Fods med 500 Arkebuserer og 400 Dragoner, alle vel udi Ordre og vel bespændt med gode og dygtige Officerer skulle næst Guds Hjælp allemedsten ligge udi Sverrig inden Aprili Maaneds Udgang, noget nær ved de danske Grændser. Alting bestaaer derudi, at Lehnsmændene vilde være noget flittige med Restancen at kunne betale Gjælden og afløme Folket, som lider Nød, nu at Pengene sendes ned til Danmark ungefær 80 tusende Daler, foruden hvis tilforn udi adskillige store Summer og fra adskillige Lehne er gjort paa Vexel ned til Kjøbenhavn efter en Del Lehnsmænds Beretning, og hvis andre store Summer, som adskillige fra Danmark haver havt Indviisning heroppe udi Toldene og andre resterende Penge, hvorudaf en anseenlig Summa endnu skal være hos Tolderen udi Flækkerøe, som jeg befalede Lehnsherren at tage til sig efterdi at Tolderen nylig er død; udi Bergen og Trondhjem beraaber de sig at have Ordre paa store Summers Udlæg til Proviant af Fisk og andet til Flaaden, som berettes at være sendt ned til Danmark. Hvorfor jeg beder underdanigst at maa tillægges nogen Naade, at der ikke komme flere Penge ned; mit eget skal jeg noksom svare rigtig til, saa der til Philippi ikke skal restere en Skilling. Mens derudimod staaer min Haand og Segl ud til adskillige Kjøbmænd for Proviant, Munition, Gevær og Klæder til Folket for mere end jeg er nogen Tid Mand for at betale, dersom Lehnsmændene og Commiss. ikke holde Afskeed; derforuden haver jeg først efter rigtige Beviser forstrakt Commissario, udi Guld og Sølv og Klenodier og Lehnets Indkomst og mine Med Participanter Kobber, over 100,000 Daler til at underholde Krigen og spare Pengene til Danmark; hvilket Admiralen og fast hver

Adelsmand og andre vel er bevidst; hvorledes jeg underd. haver ladet mig alting være angelegen til Eders Maj.s og Rigets Tjeneste; og skal endnu gjøre med den yderste Skilling jeg haver eller kan bekomme af det Eders Kongl. Maj. haver naadigst forlenet og benaadet mig med; formodende underd. at jeg for min tilbørlig og pligtskyldige Troskab ikke lider nogen Skade hos Cronen og Commiss. efter rigtige Beviser, hvorom og andet mere, Publica og Privata angaaende, jeg haver committeret Admiral udførlig at negociere og tage Besked med sig tilbage; belangende de svenske Skibe, som ligge færdige for Elsborrig, og de andre, som ventes fra Holland, med hvis mere Nyt vi derfra haver, kan Admiralen ogsaa bedst berette; og beder underd., at be[te] Admiral maa privatim forhøres, og snart expederes, jeg skal næst Guds Hjælp udimidlertid intet være forsømmelig og befaler Eders Kongl. Maj. ect.

Af den graa Ulv, den 18de Marts, Anno 1645.

H. S.

(Anf. Saml. 3. Bd. S. 144.)

Hr. Gouverneur Krabbe!

Udi Gaar skrev jeg hannem til med min egen Tjener om denne Armees Tilstand, og hvad derved var passeret, og at jeg ingen Budskab fra hannem om hans Partiers Forrettelse havde havt, uden hvis nogle Bønder og en svensk Overløber mig berettede, som jeg ikke vidste hvorvidt at stede Tro, førend nu at den bekjendte Cavallier er kommen at berette mig alle Omstændigheder af hans Tilstand og hvis foreløbet er. Aarsagen til deres Bagages Forladelse og Plyndring bør at forhøres og kjendes paa, og Fautere [Fauterne?] Andre til Exempel og Lærdom straffes; thi af saadan Uagtsomhed kan følge større Uleilighed en anden Gang. Hvad min Resolution og Ordre angaaer, om noget videre at foretage og tentere, skal bemeldte Cavallier, naar han kommer,

mundtlig berette; imidlertid ville Gouverneur rafraichere og adressere Partierne igjen indtil om 14 Dage, vi begge kan være udi Beredskab, og begegne hverandre til at salutere Harald Stake, samtlige som det sig bør. Han haver den Reputation, at han vel meriterer at vagtes op med god Service paa Krigsmaneer, og skal visselig skee, om Gud mig sparer Liv og Helbred; dog skal inden de 14 Dage noget Andet her foretages, som skal bilancere deres Værk og transferere deres Tanker. Officererne maa Gouverneur fortrøste paa Penge det snareste muligt, at man dem fra Agershuus sikkert kan fremsende med hvis jeg hannem selv haver aflaant.

Bahuus den 31te Mai Anno 1645.

H. S.

(Anf. Saml. 4. Bd. S. 449.)

Til General-Krigscommissarius Niels Lange.

Eftersom jeg daglig mere og mere erfarer, hvorledes at han adskillige Penge, som ikke kommer Contributionen ved og hvis Hans Maj. egentlig deputeret til Krigen, uden min Villie og Videnskab lader oppebærge og derudi absolute kommanderer, da ville han herefter lade saadant beroe og med ingen videre Penge eller Oppebørsel sig befatte, end hvis til Krigen efter Hans Mat[s] naadigste Befaling og Missiver ere deputeret, ei nogen Contribution udaf mit eget Lehn før oppebærge eller mandere hos Geistlige eller Verdslige, Borger eller Bønder, Bisp, Borgemester, Tolder, Foged eller Andre, som Contributionen skulle klarere, førend det er rigtig udi Skriverstuen efter Mandtallerne klareret, og Slotsskriveren det siden paa mine Vegne igjen tilbørligen for hannem kan beregne, være sig for forleden Aars Contribution, samt dette nu nærværende Aar; item Børnepenge, Grundskat, Kopgeld og alt andet, som er paabuden, paa det at intet skal geraade udi Confusion, mens her saavelsom paa Renteriet

erlange sin Rigtighed. Hvis alle andre Lehnes Contributioner angaaer, kan han annamme Quition [Quittants?] og gjøre Regnskab for efter Hans Mat^s naadigste Missiver, mens Toldene og andre Hans Mat^s Regalier lade være urørt, uden min særdeles Ordre, og han det som et Laan af mig annammer, efter Hans Mat^s naadigste Dispensation indtil det af Skatten kan igjen refunderes. hvorfor Hr. Commissarius vilde straxen meddele mig en Extrakt paa al hans Indtægt til denne Dag samt Udgift derimod. og særdeles specificere hvor meget der er laant af Tolden og hvad til Kjøbmænd endnu eller andre skyldig er, paa det jeg kan udførligen berette Hans. Kongl. Maj. hvor stor Gjælden er, om Hans Kongl. Maj. vilde naadigst forordne os forleden Aars Told til Paaskeskatten og Contributionen at stoppe desto bedre Afgiften med dette Aars Contribution og derudimod dette Aars Told aldeles urørt, hvorved jeg ogsaa formener vi noksom vel kommer til Rette, dersom Lehnsmændene ellers tilbørligen ville erlægge de paabudne Contributions-Poster af forleden Aars Restants, og dette Aars Contribution samt den halve Part af Lasten, den halve Indkomst Lehnenes dobbelte Afgift, Børnepenge, Grundskat, Sölvlaan, Kopgeld og andet saadant, som endelig maa beløbe sig til store Poster, at denne Extrakt paa Indtægt, Udgift og Gjeld med særdeles Specifikation paa Toldpenge som er laant mig maatte udi Dag tilstilles.

Aggershuus d. 21de Juni 1645.

H. S.

(Anf. Saml. 4. Bd. S. 469.)

Skrivelse til Admiral.

Jeg haver tvende Gange skrevet hannem til, den 12te og 18de Juni, om Tilstanden heroppe, dog ingen Svar bekommet, ei heller fra noget andet Menneske om Tilstanden derneden. som jeg hjertelig længes efter, samt nogle smaa Skibe, om det er muligt; Marsely haver kjøbt og udreden Niels

Langes og Frederik Boyesens Fregatter, og skaffe os vist denne Maaned 4 dynkerske Fregatter og tvende Gallioter, armerede efter Accorden, og tvende Priser ere tagne af engelske Pirater, saa vi love dog paa noget at forsikkre Farten mellem Rigerne. Gud veed min store Besværing her og min ringe Assistents: af hosføiede til Hans Maj. og Rigens Raad kan Admiralen fornemme Tilstanden, hvorudi jeg ikke vil videre hannem bemøde, mens blive hans tro Ven og Tjener.

Aggershuus 6te Juli Anno 1645.

H. S.

(Anf. Saml. 4. Bd. S. 496.)

Skrivelse til Gouvernør Krabbe.

Hans Skrivelse til Oberst Bielke og mig var mig saameget angenemmere, at jeg derudaf fornemmer ingen Mutineri mere at være hos os blandt hans Tropper, desligeste at hans Maj. med de Statiske er d'accord. Jeg sender ned med Commissario Ulfeldt 5000 Dlr. og til Bahuus videre 5000, som er destinerede til de Varbergske Tropper og det jeg hannem selv skyldig er, mere kan jeg denne Gang ikke miste fra mine Burscher (?), som ere mange og haver længe intet bekommet og ond Qvarteer, jeg skal snart efterkomme hans Begjering *en Cavallier et Soldatt appassioné pour revenger des affrontes Svedois, et par l'assistance de dieu et nos legitimes armes abaisser un peu en leur Orginile* [*Orgueil?*]; at mit Ol skulde blive suurt, det beder, han lader mig dog ikke vederfare den Spot, mens disponere frilig derover til alle Cavallieres Tjeneste baade med Viin og Øl, thi det er sendt til dens at caressere dennem og forgjelde noget udi Steden for de store Glas vi drak senest paa Varberrig, dog jeg frygter at den ikke skal være saa god, saa er der dog visselig noget godt derinden; min Broder kan selv bruge for sig og hvem han lyster. Det skal intet vare længe førend jeg skal aabne hannem Veien paa een Maneer eller anden, det maa han vist forlade sig til:

jeg kan marschere udi det ringeste 3000 Mand til Fods og Heste 600, alle Pladser og Poster vel besatte: de Sadler ønskede jeg hjertelig til Marstrand, hvis ikke maa nøies, at det er en Herres Tjeneste.

Aggershuus den 7de Juli Anno 1645.

H. S.

(Anf. Saml. 4. Bd. S. 498.)

Herr Gouvernør Krabbe.

Denne tjener alene at forstændige hannem, at jeg nu engang er kommen her fra al min Forretning paa Aggershuus med adskillige høinødvendige Rigens Sager, som jeg umulig før haver kunnet expedere, Krigen ret at underholde og fortsætte. Og haver jeg resolveret denne ganske Tid at blive her continue ved Armeen, eftersom jeg committeret dette Riges Cantsler med Gen. Com. og andre at have Disposition over Alting udi min Fraværelse, som jeg vist inden faa Dage skal selv med Folket gaa over Elven paa et Sted eller andet naar jeg noget bedre har forkundskabet Fjendens Magt, og maa han slaae sin Lid til, at jeg skal paa een eller anden Maneer komme saa nær, at han sig sikkerlig med mig kan conjungere: thi endog Fjenden berettes mig at være vores Cavalleri overlegen, formedelst de Tropper, der skal være kommen fra Skaane, saa haaber jeg derimod at være hans Mester med Infanteri, eftersom jeg har bekommet fra Lybek, Embden og Holland 800 brave gamle Knegte og 300 Fyrrør og 100 tydske Ryttere, saa jeg kan marschere over Elven 4000 Mand tilfods, 400 Dragoner og 600 Heste, som jeg kan slaae min Lid til og frygter intet at Fjenden paa nogen Pas bag ved mig enten ved Aggershuus eller Bahuus skal gjøre mig Allarm, som kan divertere min Dessein at forsøge et ret Fegten med hannem, og lade Gud og Lykken raade, hvorledes Lodden vil falde. Jeg har havt alle mine Officerer hos mig, som ere meget villige og passionerede at indlægge sig Ære og Reputation, som jeg næst Guds Hjælp ikke tvivler

jo at skal skee. Jeg skal ogsaa selv gaae over med at gjøre en ret Alvor af Værket, efterdi jeg fornemmer at de have gjort os den Ære at sende kvalificerede Cavallierer hidop mod Norrige at kommandere deres Armee. Kagge og Stake ere begge af Renommee, og skal være mig desto kjærere at have rencontre. Jeg bekjender de er mig forvoxen udi Erfarenhed af Krigssager; mens Hjertet skal være saa godt hos mig som nogen af dennem; thi jeg haver bragt mine Sager saa høit i Verden, at jeg billigen bør at intet undsee mig ved at døe med Ære udi min Herres Tjeneste. Saa haver jeg ogsaa Cavallieres hos mig, som have lært Haandværket før udi Aar, og som jeg vel kan lide paa. Jeg haver ogsaa 18 Orlogsskibe, store og smaa færdige, og venter daglig fra Dünkerken 6 Fregatter at gaa saa tillige paa deres Skibe, de have her liggende. Gud veed, med hvad Besværing og Omkostning det er bragt tilveie. Kunde vi dog engang erlange en reputeerlig Fred, og gjøre vor Armee noget meer anseelig, om ikke før end aldeles lykkelig Krig, da var det vel at ønske, og jeg skal vist gjøre mit dertil. Det er mig kjært at fornemme, at Gouvernøren haver bekommet Undsætning fra Danmark og Halmsted med de 1000 Mand til Fods og den Esqvadron Dragoner. Dermed forhaaber jeg vist at vi skal gjøre Fjenden Schak-Mat ved Gottenborg. De 4000 Rd. jeg sendte hannem med den Hollænder fra Christiania, formoder jeg vel at være leveret, og skal jeg enten med Vexel fra Danmark eller herfra udi Barschaft sende hannem endnu 6000; dermed faaer hans Tropper at være tilfreds, indtil vi kan conjungeres; thi her kan de siden bekomme Alt hvis de begjære baade til Klæder og andet, eftersom jeg har med visse Kjøbmænd alting saa bestilt — at holdes i Forraad. In summa, Gouvernøren vilde nu endelig lade sig være angelegen at møde det snareste muligt, at fornemme naar vi komme udi Aktion, som vist skal skee inden faa Dage, og saa avancere mod os med sine Tropper, saa skal vi enten jage Fjenden ind udi Gottenborg, og beholde Vester Jydland

til Contribution, eller slaae hannem, om han agter at staae; thi jeg kan ikke fornemme, at deres Magt bestaaer udi mere end 600 rette Ryttere, uanset de vel have flere; og al deres Fodfolk, nogle ere ny udskrevne Bønder, endog de brager saameget med deres Finner, om de nu skal fortrylle os eller slaae os, det giver Tiden. Jeg vil stille alting i Guds Haand og forvente min Broder Gouvernøren eller hans Deputerede det allersnareste han kan at sætte sig ved Kongsbak, eller nærmere, hvor hannem synes, indtil han fornemmer, at jeg er i Værk med Fjenden, saa haaber jeg, at han assisterer mig paa den anden Side, at vi maa endelig komme sammen. Gud befaler jeg hannem.

Af Bahuus den 29de Juli Anno 1645.

H. S.

(Anf. Saml. 5. Bd. S. 210.)

Herr Cantsler, kjære Fætter.

Jeg takker min Fætter tjenstvilligen for hans Skrivelse med hosføiede Traktater mellem disse Riger og Sverige og Holland, hvorudaf jeg erfarer hvis jeg tilforn tvivlede om efter mit hosføiede Memorial til Kongl. Maj., saavidt nogle Poster angaaer. Paa de andre vilde Hr. Cantsler ubesværet fornemme Hs. Kongl. Mat[s] naadigste Mening, eller selv resolvere hvis hannem synes fornøden mig til Efterretning. Jeg sender derfor begge Paqvets aabne, at Hr. Cantsler selv kan læse dennem udigjennem, og meddele Svar, naar han synes. Han vilde forsegle dennem førend de leveres, og communicere Hr. Hofmester Meningen, eller samtlige Rigens Raad, efter Hr. Cantslers egen gode Tykke; thi det er mig Gud veed umuligt at correspondere med Alle, og at være fortænkt af Nogle for særdeles Communicationer, det vilde jeg ei heller. Vilde ønske, at Verden ikke var saameget inklineret til Misgunst og Suspicion. Hr. Cantsler takker jeg troligen som en tro Ven og Blodsforvandt, at han ved

de Ordre-Missiver, jeg endnu bekommet siden at Freden er sluttet og han er kommen hjem, vil konservere mig ved den ringe Authoritet, denne Charge billigen medfører, saa at hvad Andre skal befales, mig maatte communiceres, hvorudi Hs. Kongl. Maj. naadigst skal befinde sig vel tjent, og Hr. Cantsler skal befinde vores Huus og Stamme ingenlunde vanæret; thi jeg skal næst Guds Hjælp bruge Lykken maadelig, og holde den udi billig Agt at continuere desto bedre, og skal alle mine Tanker, mit Forsæt, Arbeid være dirigeret næst Guds Ære og min Salighed til Hs. Mat[s] og Rigets Tjeneste passioneret, hvilket jeg er vis paa, at hver Mand her udi Riget *usque ad invidiam* skal sande og samtykke. Hr. Cantsler vilde derfor for fælles Interesse erholde mig ved min Charge og Authoritet, og intet lettelig lade confunderes ved mangfoldige Missiver; mens hvis der skal forrettes at maatte mig communiceres og naadigst anbefales, saa følger det andet vel af sig selv, og jeg skal, som jeg bør, reverere Gud, Hs. Maj. og Lykken, og tjene mine Slægt og Venner troligen. Maatte jeg udaf Hr. Cantsler noget nærmere forstaae om min Nedreise, naar Folket er aftakket, og ellers alting her bragt udi Lave og stemt om igjen paa en anden Tone, da bad jeg gjerne og, om Hr. Cantsler vilde leviter touchere noget udi Skrivelsen, hvad Materie han mener der vil forefalde at deliberere om, *pour estre plus advisé*, og lede efter udi Tide, hvis dertil kan tjene og være fornøden; thi jeg skal næst Guds Hjælp negotiere mine Sager med Fundament og Eftertanke. Jeg formener uden Vanitet at have passeret 2 Aar her udi Riget med denne Orlog, saa at Resten, saa længe Hs. Maj. naadigst vil lade sig befalde, at jeg hans Affaires her maa administrere, skal være mig lettere og Hs. Maj. mere og mere forsikkret paa sin egen ved min underdanigste Tjeneste. Hvad Viderværdighed der er dog hos denne min Charge, og haver været udi denne Feide, det vil jeg intet skrive om; thi det er ikke at beskrive; men jeg trøster mig hver Dag, at jeg er fød til Arbeid, og haver

Lyst til Arbeid, og kan staae Arbeid ud, hvorfor Hr. Cantsler frilig maa chargere mig, naar han vil, og intet troe, at det er for meget, eller at Hs. Mat^s Tjeneste derved skulde blive uforrettet, at man gav mig for meget at bestille, naar jeg alene maa have nogle Handlangere, og heller ingen, end vanartige, hvorom og andet mere jeg med min Fætter skal tale liberius og fortroligere; thi oprigtigt Venskab og Fortroenhed kan aldrig peccere eller prostituere noget at tale med sin Ven a parte; thi hvad derom ilde dømmes er malitia af den, man holder for sin Ven. Jeg vil intet skrive om den Viderværdighed her vilde falde for med dette Folks Aftakkelse, hvilket Gud veed hvor nær det rører mig selv, og hvad Stød det er mig formedelst den store anvendte Bekostning paa deres Verbung og Underholdning, hvorudaf jeg ved min Gud og paa min Ære kan forklare ikke endnu at have bekommet en Daler igjen for mit, mens sat mig ud for mere end 60000 Dlr. paa min egen Vegne, foruden det Riget vedkommer, og afhændet mine bedste Clenodier, Guld og Sølv, levet selv af Kongens Proviant, hvis som en Aumosiner, og ladet Commissarierne al Aggershus Indkomst. Dette altsammen uagtet sufficit at blive ved, saa kommer det altsammen vel igjen, og Ingen have noget at sige til at præjudicere mig min Velstand. Hr. Cantsler forlade mig at saa a parte skrive om mine Sager formedelst den Tryghed jeg bærer til vort faste Venskabs og Naturens Pligt, udimod hverandre, forblivende saalænge jeg lever Hr. Cantsler etc.

Septbr.

H. S.

(Anf. Saml, 5. Bd. S. 306.)

Hr. Cantsler, kjære Fætter.

Jeg skrev Hr. Cantsler til udi Gaar belang. adskillige publica privata, som jeg med min Tjener venter Svar paa, og begjærer trolig, at Alting maa vel optages, som af den,

Hr. Cantsler kjender, og daglig skal befinde intet at have anden Forsæt, end næst Gud at tjene Hs. Kongl. Maj. troligen, at alreverere Lykken til continuerlig Velstand, hvortil jeg visseligen mig forlader Hr. Cantsler som min tro Ven og Fætter contribuerer gode officia paa de Steder, jeg dennem meest behøver udimod Forandring. Belang. Folkets Aftakkelse her og udi Norrige, da er jeg geraaden med dennem udi saadan Labyrint, som Gouvernøren Iver Krabbe kan berette, at jeg sandelig for Gud neppelig kan være sikker hos dennem, endog jeg søger alle de Middel at contentere dennem med Penge og Raison, mere end min Herres Ordre mig tilholder. Mens Meningen er, at Officiererne vil undskylde deres egen Finesse med deres Underhavendes Grovhed. Saadant haver man udaf Leiesvende og Gevorbne. Naar jeg nu kommer tilbage igjen til Norrige, og skal da disputere med alt det uryggelig Selskab, som haver efter Hs. Mat[s] naad. Befaling været lovet continuerlig Tjeneste udi Fredssaavelsom Feide-Tid, formedelst det kommer Stænderne til, dennem at underholde, ligesom den danske Rostjeneste, saavidt 335 Ryttere angaaer, hvorpaa de ogsaa af mig haver været hvervet med saadan Bekostning og Credit hos Kjøbmænd, at jeg skammer mig ved at skrive, og nu skal aftakkes mod Vinterdag, og haver ingen Penge at give dennem og ingen Qvarteer falder udi Norrige hvor de kunde beleilig henlægges at crediteres for deres Rest, og ingen Middel til Skuder, Proviant, Fourage mod Vinterdag uden mod 3dobbelt Bekostning og største Eventyr for Veder og Vind og anden Uleiligheds Tilfald, saa lader jeg baade Ære og Respekt hos dennem, og bliver allevegne ilde eftertalet, og naar man engang skulde have Folk igjen, saa kan Hr. Cantsler tænke, hvor det vil lykkes, og hvad Credit man vil have, helst at føre dennem op til Norrige, hvor den rette Krig bør at føres. Gud give den havde udi Begyndelsen været derhen vendt med al Magt, da havde vores Vilkaar vist blevet anderledes, hvilket hans Kongl. Maj. af mig underd. for Elsborrig nok-

som blev sagt, mens var af andre Seniores lidet agtet eller forstaaet. Mens efterdi den største Kunst er at skikke sig udi en Ting, som gaaer allermest udimod, saa maa jeg studere udi dette Fald at komme tilrette med mig selv, til at komme desto bedre tilrette med de Andre; thi Herrers Ordres og Befalinger maa man det bedste muligt obediere og efterkomme uden Caprice eller Fortræd med lang Disputering, som intet udretter andet end at prostituere sig selv. Dette vil jeg alene begjere af min kjære Fætter, at der maatte udgaae en stræng og alvorlig Befaling til alle Lehnsmændene, at de endelig inden Martini skulle erlægge paa Aggershus alle resterende Skatter, efter Kongl. Majt[s] naadigste Paabud, til at contentere og aflønne Folket, efterdi Hs. Maj. vil have sig sine Tolde forbeholden og urørt; thi ellers straffe mig Gud, om jeg veed, hvor jeg skal contentere Officerer, Ryttere, Soldater og Kjøbmænd, og hver Mand løber mig efter (og en Deel som ikke kan tøve) med Graad og saadan Jammer at det ikke er at beskrive. Og naar de nu fornemmer Toldpengene at sendes ned, og de bekommer intet Andet end Snak om Skatten, see da faar Hr. Cantsler fornuftelig tænke, hvad mine Vilkaar vil blive, og er her alene baade Statholder, General, Commissarius, Proviantmester, min Skrivere og endelig frygter at blive af General-Feltherren General-Profos og hver Mands Tjener, om dette Spil skal vare længe. Dog alt dette uagtet skal jeg noksom rede mig igjennem med onde og gode, ville Lehnsmændene være noget flittig at indsende Skatten, som de for Gud ikke haver Aarsag at holde saalænge inde, mens uden deres egen privat Nytte, at jeg noget kunde kontentere Folket, og udimidlertid assignere dennem Qvarteer, saadanne som de kan falde udi Norge, paa deres Rest til den 13de Septbr. og den Maaneds Sold mig blev befalet dennem at erlægge, indtil jeg kan erlange Svar fra Cantsleren paa den Post, om nogen Cavallier maa give sig med nogle Trouper udi Svensken(s) eller anden fremmed Tjeneste; thi da vil jeg forsøge at avancere min Søstersøn

og Ritmester Ritz og andre danske Cavalliers at forære dennem min Eskadron gevorbne Ryttere, som Gud veed hvad den haver kost mig, og holde dennem endnu saalænge til jeg bekommer Svar, at de siden om de have Lyst kan gjøre sig monteret udi Dag eller Morgen at tjene deres Fædreland, og takke mig, som haver hjulpet dennem frem med en Eskadron, som ikke er en ringe Present og Middel for Cavalliers at komme frem udi Verden; thi skulde det hverbes igjen enten af de norske Stænder eller Andre, da kunde det ikke skee med 20,000 Rdr., og er vel allehaande derhos at betænke, at man saa blotter Riget, og takker dennem af, hvor der vel havde været anden Middel, ligesaavel som med den danske Rostjeneste, at fordele og underholde dennem uden Kongl. Mat[s] Bekostning eller Rigets Besværing, og Stænderne heller skulle være tilfreds, end at see Riget ganske blottet, helst om Noget skulde igjen paakomme, og Norge ikke saa let er at secondere eller bringe Folk tilveie som tilforn, hvilket endda var besværligt nok. Mens jeg vil Intet skrive udimod Hs. Mat[s] Ordre og Rigens Raads høivise Betænkning, efterdi Aarsagerne er mig fordöllet, og visselig maa have en særdeles og vidt Henseende, at Folket ganske skal aftakkes. Gud give det maa geraade vel, helst udi dette Rige, hvor alting er inclineret og mere skal herefter til Rebellion, Forandring og Skalkhed, det haver jeg alt formeget erfaret, og deres egen *pater . . . patria*. Hr. Cantsler med andre *principis inestutis* (?) ikke kan undskylde eller negte; thi der ere mange *exempla*, som ere *odiosa* her at beskrive; det er ilde at vores Status er saadan, at der er neppelig Tid at deliberere eller raisonnere, mens at alting skal resolveres eftersom det tænkes af En eller To; dog jeg vil haabe, at Hr. Cantsler skal høre mig engang alene, hvor jeg da trolig skal underrette hannem om det, som hverken han eller de andre Herrer derneden kan vide, som ikke lader sig skrive, men ligger dog Hs. Maj. og Riget Magt paa, helst nu vi have faaet saadanne Naboer udi vores eget Land, hvis Maal og

Tunge og Hjerter kommer saavel overeens med vores Norske, *dictu . . . puta*. *In summa*, dersom Norges Status ikke bliver ret sat og reformeret, da bliver han visselig ulykkelig, saalænge her skal være Statholder; thi denne Fred er umulig at den kan vare længe, efter mit Tykke, hvor gjerne vi endog selv vilde, og synes ligesom at være nød til ingen mere Hævn at kunne tænke paa formedelst den Avantage, Fjenden haver udi Hænderne og daglig mere tilvoxer, som mig nu intet anstaaer mere at beskrive, aldenstund at Fornødenhed bryder Lov, og bedre at miste Halvt end Alt, det haver jeg vel kunnet agte. Mens jeg frygter sandelig for Gud, at dersom to Hoveder falder, ville falde allesammen hen at vorde *tributarii* om ikke ganske Esclaver. Min kjære Fætter forlade mig, at jeg prostituerer min norske Melancholie, som jeg vilde ønske snart at maatte kureres, om det var muligt, med vores gode Sammenkomst at consultere om adskillige Symptomata, som han visselig skal befinde at være af stor Consideration og behøve vel at judiceres af Hr. Cantsler, som vel haver Patience at høre sin Ven og Tjener, der gjerne vil lade sig underrette til sin Herres og Fædrelands Tjeneste.

Varberg den 10de Septbr. Ao. 1645.

H. S

(Anf. Saml. 5. Bd. S. 315.)

Hr General-Commissarius.

Jeg kan ikke noksom forundre mig, at jeg siden min seneste Afsked paa Aggershuus hverken bekommer Brev eller Besked om Et eller Andet, eller maa vide hvad passerer med Penge eller Andet og at Commissarius understaaer sig at slippe alting saa voresløst nu mod Enden. Det havde været bedre at negligere privata, end saaledes at forglemme publica, hvilket endelig vil give hannem Fortræd, naar jeg og Andre drage Haanden fra og Naalen af Legen. Billigt er at man

alting authoriserer, som kan tjene til Rigtighed paa Rigens Indtægt og Udgift, men det er ogsaa billigt at man ikke ganske exkluderes fra dessen Videnskab, og at jeg billigen maa assisteres udi min Besværing, hvilket jeg nu paa nogle Maaneders Tid ikke haver befundet som udi Begyndelsen, og skulde Krigen have continueret, da havde her været en stor Mangel for Eet og Andet, formedelst mine Ordres ere ilde agtede, mens andre Privat-Sager taget vare, hvilket jeg hos Gen. Commiss. aldrig havde formodet. Og eftersom Folkene nu skal aftakkes, og ved en Maaneds Sold betales efter Hs. Mat^{s} Ordre, da skal Gen. Commiss. møde mig paa Halden den 24de hujus med alle de Penge, han af Skatten haver oppebaaret, siden jeg nedreiste, og intet befatte sig med andre Penge end dennem, som hans Charge vedkommer.

Bahuus den 16de Septembris Ao. 1645.

H. S.

(Anf. Saml. 5. Bd. S. 324.)

Ordre.

At Hr. General-Commissarius vilde lade gjøre fuld Afregning med nærværende Obr. Lieut. Mackenzie og Major Due, belang. det Aggershusiske Regiments Officerer det snareste muligt og hans [Niels Langes] Svaghed det kan tilstede, efterdi med en Deel deraf bliver gjort Forandring og skal forskikkes til Bergen. At Mackenzie ogsaa til min Ankomst maatte forsynes med beleiligt Qvarteer.

Halden den 10 Oktbr. 1645.

H. S.

(Anf. Saml. 5. Bd. S. 399.)

Brev til Niels Lange,
om Hannibal Sehesteds Tilgodehavende.

Chr. IV etc. Eftersom vi paa os elskelige Hannibal Sehesteds etc. hans underdanigste Begjering have tilforordnet og kommitteret os elskelige Hr. Corfits Ulfeldt, Rigens Hofmester, Anders Bilde, Rigens Marsk, og Ove Gedde, Rigens Admiral etc. at eftersee alle Dokumenter be^{te} vores Statholders Afregning og endelige Likvidation med dig, hans gevorbne Folk udi Norge til Hest og Fods vedkommende, paa hvis hannem efter vores naadigst hannem meddelte Generals-Bestalling, samt rigtige Beviis og Ruller, enten paa sig selv eller sine underhavende med Billighed kunde tilkomme, og vi af be^{te} vores Raad og gode Mænds udførlige Relation og Erklæring naadigst have forstanden, be^{te} vores Statholder paa samme gevorbne Folk efter hans Generals-Bestalling samt rigtige Beviis og Ruller, saa og endelig Afregning og Likvidation med dig, at skulle tilkomme 94,379 Rigsdaler 1 Ort 16 Skilling, som han dog haver ladet staa ukrævet, saa vel som hvis han udi Barschaft med Sølv, Guld, Penge og Kobber godvilligen haver forstrakt efter rigtig indleverede Beviser, nemlig 46,482 Rigsdaler, 1 Ort og 14 Skilling, desligeste intet at have krævet eller optaget paa hans egen Person, efter be^{te} hans Generals-Bestalling, men saadant altsammen remitteret til vores egen naadigste Disposition og Forsikring, hvor og naar at betales: da have vi ved forbe^{te} vores dertil deputerede saaledes med hannem, Statholderen, ladet handle, at udi Steden for de 94,379 Rigsdaler, han haver ladet staa ukrævet paa det gevorbne Folk efter Bestallingen og egentlig er bleven sparet os og Kronen til Forlettelse, hannem for hans adskillig anvendte Bekostning, Umag og Besværing samt Generals-Tractament og Bestalling, uden nogen videre Prætension skulle udaf be^{te} 94,379 Rdlr. tillægges og bevilges 50,000 Rdlr., samt for sine udlagte Middel og godvillige Forstræk-

ning den ganske Summa efter indleverede Beviser, paa hvilke be[te] tvende Summer vi naadigst have udgivet og hannem ladet tilstille vores særdeles Gjældsbreve, hvorledes han igjen skal vorde betalt udaf Norges Riges Midler. Hvorefter du dig og dine efterkommende Generalcommissarier udi vort Rige Norge, saavidt Contributionerne monne vedkomme, som til Norges Riges Defension og Gjældens Aflæggelse nu er eller herefter vorder deputeret, eder underdanigst efter be[te] vores Statholders Anfordring skal vide at rette, med rigtig Forklaring udi vores Renteri, over hvis udi saa Maader aarlig vorder betalt, hvorefter og udimod be[te] vores Statholders særdeles Kvittants samt Afskrivelse paa for[ne] vores Gjældsbreve det eder igjen udi eders Commissarii-Regnskaber paa vores Renteri skal godtgjøres.

Kjøbenhavn 8 Mai 1646.

(Norske Rigsregistranter VIII, 402.)

Aabent Brev

om Hannibal Sehesteds Tilgodehavende.

Vi Christian den Fierde, med Guds Naade, Danmarks, Norges, Vendis og Gothis Konning, Hertug udi Slesvig, Holstein, Stormarn og Ditmarsken, Greve udi Oldenborg og Delmenhorst. Gjøre alle vitterligt, at eftersom vi for kort Tid siden, naadigst haver befalet os elskl. Hr. Corfidtz Ulfeld til Urup, Ridder, Rigens Hofmester, Anders Bille til Dambsboe, Rigens Marsk, og Ove Giedde til Tommerup, Rigens Admiral, vore Mænd, Raad og Befalingsmænd over vores Land Møen, Vestervig Kloster og Bradsberiglehn, at skulle med forderligste igjennemse os elskl. Niels Lange til Fridsøe, vor Mand, Tjener, Befalingsmand over Brunlauglehn og General Krigs Commissarij udi vort Rige Norge,

hans Liquidationer og Afregninger, som han med os elskl. Hannibal Sehested til Nøragergaard, vor Mand, Raad, Statholder udi vort Rige Norge og Embedsmand paa vort Slot Agershus, gjort haver, paa huis hannem paa sig selv og hans gevorbene Folk til Hest og Fods efter vores naadigste Befaling kunde tilkomme, saa at forn^te^ Hannibal Sehested, for huis hannem derover kunde restere for Udlægd, Penge og Bekostning maatte nyde Skiell udaf de Middel som til Krigens Underholdning og Gieldens Aflæggelse derudi Riget naadigst er bevilget, nemlig den halve part af al Skatten i nærværende Aar, indtil vi naadigst videre udi næstkommende Herredage med vores elskl. Rigens Raad, som did ere deputerede, om, huis siden aarligen skal forblive til samme Riges Defension og Gjeldens Aflæggelse kunde resolvere, og vi af forn^te^ vore gode Mænds Rigens Hofmesters, Marsks og Admirals underdanigst Relation naadigst haver erfaret, at forn^te^ vores Statholder Hannibal Sehested paa det gevorbene Folk til Hest og Fods, efter vores naadigste Bestallung med Rette tilkommer Halvfemsindstyve og fire Tusinde, tre hundrede og halvfjerdsindstyve og ni Rigsdaler en Ort sexten Skilling, som han haver ladet staae ukrævet, foruden huis hannem paa sin egen Person, efter den hannem særdeles given Bestallung for hans General Charge og Militiens Direction, burde at tilregnes, saa haver dog forn^te^ vores Statholder Hannibal Sehested sig endnu til vores og sit Fædernelands ydermere troe og flittig Tjeneste underdanigst ladet bequemme, udi Betragtning de ringe Penge Middel, som nu er forhaanden, i det han af forn^te^ Summa, nemlig af de forskrevne Halvfemsindstyve og fire Tusinde, tre hundrede og halvfjerdsindstyve og ni Rigsdaler, hannem paa det gevorbene Folk burde at tilkomme, moxen den halve Part godvilligen haver afstanden, foruden huis hannem paa sin egen Person kunde tilregnes, saa han sig allene med Halvtredsindstyve Tusinde Rigsdaler for al anvendte Bekostning, Besværing og hans General Charge over samme Militie vil lade benøie, til at

contentere og afbetale dennem, som han igjen skyldig er . . . . Hvorfor fornte vores Raad og gode Mænd paa vores naadigste Behag saaledes med hannem haver accorderet, at fornte Halvtredsindstyve Tusinde Rigsdaler skal hannem erlægges og betales udaf den aarlig Contribution, som Stenderne udi vort Rige Norge nu eller herefter aarligen erlægger og betaler. Saa haver vi saadan fornte vores Statholders Hannibal Sehesteds imod os og sit Fædreneland underdanigst tro og flittige Tjeneste, med al tilbørlig Kongelige Naade anseet og optaget, og ellers vel overveiet og betragtet, med hvad for stor Besværing og Vindskibelighed, Dexteritet og Sparsomhed han samme Krigsvæsen sig haver paataget, fort og dirigeret til vores og Norges Riges Conservation, Gavn og Fordel, samt alles Contentement, som noget paa samme hans gevorbene Folk kunde have at fordre, saa at vi med samme hans Direction og Forvaltung udi alle Maader er naadigst vel tilfreds, hvorfore vi os naadigst haver ladet vel befalde, hvis fornte vores Raad og gode Mænd med fornte Hannibal Sehested paa vore Vegne gjort og forhandlet haver, og derfor naadigst bevilget og samtykt, saa og hermed bevilger og samtykker, at fornte vores Statholder Hannibal Sehested maa efterhaanden tage sin Betaling, nemlig de fornte Halvtredsindstyvetusinde Rigsdaler, udaf den Contribution, som Stænderne udi fornte vort Rige Norge aarligen til samme Riges Defension og Gjelds Aflæggelse nu eller herefter udgivendes vorder, indtil at fornte vores Statholder til fyllest vorder contenteret, hannem og hans Arvinger for os og vores Etterkommere, Konninger i Danmark, uden Skade i alle Maader. Givet paa vort Slot Kjøbenhavn, den 8. Mai Anno 1646.

Under vort Signet.

Christian.

Rigtig Copie efter Originalen.

Hannibal Sehested.

(Det norske Rigsarchiv. Statholderskabets Archiv for 1700, løse Pakker.)

Brev til Hannibal Sehested,

hvorved han fritages for at oppebære og gjøre Regnskab for Norges Indtægt.

Chr. IV etc. Vider, eftersom vi tilforn nogen Tid forleden naadigst have for godt anseet og befalet, at al vort Rige Norges Indkomst, udaf alle Lensmændene der sammesteds, paa vort Slot Akershuus mod eders Kvittering aarligen inden Juul leveres skulde med rigtig Extract, hvorved de deres Regnskaber og Mandtaller paa Renteriet agtede at klarere, da, naar vi nu naadigst considerere og overveie den store og vidtløftige Besværing og Møde, som ved slige anseelige Indtægter, Udgifter og Regnskaber hænger og medfølger, som een Person alene til at svare, helst eder, som udi andre vore og Rigets høie og vigtige Affaires occuperet er, fast ulideligt vilde falde, have vi efter eders underdanigste skriftlig Indlæg og Begjering, os og Riget til bedre Tjeneste og eder selv og eders i Fremtiden til des større Forlindring, dette udi naadigst Betænkende taget og for godt eragtet eder herefter for alle Penges Indtægter, Kvittantser, Udgifter og Regnskaber (saanær som af eders eget Len) at forskaane, og derfore trende Generalcommissarios, nemlig os elskelige Nils Lange til Fritsø, Jakob Ulfeldt til Karstoft og Peder Vibe, vore Mænd, Tjenere og Befalingsmænd over Brunla og Apostelgodsets Lene, forordnet, som efter den Ordre, vi derom naadigst have ladet gjøre og forfatte, aarligen fra sidst Philippi Jacobi Dag at beregne og saa fremdeles herefter, saa længe vi ei anderledes tilsigendes vorder, skulle annamme, kvittere og forklare al Norges Riges Indkomst, være sig Kronens, Commissarii eller andre deputerede Tolde, Skatter, Lenenes Afgifter, Bergverker[s] Tiender og Profit, Fornøds-, Skydsferds-, Udskrivnings- og Rostjenestepenge etc., baade hvis deraf til vort Rige Danmark skal hid nedersendes og paa underskedlige Steder leveres, samt hvis deroppe skal anvendes til Rigets Defension og Nytte: dog skal alle forskrevne vore Commis-

sariers Kvittantser paa Akershuus til Bog føres, at I om deres Indtægt Rigtighed have kan, hvorefter de aarligen skulle skiftes til selv en Gang hid neder at reise, her al deres Indtægt og Udgift paa behørige Steder efter Ordre at klarere. Herefter I eder kan vide at forholde og forskrevne vore Commissarier det til Underretning at forstendige.

Kjøbenhavn 9 Januar 1647.

(Norske Rigsregistranter VIII, 461.)

Indlæg om Defensionsskibe.

Dersom E. Kgl. Maj. nu begjærer naad. at vide de rette Hovedaarsager, hvorfore samme velmeente og høifornøden Defensions Værk herudi Riget ikke haver vunden Fremgang, da er dette korteligen og underd. til naad. Betænkning og Resolution fornemlig at erindre; —

1.

At der ere ganske faa herudi Riget, som haver Middel og Capital, først Skibene at opbygge, dernæst udrede og underholde med Folk, Fetallie og Redskab, som det sig bør, meget mindre udi Feidetid at montere, og eventyre, til at gjøre nøiagtig Tjeneste, hvor Riget det kan behøve; —

2.

At der ogsaa er faa af Indbyggerne selv, som paa saadanne Defensions Skibes Udredning og Underholdning ere naad. priviligerede, der sig forstaaer paa Handelen mellem dette og andre Riger ret at belægge og anstille; thi hverken er der Videnskab eller Correspondents eller Credit, uden hos de færreste; saa at *paupertas et ignorantia* er først tvende store og Hoved Aarsager, som hindrer baade Skibe, Trafik og Defension herudi Riget; —

3.

At Privilegierne, som hidindtil naad. haver været forundt be[te] Orlogs Skibes Udredere til dessen Bygning og Underholdning, haver været og ere altfor ringe, efter som der requireres baade mere Capital at bygge, montere og underholde et Orlogs Skib som det sig bør, end 4 Coffardi Skibe af lige Dregtighed, som man med ringe Middel kan bygge, fragte eller kjøbe og med ringe Capital aflade og underholde, til ulige bedre Market og Profit og mindre Eventyr og Skade, naar det forulykkes; —

4.

At om samme Privilegiers Forbedring ofte underd. været anholdt, og naad. lovet at forbedres, som dog ikke er skeet, mens Aar efter anden mere krænket og annuleret, ikke alleneste ved daglige og nye Licenter og Opgivelser af Last og Vare, som tilforne vare forbødne for fremmede og andre gemene Skibe at udføre; mens endogsaa ved Toldfrihedens Tilladelse, mere end be[te] Defensions Skibe nogen Tid haver været bevilget; saa at naar Udrederne formeente at gjøre største Fordel paa deres indehavende Last og derpaa anvendt mange Penge, da er der ofte kommet en og anden med Kgl. Breve og Missiver, som saadan forbøden Last med slette Skibe fri at udføre og foruden Told haver været tilladet; hvorudover de samme Last langt lettere kunde afhænde og gjøre bedre Market, Defensions Skibene til største Skade og Forlust; hvilket haver gjort Udrederne, som endskjønt noget formaatte, aldeles kjede af at holde Defensions Skibene vedlige.

5.

At Privilegierne ikke strax udi Begyndelsen haver været betragtet og efter dette Riges vidtløftige mangfoldige Havner og Beskaffenhed ret delet udi mellem Rederne; eftersom Varene ligger beleiligen fra hvert Sted, ind og ud kunde føres og forhandles; mens ere meget uordentlig brugt, saa at

dermed intet haver været at fortjene: thi hvor som hørtes een Reise noget at kunde fortjenes, haver de alle derpaa henstødt, dennem selv til allerstørste Skade, udi det de haver ført saadan Mængde af en Slags Last og Vare, at Landet det ikke haver kundet trekket: mens den ene haver kladet og fordærvet den anden til ringe Market.

6.

At dette Defensions Værk udi Begyndelsen haver været ilde solliciteret, udi det at alle Stender derudi skulde participere, saa at baade Adel og Uadel, Geistlig og Verdslig, Bonde og Borger, Fattig og Rig, Erfarne og Uerfarne, Villige og Uvillige, haver ligesom været tvungen til at contribuere og sammenskyde deres Middel og Formue til saadanne Skibes Bygning, Udredning og Underholdning; hvorfore lettelig er at tænke, og var vel værd at efterspørge, hvorledes dermed kan være tilgangen paa mange Steder herudi Riget, og med hvad Disordre og ond Direction saadanne Skibe haver faret og trafikeret, hvad ringe og uvisse Capital haver været formeret, at underholde Skibene og kjøbe Lasten, hvad Urigtighed mellem saa mange, og mange Slags ulige Redere, saavidt adspredte paa Landet og udi Byerne, sig haver maatt tildrage, og endelig hvor ringe eller ingen Tjeneste E. Kgl. Maj. og Kronen udaf saadanne Skibe og deres Redere kunde have at forvente, naar noget paakom; —

7.

At den fleste Deel af samme Skibe, strax efter at de ere blevne byggede og begyndt at fare paa Spanien, Frankrig, England, Holland og Dynkirken etc. ere ilde her og der bleven lagt og tagen udi Arrest: endeel formedelst partiske og ufri Redere, endeel formedelst ufri Steder, endeel formedelst ufri Gods og Contrabande og endeel formedelst Herrernes Tjeneste dennem behøvede; hvor udover de siden ere geraaden udi Proces, hvor ingen paa deres Vegne haver

kundt agere Sagen, mens udaf Disperation ofte [over?] stor Bekostning, Ophold og Uret forladt Skibene, formenende sig ved Promotorialer til Restitution at skulle gelange; —

8.

Saa haver det ogsaa foraarsaget en stor Afsky og Forhindring til Undersaatterne, som saadan Defensions Værk sig skulde kunne eller ville paatage, at hvis Conditioner og Vilkaar dennem er tilbøden og foreslagen om deres Skibes Udredning, Underholdning og Afbetaling udi Feidetid, haver været og ere saa mangelhaftige og uvisse baade for Kronen og for dennem, at de til ingen Tjeneste og Gavn, mens i største Bekostning i Fare og Hasard haver kundt geraade; —

Disse ere de fornemste Aarsager og Forhindringer, at Orlogs Skibene herudi Riget, hverken udi den Mængde eller til den Ende haver været oprettet og underholdt, som det udi Begyndelsen af E. Kgl. Maj. til begge Rigers Tjeneste og Undersaatternes Fremtarv vel haver været ment; hvilket at remediere og forekomme, saa at samme Værk, nest Guds Hjelp, paa nogle faa Aars Tid skal komme udi sin visse Skik og siden aarlig underholdes til Rigets Tjeneste, som det sig bør, synes mig underd. dette fornøden at erindre; —

1.

Eftersom noksom er vist og desværre hver Mand inden og uden Riget, som kjender Verden og Verdsens Løb, altfor meget velbekjendt, at begge Riger Dannemark og Norge ligger som nogle Ødepladser at regne udimod hvis Nytte og Brug der kunde stiftes og fortsættes, og det allene og udaf den Aarsag, at vi haver aldeles ingen Kjøbmænd udaf vores egen Nation, som Handel og Vandel udi Verden selver ret forstaar, og efterdi at Kjøbmandskab og Trafik er det som bringer Rigdom udi et Rige, og al Kjøbmandskab bestaaer fornemlig udi Capital, Videnskab og Aftræk, om noget synderligt skal udrettes og prospereres, og alle disse Requisita ere mangel-

haftige udi begge Riger, dog udi det ene mere end udi det andet, saa er det en umulig Ting, Rigerne at komme ret udi Flor eller nogen ret Trafik at kunne stiftes og stilles udi Værk til nogen god Bestandighed, med mindre at man, som vel kan ske, vil søge Middel og resolvere, alle forberørte Mangler med Flid og uden Affection til den ene Nation mere end den anden alvorligen at remediere; hvilket allene, som mig synes, bestaaer udi Fremmedes Libertet, som jeg paa andre Tider og Steder haver specificeret og her vilde falde altfor vidtløftigt nu at recapitulere; mens at E. Kgl. Maj. saadanne Privilegier, som synes billige og til en eller anden Stand (dog bonum publicum først eragtet) upræjudicerlig, vilde lade forkynde og publicere, samt specificere Stederne hvor Fremmede maatte sætte sig ned, og hvorlænge deres Privilegier skulle vare, for dennem og deres Arvinger udisputeret og uvioleret; —

2.

At naar nogen Fremmed eller Indlændiske paa visse Sted at handle med visse Privilegier havde sat sig ned og erbød sig noget at præstere, som andre ei vare Mand fore at stille udi Værk og praktisere til Rigets Gavn og Bedste; hvor ved Profiten mueligt til hannem allene udi Længden skulde kunne geraade, og andre, som intet selv kunde formaa, derudaf skulde blive vanartige og saadanne Negocie ved nye Privilegier søge at fordærve og præjudicere, da saadant at maatte vel observeres for Indlændiske og Udlændiske, lige som enhver drev Handel til; og hvis engang var lovet med visse Privilegier til Commerciens Fortsættelse udi begge Riger og dessen underliggende Øer og Provincier, saadant at maatte blive ved Magt og ikke saa let forandres eller formeget efterhaanden limiteres under den Beskyldning af Monopolier; naar saadanne og andre mere Friheder, som jeg nu ikke vil her andrage, maatte vorde enhver tilladt og holdt, saa er der ingen Tvivl, at man jo snart fandt Capital, Videnskab og Aftræk, thi derved blev Folket dreven udi adskillig verdslig

Brug, og Correspondents med andre Lande skulde strax tage til med Vexel, Banco, Compagnier, Retour og andet saadant, hvorudi et Riges Middel og Velstand en god Del monne bestaa; efterdi det giver Næring og Profit til mange, som ellers levede udi Armod og Fortræd; —

3.

Særdeles er endelig fornøden, til Orlogs Skibes Oprettelse og Underholdning herudi Riget, at eftersom E. Kgl. Maj[s] naadigste Missive, dat. Haderslevhus den 1. Jan. 1640, formelder om nogen videre Privilegier dennem saavidt muligt at skulle forundes, naar derom underd. blev sollicitcret og Privilegierne specificeret, at E. Kgl. Maj. udi Steden for den halve Told paa al Trælasts Udførsel, gjører naadigst Afslag, at nydes paa en tredie Del. Og paa alle Fedevares Udførsel, samt andre Vares Indførsel at gives halv Told udi Steden for de to Trediedele, tilforne naadigst haver været forundt; thi enddog det vel synes, E. Kgl. Maj. noget skulde afgaa paa sin sædvanlig Told efter Rullen, formedelst denne ringe Frihed paa Trælast og Fedevare som gaar ud, og alle Vare som gaar ind, saa skal det dog befindes, at Regnskabet skal overgaa Rullen, naar alting ret maa efterses, formedelst den store Underslæb, som nu skeer paa indgaaende Vare, hvor udaf E. Kgl. Maj. bekommer liden eller ingen Told, synderlig af Fremmede, hvorom særdeles skal erindres, saa og formedelst den Mængde af Skibe, som herved skulde tage mægtig til, og Lasten komme udi Pris, naar Indvaanerne selv med deres Skibe udførte den meste og bedste Last, eller lagde den op til Compagnier, saa at den til Fremmede, som nu sker, ikke skal omsonst bortgives, eller for nogle ringe fordærvede og unødige Vare med Almuen paa Landet ilde fortuskes, hvorom jeg mig udførlig og underd. haver erklæret blandt adskillige mine skriftlige Indlæg; belang. Tolden herudi Riget, og dessen bedre Reduction, samt Lastens Priis ved Compagnier med mere samme Materie vedkommende,

som længe før Krigen udi Cantzeliet blev indleveret, og udi Feiden igjen erindret, dersom det endnu maa efterses; thi hvor civ.... Tolde ere, der tager Trafikken til, og Mængden erstatter Afslaget; hvor Trafikken tager til, der prospererer Undersaatterne, hvor Undersaatterne prospererer, der haver Herren Affection; hvor Affection og Middel ere mellem Undersaatterne tillige, der kan en god Herre intet fattes, mens blive derved considerable baade inden og uden Riget, hos Venner og Uvenner; —

4.

Naar Privilegierne nu saaledes naad. bleve forbedrede, som er en ringe Afslag udimod den Tjeneste og Profit, Riget og Undersaatterne samtligen derudaf kunde have at forvente naar Handelen tog til, Undersaatterne blev rige, Varerne komme udi Pris, Riget var forsynet med Orlogs Skibe, og Fremmede udi Steden for adskillig Slags Insolentier maatte derved engang bringes til Respect og Discretion mod Herren; saa er det dermed ikke gjort, at man sig kan forsikre, saadan Værk at skulle have Bestand til nøiagtig Defension naar noget paakom, med mindre at man først considererer og overveier det hele Riges Beskaffenhed og Vilkaar, saavidt Handelen vedkommer med alle ind- og udgaaende Vares Deling og Forvexling inden og uden Riget, hvilket er det allerførste og fornemste, som vil agtes til dette Værk ret at belægge og holde ved sin visse Skik, Aar ud, Aar ind; dernæst at Lehnene og Byerne udi sær, som bærer ud ad Søen, maa considereres efter Havnene, formedelst Navigationen, og efter den Beskaffenhed som findes udi hvert Lehn og By af Kjøbmænd, Vare og Comoditeter at handle og trafikere mellem Adel, Borger og Bonden, formedelst Negociationen; item at fortolde og visitere, ikke allene midt inde udi Havnen, naar Godset gaar ud eller kommer ind; mens fornemlig inde udi Landet, hvor Varene først af Undersaatterne bliver ført til Havnen ned, og siden af Kjøbmænd ud, dernæst til

Havnen ind, og siden igjen fra Havnen op udi Landet. Derefter at dele Lehnene og Havnene mellem visse Kjøbmænd og Compagnier med visse Skibe og Vare, paa visse Steder og Lande, at handle og trafikere med visse Privilegier, som de allene og ingen anden maatte bruge, baade med de Vares Udførsel som faldt deromkring udi Lehnet, og andre Vares Indførsel, som der igjen behøvedes; thi paa denne og ingen anden Maneer kunne Varene bringes udi Pris, og Værket blive underholdt udi et fast Compagni, Undersaatterne som før er rørt, Profit og Fremtarv udi deres Næring og Biæring naar de selv havde Mængde af Skibe, at føre Landsvarene ud, og andre Vare ind, og E. Kgl. Maj. og Cronen til ulige mere Indkomst ved saadan Afslag udi Tolden; samt bedre Tjeneste udi Feiden; —

Saaledes haver Hollænderne og alle andre Nationer delt deres Commercier og Trafik mellem Undersaatterne udi visse Compagnier; at enhver veed, hvilke Riger og Lande og hvilke Steder og Havne udi bem. Riger de beseile og handtere, hvorefter de siden lemper alting med Vare, at føre ind og ud ligesom behøves, lidet eller meget, af et eller andet Slags, at bringe det udi Pris, og gjøre des bedre og vissere Marked, naar den ene ingen Forfang gjør til den anden, mens hvis udaf hvert Compagni særdeles negocieres paa et Sted, ind eller udaf Landet; derved anstilles straxen en særdeles Handel igjen paa andre Steder, og sker saaledes daglig en *Multiplicatio mercium nummorum teloniorum* mellem Herren og Undersaatterne, hvorom jeg ogsaa paa andre Tider mig skriftlig haver erklæret, og saadant til Cantzeliet nedsendt; —

5.

Og eftersom før er rørt, en af de største Aarsager hvorfore Orlogs Skibene ikke haver tiltaget herudi Riget, og de, som efter Privilegierne allerede vare bygte, efterhaanden ere forkomne, var, at de allevegne ved Confiscationer og Arrester, saa ilde ere blevne tracterede, da, saadant at forekomme, er

endelig fornøden at stabilere og anordne visse Allianeer mellem disse og alle andre Riger, som ligger beleiligen for Commercien, med Fundation af visse Articler og Conditioner, handhævet og mainteneret ved Residenter og Consulater: hvorefter den ene Herres Undersaatter kunde vide at rette med de andre og forsvares udi alle Tilfald, efter Articlernes Indhold, hvilket ved forleden Ambassade og Negociation udi Spanien, som mig uværdig underd. den Tid naad. var anbefalet og betroet, nogenledes blev begyndt og beggesides ratificeret. Mens intet endnu her publiceret for Undersaatterne at rette sig efter, som vel havde burdt at være og ofte underd. er erindret og belovet at skulle skee; baade formedelst den skriftlig Afskeed, derover blev tagen udi Spanien og her siden blev vedtagen, samt og formedelst Rigens Nytte, og Undersaatternes største Fremtarv; thi man haver siden den Tid aldeles ingen Exempel, at nogen Insolentie med ubillige Confiscationer og Arrester, eller andet saadant udimod E. Kgl. Maj.s Undersaatter udi Spanien skulde være foretagen, mens mere hjulpet tilrette udi deres gamle Fordring, til Restitution af *repetundarum* foruden hvis de af Discretion til at afstyre E. Kgl. Maj. høit foraarsagede Indignation over saadanne Procedurer haver præsenteret; saa at alt huis derudi .... paa den Tid blev udlovet er hidindtil udimod al Forhaabning oprigtig efterkommet, saa at ingen Molestie under Prætext af ufri Skibe, Personer og Gods, ei heller nogen uvillig Tjeneste ved Arrest og Ophold, Undersaatterne ubilligen kunde tilføies, naar de sig selv oprigtigen og med Forsigtighed ville rette efter de oprettede Alliancer med andre Stater og Republiquer, hvorudi saadanne Casus og Hændelser vel forklares, saa at enhver kan vide at tage sig vare for Skade og intet udimod oprettede Pacter og Øvrighedens Forbud daarligen tentere og eventyre; —

6.

Vil endelig haves udi Agt, at ligesom det er høit fornøden, hvert Compagni at være saa stærk og saaledes fun-

deret udi Videnskab og Middel, hvor ved de deres Kjøbmandskab og Handel ret kunde drive og tilbørligen fortsætte, at naar Omkostningen først er gjort med Skibenes Bygning og Udredning saa mange som til den Handel dennem naad. allene bliver forundt ret kunde behøves og hverken mere eller mindre, andre til Præjudice, som før er rørt, og de strax derefter kunde formere et Capital paa hver et Skib, hvor med de skulle fare, profitere og underholdes, saa maa og ingen Compagni udi ringeste Maade være tvungen med nogen anden at participere, end de, som ere vederhæftige og enten selv forstaar Trafikken, eller lader andre derfor sørge med rigtig Forklaring paa hver en Reise hvad Skibet haver prospereret, eller og om noget er bleven tabt og det alt sammen med rigtig Bog efter Kjøbmandsstil uden videre Proces og Rettergang over deres Skibsparter og andet derudaf dependerendes, som umuligt kan feile, naar hver Mand skal contribuere og participere udi saadanne Skibe, og mange deriblandt haver hverken Forstand, Middel eller Villie, saadant at fortsætte som det sig bør; —

7.

Til Slutning saa er ogsaa fornøden en visse og ordentlig Capitulation, hvorefter hvert Orlogs Skib udi Feiden, som sig paatager saadan Tjeneste, paa al sin egen Omkostning, Eventyr og Risico skal betales; at baade Rederne kan gaa fast og Cronen kan være visse paa tilbørlig Tjeneste naar behøves, uden Exception udi ringeste Maade; thi naar de forrige Privilegier, som Defensions Skibene herudi Riget naad. haver været forundt. og deres Pligt derudimod ret maa betragtes, saa er baade Cronen og Undersaatterne derudi misholden, og hverken Tjeneste eller Trafik dermed kan rettes, mens Confusion udi Kjøbmandskab, Underslæb udi Tolden, Armod og Rettergang udi Landet, Varenes Foragt, og Fremmedes Profit følger derudaf med største Skade til Undersaatterne og Præjudice til Herrens Tjeneste og Rigens Forsvar; hvor

udimod E. Kgl. Maj. sig visselig maa forsikre, at dersom dette Defensions Værk med Orlogs Skibe herudi Riget paa den Maneer, som nu er sagt, maa stilles udi Værk og dirigeres, ved visse vederheftige og erfarne Kjøbmænd udi visse Compagnier, paa visse Steder, med visse Privilegier paa hvert Compagni og Sted; at man ikke allene herudi Riget, paa faa Aars Tid, skulde have Mængde af Orlogs Skibe, mens Trafikken skal saaledes tage til at Varene skulle komme udi Pris, Undersaatterne vorde rige, og den ringe Afslag paa Tolden overflødig igjen erstattes; saa haver baade Herre og Knegt Profit, og Riget er bedre at defendere.

Efter forberørte Puncters omstendlige Beskaffenhed og efter E. Kgl. Maj. naad. Commission dat. Agershus den 17de Juli, som før er rørt; haver jeg nu med Jørgen Coldeveye og hans Consorter capituleret udi efterfølgende Maade paa E. Kgl. Maj. naad. Consent og Ratification;

— — — — — — — — — — — — — — — — —

Paa hvilken be[te] Jørgen Coldeveyes og hans Consorters Revers, som de mig under deres Haand og Segl nu haver tilstillet, haver jeg underd. efter forberørte E. Kgl. Maj.s naad. Commission til videre naad. Ratification disse overskrevne Privilegier dennem bebrevet, og begjærer derfore underd. saadant af E. Kgl. Maj. selv at maatte nu naad. confirmeres, hvorved E. Kgl. Maj. sig visselig maa forsikre, at saa snart Undersaatterne mærker, dette Værk saaledes ved Compagnier og visse fordelte Privilegier at maa fortsættes og underholdes, det da inden faa Aars Tid skal komme saaledes udi Svang, at mere end 30 Orlogs Skibe derved skulle kunne oprettes, og ingen af dennem alle at gjøre hver andre nogen Forfang udi deres Handel og Næring, mens baade Rederne udi sær og Undersaatterne udi gemeen skulle mærkelig derved prosperere, og E. Kgl. Maj.s Tolde samt anden Rettighed uformærket derved tiltage og formeres, Riget til en mærkelig Assistents og Defension naar noget paakom, thi

ved saadanne Privilegiers Fordeling. som for lang Tid siden haver været forundt og herudi videre specificeret til nogen ringe Forbedring med Forlindring udi Tolden, kunde udaf Bergen, Throndhjem og Stavanger underholdes gemagtig(?) 12 Orlogs Skibe, naar ingen anden maatte indføre Salt nordenfjelds og paa Nordlandene uden allene deres Defensions Skibe, efterdi de dog paa Spanien, hvor deres meste Handel drives, maa bruge monterede Skibe, som udimod saadan Privilegium af Saltets og andre Vares Indførsel, samt Fedevares Udtørsel lettelig til rette Orlogs Skibe, skulle kunne forbedres og bekostes; —

Udaf Christianssand og Skeen kunde underholdes 4 Skibe, naar deres Compagni blev priviligeret allene med samme Defensions Skibe at maatte udføre fra Augdesiden og Langesund store Bjelker over 16 Alen med andre indgaaende Vares Frihed efter Privilegierne; —

Udaf Tønsberg og Brundlaugslene ved Bøig og Aske Tømmers Privilegium kunde underholdes 2 Skibe.

Udaf Tønsberg By og Christiania, ved Løn Tømmers og Bandstagers Udførsel søndenfjelds kunde underholdes 2 Skibe.

Udaf Fredriksstad og Moss ved Asp Lind og Barlin kunde underholdes 2 Skibe.

Udaf Marstrand ved Saltets Indførsel søndenfjelds kunde underholdes 4 Skibe.

Paa Masters Udførsel af Drammen og Langesund, som den fornemste Tømmerhandel udi bestaar herudi Norges Rige, naar derpaa gaves særdeles Privilegier, ingen anden at maatte udføre, kunde dertil bekvemmelig bruges paa Spanien, Frankrig. England og Holland Orlogs Skibe 10.

E. Kgl. Maj.s egen real Flaade ikke desto mindre, med gode og store Master, continue vel forsynet; —

Herudi haver ingen Fremmede sig at besverge, at det jo staar en Herre frit fore udi sine egne Riger og Lande, at forbyde, hvad Vare hannem lyster, og have sig og sine Undersaatter saadant forbeholden: ei heller haver Under-

saatterne sig over saadanne priviligerede Compagnier at besverge, naar det enhver vederhæftig Mand staar frit for af Begyndelsen at interessere udi samme Compagnier, og de som ikke dertil have Middel eller Lyst da hellere at sælge til Compagniet deres Last og Vare for rede Penge, end til Fremmede for ond Betalinger af ringe, fordærvede og unødig Vare, som nu skeer; —

Mens dersom disse Forslag formedelst en eller andens Tøkke og Apprehensioner skulde hentydes til Monopolium, som de dog ikke ere, og mueligt derfore ei tilstedes, da haver man aldrig udi Norge enten Middel eller Trafik meget mindre Orlogs Skibe at forvente; mens et fordærvet udarmet Land, som neppelig inden faa Aars Tid skal have mere Vare at forhandle naar Skovene ved saadan Mængde af Last og uordentlig Udførsel aldeles ere udhugne, og Riget ligesom givet Fremmede til Ret og Bytte; —

Hvilket E. Kgl. Maj. dog ville engang ret selv betænke og betimelig derudi ramme baade sig og sine Riger, samt dessen Indbyggere til Tjeneste og Velstand.

Agershus den 3die November 1646.

Allerunderdanigst
Hannibal Sehested.

Efter den Gjenpart udi vores Cantzelie, under eders Haand er indleveret, ville vi naad. at I forskrevne Defensions Værk udi vort Rige Norge efter forskrevne Vilkaar og Privilegier med visse og vederheftige Hjelper at stabilere og fortsætte til vores videre naad. Confirmation paa hvis I med enhver udi saa Maader handlendes vorder; hvor udaf I os og strax en authoriseret Copiam under Eders Haand og Segl underdanigst haver at tilstille;

Givet paa vort Slot Fredriksborg den 17de Jan. Anno 1647.

Under vort Signet,
Christian.

Det norske Rigsarchiv,
Statholderskabets Archiv før 1700, Skibsfart og Seilads 46.

Memorial til Rigsraadet.

Tjenstlig Erindring og fornøden Memorial til Danmarkes Riges høivise Raad, førend min Opreise til Norge at erlange de gode Herrers udførlig og omstændelig skriftlig Resolution, mig til nærmere og bedre Underretning udi min Charges Forwaltung og tilbørlige Administration, efter Kong. Maj. høilovlig Ihukommelse Naadigste Instruction udaf Cantzeliet saavelsom med Hans Majestæts egen Haand og derpaa min aflagde Ed, med andre Documenter dertil hørige og udaf høistbemelte Kong. Maj. samt Cantzeliet efterhaanden udstedte, til efterskrevne Posters bedre Forklaring.

1.

Kongelig Majestæts høilovlig Ihukommelse Naadigste skriftlig Instruction med Hans Maj.s egen Haand, og efter Naadigst skriftlig Ordre til Secretereren Otto Krag udaf Cantzeliet derefter udstedt, belangende min Charges Forvaltung udi Norge med aabne Breve til Stænderne samt Lehnsmændene og Offi-

Findes Rigtighed om udi Cantzeliet og hos Hr. Cantzler selv.

cererne derudi Riget om det samme; nummereret lit. A.

2.

Underskedlige Deliberationer med Stænderne udi min Tid efter Naadigst Commission, og derefter Kgl. Ratification, paa hvis udi saamaader proponeret og sluttet er; nummereret lit. B.

Findes Rigtighed om udi Cantzeliet.

3.

Underdanigst Anordning om Norges Riges Defension udi Begyndelsen af Krigen, med Kongl. Maj.s Naadigste Ratification, samt aabne Breve til alle Lehnsmænd og andre sig derefter at rette, med hvis jeg videre underdanigst, udimidlertid Krigen varede, efter samme Naadigst Ordre og given Fuldmagt haver ordonneret og forrettet; nummereret lit. C.

Er bleven udi Begyndelsen af Krigen nedsendt til Hofmester og Cantzler, og findes derom skriftlig Deduction, samt derpaa Naadigst Ratification.

4.

Kongl Maj.s ydermere Naadigst Ratification paa min underdanigst Administration udi midlertid Krigen varede, med samt Afregning paa mit geworbne Folk, nemlig: Et Regimente til Fods, en Esquadron til Hest og en Esquadron Dra-

Findes Underretning om udi Cantzeliet, efter derom udstedte Breve, samt ogsaa Rigtighed særdeles udi General Commissarii Niels Langes Regnskaber.

goner efter derpaa Naadigste Ordre og aabne Patenter, samt Liqvidation med Officererne ved General Krigs Commissarierne efter oprettede Capitulationer paa høistbemeldte Kongl. Maj.s Naadigst Ordre, samt derefter rigtige Munsterruller, Quittantzer og endelig Afregning med Naad. Commission til Rigens Hoffmester, Rigens Marsk og Rigens Admiral, samt deres underdanigst Erklæring og Kongl. Maj.s Naadigste Quittantz med Forsikring paa min Fordring; nummereret lit. D.

5.

Findes ligervis Rigtighed og Forklaring baade hos bemeldte gode Herrer selv saavelsom Gen. Com. Niels Lange, desligeste udi Cantzeliet efter derom udstedte Breve.

Ligervis Kongl. Maj.s Naadigste Commission til velbe[te] Rigens Hofmester, Rigens Marsk og Rigens Admiral at efterse hvis Forstrækning jeg underdanigst udi bare Penge, Sølv, Guld og Kobber efter General Commissariernes rigtige Beviser, med underskedlige Adelsmænds Hænder til Vitterlighed, gjort haver, udimidlertid Krigen varede, hvorpaa velbem[te] gode Herrers rigtig Afregning og Kongl. Maj.s Naadigste Confirmation, samt aabne Gjeldbrev for

efterkommende Konger udi Danmark; nummereret lit. E.

6.

Kongl. Maj.s Naadigste skriftlig Bevilling udaf Cantzeliet, efter dessen omstændelig Communication med Cantzler Christian Thomessen, at jeg underdanigst for alle Penges Indtægt, Udgift og Regnskab maatte være forskaanet, dog pligtig at svare til, hvis Ordres jeg underdanigsten derpaa udgiver, saavidt Skatterne vedkommer, mens General Commissarierne derfor at gjøre aarligen Regnskab paa Kongl. Maj.s Rentekammer, Kongl. Maj. og Kronen til mere Forsikring og Rigens Indbyggere til mere Contentement og nærmere Efterretning, hvorledes Skatterne anvendes; nummereret lit. F.

Herudaf er leveret Gjenpart til Hr. Cantzler Christian Thomessen.

7.

Kongl. Maj.s Naadigste Instruction til Generalcommissarierne om det samme, hvorledes de sig med Rigens Indkomstes Indtægt, Udgift og Regnskaber skulle forholde, med seneste Naadigst Limitation, saavidt Skatterne vedkommer.

Er ligervis leveret Gjenpart heraf til Hr. Cantzler Christian Thomessen belangende Gen: Commiss:, og belangende den seneste Exception at levere Rigets Indkomst, findes Rigtighed udi Cantzeliet.

Alt det øvrige at clareres udaf hver Lehnsmand selv efter Rigens Hofmesters Ordre, og General Commissarierne sig dermed intet at befatte; nummereret lit. G.

8.

Kongl. Maj.s Naadigste Bevilling paa adskillige Norges Riges Middel af Tolde, Afgifter og anden Forstrækning udimidlertid Krigen varede, efter rigtig Regnskab at godtgjøres, formedelst at Rigets Contributioner ikke haver kunnet tilstrække; nummereret lit. H.

Findes Rigtighed baade hos Gen: Commiss. Niels Lange, saavelsom udi Cantzeliet.

NB.

Er endelig fornøden, at noget vist, før Hyldingen udi Norge, statueres, om bemeldte Gods, som er pantsat, maa følge til Odel at betale Gjelden, og efter hvad Taxt det skal udlægges og annammes, at dermed til Hyldingen kan gjøres tilende.

9.

Kongl. Maj.s Naadigste Ordre om Kronens Gods at pantsætte, udimidlertid Krigen varede, dog Lehnsmændene at godtgjøres udi deres Afgifter efter den ordinarie Taxt paa Landskylden, og samme Gods nu igjen at indløses af Rigens Contributioner; nummereret lit. I.

10.

Kongl. Maj.s Naadigste Commission til Rigens Admiral velbyrdig Ove Gedde, den Tid Admiral over den Norske

Findes lige Gjenpart udi Cantzeliet af Commissarii Afregning og Ratification.

Flaade, samt mig underdanigst at capitulere med dessen Redere; desligeste med dennem efter Freden at afregne og derpaa Naadigst Confirmation; nummereret lit. K.

11.

Kongl. Maj:s Naadigste Commission til mig underdanigst belangende Defension Skibenes Privilegier udi Norge efter forrige Naadigste Missiver og Breve derom; hvorpaa min underdanigste Erklæring og Kongl. Maj:s Naadigste Ratification; nummereret lit. L.

NB.

Findes lige Gjenparter udi Cantzeliet eller hos Hr. Cantzler, hvorudi vil haves udi Agt, at samme Privilegier udi ingen Maader præjudicerer de Hollandske Tractater, efter derpaa min forrige Erindring.

12.

Ligervis om Posternes Anordning udi Norge udimod Skydsferds Afskaffelse hos Adelens Tjenere og Forlindring hos Kronens Bønder det meste mueligt med min underdanigst Erklæring og naadigste Ratification; nummereret lit. M.

Findes lige Gjenpart udi Cantzeliet.

13.

Rigtig Underretning om alt hvis forleden Herredage udi Norge ved Kongl. Maj: høilovlig Ihukommelse og de nærværende Rigens Raad, udi et

Er leveret Secretereren Otte Krag rigtig Gjenpart af under Hans Majestæts egen Haand, hvorudaf Hans Majestæt ogsaa selv beholdte et under min Haand.

eller andet, forrettet og besluttet blev; nummereret lit. N.

NB.

Var bedst, at saadant efter den ny Haandfestning særdeles blev notificeret Lensmændene paa Bergen og Fleckerøe saavelsom mig, efterdi Religionens Tolerantz var bevilget paa de trende Steder uden Byerne.

14.

Hvorudi dette særdeles falder at erindre, at hvis om Religionens Frihed den Tid sluttet blev og paa visse Steder uden Byerne og uden Scandall Naadigst bevilget, hverken da eller siden er stillet udi Værk, mens Lensmendene paa samme Steder expresse ved mig forstendiget, dermed at opholde og varligen omgaaes til videre og nærmere Ordre, og skal nu ganske inhiberes og rettes efter den nye Haandfestning udi alle Maader, efterdi fremmede Religioners Frihed og Tilladelse mueligt lettere skulde vinde Fremgang udi Norge end udi Danmark, baade formedelst Rigets Situation og Beleilighed af Handtering ved Trafik, Bjergværker og andet alle Tider om Aaret, saa og formedelst en stor Del af den gemene Almues Inclination til adskillige Superstitioner og Reliqvier af gamle Traductioner.

NB.

Herom vil tages endelig Afsked med de af Rigens

15.

Desligeste er endelig fornøden, at førend Hyldingen

Raad, som haver Gods udi Norge, at derudi noget vist kan determineres før Hyldingen udi Norge. Privilegierne in originali samt Adelens Revers findes udi Cantzeliet.

NB.

Remitteres aldeles til gode Herrers Rigens Raads egen gode Betænkende og endelig Resolution, om det ikke er bedre, Adelen herudi at gratificere det meste mueligt, efterdi det er en ringe DelGods, de haver, og neppelig kan beløbe til 40 Heste over det hele Rige, end udi denne Occasion af ny Regjering at stødes for Hovedet; Paa det at ingen Misforstand ved Hyldingen udi Norge skulle foraarsages, mens de ny Privilegier vel at forklares, og de gamle at produceres.

sker og jeg nu reiser op, at noget vist determineres udaf Danmarks Riges høivise Raad, belangende Kongl. Maj:s Naadigste Privilegier seneste Herredag til den norske Adel med adskilligt der vedkommende; nummereret lit. O.

16.

NB. Og synes mig underdanigst bedst, under de gode Herrers Correction, at alting dermed saaledes blev modereret og fuldkommelig expliceret, at bemeldte norske Adel maatte nyde alle adelige danske Privilegier efter Haandfæstningen paa saa meget Gods, de med rigtige Jordbøger under deres Haand og Segl beviser, samme Tid til Herredage at have havt, intet undertagen enten uden eller inden Sognet; [dog Justicien over Strøgodset og dessen Sager Kongens Ombudsmand forbeholden, mens Bøderne efter Loven forfalden til Landdrotten]*), og at alting maa forstaaes om rette Adelsmænd og rette adelige Herresæder, efter derom forrige Naadigste Anordning. Mens

*) Det indklamrede er udstrøget.

efterdi det største Privilegium, som Adelen haver udi Norge, er at kjøbe Odelsgods, da vil fornemmelig haves udi Agt, at samme Gods forbliver ufri Gods, med mindre man derpaa erlanger særdeles Naadigst Bevilling og Confirmation. Særdeles at Kongl. Majestæt og Kronen derved ingen Bygsel og Herlighed mister, og at alt, hvis udi saa Maader om bemeldte Godses Friheder determineres, maatte vel og tydelig expliceres, baade om Skatter, Foernød, Bygsel, Egt, Arbeid, Sagefald, Skydsferd, Accise etc. og ved trykte Forordninger publiceres uden videre Scrupuler til en eller anden.

17.

Kongl. Majestæts Naadigste Privilegier mig underdanigst meddelt paa adskillige Bergværker og Gods derudi Riget, med underdanigst ydmyg Begjæring, at hvis Privilegier Participanterne udi det Guldbrandsdals Værk, som jeg mig haver tilforhandlet, Naadigst haver været forundt, ikke allene ligervis som paa dennem nu maatte paa mig og mine Arvinger vorde confirmeret,

NB.

Begjæres gjerne at maatte expedieres førend min Opreise. Privilegierne paa de forrige Participanter findes udi Cantzeliet.

mens forbedret, og at Kongl. Majestæts Tiende af alle Bergværker udi Norge, som enten allerede ere optagne eller herefter vorder optagne, maatte regnes og annammes efter Gevinsten, saavidt Participanterne prosperérer af samme Værker, paa det Værkerne maatte drives desto stærkere og Kongen og Kronen derudaf udi Længden ved flere Værkers Optagelse maatte have mere Indkomst, og Indbyggerne mere Nytte; nummereret lit. P.

18.

Kongl. Majestæts Naadigste Bevilling og seneste Forlehningsbrev paa mig underdanigst at nyde Agershuslehn quit og fri formedelst adskillig extraordinarie stor Bekostning og Besværing med Reiser og andet inden Riget og udimellem begge Riger efter derpaa høistbemeldte Kongl. Majestæts egen Naadigste Haandskrivelse samt Forlehningsbreves Indhold; nummereret lit. Q.

Findes Underretning paa Rentekammeret og udi Cantzeliet.

19.

Kongl. Maj. Naadigste Befalning og Commission belan-

gende et Orlogsskib at bygge efter høistbemeldte Kongl. Majestæts egen paaskrevne Model og derpaa Naadigst Commission til Rigens Admiraler samt deres Befalning til Holmens Admiral med Kongl. Majs. Skibs Captainer og andre erfarne søfarne Mænd, at lade taxere samme Skib, som og tilbørligen er forrettet og Betalningen udi Norges Skatter Naad. assigneret; nummereret lit. R.

Findes Underretning udi Cantzeliet.

20.

Og eftersom jeg endnu haver mere og større Tømmer liggendes, som paa adskillige Steder dyre er indkjøbt til et langt større og stærkere Skib at tjene for en ret General ved den ganske Real Flaade over alle de Skibe, endnu haver været her udi Tjeneste, med samt et andet middelmaadig Skib, som den Graa Ulff; da begjæres venligen, om jeg til Rigens Tjeneste og Flaadens Reparation mig samme Skibe at bygge underdanigst skal paatage, og hvorudaf de efter rigtig Vurdering skulle betales, efterdi det muligt vil vare længe, at jeg mine først

NB.

Begjæres gjerne at resolveres, førend jeg reiser herfra.

udlagte Penge kan igjen bekomme, eller om jeg samme Tømmer til Fremmede maa igjen afhænde, førend det forraadner. Modellen af samme tvende Skibe følger herhos, nummereret lit. S.*)

21.

NB.
Begjæres ligervis at maatte før min Reise til Norge vel resolveres.

Desligeste er jeg ydmygelig af de gode Herrer begjærendes deres gode Villie og Resolution, hvorledes jeg underdanigst kan geraade bedst til min Erstatning for tretten tusinde Rdl., jeg haver forstrakt Prindsen efter Kongl. Maj.s Naadigste Samtykke, paa Hans Fyrstelige Naades Haandskrivelses Begjæring og derpaa rigtige Gjeldbreve samt Kongl. Maj.s Naadigst Henvisning til Rigens Raad; nummereret lit. T.

22.

Og eftersom den største Del af min verdslig Velfærd, med alt hvis jeg underdanigst udi Kgl. Majestæts og Rigets Tjeneste haver erhvervet, bestaar udi hvis Kronen til mig er skyldig, nemlig, først Sex og fyrgetyve tusinde Rdlr.

*) Hele denne Paragraf synes at være udstrøget.

Efterdi min Verdsens Velfærd herudi bestaar, da beder og formoder jeg herudi Befordring med god og endelig Resolution.

NB.

At jeg underdanigst maatte vide, hvor høit Tranekiers Gods vilde komme at staa og med hvad anden Vilkaar at skulle annammes.

firehundrede firsindstyve og to med sin aarlig Rente efter Kongl. Majestæts rigtig Gjeldbrev for hannem og efterkommende Konninger udi Danmark og Norge, desligeste Ni og tyve tusinde fire hundrede Rdlr. for det ny Skib, og tretten tusinde Rdlr. med nogle Aars forfalden Rente efter derpaa ligervis rigtige Breve, og jeg underdanigst haver havt Hans Maj. Naadigst Assignation og Bevilling paa den største Part af samme Gjeld at maatte gjøre mig betalt udaf de neste Middel udi Norge, være sig Skatter, Tolde eller Lehnes Afgifter, hvorudaf jeg dog ikke haver oppebaaret en eneste Daler, mens fast mere paa ny optaget Penge paa Rente, at contentere andre, som udi Krigen paa min Haand og Segl haver gjort Forstrækning, paa det at man en anden Gang maatte have Credit; da beder jeg paa det høieste og visselig formoder, at efterdi Skatterne langsommelig ville komme ind til saadan store Fordringer med al den anden Rigens Gjeld og Nødtørft at aflægge, at de gode Herrer til en Del af samme Gjeld ville bevillige mig Gods enten udi Danmark

eller Norge, saasom enten Tranekiers Gods paa Lawind, dersom jeg med Tiden kunde løse Christian Rantzou ud, og han det ikke selv begjærede for hans Forstrækning udi Krigen, eller Nygaard og Værnø Klosters Gods, som Sigvart Gabrielsen hans Livstid er med forlent, at udlægges mig eller mine Arvinger efter hans Død, dersom han det ikke før vil afstaa, eller Hammer Gaard og Gods paa Hedemarken, som Kongl. Maj. høilovlig Ihukommelse naadigst haver bevilliget mig underdanigst til Mageskifte imod andet Gods af lige Landskyld udi Agershuslehn; hvilket af disse Forslag de gode Herrer selver bedst synes, og Hans høifrl. Naade naadigst vil samtykke; Commissionen om bemeldte Hammers Gods og Commissariernes Erklæringer er nummereret lit. V.

23.

Kongl. Maj. naadigste skriftlig Befalning til visse Commissarier udi Norge, at erfare Tilstanden over det hele Rige og udi hvert Lehn straks efter Freden, om nogen sig over

Findes Underretning udi Cantzeliet.

nogen Foruretning, udi midlertid Krigen varede, havde at besværge eller udi andre Maader sig at beklage, med alvorlig Befalning, at de sig til forleden Herredage derpaa skriftligen skulle erklære, som og skeet er og udi Cantzeliet indleveret, med naadigst Resolution derpaa, nummereret lit. W.

24.

Og eftersom jeg ugjerne haver fornommen, hvorledes at nogle udiblandt Stænderne herudi Riget formener, ingen rigtig Regnskab at ske herneden for Norges Riges Indkomst af alle Slags Oppebørsel; da haver jeg ikke kunnet gaa forbi de gode Herrer Rigens Raad herudi tilbørligen at underrette, at jeg underdanigst for de fem første Aar, jeg haver betjent Statholders Charge derudi Riget fra Anno 1642 og til Philippi 1647, haver udaf Rente-Kammeret og Kongl. Maj. høilovlig Ihukommelse nøiagtig Quittantziarum paa nogle mange Tønder Guld, saavelsom og rigtige Quittantz fra Ao. 1647 til næstforleden Philippi Ao. 1648, saa jeg aldeles

Findes Underretning paa Rentekammeret.

intet er bleven Kongen eller Kronen skyldig, enten før, udi eller efter Krigen, at det jo med alting haver sin tilbørlig Rigtighed, uden videre Mangel eller Restantz, og kan udaf General-Commissariernes Regnskaber, som over Aar og Dag haver været herneden, nærmere erfares, om der gjøres rigtig Regnskab for Oppebørslen udi Norge til den ringeste Skilling og Skjærv, eller om derudi findes nogen faute, saa jeg næst Guds Hjælp vist formoder, ingen Lehnsmand for sit Lehn herneden at gjøre bedre og rigtigere Regnskab, end jeg underdanigst haver gjort og næst Guds Hjælp herefter agter at gjøre, for hvis mig naadigst er betroet, enten selver underdanigst at svare til, eller med andre at have tilbørlig Indseende. Desligeste haver jeg min Quittantziarum for begge mine forrige Lehne, baade Tranekjær og Bahus, saavelsom og for alle de Penge, jeg underdanigst haver forvaltet paa adskillige Reiser uden Riget, til store og anseelige Summer, saa at ingen næst Guds Hjælp sig udi saa Maader paa mine Regnskaber

enten udi Danmark eller Norge, inden eller uden Rigerne, skulle kunne have Aarsag at støde eller besværge;. dessen Rigtighed skal remonstreres de gode Herrer sub lit. X.

25.

Og eftersom I gode Herrer paa Ridderskabets indstændlig Begjæring, belangende Lehnenes Afgifter udi begge Rigerne, haver resolveret og for godt eragtet, at de skulle reduceres som Ao. 1645, da begjæres venligen, at de sidst udgangne Forlehningsbreve, hvorved Lehnene udi Norge ere blevne forhøiede, maatte igjen affordres, eftersom Lehnsmændene endnu haver de gamle Forleningsbreve hos sig, hvorefter de sig som Ao. 1645 underdanigsten kunde vide at rette, og at I gode Herrer ville fornemme, hvorledes med samme Forhøielse ret beskaffen er, dessen Underretning sub lit. Y.

NB.
Begjæres at maatte før min Opreise expedieres.

26.

Og efterdi Ao. 1645 efter Naad. Commission til mig og derefter Deliberation med Lehnsmændene samt Adelen og andre udi Norge er for

godt anseet, bevilliget og sluttet, efter derpaa Lehnsmændenes samt de fornemste Adels og Rigens Raads skriftlig Resolution og Kongl. Maj. Naadigste Confirmation, at man udi Steden for den ordinarie Rosstjeneste derudi Riget, saavel af Lehnene som af Godset, skulle give halvt saameget udi Freds- som Krigstid, at lægges udi Landkisten, til Rigets og IndbyggernesDefension, hvilket siden ved Afgifternes Forhøielse Naadigst blev befalet at sendes hid ned paa Renteriet; begjæres venligen paa Rigets Vegne, om samme Penge for Lehnenes Rosstjeneste maa forblive ved Landkisten og til Rigets Defension, som det udi Begyndelsen haver været anseet og bevilliget, hvorom Underretning sub lit. Z.

Begjæres ligervis at maatte, førend jeg opreiser, vorde expedieret.

27.

Belangende Lehnenes Fortegnelse udi Norge, som de nu efter Stændernes Begjæring og I gode Herrers Samtykke derpaa udi Aar skulle deles og forlenes, med venlig Begjæring, at Forlehningsbreve paa de ledige Lehne med forderligste maatte forfærdiges,

NB.

Er leveret paa Raadstuen og findes Underretning paa Rentekammeret, alene begjæres, at Jacob Ulfeldt maa bekomme Rins-Kloster og Daniel Bildt efter Hans Majestæts Brev Bakke Kloster.

samt Følgebreve til Almuen og Commission til dennem, som samme Lehne skulle levere, tilligemed Hyldingsbrevene maatte udstedes, enhver til bedre Efterretning med samme Lehnes Administration.

28.

Belangende Gedske Lehn, som forrige Rentemester var Naadigst med forlehnt, og I gode Herrer formener at ville udlægge til Gjeld, begjæres gjerne at vide, hvo det udimidlertid skal forvalte eller ved hvad skriftlig Commission og Fuldmagt samme Gods skal afhændes, og efter hvad Taxt paa Tønde Korn eller Schippund; eftersom alleslags Landskyld af Tunge, Løber, Spand, Vaager, Huder etc. pleier at reduceres udi hart Korn, naar noget derudaf skal contribueres. Underretning om samme Taxt paa alle Slags Landskyld udi Norge efter derom kongelig Commission og naadigst Confirmation Anno 1625 paa Rostjenesten over alt Riget findes sub numero II.

Vil endelig resolveres med det første efter den Rigtighed, der findes paa Rentekammeret over samme Gods's Jordebog.

29.

Det samme begjæres om tvende Herregaarder udi Bahuus

NB.

Er ogsaa fornøden jo før jo bedre at resolveres efter derom Rigtighed paa Rentekammeret.

Rigtighed om al Milicien, Gjelden, Skatter og andet er nu leveret Hr. Cantzler særdeles Memorialer og Overslag paa.

NB.

Bemeldte fire Overslag ere Hr. Cantzler Christian Thomesen leverede, strax efter at de den 18 Mai 1647 udi Raadstuen ere remonstrerede og Rigens Raad det fjerde og sidste til naadigst Confirmation ordentlig forelagt, som ogsaa den 23 Mai derefter udaf Kongl. Maj. høilovlig Ihukommelse udi Havn er ratificeret, efter at Hr. Cantzler Christian Thomessen derom selv underdanigst haver gjort Beretning, og endelig den 28 Mai udaf trende hosmeldte gode Herrer Danmarks Riges Raad, saaledes udi Raadstuen at være for godt anseet, attesteret.

Lehn, som Fru Else Galde haver givet Kronen, og I gode Herrer formener at udlægge til Gjeldens Betalning, nemlig Wremb og Aaby, hvilke Rigens Admiral efter hans Odelsrettighed formener at ville løse, og Iver Krabbe begjærer udi sin Betalning for hans store Forstrækning udi Krigen; Jordebøgerne paa samme tvende Gaarder findes sub numero III.

30.

Belangende Miliciens og Defensionens Anordning udi Norge, efter Naadigst Commission og derefter 4 underskedlige Overslag paa alt hvis derudaf dependerer, med Officerer, Garnisoner, Fæstninger, Bygninger, Materialier, Ammunition, Proviant etc., remitteret til Danmarks Riges Raad og efter Deliberation udi Raadstuen samt nogle af Rigens Raads Paategnelse, nemlig Cantzler Christian Thommessen, Rigens Marsk og Rigens Admiral, saaledes at være for godt anseet og af Kongl. Maj. høilovlig Ihukommelse siden Naadigst confirmeret; findes Underretning sub numero IV.

31.

Desligeste rigtige Ruller over alle Officerer og Krigsbetjente, enten de ved visse Regimenter og Esquadroner derudi Riget ere bestillede eller udi de ordinarie Garnisoner, Kjøbsteder eller andensteds paa Landet med aarlige Vartgelder accommoderede, samt nogle danske Cavalierer udi Riget med Naadigst skriftlig Bevilling paa visse aarlig Pension; derom findes Underretning sub numero V.

Leveres herhos rigtig Underretning til Hr. Cantzler sub numero V.

32.

Item hvorledes Land-Regimenterne findes fordelede langs Grændserne, og med hvad Ordre Knegtene exerceres, munstres og underholdes paa Landet eller udi Garnisonerne, den ene Del til Vagt, den anden til Arbeid og den tredie Del til Exercice: findes Underretning sub numero VI.

Er forfattet udi chartequer, men skal nu efter denne sidste Reduction af Milicien og Garnisonerne ved hvert Sted ordentlig specificeres og til Hyldingen remonstreres.

33.

Designation paa Rigets Ammunition og anden Forraad til Krigens Fornødenhed ungefehrlig at armere tolv tusinde Mand med alle Slags Gevær til Hest og Fods med god Forraad af Krudt, Bly og

Findes Underretning hos Gen. Commissario Niels Lange, som saadant udi hans Regnskaber haver til Indtægt og Udgift.

Lundte, samt adskillige Commisswahre forleden Feide indkjøbt udaf Skjorter, Klæder, Sko, Sadler etc.; findes Underretning sub numero VII.

34.

Specification og ungefehrlig Overslag paa Norges Riges Gjeld ved seneste Feide foraarsaget, inden eller uden Riget, med rigtig Forklaring paa hvert Slags, hvorudaf samme Gjeld reiser, og hvo de ere, som haver at fordre, efter hvad Afregninger og Beviser og paa hvad Ordre, med Assignationer paa visse Tider og Terminer at afbetales under min Haand og Segl; findes Underretning sub numero VIII.

Leveres herhos, saavidt General Commissarierne mig haver tilstillet.

35.

Specification paa den ordinarie aarlige Udgift til Officererne, Garnisonerne og Fæstningernes Underholding derudi Riget; sub numero IX.

Findes Underretning om udi Rullerne over Officererne leveret Hr. Cantzler sub numero V.

36.

Overslag paa Skatterne over det hele Rige, hvad de sig ungefehrlig kunde bedrage, og hvorvidt de aarligen kunde tilstrække til den ordinarie

Leveres herhos ungefehrlig Overslag, hvorudi er at considerere, at omskjøndt Skatten er sat paa 6 Rd. hver Gaard, saa beløber de

ikke udimod 6 enfegte Skatter efter en Daler hver Skat at regne, mens næppelig kan beløbe halvfjerde enfegte Skatter, formedelst Gaardenes Lighed og Reduction, uden videre Afgang eller Thingsvidner, tilmed saa regnes halve Gaarde nu alene for halve Gaarde — hvor de tilforn ofte gave for hele Gaarde, mens de større og bedre Gaarde kommer de mindre og ringere til Hjelp efter Legsmændenes Sættelse. Kjøbsted- og Præsteskatte ere ogsaa trefegt alene, og Odelsbønder give ingen Skat, hvor de selv besidder Gaardene, videre end en Leilænding.

Leveres Extract og Underretning derpaa herhos efter Afkortning udi den generale Rulle og Overslag numereret V.

Findes Underretning om udi Cantzeliet, og begjæres at maatte resolveres før Hyl-

Udgift paa Milicien og en Del af Gjelden; sub numero X.

37.

Forslag, hvorledes adskilligt udi Fredstid formenes at kunne spares ved adskillige Officerers Aftakkelse, Garnisoners Forringelse og Gefreiters Afskaffelse samt en Del andre Betjente ved Artilleriet og Bygningers Indstilling paa nogle Steder, og hvormeget det sig aarlig kan bedrage, sub numero XI.

38.

Belangende Stændernes Contributioner udi Norge, efter hvis forleden Odensøe Møde

dingen udi Norge, hvorledes dermed forholdes skal, efterdi det mangesteds, fornemmelig oppe udi Landet, vil falde Adelen tungt og fast umuligt.

NB.

Er og fornøden at consultere herom med Rigens Admiral og Rigens Cantzeler, som derudi bedst kunde gjøre Underretning, hvorvidt derudi kan være gavnligt noget at foretage og determinere; ellers leveres Cantzler Jens Bielches Erklæring herhos, saavidt den kan gjelde, thi jeg bekjender ingenue herudi min Vanvittighed; dog synes mig underdanigst vel gavnligt og fornøden for mange Trætter Skyld og umyndige Børns mere Velstand, at den Arveret og Odelsløsen noget bedre maatte limiteres, saa og Kongsdags Udstedelse.

og ellers herneden er bevilliget at udgives og til Rigens Tjeneste at efterkommes efter en særdeles Missive derom udaf Cantzeliet, med anden nærmere Underretning sub numero XII.

39.

Og eftersom adskillige Kongelige Commissioner til forrige Statholdere samt Cantzler Jens Bielche, saavelsom og siden til mig og hannem, ere udgangne, belangende den Norske Loug med nogle af de fornuftigste og ældste Laugmænd samt andre lov- og landkyndige Mænd at lade revidere og udi adskillige Poster bedre hielpe at forklare, fornemlig om Arv- og Odelsret og Løsen, Kongsdag etc., til videre underdanigst Erklæring og derpaa Naadigst Ratification; da begjæres at vide, om saadant ikke beleiligst til forestaaende Hylding kunde udi Værk stilles og forrettes; desligeste forespørges, om den ny Reces skal videre forstaaes og hentydes til Norge, end saavidt derudi om Norge særdeles meldes, efterdi det synes ellers udi mange Poster

aldeles udimod Norges Lov og upracticable; hvorom Underretning sub numero XIII.

40.

Begjæres ogsaa venligen at vide, hvorledes med Grændsetolden derudi Riget efter Fredsfordraget holdes skal, efterdi Kongl. Maj. og Kronen derved sker ikke ringe Skade, udi det at Undersaatterne ikke maa handtere udi Sverrig, som tilforn, mens alting reduceres til visse Stapelpladser, fornemligen til Gothenborg, og de Svenske kjøbslaar og udfører friligen, hvis dennem lyster, uden Told paa adskillige fornødene Vare, hvorudiblandt det fornemste er Fisk og Salt, som de fra Norge mest behøver; hvorom Underretning sub numero XIV.

NB.

Remitteres til de gode Herrer selv, enten den skal stilles efter den svenske eller danske Rulle, og om samme Told ikke bedre forpagtes end at gjøres Regnskab for. Og efterdi det er en ringe Ting, der allerede er deputeret til Residenten, om ikke den Told dertil maatte bevilliges, og den Resident udi Sverrig at tage sin Pension deraf, hvis udi Norge oppeberges. Toldstederne, hvor de beleiligst efter Grændsernes og Veienes Beskaffenhed kunde anordnes, findes Underretning herhos leveret til Hr. Cantzler.

41.

Og eftersom daglig langs Grændserne yppes adskillige Jordetrætter, som de Svenske holde sig til og fast tage sig selv tilrette med adskillig Overlast, begjæres venligen, om noget in Archivis om Grændseskjel mellem Rigerne findes, hvorefter man sig kunde vide

NB.

Begjæres gjerne at maatte af Secretereren med al Flid eftersees, og hvis derom findes til Hyldingen medtages, eller Commissarier dertil at begjæres.

at rette, og saadant Jver Krabbe, Fredrich Vrne og mig at maatte communiceres.

42.

NB.

Begjæres ogsaa nærmere Resolution.

Belangende fremmede Orlogsskibe, som udi adskillige Havner og ofte under Fæstninger indløbe, hvorledes med dennem forholdes skal, om de skulle visiteres eller tillades at løbe frit ind, hvor de ville, eller holde sig paa Udhavnene, at tage vare, hvor Flaaden samles.

43.

NB.

Findes Underretning hos Secretereren Otte Krag, som den Tid var med udi Spanien og den siden ladet translatere.

At den spanske Capitulation, efter adskillige forrige Erindringer og efter den Afsked, mellem begge Majestæterne af Danmark og Spanien tagen er, og dessen skriftlig Ratification, maatte trykkes og publiceres, efterdi Undersaatterne udi Norge formedelst deres Handel udi Spanien fornemlig behøver at rette sig derefter; hvorom Underretning sub numero XV.

44.

Og eftersom de udskrevne Knegte udi Norge begiver sig paa adskillige fremmede Skibe at tjene uden Riget og

NB.

Begjæres ogsaa nødvendig Resolution, Lehnsmændene saavelsom Officererne og fremmede Skippere til Underretning.

udi Længden vorder deres eget Fædreneland saa fiendt formedelst den store Frihed, de haver andensteds, som udi seneste Feide er befunden, at de hellere tjener Rigens Fiender end deres eget Fædreneland; ja at neppelig et Skib seiler paa Norge, at de to Dele af deres Folk jo ere norske, hvorved Kongl. Maj. og Kronen berøves baade Folk og Tjeneste; hvorledes dermed forholdes skal, og ved hvad Straf og Forbud forekommes; desligeste med de Soldater, som rømmer fra Compagnierne udi et Lehn fra det andet eller ganske over Grændserne, hvorledes de skulle straffes, enten efter Articlerne eller Landsloven, og om saadanne udskrevne Knegte skulle være fri for Leiermaalsbøder, Skatter og andet, eller hvad anden Frihed de maa have.

45.

Belangende den ulykkelig Hændelse med Obriste Kress, som meget grovelig og uforsvarlig udimod al Ret berettes selv med sit eget Gevær at have nedstødt en udskreven Knegt, formedelst

Er høilig fornøden noget vist herudi at determineres, hvorefter Fredrich Vrne sig kan vide at rette.

han ikke haver villet annamme det Gevær, hannem blev given, mens begjæret det Gevær, han havde baaret udi Feiden, som blev given til en anden, efter derom velbyrdig Fredrich Vrnes Kundskab og derpaa Kongl. Maj.s Naadigste Befaling sig skriftligen at erklære, hvorledes nu dermed videre forholdes skal, enten velbe[te] Fredrich Vrne sig nu strax skriftlig derom skal erklære, eller befales, naar han opkommer, at fordre forn[te] Obrister for Krigsretten og ved de næst hosværende Overofficerer og en af Krigscommissarierne udi Fredrich Vrnes Nærværelse som Præsident paa Kongl. Maj.s og Rettens Vegne tiltales og dømmes efter Articlerne; thi Actionen er skandaleux, baade for andre Officerer og det ganske Land, fornemlig at det er skeet saa nær ved Grændserne, for adskillige eftertænkelige Aarsagers Skyld, og er ikke mindre betænkeligt at questionere bemeldte Obrister udi saadan Sag, med mindre der sker endelig Execution efter Saggsens Beskaffenhed og Dommens Indhold uden nogen Par-

don; hvilket altsammen remitteres til I gode Herrers nærmere Betænkende og endelige Resolution.

46.

Og eftersom Gouverneuren paa Bahus, velbyrdig Jver Krabbe, naadigst er bleven bevilliget udaf Kongl. Maj. høilovlig Ihukommelse, tvende Gange om Aaret at nedreise paa 6 Ugers Tid hver Reise, nemlig in Martio og in Octobri, at tage sine egne Ærinder herneden vare, begjæres at vide, om det herefter derved skal forblive. Og efterdi det er høilig fornøden, at en tro og flittig Cavalier jevnlig residerer der ved Fæstningen, som ikke alene kan have Commando over Regimentet udi Lehnet, mens endogsaa over Garnisonen, og at ligge udi Slotsloven, naar Gouverneuren selv er ude, og noget Uformodeligt skulle paakomme, begjæres venligen, at Firix, som Obrister over samme Regimente, dertil maatte være de gode Herrer recommanderet.

Herpaa begjæres ogsaa de gode Herrers Resolution, fornemlig at Firix maatte accommoderes derved Fæstningen, efterdi Iver Krabbe med hannem er saa vel tilfreds, og han selv befindes skikkelig og vel affectioneret.

47.

Og at alle Lehnsmændene udi Norge, som mesten ere nu herneden, maatte anbefales, med forderligste sig did op igjen at ville begive og den første Termins Skatter fremskaffe, med andet fornøden at tage vare, fornemlig paa Bahus, Fleckerøe og Thrundhiem, og at jeg selv med Resolution paa forsk^{ne} mine Poster med forderligste til min Opreise maatte af de gode Herrer forløves; med Begjæring at vide, om jeg underdanigst til Begravelsen og Kroningen herneden efter Hyldingen deroppe mig herneder igjen skal begive, eller om jeg maa forblive deroppe, formedelst de mange kostbare Reiser, jeg nu en Tid haver maatt gjøre, hvorefter jeg mig desto bedre udi et og andet herneden kunde vide at rette og forholde.

NB.

Dette er høilig fornøden med allerforderligste at befales.

Om min Nedreise til Kroningen begjæres gjerne Resolution.

48.

Ellers til fuldkommen Underretning om alt hvis Norges Riges Sager udisær vedkommer, og hvis udi min Tid været befalet og passeret, be-

Dersom de gode Herrer ville have den Patientz, førend jeg forreiser, da kan det strax

ske, ellers findes Underretning udi Cantzeliet belangende de gemene Missiver, om noget herefter skal forandres.

gjæres venligen, at de gode Herrer ville have den Patientz, at gjennemse en Extract af alle de Missiver udaf Cantzeliet til mig udstedde, saavelsom alle Kongl. Maj.s egne Haandskrivelser noget magtanliggendes, med mine Svar derpaa, som alle rigtig ere numererede og extraherede, hvorudaf de gode Herrer da nærmere kunde erfare alt hvis udi min Tid Administrationen deroppe vedkommende passeret er.

49.

Og eftersom muligt de gode Herrer ikke alle samtlige kunde have Tid, dette at forhøre og fornemme, da begjæres venligen, at nogle udaf de gode Herrer dertil maatte nomineres, paa det at hvis jeg underdanigst saa ofte haver begjæret maatte ved bemeldte gode Herrers flittige Agtgivende over alle Poster og Relation til menige Danmarks Riges Raad saaledes vorde bekjendt, at jeg for adskillige Murmurationer, som over min Charges Forwaltung alt formeget høres blandt en og anden, engang maatte noget mere vorde libe-

Remitteres nu til de gode Herrer selv før min Opreise at determineres.

reret, og ellers herefter friliger udi samme min betroede Bestilling efter min Instructz og Ed underdanigsten vide mig at forholde.

Actum Kjøbenhavn den 11 Mai 1648.

Samtlige Rigens Raads
pligtvillig Tjener

Hanniball Sehested.

(Geheimearchivet, Registrant 57, Norge under Fr. den 3die, 1 a.)

Kort Underretning,

belangende Norges Riges og dessen Undersaatters itzige Tilstand.

(Til Rigsraadet, 1648.)

Belangende den adelige Stand. Da er den ikke alene, siden at Krigen begyndte, forskaanet for den tredie Del af Rostjenesten, de Ao. 1641 vare taxerede for, nemlig udi Steden for 200 Tdr. Korn at holdes en Hest efter 300 Tdr. Dernæst ere de forskaanet for tvende Soldater, imod hver en Hest at holde, eller give 10 Rd. for hver en Hest, hvilket er lige ved en Hest eller gevorben Rytter.

De haver ei heller ved nogen extraordinarie Tynge eller Contribution af deres Formue udstaaet nogen videre Besværing udi seneste Feide, end den ordinarie Landskat paa deres Bønder; hvor dog Adelen udi Danmark meget mere var graveret, og haver, Gud være æret, enhver beholdt sit ufratagen og utordærvet. Dernæst ere deres Bønder ei alene

forskaanede for Skydsfærd, mens Adelen endda tager Penge af dem derfor, som de ellers vare pligtige til Kronen.

Derforuden haver de erlanget Frihed at tage Foernøds-Penge af deres Bønder, som de ellers ikke vare berettiget til videre end efter Recessen.

Dernæst haver de erlanget Frihed lige ved danske Adel paa alt det Gods, de med rigtige Jordbøger beviser forleden Herredag udi Norge at have havt.

Belangende den geistlige Stand. Da ere de aldeles forskaanet at give noget af det, de nyder pro officio, videre end den ordinarie Skat, mens hverken Capittel eller andre Geistlige at svare til nogen Rostjeneste af det, de nyder pro officio.

Dernæst ere de alene sat for 3 enfechte Skatter, hvor de tilforn endog udi Fredstid haver givet fem og mere, og er truffet saadan Lighed, at de skatter efter Formue og ikke efter Discretion.

Dernæst saa anslaaes deres Indkomst ikke udi Flæng efter heffre eller Strikt (?), mens hvert for sig, som det er gaaet til udi Rostjenestetaxt.

Belangende den borgerlige Stand. Da er ikke alene gjort Forskjel mellem Fiskeleierne og dennem til deres Nærings Fortsættelse og Kongl. Majestæts Tolds Formerelse, mens Defensions Skibenes Privilegier dennem ret udimellem delet uden Confusion imellem hverandre, og forhvervet adskillige Friheder udi Told og Skat fremfor tilforn.

Desligeste ved denne Tolds Forlindring paa Lasten og andre Vare efter seneste Rulle deres Handel og Næring meget forbedret, Kronens Indkomst uden Skade.

Belangende Odelsfolk, som tilforn skattede baade som Leilændinger den gemene Skat og Odelsmænd sin Rostjeneste, om han endskjønt besad Gaarden, giver nu alene en af Skatterne.

Belangende Bondestanden. Udi den Sted han udi Fredstid mange Aar før Krigen haver givet til sex og syv Daler

udi Skat, giver nu alene efter Gaardenes Lighed sex Dlr., som beløber lidet over tre enfecht Skatter og lignet dennem saaledes imellem, at baade Bonden ved sin Skat efter hans Formue at udgives, og Kongen sin visse Indkomst, uden saa mange Afkortninger og Tingsvidner.

Desligeste er Bondestanden befriet igjen for de tre Dlr. paa hver en Gaard. Nemlig Skydsferd, Udskrivnings og Foernøds Daler, saavelsom og for Fisketiende udi seneste Herredage paabuden.

Almuen over det hele Rige er ogsaa meget forlettet ved den Forskaansel af Skydsferd og Posternes Anordning, hvorved og meget andet gavnligt til Rigens Tjeneste vorder befordret.

Belangende Lehnsmendene. Da ere de fri for den Besværing og Omkostning med Regnskaber til Renteriet for en vis Afgift, og deres Indkomst saare lidet derudi mod formindsket, saavidt jeg haver kunnet forstaa om Lehnenes Vilkaar derudi Riget.

Belangende den gemeene Rigens Status. Da er Riget ved denne Krig bragt udi en skikkelig og ordentlig Defension med Fæstningernes Underholdning og Forsyning, Garnisonernes Forstærkelse med Ammunition, Vivres og Materialier. Visse Regimenters Anrettelse langs Grændsen til 8000 Mand med behørige Officerer og Krigsbetjente, samt hvis derudaf mere dependerer til Rigets og Undersaatternes Velstand, hvilket altsammen med Gjelden inden og uden Riget ved seneste Feide foraarsaget, betales udaf de ordinarie Rigets Contributioner, uden noget af al den anden Rigets Indkomst at røre eller forvende, det være sig Tolde, Afgifter, Bjergværkstiender eller andet saadant.

Udskrivningens Forskaansel ved Søkanten udimod de fem Regimenters Afskaffelse tjener ogsaa at undsætte Rigens Flaade med dygtige Baadsfolk.

Bjergværkerne, Gud være æret, ere ogsaa udi god esse; baade Sølvberget udi Sandsverd med næst hosliggende Kobber-

grube, som igjen optages: desligeste Guldbrandsdals, Østerdals og Røraas's trende fornemme Kobberværker, saavelsom og god Forhaabning om det Bergens og Tellemark Kobberværk. Item ere de trende Eidsvolds, Viigs og Julsruds Jernværker udi deres fulde Svang; saa og det Skeens, Kragerøens og Berguns Jernværk, og drives paa det Fegers og Hakedals Værk det meste mueligt, hvorved Almuen derudi Riget har stor Næring og Hjelp til deres Skatter at erlægge og dem selv at underholde; udi det der aarlig anvendes paa samme Værker, som kommer blandt Almuen, nogle Tønder Guld. Tilmed saa bliver Skatterne mesten udi Riget og hjelper Rigens Indbyggere desto mere paa Fode, udi det Pengene bliver udi Riget, saa at den Forvexling af Landsens Vare udi bare Penge, som Hollænderne og andre Fremmede indføre, desligeste Guds store Velsignelse udaf Bjergværkerne, samt Skatternes Forblivelse derudi Riget, som før er rørt, er det som conserverer Landet og Landsens Indvaanere til Devotion mod deres Naadigste Herre og Konge, hvorfor det ogsaa er høit fornøden, at man udi saadanne vanskelige Tider lader sig høilig være angelegen, alting at conservere og underholde udi god Skik, hvorudi jeg underdanigsten som en ringe Tjener intet skal manquere eller forsømme, saavidt Gud giver mig Raad og Naade.

Hanniball Sehested.

(Det norske Rigsarchiv. Cancelliet, Betænkninger etc. 1648—1700, 3. b.)

Resolutioner paa Bønskrifter.

(1642—1650.)

Anno 1642.

(Fol. 13 b.)

Assle Ollesdatter af Oudalen udi øvre Romeriges Fogderie supp^t^, at hendes Mand

Naar han restituerer Mandens Skade, da maa han for hans mange smaa Børns Skyld

benaades paa Livet, dersom hans Sognepræst ellers giver hannem med hans Grander anden god Skudsmaal, dog være udi Kongens Minde for Sagen og derfor søge Kongens Benaadning, eller gaa paa Holmen og udimidlertid stille Borgen.

Anders Oluffsen formedelst Tyveri var dømt til Gallie og Green for 25 Daler, han en Mand ved Navn Guttorm Liustad om Nattertid frastjaalen havde, begierte, at han maatte løsgives formedelst sine mange smaa Børns Skyld.

Eftersom Supp[inden] sig nu besverger paa nye, ingen Ret at have nydet og bekommet, da befales hermed alvorlig, at de hinder lade hænde hvad ret og billigt er, eller sig udi mod mig tilbørligen erklærer.

Anno 1643.

(Fol. 26 b.)

Thrine Brandt Berents af Fredrichstadt supp[t], at Borger og Raad sammesteds med hendes Mand havde oprettet en Accord. Nemlig at skulle løsprocurere deres Skib som udi Hispanien var tagen i Arrest, eller og bringe god Besked derom og derfor skulle have 70 Dlr. Hvilke de, der han var hjemkommen, ikke tilfulde have vilt efterkomme, mens endnu indeholdet 50 Dlr., hvorom dennem og ved Hr. Christoffer Urnes Resolution paa hendes forrige Supplication var befalet at skulle hende betale. Bad derudi som en fattig Enke at hjelpes til Rette og nyde hendes Mands velfortjente Betaling.

Supp^{ten} maa sig med ingen visse eller videre Sacramentes Administration befatte til videre Besked, mens undertiden, dog ikke endnu som Sognepræst medens som en Medtjenere, hjelpe at prædike, og skal hans første Prædiken være om Alterens Sacramentes hellige og værdelige Brug og Nytte med Afbedelse hos Almuen, han betjener, at de sig over hans Forseelse som af menneskelig Svaghed skeet ikke forarger.

(Fol. 28 a.)

Hr. Oluf Nielsen Sognepræst til Idde og Haldens Kirker supp^{t}, at eftersom han med Altarens Sacramentes Indvielse formedelst en Tilfald, hannem i Hovedet udi Kirken var paakommen, sig havde forseet og derfor efter Capitels Dom fra Prædike Embedet er bleven afsagt, dog at nyde Præste Renter og holde en Capellan i steden, og nu var kommen til pas igjen, at han derfor maatte igjen undertiden med Capellanen Tjenesten forrette og forløffuis at prædike, hvorom hans Sognemænd, formedelst Capellanen det ikke vel kunde forrette, i ligemaader suppliceret.

At Fogden leverer Bunden sit Gods igjen og for det annammede Korn lader sig betale efter u-villige Mænds billig Kjendelse og vogter sig for ulovlig Proces, eller lovlig straffes.

(Fol. 33 a.)

Oluff Hendrichsen paa Solumb klaget, hvorledes hannem var bleven leveret 3 qtr. Roug bland Korn til Fogden Mickel Pedersen i Lier at levere, det han ogsaa didført, mens ikke kundt quit blive, efterdi Fogden hannem beskyldet, mere Korn at have annammet, og om vel Supp^{ten} med dennem, som hannem samme Korn leveret, beviste ikke mere Korn at have

annammet og derfor i Stedet Penge at give sig erbødet, havde Fogden dog hverken deels vilt indgaa, mens formedelst Skriverens Medhold Dom over hannem forhvervet, og derefter ved hannem selv og hans Tjenere for 2 Dlr. for Kornets høieste Værd $11\frac{1}{2}$ Dlr. redvunderet (!), tilmed hans eget Gods efter Vurdering for Penge ikke maatte beholde, bad Fogden at anbefales, hannem sit Gods igjen at levere, og Kornet eller efter uvillige Mænds Kjendelse Penge isteden at annamme.

(Fol. 33 a.)

Fogden overgaar intet af det, som hannem er anbefalet, hvilket Almuen ogsaa bør billigens at efterkomme.

Almuen i Østerdalen suppliceret, at dennem i Aar for hver Landskyld Hud 6 ort at give var paalagt, som de tilforne altid med 5 ort havde betalt, bad underd. at maatte levere Hudene eller dem og efter forrige Taxt betale.

Dette er skalkagtigt, efterdi man langt mere hjulpet dennem til Rette med den Tynge, de tilforn haver udstaaet med alle hande Arbed, og intet dennem paalægges uden billig Betaling at forrette. Hvorom Iver Prip sig bør at erklære, om anderledes skeer.

2. Klaget over den ulidelige Tynge, de formedelst Sætteved at hugge til Verket sammesteds med besværgedes.

Udi det 3die skal forholdes efter det som tilforne været

3. Iligemaade for anden usædvanlig Skydsfærd med

ret og billigt er at observere.

Med Kgl. Skatter, som saa høit gjøres fornøden til Landsens Defension, skal forholdes som tilforne, med mindre Fogden eragter og med Thingsvidne beviser, at de det ingenlunde uden deres største Fordærvelse kunde afstedkomme.

Fogden, som paa sin Hosbonds Vegne saadant oppeberger, maa se til at han sig holder efter hvis Ret er, og som han for sin Hosbond agter at forsvare, paa det der kommer ikke videre Klage.

Herudi som udi alt andet maa intet ske, som usædvanligt er og udi mod Lougen, hvorom Peder Ottesen sig bør at erklære, som han sig udimod sin Hosbond agter at erklære, hvorover hannem

Meel, Malt og anden Vare, de daglig til Værket og tilbage igjen med Fisk og anden Vare maatte føre, bad at maatte derfore efter gammel Sædvane og Kgl. Maj.s Brev forskaanes.

(Fol. 34 a.)

Søffren Nielsen og Jacob Engelbretsen af Tønsberg Lehn supp[t] at maatte forskaanes for Skat og Rettighed af Senslumb Saug, som over 2 Aars Tid havde været forfalden og ubrugelig, hvorfor de af Fogden Peder Ottess. blev efterstræbet.

(Fol. 34 a.)

Syre Suensdatter Enke, af Tønsberg Lehn, supp[t] at maatte for hendes Armod og smaa Børns Skyld med nogen Lindring i en Saugs Afgift benaades, efterdi deraf dobbelt Skat imod andre lige Sauger udgaves.

(Fol 35 b.)

Samtlige Kronens og Kloster Bønder udi Tønsberg Lehn klaget storlig over Fogden Peder Ottesen sammesteds, for han deres Landskyld som sædvanligt ikke vilt annamme og i Sønderlighed dennem til Tvang

skal tilstilles Copia at han det selver med sin Tjenere retter som billigt er.

for hver Skeppe Havre Malt 5 Rdr. at give, som ingensteds i Norge brugeligt, bad at Fogden maatte tilholdes deres aarlige Leding og Landskyld efter Jordbogens og Norriges Lougs Indhold, saa som i andre omliggende Lehne at annamme og dennem derover ikke besværge.

(Fol. 36 a. og b.)

Gjerningen er alt for grov at maa ydermere benaades end skeet er, hvor udi man gjort hannem altfor stor Naade, og befrier hannem fra større Ulykke, efter hans onde Forholds Anseen.

Anna Mungis paa Bragnæs suppt at hendes Mand for han Niels Jenssen sammesteds paa Livet Skade tilføiet, ikke efter den over hannem gangne Dom til Bremerholm maatte nedsendes, mens for manges Forbøn Skyld benaades, og sit Fængsel entlediges.

Supplicantens Begjæring blev bevilget.

Forne Niels Jenssen suppt derimod og bad underd. at hans Skadesmand andre desligest til Exempel maatte straffes efter Dommen enten til Bremerholm at forskikkes eller paa Livet at straffes, paa det han ikke efter sit onde Forsæt mere Ulykke skulle foraarsage.

Herudi skal Fogden intet utilbørligt lade ske, saavidt

Menige Almue af Flessberg Præstegjeld klaget at de af

Skatter vedkommer, og eftersom deres Kjørsel hver Dag er længere og besværligere, da er det billigt at Participanterne sig derefter udi al Billighed bequemmer, efterdi de dog ere noksom priviligerede og Kgl. Maj. som en Participant ei andet selv tilsteder, end at Bonden maa blive ved Magt og ikke drives over sin Evne.

deres smaa Gaarde lige ved de store Gaarder maatte udgive heel Skat og ikke af Fogden blev agtet, at Kgl. Maj.s Skatte Breve tilholdet den Formuende at hjelpe den Arme derforuden af Fogden blev søgt for en sær Skat af nogle deres Gaarders tilliggende ringe Rydningspladser, som en hver efter sin Part med nogle Settinger Korn kunde bestaae, hvorfor de aldrig af hannem eller hans Formænd før var bleven molesteret; bad at maatte skatte eftersom deres Gaarder og Jorder kunde agtes fore, og for den . . . paalagde Skat Øvrigheden uafvidende forskaanes, item at de paa den Andeel Sætteved, som dennem til Sølvværket at hugge var paalagt, maatte forlindres, eller og nogle andre Byers Hjelp tillægges, uden at dennem Taxten derpaa kunde forbedres, saa de derfor mere Folk og Hester kunde holde, efterdi de det allerede en halv Mil og dagligen videre maatte didføre.

(Fol. 38 a.)

Ingen skal støde hannem fra Gaarden saa længe han

Peder Nielsen paa Froen suppt at hannem efter Løfte udi

den ikke forbryder, og dersom han udi min Tid lever Qvinden over, haver han sig om videre skriftlig Forsikring at anmelde.

Dannemark for[ne] Gaard Froen efter Enkens Død at nyde ved nogen skriftlig Svar maatte forsikres, og ellers med Befordring til et eller andet ihukommes.

(Fol. 39 a. og b.)

Menige Almue udi Agers Fogderie supp[t] at maatte med lidelige Skydsfærd at gjøre, indtil de deres Sæd i Jorden bragt, forlindres, og efterdi deres Hester for Mangel af Foder ikke heller formotte lang Skydsfærd at gjøre, at de da saa meget muligt maatte forskaanes.

Dersom de med anden Skyds besverges, end ved de Passer der bør at lyde, da haver de saadant at tilkjendegive, og Fogden derover alvorlig holde.

Inger, afgangne H. Niels Anderss. forrige Præst udi Rølaugs Præstegjeld i Nommedal hans Efterleverske, supp[t] over Hr. Michel Christensen da Pastor sammesteds, for han hans Ægteskabsløfte med hendes Datter, hvorfor han af Sognemændene forneml. var kaldet, ikke vilt efterkomme, mens hende med hendes Datter og andre hendes Børn fra Gaarden vilt udstøde, bad, efterdi han selv begiert Kaldet, at quitere at en anden lærd Mand i hans Sted dertil som hendes Datter godvillig ville ægte maatte kaldes.

Ingen Kald maa gaa for Giftermaal Skyld, enten det er denne eller anden Præst, medens loulig efter Ordinantsen, og dersom saadan loulig vaccerende Præst siden vil ægte enten Moder eller Datter da staar det hannem frit for, ellers udi allemaader at rette sig efter Ordinantzen, hvorledes med Kald og Præste Enker skal forholdes.

Fogden at handhæve Supp^{ten}, og ingen Bonde for Præstemyndighed Skyld forurette lade.

(Fol. 41 b og 42 a.)

Oluf Hansen af Hedemarken supp^{t} over Hr. Christen i Rommedal for han hans Gaard og dess Afgrøde hannem uden Lov og Dom frataget;

Efter Befaling havde Fogden sig derpaa erklæret, at hannem ikke noget derom vitterligt, Bonden det ei heller til des beviist, ei heller for Præsten sig Dommer angivet;

Iligemaade supp^{t} Laurss Krogsta af Hedemarken, over bem^{t} H. Christen i Rommedal for han hannem fra sin Gaard havde forstødt;

Fogden erklæret sig derimod at Supp^{tens} Broder havde hannem afvunden Gaardens Bøxel ved Lov og Ret og sin Rettighed i samme Gaard siden til for^{ne} Præst afhændt, og der Supp. sin Rettighed til samme Præst derefter ikke kundt udgive, er han fra Gaarden aftrengt, medens om det var skeet til Tinge vidste han ikke.

Eftersom Supp^{ten} sig allene og aldeles beraaber paa den høieste Ret ved Dom at maatte nyde mod sin Veder-

Anders Olufsen af Fredrichstad supp^{t} over usandfærdig Beskyldninger som Borgemester Peder Laursen havde an-

part, og ingen Forligelse efter min Begjering agter at indgaae, er vel ei min Mening nogen sin Ret at hindre, medens ikke gjerne nogens Fordærvelse at søge, hvor Hastighed mere end Forsæt synder, og stiller alting udi Parternes egen gode Betænkende, sig at forlige, og selv staa til Rette, og Dommeren at følge huis hannem bør, dersom ei anderledes bliver accorderet og Sagen bilagt.

givet over hannem i sin Supp^{on} til Hr. Christoffer Urne, hvilket han formente for^{ne} Peder Laursen burde at bevise, eller at lide derfor efter Norges Lov, og efter at Peder Laursen fornommet sig imod hannem at at have forgrebet, og Sag at ville gaa hannem under Øien havde han med Forhaling sig fra det ene Laugthing til det andet forschødt og beraabt sig paa Bevis, som han og nu var tildømt uden Forhaling at føre, sin Supp^{on} med at bevise, mens efter som han brugte og søgte Middel til samme Sags Forligelse ved Øvrighedens Interposition var han begjerende det ikke at maatte skee, mens tilholdes, sin Sag ved Lov og Ret for Laugmanden Hans Nielsen uden videre Forhaling at udføre.

Eftersom jeg selver er herudi høit interesseret baade for mig og min Eftermand intet at tillade hvorved Ladegaarden skulle forringes og noget fratages og Forpagteren ikke blive ved Magt efter den Accord, som er gjort, og af høieste Øvrighed confirmeret,

(Fol. 43 b.)

Cornely Flindts Hustru besverget sig over efterskrevne Poster.

1. At al Ladegaardens underliggende Mark og Tomter saavidt dertil hører og bevislig Opsloe tilforn underligget, maatte og uden Hinder følge Ladegaarden;

saa og paa det jeg ikke skulle for egen Nytte Forpagteren noget bem^t villige og tilegne for mere Fortjeneste, hvorved andre skulle ske Forkort, da efterdi Bispen med andre prætenderede herpaa adskilligt mod Forpagteren, formener at have, og ingen at ville afstaa deres Mening agter jeg fornøden at uvillige Dannemænd forderligst kjender dem imellem efter alle Sides Documenter, hvad egentlig ligger til Ladegaarden og er Cornelyo bleven forpagtet og hvad Bispen og andre kan have med Rette at pretendere og holde sig til, thi naar det ei ved disse Middel kan endelig decideres, da nødes jeg paa hans Maj.s og paa min egen Vegne at begjære Commissarier til Rolighed paa alle Sider; hvad sig belanger Afgiften for nærværende Aar, hvorudaf den halve Part er forfalden, skal Supp^ten være tiltænkt, mig at erlægge strax de 500 Dr., og stille nøiagtig Forsikring for Resten til Philippi efter Accordens Lydelse, saafremt jeg ikke til andre skal forpagte samme

2. At de som indviklet sig paa des Eiendom at boe, med Pløien, Saaen og Høsten mod deres Minde maatte afvige og ei nogen efterdags der at huses uden deres Consens, formedelst den store Skade dem af deres Fæ og Creatur tilføiedes paa Ager og Eng;

3. At Bispens Hester, Fæ og Creatur ei videre paa Ladegaardens Eiendom uden deres Minde maatte befindes, samt tilholdes forleden Aars Fæpenge at erlægge;

4. At det Stykke Eng, som Karen Borg, Niels Tolders, til dess nydt, maatte Lade Gaarden igjen underlægges;

5. At Jacob Ladegaards Foged maatte quitere Ladegaardens Mark og tilholdes fra sig at levere et Stykke Ager med Skigaarder omkring, som han havde oppløiet, og for forleden Aars Grøde deraf at stande hannem til Rette;

6. Huis Ødegaarder, Setter og Pladser, som befandtes tilforn Gammelbyen og des Mark at have underligget, og nu nogle Bønder brugte, maatte Ladegaarden igjen underlægges, om skjønt Forpagteren des Landskyld deraf skulde betale,

Ladegaard, og Supp^{ten} der fra aftræde, og selver borge for huis mig rester, hvorpaa Supp^{ten} sig denne Dag uden videre Forhaling kan vide nøiagtigen at erklære.

eftersom det dennem ellers var meget skadeligt og umuligt Contracten at fyllestgjøre.

Herudi skal Fogden forhjelpe Supp^{ten} saavidt med Maneer ske kan. Dog at ingen Fortrængsel under Prætext af hans Bestillings Rettighed skeer.

(Fol. 49 b.)

Christian Hansen Sorenskriver i Guldbrandsdalen supp^{t}, at hannem endnu ingen Skrivergaard formedelst min egen Fraværelse efter Hr. Christoffer Urnes forrige Bevilling var tilvist, bad at hannem Kirkens Gaard Lund kaldet, dog for Leie og Landskyld af Fogden maatte tilvises, erbød sig sin da paa boende Gaard igjen til samme Bonde at indrømme.

Herom skal erlanges til Hove, og saavidt muligt befordres, at de maa derfore vorde forskaanet.

(Fol. 50 a.)

Almuen udaf Ringeriges Præstegjeld i Buskeruds Fogderie supp^{t} herefter for Skattemaster til Kgl. Maj.s Fornødenhed for deres Armods Skyld at forskaanes, som var i Tylt de hvert Aar udgivet havde, hvorfor de nogle Aars Tid af Hr. Christoffer Urne været forskaanet, eftcrdi da sammesteds ingen Master fandtes som tjenlig vare.

Johan Dirichsen af Christiania supp^{t} at maatte forhjelpes til Restitution for den store Skade og anvendte Bekostning paa huis Salt han fra Spanien havde hidført, saasom Søebod Leie, Saltets Bredkadtzer (!), og Undermaal, samt Reise Omkostning til Danmark og det udi huis Penger som for Saltet paa Slottet skulle leveres hannem godtgjøres.

Herudi er engang gjort den Afsked som kan og bør at skee uden videre Snak.

(Fol. 58 a.)

Almuen i Nommedal supp at maatte for Veiens Forfærdigelse som dennem af Fogden var tilsagt at forrette, for deres Armods Skyld forskaanes.

Dersom de ikke strax efterkommer hvad udi saa Maade befales, skal de med største Alvor refses for deres Opsætsighed og skal Fogden den første, som sig derudi monne vægre eller derudi mod lader forlyde, sende ind til Slottet udi Jern.

(Fol. 60 b.)

Hans Solberig, Peder Bruger, Joen Merre og Oluf Jønstad supp^{te}, at de mere end andre med dobbelt Skat af deresOdelsgaarder besvergedes, idet de deraf selv saa og deres Leilændige, saa ofte Skatten blev paabuden, maatte give, bad derfor om nogen Forskaansel derudinden.

Med Skatters Udgift skal Fogderne sig forholde som de vide at være forsvarligt og intet gjøre mindre eller mere end Kongens Befaling og Rettighed medfører, efter Skatte Brevenes Indhold.

Mig er endnu intet bevist, hvad hendes Mening udi det Fald kunde være med den, som kommer til Kaldet udigjen efter loulig Vocation efter Ordinantsen.

(Fol. 64 a.)

Hr. Hans Prytz paa Hedemarken supp^{t} at hans Datter Hr. Christen Mules Efterleverske ved Kaldet maatte blive, formedelst hendes mange smaa Børns Skyld.

Jo mindre de haver at æde, jo mere bekvemmer det dennem at fortjene deres Føde, helst ved den Arbeid de ere deres Øvrighed pligtig for billig Betaling, som Iver Prip dennem bør at give, efter hans Bestalling, hvorudi de ingen Paaskud forvending maa eller bør at tage.

Menige Bønder af Elverum Sogn i Østerdalen, suppt^{t} at maatte efter Kgl. Maj. Brev og deres Evne med Sætteved til Bergværket at hugge samme Aar benaades, efterdi de ingen Folk formedelst Mangel af Korn kunde saa langt ifra, neml. 30 Mile, ved Kvikne holde, og de selv æde Barkebrød og derfor uden med anden stor Tynge besvergedes.

Hermed at forholdes alvorlig og uden nogen Undskylding efter Kgl. Maj.s naad. Anordning og derpaa min seneste Befaling.

(Fol. 66 a.)

Almuen af Masse Fogderie supp^{t} at maatte for Sølvbergets Veie at forfærdige forskaanes, formedelst deres egne onde Veie i Fogderiet og Broernes Vedligeholdelse, samt idelige Skydsfærd.

Dersom nogen er ubeskeden, da er det bedst at den, som det vedkommer, lærer hannem Mores, og dersom

(Fol. 69 a.)

Niels Erichsen paa Hedemarken supp^{t} om Befaling til Fogden sammesteds, Hr. Hermand som hannem efter hans

han mod Retten udi sin Sag fortfarer, bør Dommeren derpaa at give Agt.

Angivende for Øvrigheden med Skjænden og Skandering ublufærdig tiltalet, at tilholde sig beskedenligen imod hannem udi Rette at anstille.

(Fol. 70 a.)

Rasmus Snarerud af Marker Lehn supp[t] over Fogden sammesteds, at han hannem sin halve Gaard til en fremmed svensk Mand, foruden foregaaende Dom fra bøgst formedelst et urigtig Gjeldsbrev de hannem paaført, bad Fogden at befales hannem sin Grd. igjen at lade nyde, indtil den hannem louglig for Landskyld eller anden billig Restantz blev fra dømt.

Fogden at holde ved Retten og ingen at lade ske for kort, eller lide derfor efter Retten.

(Fol. 70 b.)

Charsten Flensborig og Johan Dirichsen supp[t] at dennem allene denne Gang deres fulde Lading af Hjultømmer at udføre maatte forundes, efterdi huis for Tolde Rullens Opkomst var bleven huggen, ikke videre end til halv Last sig erstrækket, og de Skibet paa Havnen hvor det ligger med 24 Mands Underholding og Hyres Forhøielse over 5 Uger havde holdet, og ingen Last

Det er længe siden sagt og advaret, at saadant ikke kan tilstedes uden Kgl. Maj.s særdeles Tilladelse, paa det de ikke selver skulle sætte sig udi Vove, dog efterdi de nu ere saa nødtrængendes og store Bekostning gaar der paa, og ingen Last der er at bekomme, maa det denne Gang bevilges, dog sandelig ikke saa ofte komme med de Anmodninger, førend jeg for-

nommet hans Kgl. Maj.'s naad. Villie og Samtykke.

sammesteds havde kundt bekomme, eller og for løbes med Skib og Last Hans Maj. om deres Privilegier at besøge eller Skibet at opsøge, om de derved ikke maatte erholdes, bad dennem til deres største Skades Forkommelse den Gang fuld Ladning maatte forløves eller og til deres Privilegiers Erholdelse Skrivelse til Kgl. Maj. at meddele og i bedste Maader recomendere.

Det er ikke paa denne Maneer, eller for disse Hr. Niels's andragene Aarsager allene, at han nu 3e Gang skal dømmes fra sit Kald, og anden Gang fra sit Embede som andre tilforne havde hjulpet hannem til Opreisning ganske udimod al christelig Billighed, og Dommenes Anseelse, at berette Øvrigheden Ret, hvorledes var beskaffen med hans Forseelse, medens formedelst adskillige grove, forargelige og bespottelige Gjerninger, Ord og Tale som altfor meget ere gjorde bevisligt, og derfor ikke maa tænke at dette som nu skeer er en *voluntaria resignatio* af hannem *ea conditione,* at anden

(Fol. 71 b.)

H. Niels Kloedt suppt at havde sin Bestilling resigneret udi Tønsberg, bad om at befordres igjen til Tyrisdal Præste Kald udi Tellemarken som sammesteds vaccerede.

Kald efter hans eget Ønske hannem maatte meddeles, som denne Supp^{on} ammelder. Medens at det er hannem bedre efter alle Omstændigheder at søge sin Næring til Kone og Børn med nogen anden verdslig Occupation, som han synes mere geneiget til, og muligt enda kan forspilde med hans Urolighed.

Lige som han sig dertil forholder skal han længe eller stakket der arbeide.

Efterdi Supp^{ten} sidder skatfri formedelst hans Umage og Besvering for de Fattige, kan hannem ei videre Frihed udi denne hastige og meget uformodelige besverlige Tilstand bevilges.

(Fol. 75 b.)

Karen Pedersdatter af Solør, huis Mand for begangne Tyveri til Kobberværket var forskikket, supp^{t} om en visse Tid hvor længe han sammesteds skulle forblive, nemlig 1 eller i det længste 2 Aar, og det for deres 5 smaa Børns Skyld.

Anno 1644.

(Fol. 90 a.)

Søffren Nielsen, Borger i Christiania, supp^{t} at han for hans Sygdom og Alderdoms Skyld saa og for han daglig besvergedes med de Fattige at forestaa og hans ringe Middels Skyld, maatte for Mønstring og Vagt blive forskaanet.

(Fol. 91 b.)

Sundmanden og Skydsskaffejren i Gerdrum Sogn paa

øvre Rommerige supp^{t} at maatte for Knegtehold og Udskrivelse formedelst idelig Opvartning synderlig den Tid være forskaanet.

Tiden er kommen at Mand for Mand snart maa og bør at gaa, og derfore ingen Undskylding eller Forevending ansees, helst efterdi de af Tønsberg sig burde at have anmeldt.

Tvende Bønder af Tønsberg Lehn supp^{te} at være udskreven til Soldater, uanseet de deres Knegte derforuden holdte og ingen hjemme ved deres Gaarder havde, bade at maatte igjen løslades, og andre ledige Personer som der befandtes i stedenfor skaffes, indtil Behov gjordes, Mand ved Mand at gaa.

(Fol. 101 b.)

Menige Strandsiddere paa Moss supp^{t} om Forskaansel paa Indqvartering af Soldater formedelst deres Uformuesomhed og Mangel af Tilførsel, og at enhver efter sin Formue og efter som af Fogden og 6 Mænd kunde got agtes, maatte besverges.

At de endelig holder lige ved andre af deres Middel, og Fogden intet at besverge nogen over sin Evne, mens at alting gaar efter Proportion ligelig til, og den Rige at hjelpe den Fattige. Hvilket ellers gemenlig sker tvert udimod.

Anno 1645.

(Fol. 113 b.)

To Mænd af Aas Præstegjeld supp^{t} og om Betaling for 2 Heste som Willum Stens Ryttere dennem frataget, og af Preben von Ahn og Mest.

At bevises og skal af mig selv betales.

Kjeld var bleven taxeret hver for 9 Rdr.

(Fol 114 a.)

Tvende Bønder af Enebæk Sogn supp[t] om Forskaansel paa den 12 Rdr. Skat, efterdi deres Gaarder forleden Aar vare opbrændt, som de med Thingsvidne beviste.

Skal hjelpes at bygge deres Gaarder igjen med anden Forlindring, mens ingen Forskaansel for Skatten.

(Fol. 114 b.)

Jacob Due supp[t] hvorledes Maurits Stygges Compagnie som han været Lieutenant for, og det mesten Deel for og altid efter hans Død baade som Lieutenant og Kaptein havde commenderet og ført, i min Fraværelse af Gen. Commiss° til en anden Kaptein var forgiven, hannem til største Despect og imod Krigs Maneer, bad, jeg derudinden ville remedere og resolvere at erlange sin tilfaldne Charge, al den Stund han ingen Faute begaaet, og nok som formente saadan Charge at meritere.

At vide til hvem Compagniet er given, og af hvem Bestallungen er udgiven.

(Fol. 115 a.)

Claus Walter supp[t] at hannem endnu hans Bestilling formedelst hans Restants hos Bonden allene et Aar maatte

Han kan blive ved sin Bestilling saa længe han clarerer rigtig, og derefter befordres, mens hvad hans for

førsel angaaende, er han selv Aarsag, som gjør aldrig andet end drikker og tager aldrig vare naar jeg forbi passerer.

Naar Almuen ikke derover besverges over deres Evne udi denne mødsomlig Tid, da kan derom udi Mindelighed af Christenforhold med dem handles og Fogden derpaa drive.

Han maa for mig være hvor han vil, og forfremmes til hvad.

forundes, og han siden for hans lange Tjenestes Skyld hos Kgl. Maj. maatte videre befordres, til bedre Leilighed, bad og om nogen hannem havde forført det hannem til Undskyldning maatte forstendiges.

(Fol. 115 b.)

Slotspræsten Mester Henning suppte om Befal. til Almuen i Bragnæs Provsti at forskaffe til de brøstfældige Kirker sammesteds deres Reparation, fornøden Træfang af Tømmer og Deler som php. 41. af forrige Hr. Statholder var befalet, efterdi Kirkerne nu mindre formaatte, formedelst Halvparten Indkomsten til Krigen, og mangensteds ikke formotte Materialia og Arbeds Løn allene at betale.

(Fol. 116 b.)

Skipper Peder Albrechtsen suppt at vorde entlediget huis han endnu i Galiothen tilkommende i Forvaring havde, efter hoslagde Fortegnelse, og hvor det skulle leveres, bad og for hans Tjeneste at maatte betænkes, og om han her ingen bedre promotion havde at forvente at hannem da hans Afsked maatte meddeles.

(Fol. 119 a.)

Oluf Stege supp^{t} om at vide hvo hannem havde angivet at han fra hans Tjeneste var bleven casseret.

Oluf Steges Angivere er hver Mand, som taler om hans Forhold.

(Fol. 124 b.)

Capitein Schultz supp^{t}, at han formedelst hans lange Ophold havde fortæret alt huis han havt og bad derfor, hannem til hans Reise med Qvinde og Børn noget maatte betænkes.

Dersom nogen haver været Aarsag til hans Ophold anden end han selv, den at søges om Erstatning.

(Fol. 125 b.)

Anna Mortens Datter, en fattig Enke i Gammelbyen, supp^{te} om Ratification paa hendes ringe Voning og dertil liggende Løkke, som hun selv ladet oprødde sammesteds, den fremdeles efter Hr. Christoffer Urnes forrige Bevilling at maatte nyde og beholde til hendes Lifsophold som hun selv bekjendte at høre Ladegaarden til, mens formedelst hendes erlidende store Skade ved Opsloe Byes Brand, at hun ikke siden kundt formaa at bygge paa den anden Side, og høie Alder var hun det bleven bevilget og siden Anno 19 til nu at disse Ladegrds. Forpagtere derpaa havde anket, uforhinderlig nøtt.

At forholdes efter Hr. Christoffer Urnes Resolution.

Anno 1646.

(Fol. 133 b.)

Christen Michelsen paa Bragenæs og hans Broder supp^{t}, at Fogden Johan Snell dennem ikke allene gjorde Forhindring udi deres Tømmerkjøb til en deres Saughoug . . ., som dennem af Kgl. Maj. var priviligeret, mens og efterstræbte Bønderne, som dennem noget solte, paa det høieste, bad derfor om Befaling at dermed maatte forholdes som hidindtil sædvanligt og lovligt været.

Fogden sig derudimod at erklære og ingen utilbørlig hindre nogen at ske.

(Fol. 145 a.)

Oluf Pedersen Stege supp^{t}, at han efter hans førstl. Naade Prindsens Recomendation var opkommen til Norge paa 4 Aar siden og ingen Bestilling anden bekommet end et Toldskriveri udi Fredrichstad, hvorfra han igjen uformodeligen uden Loug og Dom allene efter Folks Angivende var bleven casseret, og det en anden, som bedre Venner havt, igjen given etc., bad derfor at nyde samme forrige Bestilling, om ikke bedre igjen, og imod sin Angivere hannem til Lov og Ret for hjelpe.

Endog dette synes mere en trodsig Skrivelse end Undskylding og Supplicat. formedelst begangen Forseelse, vil jeg dog udi Respect af hans førstl. N. Recomendation saavidt hjelpe at accomodere hannem, naar han først enten ved lovlig Proces eller Forligelsemaal, saavidt ske kan, skiller sig fra den Tvistighed, allerede var anhengig udi Retten ved Stevnemaal og Commission, og han siden vil skikke sig bedre end tilforne, baade udi Ord og Gjerning, thi han ellers anden Løn skal

have at forvente end Bestilling og Befordring.

(Fol. 148 a.)

Almuen af Skøgge og Waale Sogner supp^{t} at maatte forskaanes for Sølvbergets Veie at forfærdige udi Anseen af den udstaaet Besvering i forleden Feide med Landevagt, Indqvartering og idelige Skydsfærd, formedelst de laa i Alfarveien.

Veiene vil endelig denne Gang efter Kgl. Maj.s forrige naad^{te} Ratification paa Commissariernes Anordning og seneste Befaling tilbørligen forfærdiges under Straf som vedbør, og siden hos Kgl. Maj. til Forandring og Forskaansel af mig underd. andrages, og dennem derom ved Fogden Resolution forstendiges.

(Fol. 148 b.)

Masse Almue supp^{t}, gjerne at ville udgive den 6 Dalers Skat, dog bad herefter om nogen Forlindring, efterdi det bedrog noget mere end de forrige smaa Skatter.

Om Skatternes Forlindring udi næst følgende Aaringer skal hans Kgl. Maj. paa deres samt andres Vegne andrages og nyde den Forskaansel, andre deslige nyder.

(Fol. 165 b.)

Tvende Mænd af Soløers Fogderi supp^{t} om nogle ringe Pladser, som deres Forældre selv havde oprødet, og formedelst en ringe Forseelse, at de ikke deraf udgivet den sædvanlig Rettighed, saasom Wiissøre eller 4 Hude aarlig, af Fogden skrevet udi Jordbogen under Cronen, og efterdi de dertil vare rette Odelsmænd,

Dersom Forseelsen ikke befindes grovere, og Fogden sig saaledes erklærer, da at ansees med nogen Mildhed.

bad de, at det dennem igjen til Løsen for Penge efter Lougen og Taxten paa Jord-Gods maatte bevilges.

(Fol. 166 b.)

AndersMadsen forrigeLaugmand udi Stavanger, som formedelst nogen sin Forseelse blev til Herredagene casseret, androg, at efterdi han til hans forrige Bestilling, som han udi 13 Aar havde betjent, ikke kunde gelange, han da til Stigtskriveriet over Bergenhus Stigt maatte befordres, hvilken Bestilling af 4 Personer blev betjent, og af hannem allene til Kirkernes bedre Gavn og Bøndernes mindre Besværing kunde forrettes, eftersom og en Stigtskriver udi hver af de andre Stigter nylig var bleven forordnet; med Forsikring at baade Lehnsherren, Henrich Thott, saavelsom de, samme Bestilling betjente, dermed skulle være tilfreds, og at hannem dertil maatte bevilges den Løn for Foringskab, som andre naadigst bleven forundt.

Skal skrives Lehnsherren til, hannem herudi at være beforderlig, og gives mit Brev derpaa med lige Løn som andre Stigtskrivere — 300 Dlr. aarlig, indtil at Kgl. Maj. hannem med en Laugstoel andensteds naadst vil igjen betenke, efterdi Forseelsen vel synes mere at have været Misforstand end Forsæt at gjøre udimod Øvrighedens Respect.

(Fol. 169 b.)

Almuen af Røllaugs Præstegjeld udi Nomedall supp^{t}, at

At forholdes stricte efter hans Maj.s Brev udi dette Aar, til Forandring næstkommende Aar, saavidt muenligt.

eftersom de formedelst deres store Armod og idelige Misvæxt udi deres Fjeldbygd mere end andensteds af Kgl. Maj. naad. hidindtil for Halvparten Skat og Tynge mod andre altid havde været og endnu var forskaanet, at de og for halv Skydsferdspenge maatte benaades.

Jeg understaar mig intet udi mod Hans Maj.s Indkomst at dispensere, helst udi denne besværlige Tid; Hvor jeg ellers kan ervise hannem og andre Geistlige nogen Velbehag, gjør jeg gjerne.

(Fol. 170 a.)

Hr. Mogens paa Onsøen suppt, at have tvende ringe flumb Sauger paa Ringerige, hvoraf den ene ikkun var en Spilde Saug, og begge staaende under et Tag, hvilke for 50 Dlr. var lagt udi Skat, og han selv ikkun bekom deraf 30 Dlr. aarl. til Leie; bad, at udi Betragtning hans ringe Vilkaar, af liden Indkomst og mange Børn, saadan Paalæg mod hannem at maatte modereres.

Cantzlerens Foged haver at gjøre Rigtighed for Stavanger Lehns Restants samt de idtzige Lehnes Skatter efter Kgl. Maj.s Ordre uden saadan Confusion og Afkortning, som af underskedlige Erklæringer befindes, thi jeg aldeles intet

(Fol. 171 a.)

Cantzler Bielckes Foged suppt om Befaling til Obristelieutenant Willumsen, at give hannem Bevis paa hvis Hø og Havre af Cantzlerens Lehn til hans underhavende Ryttere udi Fredrichstad efter Befaling var bleven leveret, og det hannem

vil fragaae hans Maj.s Ordre eller quittere paa noget nyt, førend det gamle er klareret, ei heller gjøre nogen Afkortning gott, uden saavidt hans Maj.s Commission melder, hvorudi jeg er interesseret, og intet af det, som gjort er, vil ratificere, efterdi det ikke med Cantzlerens Mening og Løfte kommer overeens, at Kongen med saadan Ligning intet skulle afgaae, og dersom udi saadant ikke kommes snarlig Bod, med Restantzer for forleden Aaringer og Klarering for Nærværende, med saadan Rigtighed og Oprigtighed af Fogden og andre, som det sig bør; da maa deres Hosbond forlade sig til, at jeg saadant paa tilbørlige Steder efter min Eds Pligt vil andrage; hvis Willumsen angaaer, da bør at tages hans Quittants, naar hannem noget leveres, eller lade hannem miste.

Saa snart Middel indkommer over hvis til Danmark derefter hos General Commissarierne kunde godtgjøres, eller det og af Obristlieutenant selv maatte betales.

Anno 1647.

(Fol. 192 a.)

Laurits Madsens Tjener af Helsingøer supp[1], at havde efter

er befalet at udsendes, skal han og andre vorde contenteret, thi jeg intet understaar mig at betale hver Mand heroppe og lade dem miste derneden, al den Stund det er en Herres Gjeld, og bør aflægge Rigens Middel pro portionaliter at betales.

Ordre leveret en Andeel Rug og Malt imod Gen. Com. Forsikrings Brev til Michaeli udi forleden Aar at betale, hvorefter han nu udi to Aar havde reist, hans Hosbonde til stor Skade og Bekostning, og efter ofte Anmodning hos Gen. Commissarierne ingen Betaling kundt bekomme; bad at forhjelpes til Betaling, at hans Hosbond kunde holde hans Credit og ikke derover komme til agters.

Saavidt forsvarligt og med en god Samvittighed efter Guds og Øvrighedens Love og Forordninger ske kan, er jeg gjerne tilfreds med at Kongsdag søges og føres Prouff, som bevislig kan eragtes for den ene eller den anden af Parterne, thi med Blod er intet at skjemte.

Anno 1648.

(Fol. 198 b.)

Mester Peder Iversen af Kjøbenhavn supp° androg den ulykkelig Tilfald, som med Borgemester Anders Olufsens Frænde i Fredriksstad, ved Navn Niels Jensen, nogen Tid forleden i Capellanens sin Svogers og Datters Hus sammesteds var tildraget, hvorfor han havde begivet sig fra Danmark op til be^te sin Svoger til Hjelp og Assistents; bad om Audients, samme Sag udførlig at berette (som og blev tilstedt), og, efter derhos overleveret Provsbrev samt og en

omstendlig Indlæg og Beretning, saa og Cantsler Bielches Intercession, hosføiede Svar meddelt.

Dersom saadant, som det billigen burde, først været andraget hos deres egen Lehnsherre, da havde han vel derudi stillet tilbørlig Ordre, foruden Almuens Besvering at sende hid ind, og dersom befindes, at min forrige paa Kgl. Maj. naad. Vegne udgivne Ordre saa foragtelig skal være med handlet og optagen, da formodes at Lehnsherrens Fuldmægtige udi hans Fraværelse derudi rammer baade, saa at alting forbliver ved forrige Benaadinger, og al Insolents straffes.

(Fol. 201 a.)

Almuen af Opdals Præstegjeld under Dovrefjeld androg ved deres udskikkede Fuldmægtige at havde in anno 44 erlanget Resolution at være fri for Udskrivelse, dog formedelst de en ny Foged bekommet, var de ved Bonde Lehnsmanden bleven optegnet og udskreven, uagtet den fremviste Resolution, som han havde henkast og under Fødderne traad, samt og paabøden Officerer hos dennem indqvarteret; hvorfore de bad, formedelst deres store Armod og forleden Aars Misvæxt af Korn og Grøde, hvorover de maatte æde Avner og Bark etc., at maatte forskaanes; efterdi de havde over 18 Mile til Throndhjem, naar de skulle exerceres, eller om det endelig skulle ske, da at maatte exerceres hjemme.

Onsø Len.

(Fol. 237 b.)

Er saa ofte ved mig endog ved Kgl. Maj. sal. høilovlig

. . . . 6. Klaget at have mist udi Feidetiden nogle Hester

Ihukommelse egen Befaling svaret og befalet at gjøres bevisligt, som ikke endnu er skeet, hvorfore de saavelsom andre i den Post bør være fredelig uden videre Klage efter Indhold af for^{ne} naad^{te} Missive. I Betragtning den store Forlindring, dennem siden Krigen aarligen er skeet, og endnu videre med to Dalers Forlindring tilkommende Aar udi Skatten ske skal.

og Schyd, som de begjærte at maatte ske nogen Vederlag for dennem af Rytterne blev fratagen.

Anno 1649.

(Fol. 263 a.)

Erik Pedersen Hiøring forrige Skolemester paa Bragenæs supp^{t}, efterdi anden Skolemester paa Bragenæs var forordnet, at maatte igjen bevilges at holde Skole paa Strømsøen, og til et Skole Hus Bygning bevilges og udvises en Tomteplads.

Naar han lærer Børn noget godt og Forældrene begjærer hannem, saa er det mig lige godt, hvor han lærer og læser.

(Fol. 265 a.)

Mathias Foss Vagtmester herpaa Fæstningen supp^{t}, at han paa 40 Aars Tid Hs. Kgl.

Skal for Kgl. Maj. udi beste Minde andrages og befordres.

Maj. for en Officerer havde tjent, og efterdi han formedelst Svaghed og høie Alder ikke længer hans Officium kunde betjene, bad, hannem maatte derfor hans Livs Tid en aarlig Genant til sin Ophold gives og bevilges.

(Fol. 279 b.)

Bispen M. Henning begjærte, hvorledes med de Musicalisæ (!) Kirkers Ceremonier skulle forholdes at vide, hvorledes Kgl. Maj. høilovlig Ihukommelses dødelig Afgang, som været aflagt hidindtil, eftersom sagdes udi Dannemark igjen var tilladt udi Kirkerne at muciseres.

Skal være allevegne frit nu førstkommende hellige Dage, dog den sal. Herres Ihukommelse aldrig bør at forglemmes.

(Fol. 289 b.)

Lauritz Christensen paa Bragenæs supp[t] at bevilges en uvillig Sorenskriver, at dømme imellem hannem og hans Vederparter, bel. en denn. mellem gangen Contract, efter at Sorenskriveren sig derudi vægret, fordi han samme Contract havde med underskrevet.

Dersom befindes, at den Sorenskriver er villig eller interesseret, da en anden efter Forordningen hannem at bevilges.

Mickel Clauss. herom alvorligen at tilskrives, at han sig enten herpaa tilbørligen erklærer og retter sig efter hans Forpligt eller straffes som en Bedrager, fornem. eftersom Bønderne sig over hans Forurettelse med Tømmers Forhandling høilig haver besverget, hvorpaa han sig efter Laugmandens Befaling, som min Fuldmægtige udi Slotslougens Forretning, billigen havde burdt straxen at erklære.

(Fol. 291 a)

Anders Mikkelsen paa Fossesholmb androg, at Mickel Claussen ikke nær sin Obligation havde efterkommet om Tømmer Leverantz, som det sig burde, hannem til stor Skade; bad at maatte kundgjøres, hvorledes dermed skulle forholdes.

Saafremt Almuen sig herefter vil holde og forholde roligen og udi rette Tider klarere deres Skatter og anden Kgl. Rettighed uden Opsætsighed mod Fogden, udi hvis han med rette og efter Norges Loug hos enhver kan have at søge; Da vil paa Kgl. Maj.s naad. Behaug jeg underd. med mildere Soening og Dilation gjerne være tilfreds, thi jeg aldeles intet tragter efter nogens Fordærvelse udi ringeste Maader, mens at alting maa forholdes paa alle Sider efter Loug og Ret.

(Fol. 291 a)

Almuen af Heggen og Frøelands Fogderi supp[t] anlg. de Misligheder mellem Fogden Jens Biering og denn. var indfalden, hvorfore de udi stor Leyervold var geraaden og ved Dom tilkjendt at arbeide ved Værkerne, hvorfor de siden paa Penge blev benaadet at afsone, bad for deres store Armod Skyld derfore at forskaanes.

Endog at jeg ikke er nogen Dommer udi saadanne Sager til Hjembthing, Byething eller Laugthing, saa vil jeg dog blive saa nær ved Haanden, at dersom nogen formener sig at ske Uret, eller at nogen skulle være uvillig udi Sagen, det da efter Norges Loug kan rettes.

Efterdi de sig saa høit besverger for Mangel af Korn til deres egen Underholding; Da endog at saadant skulle været indlagt udi Kgl. Maj.s Magazin herpaa Fæstningen, som jeg dermed gjerne ville have undsat udi denne meget dyre Tid, er jeg tilfreds, at de det for huis de med Fogderne have accorderet maa beholde, og at saadant en

Anno 1650.

(Fol. 312 a.)

Ossmund Dall og Bersuend Langhus androg paa menige Almues Vegne i Folloug Fogderi, at de havde indstevnet til Vinternattens Laugting Sorenskriveren Morten Jørgenss. udi Agers Herred formedelst hans afsagte Dom imellem dennem og deres Sorenskriver Rasmus Nielsen, som de sig over besverget; hvilken Sag af Laugmanden var opsat til den først kommende 29 huius til endelig Dom at foretages; bad at jeg selv samme Tid ville besidde Retten, til at fornemme, at deres Supplication var ikke uden af stor Aarsag skeet.

(Fol. 313 a,)

Almuen udaf Hedemarken, Follaug, Agers, Frøelands og Thotens Fogderier androg, at dem min Befaling var foreholdt, at de deres Landskyld og Thiende paa Fæstningen skulle lade levere, som de billigen og gjerne ville efterkomme, medens eftersom det dennem var umuligt formedelst den store Mangel af Korn udi blandt den Allgemeene ud

anden Gang af dennem maa erkjendes, hvad dennem nu udi dyre Aaringer sker til Undsætning.

inden disse Aaringers Misvæxt; bade de derfor indstændig, at dennem det for Penge fremdeles maatte forundes efter den Taxt, som Fogderne med dennem derom tilforne havde for accorderet.

At melde sig an hoes Obristlieutenant, hvor vidt han for Vagt imod de andre Knegte skal forskaanes formedelst hans erviste Tjeneste og Skade, eller at accommoderes ved Tiden udi det Hospital, som for lemlestede Soldater skal rettes, hvortil jeg selv haver bevilget et tusinde Rixdaler.

(Fol. 319 a.)

Knud Erichsen, Soldat udi Feiden, mist hans ene Ben, bad at maatte igjen nyde den Soldat tractament, som hannem tilforne var bevilget, eftersom han af Rullen var udslett, og ingen Middel til hans Ophold vidste.

Mit Jus patronotus skal ingen Hinder gjøre til Kirkens Reparation,hvortil det ei heller er henseet; mens fast mere at Kirken maa holdes vel ved lige, hvilket ogsaa er Obriste Buddes Brev gemœss, som han uden Tvivl retter sig efter.

(Fol. 326 a.)

Fogden Laurits Knudsen begjærte at vide, om Kirkens Anpart Korn Tiende af Thune Sogn herefter som udi nogle Aar hidindtil (formedelst mit nylig erlangde jus patronatus) skulde følge Obriste Budde, eller og anvendes til Kirkens fornøden Reparation.

(Fol. 326 b.)

Christian Faugessen forrige Laugmand udi Fredrichsstad,

Jeg haver aldrig solgt nogen Bestilling; agter ei heller at gjøre; mens befordrer alle Bestillinger med dygtige Folk, uden videre Belønning end tro Tjeneste.

bad forunde hans Datters Mand navnlig Niels Søffrenssen, som en Tidlang havde været udi Borgemester Hans Eggerssens Tjeneste, Waldris Land og Hadelands Skriverie, som Hans Pedersen da betjente og langsommelige Tid nøtt; Hvorimod han præsenterit 100 Dlr. at betale til Michaeli og derpaa strax at ville udgive sin Obligation.

(Hannibal Sehesteds Supplikationsprotokol. Det norske Rigsarchiv, Statholderskabets Archiv før 1700.)

Hannibal Sehesteds Forsvar*).

(1650.)

Fol. 1 „Stormechtigste, Høybaarne Første och Herre,
„Allernaadigste Konning.

„Efftersom Jeg vnderdanigst erfahrer, Adtschillige anteig„nelser udaff Eders Kongelige Ma. Rente Cammer Welbiurdig „Niels Lange nogen tid forleden at were tilstillet, baade paa „huis geworben folch och officerer, som ieg Vnderdanigst for„leden Feigde effter Eders Kongl. Ma. Salige herr Faders Høy„loffl. Ihukommelse Naadigst mig paadragene Bestallung och „patent sambt dereffter oprettede Capitulationer til Høystbe[te] „Kongl. Ma. och Rigets tienniste saasom min egen Æhre med „stor besuering, bekostning och eventyr Vnderdanigst haffuer „Rettet och bragt til weye, saavelsom adtschillige andre „Poster, bemeldte Niels Langes Hoffuet Regenskab och min „underdanigste administration, udi midlertid Krigen wahrede, „serdielis wedkommende.

---

*) Manuskriptet udgjør 154 Blade i Folio. Fra Fol. 26 til 127 ere Forkortelser foretagne, navnlig ved endel vidtløftige Ordrer og Indlæg, af hvilke blot Hovedindholdet gjengives. Skriftets egne Ord ere kjendelige ved Citationstegn. Rettelser ere tilføiede med Sehesteds Haand. Hvad der staaer med hans Haand, er sat med cursiv Skrift. Nogle Steder er der Understregning, som maaske kan betyde Udslettelse; det Understregede er indklamret.

„Paa huilche forschreffuene Anteignelser, som lang tid udi „Rente Cammerit, til adtschillig Widunder och sieldsomme „forklaringer offuer samme Krigs Regenschab, ere bleffuene „liggendes, och ellers lenge siden schulle werit Suarit, hand „som mehr- och høystbemeldte Kongl. Ma. Salig och høyloffligst „Ihukommelse dend tid wel forordnede General Commissarius „nu for Eders Kongl. Ma. och sine høywise Raad effter Naad. „ordre och befalning uden tuil, saauit hans Charge wedkommer, „nøyachtigen sielffuer Suarer, med alle behørige Documenter, „huoreffter med enhuer er scheed richtig affreigning och liqui-„dation, uden nogen Henseende til andet end det, som Herrens „och Rigets tienniste sambt hans egen Æhre wel eigner og „anstaar, effter hans Bestallungs siærlige indhold.

„Icke desto mindre haffuer ieg underdanigst erachtet „Raadeligt och fornøden, dette mit underdanigste ringe Suar „och sandferdig beretning udi det eene och det andet for „Eders Kongl. Ma. och Danmarches Riges høywise Raad til „nogen nærmere underretning underdanigst at fremblegge; Med „wisse underdanigst tilforsicht, at min Vnderdanigste troe „meente tienniste, [som ingen Nest Guds hielp schal beschylde], „motte Naadigst ansees, effterdi ieg ingen *vloulig*[1]) nøtte, „authoritet eller respect, [som en part meener], vdi ringeste „maader haffuer søgt, Mens min Herris och Rigets tienniste, „Och alting som en Erlig Mand och goed oprichtig patriot „baade meent och gjort och effterfuldt min herris ordre [det „ieg wisselig formoeder, at ingen mig anderledes schulle kunde „med føye efftersige].

„[Thi ieg Nest Guds hielp schall forklare, med gode och „faste fundamenter, alt huis ieg schriffuer eller siger at were „Ret och sandt]. Och [at ieg] wed saadan høy forwaltung, „som aff hans Kongl. Ma. mig *nadigst*[2]) war betroet [och „Naadigst anbefahlet], altid [haffuer] hafft *mitt* Henseende, huor-

---

[1]) Der har først staaet: „Privat."

[2]) Der har først staaet: „underdanigst".

„ledes Jeg mine actioner med Æhren kunde forsuare, som ieg
„wed richtige ordres, udaff dend Salige Herre udsted, [nu] under-
„danigst achter at giøre. Remitterendes alting underdanigst
„til Eders Kongl. Ma. egen Naad^te^ *Willie*[1]) *paa*[2]) Danmarches
„Riges høywise Raads [som Norriges Riges Wilkor særdielis
„ere bekiendt] retmessige *betenchende*[3]), Huormed ieg under-
„danigsten [udimoed ald anden Vbillig Snack, som ingen Erlig
„Mand kand were fri for,] baade wil och bør were fornøyet.
„Begierendes derhoes underdanigst, At dersom ieg udi nogle
„Posters forklaring monne siunes alt for Witløfftig, saadant
„Eders Kongl. Ma. *och de goede Herrer* iche motte were for-
„trædeligt, Mens Naadigst ansee mine Aarsager til Eders Kongl.
„Ma. tienniste, min egen Æhre och deris fornøyelse, som med
„min vnderdanigste tienniste och administration wed Krigen saa-
„uelsom ellers udi Norrige iche siunes at were contenterit.
„Huorforre ieg underdanigsten iche allene schall nøyachtig Suare
„paa alle de anteignelser, som det Geworbene folch och nogle
2 „aff mine ordres serdielis siunes at wedkomme, Mens udaff
„første Fundament med alle behørige ombstendigheder for
„Eders Kongl. Ma. och de hoywise Herrer saa klarlig remon-
„strere alt huis ieg udi Norrige aff nogen importance fra be-
„gyndelsen indtil enden underdanigst haffuer ordinerit, Were
„sig med fremmede Werbunger, Capitulationer, Bestallunger,
„affkortninger, affreigninger och Betalninger, saauelsom ud-
„schriffuelser, Landwacht, Rosstienniste, Defensionschibe, Sølffs-
„forstrechning, Knechtepenge, Magaziner, Krigstaxter och Com-
„missarier wedkommende, saa at ieg Nest Guds hielp uden
„frøcht med Æhre schall bestaa.

„Ao. 1643 strax effter det Vløchelige Suensche Indfald
„haffuer Kongl. Ma. Salig och høiloffl. Ihukommelse wed sine
„Naadigste Missiuer sambt derhoes serdielis handschriffuelser,

---

[1]) Der har først staaet: „betenchende".
[2]) Der har først staaet: „och".
[3]) Der har først staaet: „Censur".

„dat. Kiøbenhaufn dend 21. Decembris mig underdanigsten „Naadigst anbefalet, at Jeg med aldting udi Norrige schulle „giøre dend anordning, som ieg underdanigst best erachtede „til samme Riges defension; huoromb Rigens Hoffmester saa„uelsom Candtzeler sub dato Kiøbenhaufn dend 21, 27 och 29 „Decembr. udi samme Aar Ligeruis effter Naadigst ordre „mig haffuer udførligen tilschreffuit.

„Huilchet *ieg* udi ald underdanighed, saauit ieg effter min „ringe fornufft och korte erfahrenhed offuer samme Riges udi „mange maader besuerlige Wilckor nogenledes til en begyn„delse fornøden och gaufnligt haffuer kundt erachte, wed „schriffuelser til alle Lensmend och Stender derudi Riget dend „17 Januarii nest dereffter tilbørligen *haffuer*[1] efterkom„met; [Nemblich]

„[At enhuer Lensmand udi sit Lehn wilde selff Per„sonlig och wed schriffuelse effter Stedernis Beleilighed for„stendige dend Gemeene udi sit Lehn dette Vformoedelige Fiendt„lige Indfald och derforre disponere Stenderne alle och enhuer, „iche allene straxen at effterkomme huis de tilforne med „Rostienniste och Soldaterhold, defensionschibe och Contri„bution, med Indleg udi Landkisten, vnderdanigst haffde ud„loffuet, Medens sig end Ydermehre med ald dend hielp, som „war at finde, aff deris middel med Liff och Blod til disse „Rigers defension aldtid at Lade sig finde ferdige.]

„At Budsticken udi alle Sogner och offuer det heele Rige, „huorwed dend Gemeene pleyer at adwahris udi en hast, „schulle strax opschieris, och dend Gemeene derwed opbindes „at were udi beredschab Och Mand for Mand paa wisse „steder, huor och naar fornøden giordes, effter Lensherrernis „befalning vnder wisse anfører sig at forsamble; Och der„forre at Lade Munstre dend gandsche Waabenføhre Allmue „offuer det heele Rige, saauel langs Grendtzerne som moed

[1]) Har først staaet: „er bleffuen".

„Siøekandten, omb de deris Gewehr, som de efter Lougen „ware plichtige ideligen at holde wel wed lige, da haffde udi „saadan beredschab med Lod och Krud och ald behør, som „forsuarligt war och det sig burde; Och de som saadant „iche haffde, det inden wisse tiid at forschaffe eller straffes „effter Lougen.

„At Wahrder och Boeler, som pleyede at opsettes och „holdes wed Lige til Brand och Warsel, naar noget paakomb, „Allewegne bleffue efftersect, omb de ware som de burde, „Och huor fornøden, fleere at opsette; saa och altid hoes „dennem Nat och dag, Helligt och Søgnet, att holdes Wacht „och, naar noget paakomb, da at anstickes, dend Gemeene „Mand til adwarsel och beredschab.

„At Passerne allewegne Langs Grendtzen, huor det best „schee kunde och det Gemeene Landstrog war af Suerrig „indtil Norrige, straxen at forhugges, Och allewegne offuer „det heele Rige at forordnes Poster och Holdes Heste paa „enhuer Miil, som Nat och dag schulle schifftes til at holde „ferdige och føre huis Breffue och Budschab enten til eller „fra Aggershuus och andre steder, huor ieg war, kunde iligen „sendes fremb och tilbage Med wisse underretning omb huis „Passerede och huis fornøden war at anordne.

3 „Alle Løsgiengere at Paagribes och flittig examineris, „udi sønderlighed at giffues acht paa dennem, som ware be- „suogret inden Grendtzerne med de Suensche, huad Correspon- „dentz eller Wacht de holdte; Och saamange Suensche, som „udi Riget ware boesiddendes och enda iche haffde Soerit „Cronen, dertil strax at fordres.

„At alle Lensmend udi deris Lehne, saauel paa Landet, „hoes Prester och Fogder, sambt andre, som pleyede at „giøre udprang, saa och udi Kiøbstederne, wille lade forfahre „och under huers hand tage beschreffuen, huor meget hand „offuer hans huses behoff aff alleslags Victualier och Pro- „uiant haffde at afflade, Och det at Selges for dend taxt, „som til Krigens indkiøb war bleffuen giort.

„Och dersom nogen fantes. som saadanne Wahre for-„dølliede och falschelig angaff, eller til andre at udprange, „Da saadant straxen efter beuisleg angiffuende wed domb „at Confisqueris och dend, som saadant giorde, sierdelis derfor „at straffes och stande hans Kongl. Ma. til Rette udi sin tid, „effterdi intet begierdtes udaff huis enhuer sielffuer behøffuede „til sit eget och sines ophold, Mens huis hand dog til andre „for betalning wilde affhende, Det Kongl. Ma. och Cronen „til folchets underholding udimoed nøyachtig forsichring at „forstreckes.

„Vdiligemaader med Lod och Krud sambt alleslags „anden Gewehr och Ammunition, huorsomheldst det fandtes „udi Kiøbstederne, strax Byens øffrighed at lade registere „och holdes til Reede for betalning, naar der paa fordredes, „uden nogen slags Prouiant eller Ammunition at Lade gaa „udaff Riget, Mens til folchets underholding at conserveris, „eftersom mand uden saadanne middel aff ammunition och „Prouiant ingensteds kunde samble folchet, Mens endelig „war fornøden, goede och beleilige Magatziner først at anret-„tes, som siden wed wederhefftige folch for en wisse Krigs-„taxt paa alleslags tienlig Prouiant kunde holdes wel wed Lige „foruden nogen Sutlerie, som ellers aff marquatentere pleyer „at bedriffues, Efftersom Knechternis Sold war ringe och „taxten paa Wahrene derudi Riget effter saadanne tiders „besuerlige tilstand och vfri tilførsel meget dyhre.

„Vdschriffuelse effter Kongl. Ma. Naadigste anordning „och obne breff sub dato Kiøbenhaufn dend 22 Aprilis 1642, huor „det iche allerede war effterkommet, straxen at forrettes, ey „nogen Gaarder at holdes fri, enten Adels eller Vadels goedtz, „Presters, Fogders, Schriffueres, Bunde-Lensmends eller andris, „uden egentlich de gaarder, de sielff paaboede; Och huer Leg „Maanetlich til sin Knecht at udgiffue threi Rixdaller, enten „udi Kost eller Penge, naar Knechtene nogensteds bleffue „opbødne, Och udimidlertid for de Smaa Schatter, som andre,

„der haffde deris Sønner hiemme, pleyede at udgiffue, Were
„forschaanede.

„Stendernis Rostienniste efter Kongl. Ma. Naad^{te} anord-
„ning strax at holdes udi beredschab och til dend 1 Junii
„udi det allerseeniste; Och for det halffue Aar att Contribuere
„effter taxten, indtil de bleffue ferdige, och siden Aarlig,
„saalenge de iche tilbørlig Munstrede och giorde Würcklig
„tienniste; Huorforre ochsaa alle Jordbøgger paa nye schulle
„taxeris, Summeris och reduceris udi hartkorn effter dend
„forandring, siden seeniste taxt Ao. 1625 wed goedtzes for-
„handling til een eller anden wed Mageschiffte, Kiøb eller
„Pandt kunde werit scheet, och Stenderne dereffter schickeligen
„til samme Rostiennistehold eller Contribution udi det sted at
„legges udi Leg, och Ritmesterne derpaa richtig designation
„med forderlichste at tilstilles.

„Rigets Defensionschibe ingensteds uden ordre at vd-
„seigle, til widere Bescheed fra Kongl. Ma. sielff; huorforre
„ochsaa nogle aff dennem, som samme tid ware ferdige at
„Seigle paa Spagnien, ere bleffuene arresterede, Och paa det
„de med deris Last iche schulle worde forlegen, ere de der-
4 „med til Kongl. Ma. fornødenhed needsendt, at betales den-
„nem wed deris affreigning, Och Capiteinerne offuer be^{te}
„Schibe, effter min underdanigste schriffuelse med dennem til
„Kongl. Ma. sambt Rigens Hoffmester och Candtzeler, at
„søge och medføre Naadigst ordre omb deris Schibstienniste
„och Maanedsgage.

„Derforuden ere Thrende aff be^{te} Schibe afferdiget effter
„alleslags Gewehr, Ammunition och Prouiant til Hamborrig,
„Lybeck och Holland, dersom mueligt iche udi Kiøbenhauffn
„eller til Glöchstad meere forraad war paa Kongl. Ma. Tøig-
„huuse, end til begge Armeer udi Danmarch och Holsten
„endelig behøffuedes, efftersom ieg wed min egen Credit saa-
„dant hoes Albert Baltzer Berens och Gabriel Marsillium loed
„forschriffue.

„Alle andre Schibe, Kreyer och Schuder bleffue befalede „at holdes udi Oben Wand paa udhaufnerne, och de, som „allerede ware indfrosne, straxen at udweckes, paa det, der„som Isen schulle lenge ligge, mand dennem til it och andet „at føre udimellomb Rigerne, were sig Prouiant, folch, Gewehr „och andet, for billig betalning kunde bruge.

„Blockhuser paa alle Indlob wed Bahuus, Marstrand, „Halden, Fredrichstad, Christiania, Drammen, Tønsberg, Laur„wigen, Fleckerøen, Staffuanger, Bergen och Thrundhiemb „effter Kongl. Ma. Krigsordinancie Ao. 1625 at henlegges „och tilbørligen forsiunes, saauelsom alle Kongl. Ma. huuse „och Festninger, fornemblich Bahuus, Aggershus och Flecker„øen, wel at forsiunes med Prouiant, Ammunition, Wed och „Kuol sambt beleilighed for Bryggen och Bagen.

„Thoutusinde Baadtzmend langs wed Siøekandten fra „Bergen need til Wigen at udschriffues och inden den 1 „Martii wed defensionschibe eller anden Leilighed at need„sendes til Kongl. Ma. Floede.

[„Det udschreffuene Landfolch effterhanden, som det kunde „ankomme fra de wiit affliggendes Lehne Nordenfieldtz, at „fordielis paa de fornembste Passer Søndenfields effter der„omb needsendte Specification.]

[„Schatterne Belangende, som Aarligen pleyede att paa„biudes, saasom huer Johanni en Eenfegt Schatt och huer „Martini en dobbelt Schatt, foruden alle andre Smaaschatter, „saasom Biugning Schatt, guarnison Schatt och officeer Schatt, „Bleff paa Kongl. Ma. Naadigste behaug tilschreffuit alle „Lensmendene Sønden och Nordenfields udi Norge, At de med „allerførste Leilighed och saa snart dend sidste Martini Schatt „war bleffuen indfordret och oppebaaret, wille lade legge och „oppeberge saa richtig, som det sig burde och som det ellers „effter Kongl. Ma. Schattebreffuis indhold pleyer at schee, dend „sedwonlig Eenfegt Schatt, som da meere war fornøden end „nogen tid tilforne; dog at de Bønder, som ware lagde udi „leg tilsammen at holde och underholde de udschreffuene

„Knechte, saauit forschaanedes for samme Schatt, formedelst „dend Bekostning paa deris Knechte, indtil nogen wiss ordre „fra Kongl. Ma. sielffuer opkomb, huorledes med aldting „schulle forholdes till Krigens underholding och forrettelse „imellom begge Riger.]

„*Och samme*[1]) min Vnderdanigste anordning [bleff] *høygst-„bemelte* Kongl. Ma. [dend 10 Februarii wed et aff Norriges „defension schibe] med lige Gienpart til Rigens Hoffmester och „Cantzler[2]), [huor Kongl. Ma. best war at finde, Vnder-„danigsten] *schrifftligen* tilstillet *med vnderdanigst begiering,* „[Effterdi Passen baade til Landtz och Wandtz for saadan „Budschab war tilsperret, at komme forbi de Suensche „Grendtzer. Och ieg ey heller understod mig nogen saadan „schrifftlig relation giennom Fiendens hender at hasardere.]

5 [„Och paa det ieg med forderligste underdanigsten motte „erlange nogen schrifftlig resolution och wisse ordre udaff „Kongl. Ma. sielff, huoreffter ieg mig underdanigsten udi „saadan farlig och wanschelig tids tilstand kunde wide for-„suarligen at rette, da haffuer ieg wed sierdelis schriffuelse „til høigstbe^{te} Kongl. Ma. sambt Rigens Hoffmester och „Cantzeler tilbørligen anholdt:] at huis udi forberørte maader „effter Kongl. Ma. Naadigste Befalning och paa hans Ma. „Naadigste Behaug udaff mig underdanigst var paabøden och „anordnet [effter needsendte Specification sambt forrige „mine schriffuelser] motte enten Naadigst Confirmeris eller ieg „betimelig adwahris. omb noget derudi schulle forandres. For-„nemblich at min underdanigste Begiering wed Owe Gedde „och Oberhopmanden Littichou sambt andre mine egne affer-„digede sub dato dend 12. och 13. Jan. sambt 4. 7. och 9 „Februarii, Naadigst motte tages udi acht, Belangende en „Qualificerit Cavaller med et Par tusind Geworbene Mand „och dertil hørige officerer, til huis ieg allerede sielff under-

---

[1]) Har først staaet: „denne“.

[2]) Hereffter staaer overstreget med en Skraastreg: „saauelsom wed min egen tienere fra Marstrand offuer til Jylland at tage sin wey der igiennem Landet.“

„danigst haffde Ladet Werbe, betimelig at opsende, Effter-
„som ieg intet understod mig, saadan wanschelig och witløfftig
„Werch, huorudi ieg gandsche war Uerfahren, uden bedre
„assistentz aff frembet folch och officerer allene at dirigere,
„Men hellere wille Raade til wed begge Rigers middeler,
„saauit fra Festningerne och Guarnisonerne sambt Floedens
„underholding nogenlunde kunde mistes [och ombwæhris], at
„formere it Corpus mellomb begge Riger paa it beleiligt sted
„under en Capable Cavalliers Conduite til diversion udi Suerrig,
„*naar* Warberrig, Bahuus och Marstrand *fyrst* wel *ware*
„Prouianterit och forsiunet, sambt en Floede udi Callsund
„til undsetning aff mehre Prouiant och folch, eller och retrette,
„huor och naar behøffuedes, hellere end at Consumere sig
„selff uden noget fruchtbarligt at udrette: huoromb welbe[te]
„H. Owe Gedde, effter mit serdielis Memorial och schriffuelse
„til Kongl. Mai. hannem paa nedreisen til Danmarch med-
„giffuen, at sollicitere Naadigst Suar och schrifftlig resolution
„sig wel schal wide at erindre. [Hiembstillendes Aldting
„Vnderdanigst til Høigstbe[te] Kongl. Ma. och Rigens Raads
„nærmere Betenchende, omb Danmarches Riges assistentz och
„Norriges defension til offension udi Suerrig mig underdanigst
„at forstendiges, Huoreffter ieg ochsaa Vnderdanigst med
„største fliid och Windschibelighed wilde wide mig at
„rette.]

„*Begierendes* [1]) derhoes underdanigst, at, *huis aff Kongelige*
„*Majestet Nadigst bleff resolverett* [2]), iche allene mig, Mens alle
„Hoffuit Lensmendene udi Norrige wed [Kongl. Ma.] Naadigste
„Missiue til publication for alle Stender ochsaa Naadigst
„motte tilkiende giffues, Paa det ingen schulle haffue Aarsag,
„offuer nogen sielfftagen Myndighed sig at formalicere, Mens
„alle udi respect aff Kongl: Ma: egen Naadigste Befalning
„och anordning motte were eenige udi det, som herrens

---

[1]) Har først staaet: „Errindrendes“.
[2]) Har først staaet: „saadant“.

„tienniste och begge Rigers fellidtz Welstand saa høigt ud-„fordrede.

„Huorpaa mehr- och høigstbe[te] Kongl: Ma: *Nadigste*[1]) „haffde Ladet sig berette omb dend ordinantz, ieg underd[t] „effter [hans Ma:] Naadigste Befalning omb Norriges Riges „defension och des Soldatesques underholding, med huis dertil „hørede, haffde giort: huilchet hans Kongl: Ma: sig ochsaa „Naadigst loed wel befalde. Och derforre sine Naadigste „Missiuer til alle Lensmend derudi Riget, at de dennem „dereffter schulle Rette, Naadigst udsted: effter samme Hans „Kongl: Ma: Naadigste Missiues indhold sub dato Kiøbenhaufn „dend 8. Martii Ao. 1644. [Desligeste at ieg med Cantzeleren „Jens Bielche paa Kongl: Ma: wegne schulle med det allerforder-„ligste handle med alle Stender. were sig aff Adel, Geistlig eller „Borgerstand. derudi Riget. At de til deris Fædernelands och deris „egen Wærn och nødig forsuar. med huis Penge, Sølff eller „Guld de haffde. wille komme Hans Kongl: Ma: til hielp. som „dennem dog siden. naar Gud wilde Rigerne komme til Roe-„lighed. richtigen igien schulle bliffue betalt: Och huis wi

---

1) Der blev først skrevet: „underschedlige". derefter følge 8 overstregede Linier. der lyde saaledes: »handschriffuelser aff S. Hans Kloster och Gamborrig Prestegaard*) sambt naadigste Missiuer sub dato Assens dend 9. Januarii. Odensee dend 17. Januarii. Kiøbenhaufn dend 18. Februarii sambt 8. och 23. Martii. Med Naadigst Suar paa offuenbe[te] min underdanigste schriffuelse sambt hoesføyede Krigspunchter til Norriges Riges defension. sub dato Aggershuus dend 17. Januarii. och need-sendt fra Marstrand dend 10. Februarii. At Kongl: Ma: Naadigst".

*) Her skulde indskydes Følgende. tilføiet i Marginen: *den 18. februarii. huorudinden hans kongelige Mayestett nadigst gaff til kiende. ingen middell den tid att were. noget folch fra sig att miste, meget mindre att wiide raad till nogen feltmarschalk. som jeg vnderdanigst war begierendis. mens att jeg schulde bliffue deroppe och beflitte mig selff att giøre dett meeste och det beste jeg kunde. dog intet reall tentere. vden med smaa partier att travaillere fienden till nermere nadigst ordre och resolution.*

„udi saa maader kunde opbringe, war Hans Kongl: Ma: Naad[t]
„tilfridtz, wi enhuer med wores Breffue schulle forsichre,
„som wed Hans Ma: egen Breffue tilbørligen igien schulle ind-
„løses och befries. Saa och at ieg paa Kongl: Ma: wegne
„Alworligen schulle forstendige och tilholde alle Reederne udi
„Norriges Riges defensionschibe, At de dennem paa derris
„egen Bekostning nogle Maaneder schulle udreede, montere,
„Fættalliere och underholde, til at giøre Fienden affbrech;
„Och Owe Gedde som Admiral offuer dend Norsche Floede
„at holde sig paa Costen mellomb Danmarch, Norrige och
„Holland.]

„Huoreffter ieg ochsaa underdanigst, saauit min ringe for-
„stand sig streckede, saa store Sager at forrestaa, haffuer
„stillet aldting udi Werch, endog Gud weed, huor mange och
„store besuerligheder ieg strax udi begyndelsen och siden
„daglig haffuer befunden, som min underdanigste intention
„til nogen tienlig defension aldielis siunedes at forhindre,
„baade formedelst mangel af Penges forraad, officerer, Sol-
„dater, Prouiant och alleslags Ammunition allewegne offuer
„det heele Rige, saauelsom Vforsiunede Festninger, Maga-
„tziner och Guarnisoner, widere end deris ordinarie Inven-
„tarium, dertilmed mange obne Passer omb Windteren offuer
„Grendtzerne och det, som udi saadan schynding for mig war
„allerwanscheligst, min Herris och Konges egen frauerelse
„sambt min ringe erfahrenhed udi alt, huis Krigen wedkomb,
„Ret at betenche och resolvere, med saare ringe hielp aff
„andre derudi Riget, som mig kunde assistere, efftersom fast
„alle Lensmend formedelst Lehnenis witløfftighed med Land-
„wacht, Schatter och udschriffuelse sambt andet deris Lehne
„wedkommende haffde nochsom at bestille, och de fleeste aff
„dennem langt fra handen, saa at ieg fast desppererede, it
„Rige, som saa Langsommelig tid meere haffde werit waant
„wed fred, end udimidlertid tencht paa Krig och nogen nøy-
„achtig defension, At kunde udimoed saa mechtige Naboer
„wed saadanne ringe middel, som Fred och Sparsomhed

„haffde for Aarsaget, forsuaris och Conserveris, meget mindre „noget tienligt til diversion nogenstedtz udrettes.

„[Saa haffuer jeg dog understaat mig effter min Naadigste „Herris ordre at tage mig Werchet an och giøre saauit ieg „kunde]. Huilchet Eders Kongl: Ma: och de høywise Herrer „Ordentlich och underdt at berette, Thiener dette omb det „Geworbene folch til underdanigst underretning.

„At Efftersom de Gemeene Knechte, som paa Lan-
„det schulle haffue werit udschreffuene, fast ingensteds
„ware udi beredschab, Huerchen med officerer, Mandschafft
„eller Gewehr, Stendernis Rostienniste meget mindre, och
„defensionschibenis VdReedere aldielis Vformuesomme, nogen
„samblet Floede at udReede, armere och underholde, Da
„haffuer ieg strax udi begyndelsen, effter at det Suensche
„indfald derudi Riget war bleffuen røchtbar, indtil at Landtzens
„defension nogenledes kunde bringes udi schick, Bemødet mig
„at forsamble och Werbe atschillige Rytter och Knechte
„wed patenter udi Kgl: Ma: Naufn; Och foruden huis ringe
„forraad, som fandtes udi Landkisten, til nogle och tiuge
„tusinde daler, och effter Kongl: Ma: Naadigste Missiuer
„sub dato Frederichsborrig dend 13. octobris Ao. 1642 saa-
„uelsom Kiøbenhaufn dend 10. Januarii 1643 til Rigets for-
7 „nødene armatur Naadigst war bewilliget, haffuer ieg selff
„anwendt største deelen aff mine Clenodier, Sølff och Guld,
„Med huis ieg widere paa Credit hoes fremmede Kiøbmend
„kunde erlange, til officerer och folch at Werbe sambt Ammuni-
„tion och Prouiant, som Riget aldielis war blottet aff blant
„dend Gemeene, uden huis ringe Deel der fandtes paa nogle
„aff Cronens huuse, udi en hast at bringe til weye, huor-
„udaff en stor deel mit omb Windteren, med allerstørste haszard
„och fahre, fra Holland, Dantzig, Lybeck och Hamborrig bleff
„forschreffuen och leffuerit, saa at ieg strax in Februario, foruden
„de Gemeene udschreffuene Knechte, haffde bragt en temmelig an-
„deel folch och alleslags fornødene Ammunition fra adtschillige
„steder sielff til weye; Huoreffter ochsaa nogle serdielis trouper

„til Hest og Foeds aff Rytter, Dragohner och andre Knechte „under de faa officerer, som da ware at bekomme, nogenledes „ere bleffuene Rettede, Och dend 1. Martii Ao. 1644 udi „General Commissarii Neruerelse 300 Ryttere och 200 „Dragohner med deris tilhørige officerer, wel armerit och udmon- „terit med Heste, Sadeler, Kleder och Gewehr, under Obriste- „lieutenant Kräsz och Obristelieut: Gersdorff ere bleffuen „Munstrede; Och huis Gewehr, Kleder och Commiss til be^te „folches udmontering mesten for mine egne Penge, som ieg „till Kiøbmend haffde forstracht eller obligerit mig at betale, „lige som min egen witterlig Gield, meget dyhre motte ind- „kiøbes, efftersom ingen anden middel war, noget frembet „folch derudi Riget at udmontere och underholde, er dennem „tilreignet udi betalning paa Werffgelder och besoldung for „saa dyre, som det haffde kost, saauelsom och huis heste hoes „Almuen bleffue brachte tilweye, er dennem udi deris Schatter „effter richtig Wurdeering gotgiort och officererne igien af- „kortet, Huorudi Gud weed ingens nachdeel til nogen serdielis „Profiit, Mens Rigets gaufn och beste med megen stor be- „kømbring er bleffuen søgt, som ingen sandferdig kand be- „nechte: huoromb høigstbe^te Kgl: Ma: dend 24. och 29. Martii „1644 udførlig underdanigst er tilschreffuit, effter at dend „Salige Herre wed sin Naadigste Handschriffuelse aff Gam- „borrig Prestegaard den 18. Februarii Naadigst gaff tilkiende, „ingen middel dend tid at were, noget folch derifra at mistes, „meget mindre at wide Raad til nogen Feldt Marschalck, som „ieg underdanigst war begierendes, at Commandere udi Mar- „chen, Mens at ieg schulle beflitte mig selff at giøre huis ieg „kunde; dog intet real tentere, uden med Smaa Partier at „travalliere Fienden, til nærmere Naadigst ordre och re- „solution.

„Med endeel aff samme Geworbene folch till Hest och „Foedtz, armerit och udmonteret med Heste, Sadeler, Kleder „och Gewehr, sambt huis ieg ellers udaff Landfolchet och de „nest ombkring udschreffuene Knechte kunde samble udi en

„Hast, er ieg strax in Aprilis 1644 gaat op moed Suerrig, —
„17 Norsche Mile tra Aggershuus, Och dend 10 Aprilis hugget
„mig giennom mange aff Fiendes (!) Braader med Kastebroer
„offuer Thrende store Fosser och Elffuer, at tage weyen till
„Morrasschandtzen, som dend fornembste Pas mellom Suerrig
„och Aggershuus, huilchen at erøffre och besette, førend ieg
„nogensteds torde samble folchet til indfald udi Landet, gior-
„des wist fornøden andre Knechte end nogle Verfarne och
„nye udschreffuene, som aldrig haffde hafft Gewehrit udi han-
„den, meget mindre werit først for Fienden; Efftersom dend ordi-
„nance omb wisse Landt Regimendter och Ryttere udi Norrige,
„huoroffuer Ao. 1641 udi Bergen Herredage aff Kgl. Ma: och
„de hoeswerende Rigens Raad bleff Consulterit och neste
„Winter Confirmerit, iche kunde offuer det heele Rige førend
„kort för Krigen publiceris och stilles udi Werch til nogen
„Würcklig defension, meget mindre offension det neste Aar
„dereffter, som Krigen med de Suensche saa Vløchelig begyndtes,
„Huoromb ieg strax hereffter udførliger schal berette; Mens
„huad udi samme occasion, som war dend Allerførste moed
„Fienden, er forreløben och Passerit, det wil ieg uden nogen
„Roes lade andre, som deromb weed och sielff dend tid war
„hoes, berette deris Sandhed, endog det siunes udaff nogle
„anteignelser, som offuer samme Geworbene folch udaff Rente
„Cammerit ere udstedde, At de for mangel aff Kongl: Ma:
„sierdelis Bestallunger och patenter, som nogen tid dereffter
„først bleffue udstedde, der hans Ma: komb for Elsborrig,
„ochsaa giør til mangel, huis paa samme folch och des offi-
„cerer til samme tid er bleffuen bekostet: Huorudimoed ieg
„Vnderdt formeener, dend Naadigst ordre och giffuen fuld-
„macht, som aff dend Salige Herre høyloffl: Ihukommelse effter
„sine udstedde breffue offuer det heele Rige mig strax udi
„begyndelsen Naadigst bleff tilstillet, udi høyere Sager at
„disponere, war Bestallung och patent nock, foruden tidernis
„beschaffenhed, som ingen dilation tilstedde, at mand ioe udaff
„Yderste Macht schulle armere aldt huis mand kunde, och bil-

„ligen burde Bedre at haffue werit anseet, end paa forschne „folches Werbung, som endelig war fornøden och strax for „Fienden bleffue brugte, saa høigt at Scrupulere. Ligesom „derwed nogen undersleiff och Vbillig Profit, det Gud forbinde. „schulle werit søgt eller udaff nogen sambtøcht, Fornemblich „huor ieg sielff war meest interesserit och plichtig at affwerge „alt det, som Kgl: Ma: och Riget kunde were til schade; som „ey anderledes schal befindes nogen tid at were scheet, och „hereffter bedre schall for Clares. Formoedendes derfor Vnder„danigst for saadanne och andre deslige Poster at worde „Naad: undschyldt och hoes alle oprichtige Vpassionerede udi „saamaader Vmistencht.

„Dend 11 Aprilis for Morrasschandtzen bekomb ieg wed „et Postbud Hans Kongl: Ma. Naadigste handschriffuelse. dat: „Elsborgerhaufn dend 5 nest tilforne, och anden dagen der„effter wed Hendrich Bielche en Missiue dat. sammesteds „dend 6 Aprilis. vdi dend Mening. At ieg mig underdanigsten „schulle erklere och Kgl: Ma: straxen forstendige. huor snart „och med huormeget folch ieg kunde komme need. hans Kongl: „Ma: Naadte intention underdanigsten at secundere, Huilchet „inden 14 dags dagen dereffter med 1400 Knechte, 300 „Ryttere och 200 Dragohner bleff underdanigsten effterkommet, „V-anseet dend lange och Wanschelige Marche fra Aggershuus „giennomb Smaalehnene til Landtz paa dend besuerligste tid „omb Aarit for adschillige Morradtzer, Fosser och Elluffuer „och store Wandløb, saadant siunedes at forhindre, saa at „Foedfolchet med det Bahusische Regimendte logerede strax „hoes Floeden paa Hisingen. och Ryttere och Dragohnerne „bleffue Commanderede at staa paa Passen fra Wennisborrig „need til Oddewold, Festningerne och Guarnisonerne sambt „alle fornødene Passer wed Hiertrumb, Brette, Bergstien. Eed, „Ørebroe, Magnor. Morras och 12 Miilschougen langs Grentz„erne wel forsichrede: Och bleff forschne folch effter Kongl: „Ma: Naadte Befalning dend 23 Aprilis udi deris fulde Gewehr „paa Hisingen nedenfor Lundbyes Enge Vdi de Salige

„Mends, Jørgen Winds Rigens Admirals och Knud Vlffeldts „Hoff Marschalckes, Neruerelse Munstrede och Exercerede, och „saalenge Hans Kgl: Ma: for Elsborrig bleff beliggendes, for„rettede samme folch huis dennem bleff befahlet med Wacht „och idelige Partier, saauit dend tid stod til at giøre, indtil „at høigstbem Kgl: Ma: dend 1. Maii forandrede sit forsett, „med det Blockhuus at legge imellom Schiærene, at forhindre „indlobbet til Gottenborrig, Och lettede med Floeden ud til „huinge, Med Befalning til mig dend 2 Maii strax at salvere „Støckerne och ruinere huis paa samme Blockhuus war be„gyndt, och gaa med folchet huor mig best siunedes. Des „Aarsager och ombstendigheder Herr Iffuer Wind, dend tid „Øffuerste Secretarius, saauelsom Achim von Breda och Herr „Hendrich Bielcke, fornemblich offuenbemte Salige Mend, noch„som war beuist.

„Huorudaff kand sees och erfahres, at ombschiønt Hans „Kongl: Ma: Naadigste Bestallung och patent tilforne paa „saadan Geworben folch, som strax dereffter scheede, iche war „udgiffuen, och derfor er giort til anteignelse, At de dog udaff „mig til Hans Ma: och Rigets tienniste udi en goed oprichtig „Meening och ingen anden intention, effter dend Naadigst mig „meddielte fuldmacht, war bragt til weye och dertil stede. „Huilchet aff dend Sal: Herre høiloffl: ihukommelse dend tid „bleff Naadigst wel optagen, saa at mig dend 27. Aprilis „bleff giffuen Naadigst patent, at haffue dend General direction, „med tilbørlig tractament paa mig och mine underhaffuende, „saa och Bestallung paa 300 heste, 500 Dragohner, 300 „Fyrrøhr, 500 Musqueterer och 300 Picquenerer, Desligeste „Naadigst beuilget officererne, som schulle Werbe, 40 Rdlr. „til Werffgeldt paa en Rytter med nye Gewehr wel udmon„terit och siden Maanetlich 10 Rdlr., och halffparten saameget „paa en Dragohn till Werffgeldt och underholding, och femb „Rixdr. paa enhuer aff de andre Gemeene Knechte. Huilchet „effterhanden, saa snart schee kunde, effter det Lands Leilig„hed och Wilckor, huor Werbungen faldt meget dyhre och

„wanschelig, efftersom ieg kand med sandhed sige, och office-„rerne best er beuist, At huer en Rytter, Dragohn och Knecht „haffuer kost mig threi gange meere med Werffgeldt, Kleder, He-„ste, Sadeler, Gewehr och anden udflie, end aff Hans Ma: derpaa „bleff giffuen, som udi deris Maanidtz Sold offuer deris for-„nøden underholding langsom stoed til at korte; Er dog under-„danigsten effterkommet, meere til Hans Ma: och Rigets tienniste „och min egen Æhre, end til Profit.

„Men at der haffuer werit mindre eller meere paa een „eller anden tider aff samme Geworben folch, end Bestal-„lungen egentlich indeholdt, er scheet formedelst bedre ordi-„nantz, at deele Rytteriet och Dragohnerne udi tuende serdielis „Esquadroner, Och Foedfolchet udi it Regimendte; huor wed „dog ingen Confusion med meere udgifft och bekostning aff „Werffgelder eller underholding, end Kongl: Ma: Bestallung „lyde, udi ringeste maader er foraarsaget, meget mindre be-„gaat; Huilchet Capitulationerne med officererne och dereffter „deris liquidationer til endelig affreigning och Quitantz paa „deris gandsche fordring best kand udwisse.

„Och at nogle faa officerers Besoldung bereignes „noget for dend tid, som de wed samme Geworbene folch „egentlich haffuer werit forrestillet och indført udi Rullerne, „er Aarsage, At de lenge tilforne fra Adtschillige fremmede „steder med stor møye och bekostning haffuer werit for-„schreffuene, Och derforre derris gage dennem gotgiort fra
„dend første tid, de accepterede tienniste at begiffue sig 10
„udi Riget, och med deris offuer officerer er bleffuen Capi-„tulerit.

„Desligeste ere nogle aff Landtofficererne, som tilforne „udi Freds tid ware bestillede och haffde saare ringe tracta-„ment, Bewilget och gotgiort dend ringe rest, de paa samme „gage til Aaridtz udgang kunde haffue at fordre, at udmon-„tere sig desto bedre til denne deris nye tienniste.

„Huilchet dog importerer saare lidet udimod huis udi „andre maader til mange tusind er bleffuen spahret, for-

„medelst at ieg med alle forbe[te] offuer officerer til Hest och „Foedtz haffuer Capitulerit Vlige ringere paa dennem och „deris underhaffuende, end Kgl: Ma: høiloffl. ihukommelse „Naadigste Bestallung meldede och paa andre Geworbene „udi Danmarch och Holsten er bleffuen Capitulerit; huor„paa denne Hans Kgl: Ma: mig Naadigst meddeelte Capitu„lation sig refererer, huilchet ochsaa effter richtige liquidationer „och endelig affreigning med enhuer offuer alt huis de udi „Heste, Sadeler och Gewehr, Kleder, Penge, Prouiant, Fourage „och andet saadant fra begyndelsen indtil enden aff deris „tienniste haffde bekommit, och dennem udi deris fordring „effter Capitulationen schulle kortes er kommen hans Kongl: „Ma: och Cronen och iche mig til goede, widere end huis dend Sa„lige Herre Hoiloffl: ihukommelse udaff egen Kongelige Gunst „och Naade mig Naadigst beuilgede for ald min Vmage och „besuering, som ieg underdanigst dog war schyldig, saauelsom „for ald bekostning och eventyr paa huis ieg først til samme „Werbung och ellers udi andre maader med Penge och Credit „underdanigsten och udi store Summer haffde forschudt och „igien war schyldig at betale.

„Efftersom ieg underdanigst udi betrachtning aff Kgl. „Ma. och Rigens tienniste sambt Contributionernis besuerlig„hed och ringe forraad intet widere haffuer bereignet med „General Commissario, enten paa min egen tractament effter „Kongl: Ma: Naadigste Bestallung eller andre mine under„haffuende, end huis officererne egentlich paa dennem och „deris underofficerer, effter forermeldte deris med mig op„rettede ringe Capitulationer, kunde tilkomme och dennem sielff „tid efter anden er worden giffuen; Huorudaff ieg sielff, som før „er rørt, dend største part wed min Credit hoes Kiøbmend „och wed andre middel aldtid haffuer forstracht, baade til at „Werbe, montere, Klede och underholde alle forberørte trouper, „indtil det effterhanden udaff Contributionerne haffuer kundt „igien worde erstatet, Och derforre tillige med høigstbe[te] Kongl: „Ma: Naad: Bestallunger til General Commissario ladet

„offuerleffuere alle de Capitulationer, med forbe^{te} officerer op-
„rettet, omb samme Regimenter, Esquadroner och Compagnier
„med des officerer at Werbe, armere och underholde; Huor-
„effter, saauelsom deris til be^{te} General Commissario offuer
„forsch^{ne} Geworbene folch indleffuerede, underschreffuene
„och forseiglede Ruller, med dennem enhuer serdielis er
„bleffuen affreignet: och alt huis dennem effter richtig liqui-
„dation derpaa kundet restere och tilkomme widere, end de
„haffde oppebaaret, haffuer ieg sielff til fylleste enhuer nøyach-
„tigen Contenterit och affbetalt udi Reedepenge, huoraff ieg
„selff dend største part paa Rente haffuer optagen, uden nogen
„rest Seddel dennem at meddiele, Paa det de ingen widere
„prætension offuer deris ringe tractament udimoed dend dansche
„Capitulation moed mig eller Cronen schulle haffue, effter der-
„paa deris til mig udgiffuene serdielis Beuiser med alle til-
„hørende Documenter, deris Werbung och tienniste angaaende;
„Nemblich først en richtig Gienpart udaff min med dennem
„oprettede Capitulation, sambt richtige Maanidtz Ruller udaff
„Commissarierne underschreffuene, huor sterche eller Suage de
„effter handen haffuer werit; Dernest en richtig designation 11
„effter dag och dato paa alt huis de til Werffgelder och
„Maanids Sold udi Penge, saauelsom Heste, Sadeler, Kleder
„och Gewehr, Prouiant, Fourage och anden Verpflegung, huor
„de haffuer werit ind Quarterit, udi alt aff Cronen haffuer
„bekommet; desligeste en richtig liquidation. huormeget alt
„saadant anslagen udi Penge effter General Comissarii taxt,
„Kongl: Ma: och Cronen til Profit och affkortning udi deris
„fordring, sig kunde bedrage, och endelig deris final Quitantz,
„at were effter deris Capitulationer richtig fornøyet och aff-
„betaldt, foruden huis ieg goeduillig udaff min egen discretion
„til nogle tusinde daler for deris gode Comportement dennem
„haffuer foræhrit; och dette altsammen under Alle officerers
„hand och Seigl.

„Huilchet noget nærmere at forklare da haffuer ieg Ao.
„1644 den 15. Maii, strax effter hans Ma: Naad^{te} Bestallung

„mig war meddielt, och effter hans Kgl: Ma: egen Naadigste „willie och sambtøche Capitulerit med Obriste Bielche och „opdraget hannem mit Regimente paa 1200 Mand til Foeds „at Werbe och completere; huorudaff da allerede nogle hundrede „siden dend 1 Martii udi samme Aar haffde werit oprettet, „monterit och Munstrit, Huilchet hand ochsaa effterhanden „tilbørligen haffuer Completerit och til dend 28. Septembris „1645, Regimentet igien er blefuen afftachet, giort affreigning „med General Commissario och strax liquiderit med mig dend „23. Decembris nest dereffter med richtig Quitantz under „hans hand och Seigl dend 1 Jan. 1646 sambt alle hans „under officerers hender dend 20. Januarii nest dereffter, At „hand saauelsom de och alle samme regimente wedkommende „nøyachtigen ware contenterede effter deris med mig oprettede „Capitulations ombstendtliche indhold, saa at ieg for deris och „huer Mands Krauff schulle were vmolesterit.

„Ao. 1644 dend 1. Februarii er effter hans Høyfrl: Naade „Prindtzens høyloffl. ihukommelse Naadigste recommendation „omb befordring herudi Riget Capitulerit med Obristelieutenant „Cräsz paa 300 Einspenniger med til behørige officerer „och liquiderit dend 10. octobris 1645 med fuldkommen och „richtig Quitantz under hans hand och Seigl, at hand med „alle hans underhaffuende, Nembl: officererne fra dend 1. „Februarii 1644 och til dend 1. 8br. 45, som giør tilsammen „19 Maaneder, Mens paa Rytterne fra dend 1. Martii 1644, „som giør tilsammen 18 Maaneder, richtigen effter deris Capi- „tulation war bleffuen contenterit och affbetaldt, saa at ieg „for deris och huer Mands tiltale udi alle maader schulle „were Kraff uisløess.

„Ligeruis er Ao. 1644 dend 1. Martii effter Rigens „Hoffmesters schriffuelse Capitulerit med Obristlieut. Gers- „dorff offuer en Esquadron dragohner paa 4 Compagnier „och huert Compagnie 100 dragohner med tilbehørige „officerer, och liquiderit dend 10 Decembris 1645 med richtig „och fuldkommen Quitantz under hans hand och Seigl, at

„han och alle hans underhaffuende for 18 Maaneders tienniste
„fra dend 1. Martii 1644 och til dend 1. Octobr. 1645 rich-
„tigen effter deris Capitulation er bleffuen contenterit och
„affbetalt, saa at de ingen widere prætension schulle eller
„kunde haffue udi nogen maader.

„Ao. 1644 dend 3. Junii er effter dend Naadigst for-
„schriffuelse och recommendation, hand fra Eders Kgl: Ma:
„mig underdanigst offuerleffuerede, Capitulerit med Obriste-
„lieut. Fredrich Willemsen paa 100 goede Tydsche Ein-
„spenniger at schulle Werbe och føre ind udi Riget, at
„Completere det tal til fylleste, som de Norsche Stender ware
„plichtige at holde for deris Rostieniste eller udgiffue Penge
„efter taxten Ao. 1625, huorudaff hand en deel Rytter och offi-
„cerer samme tid førte offuer med sig, och resten til be- 12
„stembte tid effter Capitulationen bragt tilstede; huorforre
„ochsaa hans egen besoldung er bereignet fra dend 1. Maii
„1644 och paa hans underofficerer fra dend 1. Junii, och
„paa alle hans Einspenniger fra dend 1. Julii och til dend
„27. 8br. 1645, Och deroffuer endelig liquiderit, først dend
„17. Martii 1645, dernest dend 27. 8bris, offuer alt huis hand
„dend gandsche tid haffuer oppebaaret och bekommet, med
„richtig och fuldkommen Beuis under hans hand och Seigl,
„at hand och alle hans underhaffuende richtig effter deris
„Capitulation ere bleffuene contenterit och affbetalt, saa at
„ieg for deris och huer Mands Krauff uden nogen widere
„prætension schulle were fri och Krauffueslös; Gud weed,
„huor stor Bekostning med Werffgelder, Fracht och udmontering
„ieg derpaa haffuer anwendt, foruden dend store Naade,
„Eders Kgl: Ma: hannem sielff beuiste, och med huor tunge
„Wilckor ieg deroffuer haffuer Capitulerit, des Leilighed Eders
„Kgl: Ma: sielff paa de tider nochsom war bekiendt, och
„be^{te} Obristelieutenants Capitulation kand udwisse.

„Ao. 1645. Effter Kgl: Ma: Naadigste Missiue och til-
„ladelse dat: Kiøbenhaufn dend 10. Maii haffuer ieg affhandlet
„General Commissario Knud Vlffeldt sit Geworbene Compagnie

„til hest, 90 Mand sterch med officerer och Ryttere, alle „wel bereddene, med Sadeler och Pistoler, som det sig burde, „wel udmonterede, for 2000 Rdlr., effter deromb wores schrifft-„lige accord och Welb. Knud Vlffeldts Quittunge.

„Och endog at samme Compagnie, foruden forberørte „forlaug, paa min egen bekostning och eventyr haffuer Schibet „offuer til Hallind, førend det siden komb til Landtz udi „Norrige, och høigstbe[te] Kgl: Ma: Naadigste Missiue melder, „at mig paa samme Compagnie schulle giffues och gotgiøres „Werffgelder effter min første Bestallung for Elsborrig dend „27. Aprilis 1644 paa de 300 Ryttere, sambt anden Bestal-„lung udi Kiøbenhaufn dend 27. Aprilis 1645 paa 200 „Ryttere, Nemblich 40 Rdlr. paa huer en Rytter, saa haffuer „ieg dog intet begiert widere eller ført Cronen til udgifft, „end mine forstrachte Penge, Nemblich 2000 Rdl., som ieg „dog sielffuer toeg op paa Rente.

„Och efftersom ieg paa Croneborrig dend 15. Maii med „Capiteinlieutenanten offuer samme Compagnie Hans Schutze „Capitulerede effter dend dansche tractament, saa er ochsaa „dereffter dend 11. Septembris til Warberg och 17. Septembr. „til Bahuus, som hand er bleffuen forløffuet, giort richtig „affreigning, saauelsom och dend 1. Novembris paa Aggers-„huus med Capiteinlieutenanten Hans Borchort, paa alt huis „dennem och deris underhaffuende fra forsch[ne] 15. Maii, och „til afftachningen scheede, effter ald afkortning kunde til-„komme, och resten udi bahre Penge dennem udaff mine „egne middeler betalt, effter derpaa deris beggesids schrifftlige „beuiss och Quittunge.

„Ligeruis haffuer Jeg underdanigsten, effter offt och „høigstbe[te] Kgl: Ma: Naadigste meddielte Bestallung, dat: „Kiøbenhaufn dend 27. Aprilis 1645, paa 3000 Knechte, ladet „Werbe strax in Martio udi Kiøbenhaufn wed Obriste Morrai, „Capitein Litwidtz, Capitein Forbus, Capitein Blumentrost „och Capitein Wulsen 600 Knechte, huorudaff 315 effter „stor bekostning och forlust paa mine udgiffuene Werff-

„gelder ere ført offuer til Norrige. Paa huilche ieg dog intet
„haffuer reignet førend fra dend 5. Julii, de ere indført udi
„Rullen offr mit Regimente til Foeds, som samme tid effter
„dend nye Bestallung befandtes 1515 Mand, indtil dend
„28. 7bris, Regimentet igien er bleffuen afftachet.

„Der foruden haffuer ieg in Junio strax effter min op-
„kombst igien til Norrige bekommet udaff Obristelieutenant
„Charles von Diek 630 Knechte, som her och der ere
„bleffuen samblede blant Strandsiddere och andre wed
„Siøekandten och paa andre steder, och be^{te} Charles von 13
„Diick wed nogle underofficerer udi Guarnisonen at excercere
„en tidlang ware bewilgede, Paa huilche ieg haffuer ladet
„korte mig hoes General Commissario 2520 Rdlr., som er
„4 Rdlr. paa huer en Knecht, huorudimoed ingen aff mine
„officerer nogen Werffgeldt enten haffuer bereignet eller be-
„kommet, Mens føres Cronen til Indtegt, som Regenschaberne
„bør at udwisse.

„Vdaff forsch^{ne} 630 Knechte er allene kommen under
„mit Regimente 291, som for Penge ere Werbede, Huilche
„med de 315 Knechte, som ieg wed Obriste Morrai och
„forberørte Capiteiner haffde ladet Werbe udi Kiøbenhaufn,
„bleffue strax in Julio Munstrede och stillede under mit Re-
„gimente, som da paa nye bleff udmonterit med nye liberie
„for 6000 Rdlr., som General Commissario saauelsom Obristen
„och alle officerer er beuist, at ieg sielff motte betale Mar-
„sillium uden nogen restitution aff Cronen, meget mindre aff-
„kortning hoes Knechtene, som strax dereffter formedelst
„Fredden bleffue alle afftackede, Vanseet hans Kgl: Ma: Naa-
„digste Capitulation udi sin Slutning meldede, at forsch^{ne} Ge-
„worbene Regimente stedtze schulle forbliffue udi tiennisten
„och fordielis allewegne udi Guarnisonerne.

„De øffrige 339 Knechte, som befandtes at were aff
„de forstrødde udschreffuene Knechte, bleffue giffuene til de
„Capiteiner, som med Obriste Morrai komme fra Danmarch,
„huoraff en deel udi Marstrand och en deel paa Passen wed

„Quistrumbroe bleffue henlagte, paa det at ingen Confusion „mellem de udschreffuene och Geworbene derwed schulle schee. „Mens er scheet mig for kort med offuenbe[te] 2520 Rdlr., „som føres Cronen til Indtegt och mig til affkortning, saa „at disse Werbunger udi Holland, Lybek, Hamborrig, Dantzig, „Danmarch och Norrige, med stor forlag udi Wexel och „Barschafft sambt idelig udmontering at holde Regimentet „well wed lige, bragte mig samme tid udi stor besuering.

„Belangende nogle Hoffuitposter, som ere giort til an„teignelse udi General Commissarii udgifft effter min ordre „och behøffuer nogen nærmere forklaring, saasom At Obriste „Spang Ao. 1645 til Werffgeldt haffuer oppebaaret udi Nor„rige 1000 Rdlr. och paa Wexel til Dantzig 6000 Rdlr:, „som Marsillio igien er bleffuen betaldt.

„Desligeste at Obristelieutenant Firrix, udimidlertid hand „war wed Warberrig, war giffuen udi alt thitusind daler „paa sig och sine underhaffuende, Dernest Hans Bertrambs „Werbung paa Sextusind daler anrørende, Item at en Esqua„dron til hest aff fremmede Geworbene officerer och Ryttere „en tid lang effter Fredden er forbleffuen udi tiennisten, med „meere mine ordres wedkommende.

„Da er dermed saaledes beschaffen: At Efftersom ieg „Continueerlig, siden Hans Kongl: Ma: høiloffl: Ihukommelse in „Mayo 1644 Seiglede med Floeden ud fra Huinge, haffuer „giort med folchet udi Norrige, saauit Mennischeligt och mue„ligt war, wed adtschillige wanschelige Indfald och marches „udi Suerrig, och ruinerit atschillige deris Wercher fra Hospita„let moed Gottenborrig langs op med Elffuen, Nemblich Lerrie-, „Schordall-, Gammelløse- och Dysseland Schantzer, siden aff„brendt Byen Wennisborrig sambt ophugget deris Broeder „paa thrende fornemme Passer wed Bergstien, Eed och Nau„flumbroe, Desligeste indtaget Morrasschantzen offuer Mag„nildbroe och Fos och recupererit Jempteland, saa at folchet „iche allene dend gandsche Sommer wed idelige Partier „offuer Grendtzen, Mens end och Windteren dereffter wed en

„meget besuerlig Marche, fra Morrasschandtzen moed Carlstad 14
„giennom Wermeland och dall, udi adtschillige haarde rencon-
„tres sambt wed Hunger, Kuld och Tørst saaledes war
„bleffuen travailleret och aldielis affmattet, formedelst at de
„dend gandsche tid ware under oben Himmel, med største
„Besuering for Rytter och Knechte for alleslags mangel, som
„det Landtz Wilckor udi mange maader for Aarsager, saa at
„ieg endelig paa foraaret motte retirere mig offuer Grendtzen
„udi Bahuuslehn, der at refraichere folchet och lade Gewehrit
„reparere, effter deromb mine underdanigste Schriffuelser til Kgl:
„Ma: sub dato dend 13. Julii sambt 6., 11., och 16. Aug. Ao.
„1644, Desligeste dend 8. och 28. Januarii sambt 15., 18.
„och 25. Februarii Ao. 1645, huilche alle udførlig meldede,
„huad huer stedtz war passerit, fornemblich, At ieg intet
„sønderligt och considerable for wores Staat med saadan
„ringe Macht udi it witløfftigt och udi mange maader be-
„suerligt Kongeriige til nogen Alworlig offension wiit ind
„offuer Grendtzerne udi Suerrig eller til diversion aff Fien-
„dens Macht fra disse Lande, uden nogen bedre assistentz
„aff fleere Geworben folch och officerer, kunde udrette,
„Meget mindre nogen hoffuetstad eller Festning udi Suerrig,
„som siden kunde maintineris, mig at impatronere, och nogen
„steds feste Foed uden største hassard at ruinere det ringe
„folch, wi hafde, och saaledes lade det heele Rige udi største
„Fahre och pericul, naar Fienden her war Mester udi Siøen
„och haffde separerit wed sin Floede Norrige fra Danmarch,
„at hindre ald tilførsel och Secours mellomb begge Riger,
„som lettelig siuntes at kunde schee, Och iche allene Dan-
„march wed Fiendens da paatrengende Macht, Mens Norrige
„udaff sig sielffuer derudoffuer geraade til undergang, Med
„meere, som ieg underdanigsten baade til hans Kgl: Ma: sielff,
„saauelsom Printzen Salig och endeel aff Danmarches Riges
„Raad, omb samme tiders tilstand underdanigst haffuer til-
„kiende giffuet, som mueligt endnu findes och derudaff kand
„sees och erfahres, Huorledes mit gandsche forsett fra be-

„gyndelsen indtil enden haffuer werit omb samme Krig, saa„uit Norrige wedkomb och mig underdanigst paa de tider „at dirigere war anbefalet.

„Huorpaa Hans Kgl. Ma. Naadigste Suarschriffuelse dend „2. och 3. Maii for Huinge, dend 23. Maii aff Fleckerøen, „dend sidste Aug. och 4. 7br. af Kiøbenhaufn, sambt den „20. 7br. och 10. 8br. aff Mallmøe, fast alle aff dend indhold, „at hans Ma: ingen middel wiste til frembet folch, meget „mindre nogen Generals Persohn, som ieg underdanigst war „begierendes, med adtschillige andre ombstendigheder, dend „Salige Herre udi sine handschriffuelser omb saadant och andet „meere, Militien der saauelsom her wedkommende, Naadigst „gaff tilkiende.

„Sierdelis at effterdi største deelen aff det, ieg haffde „schreffuet omb til Norriges Riges defension och offension til „Suerrig, war aff dend importance, at derpaa intet kunde „Suares, med mindre Hans Kgl: Ma: heel wel omb aldting „war informerit, Jeg da, saa snart schee kunde, schulle begiffue „mig need, saa at ieg der kunde faa Bescheed och straxen „gaa tilbagers igien.

„Huoreffter ieg underdanigst, och effter at de forsueckede „trouper nogenledes ware recreuterede, det Vferdige och for„kombne Gewehr igien reparerit, de Vberedene Ryttere „remonterit, Folchet kledet och udmonterit, hestene fouragerit „och beslagene, Magaziner paa nye anordnet och festningerne „forsiunet, sambt dend Contract omb Orlougschibes ud Reed„ning och underholding med Marsillio och hans Participanter „Sluttet, haffuer med Welbiurdig herr Owe Gedde, dend tid „Admiral offuer dend Norsche Floede, begiffuet mig need in „Martio 1645, hans Kgl: Ma: willie och befalning underdanigst „nærmere at fornemme.

15 „Mens paa det saadan wichtig æhrinde baade aff hans „Kgl: Ma: sambt Danmarches Riges høywise Raad motte „bliffue tagen udi goed Betenchende, och mig noget wist til „effterretning førend min opreise til Norrige schrifftlig

„motte meddielis, da hafuer ieg underdanigst baade til hans „Kgl: Ma: sielff, saauelsom til de goede Herrer, som dend „tid ware tilstede, leffuerit adtschillige schrifftlige Indleg och „witløfftige Memorialer sub dato dend 18. Martii, 14. och 30. „Aprilis saauelsom 2. Maji, huorudi ieg Vnderd: udførlig „remonstrerede alt huis effter mit ringe tøcke wed begge „Rigers fellidtz hielp til nogen tienlig diversion siunedes at „kunde forretages; dog aldting understillede de goede Herrers „høyere och bedre betenchende; huortil ieg mig endnu under-„danigst refererer, Efftersom adtschillige hoffuit Poster omb „begge Rigers Welstand och defension til Landtz och Wandtz „samme tid udi Hans Ma: Neruerelse witløfftig bleffue trac-„terede, huoromb enhuer tilstede Wehrendes sig uden tuil „nochsom erindrer.

„Och efftersom dend Salige Herre udaff min Vnderd: „schrifftlig saauelsom Mundtlig erklering och relation Naad: „haffde erfahret, At det Krigsfolch udi Norge, som Sønden-„fields war oprettet, baade aff Geworbene och udschreffuene, „iche meere war bastant baade Festningerne at forsiune och „alle Passer och Poster paa Grendtzerne at defendere, meget „mindre nogen Alworlig indfald udi Suerrig at giøre, til di-„version aff Fiendens Macht, med mindre at mand udi tide „effter mine underdanigste erindringer bekomb noget meere „Geworben folch under en erfahren Cavalliers Commando, „saauelsom fleere Orlougschibe, end forleden 4. Junii 1644 „med nogle faa Norsche Compagnieschibe war bleffuen Capitu-„lerit, At holde Costen Reen och forsichre tilførslen udi „Riget wed en real-Floede, effter derom Welb. Owe Geddes, „dend tid Admiral offuer dend Norsche Floede, och mit Vnder-„danigste forslaug sub dato Aggershuus dend 4. Febr. 1645, „Eller omb Hans Kongl: Ma: effter mine forleden Aars for-„slaug sub dato Aggershuus dend 16. Aug. 1644 wille Naa-„digst resolvere och sambtøche, at allene gaa defensiue udi „Norrige, uden noget meere Geworben folch, end wi da haffde, „eller omb noget meere schulle afftaches, Paa det iche for

„stor middel fra dette Riges nøduendige undsetning schulle „Consumeres.

„Huorpaa dend Salige Herre da schrifftlig Suarede dend „15. Aprilis 1645: Folchet at afftache, war ingen tid at tale „omb, mens snarere tenches paa middel, huorledes at de „Continue udi Freds saauelsom Feigdetid kunde bliffue udi „tiennisten och aff Stenderne underholdes til deris egen „defension udi andre saadanne Vformoedelige tilfald; thi at „nogen meere ombkostning derpaa anwendtes, indtil at Fred- „den kunde Sluttes och ieg underdanigst forstendiges, omb da „schulle afftaches, war bedre end strax at blotte sig; Med „Befalning til mig och Candtzelern Jens Bielche At handle med „de Norsche Stender, huorledes och wed huad middel de fleeste „och beste folch eller Geworbene udi deris sted kunde „bliffue stedtze udi tiennisten, for maadelig gage at under- „holdes. Sammeledes bleff Rigens Admirals och min underd. „och sidste accord omb Floeden udi Norrige dend 26 Martii „Naadigst Confirmerit, huoromb ieg mig hereffter wed defen- „sionschibenis udreedning udførliger schall erklere, Och „mig sierdelis anbefahlet en Werbung paa 3000 fremmede „Knechte och 200 Ryttere, effter deromb Kgl. Ma. Naadig-
16 „ste patent dat. Kiøbenhauffn dend 27. Aprilis 1645, Och „med Obriste Andreas Spang saauelsom Obriste Moltken paa „Kongl. Ma. wegne deroffuer at Capitulere, samme folch inden „Winter at bringe tilweye och leffuere wed Warberrig eller „Marstrand; Med serdelis Befalning til Obristelieutenant Firrix, „en andeel Rytter, Dragohner och Knechte ochsaa did at føre.

„Och paa det ieg udi alle tilfald Hans Kgl. Ma. Naadig- „ste Intention desto bedre kunde wide at forrette, da bleff „dend 7. Maii saadan schrifftlig ordre och Instrux Naadigst „mig tilstillet: At Efftersom hans Ma. forleden 27. Aprilis „Ao. 44 udi Elsborgerhaufn Naadigst haffde resolverit och „befahlet, At ieg paa Kgl. Ma. wegne schulle haffue dend „General direction offuer ald militien udi Norrige, saauel det „Geworbene som det udschreffuene, och deroffuer at forordne

„General Commissarier effter Militiens fornødenhed och Rigets „Wilckor och Leilighed, saauelsom offuer och under officerer „at sette och affsette til Hans Ma. och Rigets tienniste och „dennem udi Kgl. Ma. Naufn at giffue och meddiele Bestal- „lung, med widere, aff Hans Kongl. Ma. paa samme tid „Naadigst bleff bewilliget och anbefalet.

„Och Hans Kongl. Ma. nu Naadigst erachtede, Suerrig „ingensteds meere och beleiliger at kunde offenderis end „udaff Norrige, At feste Foed och underholde folchet udi „Fiendens eget Land, som wed forleden Marche en tid- „lang scheede, huortil ieg underd. war begierendes noget meere „frembet folch, dersom noget fra Danmarch kunde mistes, at „Conjungeris med de Norsche, til nogen Alworlig Indfald och „diversion udi Suerrig.

„Saa efftterdi Hans Kgl. Ma. da neppelig haffde saa „meget folch, huorwed de offuer bleffuene Prouinsier, omb de „wed nogen Macht bleffue angrebene, kunde wel forsuaris och „Conserveris, Och meere folch udi Norrige til noget Alworligt „offensiue at effectuere och udrette endelig war fornøden, „Da war Hans Kongl. Ma. Naadigst tilfreds och dermed „Naad. wille haffue befahlet., Rigens Admiral och mig at „handle med wisse Kiøbmend udi Kiøbenhaufn, omb at under- „holde Warberrigs Festning saauelsom Marstrand med Meel, „Brød och Malt til at formere der it Corpus.

„Efftersom hans Kgl. Ma. ochsaa Naadigst haffde for „got anseet, At en Esquadron Geworben Ryttere och it „Compagnie Dragohner schulle med Allerforderligste gaa lige „til Warberrig, naar mand omb underholdingen udi Festningen „war forsichret, da schulle ieg strax til Iffuer Krabbe wed en Ex- „press Gallioth eller anden nærmere Leilighed deroffuer schriffue.

„Och wille Hans Kgl. Ma. mig dermed haffue giffuen „fuldkommen Authoritet och Commando at disponere offuer „samme Warberrigs guarnison, Och samme Geworbene „folch at Conjungeris med de Norsche til Indfald udi Suerrig, „dog Festningerne wel forsiunet med huis der behøffuedes aff

„officerer och Knechte. Ammunition, Vivres och victualier, „sambt anden saadan fornødenhed, huoromb ieg ochsaa paa „det flittigste schulle inquirere och omb des mangelhafftighed, „saauit ieg iche strax kunde remediere och endelig achtedes for- „nøden, Hans Kgl. Ma. straxen forstendige, huoreffter och
17 „bete Iffuer Krabbe sambt officererne offuer det Geworbene „folch, som did bleff Commanderit, sig schulle wide at rette, „och hand sambt dend offuer officerer, som schulle commandere „och føre det Geworbene folch, wed Kongl. Ma. Naad. „Missiue deromb sierdelis Instrueris och adwahris.

„Och paa det mand udi Norrige ochsaa med det aller- „forderlichste motte formere it Corpus, til at divertere Fienden „for Allwor, da wille Hans Kgl. Ma., at ieg effter dend Naad. „anbefahlede Werbung paa 3000 Mand til Foeds och 200 „Heste, foruden huis ieg allerede haffde effter forrige patenter „och Bestallunger bragt til weye, schulle udi Kongl. Ma. „Naufn bestille och antage Obriste Moltken at Commandere „offuer alt Cavalleriet och Obriste Bielche Infanteriet; dog en- „huer at lade sig nøye med dend tractament, som Obriste „Bielche dend tid haffde paa de tuende Regimendter, hand „a part Commanderede.

„Och naar ieg med saameget Geworben folch, som ieg „mig achtede bastant at gaa ind udi Suerrig, kunde worde „ferdig, schulle ieg forsiune Festningerne och Grendtzerne „wed de udschreffuene Knechte, och siden med det Geworbene „til Hest och Foedtz forsøge at feste Foed paa it beleiligt „sted udi Suerrig, At gaa siden ind, saauit meest mueligt.

„Thil Festningernis forsiuning udi Norrige saauelsom „och huis folch der bleff tilbage liggendes paa Passerne och „de indtagne Schandtzer, at de iche schulle lide nød, da wille „Hans Kgl. Ma. Naad. giøre dend anordning, at Fahrten „mellomb begge Riger motte holdes Reen och Vbehindret, „saa at Prouiant och vivres, som udi Norrige paa de tider „omb Aarit iche kunde haffues, motte sicherlig opføres til „armeens underholding, Paa wisse terminer at betales aff

„Norges Riges Middel, och deromb Tolderne udi Sundet Naad.
„lade anbefahle at handle med fremmede och fri schippere, som
„komme fra Dantzig, at de for billig betalning schulle føre adt-
„schillige Wahre aff Meel, Malt och Brød til Norge, der aff
„Commissarierne at betales, saa at for des mangel ingen Dis-
„ordre hoes folchet och Armeen schulle schee, Mens Magat-
„zinerne wel worde forsiunede: Och saauit udi Norrige bleff
„Leffuerit, aff Commissarierne der at betales, Mens huis til War-
„berg bleff leffuerit, at betales af dette Riges Middel; effter
„Naadigst Commission til Rigens Admiral och mig udgangen,
„At wi med Hendrich Møller deromb schulle Contrahere til
„Naad. Confirmation, som och strax scheede.

„Befahlendes derhoes Naadigst, at ieg udi alle andre
„occasioner wed Krigen och Armeen absolute schulle Com-
„mandere, indtil Hans Kgl. Ma. nogen Ret Feldt Marschalck
„mig til undsetning kunde forordne.

„Belangende Werffgelder til offuenbete Geworben Krigs-
„folch at bringe til weye, War hans Ma. Naad. tilfredtz, at
„huis ieg wed min egen eller andris Credit kunde op-
„bringe til forstrechning, det mig eller dennem med aller-
„forderlichste udaff de neste middel effter min forrige Bestal-
„lung motte igien erstattes, effterdi hans Kgl. Ma. samme tid
„ingen sønderlig Barschafft haffde; Beuilgendes Naadigst paa
„en Knecht, ald Bekostning med Werffgeldt, Fracht och
„Prouiant derudi beregnet at leffuere dennem fri udi Nor-
„rige eller Warberrig, 15 Rdl. Dog Fiendens Wold och
„Macht udi Siøen undtagen, som schulle were paa Rigets
„eventyr. Och dersom samme Werbung ringere kunde be-
„kostes, da dereffter at betales.

„Och efftersom Kongl. Ma. Naadigst haffde erfarit, Orloug-
„schibe udi Dynkercken at were tilfangs, som Kongl. Ma. och
„Cronen gierne schulle wille tiene, da dersom nogen hinder udi 18
„Selii Marsillii Werbung med dend udloffuede Floede formedelst
„de Herren Staaters forbud schulle were scheet, War hans Ma.
„Naadigst tilfridtz, at ieg med dennem loed tractere paa Lige

„maneer och Wilckor, som med Marsillio Sluttet war och Naa-
„digst Confirmerit, Huilchet hans Kongl. Ma. for sig och
„effterkommende Koninger wilde haffue fast och Vrøggelig
„holdet; effter deromb høigstbe[te] Kongl. Ma. høiloffligst Ihu-
„kommelse Naadigste schrifftlige ordre och Instrux sub dato
„Kiøbenhauffn dend 7. Maii Ao. 1645.

„Paa denne Kongl. Ma. Naadigste nygiffuene fuldmacht,
„och iche paa min egen hand, som en part formeener, bleff
„denne Werbung forretaget, Och med forberørte Obriste
„Spang udi Kongl. Ma. eget Naufn och Neruerelse Capitulerit,
„sambt paa min egen Credit Sextusinde daler forschudt wed
„Wexell, och it tusinde daler giffuet udi Barschafft.

„Ligeruis dend 5. Maii 1645 bleff udi Kongl. Ma. Naufn
„Hans Bertramb Committerit at Werbe en andeel frembet
„folch til Lybeck, Hamborrig och derombkring, huortil ieg
„ochsaa paa min egen Credit gaff en Wexell paa Sextusind
„Rdlr., som siden udi Rente Cammerit er bleffuen sat til anteig-
„nelse, Vanseet hans Kgl. Ma. Naadigste schrifftlige Commission
„dend 4. Aprilis 46 til Rigens Admiral Owe Gedde, General
„Commissarius Knud Vlffeldt och mig, At wi med forderlich-
„ste schulle giøre fuldkommen affreigning med forsch[ne] Obriste
„Andreas Spang, saauelsom hans underhaffuende Obristlieu-
„tenant Wichert och andre officerer, for huis dennem kunde
„tilkomme effter dend med dennem aff mig paa Kongl. Ma.
„wegne och effter Naadigst Befalning oprettede Capitulation
„och andre aff General Krigs-Commissarierne udi begge
„Riger indleffuerede Documenter, sambt huis for[ne] Obriste
„sielff widere haffde at indlegge.

„Huorpaa wi oss dend 9. Maii udimoed Hans Kgl. Ma.
„Vnderdanigst erklerede, At Efftersom offtbe[te] Obriste Spang
„och hans officerer nochsom bewust och Witterligt war, at
„det haffuer werit hannem Vmueligt at effterkomme forbe[te]
„Capitulation med folchets Leffuering til Warberrig for-
„medelst Fiendens Macht och forhindring udi Siøen, dog
„meeste parten med stor haszard hidbragt udi Danmarch och

„en deel paa Gulland, huor de beggesteds ere bleffuene „forhindrede at komme widere fremb for Fienden, dog udi- „imidlertid sammesteds til enden aff Krigen paa thredie „Maanit giort goed tienniste, desligeste ochsaa en deel folch „at haffue hafft til Lybeck och Hamborrig, som hand iche „heller kundt offuerbringe for Fiendens Gewaldt, Mens indtil „Fredden war bleffuen Sluttet, med stor Bekostning under- „holdet och siden effter Rigens Raads Befalning afftachet, Da „haffuer wi efter slig leilighed, och efftersom wed saadan „hastig Krigsafftachning allewegne brugeligt, Først gotgiort „hannem och hans officerer allene paa saamange Mand, „Nemblich 426, som effter richtig Munster Rulle bleffuen „leffuerit och giort tienniste, threi Maaneders Sold fra dend „dag, de først werit Munstrit, dernest for ald anden præ- „tension, saasom deris gage fra Capitulationens dato, indtil „de bekomme deris affreigning, Adtschillige anwendte bekost- „ninger paa huis folch de hafft paa andre steder, haffuer wi paa „Kongl. Ma. Naad. Behaug tillagt dennem alene paa de, som
„giort Riget tienniste, En Maanidtz Sold; war saa paa samtliche, 19
„som haffde giort tienniste, Fire Maaneders Sold; Och Be- „droeg sig med Werffgelderne sammenreignet 15218 Rdlr., „huorpaa de udi alt baade her och udi Norrige bekomb 10442 „Rdlr. och haffde igien at fordre 4776 Rdl. uden nogen widere „prætension paa forberørte Capitulation eller nogen anden „tienniste, effter derpaa wores schrifftlige erklering och „be^{te} Obristes revers under for^{ne} dato.

„Huilchet aff hans Kongl. Ma. dend 21. Maii Naadigst „bleff confirmerit med serdielis Missiue dend 23 nest der- „effter til General Commissarium Knud Vlffeldt, at hand „bemelte Obrister forsch^{ne} 4776 Rdl. aff de første indkom- „mende Penge schulle erlegge och Contentere; dog strax igien „dend 27. Maii wed en anden Missiue til General-Commis- „sarius Knud Vlffeldt revocerit, saa at hand til forsch^{ne} Obriste „udi Barschafft allene schulle erlegge 1000 Rdlr. och rest- „Zeddel paa det øffrige til Juel hannem at betales.

„Obriste Firxes Betalning angaaende, huorpaa 10000 Rdlr. „hannem effter min ordre paa sig och sine underhaffuende, udi- „midlertid hand stoed wed Warberrig, effter derpaa tuende „hans beuiser, udaff Norriges Schatter war bleffuen giffuen, „da endog at Kongl. Ma. Naadigste ordre til mig dend 7. „Maii 1645 formeldede, At samme Geworbene Esquadron „Ryttere och det Compagnie Dragolner, som da schulle gaa til „Warberrig. ingen widere gage schulle giffues end fra dend „tid, de der haffde Munstret, Efftersom de deris forrige Rest „hoes Commissarierne udi Danmarch haffde at søge, Mens „huis dennem siden kunde tilkomme effter deris Capitulation, „schulle dennem wed Warberrig efterhanden gifues och „Contenteris: saa haffuer dog bemeldte Obriste Firrix hoes Kongl. „Ma. underdanigst anholdt och dend 16. Maii paa Cronborrig „Slott erlanget Naadigst schrifflig Suar: At efftersom med „hannem iche saa snart kunde schee affreigning, som hans „Kgl. Ma. gierne haffde seet, udi Betrachtning at folchet „da strax schulle schibes och bort med Floeden, Och be- „uiserne paa huis de udi Quartererne, saa och ellers udi „Gewehr, haffde bekommet, iche saa snart kunde forschaffes, „Da wille hans Kongl. Ma., at naar beuiserne komme til- „stede, ieg da med dennem dereffter schulle lade schee aff- „reigning, Och huis hans Kgl. Ma. effter richtig affreigning „for^ne^ Obristelieutenant och de andre officerer befandtes schyldig „at were, derpaa schulle ieg dennem forsichre; dersom de och „paa for^ne^ dennem tilkommende rest nogen forstrechning „af mig begierede, da war hans Ma. Naadigst tilfridtz, att „det dennem til affkortning motte were følgachtig och saa- „ledes udi Regenschaberne gotgiøres.

„Ydermehre haffuer ieg bekommet Eders Kongl. Ma. „egen Naadigste Missiue, sub dato Fredrichsborrig dend 24. „Decembris 1648, At ieg wed General Commissarierne udi „Norrige schulle lade betale be^te^ Obristelieut. Firrix hans „rest udaff samme Riges Contributioner eller udi Jordegoedtz, „som til Gielden Naadigst er bewilget, saauit hand med „richtige breffue och beuiser producerer hannem at tilkomme.

„Belangende Hans Bertrambs Werbung, da haffuer hand „bragt til weye tuende goede Compagnier til Foedtz effter „samme Capitulation, som med Obriste Spang oprettet bleff; „Och ombschiønt de iche komme op til Norrige, saa beuises „dog med Hans Bertrambs Regnschab sambt richtige Ruller „och attestation, baade aff Eders Kongl. Ma. sielff saauelsom „Key von Ahlefeldt, Axel Vrup, Georg Reich och andre, at „forsch^{ne} tuende Compagnier, det eene under Major Tøpffer at „haffue giort tienniste udi Holsten Sex Maaneder, det andet, som „war Hans Bertrambs eget Compagnie, Femb Maaneder: saa „at hannem offuer de Sex tusinde daller, som hand til Werff-„gelder haffde bekommit, effter indleffuerede Regenschab och „forrige attestationer omb folchets antal och erwiste tienni-„ster, sambt huis aff Indkiøbte Sadeler och Gewehr udi „Eders Kongl. Ma. Tøighuus effter richtig Beuis er ind-„leffuerit, schall restere 1367 Rdlr., som hand wel sielff „nærmere forklarer.

„Belangende dend Geworbene Esquadron til hest, at „dend en tidlang effter Fredden er forbleffuen udi tiennisten, „Suares med efftersch^{ne} Aarsager och ombstendigheder: „At Kongl. Ma. høiloffl. Ihukommelse Naadigste Mis-„siue sub dato Kiøbenhaufn dend 13. 7bris 1645 befahlede „at beholde saa meget aff folchet Vafftacket, som uden „Rigets och Stendernis besuering kunde underholdes. „huorpaa min schriffuelse til Candtzeler Bielcke, at wille „deliberere med Commissarierne sambt Obriste Bielche och „andre, som hannem sielff got siunedes: 1. huad middel „der kunde were at bringe Schatten ind aff Neste Lehne, til „det Geworbene folches afftachning och betalning: 2. huad „middel saalenge til deris underholding; 3. huorledes Mand „schulle bekomme Schiberomb til de Geworbene Tydsche Ryt-„tere: 4. Omb mand aldielis schulle afftache folchet: 5. dersom „dend Norsche Rostienniste effectiue schulle holdes udi Freds „saauelsom Feigde tiid, omb dennem da iche siunedes best „disse allerede Geworbene at beholde uden nye Bekostning.

„Thil disse forsch[ne] Poster bleff Suaret aff be[te] Cantzeler „och Daniel Bildt, at de begierede dilation med Krigsfolchets aff-„tachning til widere Raadføring med de andre aff Adel, Och „at ieg udimidlertid wed schriffuelse til Kongl. Ma. wille „præcavere deris afftachning effter derom deris schriffuelses „indhold sub dato 19. 7br. samme Aar.

„Ligeruis befindes Cantzeler Bielchis, Jacob Vlffeldts, „Hendrich Bielchis och Daniel Bildt Knudsens schriffuelse „til mig med forslaug omb de Tydsche Rytteres underholding „och Besoldung, Nemblich at huer Lensmand motte giøre „forsichring paa ald Rostiennistepenge aff hans Lehnsfolch, „Geistlige och Werdslige, til wisse tider och terminer Aar-„ligen at lade Clarere uden nogen restandtz, som hand sielff „wil Suare, och søge det hoes enhuer igien, Och at ieg wille „sielff giøre forstrechning til deris gage dend første Maanit, „effter deromb deris schriffuelse sub dato 25. 7bris. Yder-„mehre haffuer Candtzelern och Steen Willemsen frembsendt „deris schrifftlige erklering, At de och de andre af Adel, som „werit samblet paa Halden, begierede, at en deel aff det Ge-„worbene Rytterie motte forbliffue udi Riget Winteren „offuer, omb iche det gandsche Aar, sierdielis saamange, som „til Odelsmendenis och Geistlighedens Rostienniste kunde „reignes, saasom ungefehr 210, och de fordielis udi „neste Lehne, saasom 30 udi Fredrichstad, 30 paa Hal-„den, 20 paa Moss, 40 udi Christiania, 30 paa Bragenes, „30 i Tønsberg och 30 udi Scheen, med en officerer hoes huert „Partie til opsiun, at underholdes af Borgerschabet for betal-„ning effter billig taxt och wisse betalning huer anden och „thredie Maanit, huortil och Laugmanden med Borgemester „och Raad i Fredrichstad paa deris egen och de andre „Steders wegne sig erklerit, saadant at were billigt och ware „dermed tilfridtz; Mens Lehnenis och Adelens Rostienniste „siuntes Cantzelern och Steen Willemsen med de andre aff „Adel, bedre at kunde holdes aff dennem sielff, effter samme „deris erklering, dat. dend 18. 8br.

„Effter forberørte ombstendigheder haffuer ieg paa Kongl.
„Ma. och Norriges Stenders wegne Capitulerit med Obriste- 21
„lieutenant Fredrich Willemsen omb de thrende Compag-
„nier Tydsche Ryttere frembdielis at bliffue udi tiennisten,
„effter samme min Capitulations ombstendtlig indhold dat.
„27. 8br. 1645.

„Offuer alt dette haffuer Stenderne erklerit sig til
„Moedit udi Christiania in 8bris 1645, At de Geworbene
„threi Compagnier Ryttere iche kunde afftaches och udschibes
„førend i foraaret, at Siøen bleff fri for Is: Huorpaa hans Kongl.
„Ma. Naadigste schrifftlige resolution dat. Kiøbenhaufn dend 17.
„Aprilis 1646, At dersom Stenderne de threi Compagnier Rytterie
„iche lengere wille underholde, da straxen, naar ieg komb op til
„Norrige, at lade med dennem schee affreigning och aff de
„neste middel at betales och paa Cronens bekostning at
„udschibes til Tydschland.

„Huilchet strax igien af hans Ma. effter hans opkomst
„til herredagene bleff Contramanderit med Naadigst Befal-
„ning til mig och Candtzelern sub dato 8 Juli 1646, iche
„at afftacke de Geworbene Ryttere, Mens were betencht, huor-
„ledes de best frembdielis kunde underholdes och fordielis.

„Mens dend 2. Junii 1647 befoel Hans Kgl. Ma. at aff-
„tache och betale det Tydsche Rytterie, och huis det iche saa
„snart kunde schee, da at fordielis udi Kiøbstederne saalenge,
„til middel faldt och det kunde schee, huorefter alle de Tydsche
„Ryttere foruden officererne och nogle faa bleffue afftackede
„och med dennem affreignet til dend 1. 8br. 1647. Samme
„officerer bleffue efter Rigens Raads ordre dat. 15. Junii
„1648 straxen afftachede, saauelsom endeel officerer, som haffde
„Wardtgeldt, Med ordre till General Commissarierne sambt
„Copie aff Missiuet, saadant at Exequere, och alle officerer
„til hest och offuerbleffuene Ryttere och de officerer til Foeds,
„som haffde Wardtgeldt och iche egentlich ware bestilt under
„nogen wisse regimente, Esquadron eller Guarnison, och deris
„affreigning at schee til 1. Aug. 1648. Desligeste bleff

„giffuen ordre til Iffuer Krabbe, Fredrich Vrne, Owe Bielche „och til Staffuanger, at afftacke til dend 1. Julii Alle de, „som iche udi de threi Regimendters Ruller befandtes, dog „Obriste Budde, Seitton, Knobelsdorff, Obristelieut. Willem- „sen och Major Edward och saa mange under officerer, som „til it Compagnie til hest, at forbliffue udi tiennisten.

„Endelig er effter Eders Kongl. Ma. egen Naad. ordre „dat. 30. Aug. 1648 Alle Wardtgelders officerer straxen „afftackede, saasom Knobelsdorff, Seitton, Willemsen, Major „Edward, Ritmester Willemsen och hans Compagnies Offi- „cerer, och med dennem affreignet til dend 1. 8br. 1648, saa „at ingen uden de, som haffuer Eders Kongl. Ma. egene „Naadigste breffue och pensioner, widere resterer.

„Forsch^{ne} Geworbene Ryttere och officerer ere bleffuene „Werbet, underholdet och affbetalt aff Stendernis Rostienniste- „penge, som giffues for Rytterhold udi Feigde tid aff den- „nem, som iche giør Würcklig tienniste och sielff holder „derris Munstring, huilche Rostiennistepenge udi Freds tid „Naadigst ere beuilgede med anden goeduillig Landhielp udi „Landkisten at indlegges och til Rigets defension at bruges, „dersom, Gud forbiude, noget schulle paakomme.

„Och paa det Eders Kongl. Ma. Naadigst maa erfahre, „huormeget paa det ringe Geworben folch, som til Landtz „och Wandtz forleden Feigde haffuer werit udi Norriges „Riges tienneste, formedelst deris ringe Capitulation er „bleffuen Spahret, Thiener dette Eders Kgl. Ma. underd.
22 „til underretning, At Ao. 1646 dend 8. Januarii haffuer ieg „begieret udaff General Commissario Niels Lange en richtig liqui- „dation effter Eders Kongl. Ma. Salige herre Faders høiloffligst „Ihukommelse Naadigste Bestallung paa huis udi Danmarch „och holsten med andre war Capitulerit och dennem Naadigst „tilsagt, Och huis derudimoed paa det Geworbene Regimente „til Foedtz, sambt begge Esquadroner, Ryttere och Dragoh- „ner, Med de tuende sidst Geworbene Compagnier til hest, „effter richtig indleffuerede underschreffuene och forseiglede

„Capitulationer, Bestallunger och Ruller offuer ald aff kortning „war bleffuen Spahrit, Cronen til forlettelse; desligeste „huad dend fordiel paa Gewehrits och Prouiantets uddieling „effter taxten udimoed det første indkiøb, saauit paa samme „Geworben folch er bleffuen giffuen, sig kunde bedrage; „Och deroffuer altsammen at forfatte it richtig specificerit „offuerslaug under hans hand, til nærmere forklaring for Kongl. „Ma. och Danmarches Riges høywise Raad, At forbigaae „dend besuering aff ringe och fast ingen Quarteer for folchet „udi Norrige, huorwed de aldielis ingen forlettelse haffue „hafft.

„Huorpaa Welbe[te] General Commissarius effter flittig „offuerreigning och liquidation, och effter at officererne, for- „uden huis de udi Barschafft paa dennem och deris under- „haffuende udi 18 Maaneder til underschedtlige tider haffde „bekommit, war affdragen, Nemblich for Kleder och Kramb- „wahre 35020 Rdlr. $1^1/_2$ Ort 11 ß, for Heste, Sadeler och „Tøig 9554 Rdlr., for Prouiant sambt fortæring udi „Quartererne med fourage och beslaug 51530 Rdlr., for „Gewehr och Waaben 13791 Rdlr.; Da haffuer befunden „at wehre Spahrit, som ieg effter Kongl. Ma. Bestallung och „min Capitulation med officererne war berettiget till, 94379 „Rdlr. V-anseet det lader sig ansee udaff anteignelserne „offuer Gewehrit, som officererne effterhanden udaff Eders „Kongl. Ma. Tøighuus udi deris betalning haffuer Annammit, „Och de igien wed afftachningen, paa det Gewehrit iche „schulle gaa ud aff Riget, haffuer mot igien leffuere fra sig, „ligesom mand wilde tuiffle, omb dennem derpaa dend thredie „part effter Krigsarticlerne war bleffuen kortet; Da endog at „dend 52 Puncht udi Slutningen giør forschiel paa tid och „tienniste, saa er dog alt Gewehrit, som udi saa maader er „udleffuerit, iche allene igien indleffuerit, Mens derpaa kortet „dend Thredie part; huilchet udi Ammunition-Regnschabet er „at see, huor det med Pengenis Reg[ab] er bleffuen liquiderit; „saa at ald forsch[ne] Summa paa 94379 Rdlr. mig med

„ald Rette tilkomb, huilchet ieg underdanigst, som før er „rørt, altsammen remitterit udi dend Salige herris egen „Naadigste willie, huor meget eller huor lidet hans Kongl. Ma. „for ald min Vmage och Besuering, bekostning och Eventyr, „med saa stor forlag aff Wexell och Barschafft til forsch^{nc} „fremmede och andre Werbunger, sambt adschilligt andet meere, „Mig udaff samme Summa Naadigst wille tillegge och be- „willige, huormed ieg ochsaa Vnderdanigst gierne wilde were „fornøyet, effter deromb mit underd. schrifftlige Indleg dend „28. Martii 1646.

„Huorpaa dend Salige herre dend 6. Aprilis nest der- „effter Naadigst haffuer Committerit thrende fornemme Rigens „Raad, Nemblich Rigens hoffmester, Rigens Marsch och
23 „Rigens Admiral, At igiennomsee General Krigs Commissarii „udi Norrige hans liquidationer och affreigninger, som hand „med mig giort haffde, offuer huis mig paa mig sielff och „mine Geworbene folch til Hest och Foedtz effter Naad. Be- „stallunger kunde tilkomme, saa at ieg for huis deroffuer re- „stede motte nyde Schiel udaff de middel, som til Militiens „underholding och gieldens affleggelse derudi Riget Naa- „digst ware beuilgede.

„Desligeste at efftersee huis ieg udaff mine egne „middeler, udi Sølff, Guld, Penge, Kaaber och andet, effter „richtige beuiser haffde forstracht, Och huorledis de goede „herrer med mig omb des betalning eller Rente best kunde „handle, Och siden deromb til høigstbe^{te} Kongl. Ma. at „giøre udførlig relation, effter samme Missiues widere ind- „hold.

„Thil huilchen hans Kongl. Ma. Naadigste Befalnings „effterkommelse Welbe^{te} goede herrer sig haffuer forsamblet „och for sig taget høigstbe^{te} hans Ma. Naadigste breffue, „patenter och Bestallunger til mig udgiffuene, saa och „reviderit, efftersect och Confererit alle udstedde Ruller och „Capitulationer sambt General Krigs Commissarii affreig- „ninger och endelig liquidation, Och derudaff erfahret, at

„offuenbe[te] Summa egentlich war bleffuen spahrit och mig „med Rette tilkomb, foruden huis mig dereffter paa min „Persohn burde at tilreignes. sauelsom och foruden huis ieg „underd. udi Sølff, Guld, Penge, Kaaber och andet aff „mine egne och andre deris middel, som ieg igien war „schyldig, haffde forstracht til Cronen, til 46482 Rdlr. „1 Ort 14 ß.

„Huor udoffuer offtbe[te] goede herrer, effter witløfftige „remonstrances aff it och andet til Kongl. Ma. och Rigets „tienniste, saaledes med mig haffuer foraffscheediget. At ieg „Goedwilligen haffuer affstaat til høigstbe[te] Kongl. Ma. „underdanigste och troe tienniste, sambt Fædernelandets Wel- „stand, udaff forsch[ne] 94379 Rdlr., som mig paa det Ge- „worbene folch resterede, Moxen dend halffue part, foruden „huis mig enda effter Kgl. Ma. Naadigste patent for mili- „tiens direction paa min egen Persohn burde at tilreignes: „saa at ieg mig Allene med 50000 Rdlr. Vnderd. hafuer ladet „benøye, Anseendes dend store Naade, hans Kongl. Ma. mig „haffde beuist.

„Huilche forsch[ne] 50000 Rdlr. saauelsom offuenbe[te] „forstrechning paa 46482 Rdlr. 1 Ort 14 ß. mehrbe[te] goede „herrer paa Kongl. Ma. Naadigste Behaug for billigt haffuer „erachtet, at de mig bleffue erlagt aff Norriges Contribu- „tion, effter samme deris schrifftlige erklerings, under deris „sambtliche hender, widere och ombstendtlicher indhold, dat. „Kiøbenhauffn dend 6. Aprilis 1646.

„Huorpaa høigstbe[te] Kongl. Ma. dend 8. Maii nest der- „effter sig Naadigst haffuer resolverit, At hans Kgl. Ma. „saadan min underdanigste, troe och flittig tienniste med „ald tilbørlig Kongelige Gunst och Naade Naad. haffde „anseet och optaget. Och ellers wel offuerweyet och betrachtet, „med huad for stoer besuering, Windschibelighed och Sparsom- „hed Jeg samme Krigswesen haffde ført och dirigerit til „Kongl. Ma. och Rigets Conservation, gaufn och fordeel, sambt „alles Contentement, som noget paa det Geworbene folch kunde

„haffue att fordre: saa at offt och høigstbete Kongl. Ma. med „samme min vnderdanigste direction och forwaltung udi alle „maader war Naadigst wel tilfredtz; Huorforre hans Kongl.
24 „Ma. ochsaa Naadigst haffuer ladet sig wel befalde, huis bemeldte goede herrer paa Kongl. Ma. wegne med mig haffde „foraffscheediget, Och derforre Naad. beuilget och sambtøcht, „At ieg motte effterhanden tage min betalning, Nemblich de „50000 Rdlr., udaff dend Contribution, som aff Stenderne „udi Norrige Aarligen til samme Riges defension och gieldens affleggelse schulle udgiffues, indtil ieg til fylleste bleff „Contenteret, mig och mine Arffuinger for Kongl. Ma. och „des effterkommere uden schade udi alle maader*).

„Vdaff huilchen gandsche Summa mig lidet er kommen til „goede offuer huis ieg sielffuer haffde udlagt eller wed Credit optaget til min egen och forne Geworbene folches underholding, midlertid Krigen wahrede, Mens er fra den 28 „Septemb. 1645 indtil dend 9 Martii 1648 med Marsillio „altsammen liquideret, med meere, som ieg hannem derforuden udaff mine egne middel haffuer mot betale, effter derpaa bete Marsillii richtige beuiser och Quitantzer, foruden „huis hand paa Cronens wegne for adtschilligt leffuerit ammunition sierdelis haffde bekommet och hannem enda resterede, „som best aff Regenschaberne kand erfares.

„Desligeste haffuer dend Salige herre gifuet mig it „serdelis Gieldbreff under sin Kongelige hand och Seigl, „Ligeruis dat. dend 8 Maii samme Aar, At ieg forschne „46482 Rdlr. 1 Ort 14 ß forstrechning ochsaa Aarligen „motte oppeberge och giøre mig dend betalt udaff huis Schatter och contributioner, som ware eller bleffue deputerede udi „Norriges Rige at forbliffue til Militiens underholding och „Gieldens affleggelse, indtil at ieg gandsche for hoffuetstoel och „Renter 6 procento bleff affbetalt. Och dersom ieg wed „døden schulle affgaae, førend ieg fuldkommelig for samme „Summa kunde worde Contenterit och affbetalt, saa at min

*) Jfr. ovenfor Bilag S. 41.

„betalning udaff forsch[ne] middel iche saa richtigen kunde „følge. Da beloffuer och forplichter hans Kongl. Ma. sig udi „samme Gieldbreff for sig och sine efftterkommende Koninger „udi Danmarch och Norrige, at betale mig eller mine „Arffuinger forsch[ne] Summa aff 46482 Rdlr. udi Goede „Reede och gangbahre Rixdlr. med sin Aarlig wisse Rente, „saauit paa hoffuitstoelen kunde restere, saa at det schulle „were mig och mine Arffuinger for høigstbe[te] Kongl. Ma. och „efffterkommende Koninger uden schade i Alle maader, effter „begge dend Salige herris derpaa til mig udgiffuene Naadig„ste forsichringsbreffue sambt schrifftlig ordre och Missiue „til General Commissarierne udi Norrige, sig underdanigsten „med betalningen dereffter at schulle rette.

„Paa forsch[ne] sidste Gieldbreff er mig hiidindtil intet „betalt formedelst adtschillig anden Gield och dend fornøden „Aarlig udgifft, endog ieg haffuer hafft dend Salige herris „Naadigste ordres och Bewilling, iche allene udi Schatterne, „Mens andre Rigens neste middeler, at motte sielff giøre „mig betaldt, huilchet ieg wel offte haffuer behøffuet til de „store Schibbiugninger, som til Eders Kongl. Ma. och Rigets „tienniste ieg mig Vnderd. haffuer paataget.

„Derforuden hafuer ieg forleden 19. Aprilis Ao. 1649 „wed min sidste affreigning med Commissarierne goeduilligen „ladet falde 8143 Rd., som Eders Kongl. Ma. dend 22. „Xbr. 48 effter adtchsillige Gieldbreffues dato for paaløbende „Rente Naad. beuilgede at gotgiøres, dog iche af mig er „bleffuen reignet, saauelsom derforuden afstaaet dend Aarlig „Rente for huis Goedtz mig udi Aggershuslehn af Eders „Kongl. Ma. Naad. er bewilget och af Commissarier udlagt, „huilchet Aarligen sig bedrager 1766 Rixdlr., Anseende „dend store Naade, Eders Kongl. Ma. herr Fader høyloffl. „Ihukommelse, saauelsom Eder Ma. sielff, mig sierdielis „Naadigst hafuer bewilliget, som ieg med ald underdanigst „och troplichtig tienniste, saalenge ieg leffuer, schal och bør „erkiende.

25 „Dette er, Aller Naadigste herre och Koning. Eders
„Kongl. Ma. och Rigens Raad til Grundtlig underretning
„offuer alle de Geworbene folch, som effter Naadigst ordre
„och gifuen fuldmacht hafuer werit udi Norges Riges tien-
„niste, huorledes de først ere blefuene Werbede och siden
„underholdene och affbetaldte, med richtig forklaring paa alle
„dertil hørende documenter aff Kongl. patenter, Capitulationer,
„Bestallunger, Ruller, affkortninger och endelige affreigninger,
„sambt huis derpaa er bleffuen Spahrit, Cronen til forlet-
„telse; foruden huis ieg underdanigsten udi adtschillige maader
„til store Summer hafuer forstracht, efter deromb sierdelis
„Commissioner, erkleringer och Naadigste Confirmationer,
„som ieg underdanigsten er formodendes at motte Naadigst
„ansees.

„Huorudaff Eders Kongl. Ma. sielffuer Naadigst kand
„erachte, mit underd. forset med saadan frembet Werbung,
„forstrechning och afreigning aldrig at haffue werit til nogen
„Priuat nytte wed ofuerflødig udgifft, Mens til min herris och
„Rigets tienniste, saa och min egen Æhre, som saadan
„frembet folch och anden meere undsetning høyelig behøffuede;
„Och schal med ingen føye mig kunde efftersiges, At ieg, saa-
„lenge Krigen wahrede, haffuer nøtt noget til min Profit,
„Mens ladet officererne selff annamme huis dennem effter
„deris ringe Capitulation och richtige udaff Commissarierne
„underschreffuene och forseiglede Ruller med Rette kunde til-
„komme.

„Hiembstillendes alt det øffrige, som paa samme folch
„bleff Spahret och tilforne er ombmeldet, udi dend Salige
„herris egen Kongelige Betenchende och Naad^te behaug, som
„ieg underdanigsten, saa lenge ieg leffuer, och mine, som
„leffue effter mig, aldrig nocksom kand fuldtacke.

„Formodendes Allerunderdanigst, Att Eders Kongl. Ma.
„och de goede herrer Rigens Raad med denne min under-
„danigste och retmessige erklering til Giensuar paa anteig-
„nelserne offuer samme Geworbene folch, sambt huis udi

„andre Maader Eders Kongl. Ma. til underretning under-„danigst er andraget, Naadigst werer wel tilfridtz. For-„nembl. efftcrdi saa stor en Summa wed min affreigning „med Rigens Raad udaff mig underdanigsten er affstaat, At „mange fleere och større anteignelser end disse, som ere „nøyachtig Suarit och aff Niels Lange widere schal schee, „derudi kunde liquideris.

„Och dersom Eders Kongl. Ma. Naadigst ydermehre „wil, At alle forschreffuene ordres och schrifftlige documenter, „som ieg mig paa beraaber, schulle confereris och efftersees, „Da er ieg underdanigsten schyldig och offuerbødig, for Eders „Kongl. Ma. saadant, huor och naar befales, straxen at pro-„ducere, endog det meeste er udgangen udaff Eders Kongl. „Ma. Candtzelie och der kand eftersees, saa nær som huis „handschriffuelser Eders Kongl. Ma. Salige Herre Fader høy-„loffligst Ihukommelse mig underdanigst omb it och andet „sielff Naadigst haffuer tilschreffuit, Vden huilche ieg intet „udaff mig sielff, meget mindre noget derudimoed, haffuer „giort eller forretaget, Mens haffuer werit mindre dristig at „giøre noget uden min herris ordre och tidernes fornødenhed, „end undseelig at efftcrkomme huis mig Naadigst bleff befalet „och Rigets tilstand endelig udkreffuede.“

„Belangende dend Indlendsche och ordinarie Landhielp til 26
„Norriges Riges defension, som fornemblich bestaar udi „thrende middel, foruden huis dend gandsche Almue til Land-„værn udi Feigde tid effter Lougen ere plichtige: Nemblich „1. Stendernis Rosstienniste aff Ald Adels och Odelsgoedtz „effter deromb wisse taxt at legges udi leg til Würcklig „Rosstienniste eller Contribuere effter taxten, foruden huis „de Geistlige udi huert Stigt hafuer werit taxerede, saauel-„som Cronens lehne; 2. Det heele Riges udschud aff de „Gemeene Bønder Knechte wed udschriffning effter wisse „Leg at holdes och underholdes med Kost, Kleder, Lod och

„Krud eller Penge udi dend sted; 3. Kiøbstedernis Compag-„nie- eller defensionschibe, foruden deris Byers Compagnier, „effter deromb wisse ordinantz, huorledes udi Freds och „Feigde tid med ald ting burde at forholdes.

„Da paa det Eders Kongl. Ma. och de goede herrer „Rigens Raad ombstendtlig maa fornemme, naar och huor-„ledes saadan defensionswerch til Landtz och Wandtz udi „Norrige er blefuen først paabøden och med huad foran-„dring Aar effter anden, indtil begyndelsen aff sidste Krig, „befalet at Exequeris, saauelsom och huorledes udi Krigen „dermed er forholdet, fra begyndelsen indtil enden; Were „sig med Knechtenis udschrifft, armering, opbud, fordieling „och underholding, Rosstiennistehold, eller wisse Penge udi „steden, Defension-schibes udreedning, montering och under-„holding wed deris egne eller andre Reedere, Contributio-„ners Paabud och oppebørsel, Magatziners anordning och „forsiuning, Commissariers och andre fornødene Krigsbetiend-„ters Bestallunger och forretninger, med meere Krigen wed-„kommende; tiener dette underdanigst til underretning.“

Sehested begynder med at vise, hvorledes hermed er forholdt fra 1624 til han 1642 tiltraadte, idet han fremstiller alle hertil udgivne kgl. Ordrer. Derefter:

37 „Mens efftersom welbete herr Christoffer Vrne nogle „gange hoes Kongl. Ma. høyloffl. Ihukommelse Vnderd. „haffde anholdt omb dimission fra Norrige, som hannem omb-„sider til 1mo Maii 1642 Naadigst bleff bewilliget, til huilchen „tid ieg underd. effter høigstbete Salige herris Naad. anord-„nung hannem succederede.

„Da effter at alle forschne ordinancier omb samme „Riges defension med alle tilhørende documenter mig war „offuerleffuerede, haffuer ieg tilschreffuit alle Lensmend, at „erklere sig schrifftlig udimoed mig, huormeget Stendernis „Rostienniste udi huert lehn effter denne sidste taxt, enten „udi heste eller Penge, sig kunde beløbe, och huor snart de „kunde legges udi leg til Munstring, tienniste eller Contri-

„bution; Serdelis huor meget kunde restere udaff dend goed-
„uillig Contribution, som Stenderne Ao. 1639 Vnderd. haffde
„udloffuet udi Rigens Kiste at indlegges, Efftersom befand-
„tes udaf dend til mig paa samme Landhielp leffuerede desig-
„nation och offuerslaug, Summen iche nær at were indkom-
„men til fylleste: Desligeste huor mange Knechte effter dend
„gamble udschriffning och Krigsordonancie 1628 under huert
„Regimendte fandtes, med huad officerer och Gewehr, och
„huorledes deelede udi Compagnier til at Munstre och Excer-
„cere: Ligeruis huormange defensionschibe udi huert Lehn
„och Kiøbsted befandtes, huor gammele och aff huad størrelse
„de wahre, huo derudi wahre Reedere aff fremmede eller
„Indlendsche, och huorledes Schibene wahre wed Macht, at ud-
„monteris och equiperis til tienniste udi Feigdetid: Erindren-
„des derhoes alle Lensmend, at saadan Kongl. Ma. Naad.
„befalning och ordinancie, som Riget saa høigt war Macht
„anliggendes, motte, huor det iche enda war scheet, med Aller-
„forderligste och største Alwor andriffues och stilles udi
„Werch; effter deromb mine udførlige schriffuelser dend 14.
„July 1642.

„Huorpaa de fleeste sig hafuer erklerit: At ingen wisse
„ofuerslaug eller Rulle paa Rosstiennisten effter wisse leg
„kunde forfattes, førend at Stenderne paa nye leffuerede deris
„Jordebøgger, fornemblich effterdi med Goedtzet, huorudaff Ros-
„tiennisten schulle holdes, war siden Ao. 1624, at Stenderne
„sidste gang udi Norrige ware blefuene taxerede och paa
„nogle faa steder lagde udi leg, udentuil scheet stor foran-
„dring wed Mageschiffter, Kiøb eller Pandt fra dend eene
„Stand til dend anden och siden mellomb sig indbiurdes, saa
„at ingen egentlich wisshed derudi kunde haffues til under-
„retning, førend saadanne Jordbøggers Indleffuering och taxt
„wed Kongl. Ma. egne Naad. Missiuer och obne breffue All- 38
„worligen bleff paabøden, At mand dereffter med tid och lei-
„lighed noget bedre och nærmere kunde fornemme, sambt
„deroffuer wisse Ruller tilbørligen lade forfatte; Vdimidlertid

„wille enhuer erkyndige sig derombe det meeste muligt, for-
„nemblich omb huis til Landkistens Indleg kunde restere, At
„det med forderlichste kunde leffueris; Vdschriffningen
„belangende, da war paa en deel steder dermed begyndt,
„Mens formedelst mangel aff officerer och fornøden Gewehr til
„Knechtenis Munstring och Excercering kunde det udi saa kort
„en tid, siden Kgl. Ma. obne Brefue først ware bleffuen for-
„kyndte, iche bringes udi dend schick, At mand derpaa nogen
„wisse Ruller enda kunde frembschicke, fornemblich effterdi
„udi samme Aar alle Hoffuit lensmendene blefue forandrede,
„huor samme regimenter schulle Rettes, nemblich Bahuus,
„Aggershuus, Bergenhuus, Thrundhiemb, Staffuanger och
„Tønsberg, Och behøffuede goed betenchende, saadan witløfftig
„Werch til Kgl. Ma. och Rigets tienniste ret at anordne
„och stille udi Werch. Defensionschibene angaaende, som
„udi min formands tid til hans Ma. och Rigets tienniste
„med stor ombsorrig och Bekostning aff Vndersaaterne der-
„udi Riget ware blefuene biugde, derudaf befandtes en deel
„udaff de beste wed Siøschade, en deel wed fremmede Herrers
„tienniste och Krigsarrester at were forulöckede och for-
„kombne, saa at de øffrige enten ware gamble och Vtienlige
„eller Nye begynte och Vferdige; dog haffuer Reederne effter
„welbete min formands flittige anmoding paa deris første
„løffte omb bete Schibes Biugning, Vdreedning och underholding
„udimoed høigstbete Kgl. M. sig underd. erklerit, at dersom
„deris forrige Priuilegier dennem motte holdes och noget for-
„bedres, de da saadant Vnderd. inden kort tiid wille effter-
„komme.

„Och Paa det alle forschne Poster, som kort for min tid
„ware paabødne, motte med største Alwor det snariste mueligt
„stilles udi Werch, da hafuer hans Kgl. Ma. dend 13 8br.
„1642 paa Fredrichsborrig Slott Naadigst tilschreffuit och be-
„falet Candtzeler Jens Bielche och mig, iche allene at ind-
„fordre huis paa dend goedwillig Contribution, som Ao. 1639
„war udloffuet, hoes een eller anden Stand derudi Riget

„kunde restere. Mens alle Stender paa nye forschriffue „och dennem paa Kgl. Ma. wegne bewegeligen forre- „holde, at de enda widere wille beuilge nogen anseelig hielp „udi Landkisten, erachtende, det til deris Fæderne Riges „beste och deris egen forsuar Wed adtschillig Gewehrs och „Ammunitions indkiøb sambt anden Rigens Nødtørfft at schulle „anwendes.“

Ligeledes befalede Kongen den 7de Jan. 1643, at alle Jordebøger skulde indleveres til Lehnsmændene at taxeres for Rostjeneste, og skrev den 10de til Cantsler Jens Bielke og Sehested, at de skulde tænke paa Middel til at skaffe de Vaaben, som fattedes. Hvorpaa Bielke og Sehested den 27de Febr. tilskreve Stænderne om at møde paa Akershus den 24de April for at forhandle om dette og mere herhenhørende. Stænderne vare villige til de forlangte Contributioner, og deres Erklæring nedsendtes til Kongen tilligemed et Indlæg fra nogle af Adelen om Rostjenesten; om dette sidste ønskede Kongen, at Sehested skulde udtale sig.

„Huorpaa ieg mig Vnderd. udi Kongl. Ma. Candtzelie ud- „førligen hafuer erklerit, At ieg iche befant det forslaug omb „Rosstiennistens forhoyelse wed Kongedellers Leffuerandtz „til fremmede At were saaledes funderit, At det med føye „kunde begieris, Mens aff Kongl. Ma. sielff til Vliige større „nøtte och Rigets tienniste at kunde oppeberges och anwendes, „effter deromb min underd. erklerings witløfftige och omb- „stendtliche indhold. Mens huis de ellers omb Jordebøgernis „høyere taxering och affgifft aff Vpriuiligerede Sauger til Ross- „tiennistens forhøyelse, sambt huis defensionschibenis Reedere „omb wisse Priis paa Lasten offuer det heele Rige til saa- „danne Schibes wedligeholdelse haffde erindret och forre- „bragt, det holdt Jeg Vnderd. iche allene practicable, Mens billigt, „gaufnligt och fornøden. Och naar hans Kongl. Ma. Naad. „war forsichret, at det til de 500 Ryttere kunde oplobe, „saa kunde dennem wel beuilliges at holde Rosstiennisten „effter samme taxt som udi Danmarch: huorudi ieg dog for

„min Persohn intet wist understoed mig at berette, førend at „Jordbøggerne ware indkombne och effter deris egen forslaug taxerede och Summerede; huorpaa ieg mig da nærmere „och ombstendtliger schulle wide at erklere. Remitterendes „udimidlertid samme forslaugs forklaring til Candtzeler Jens „Bielchis Vnderd. erklering, som tillige med mig sin schrifftlig Meening deromb at needschicke (dog nu iche sielff tilstede) Naad. war befahlet.

41 „Och efftersom nogen tid dereffter en andeel Jordbøgger „fra alle Lehnene udi Norrige mig ware bleffuene tilstillede „och imoed de gamble indleffuerede Jordbøgger Confererede, da „befandtes derudi saa stor Vlighed och atschillige mangelhafftigheder, baade formedelst Goedtzets ombschifftelse fra dend eene „Stand til dend anden och imellomb dennem sielff indbiurdes, saa „och fornemblich, at en stor deel af de sidste Jordbøgger „huerchen ware underschreffuene eller forseiglede, ey heller „Indkombsten ret specificerit och anslagen aff Sædegaardernis Grund och Eyendomb sambt Saugers, Møllers och „Schouffuers Leilighed, med andre fornødene ombstendigheder, „huoreffter samme Jordbøgger kunde taxeris och Rosstiennisten fuldgiøris, saa at de fleeste Jordbøgger ere blefuene „enhuer igien tilstillede, At forfatte saa richtig, som det sig „burde, Med forklaring paa Alle och Alleslaugs Gaarder och „Gaarders Eyendom, serdielis Sauger, Fosser och Schouffue, „med Specification paa Smaa och store, Aargangs, Flumb och „Becke Sauger, Were sig Adels eller Odels Sauger, Geistlige „eller Werdslige, uden nogen forschiel eller exeption; Begierendis, at de saaledes under enhuers eller hans fuldmechtiges hand och Seigl richtigen forfattede mig motte med forderligste och endelig inden Juel igien tilstilles, Paa det ieg „udimidlertid hoes Kongl. Ma. vnderd. kunde anholde, at wisse „goede Mend udaf huer slags Stand derudi Riget kunde tilnæffnes „och forordnes, som alle Stenders Jordbøgger tilbørligen „kunde taxere och udi hartkorn reducerede enhuer sin Rosstienniste tillegge, saa at Adelens och Lehnenis heste kunde

„giøre tilsammen it got Compagnie. Och at Munstris lige „som udi Danmarch, eller gifues Penge for deris Munstring „udi Fredstid eller Würcklig tienniste udi Feigdetid: huilchet „paa de fleeste steder och for de fleeste derudi Riget wille „falde meget wanscheligt och fast Vmueligt. Riget til nogen „tienniste at kunde efterkomme: Huorforre de, som ware „wiit affboende. eller och for anden Vbeleilighed schyld iche „sielffuer kunde holde heste, at møde til Munstring paa de „steder. huor Rytteriet schulle forsambles, naar noget Fiendt- „licht paakomb. Wel accorderede med Lensmendene eller „andre Wederhefftige. som saadan Rosstienniste for dennem „udi Freds saauelsom Feigde tid bequemmeliger wille och „kunde holde: Thi paa saadan maneer och med de Wilckor „haffuer ieg mig Vnderd. erklerit. taxten effter 300 tdr. „korn at kunde igien forlindres. naar effter Adelens Jorde- „bøggers taxt Aarligen bleff Munstrit eller Contribuerit, „sambt wisse Ruller paa Adelens heste. ihuorledes Goedtzet „det bleff deelt. Soldt, Mageschifftet. Pandtsatt eller forhand- „let: Mens alle de andre Stender. som iche ware bequemme „til saadan Munstring, at taxeris effter deris Jordbøgger for „en wisse Penge Aarlig udaff huer t.e korn. som foruden „nogen affbrech eller affgang paa de andre Schatter udi „lideligste maader kunde udgifues. At forwahris udi Land- „kisten til Rosstiennistens udreedning eller anden Rigens „defension, naar noget Fiendtlicht paakomb. Throer ey heller. „at Rosstiennisten udi Norrige. saauit ieg hidindtil hafuer „kundt erfahre. Paa anden eller bedre maneer til nogen be- „stand kand efterkommes. huorom Jeg Vnderdanigsten udimoed „hans Kgl. Ma. dend 22. Xbr. Ao. 1643 mig hafuer udførligen „erklerit: Och schal hereffter med andet meere omb Nor- „riges Riges Wilckor Med goede och wisse Fundamenter Eders „Kongl. Ma. och Rigens Raad nærmere forstendiges.

„Gewehrit Belangende. som effter richtige Thingswinder „fra alle Lehne Meesten fattedes offuer det heele Rige til „de udschreffuene Knechte. huortill hans Kgl. Ma. effter Sten-

„dernis underd. begiering Naad. haffde bewilliget Land-
„kistens Penge at anwendes. Huor udaff 23535 Rdr. til
42 „mig bleffue Leffuerede udi Barschafft och forteignelse paa
„dennem, som resterede. Nemblich 12428 Rdr., som ware udi
„Landkisten paa Bahuus och effter Kongl. Ma. Naad. Missiue
„och befalning til herr Olluff Passberrig, Iffuer Krabbe och
„Daniel Bildt blefue forsendte til Aggershuus, Desligeste
„5000. Rd. som effter Kongl. Ma. Naad. befalning dat.
„Kolding dend 30. 8br. 1640 til Aggershuses biugnings for-
„nødenhed ware forstracht. Och ieg effterhanden aff Biugning-
„Schatterne igien schulle erstate, sambt 4788 Rd., som widere
„udaff dend goeduillig Contribution siden Ao. 1639 war
„leffuerit, huilche effter høigstbete Kongl. Ma. Naad. anord-
„nung till Rigets armatur Gabriel Marsillio ere leffuerede,
„At hand strax nogle tusinde Musquetter aff en Calibre med
„tilbehørig Siidt Gewehr inden Winteren schulle forschaffe
„Och resten strax paa foraarit, med en andeel kruud och
„Lundte sambt andet til Festningernis fornødenhed, for dend
„Pris, som Kongl. Ma. hannem saadant udi Danmarch loed betale:
„Och paa det ingen Confusion eller irring udi Regenschaberne
„mellom Landkistepengene och andre Schatter til Norges
„Riges defension schulle foraarsages, da hafuer ieg underd.
„udaff Kongl. Ma. werit begierendes, At wisse goede Mend
„derudi Riget Naad. motte tilnæffnes och anbefales, saasom
„enten de tuende Commissarier Sønden och Nordenfieldtz, Steen
„Willemsen och Hendrich Thott, som for min tid udaff
„Kongl. Ma. Naad. ware forordnede offuer defensionen der-
„udi Riget, eller omb hans Kongl. Ma. saa got siunedes, at
„Candtzeler Jens Bielche, Gunde Lange och Steen Willemsen
„for Adelen, och Bispen, Laugmanden och Borgemester udi
„Christiania for de andre Stender, Geistlige och Werdslige,
„motte huer Aar engang forhøre Landkistens Regenschab och
„saa paa meenige Stenders wegne effter richtig forklaring
„med ordres och beuiser paa Indtegt, udgifft och beholding
„derfor Quitere sambt hoes de resterende giøre anfordring, At

„dend eene lige ued dend anden sit løffte med saadan goed-
„uillig hielp til dend Gemeene Beste, deris egen och det heele
„Riges forsuar tilbørligen motte effterkommes.

„Och er dette, saauit Stendernis Rosstienniste, Landt
„Regimenters anretning och defensionschibenis wedligeholdelse
„derudi Riget monne wedkomme, effter dend anordning, for min
„tid Ao. 1624, 1628, 1639, 40, 41 och 1642 war blefuen
„giort. Och huor uit saadant udaf min formand saauelsom
„mig fra Ao. 1642, som dend sidste Krigs ordinantz er
„blefuen publicerit, til 1643, at Krigen først begyndte, hafuer
„werit mueligt at stilles udi Werch, effter deromb Kongl.
„Commissioner, forsamblinger och deliberation med Stenderne,
„Erkleringer, Confirmationer och Mandater sambt andre dertil
„hørende documenter.

„Mens Paa de samme tider, som min underd. sidste
„erklering offuer adtschillige forberorte Poster til Kongl. Ma.
„bleff needsendt, bekomb ieg andre tidender omb Suenschens
„Indfald udi Holsten, som defensions-Werchet udi Norrige
„med Alwor foraarsagede: huorforre ieg ochsaa strax paa
„nye och mit omb Windteren loed forschriffue fra Holland
„wed Marsillio och andensteds paa min egen Credit och en
„deel forlag, till Kongl. Ma. och Rigets tienniste, alt huis
„udaf alleslags Ammunition, Prouiant och Materialier der
„manglede udi Riget, sambt Kleder, Schiorter, Schoe, Sadeler
„och alle slags Rytter Gewehr til folchets udmontering och
„underholding, som eller[s] Vmueligt udi dend Mengd derudi
„Riget war at bekomme: Hvorudaff strax bleff forschicket til
„alle Lehnene udi Norrige, som enten paa Cronens Festnin-
„ger och huse dend Gemeene Almue eller de Vdschreffuene
„kunde behøffue, effter Lensmendenis sambt officerernis be-
„giering och forteignelse. Offuer och under Gewehr til
„Firetusind och nogle hundrede aff de udschreffuene Knechte,
„som ingen Gewehr haffde, 400 Centener Krud, 150
„Schippd. Blye och 1000 store Bundt Lundter: foruden

„huis siden dagligen, saalenge at Krigen Wahrede, til Fest-
„ningerne eller udi Marchen er bleffuen leffuerit och uddielt:
„huilchet Ammunition-Regenschaberne best kunde forklare.“

Og da Kongen i en Skrivelse af 21de Dec. 1643 havde befalet ham at anordne Alt, som han fandt det bedst, opbød han strax hele Almuen til Landvagt ved Grændserne, medens han samlede Hæren og sørgede for Provianteringen, som i Norge var vanskelig, da der var faa Byer, og Bønderne ikke kunde underholde Knegtene: hvorfor han paa forskjellige Steder lod oprette Magasiner med Forraad til Folkenes Forsyning, hvilket nærmere forklares.

Da de udskrevne Knegte ikke engang kunde strække til til at besætte alle Passer og Fæstninger, maatte han forhøie Udskrivningen, indtil han om dette og Andet, hvori det var vanskeligt for ham alene at resolvere, kunde fornemme Kongens Villie: og da det udskrevne Folk baade var ringe og uerfarent, ligesom der heller ikke var synderligt at vente at Rostjenesten, og „den Anordning om Dragoner“ ikke saa hurtigt havde kunnet sættes i Værk, da havde han ikke vidst bedre Raad, end at forsyne sig med saameget hvervet Folk som muligt: hvorfor han i Kongens Navn uddelte Patenter til Officerer og lod ved sine egne Midler og sin Credit hos Kjøbmænd hverve Ryttere og Dragoner, at det Tal kunde completteres, som Kongens Krigs-Ordinants af 1641 specificerede, saavelsom et Regiment tilfods, efterdi han ellers intet havde at gaae nogensteds med i Marken og gjøre det ringeste Parti i Fjendens Land. At dette er skeet med forholdsvis ringe Bekostning, vil han andetsteds tale om og her kun vise, hvad der under hans Ledelse er passeret i Feiden, hvor han mener med en saa ringe Krigsmagt at have gjort, hvad menneskeligt og muligt var, at forsvare Norges Grændser og conservere Riget — mere var ham ikke anbefalet: med Kongens Ordre, dat. Gamborrig Præstegaard den 18de Febr. 1644, kan han bevise, at det udtrykkelig blev ham forbudet noget realiter at tentere mod Fjenden; men blot med smaa Partier travaillere ham her og

der, hvilket ved en stadig Marsch gjennem nogle svenske Provindser med hvervede og udskrevne Folk en hel Vinter er efterkommet, Norges Krone til Forlettelse og Sverrig til Besværing.

Den 9de Jan. 1644 befalede Kongen Sehested og Bielke at opfordre alle Stænder til at komme Kronen til Hjælp med Laan, som i Fredstid igjen skulde blive tilbagebetalte, hvorefter de skreve til Lehnsmændene, at de skulde forsamle dem i deres Lehn, som havde nogen Formue, og overtale dem til, paa denne Maade at komme Kongen til Undsætning. Men da paa disse Opfordringer saare lidet blev forstrakt, og Skatterne kom langsomt ind, og imidlertid Magasinernes Forraad daglig fortæredes, medens Proviant neppe var at faae i Landet, og Tilforsel var vanskelig, dels fordi Havnene vare tilfrosne og dels for de fjendtlige Skibes Skyld, da havde han maattet forhoie Taxten paa Knegtenes Underholdning, og efter med største Møie at have truffet foreløbige Foranstaltninger for Proviant, lod han, for at forebygge større Uorden, paa Kgl. M.s og Kronens Vegne akkordere med visse og vederhæftige Folk om, at de paa deres egen Eventyr mod Søskade eller fjendtlig Overlast skulde levere Forraad til Magasinerne for en vis Taxt, hvorefter det efterhaanden skulde betales dem af de Penge, som Almuen skyldte til Knegtenes Underhold, indtil han fik nogen vis Ordre, hvordan med alle Skatter til Krigens Underholdning skulde forholdes.

Derpaa fremstilles Magasinernes Indretning.

Efter Samraad med de Fornemste og Landkyndigste i Riget havde Sehested funden raadeligst og fornødent, at der blev paabuden en vis aarlig Contribution, saalænge Krigen varede, mod alle andre Skatters Afskaffelse. Herom henvendte han sig den 20de April 1644 til Kongen, som da laa for Elfsborg. Han fremstillede Forholdene: Hvilken Mangel af Penge, Officerer, Vaaben, Ammunition og Proviant der var ved den uformodentlige Krigs Begyndelse, hvorfor han ikke nu med

mere Folk kunde sekundere Kongen: at han for Mangel af Proviant ikke understod sig at gjøre noget Indfald i Sverrig, da en vis Forsyning maatte medtages, indtil man muligt i Fjendens Land kunde fæste Fod og der formere sine Magasiner, hvortil han var villig selv at gaae med det snareste muligt, eller hvor Kongen vilde befale det, idet han blot bad, at Kongen, medens han var nærværende, selv vilde resolvere om Krigens Underholdning, fordi han i den korte Tid siden Krigens Udbrud havde fundet saa stor Besværlighed med at samle og underholde det ringe Folk, han havde, formedelst Mangel af Kjøbstæder, Landsbyer og anden Leilighed til Folkenes Forfriskninger, at han ofte derved despererede. Deretter fremførte han Stændernes Anliggender — hvorledes Rostjenesten, hvis den skulde udredes efter den sidste Taxt, vilde blive altfor besværlig, ja fast umulig at tilveiebringe, og fornemmelig at det for Almuen vilde være aldeles umuligt baade at udgive de samme Skatter som i Fredstid og dertil contribuere til Knegtenes Underhold og anden Krigsfornødenhed, foruden deres store Besværing med Landvagt og Skydsfærd over hele Riget m. m., saa at de i Længden ikke vilde kunne udstaae det. Fremstillingen sluttede han med, at man ved den fulde Summa af Knegte- og Rostjenestepenge, samt Præste-, Kjøbstad- og Saugskatten med hvad videre kunde optænkes, Riget uden alt for stor Besværing, maaske nogenledes kunde underholde Værket, helst da Pengene bleve i Landet; men hvad da ikke kunde tilstrække eller komme saa hastigt ind, derudi var ingen Omgang, at den anden Kronens Indkomst jo maatte røres og hjælpe til. Alt dette, samt om Krigen med nogen samlet Magt ved begge Rigers Midler nogensteds beleiligt kunde føres til Diversion i Fjendens Land, eller om han med det Folk, han havde, skulde gjøre hvad han kunde, henstillede han til Kongens lange Erfarenhed i Fred og Feide det Tjenligste at resolvere — blot at noget Vist og Skriftligt maatte ham meddeles,

hvorefter han som en tropligtig Tjener udi forefaldende Occasioner skulde vide at forholde sig.

Herpaa resolverede Kongen den 25de April 1644 paa sit Skib Trefoldighed: At eftersom Sehested havde gjort adskillige Anordninger. Militien og Staten i Norge vedkommende. og det, med hvad han videre i saadan og andre Tilfald maatte anordne; var af Kongen bleven ratificeret og hver Lehnsmand befalet sig derefter at rette, og det endda befandtes endog i de fornemste Poster ikke at være efterkommet, saasom med Pengenes Fremsendelse baade for de forrige Aar og de resterende Skatter, saa og den sidst paabudne Contribution m. m.. da skulde Lehnsmændene lade sig være magtpaaliggende saadant at paadrive. Ligesaa skulde Lehnsmændene tilholde Defensionsskibenes Udredere at efterkomme. hvad de efter deres Løfte vare pligtige m. m. Og da saa lidt var indkommet paa Opfordringerne om Forstrækning til Kronen. skulde Bielke og Sehested paany derom bevægeligen tilskrive alle Lehnsmænd.

Angaaende at det for Almuen vilde være saa godt som umuligt baade at udgive de sædvanlige Skatter og desuden contribuere til Krigens Fornødenhed, da vilde Kongen, at Sehested efter hans forrige Bevilling og Ratifikation om Skatternes Afskaffelse og Forandring saadant næstkommende Philippi skulde lade stille i Værk og selv være betænkt paa, hvorledes Militien der i Riget kunde underholdes af samme Riges Indkomst. Og da denne Indkomst kunde paabydes og oppebæres paa forskjellige Maader, skulde Sehested deri gjøre saadan Anordning. som han fandt bedst. Naar han havde bragt dette i Stand. skulde han i Kongens Navn give Bestalling til Commissarier og Officerer til Armeen og siden af de udskrevne Knegte efterhaanden samle et Corpus, indtil Landfolket overalt kunde blive armeret.

Hvilket strax blev tilkjendegivet Lehnsmændene „endog 51
„Gud weed, ieg paa de tider langt hellere haffde seet,

„att enten nogen anden udi mit sted paa saadan Kgl.
„Ma. Naad. befalning och anordning, huorwed at Rigens
„defension nøduendigen schulle underholdes, haffde med
„tilbørlig ombsorrig mot giøre dend anordning, som saa-
„dan høigfornøden Werch daglig alle wegne behøffuede,
„eller och Continueerlig at tage Wahre udi Marchen, effterdi
„ieg fuldwel wiste och allerede haffde mercht, huor besuer-
„ligt det for mig allene wille falde udi lengden, saadan wan-
52 „schelig och witløfftig werch, huorudi ieg sielff war Uerfahren.
„och med saare ringe hielp aff andre til nogen Würcklig
„tienniste och alworlig effect, vdi hans Ma. frauerelse
„baade at dirigere och underholde: efter deromb mine under-
„schedtlige til høigstbe^{te} Kgl. Ma. underd. begieringer, baade
„wed Admiralen Owe Gedde, forend at hans Kgl. Ma. med
„Floeden komb op till Norrige, saauelsom udimidlertid wi
„ware for Elsborrig, och siden igien wed Admiralen effter
„hans Ma. needreigse hiid til Riget.

„Mens effterdi dend Salige Herre iche allene Naadigst
„betroede, Mens authoriserede mig derhoes, saadant at for-
„rette och forrestaa, da hafuer ieg ochsaa vnderd. efter
„naad. schriftlig resolution och mig meddielte fuldmacht
„taget afscheed fra hans Kgl. Ma. dend 1. Maii 1644 och
„dend 16. nest dereffter tilschreffuit alle Lensmend med Au-
„thoriseret Copie aff huis mig Naad. war tilstillet . . .

Og blev efter flittig Overslag endelig saaledes resolveret:

„At huer fuld gaard udi Norrige Aarligen schulle
„giffue 12 Rdr., halffue och Ødegaarder à l'advenant,
„och det saaledes at lempes och lauges, at dend Rige kunde
„hielpe dend fattige, som ellers aldtid tilforne hafuer pleyet
„och burdt at schee; och de aff huer slags gaarder, som
„haffuer meest brug och Eyendom, at gifue meest och de
„andre huer effter deris Leilighed, saa at det effter richtig
„liquidation och Specification paa gaarder kunde worde erlagt
„til fylleste aff heele, halffue och Ødegaarder fra 12 til

„3 Rdr. effter det rette gamble antal paa Schattegaarder udi „Norrige. En husmand tou Rdr.. En Tiennistedreng for „fuld Lon. tou Rdr., En tiennistedreng for halff løn En Rixdr., „huer handtwerchsmand, som befandtes at sidde wed heel. „halff eller Odegaard och brugte Auffl foruden saadan sin „brug, schulle giffue aff sit handwerch. hand brugte. tou Rdr., 55
„huer handtwerchsmand. som iche brugte Aufl. 4 Rdr: „En leddig Karl. som iche haffde sat nogen wiss tienniste. „mens sogte sin næring anderledes. saauit hans Ma. forrige „Breffue udi det fald tilstedede. schulle giffue tou Rdr.: „huer mand wed Siøekandten. huor fuld Fischerie war. och sig „deraff næhrede. schulle giffue 8 Rdr.. andre, huor ringe „fischerie war, 4 Rdr.; En Strandsidder, som anderledes „sogte sin Næring end wed fischerie eller Aufl, gifue 2 Rdr.: „huer Vd-Roerskarl. som war kommen til sin Lauge Alder. „schulle gifue 4 Rdr. och huer halffwoxen 2 Rdr.; huer „Schipper. som sielff haffde Schib och Seiglede udi Nord-„landene. schulle gifue 10 Rd. och Styrmanden paa samme „Schibe 8 Rdr.

Paa samme udtørlige Maade fremstilles. hvorledes med de andre Skatter er forholdt.

„Saaledes blefue alle forrige Schatter. som offte paa Vbe- 56
„leilige tider pleyede at paabiudes och mangesteds wed „Wurdeering søgtes. naar Bunden iche war wed Penge. redu-„cerede til en wisse Schatt och aldmindelig Aarlig Contribution „ofuer det heele Rige, Paa det enhuer engang for alle kunde „wide, huad hand det gandsche Aar haffde at udgiffue, och Kongens „Ombudtzmand desligeste saadant paa beleiligst tid och sted „kunde wide at udsøge. efftersom middelene udi Norrige paa „alle tider och steder iche falder lige at Contribuere, Mens „sommesteds at maa søges udaff Lasten paa de tider. at „Schibene ere paa hauffnene, sommesteds aff Fischeriet, huor „och naar det best gaar till, sommesteds aff Thunge och „Spande Maal, huor Kornland er. omb høsten, sommesteds af

„huder. Fæ och Slacht. Och paa andre steder derudi Riget.
„huor Gud hafuer gifuet sin welsignelse med alleslags
„Ertz och Berrigwercher. huorwed Almuen fortiener daglig
„store Penge. och mange tusinde sig ernæhrer. siden att deris
„Arbed er Vtvungen. som ellers war bleffuene gandsche Øde,
„och inden en stacket tid huerchen kundt Schattet eller schyldet,
„efftersom huert Lehn derudi Riget, Ja mangesteds huert
„Fogderie och Gield nesten haffuer sine sierdelis Wilckor: Och
„paa det Almuen desto bedre samme Contribution kunde aff-
„stedkomme. da bleff. som før er rørt. alle Lensmend strax for-
„stendiget. At huis de udi Landtzens Wahre tienlig til Soldates-
„quens underholding for billig Priis wille leffuere. det
„Bunden udi hans Schatter at schulle gotgiores. huilchet och
„saaledes Bleff practicerit. At iche allene Korn, Meel. Malt,
„Ertfter. hauffre. Kiød. Fisch. Ost. Smør och ald anden vic-
„tualie. Mens end ochsaa de allerringeste Species aff Wadmel.
„Blaargarn. Vlden Stromper. Wanter och Schoe. sambt hester.
57 „Fæ. Hoe. indtil det ringeste Less halmb. och alt huis wed armeen
„kunde behøffues. er effter huert stedtz Leilighed Fogderne
„udi deris Schatteregistere lige moed Reede Penge bleffuen
„gotgiort. Dersom ochsaa nogle af Bønderne. som ware
„lagde udi leg. de udschreffne Knechte at udreede. sielff
„wille underholde deris Sonner och Drenge med Kost och
„Kleder. som det sig burde. huor saadant beleiligt kunde schee.
„saa lenge de enten toge Wahre udi Guarnisonerne, eller
„Andensteds paa Landwacht. da stoed det en huer frit, och
„bleff dennem udi deris Schatter ligeruis gotgiort. och her-
„effter endnu tilstedes. huor Knechtene Schiftes til at træcke
„udi Guarnison. At dersom Bønderne selff gifuer Knechtene
„deris underholding med. da kortes det dennem udi Schatterne.
„som de ellers Aarligen schulle udgiffue: thi at mand aldtid
„udi Reedepenge schulle kunde erlange dend fulde Schatt paa
„alle steder derudi Riget. er aldieles Vmueligt. Mens gaufn-
„liger baade for Cronen saauelsom och for Almuen. at giøre

„sig betient udaf de Wahre. som falder udi Landet for billig „Priis och behoffues till underholding udi Guarnisonerne, „hellere end at kiøbe det dyrere fra andre fremmede steder: „Mens efftérdi dend maneer med Knechtenis underholding af „endeel Bønder, som dennem schulle udreede och ware wit „affliggendes. udimidlertid Krigen wahrede, komb udi nogen „Misbrug formedelst dend mengd aff Knechte fra adt„schillige Wiit affliggende steder. som paa Vlige tider til „Leyret her och der moed Grentzerne bleffue frembsendte, „saa at Knechtene offuer deris udreedere sig offte be„klagede. iche at bekomme huis dennem burde til deris Maa„netlich underholding. Och Bønderne sig derimoed und„schyldte, naar de schulle Suare til deris Schatter. att haffue „udgiffuet til fylleste, Knechtene endochsaa Gemeenligen „komme enten langsomb fremb eller motte for tiden hiemb igien „effter meere underholding: huoraff en part undertiden wel bleffue „gandsche borte. saa at derwed stor Confusion udi første be„gyndelse foraarsagedes: Da bleff fornøden och Raadeligt „anseet. alle Knechters Vdreedning och underholding wed „andre Ordentligere middel tilbørligen at forsørge, saa at „wisse Magatziner, som før er rørt. paa adtschillige steder „langs Siøekandten saauelsom inde udi Landet och langs moed „Grentzerne. huor folchet war beliggendes. bleffue oprettede „med Alle slags Prouiant och Commis sambt middel at brygge „och bage paa endeel steder: dog Almuen och alle andre, „som noget schulle Contribuere. altid tilladt at leffuere aff „Landtzens Wahre udi forsch^ne Magatziner til liquidation udi „deris udgifft. efftérdi mand derwed offte bedre och beleiliger „kunde betale och underholde iche allene de Gemeene Knechte, „Mens endochsaa de Geworbene och officererne sielff, som „ellers for bahre Penge saadant iche kunde giøre fangelig: „Huilchet med General Commissarii Regnschaber. huor aldting „dog til Reedepenge er blefuen reduceerit. udentuil ombstendt„ligen forklares: Och er Vmueligt udi Norrige nogen mængd aff „folch udi Feigde tid anderledes at underholde, eller Schatterne

„lettere och beleiligere hoes alle Stender at bringe till Weye,
„end som forscht staar. saauit ieg underd. wed min ringe
„erfahrenhed udi sidste Krigstider haffuer kundt fornemme,
„och de, som kommer effter mig, udentuil schulle befinde saa-
„ledes at were udi Sandhed. dersom, det Gud forbiude, noget
„Fiendtligt schulle igien paakomme: Endog ieg wel hafuer
„fornommen. at mange, som saadant mindst wedkommer at
„Censurere och iche ere underrettet udi huis de offte reformerer,
„formeener. at saadan ordinantz, som ieg paa Kgl. Ma. wegne
„vnderd. haffde giort. war meere aff egen Myndighed end
„effter min herris ordre. Och derforre vforsuarligt saa store
58 „Schatter at paabiude. som alle Stender udi Norrige, udimidlertid
„Krigen wahrede. haffuer mott udgiffue. med meere. som
„dennem løster udi min Vnderd. administration daglig at ex-
„aminere: Mens naar ieg sielff udi saa maader aff nogen
„worder tiltaldt. saa schal ieg wel nest Guds hielp med goed
„raison forsuare alt huis ieg paa min herris wegne enten
„hafuer befalet eller sambtócht: Thi naar de største paabud,
„som scheede udi Krigen omb Norriges Riges armatur. Vd-
„schriffning. Munstring. Landwacht, Rosstienniste och Jordebøg-
„gers taxt paa alle Stender udi Gemeen. sambt Kierchernis
„Indkombt udi siæhr. Knechtehold af Almuen, defension-
„schibes och Schierbaades Vdreedning. Blockhusers An-
„leggelse och Byers Compagnier. Cronens Goedtzes Pant-
„settelse. med andet saadant meere. maa examineris effter
„de schrifftlige ordres och documenter, som udi mine formends
„tid af Kgl. Ma. høilofl. Ihukommelse wed obne Breffue
„til alle Stender och serdelis Commissioner til forrige Stadt-
„holderer Naad. ere udstedde. Och de andre Schatter udi
„Krigen. were sig paa Geistlig eller Werdslig, Kiøbsteder.
„Prester. Sauger och alleslags handtering udi Riget. maa
„Confereris med de Schatter, som offte udi Fredstid och neste
„Aar for Krigen Ao. 1642., foruden at søge widere, haffuer
„werit paabødene. saasom Fire vnionschatter. foruden Odel-
„schatten, Guarnison-Schatt, Biugningschatt, officer Schatt,
„Baadtzmends Schatt och Wold-Schatt, saa formoeder ieg underd.,

„At Eders Kgl. Ma. och Danmarches Riges Raad schulle der-
„udaff fornemme. At ieg aldielis intet uden forregaaende ordres
„sambt Stendernis Consens och tidernis fornødenhed haffuer
„understaat mig at paabiude. Mens at en deel, som sig be-
„suerger, muëligt hafuer gifuet mindre ud, end de effter
„deris egen løffte och alle andre Stenders wedtegt ware schyl-
„dige at effterkomme, huorudi paa Kgl. Ma. wegne ieg
„Vnderd[t] hidindtil formedelst adtschillig saadan snack fra dend
„eene til dend anden, huor wed de fleeste størckes udi deris
„nachlessighed, och ieg med andre disauthoriseris, saare lidet
„hafuer kundt formaa till endelig execution: Det kand aff
„Kgl. Ma. Breffue och forrige Krigsordonantzier sambt deli-
„beration med Stenderne och derpaa deris schrifftlige erkle-
„ring, huoreffter alle mine ordres ere funderede och udstedde.
„Och kand aff General Comissarii Reg.[br], huor ald Indtegt
„och udgifft tilbørligen schall forklares, allerbest erfahres.

„Jeg for min Persohn kand sige med Sandhed, och Vpas-
„sionerede schulle Winde med mig, At ingen Stand udi Norrige
„sig haffuer besuerget offuer Schatterne, saalenge at Krigen
„Wahrede, uden huis nogle faa oprørische hoffueder och
„løse Companer, som intet giffuer, Mens derwed sambler
„Penge aff Allmuen, effter Fredden haffuer sammendichtet:
„Och gandsche faa ere blefuene Øde, At de ioe neste Aar
„dereffter, saauelsom stedtze siden, haffuer kundt udgifue
„deris Schatter saauelsom nogen tid tilforne: Och schall huer-
„chen befindes større eller strengere Wurdeering, fleere Tings-
„winder eller meere affkortning effter end før Krigen. Ellers
„er wel ingen tuil, At ioe meere Almuen kand forschaanis,
„ioe hellere de det seer, och er baade bedre for Kongens
„Lensmand saauelsom alle andre, der noget hoes Bunden
„hafuer at søge, dersom de besuerlige tider nogen affslaug
„kunde tilstede.

Han taler derpaa om Defensionsskibenes Udredning: siger hvilke Ordrer, han dertil har faaet, hvorledes han og Ove Gjedde derom have accorderet og paa hvilke Betingelser, og

at denne Contrakt blev ratificeeret af Kongen den 26de Marts 1645.

61 „Och efftersom de Norsche Indwohnere, som sielff haffde „udreedet och underholdet 8 Schibe och en Gallioth, „haffuer prætenderit paa 62556 Rd. 2 ℔ 8 ß, Da er „dennem derudi giort til mangel 8062 Rd. 1 ℔ 4 ß Och, „som dennem er afkortet for Prouiant och andre forstrech-„ninger til samme Schibes underholding, 10733 Rd. 1 ℔ „9 ß. saa det, som dennem schulle betales, Allene beløbber „43760 Rd. 3 ℔ 19 ß. och det, som dennem er afftrocken, „18795 Rd. 2 ℔ 13 ß.

„Selius Marsillius och hans medreedere, som haffuer „Vdreedet och underholdet 8 Schibe och Fregatter, „prætenderede paa 149688 Rd., huorpaa bleff giort til „anteignelse, som ey heller er gotgiort, 7356 Rd., och, „som hannem tid effter anden bleff forstracht och udi offuenbe.te „tilkrauff er kortet, 13268 Rd. 1 ℔ 7 ß, saa det, hannem „betales schulle, allene beløb 129063 Rd. 2 ℔ 16 ß. Beløb „saa udi alt, huis dend Norsche Flode effter richtig affreigning „haffde at fordre, 172824 Rd., Och det, som dennem bleff „affdragen uden nogen widere prætension, 39419 Rd.

„Huoromb saaledes bleff foraffscheediget: At de Norsche „Reedere schulle lade dennem Contentere med Prouiant och „Penge, efftersom aff Contributionen kunde indkomme och „derudaff for anden Rigens anliggende kunde ombwæhris; „Och med Marsillio bleff saa forhandlet, at hand til thrende „terminer schulle Contenteris aff de Rigens middeler, som til „Gieldens affleggelse Naad. blefue bewilgede derudi Riget „at forbliffue. Huormed de sambtligen schulle were Conten-„terede uden nogen Rente eller andre prætensioner paa de „affkortede Poster eller udi andre maader, som widere aff „wores indleffuerede affreigninger under offuenbe.te dato sambt „Kgl. Ma. Naad. Confirmation sub dato Fredrichsborrig „dend 17. Januarii 1647 er at erfahre. Och er paa ald „anden Rigens Gield, were sig til Kiøbmend, officerer eller

„andre, huor richtig dend och hafuer werit befunden, med
„enhuer accorderit omb nogen affslaug, som saaledes udi
„Regenschaberne føres Cronen til goede och udaff General
„Comissarii hoffuet Regenschab nærmere kand erfahres.

„Belangende Krigs Commissarier, som offuer aldting udi 62
„Norrige, udimidlertid Krigen wahrede, schulle holde tilbørlig
„richtighed med Jndtegt, udgifft och Reg.ab offuer Penge,
„Prouiant, Ammunition, Materialier och Commis, affreigninger
„och betalninger til folchet, officerer, Kiøbmend och andre
„effter richtige Contracter, Capitulationer, Munstringer och
„Ruller sambt alt huis Krigens ombkostning och udgifft udi
„alt monne wedkomme, Da haffuer ieg Vnd. paa Kongl.
„Ma. wegne och effter Naad. schrifftlig ordre, sub dato
„Kiøbenhaufn dend 8. Martii och Elsborgerhaufn dend
„25. Aprilis Ao. 1644, forordnet och betroet til Commissarier
„udi Bahuus lehn och Wigerne, effter Laugmanden Hans
„Frantzen, som saadant 4 Maaneder forrestod, Daniel Bildt
„Knudsen och Vincentz Bildt Ottesen: Vdi Smaalehnene Daniel
„Bildt Ottesen: Vdi Aggerhuus lehn Hans Lange: Vdi Tons-
„berrig, Brunlaug och Bradtzberglehne, saa och paa Marchen
„igiennomb Suerrig Preben von Ahn: Vdi Thrundhiembs
„lehn och Jempteland Ove Bielche effter Jacob Vlffeldt, som
„siden bleff brugt wed folchet Søndenfieldtz: Huilche alle for-
„medelst Rigets Witlofftighed och mangfoldig besuering udi et
„och andet hafuer effter deris Instruction hafft meere end
„nock at tage Wahre: saauelsom General Commissarius Niels
„Lange at forfatte it General hoffuet Reg.ab offuer hans egen
„och alle de andre Commissariers sambt deris Substituters
„serdelis Reg.ab, effter hans Bestallungs och Instructions omb-
„stendtlig indhold, saaledes liudendes: At hand sierdielis offuer
„alle Rigens Contributioner, aff huad slags det och were
„kunde, sambt ald anden Rigens Indtegt aff ammunition,
„Prouiant och Commis, med alt huis Krigen wedkomb och
„udkreffuede, som hand enten sielff udi min frauerelse udi
„Christiania eller andensteds och wed andre Krigs Commis-
„sarier och Betiente loed Annamme och effter fornødenhed

„igien udgifue, schulle holde med dennem tilbørlig richtighed, „at forfatte it ret General Reg.[ab] offuer alleslags Indtegt och „udgifft, som før er rørt, och som hand med dennem wed „richtig Reg.[ab] paa tilbørlige steder udi sin tiid achtede „at wille forklare, Och ellers udi alle maader giøre och „præstere alt det, en General Commissarium udi alle maader „til hans herris och Fædernelands beste och tienniste eignede, „burde och wedkomb: saa och formedelst saadan hans „Charges witløfftige forretning och idelige Neruerelses for„nødenhed wed Aggershuus, fornemblich efterdi ieg sielff „mesten aldtid motte were udi Marchen hoes folchet, schulle „hand were tiltencht, Continue at forblifue och residere udi „Christiania, alle General Commissarii Sager tilbørligen at „forrette och expediere. Med alle Regnschabers Indtegter och „udgiffter, sambt huis effter tidens och landets forrefaldende „Leilighed och Krigs beschaffenhed kunde behøffes, flittig or„dinere, huorudi intet wist kunde Specificeris eller hannem „saa egentlich forreschrifues. Mens til hans egen daglig effter„tenchende sambt troe och flittig opsicht aldielis remitteredis: „huortil hannem och fornødene Commissarii Schriffuere och „andre betiente schulle tilgifues, som hand sielff kunde ac„cordere med och dennem Aarlig eller Maanetlich Løn tillegge „effter enhuer tiennistes forretning och Windskibelighed udi „saadan witløfftig och besuerlig Werch, at holde med han„nem tilbørlig och forsuarlig richtighed: saa och andre wisse „Adelsmend til Krigs Commissarier Sonden och Nordenfieldtz, „som stedtze kunde gifue acht paa herrens och Rigets tien„niste och udgifft udi alle forrefallende occasioner, efterdi „ieg Vmueligt sielffuer formedelst Rigets Witløfftighed och „adtschillige hastige Krigstilfald allewegne kunde were til„stede at gifue ordre omb aldting: Mens formodede, at en„huer som troe patrioter och Redlige Adelsmend erwiste „deris egen troe och plicht uden min adwarsel eller er„indring: Med officererne giøre richtig affreigning och den„nem affbetale deris tractament, efftersom middelene kunde

„indkomme och tilstrecke, Paa det ingen disordre for mangel
„aff betalning til meutination eller anden Vwillighed, for-
„medelst deris ringe tractament och Landets besuerlighed aff
„ringe eller fast ingen Quarteer sambt mangel aff anden
„Verpflegung, skulle foraarsages, Mens hellere wed Credit,
„indtil at Pengene kunde indkomme, och ald anden Lemb-
„feldighed forrekomme saadan Vlempe, som herrens och Rigets 63
„tienniste kunde were hinderlig och siden iche saa let wed
„straff for nogen forseelse stod til at hielpe: Och ellers med
„anden daglig udgifft, som udi adtschillige maader kunde
„forrefalde, saaledes disponere, som hand med hans General-
„och hoffuet Regenschaber med derhoes richtige beuiser for
„Kgl. Ma. och Rigens Raad sielff udi sin tid kunde forclare:
„huorudimoed for saadan hans besuerlig och daglig tienniste
„sambt store ombkostning fra hans huus paa høigstbe.te Kongl.
„Ma. min Naad.te herres wegne ieg hafuer beloffuet och for-
„sichret welbe.te Niels Lange at schulle nyde och haffue dend
„samme gage och tractament, som andre hans Kgl. Ma.
„General Commissarier udi Danmarch och Holsten Naad. war
„forundt, huilchet hannem ochsaa udi hans Regenschaber saa-
„ledes schulle gotgiøres och angaa fra 1mo Januarii, hand
„Commissarii-Charge første tiltrædde och betiente, huorforre
„hand ochsaa fra samme tid sit hoffuet Reg.ab att forfatte
„och effter for indførte ombstendigheder tilbørligen at forklare
„schulle were tiltencht och forplichtet; huorpaa hand ochsaa
„med lige Gienpart af saadan sin Bestallung schulle gifue
„mig sin revers.

Derpaa fremstilles, hvorledes de andre Krigs-Commissarier vare instruerede.

„Och efftersom Kongl. Ma. høiloffl. Ihukommelse udi 64
„dend Naad. anordning sub dato Elsborgerhaufn dend 25.
„Aprilis 1644 Belangende Rigens Contribution, udimidlertid
„Krigen wahrede, udi blant andet Naad. befahlede mig, at
„ieg, uden høyeste Nød paatrengede, intet schulle anwende aff
„Cronens Tholde til Krigens daglig udgifft, Mens wed de 65

„Naad. forordnede middel underholde militien, saauit mueligt,
„da hafuer ieg ochsaa Vnderd^{ten} anwendt min yderste fliid,
„At needsende effterhanden, udimidlertid Krigen Wahrede,
„adtschillige store Posters aff alleslags Cronens Indkombst
„offuer threi tønder Guld, effter deromb richtige Beuiser,
„foruden huis ellers deroppe udi Riget effter assignationer er
„bleffuen betalt, som best aff Regnschaberne kan erfahres.
„Och paa det ingen Vrichtighed udi andre Rigens Regnschaber
„derudoffuer schulle foraarsages, at noget aff de andre Cro-
„nens middeler formedelst mangel af Contributioner til Krigens
„Vombgiengelige udgifft General Commissario ware forstracht,
„Da haffuer høigstbe^{te} Kongl. Ma. dend 30. Martii 1645 aff
„Kiøbenhaufns Slott Naad. resolverit och bewilliget, At effterdi
„ieg hafde werit foraarsaget At forstrecke General Com-
„missario udaf hans Ma. och Cronens Indkombst, saasom
„Tholde och andre Penge, som ellers til Danmarch schulle
„werit needsendt, Och ieg underd. war begierendes at motte
„udaff hans Kgl. Ma. udimoed be.^{te} Commissarii beuis, dat.
„Aggershuus dend 23. Januarii 1645, Naar dend paa Rente
„Kammerit war leffuerit, nøyachtig igien Quiteris, mig och
„mine Arffuinger uden schade, Da wille hans Kongl. Ma.
„saadant Naad. hafue bewilliget, At ieg och mine Arffuinger
„for samme til General Commissario forstrachte Cronens Ind-
„kombst schulle were Vtiltalt och Krauffuesløes; Befahlendes
„Naad. Rentemesterne sub dato Kiøbenhaufn dend 11. Aprilis
„1646, At huis ieg vnderd. paa Kongl. Ma. Naad^{te} behaug och
„ratification udaff Norriges Riges middeler widere, end Contri-
„butionerne sig kunde beløbe, haffde forstracht General Com-
„missarium derudi Riget och iche igien kunde erstates, derpaa
„schulle be.^{te} Rentemestere udimoed General Commissarii richtig
„special beuis och designation paa huis hand haffde oppe-
„baaret udaff be.^{te} Penge, Quitere igien til Tholderne och
„Myndteschriffren udi Norrige. Huilchet General Commissarius
„med sit Commissarii Reg.^{ab} siden widere hafde at forklare:

„effter samme høigstbe[te] Kgl. Ma. Naad. Missiues widere „indhold. *NB. Thi dersom etc.*

„Desligeste effterson ieg Vnderd. erachtede høigt fornøden, strax effter at Fredden war forkyndt, at lade med „flid forfahre alle wegne udi Riget, omb nogen sig offuer „noget, udimidlertid Krigen Wahrede, med rette kunde haffue „at besuerge, were sig offuer officerer eller andre, udimoed „hans Kgl. Ma. Naad. anordning: Da haffuer ieg alle Lens„mend, deromb at fornemme och sig erklere, straxen forsten„diget saauelsom Kgl. Ma. schrifftlige Commissioner til adt„schillige goede Mend forhuerffuet, Nemblich Daniel Bildt „Knudsen och Vincentz Bildt Ottesen udi Bahuslehn och „Wigerne, Candtzeler Jens Bielche och Steen Willemsen „udi Smaalehnene, Jacob Vlffeldt och Hans Lange udi Aggers„huuslehn, Niels Lange och Preben von Ahn udi Tønsberg, „Brunlaug och Bradtzberglehne, Fredrich Vrne och Owe „Bielche udi Thrundhiemb och des underliggende lehne, at „inquirere omb huers Lehns Beschaffenhed och derhoes, omb „nogen kunde giøre beuisligt, sig udi forleden Feigde af „nogen officerer eller andre udi een eller anden maade at „were bleffuen forvrettet eller noget, som iche udi Schatten „war bleffuen liquiderit, kunde hafue at fordre: At enhuer „deroffuer tilbørligen motte hores och hielpes tilrette, førend „at de fleeste officerer bleffue forløffuede udaff Riget. Huil„chet alle Lensmend Ligeruis udaff Kongl. Ma. sielff dend „17. Julii 1646 Naad. bleff befalet, At de alle och enhuer „udi deris Lehne, som nogen Klagemaal Krigen wedkommende „haffde at forregiffue, schulle lade forstaa, At de saadant inden „Michaeli nest dereffter udi det seeniste schulle gifue til„kiende och giøre Beuisligt: Mens huis inden dend forsch.[ne] „tid iche loulig bleff paatalt och tilbørligen beuist, schulle ey „dereffter achtes, Mens dend paaklagende sielff for sin for„sømmelse at hafue schade for hiembgield: huoreffter ochsaa „mellom alle och enhuer, were sig officerer, Borger eller „Bunde, er giort tilbørlig richtighed, saa at alt huis Krigen

„monne wedkomme och alle Rigens middeler, som dertil ere
66 „anwendte, were sig udi Penge eller Penges Werd och adt-
„schillige Landtzens Wahre, ere effter Naad: ordre udi et
„General Krigs Reg.[ab] sammen draget och forfattet, *huorudi Jeg*
„*vnderdanigste foraarsagis dette att erindre*, som ieg Vnderd. wil for-
„moede, Naar aldting aff Eders Kgl. Ma. och de goede herrer
„Rigens Raad sielff nermere worder paakiendt, iche schal be-
„findes saa mangelhafftig, som det en tidlang udaf mange, der
„well motte tage deris eget Wahre, haffuer werit ilde Vdraabt.

„Dette er, Aller Naad. herre och Konning, Eders Kgl.
„Ma. och Rigens Raad til udførlig Vnderd. underretning
„omb alt huis ieg mig kand besinde, udimidlertid Krigen
„Wahrede, At were paa Kgl. Ma. høiloffl. Ihukommelse och
„Rigets wegne aff mig underd. udi Norrige Befalet och An-
„ordnet, were sig med Rigets armatur, Gewehrs, Ammunitions,
„Prouiants och adtschillige Materialiers Indkiøb, Festningers
„och Guarnisoners forsiuning, Magatziners anordning, fremmede
„och Geworbene folches och officerers Werbung, Capitulation,
„affreigning och Betaling, deliberation med Stenderne och
„deres erklering, Sølffs forstrechning aff Vndersaterne udi-
„moed Cronens Goedtzes Pantsettelse, Landkistens Indleg,
„Min egen forstrechnings affslaug och resterende fordring,
„Stendernis Rostiennistes taxt och opbud til würcklig tienniste
„eller Contribution effter Naad. afslaug, Lehnenis Rostien-
„niste effter taxten Ao. 1641 eller Penge udi steden, Knechte-
„nis Vdschriffning, Munstring, fordieling och underholding,
„Kierchernis halffue Indkombstes Bewilling, Knechtepenges
„och andre Schatters paabud, were sig paa Geistlig eller
„Werdslig, Kiøbsteder, Prester, Sauger och andet, effter for-
„indførte specification. Kongedellers och Priuiligerede Saugers
„affgifft, defension Schibes och Schierbaades Vdreedning och
„underholding wed Ind- eller Vdlendsche Reedere sambt deris
„affreigning och Resterende fordring, Blockhusers anleggelse
„och Byes Compagniers anrettelse, General Commissarii och
„andre Krigs Commissariers Bestallunger och forretning, Adt-

„schillig Cronens Indkombstes forstrechning til Generall Krigs „Commissario. foruden Rigets Contributioner, Alle Klagers „forhør och inquisition effter Naad. schrifftlig Commission til „Lensmendene och andre goede Mend derudi Riget. huor „ingen Lensmend hafuer werit tilstede. med meere, som ieg „vnderd. hafuer werit Eders Kgl. Ma. och de gode herrer „besuerlig med saa witløfftig at berette.

„Bedendes Allerunderd., at denne min Vfordølte Sandhed „motte Naad. wel optages, och min troemeente tienniste, „Vmag, besuering och ombkostning, udimidlertid Krigen „Wahrede, motte ret ansees och iche wed nogen opfunden „eller Vgrundet Snack saa ilde forstaaes och udtydes, ligesom „ieg meere haffde sogt nogen Priuat nøtte eller respect end „min herris och Rigets tienniste eller nogen tid werit saa „Vbetenchsom och Dumbdristig. at ieg udi ringeste maader „schulle hafue offuergaat min herris ordre eller Committerit „noget derudimoed: huilchet aldrig udaff nogen med føye „schal kunde siges.

„Mens dersom ieg formedelst ringe erfahrenhed udi „Krigs Sager eller andre mine feil iche haffuer, uimidlertid „Krigen wahrede, kundt dirigere det gandsche Werch saa uel, „som det sig burde, och andre nu wel siunes at hafue kundt „giort det bedre. Da formoeder ieg underd., at mine mange „undschyldninger, som ieg schrifftlig saauelsom Mundtlich „baade selff och saa wed andre udimod hans Kgl. Ma. „høiloffl. Ihukommelse hafuer brugt. førend ieg mig Vnderd. „nogen tid understoed, saadan wanschelig och witløfftig Werch, „fornemblich udi hans Ma. frauerelse. underd. at føre och „dirigere, motte endnu hoes Eders Kgl. Ma. och Danmarches „Riges Raad blifue hørt och anseet. Efftersom ieg baade „med goede Mend, som saadant er beuist, saauelsom med „dend Salige herris egene handschriffuelser och Naad. Suar paa „saadan min Vnderd. Begiering nochsom kand beuise. att ieg „iche haffuer Indtrengt mig sielff til saadan høig och stor „forwaltung, Mens hellere hafde seet, en anden af større er„farenhed och bedre Conduite udi mit sted saadant at forrette

„och forrestaa, end for nogen Mislig Æhre at træde til saa„dant farlig Werch.

67 „Jeg for min Persohn hafuer aldrig Misondt eller hindret „nogen, som wilde tage mig nogen Vmag aff, udi huis ieg „iche war mechtig nock til Kgl. Ma. og Rigets tienniste „allene at forrette, Mens hellere haffde ønschet nogen meere „och bedre hielp, udi midlertid Krigen wahrede, huor wed „ieg udi Raad och Daad haffde kundt werit assisterit, end at „fortroe mig sielff allene; Throer ey heller, at nogen sig schal „beraabe paa, mange bedre Raad och forslaug nogen tid at „were gifuen udi det eene eller det andet, end huis ieg Vnderd. „sielff udi Gierningen hafuer ladet see, huilchet tienligst „war och meest fornøden til Rigets Conservation.

„Forseer mig derfor Vnderd. till, at ombschiønt lidet „eller intet moed Fienden siunes at were udrettet udimoed „saa stor Bekostning, som dertil er medgangen, saadant iche „til nogen min forseelse eller forsømmelse at henreignes, „Mens Rigets ringe middel aff Penge, Prouiant och Ammuni„tion, der Krigen først begyndte, och huer Mandtz Vbered„schab formedelst dend lange fred Billig at tilschriffues, „huilchet iche udi saa kort en tid saaledes stod til at hielpe, „At mand wed nogen samblet Macht uden allerstørste hasard „til Riget noget høyere hafde kundt tentere, end huis udi „Gierningen bleff erwist och Fienden paa de tider iche „sielffuer haffuer kundt Laste.

„Eders Kongl. Ma. och Rigens Raad forlade mig denne „dristighed. At ieg aldielis intet frøchter, nogen anden wed „sin Conduite. Lad komme huo der will, schal wed saa „ringe middel, som ieg Vnderdanigst haffde, der Krigen først „begyndte, kundt dirigere Werchet bedre til Norriges Riges „defension och Vndersaternis Conservation uden alt for stor „Besuering til nogen Stand derudi Riget, end udi sidste „Krig er scheet. Gud giffue, mand iche schulle haffue Aarsag, „saadant snarere, end mand troer, udi Gierningen at erfahre. „Vdimidlertid schall ieg Vnderdanigst, saalenge Eders Kongl.

„Ma. lader sig min ringe tienniste udi saadant Naadigst wel „befalde, Alting Nest Guds hielp disponere til Eders Kongl. „Ma. och Norriges Riges defension, saauit de Naad. for- „ordnede middel udi Fredstid Aarligen kunde forslaa, saa at „ingen sig offuer min forsømmelse med Billighed schulle kunde „besuerge. Mens dend, som aff Eders Kongl. Ma. Naad. „worder forordnet och betroet at føre folchet udi Marchen, „naar noget Fiendtligt schulle paakomme, schal sielff be- „finde udi Gierningen, huor tungt det da will falde, med „nogen samblet Macht at fordybe sig udi Fiendens Land til „nogen alworlig effect, som kunde were dend ombkostning „Werdt, med mindre at store middel af alt, huis Krigen monne „udkreffue, til saadan entreprise strax ware udi beredschab. „Huorforre ieg ochsaa vnderd. foraarsages dette at erindre, „At Eders Kongl. Ma. Naad. wille lade sig befalde, foruden „huis allerede til samme Riges defension Naadigst er bewil- „liget och anordnet, widere omb efftersch.ne Poster med for- „derlichste Naadigst resolvere.

Eftersom Norges Forsvar, foruden Assistents fra andre Steder, fornemmelig, som før berørt, bestaaer i 1. Stændernes Rostjeneste, 2. Kjøbstædernes Defensionsskibe, 3. de ud- skrevne Knegte og 4. hele Almuens Opbud, da, efterdi Ros- tjenesten er aldeles i Confusion for Mangel af rigtige Jorde- bøger, at Kongen vilde befale alle Hoved-Lehnsmænd og Bisper at indsende saadanne til Akershuus inden Michaelis i det seneste.

At han (Sehested) og Cantsleren Jens Bielke maae faae Befaling til at lade dem taxere.

At Kongen vilde resolvere, om Rostjenesten skal holdes efter 300 eller 200 Tdr. Korn.

Og da den umuligt formedelst Stedernes Ubeleilighed kan præsteres af alle Stænder til nogen virkelig Tjeneste, tykkes ham bedst og billigst, at Adelen og Lehnsmændene enten holde den, som det sig bør, lige ved Adelen i Danmark, eller, efter deres egen Erbydelse den 10de Decbr. 1645, aarlig er-

lægge noget i Landkisten, men de andre Stænder aarlig at contribuere Noget efter hver Tønde Korn.

Paa det ingen Confusion skal opstaae formedelst Godsets Afhændelse fra en Stand til en anden, eller indenfor en enkelt Stand, at Kongen vilde befale alle Lehnsmænd og Bisper engang aarlig at lade antegne, hvad Forandring dermed maatte være skeet.

Men da Kongen og Riget er lidet tjent med, at meget i Fredstid loves og lidet i Feide efterkommes, er endelig fornødent, at Bøder paalægges, hvorefter enhver skal svare til sin Rostjeneste eller anden udlovet Landhjælp, at hvad de fleste og bedste Stænder udlovede og efterkom som gode Patrioter, ikke af nogle faa Egensindede og Halsstarrige utilbørligen skulde oversiddes."

Sehested har baade i den forrige Konges Tid og siden paa forskjellige Steder og Tider begæret at vide, hvorledes med Adelens Contributioner i Norge efter danske Privilegier skulde forholdes, eftersom de have reverseret sig at præstere det Samme som Adelen i Danmark; men hvori saadant monne bestaae, og hvordan man skal exeqvere hos dem, som ikke efterkomme hvad der udloves, derpaa har han hidtil ingen Resolution faaet, og da de Fleste og Fornemste, som have Gods i Norge, selv ere i Raadet, synes ham bedst, at de gode Herrer selv med Kongens Samtykke derom tage en Bestemmelse, hvorefter de andre i Norge have at rette sig, paa det han ikke skal beskyldes, enten ved formegen Alvor at forgribe sig mod Adelen og dens Privilegier eller ved formegen Forsømmelighed i sin betroede Charge at forsee sig mod Kongens Befaling.

Defensionsskibene angaaende, hvori den største Del af Norges Assistents til begge Rigers Conservation bestaaer, da er, som ovenomtalt, af Christian den 4de givet Privilegier paa saadanne, og en stor Del skjønne Skibe bleve i den forrige Statholders Tid byggede; men ved Privilegiernes Svækkelse, de bedste Skibes Forkommelse ved fremmede Herrers

Arrest, Søskade, Rhedernes Uformuenhed og andre Aarsager, geraadede dette høinødvendige og berømmelige Værk i saadan Confusion, at istedetfor Trafikkens Tiltagelse have Skibene ofte maattet seile „over Styre“: og i Feiden kunde neppe et Skib udredes og underholdes af Participanterne selv, hvorved ikke blot de, som vilde handle imellem Rigerne, faldt i Fjendens Vold med Skibe og Gods, men Brev og Budskab kunde ikke passere sikkert: Korn og anden Fetallie, som pleiede at føres i Mængde paa Norge, kunde ikke faaes, uden til den dobbelte Pris af dets Værdi: og Ammunition, som Riget var aldeles blottet for, kunde med største Risiko ikke faaes uden fremmed Hjælp: man var afskaaren og indeklemt af den svensk-hollandske Flaade; blot fordi ingen bastant Flaade kunde underholdes ved Undersaatternes egen Hjælp: medens de Svenske ved nogle faa leiede hollandske Skibe spillede aldeles Mester i Søen og holdt deres fri Spadserevei med alleslags Fetallie og Ammunition samt al anden Succurs ind og ud fra Gottenborg; hvilket ikke alene lettelig ved de for lang Tid siden accorderede Defensionsskibe havde været at formene, men en stor Diversion kunde endogsaa ved dem være skeet, dersom ikke forn.te Aarsager, Privilegiernes Forkrænkelse m. m. havde hindret det. Hvorfor Kong Christian 1646, strax efter Freden, baade ved Missiver af Cancelliet og ved sine egne Haandskrivelser alvorligt befalede ham (Sehested) det snareste og bedste muligt at befordre saadant Defensionsværk og fornemmelig tilstillede han ham den 3die Marts 1647 ved sin egen skriftlige Ordre og Haandskrivelse en Specification, hvorledes Defensionsskibene skulde bygges og underholdes i Norge: at Flaaden der skulde være 30 Skibe stærk, hvoraf det ringeste skulde være paa 200—150 Læster, paa orlogsvis byggede og belagte med 24 Stykker, hvilke Skibe i Feidetid skulde underholdes af Participanterne med Folk, Proviant og Ammunition mod visse Privilegier i Fredstid og Betaling efter den Capitulation, som Rigsadmiralen og Sehested med andre frem-

mede Rhedere i sidste Feide efter K. M.s Befaling og Confirmation havde oprettet.

Kongens Befaling (af 1646?) overveiede han med Flid, undersøgte alle tidligere om denne Sag udstedte Ordinantser og hvad derefter var udført, især i Feiden, og fandt adskillige Aarsager, hvorfor dette velmente og høifornødne Værk ikke havde vundet Fremgang, hvorom han udførligt erklærede sig til Kongen og fremstillede, paa hvilken Maade en tjenlig Flaade kunde underholdes i Norge til Trafikkens Fortsættelse i Fredstid og Rigets Forsvar i Feidetid, fornemmelig ved mere Toldfrihed paa samme Orlogsskibe, end i Begyndelsen var bevilget, og ved at Privilegierne maatte forundes Fremmede saavelsom Indenlandske.*)

71 „Huorefter ochsaa paa en deel Reedere adtschillige bedre „Priuilegier dend 17. Januarii Ao. 1647 Naad.t ere bleffuene „Confirmerede, som andre Rigens Indbiuggere saauelsom „en deel fremmede ligeruis underd. haffuer begiert, Mens „formedelst andre sierdelis Meeninger ere blefuene derifra „forhindrede.

„En deel haffuer ladet sig forlyde, at saadan Armatur „til Landtz och Wandtz udi Norrige war høigt betenchelig, „efftercli det ioe saa snart kunde anwendes och Misbruges „til det onde som were tienlig til forsuar udimoed en „Fiende: Och andre haffuer formeent, at fremmede, som tilforne haffde hafft deris fri Seiglatz och Traffiq paa Norrige, „med frihed at udføre huis dennem løstede, uden nogen „forschiel eller forbud, for dend samme Thold som Vndersaterne udi Riget, schulle strax besuerge sig offuer saadanne „Orlougschibes fri Compagnie och ingenlunde tilstede, at „Indbiuggerne wed deris egne Schibe udførte dend beste och „dyreste Last til bedre Marcket paa fremmede steder. Nogle „haffue exaggererit dend store affgang, Cronen wed saa-

*) Jfr. ovenfor Bilag S. 45.

„danne Priuilegier schulle schee paa Tholden. Och de Fleeste „haffue meest besuergede sig, at fremmede udi samme Compagnie motte indlades, Befrøchtende adtschillige religioners „introduction derwed udi Riget, Vanseet hans Kongl. Ma. „den 17. Julii 1646 til Herredagene udi Norrige effter forregaaende deliberation med de hoeswerende Rigens Raad „Naad. hafuer for got anseet och schrifftlig resolverit, At „effterdi saadanne defensionschibe wed Vndersaternis egen „hielp allene iche war at bringe til weye derudi Riget saaledes equiperede och forsiunede med huis til fuldkommen „defension udimoed en Fiende requireredis, At mand med „nogen samblet Macht kunde gaa ad Siøen och holde Nord-„Costen Reen, meget mindre at secundere hans Kongl. Ma. „och Rigens Floede, huor och naar behøffuedes. Da schulle „ieg straxen handle med andre wisse och wederhefftige paa „wisse Priuilegier, saadant at præstere imoed Caution, at „staa Kongen och Cronen til rette, udimoed tiennestens forsømmelse udi Feigdetid, med goede døchtige Orlougschibe, „huorpaa Eders Kongl. Ma. och begge Riger er høyeste Macht „paaliggendes, betimelig att anordne, och kand paa faa Aars 72
„tid wed nogle wisse Conditioner, effter mit underd. ringe „tøcke, lettelig bringes til effect, dersom aldting ret for Allwor „udaff alle wedkommende maa befordres, och huis Eders „Kongl. Ma. eengang Naad. bewilliger saadanne Schibs Reedere, „maa holdes uden exception.

„Och bestaar det heele Werch fornemblich derudi, At „Eders Kongl. Ma. Naad. wille fornye alle forrige Priuilegier, same defensionschibe udi Norrige for lang tid gifuene, „med nogen meere affslaug udi Tholden paa alle Ind- eller „udgaaende Wahre, end andre fremmede schulle gifue: dog „fremmede Vformeent at træde udi samme Compagnie med „lige Priuilegier udimoed lige tienniste wed Rigets Vndersater, fornemblich naar de sig udi Riget wille needsette „och der anwende derris Profit til Eders Kongl. Ma. og Rigets

„tienniste: Efftérdi de trende fornembste middel, huorwed ald „Kiøbmandschab och traficq funderis, fortsettes och underholdes, „Nemblich Capital. Widenschab och afftreck, iche uden frem„mede Kiøbmends hielp hoes undersaterne er at finde.

Dernæst at alleslags Trælast i Norge maatte aarlig sættes for en vis Pris, hvorefter det siden i alle Havne blandt Fremmede og Indvaanere skulde forhandles, og ikke saa overflødig meget maatte hugges og skæres allevegne; efterdi det var Alle i Landet vitterligt, at Fremmede formedelst Samdrægtighed i deres Kjøb og formedelst den megen Huggen tilforhandlede sig Lasten for en helt ubetydelig Pris, idet de, førend de seilede ud fra deres Lande, aftalte et vist Kjøb, de vilde give for hver Slags Last i Norge, og saaledes kunde foreskrive Indbyggerne Prisen. Hvis dette kunde forekommes, og en bestemt Pris sættes af Indbyggerne, da vilde det blive hindret, at de, som kun havde et ringe Parti, fordærvede Markedet for dem, der satte deres største Formue i Last og Tømmerkjøb: og naar Fremmede i alle Havne forefandt et vist Kjøb paa Lasten, dreves de til at kjøbe i den første Havn de kom til. Man havde heller ikke at befrygte, at en saadan Mængde Last kunde kjøbes og udføres fra andre Lande med ringere Bekostning, end fra Norge; thi hvis den skulde haves fra Gottenborg, da mente de, som forstode den Handel, at det ikke kunde forslaae til 10 eller 12 Skibsladninger hver Reise, tilmed kunde derfra ikke faaes adskillig Last som i Norge, uden paa lange og besværlige Veie; og skulde de have den Østen fra i Sverrig, maatte de gjennem Sundet og saaledes give mere Told m. m. og kunde kun gjøre to Reiser om Aaret, medens de i Norge søndenfjelds sædvanlig kunde gjøre tre og undertiden fire Reiser; og vilde de hente den i Rusland, kunde de kun gjøre den ene Reise om Aaret, som ikke kunde stoppe deres Omkostning; og vilde de gaae til Biskayen, saa var det vel meget rigt paa Skov, men ikke paa Furutømmer eller anden saadan Last, som falder i Norge. Det syntes saaledes umuligt, at

Fremmede kunde aflade at seile paa dette Land. saa længe der var Last at faae. var den end tredobbelt saa dyr: og en saadan Frygt maatte ingenlunde hindre, at man tilstræbte at faae sat en vis Pris paa Lasten, om end Adskilligt syntes at være derimod. saasom Mangel af Capital og „Forlag" til første Kjøb med Bonden og Afhændelse til Fremmede m. m. Om forskjellige Anordninger, som udkrævedes, for at en saa mægtig Handel kunde bestaae med god Orden, vare tidligere kongelige Befalinger udgaaede: men de vare kun somme Steder med stor Besvær efterkommede og andre Steder overtraadte; alene, som Sehested formener, fordi Lasten over det hele Rige ikke forhandles af visse Compagnier — hvorved Hjælp af fremmede Kjøbmænds Capital og Videnskab vilde være nødvendig. Han holder det ikke for umuligt, at saadant med Tiden kan stilles i Værk: saa at det. som i „Norrige saa „ringe hafuer werit achtet, snart schulle komme høyere udi „Priis. efftersom Mengden er det, som forderffuer Marckedet. „och at en huer maa bruge Schouffuene. saalenge noget er til- „bage: Och er sandelig at befrøchte. at mand ombsider „fra fremmede steder maa hendte for dyr Pris, huad mand „tilforne offuerflødig wed ombschifftelse aff andre ringe och offte „vfornødene Wahre til fremmede haffuer affhendt.

Naar et saadant Compagni var oprettet. som skulde tilforhandle sig og sælge al Trælast i Norge, hvortil i Begyndelsen udfordredes mindst et Par Tonder Guld, indtil det kom i Gang; og Bonden ikke skulde have Grund til Klage over ikke at kunne sælge sin Last. og ei heller Skipperne skulde kunne besværge sig over, ikke som før at maatte handle med Bønderne: da var det endelig fornødent, at al Slags Last strax af kyndige Mænd blev taxeret for en vis Pris, som skulde gives den første Sælgende.

Da fremmede Kjøbmænds Hjælp ikke kunde undværes, maatte saadanne, naar de bøde sig dertil, endelig være fri for Skatter og anden Tynge: og disse Friheder maatte overholdes og ikke efterhaanden limiteres — paa

denne Maade var der ingen Tvivl. at man jo snart fandt Capital, Videnskab og Aftræk, hvorved Danmark og Norge fast bedre og beleiligere end nogen anden Nation i Kjøbmandsskab og Trafik mellem Øster og Vester kunde florere.

Paa det ved Compagniets Privilegier intet Underslæb skulde skee, Kronens Told til Skade, beder han, at hvad han Ao. 1647 efter kongelig Befaling og sin egen skriftlige Erklæring har indleveret i Cancelliet, med Flid maatte eftersees. om deri skulde kunne befindes noget Mangelhaftigt eller i ringeste Maade præjudicerligt til Kronens Rettighed, enten ved uflittigt Opsyn eller for megen Connivents, efterdi saadant muligt ikke var Kongen bekjendt; og deriblandt vel turde findes Noget, som til Toldindkomsternes Rigtighed og Forbedring ikke skulde være saa utjenligt — hvilket han nærmere omtaler.

Og da en Hovedaarsag, hvorfor Orlogsskibene ikke have kunnet tage til, er deres ilde Behandling med Confiskationer og Arrester i fremmede Lande. da maa Traktater oprettes med de Lande, hvor saadant finder Sted, og andre som ligge beleiligt for Handelen, og Residenter og Consuler ansættes, som kunne paasee, at Artiklerne overholdes; saaledes som det blev indrettet ved den sidste Forhandling i Spanien, hvorfra man siden aldeles ingen Forurettelse havde fornummet.

Endelig bør der være en ordentlig Capitulation mellem Kronen og Rhederne, hvorved disses Privilegier bedre end hidtil staae i Forhold til deres Pligt i Feidetid, da ellers begge Parter blive lige misholdne.

76 „Och dersom dette defensions Werch udi Norrige wed
„wisse Compagnier och Orlougschibe paa dend maneer, som
„nu er sagt. och huis andre siunes dertil tienligere, maa
„stilles udi Werch och dirigeris wed wisse och weder-
„hefftige erfahrne Kiøbmend udi wisse Compagnier paa
„wisse steder, med wisse Priuilegier paa huert Compagnie
„och sted, da formoder ieg vnderd., at mand paa faa Aars

„tid saadan Orlougs Floede schulle kunde Rette, huorwed „trafficquen udi Fredstid merchelig schulle tage till och dend „ringe affslaug udi Tholden wed Mengden aff Schibe och „navigation offuerflødig igien erstattes, Wahrene komme „bedre udi Pris och Vndersaterne udi Riget allewegne „prosperere: Thi naar Wahrene stiger udi Wærd, saa stiger „Indkombsten och Profiten for herren och Vndersaterne til- „lige: Och wed saadanne fremmede handelsmend bekomb mand „Penge udi Rigerne, och Consumptionen aff alle Wahre bleff „desto større och Landet Allewegne bedre dørcket. Pengene „bleffue ochsaa udi Rigerne och handtwercherne komme udi „Suang, saa at mand iche med saa stor Bekostning och „Pengespilde loed hendte fra adtschillige fremmede steder det, „som dog gaar først herudaff Rigerne for ringe och fast „ingen Told, med ond Betaling och forwexling aff andre „Vfornødene och offuerdaadige Wahre, Rigerne saauelsom dessen „Indbiuggerne til største ruin och schade: Mens huor Civile „och Maadelig Tholde ordentlig paa alle species effter pro- „portion aff Wahrerne, som Vndersaterne sielff eller fremmede „meest behøffuer, paalegges och oppeberges, der tager traf- „ficquen till, och huor trafficquen tager til, der prospererer Vnder- „saterne: huor Vndersaterne prospererer, der hafuer herren „affection: huor affection och middel er mellomb herre och „Vndersater, der kand en goed herre intet fattes, naar noget „Fiendtligt schulle paakomme. Mens bliffuer derwed considerable „baade inden och uden Riget hoes Wenner och Vwenner.

„Dette ieg nu saa witløfftig her haffuer deducerit, Wil „ieg vnderd. submittere Eders Kongl. Ma. och Rigens Raads „høye betenchende och Censur, omb saadan defensions Werch „udi Norrige, som lenge for min tid hafuer weret paabøden 77
„och begyndt, och ieg siden vnderd. effter Kongl. Ma. „høyloffl. Ihukommelse Naad. och Alworlige befalning haffuer „wed adtschillige forslaug formeent at bringe udi schick, bør „anderledes at udtydes end det, som Riget och Vndersaterne „udi Freds saauelsom Feigdetid kand haffue tilbørlig tienniste

„aff: thi Gud schall kiende, at ieg Vnderd. huerchen haffuer „søgt eller søger at disgustere(?) fremmede til nogen farlig „Misforstand, ey heller wed nogen Priuat nytte at for„mindsche Cronens Tholde och Rettighed, meget mindre, det „mig Gud forbiude, wed fremmede Kiøbmends friheder at „confundere woris Staat och henwende ald Profit thil den„nem fra Vndersaterne, med meere, som ieg offte hafuer mot „høre, min Vnderd. intention til stor forkleinering och for„hindring; Mens mit Vnderd. troemeente forsett haffuer „meere werit at foræhne oss wel med fremmede, fornemblich „wores Neste Naboer, dog aldrig at forlade oss saa paa „dennem och deris goede Løffter, som tiden och occasionen „lett forandrer, at wi ioe schulle betenche de middel och ald „dend stund mand haffuer tid, huorwed begge Rigers Krafft „och størcke ret motte anwendes och stilles udi Werch „uden nogen Priuat interesse, dend Gemeene Beste til for„hindring, Och huis wed Vndersaternis egen hielp allene „iche war saa lett at practicere, motte wed deris och fremmedes „fellidtz hielp tillige befordres och underholdes uden nogen „Corruption til wores Staat och Regiering wed noget twungen „Werch. Mens wed friwillig hielp til det, som begge Rigers „Welstand effter disse tiders Missligheder endelig be„høffuer och udkreffuer; Och naar begge Rigers Wilckor til „deris fellidtz Welstandtz Befordring och Conservation udaff „Eders Kgl. Ma. och de goede Herrer Rigens Raad maa ret „for Alwor forretages, och enhuer sin rette Meening Vfor„gribelig maa tilkiende giffue, da formoeder ieg wist och „Vnderd., at mine ringe forslaug udi adtschillige maader iche „schulle findes saa Vriimlige til Eders Kongl. Ma. och begge „Rigers tienniste, at ieg hoes nogen Redlig Mand och goed „oprichtig Patriot for nogen Priuat nøtte, authoritet eller „respect til Cronens præjudice nogen tid schulle høre ilde, „Mens att ieg Vnderd. udaff tilbørlig Iffuer til begge Rigers „frembtarff med ald oprichtig intention uden nogen anden „Interesse end dend Gemeene beste søger at befordre det,

„som wed Vndersaternis egen middel och nogen goed an-„ordning Nest Guds hielp udi begge Riger lettelig staar til „at practicere.

Angaaende det tredie og fjerde Middel til Norges Forsvar ved Undersaatternes egen Hjælp, nemlig de udskrevne Knegte og hele Almuens Opbud: da har Kongen af denne Relation seet, hvilke Ordinantser der 1628, 1641 og 1642 ere gjorte om 6 Regimenters Udskrivning og 500 Dragoners Hverving m. m., samt hvorledes i Feiden efter K. M.s Ratifikation paa Sehesteds Anordning med Alt er forholdt fra Først til Sidst: men hvorledes samme Defension strax efter Freden er bleven anordnet og siden efterhaanden til denne sidste Reduction ofte igjen forandret og forringet, med hvad Videre desangaaende er at erindre, derom tjener dette til Underretning:

1645 den 13de September, strax efter Krigen, fik Sehested af K. M. Befaling til at holde saamange Officerer uaftakkede, som kunde underholdes uden Rigets Besværing, hvorefter han den 10de October confererede med Stænderne om Defensionens Anordning og om, hvor Bekostningen uden for stor Besværing for Almuen bedst kunde tages: hvorpaa blev skriftlig svaret, at den Esqvadron hvervede Ryttere skulde afskaffe deres fleste Heste og i Fredstid lade sig nøie med den halve Gage eller aftakkes; men Landregimenterne af de udskrevne Knegte have de Alle funden høit fornødent ikke blot at vedligeholde, men ogsaa paa nogle Steder at forstærke, og Knegtene skulde alle engang om Aaret skiftevis indkaldes til Vagt, Exercits og Arbeide paa Fæstningerne, hvor de skulde underholdes af Contributionerne: og maatte ingen Soldat leie Gaard, som ikke havde været tre Aar i Tjenesten.

Derpaa følge Bestemmelser om Regimenternes Fordeling og Garnisonernes Forsyning, hvortil foruden den anden aar-

lige Udgift idetmindste tretusinde Daler af Contributionerne maatte anvendes.

Til denne Defensions Underholdning blev paa K. M.s Behag for godt anseet. at Almuen mod alle andre Skatters Afskaffelse skulde give af hver Gaard halvt saameget som i Feiden. nemlig 6 Dlr. af en Gaard. halve og Ødegaarde à l'avenant, og hvis Knegtene overalt skulde trække i Garnison. da en Dlr. mere: Gaardene allevegne at regnes efter en vis Landskyld, saa at de kunde hjælpe hverandre i Skatten, m. m.

Herpaa resolverede Kongen den 17de April 1646. at Landregimenterne skulde completteres og forstærkes ved ny Udskrivning og forsynes med dygtige Officerer. Sehested skulde paa Kongens Vegne anordne det, saa at Alt det snareste muligt kunde bringes i Skik. og hvad Videre i saa Maader, Militien vedkommende, kunde være fornødent. skulde han saaledes lempe og lave. som det kunde være tjenligst. Knegtenes aarlige Exercits maatte. formedelst Bondens Besværing med den ene Dlr.s Skat, som dertil udfordredes, ikke finde Sted; Garnisonerne skulde forstærkes med Hvervede. Herpaa følge Bestemmelser om Regimenternes Fordeling o. A.: ang. Fæstningernes Reparation og Forsyning, da skulde Sehested med Lehnsmændenes og Commissariernes samt erfarne Officerers og Ingenieurers Betænkende bringe saadant i god Skik. Ang. Skatterne. blev den halve Part, „som den Tid „mere bedrog. end den hele Skat nu gjør formedelst Gaar„denes Reduction og anden aarlig Afgang“. bevilget at blive der i Riget til dets Defension og ved Commissarierne efter Sehesteds Ordre udgives til rigtig Rede og Regnskab i Renteriet: og Lehnsmændene skulde til næste Herredag erklære sig over, hvorvidt det var Almuen lettere at udgive den ene 6 Dlr. Skat paa to Tider om Aaret. eller alle de andre Skatter, som pleiede at udgives til forskjellige Tider, hvorefter Kongen vilde bestemme. hvormeget aarlig skulde forblive i Norge til dets Defension. Det befaledes Lehnsmændene at

undersøge. hvorledes en Lighed af Gaardenes Taxt kunde træffes, saa at Skatten kunde lægges efter Landskylden. Særdeles blev resolveret, at hvad Adelen der i Riget godvillig havde tilbudet for deres aarlige Rostjeneste at lægge i Landkisten, maatte deroppe anvendes. Den hvervede Esqvadron maatte aftakkes, naar Stænderne ikke længere vilde underholde den.

„Dend 23. Aprilis haffuer hans Ma. Paa mit Vnderd. 80
„schrifftlig Indleg Belangende Militiens anordning derudi „Riget, sambt huis derudaf kunde dependere, til fuldkommen „ordre och authoritet at motte wed nogen anden, som der„udi bedre och meere end ieg war dreffuen och erfahren, „Vnderd. forwaldtes och forrettes, effterdi ieg mig befant altfor „meget dermed besuerget, Naad. schrifftlig resolverit: At alt, „huis Militiens anordning och direction der sammesteds, for„nemblich udi Fredstid, kunde angaa, Formeente hans Kongl. „Ma. nochsom wed mig selff tilbørligen at kunde forrettes „och forsiunes: huorudi ieg Vnderd. schulle were fuldmechtiget „och haffue dend Øffuerste Commando och Authoritet, wed „Kongl. Ma. Lensmend och de forordnede Commissarier „sambt andre Krigsbetiente, alting at anordne och disponere, „som det sig burde, til Høigstbe^{te} Kongl. Ma. och Norges „Riges tienniste: Huilchet høigstbe^{te} Kongl. Ma. udiblant „adtschillige andre Poster min charge och administration wed„kommende udi en sierdelis Instruction dat. dend 1 Maii „1646 atter hafuer erindret och befahlet. At ieg paa hans „Ma. wegne offuer militien derudi Riget schulle hafue tilbørlig „inspection, Commando och direction, Commissarier at anordne, „saa och offuer och under officerer at sette och afsette, „effter enhuers meriter och Comportement: Serdelis til„holde Commissarierne at forsørge Festningerne och Guarni„sonerne med huis dertil hørede, saauit de forordnede middel „udi Fredstid dertil kunde strecke.

Den 8de Juli til Herredagene i Norge udgik kgl. Befaling

angaaende den hvervede Esqvadron, og Dagen efter resolveredes Adskilligt, Fæstningernes Bygning vedkommende.

Den 13de, Ordre angaaende de udskrevne Knegte, at de skulde svare for Krigsretten og dømmes efter Krigsartiklerne.

Den 14de, Ordre angaaende Mynten.

Den 16de blev paabuden, at Almuen skulde paa nogle Aars Tid forskaanes for den Besværing med Udskrivning mod at erlægge en Pengeafgift, dog naar noget Fjendtligt paakom at forholdes efter Loven.

Den 17de fik Sehested Ordre angaaende Udskrivningspengenes Anvendelse til Hverving.

Da Defensionsskibene i Feiden ikke havde gjort tilbørlig Tjeneste, skulde Sehested paa K. M.s Vegne lade de Rhedere, som vare befundne forsømmelige, tiltale og straffe og forunde Andre deres Privilegier; og efterdi saadant ved Fremmede vilde præsteres, da paa det Sligt desto bedre kunde stilles i Værk, bevilgedes dem Religionsfrihed i saa Maade, at de maatte have privat Gudstjeneste i deres Huse uden at give nogen Forargelse og offentlig Gudstjeneste nogle faa bestemte Steder, nemlig i Gammelbyen ved Christiania, Nordnæs ved Bergen, Christianssand og Flekkerø; men hvis nogen Indfødt blandede sig deri eller forandrede sin Religion, skulde han exhærederes; hvilke Friheder dog af visse Aarsager aldrig bleve publicerede, meget mindre effektuerede, men tilbagekaldte og afskaffede.

Den 18de bevilgede Kongen Officererne i Norge høiere Gage, fordi de ikke saa let som i Danmark strax kunde forsynes med Kronens Gaarde. Mellem Sverrig og Norge maatte kun være alfare Veie, alle andre skulde forhugges.

Den 28de blev befalet, at, paa det Almuen, da Udskrivningen var afskaffet, ikke skulde være ganske uøvet i Tilfælde af Krig, skulde der til bestemte Tider om Aaret holdes General-Mønstring, hvor Almuen skulde møde frem med sine Vaaben.

Den 2den August Ordre om Almuens Vaaben, Stykkerne paa Fæstningen o. A.

„Och efftersom før er rørt, at Kongl. Ma. høiloffl. Ihu- 82
„kommelse paa nogle aff mine Vnderd. schrifftlige Indleg
„offuer Militien och Defensionen derudi Riget Naad. haffuer
„resolverit och befalet, Att ieg med aldting udi Freds tid
„schulle giøre dend anordning. som ieg Vnd. udi Feigde tiid til
„Hans Kgl. Ma. och Rigets tienniste erachtede forsuarligt,
„Och wed Hans Kongl. Ma. Lensmend sambt de forordnede
„Commissarier, officerer och andre Krigsbetiendte derudi at
„disponere effter huert stedtz Leilighed och Wilckor, da
„enddog ieg wel haffde hafft stor Aarsag, mig fra saadant
„aldielis at entslaa, som ieg befandt fast Wanscheliger udi
„Freds tid ret at ordinere, end udi Feigde tid at Exequere,
„formedelst saamange differente och Contrarie Meeninger
„omb Norriges Riges Armatur och de dertil fornødene middel,
„sambt andet, som nu er Vfornøden her at ombmelde; Saa
„haffuer ieg dog Vnderd.^{ten} effter forberørte Naad. ordre til
„nærmere ratification forfattet en schrifftlig instruction, huor-
„effter Commissarierne udi Norrige, Welbiurdig Niels Lange,
„Jacob Vlffeldt och Peder Wibe. udi deris dennem anbefahlede
„charge til Kongl. Ma. och Rigets tienniste sig Vnderd.
„schulle wide at rette. huorudaff ieg her Alleniste, saauit
„Militien derudi Riget och de dertil forordnede Midde-
„lers tilbørlige administration wedkommer, Vnderd. wilt
„berette. Mens huis be.^{te} Commissarier ellers udi andre
„maader med det gandsche Riges Indkombst at Annamme,
„needsende och Clarere haffuer hafft en tidlang at bestille,
„och huad forandring derudi er scheet, det schall paa andre
„tider med meere Norrige wedkommende ombstendtligen refe-
„reris; Formoedendes, at Eders Kongl. Ma. och de goede
„herrer Rigens Raad derudaff nøyachtigen kunde erfahre,
„At ieg Vnderd. intet uden forregaaende ordre hafuer giort
„eller befalit, som ieg ioe Vnderd. paa alle tider och steder

„tør were bekient at Suare, effterdi ieg er forsichret, at alt „huis ieg udi Norrige paa Kongl. Ma. wegne udi det eene „eller det andet Vnderd. hafuer anordnet, haffuer meere „werit henseet at befordre och holde aldting udi rich„tighed end nogen schadelig Confusion derwed foraarsage.

„Forberørte Commisariers Instruction, saauit dend ringe „forfatning til Norges Riges defension udi Fredstid kunde „angaa, bestoed fornemblich udi efftersehreffuene Punchter:

„At Niels Lange med sine sierdelis Regenschaber schulle „Suare til alt huis fra begyndelsen aff Krigen Ao. 1644 dend „1. Jan. til Philippi Jacobi effter Krigen Ao. 1646 med „Indtegt och udgifft Passerit war: Mens huis aff Contribu„tionen udi Feigdetid paabøden enten kunde restere eller „siden Naad. war beuilliget til defensionen och Gieldens aff„leggelse derudi Riget, det schulle de sambtlig føre sig til „Indtegt och udgifft och med deris Reg.abr Suare till; des„ligeste ald beholding aff huis, Mens Feigden wahrede, war „bleffuen indkiøbt schulle de udi lige maader føre sig til „Indtegt och udgifft: Serdelis huis Prouiant paa adtschillige „steder udi Riget til folchets underholding war fordielt, „schulle de udi dyreste maader affhende til dennem, hans „Kongl. Ma. och Cronen war blefuen schyldig, were sig „officerer, Ryttere, Borgere, Schibs Reedere eller andre, effter „deromb Kongl. Ma. Naad. Befalning och schrifftlige Missiuer „dend 13. Xbr. 1645 och 16. Aprilis 1646; huilchet aff mig „Vnderd. paa Kongl. Ma. wegne effter dend taxt, de det „affhendede, schulle worde confirmerit; Mens dersom noget „aff samme beholding kunde legges paa Cronens huuse och „Festninger til Inventarium Aarligen at forfrisches, Da schulle „Lensmendene wed deris Reedersuener sadandt lade annamme „och derpaa Quitere til richtighed, som det sig burde, saauel„som ochsaa for ald ammunition, der fandtes paa Festningerne, „schulle Commissarierne tage Slodtzherrernis beuis, at legge „och forwahre wed deris Regenschaber.

Derefter følger: Om Fordelingen af Ammunition og Proviant; og at der aarlig efter indgiven Fortegnelse paa, hvad der i Fæstningerne er i Behold, skal gjøres Overslag, hvorefter Ordre kan gives om Indkjøb af det Fornødne til næste Aar;

Om Vedligeholdelse af Vaaben og Ammunition; og hvorledes det befaledes hver Officer med sine Underhavende at svare til det, der var modtaget, m. m.

„Dersom Commissarierne til een eller anden daglig ud- 83
„gifft paa officerer eller andre guarnisonens underholding for-
„medelst Schatternis udebliffuelse noget aff min egen Bar-
„schafft och Indkombst kunde behøffue, fornemblich udi min
„frauerelse, da paa det ingen schadelig disordre eller Confusion
„udi noget for mangel aff Penge schulle hendes, da haffuer
„ieg schrifftlig anbefalet Schriffueren och alle mine Fogder 84
„at forstrecke och lade følge til General Commissarierne paa
„deris begiering effter richtig beuis, huis Penge der kunde
„were udi forraad, saauelsom Kobber och Jern, at betale
„Kiøbmend och andre for deris forstrechning udi Feigden;
„huilchet ochsaa underd. er efftenkommit offuer 30,000 dalers
„forstrechning udi Kobber och bahre Penge, foruden huis
„forleden Feigde er bleffuen Laant, huorudaff ieg udi sandhed
„en stor deel sielff forrenter.

Hvorledes der skulde forholdes med den efter Ordren til Sehested og Bielke indkomne Sølvforstrækning.

Om at afbetale Kronens Creditorer med Landets Varer.

Commissarierne skulde creditere Overofficererne paa deres Rest hos Marsilius og andre Kjøbmænd, som kunde tøve nogen Tid efter deres Betaling, at forstrække dem med Klæder og andet, som dog igjen ved Afregningen kunde kortes og Kjøbmændene erstattes.

Varer til Forsvarsvæsenet, som fandtes i Riget, skulde anvendes fremfor at indføre fra fremmede Steder.

„General Commissarierne sielff eller nogen af deris til-
„forordnede Schriffuere och betiente schulle ey Vnderstaa

„sig noget med nogen at Contrahere, mindre indkiøbe, aff it „eller andet, som Militiens forsiuning och Rigets defension „kunde wedkomme, uden forregaaende Communication omb „dessen fornødenhed och Conditioner, huoreffter paa Kgl. „Ma. och Rigets wegne effter Naad. ordre och Instrux, omb „huis fornøden och tienligst war, tilbørlig schulle resolveris. „De schulle ey heller nogen Penge uden ordre udgifue, Mens „dersom nogen mangel udimoed saa høig fornøden Vdgifft, „at det war Vombgiengeligt, schulle befindes, da Aarsagen at „tilkiende gifue, och at Laanis dennem paa deris revers udaf „de neste middeler, at erstates igien aff Contributionen, saa „snart som noget indkomb. Paa det at ingen Confusion mellomb, „huis till Militiens underholding och Gieldens affleggelse derudi „Riget Naad. war deputerit, och huis hiid need til Danmarch „aff Kgl. Ma. och Cronens tholde, Lehnis affgiffter, Foernøds „och Schiudtzferds Penge, Berrigthiender, Commissariitolde „och andet burde at needsendes, schulle foraarsages; Mens „at aldting paa alle tider och steder kunde haffue sin til„børlig richtighed.

Angaaende den norske Flaades Udredning med Videre, at forholdes efter Sehesteds och Gieddes af Kongen ratificerede Akkord med Rhederne.

Alt til Forsvarsvæsenet skulde efter Kongens Ordre bekostes af Contributionerne, og Gen. Commissarierne efter rigtige Ordres og Beviser med deres Commissarii Regnskaber alt saadant forklare.

Gen. Commissarierne skulde annamme autoriserede Copier af alle kgl. Ordrer og andre Dokumenter, Forsvaret og Militien vedkommende, samt skriftlig Underretning om Adskilligt den danske Militie og Officerernes Traktement vedkommende; ligeledes fordre Copier af alle Overofficerers Capitulationer og Bestallinger, Regiments- og Esqvadrons-Ruller, autoriserede af Lehnsmændene og Officererne, hvorefter Alting skulde holdes rigtig med Betaling og Afkortning o. s. v.

Af alle Criminalsager skulde affordres autoriserede Copier.

Naar nogen Misforstaaelse opstod mellem Gen. Commissarierne og Officererne eller Andre, skulde det strax tilkjendegives, at der itide kunde raades Bod derpaa; ligesaa, hvis de fandt nogen Vidderværdighed hos en eller anden Standsperson, Officerer eller andre deres Underhavende vedkommende, være sig formedelst Indkvartering, Udskrivning, Mønstring, Skydsfærd eller andet, skulde det strax gives Lehnsmændene tilkjende, og Sehested itide derom advares.

Slotsherrerne skulde correspondere flittigt med Gen. Commissarierne om Militiens Tilstand i deres Lehn.

Gen. Commissarierne maatte ingen Officer antage eller afskaffe uden Sehesteds Ordre, eiheller nogen afbetale eller forlove, uden han havde sin Overofficers og Lehnsherrens Pas, hvorledes han var bleven skilt fra den Afdeling, han tilhørte, og Gen. Commiss. skulde give ham Seddel om hans Fordring eller Afbetaling, hvorefter der maatte gives ham Pas og i Passet indføres, at han rigtig var afbetalt. Ligesaa naar nogen Oberst aftakkedes eller Officer afbetaltes, skulde blandt anden Rigtighed haves i Agt, at Afdelingens Overofficer skulde kvittere paa samme Rulle, hvor alle hans Underhavendes Navne vare indførte, at han fra saadan til saadan Dag paa sig og alle forskrevne efter hans Capitulation var rigtig afbetalt og intet videre end hvad Afregningen ommeldte havde at pretendere; men være skyldig at afbetale hvo noget hos ham eller hans Underhavende havde at søge. I Synderlighed skulde Commiss. advare i Qvartererne, hvor nogen Officer var logeret, at enhver, som noget havde forstrakt, betimelig afregnede med sin Gjæst og indleverede for Commiss. hvad de med Rette havde at fordre, paa det saadant Enhver kunde kortes i hans Afregning, og Ingen noget skee forkort; men hvo som ikke med Advarsel vilde foresee sig selv og indlevere Rigtighed om sin Fordring, før Officererne bleve forlovede, den maatte have Skade for Hjemgjæld.

Da det var at formode, at der mangesteds, hvor Officerer og deres Betjente vare logerede, vilde passere adskilligt Viderværdigt mellem dem og Undersaatterne, som man umuligt strax kunde hjælpe eller faae at vide i saa vidtløftigt et Kongerige, hvor flittigt man end inqvirerede, skulde Gen. Commiss. i Særdeleshed have i Agt, at alt hvad der nogensteds bevistes at være passeret Nogen til Skade, skulde strax tilkjendegives Overofficeren og føres ham til Afkortning efter Bevis, eller straffes efter usandfærdig Klage; eftersom den bedste Maade at forsvare og conservere Riget, hvortil Undersaatternes Affection endelig behøvedes, var, at man ikke ubillig graverede Nogen over hvad der tilkom Enhver aarlig at contribuere. Men Alt skulde holdes i tilbørlig Skik det Bedste muligt, at Ingen noget skete forkort.

Alle Officerer og Krigsbetjente i Akershus og nærmest liggende Lehn Søndenfjelds skulde Commiss. lønne og afbetale. Nordenfjelds skulde det skee ved Lehnsherrerne, som skulde indgive Bevis for Udgiften til Commiss. og modtage Kvittering, hvilke Kvitteringer skulde godtgjøres i K. M.s Renteri, og Commiss. derimod føre be.te Beviser i deres Regnskab og derfor klarere; paa det at Commiss. kunde gjøre et fuldkomment Regnskab for Alt, hvad der blev anvendt paa Militien: og for at Alt med Soldateskens Afbetaling saameget rigtigere kunde haves i Agt, skulde til bestemte Tider tilskikkes Gen. Commiss. et Mandtals Register at confereres med Hoved-Rullen, som Overofficeren over Regimentet eller Esquadronen havde indleveret, paa det man kunde see, om Alle vare tilstede, og, om Nogen fattedes, forhøre nærmere derom.

Bestemmelser om, hvorledes der skulde forholdes, naar nogen af Gen. Commiss. reiste bort.

Gen. Commiss. skulde daglig samles til bestemte Tider paa Commissariathuset for at forrette, hvad der vedkom deres

Embede, hvortil dem skulde bevilges de fornødne Betjente til at holde Rigtighed i deres Bøger med Indtægt og Udgift over Penge, Proviant, Ammunition og Gevær, Antegnelser og Restantser, Kvittantser, Ordrer, Contracter, Capitulationer, Bestallinger, Ruller, Afregninger, Afkortninger og Andet Contributionen og Militien vedkommende, saa at, naar man vilde vide Rigtighed om Noget, det strax uden al Confusion kunde vides og erfares. Anordninger omtales med Hensyn til Betjentene, af hvilke Commissariatskriveren blandt Andet skulde registrere alle Kongens eller derefter Sehesteds Ordrer og forfatte, hvorledes de bleve af Commissarierne efterkommede: de skulde ugentlig gjøre Rede for deres Forretninger, at ikke paa det Sidste enten for meget skulde overlades Betjentene, eller en Del af Commissariatværket ved Efterladenhed skulde forsømmes. Fremdeles skulde der antages en General-Munsterskriver, en Ammunitions-Proviantforvalter samt en Generalgevaldiger.

Nogle nærmere Bestemmelser om Forretningsgangen.

„Och efftersom General Commissarius Niels Lange fast 88
„paa de samme tider, som denne min Instruction effter Kgl. „Ma. Naad. ordre Vnderdanigst bleff forfattet, achtede sig „need til Danmarch, forleden Feigdes Indtegt och udgifft tilbørligen at forklare effter hans udgifuene beuiser sambt „mine ordres indhold, och enda hoes adtschillige Lensmend „effter be.te Niels Langes beretning befandtes stor Vrichtighed „med deris Lehnis Contributioner for de forledene Aaringer „tilbørligen at Clarere sambt adtschillige affkortninger och „udgiffter noget richtiger at forklare, huoromb hans Kgl. „Ma. ochsaa Vnderd. bleff tilschreffuit, be.te Lensmend udi „Norrige, som med noget saadant kunde restere, wed Alworlig „befalning at tilholdes, saadant Allerforderligst at Clarere til „endelig richtighed paa Renteriet, da schulle de tuende „andre Commissarier iche alleniste derudi, Mens udi alt „andet deris sambtliche charge wedkommende søge saadan „richtighed hoes Niels Lange, at det for Kongl. Ma. wed

„dennem sambtlich kunde were forsuarligt, saa at ingen dis-„ordre eller Confusion udi mehrbe[te] Niels Langes frauerelse „med deris charges forwaltung wed nogen Vwidenschab „schulle hendes formedelst adtschillige Documenters med-„tagelse hid til Danmarch, huoraff tilbørlig underretning endelig „burde at efftlades (!), och deroffuer med huer andre betimelig „Confereris til saadan richtighed, som det sig burde baade for „hans Kgl. Ma. tienniste och deris egen interesse.

„Desligeste efflerdi dend halffue part aff Contributionen „Ao. 1646 Naad. bleff befalet at needsendes och paa be-„hørige steder at leffueris och forklaris, huoromb Liden richtig-„hed fra noget Lehn udi Norrige enda war indkommen, „som forklarede huis Leffuerit war, widere end paa Reg.[ab] saa-„meget att were leffuerit och resten med forderlichste at „frembsendes, tilmed efflerdi fra mange Lehne Aldielis intet war „Leffuerit, saa at mand Vmueligt kunde wide, huad dend halffue „part af Contributionen sig kunde bedrage, førend at alle „Lensmend effter ordre och Kgl. Ma. Naad. befalning til-„børligen leffuerede och Clarerede, effter Extract aff Reg.[abr] „och Mandtaller, dend halffue part til fylleste under deris „hand specificerit, som de sielff paa Kongl. Ma. Renterie „achtede at Clarere och forsuare: Da paa det at ingen Con-„fusion udi Indtegt eller udgifft derudoffuer schulle hendes, „førend at dend halffue part saaledes til fylleste war leffuerit, „specificerit och forklarit, schulle Commissarierne were til-„tencht, straxen, naar Pengene bleffue Annammede, førde til „bogs och udi de forordnede Kister needlagde, som hereffter „nærmere schal forklares. At deele dend gandsche Indtegt „udaff alle Indkommende Contributioner, Rostienniste och „Vdschriffningspenge undtagen, udi tuende lige deele, huorudaff „dend eene part med de andre Rigens Indkombster, Kongl. „Ma. Renterie wedkommende, schulle needsendes och wed „Johan Gaarmand paa Commissariernes wegne paa tilbørlige „steder, ligesom Lensmendene det haffde Leffuerit, richtigen „forklares: Och saa snart at richtighed fra alle Lehnene,

„huormeget dend halffue part til fylleste kunde bedrage, war „indkommen, schulle resten efftersendes, ey noget derudaff til „nogen udgifft at anwendes, førend at mand paa dend gandsche „Summa wel war forsichret, paa det at mand, som før er „rørt, iche schulle strax udi begyndelsen geraade udi saadan „Confusion, som iche siden war at rette.

„Och efftersom intet udaff Gielden derudi Riget enten 89
„til officerer eller Kiøbmend, siden at Fredden war sluttet, „formedelst mangel aff Penge haffde kundt betales, widere „end huis udi de offuerbleffuene til Krigens Nødtørfft Ind„kiøbte Wahre kunde were assignerit, och mand enda haffde „daglig offuerløb aff dennem, som ingen middel haffde lengere „at tøffue uden største och yderste disperation: Da schulle „General-Commissarierne betale udaff Rostienniste och udschriff„ningspenge enhuer *pro quota*, indtil at mand omb Schatterne „kunde haffue nogen bedre och wissere richtighed, med for„trøstning til enhuer, at saasnart Contributionen indkomb, de „da efter effnen schulle worde betalede.

„Huis widere kunde gifues occasion til at erindre och „ordinere effter adtschillige occurentier, som tiden och stederne „efftérhaanden kunde gifue anleedning till och iche saa egent„lich paa een tid kunde specificeris, deromb schulle General„Commissarierne, saa ofte fornøden war och noget widere „forrefaldt, betimelig adwahris och udførlig instrueris, sambt „huis de sielff til widere Raadføring eller forrespørgelse „erachtede gaufnligt och fornøden mig at forstendige, det „schulle effter Sagernis beschaffenhed paa Kgl. Ma. wegne „strax tilbørligen resolveris.

„Denne min Vnderd. schrifftlige Instruction til General„Commissarierne udi Norrige, saauit at Rigens defension, „Militiens underholding och Gieldens affleggelse derudi Riget „wedkomb, er effter Naad. Commission til widere Naad. rati„fication dend 1. 8br. 1646 saaledes forfattet och under„schreffuit, huorudaff welbe.[te] General Commissarier dend 27. „nest dereffter en lige Gienpart under deris sambtliche hender

„med derhoes deris sierdelis revers paa dessen efterkom-
„melse mig haffuer tilstillet. Och ere alle forsch.ne Punchter
„Militien wedkommende, saauelsom huis til alle Norges Riges
„Intraders Annammelse och needsendelse effter deromb Kgl.
„Ma. och Rigens Raads gotachtende kunde anrøre, dend 14.
„Jan. 1647 udi høigstbe.te Kgl. Ma. Cantzelie under forbe.te
„Commissariers hender och paateignede revers Vnderd. ind-
„leffuerit och dend 17. nest dereffter Naad. confirmerit och
„mig til effterretning igien tilstillet.

„Derforuden hafuer mehr och høigstbe.te Kgl. Ma. under
„samme Dag och Dato sielff Naad. instruerit och under sin
„Kongl. hand och Seigl fuldkommelig authoriserit welbe.te
„General-Commissarier, samme deris dennem anbefahlede
„charge tilbørligen at forwalte effter forberørte udaff mig
„Vnderd. forfattede och indleffuerede Punchter, med derpaa
„Naad. Slutning, At saadant effter Naad. Commission, ordre
„och Instrux til hans Ma. och sine Rigers tienniste, gaufn och
„goede saaledes war forfattet, huoreffter offtbe.te Commissarier
„sig Vnderd. och hørsommeligst som Kgl. Ma. troe Mend
„och Vndersater schulle wide at rette och forholde, som for-
„suarligt were kunde. Och dersom nogen aff dennem schulle
„hafue betenchning, samme General Commissarii charge effter
„Instructionens indhold sig at paatage, da schulle hand
„saadant mig paa Kgl. Ma. wegne Vfortøffuet giffue til kiende;
„huoreffter ieg strax en anden udi hans sted til Kgl. Ma.
„och Rigets tienniste schulle Constituere och forordne. Och
„huis widere kunde forrefalde at ordinere, deromb haffde
„hans Kgl. Ma. mig Vnderd. wed sierdelis Naad. Instrux
„och ordre forstendiget och befalet, aldting saaledes at lempe
„och dirigere, som ieg til Kgl. Ma. och Rigets tienniste det
„achtede gaufnligst och forsuarligst. Dersom och General-
„Commissarierne schulle befinde een eller anden difficultet udi
„deris Bestillings forwaltung, Da schulle de saadant gifue
„mig tilkiende, saa schulle ieg derpaa resolvere, eller och,
„omb det war aff saa høig Betenchende, da kunde ieg Vnderd.

„deromb advisere, saa wille hans Kgl. Ma. paa min Vnderd. „relation, som Sagernis Beschaffenhed kunde udkreffue, sig „Naad. sielffuer resolvere, huorpaa offtbe.^{te} Commissarier dend „2. Martii Ao. 1647 under deris sambtliche hender och Seigl „sig haffuer schrifftlig reverserit och udi Eeds sted for„plichtet, samme Instruction och Naad. Bestallung udi alle „sine Punchter och articler med Allermueligste flid och wind„schibelighed at effterkomme.

„Sammeledes haffuer høigstbe.^{te} Kgl. Ma. effter mit „Vnderd. schrifftlige Indleg dat. Kiøbenhaufn dend 5. Jan. „1647, At ieg for alle Pengers Indtegt, udgifft och Reg.^{ab} „Naadigst motte forschaanis, schrifftlig resolverit dend 17. „Jan. nest dereffter: At effltersom det mig, udi andre Kgl. „Ma. och Rigets høye och wichtige affaires occuperit, fast „Vlideligt wille falde. Alle Norges Riges Regnschaber sielff „allene til mig at tage, Da haffde hans Kgl. Ma. aff slig „Naad. betenchende och effter min underd. begiering forbe.^{te}
„thrende General-Commissarier Naad. forordnet, som ald 90
„Norriges Riges Indtegt och udgifft schulle oppeberge och „forklare effter dend dennem Naad.^{t} giffuene ordre och schrifft„lige Instrux sambt deromb til mig udgangene Missiues „widere indhold och formelding: At ieg for alle Penges Ind„tegter, Quitantzer, Vdgiffter och Reg.^{abr}, saa nær som aff „mit eget Lehn, Naad.^{t} schulle forschaanis. Dog schulle alle „forschreffne Commissariers Quitantzer paa Aggershuus „føres til Bogs, at ieg omb deris Indtegt kunde hafue „richtighed. huoreffter de Aarligen schulle schifftes til, sielff „eengang hidneeder at forreigse, her ald deris Indtegt och „udgifft paa behørige steder effter ordre at Clarere, dat. „Kiøbenhaufn dend 9. Jan. 1647: huoromb widere och omb„stendtliger udi dend Puncht omb Rigens Regenschaber her„effter schall ombmeldes.

Da Kongen af Sehesteds skriftlige Memorial havde erfaret, at det vilde falde Almuen besværligt at betale Udskrivningspengene samt de to andre i Herredagene paabudne

Skattearter, og at disse Paalæg i Længden vilde foraarsage mere Skade, end Indkomsten kunde gavne, befalede han den 19de Januar, at Skydsfærds- og Udskrivningspenge skulde afskaffes, og at mod sidstnævnte Paalægs Forskaansel alle Regimenter skulde forstærkes af den bedste Ungdom over det hele Rige. Samtidig fik Sehested Befaling til at forhandle med Marsilierne om Oprettelsen af et Tøihus i Christiania og en Reberbane paa et beleiligt Sted Søndenfjelds. samt at forskrive Haandværkere til at gjøre alleslags Armatur.

Den 3die Marts tilstillede Kongen ham en skriftlig Designation om Hærordningen — Regimenternes Styrke og Fordeling, Knegtenes Exercering ved skiftevis at ligge i Garnison o. s. v.

Den 2den Mai fik Marsken, Admiralen, Cantsleren og Sehested Befaling til at tage Bekostningen til Hofstaten, Flaaden og Militien under Overveielse — og skulde der gjøres Overslag over Beløbet af de norske Skatter, hvad deraf vilde medgaae til Militien, samt hvorledes Gjælden bedst kunde aflægges.

91 „Huorpaa ieg mig vnderd.ten udimoed hans Kgl. Ma. och „sambtliche Danmarches Riges Raad, effter alle forberørte „Kongl. ordres, Missiuer och handschriffuelser, belangende „Militien och Defensionen sambt Gieldens affleggelse udi Nor„rige udførlig schrifftlig hafuer erklerit och derpaa indleffuerit „fire specificerede offuerslaug, hands Kong. Maj. och Rigens „Raad til nærmere betenchende och resolution; Vdaff huilche „det første Offuerslaug dat. dend 6. Maii sig beløb paa alle „de otte Regimenter sambt dertil hørige officerer och Krigs „betiendte, guarnisoner, Festninger. Schantzer, Ammunition och „vivres. Materialier, huseromb och Redschab til Bryggen och „Bagen, Tøighusets och andre biugningers underholding „offuer det heele Rige, med sambt dend fierde part aff Giel„den udi fire Aar aldielis at afflegges, Nemblich: Vdi det „første Aar femb gang hundret tou och halffierdesindstiuge„tusinde, femb hundrede och Otte Rixdr., och udi threi nest-

„følgende Aar Aarlig fire maal hundret en och halfffembte-
„sindstiugetusinde, Ni hundrede femb och halffierdesindstiuge
„Rixdr: Och effter de fire Aars forløb Aarlig Threi maal hundret
„fire och firesindstiugetusinde, Ni hundret fire och Threisinds-
„tiuge Rdr. Det andet och neste offuerslaug dat. dend 12.
„Maii beløb det første Aar effter adtschillige affkortninger
„paa Militiens och defensionens Aarlige bekostning Threi
„maal hundret en och halffierdesindstiugetusinde, et hundret
„Siuff och thiuge: och siden udi huert aff de Threi nest-
„følgende Aar Threj maal hundret och Threduffue tusinde, otte
„hundrede en och Threisindstiuge: Och effter de fire Aars
„forlob Thou maal hundret Threiochtiugetusind otte hundrede
„och halfftreisindstiuge Rdlr. Det Thredie offuerslaug dat.
„dend 15. Maii beløb det første Aar effter widere affkort-
„ninger Threi maal hundret fire och threduffue tusind, Ni
„hundret, Ni och halffembtesindstiuge Dr., och siden udi threi
„nestfølgende Aar Aarlig Thou maal hundrede fire och half-
„fembtesindstiuge tusind Siuff hundret Threi och threduffue,
„och effter de fire Aars forløb It hundrede Siuff och firesinds-
„tiuge tusinde Siuff hundrede tou och tiuge Rdr. Det fierde
„och sidste Offuerslaug dat. 18. Maii, Naar alle de femb
„regimendter langs Siøekandten udi freds tid bleffue affschaffde, 92
„med alle dessen officerer, guarnisoner och Magatziner, saa at
„aldielis ingen defensionswerch der bleff Rettet, beløb paa
„de Threi Regimendter langs Grentzerne fra Bahuus til Thrund-
„hiemb, effter samme offuerslaugs Specification paa fire Aars
„tid, det første Aar Thou maal hundret en och førgetiuge
„tusind, et hundrede threi och tiuge Rixdr., och siden udi
„threi Aar tou maal hundret threi och threduffue tusinde, ethun-
„drede Threi och tiuge: Och effter de fire Aars forløb Et hun-
„drede Sex och thiuge tusind Et hundrede och Tholff Rixdr.

„Och efftersom ieg underd. udi forberørte offuerslaug
„haffuer effter Rigens Raadtz annoedning søgt at forringe
„dend Aarlig udgifft och bekostning udi Norrige det aller
„meeste muligt, effter de paabødne Schatters Indtegt, med

„Vnderd. forslaug, at mand paa nogle Aars tid holdt inde „med guarnisonerne paa nogle steder moed Siøekandten. och „huor de mindre giordes fornøden end udimoed Grentzerne, „indtill at Gielden war affbetalt, paa det mand siden desto „bedre, naar Riget och Vndersaterne kunde komme noget „bedre for sig at Contribuere, ochsaa effterhanden kunde „rette militien saa forsuarlig, som det sig burde; effterdi mand „ellers Aar efter anden komb dybere och dybere udi Gield, „och aldrig kunde rette nogen wisse Statum eller defension „derudi Riget, meget mindre samble it Capital aff Schatterne „och dend goeduillige Contribution, at bruges, naar fornøden „giordes: Och endog effter alle forsch^ne^ Offuerslaug udi „dette sidste war affkortet Threi hundrede en och treduffue „tusind, fire hundrede firesindstiuge och tou Rixdr., saa kunde „dog alle Rigens Schatter, som udi Norrige ware paabødne, „iche nær forslaa til dend ordinarie Aarlig udgifft, dersom „Gielden udi fire Aar endelig schulle haffue werit afflagt, och „Militien langs Grentzerne forsuarlig anrettet. Huorforre „endelig hafuer werit fornøden at prolongere Rigens Gield, „udi otte Aar at betales, saa at det første Aars udgifft med „dend ottende part aff gielden beløb effter ald affkortning „Et hundret Siuff och firesindstiuge tusind, Sex hundret och „atten Rixdr., och siden Aarligen udi Siuff Aar Et hundret „Ni och halffierdsindstiuge tusinde Sex hundrede och atten „Rdr.. Och effter de otte Aars forløb Et hundret Sex och „tiuge tusind Et hundrede och tholff Rixdr., huilchet war det „nøyeste offuerslaug, som til hands Kgl. Ma. och Danmarches „Riges Raads nærmere betenchende och resolution Ieg „vnderd. wille haffue remitterit, omb aldting dereffter „schulle stilles udi Werch, eller noget deraff forandris; huor- „effter ieg mig plichtschiuldigen udi ald Vnderdanighed schulle „wide at rette: Allene begierdtes underd.. at Contributionerne „derudi Riget saalenge deroppe motte forbliffue til samme „Riges nøduendige och forsuarlige defension, indtil at fest- „ningerne och Magatzinerne med guarnisonerne och anden

„fornødenhed, som derudi fandtes specificerit, war bragt och „sat ret udi Lauffue, och dend wisse foraccorderede Gield, „effter min paa Kgl. Ma. och Rigets wegne udgifuene hand „och Seigl, motte affbetales: thi dersom anderledes scheede, „och mig iche forondtes middel, saadan Werch ret at fun„dere och tilbørlig underholde, da war min vnderd[ten] erkle„ring, at ieg aldrig wille haffue noget med Militien at bestille, „meget mindre til Rigens defension och huis derudaff kunde „dependere noget at Suare. Mens huis mindre bleff bewil„liget, end Contributionerne kunde bedrage, det aarligen at „motte anwendes till Gielden at affbetale, førend noget widere „forretoegis, effterdi ieg ellers, som før bleff rørt, komb „dybere och dybere udi Gield Aar effter anden och aldrig „siden kunde Redde mig derud, Mens impegnerede och satte „udi stick baade Æhre och Welferdt, med Rigets største „hassard och fahre: Mens alle de andre Rigens Middeler aff „Cronens och Commissarii Toldene, Lehnenis affgiffter och „Bergwerchstiender sambt andet, huis pleyede at needsendes „til dette Riges fornødenhed, det schulle paa wisse tider „effter forrige Naad. ordre wed de forordnede Commissarier „aldielis Vrørt needsendes och paa sine tilbørlige steder med „richtig Reg[ab] forklaris. Huorpaa ieg Vnderd[t] begierede „Naadigst resolution.

Af disse Overslag blev det sidste antaget, og det tillodes, at Contributionerne bleve i Norge; Kongens Brev herom af 23de Mai er gjengivet. For at disse Sager ikke i Tidens Løb for Mangel af Protokol skulde gaae i Glemme, blev efter Sehesteds Begæring derpaa tegnet af tre Rigsraader, at saadant i Raadstuen for godt var bleven anseet.

Den 2den Juni udgik kongeligt Brev om Skatterne, hvori det bevilgedes, at disse samtlige maatte forblive i Landet, til Gjælden var afbetalt og Militien indrettet efter den sidste Ordre. Med Hensyn til det hvervede Rytteri, skulde Sehested, hvis han ikke saa snart kunde aftakke det, handle med Kjøbstæderne om dets Underholdning. Hvad videre af Stæn-

derne, end der allerede var bevilget, kunde blive samtykt at udgives, det skulde han deri Riget proponere og tilbørligen lade effectuere. Og eftersom saadant var henseet til en vis Anordning i Alt at maatte continuerlig holdes over det hele Rige, uden videre Forespørgen i et og Andet, som mere forvildede Meningen end befordrede K. M. og Kronens Tjeneste: Almuen ogsaa til liden Baade; da skulde hver Lehnsmand rette sig derefter og tilholde alle Andre, som vare udi hans Lehn, at de sig ogsaa derefter holdt, med mindre at noget særdeles Tilfald udi Et eller Andet kunde behøve særdeles Raad og Betænkende, hvorom han da havde at søge Sehested, som da endelig kunde remittere Sagen til Kongen.

Ved Brev af 12te Juni gav Kongen ham herefter som i Feiden fuldkommen Commando over Officererne og saadan Direction over Militien, som han agtede bedst og K. M. og Riget tjenligst. Sammesteds Ordre om nogle militaire Forhold.

Den 27de modtog han Kongens Bestemmelser med Hensyn til adskillige unge Herremænd, som ønskede at gaae i fremmed Krigstjeneste.

95 „Dend 27de Junii strax effter min opkombst udi Norrige „haffuer ieg Vnderdt beflittet mig. Alle forberørte Naadte „ordres, Missiuer och Obnebreffue at stille tillbørligen udi „Werch, och fornemblich at lempe dend Aarlige udgifft til „militien och Gielden derudi Riget effter Indtegten aff de „paabødne Schatter, som iche nær kunde forslaa til det „allerringeste offuerslaug, herneden bleff leffuerit, naar Gielden „endschiønt paa otte Aars tid bleff prolongerit, och derforre „straxen reducerit och afftachet, baade wed festningerne, „guarnisonerne och Regimendterne, adtschillige officerer och „Krigsbetiente til hest och foeds, saauit samme tid haffuer „werit mueligt och med nogen maneer schee kunde, effter „mine deromb serdelis ordre, baade til gouverneurene och „Commissarierne, huorledes med aldting schulle forholdes,

„indtil ieg efftherhanden enda widere kunde forringe udgifften „paa een eller anden steder, huor mindst bekostning war „fornøden; som Aar effter anden ochsaa er scheet och her„effter schal ombmeldes, indtil det wed sierdelis Regen„schaber tilbørligen kand forklares, och derudaff erfahres, „huorledes med aldting er forholdt til sparsomhed det meeste „mueligt.

„Och efftersom hans Kongl. Ma. wed tuende sine Naad[te] „handschriffuelser, dend eene sub dato dend 12. Xbr. 1646 „aff Kiøbenhaufn, dend anden sub dato Rosenborrig den 3. „Martii 1647, paa min Vnderd[te] schrifftlige begiering omb „officerernis tractament udi fredstid udi Norrige, Naad[t] re„solverede: At ieg Vnderd[t] paa hans Ma. wegne schulle „Capitulere med enhuer, som ieg best kunde, til widere an„ordning och ratification udaff hans Kgl. Ma. sielff; Och „dersom nogen war, som sig med saadan gage udi fredstid „iche wille lade nøye, dend schulle ieg strax afftacke och „meddiele rest Zeddel paa hans fordring; Mens udi feigdetid „wille hands Kgl. Ma. forunde enhuer den samme tractament, „som andre officerer bleff bewilliget: Huilchet ieg General „Commissarierne sambt alle officererne derudi Riget haffde „at forstendige och mig med dennem dereffter Rette; Saa „haffuer ieg Vnderd[ten] med alle officerer och Militiens be„tiendte udi Norrige omb deris Aarlig gage och tractament „udi ringeste maader Capitulerit, och derpaa richtig designa„tion hands Kgl. Ma. tilstillet, som dend Naad[t] hafuer rati„ficerit; Och endog wel hafuer siuntes, at Regimenternis „Aarlige bekostning udi Norrige schulle offuergaa dend tracta„ment, som officererne hafuer herudi Riget, saa schal det dog „befindes, effter samme Norsche Capitulation, at paa it Re„gimente aff lige mange Compagnier och med lige offuer och „under officerer tilbørligen forsiunet bekostningen Aarlig „kommer ringere, som Regenschaberne och affreigningerne best „kand udwise.

Men for at Almuen lettere kunde betale Skatterne til Militien og Gjælden, bad Sehested Kongen, at han foruden den tilstaaede Forskaansel af Skydsfærds- og Udskrivningspenge ogsaa vilde eftergive den den ene Daler Fornødspenge samt Tiende-Fisk, hvorover den næsten allevegne høilig besværede sig; saa ingen andre Skatter end den aarlige 6 Daler Skat maatte paabydes; hvilket blev samtykt. Ved Brev af 5te Jan. 1648 ophævede Kongen disse Paabud og gav sammesteds Befalinger med Hensyn til 6 Daler Skattens Ligning og Oppebørsel.

96 „Och war dette det sidste paabud, dend Sal^{e} herre „høyloffl. Ihukommelse paa Militien och defensionen sambt Giel„dens afleggelse och Schatternis Aarlig udgifft udi Norge til „mig underd. hafuer Naad^{t} udsted, med sierdelis Naad^{t} ordre, „at saasnart aldting war bragt udi Lauffue, ieg da til nær„mere underretning underd^{t} schulle forføye mig need. effter „deromb høigstbe^{te} Salige herris Naad^{ten} handschriffuelses „widere indhold.

„Mens efftersom dend Salige herre strax dereffter, och „førend ieg komb need, wed Døden bleff henrycht, och ieg „Vnderd. intet widere uden ordre understoed mig udi Norge „at forrette, Mens offuerbødig at forklare for Danmarches „Riges høywise Raad med richtige schrifftlige ordres och „alle tilhørende Documenter alt, huis ieg Vnderd^{ten} fra be„gyndelsen af min charge til samme dag udi Norrige paa „Kgl. Ma. wegne haffde befahlet och forrettet, Adtschillig „Vfunderit Snack til Grundtlig affbeuisning; Da hafuer ieg „Vnderd^{ten} wed it udførligt schrifftligt Indleg, Punchtwis for„fattet under min hand. Giort Danmarches Riges høywise „Raad tilbørlig underretning omb alt, huis ieg underd^{t} for„meenede aff nogen importantz. min tienniste och administra„tion derudi Riget wedkommende, effter huis mig underd^{t} „udaff hans Kgl. Ma. høyloffl. Ihukommelse, enten wed „Missiuer udaff Cantzeliet eller Naad^{te} handschriffuelser, tid

„effter anden Naad. war befalet. med tiennistlig erindring, at „motte førend min opreisse til Norrige erlange de goede her-„rers udførlig och ombstendtlich schrifftlig resolution, mig til „nærmere och bedre Vnderretning udi min charges forwaltung „och tilbørlige administration, effter høigstbe[te] Salige herris „høyloffl. Ihukommelse Naad[te] schrifftlige Instruction udaff „Cantzeliet, saauelsom med hans Ma. egen hand, och derpaa „min afflagte Eed dend 31. Maii 1646. Vdaff huilchet „schrifftlig Indleg thrende ligliudende Gienparter under min „egen hand, det eene til Rigens hoffmester formedelst adt-„schilligt Renteriet och Cronens Indkombst wedkommende. „det andet til Hr. Cantzeler her Christian Thomassen, for-„medelst adtschillige udstedde ordres och Missiuer, Och det „Thredie til Rigens Admiral, formedelst adtschilligt, udi feigden „och hannem allene best beuist udi Norrige war Passerit; 97
„ere Ao. 1648 dend 11. Maii offuerleffuerede, effter at „det første Indleg for Danmarches Riges Raad, som dend „tid ware der tilstede, udi Raadstuen war bleffuen oplest, „och nogle Poster resolverit, som hereffter schall ombmeldes: „Och endog at meget derudi blant kunde siunes Vfornøden „her widere at erindre, end samme tid er scheet, fornemblich „huis militien och Gieldens affleggelse udi Norrige, som denne „min beretning sierdelis er henseet til, iche egentlich monne „wedkomme, Saa formoeder ieg dog Vnderd[ten], at Eders Kongl. „Ma. och de goede herrer Rigens Raad iche Kedes wed at „fornemme dend rette Grund och Meening, udaff huis samme „tid bleff indleffuerit, efftcrdi ieg hoes de fleeste, som deromb „Lidet weed, maa høre saa meget ilde alle wegne ude paa „Landet, for huis ieg udi Norrige paa Kongl. Ma. wegne „och effter Naad[t] ordre, fornemblich Rigets defension och „Indkombsten angaaende, Vnderd[t] troelig haffuer forrettet, „huoromb ieg dog udførliger paa andre tider mig schal er-„klere och her allene Extrahere dend korteste Meening udaf „huis mit schrifftlig Indleg meldede.

Den derefter følgende Gjengivelse af den S. 58 meddelte Memorial udelades, med Undtagelse af efterfølgende Stykke, hvor nogle Ord have Hensyn til Tiden, da der tales:

99 „Och efftersom ieg Vgierne haffde fornommen, huorledes
„at nogle udiblant Stenderne herudi Riget formeenede, ingen
„richtig Reg^{ab} for Norges Riges Indkombst aff alleslags
„oppebørsel at schee herneden; Da haffde ieg iche kundt gaa
„forbi, de goede herrer Rigens Raad derudi tilbørligen at
„underrette, At ieg Vnderd^{t} for de femb første Aar, ieg
„haffde betient Stattholders charge derudi Riget, haffde udaff
„Rente - Cammerit och Kongl. Ma. høyloffl. Ihukommelse
„nøyachtig Quitantziarum paa nogle mange tønder Guld, saa-
„uelsom och richtig Quitantz for det neste och Siette Aar,
„saa at ieg aldielis intet war bleffuen Cronen schyldig, enten
„for, udi eller effter Krigen, At det ioe med aldting haffde
„sin tilbørlig richtighed, uden widere mangel eller Restantz:
„Och kunde udaff General Commissarii Reg^{abr}, som dend tid
„offuer Aar och dag siden Ao. 1647 haffde werit ind-
„leffuerit, nærmere erfahres, omb der giordes richtig Reg^{ab} for
„oppebørselen udi Norrige til dend ringeste schilling och
„scherff, eller omb derudi fantes nogen faute; Saa at ieg
„underd^{en} wist formoedede, for mit Naad^{t} mig betroede Lehn
„at hafue udi alle maader giort saa goed Reede och Reg^{ab}
„som nogen anden Lensmand deroppe eller herneden, och
„nest Guds hielp dereffter achtede at giøre, for huis mig
„Naad^{t} war betroet, enten sielffuer underd^{t} at Suare till,
„eller med andre at haffue tilbørlig indseende; Desligeste
„haffde ieg min Quitantziarum for begge de forrige Lehne,
„Thranekier och Bahuus, saauelsom och for alle de Penge,
„ieg vnderd^{t} haffde forwaltet paa adtschillige Reiser uden
„Riget, baade Gesantuis och ellers, til store och anseelige
„Summer, saa at ingen sig udi nogen maader paa mine
„Reg^{abr}, enten udi Danmarch eller Norrige, inden eller uden
„Rigerne, schulle kunde haffue Aarsag at besuerge, som ieg
„endnu formoeder til denne dag at schal befindes med ald

„tilbørlig richtighed, effterdi ieg Vnderd[t] er bleffuen saa „meget wel afflagt. at ieg dermed wel kand fornøyes. uden noget „at indeholde aff Cronens Indkombst Vclarerit; Och war „bedre, at en part, som offuer min forwaltung saameget gierne „discurerer, wille tage deris eget Wahre och sielff giøre „Reede och richtighed for, huis de haffuer at Suare til. huor„omb ieg mig Lidet bekømbrer.

18. „Och efftersom Kongl. Ma. høyloffl. Ihukommelse, „baade wed Missiuer och handschriffuelser, først til Rigens „Admiral och mig, dernest Cantzler Jens Bielche och mig, „och siden wed en Alworlig schriffuelse til mig allene. „Naad[t] haffde befahlet och vrgerit adtschillig forandring „med Lehnenis wisse och Vwisse, sambt dend til Ber„gen herredage sidst paabødne Rostienniste aff alle Leh„nene udi Norge, at schulle reduceris och Summeris til en „Aarlig wisse affgifft, effter dend schrifftlig befalning, Rente„mesterne deromb bleff tilstillet sub dato Rosenborrig dend „7. Maii Ao. 1647, Och deris Vnderd[te] forretning sub „dato Kiøbenhaufn dend 10. Junii under begge deris hender. „som ieg siden motte høre ilde for, ligesom ieg haffde søgt „det, som mig intet wedkomb, Cronen til ringe baade. Mens „andre til større schade, huilchet ieg med bedre fundament „anderledes kand beuise; och derfor udi samme Indleg for „Danmarckes Riges Raad dend 11. Maii 1648 schrifftlig be„giert. at ieg de goede herrer deromb motte Ret informere, „Paa det ieg Vnderd[ten]. saauit Rostiennistepengene angich, „som til Landkisten udi Norge med anden goeduillig Contri„bution udi fredstid war bleffuen deputerit. kunde wide mig „at rette: Thi huad dend anden Rigens Indkombst aff Tholde, „affgiffter och andet angich, som en tidlang pleyede at „leffueris paa Aggershuus och derfra hiid needsendes och „paa tilbørlige steder forklaris, deromb haffde ieg serdielis „Naad[t] ordre, huer lensmand sielff at schulle Clarere.

. . . .

. . . .

100 24. „Belangende de fire offuerslaug. som Ao. 47 dend
„18. Maii offuer Militiens bekostning och Gieldens affleggelse
101 „udi Norge for Danmarches Riges høywise Raad udaff mig
„Vnderd^{ten} ware indleffuerede, huorudaff det fierde och
„ringeste aff Kongl. Ma. høyloffl. Ihukommelse dend 23. nest
„dereffter Naad^{t} war bleffuen ratificerit och aff Thrende aff
„Rigens Raad dend 28. attesterit, at saaledes udi Raadstuen
„war blefuen for got anseet: Da endog at ieg, som før er
„rørt, strax effter min opkombst udi Norrige dend 27. Junii
„1647 med de forordnede General Commissarier Vnderd^{t}
„hafuer søgt at lempe Vdgifften effter de bewilgede Schatters
„Indtegter, paa det at gielden desto snarere kunde worde
„afflagt, dette Rige til undsetning. Och derforre allewegne
„wed Festningerne, guarnisonerne och Regimendterne, sambt
„alle andre Krigsbetiente til hest och foedtz, reformerit,
„afftacket och Casserit, saauit mueligt schee kunde. saa
„haffuer ieg dog befundet, at det med Gieldens affleggelse
„meget langsomb wille tilgaa. med mindre at dend ordinarie
„udgifft paa defensionen derudi Riget noget meere bleff for-
„ringet; Huorforre ieg Ao. 1648 dend 11. Maii. tillige med
„forberørte Punchter omb Norges Riges administration, hafuer
„indleffuerit en kort forklaring til Danmarches Riges høywise
„Raad. huorledes mig Vnderd^{t} siunedes, at udgifften udimoed
„Indtegten best kunde efterhaanden modereris, saa at de
„thrende Regimenter langs Grentzerne och de ordinarie
„guarnisoner med fornøden officerer och Krigsbetiente, sambt
„andet dertil hørendes, nogenledes udi fredstid kunde forsiunes
„och Aarligen underholdes, foruden huis aff Schatterne til
„Gielden kunde erøffres: Och paa det saadant desto klarere
„med fundament kunde remonstreris. Da haffuer ieg Vnderd^{t}
„Indleffuerit nogle Vngefehrlige offuerslaug paa dend ordi-
„narie Aarlig udgifft. huormeget dend siden Ao. 1647 war
„bleffuen forringet, och huad dend Aarlig Indtegt aff Schatterne
„derudimoed sig kunde bedrage, sambt huormeget siden
„Krigen udaf Gielden war betalet, och huor meget der enda

„Resterede, foruden Sølffs forstrechning udimoed Cronens „Goedtzes Pantsettelse, och huis aff Tholdene och anden „Cronens Indkombst, formedelst at Rigens Contribution iche „haffde kundt tilstrecke, udimidlertid Krigen Wahrede, war „bleffuen Laant och aff Kgl. Ma. høyloffl. Ihukommelse „Naad[t] bewilget at gotgiøres, med Vnderd[t] forslaug och „Vngeferlig Specification, huorledes ieg enda widere formee-„nede att forringe dend ordinarie Aarlige udgifft, saa at „dend Resterende Gield effter saadan reduction paa femb „Aars tid kunde betales, bereignet fra 1mo Maii Ao. 1648 „til Ao. 1653. Och huis aff Cronens godtz til samme Gields „affleggelse Naad[t] bleff bewilliget at udlegges, det kunde „effter richtig offuerslaug och liquidation paa Gield och „Goedtz, huormeget det udi alt sig kunde bedrage, naar „taxten først war sat, och godtzet enhuer war blefuen til-„dielt, sambt huis udaff Schatterne derudimoed kunde worde „needsendt, tilbørligen forklaris och Lensmendene Naad[t] an-„befahles, huor saadan goedtz bleff udlagt, derfor att giøre „richtighed, det Pantsatte goedtz Vmeent, som iche fra „Lehnene kunde mistes, Mens aff Schatterne efftерhanden „schulle indløses, ey heller huis Goedtz, som nogen deris „Liffs tid war bebreffuit eller udi andre maader Naad[t] for-„lehnit, effterdi dett iche kunde følge dennem, som det bleff „Vdlagt till, førend tiden och breffuene ware expirerit; „huilchet strax hereffter udi dend forklaring offuer ald „forsch[ne] Goedtzes udleg, med huis derudi kand were for-„nøden at erindre, udførlig och ombstendtlig schall worde „Specificerit; Och war dette derhoes at Considerere, som „dend tid ochsaa bleff erindret, at huis paa officererne til „hest och dennem, som haffde Wardtgeldt, schulle Spahres „och mesnageris, saadant neppelig at kunde schee det „første Aar, Mens deris Resterende Gage dennem effter-„handen at betales och siden med Goed maneer afftachis, „Efftersom hans Kgl. Ma. høyloffl. Ihukommelse saadant „kort tilforne Naad[t] hafde bewilget. Ellers bleff det heele

„Riges tilstand och alle Stenders Wilckor udi samme mit „Vnderd[t] Indleg for Danmarches Riges Raad kortelig til-„kiende gifuet och udi Cantzeliet Indleffuerit, Des Leilighed „deraff kand erfahres.

„Och paa det Eders Kong. Ma. och Danmarches Riges „Høigwise Raad Vnderd[t] maa erindres, omb huis mig „underd[ten] siden dend tid Naad[t] er befahlet, Rigets defen-„sion wedkommende, Were sig med Schatters oppebørsel, „Indtegt. Vdgifft och Reg[ab], sambt huis forlindring och for-„andring derudi er scheet, Desligeste omb Gieldens for-„teignelse och affleggelse, Adtschillig Cronens Goedtzes „Pantsettelse, Indløsning eller affhendelse til forsch[ne] Rigens „Gield, med Schatternis needsendelse derudimoed, och huor-„for saadant igien er blefuen Contramanderit, sambt huor-„ledes Goedtzet er fordeelt blant dennem, som haffuer at „fordre: Item huorledes atschillige udgiffter och bekostninger „udi fredstid ere bleffuene afschaffede wed denne sidste „Naad[t] anbefahlede reduction paa militien udi Norrige til „Threisindtztiuge Tusinde Rixdr.s Aarlig bekostning udi „fredstid, med andet meere samme Riges Nøduendige defen-„sion wedkommende: Da er dermed saaledes beschaffet:

Ao. 1648 den 24de Mai bekræftedes de af Chr. den 4de paa Defensionsskibene udstedte Privilegier, dog saaledes at intet foretoges imod den sidste med Nederlandene oprettede Traktat.

Den 30te Mai Befaling med Hensyn til de udskrevne Knegtes Bortløben.

Den 31te Mai blev det Sehested befalet til Gjældens Aflæggelse at sælge Kronens Godser, Giedske, Vernøe Kloster, Nygaard, Wremb og Aaby paa visse Vilkaar, som nævnes; og naar Giedske, Wremb og Aaby vare solgte, skulde han sende saameget af Skatterne til Danmark, som han for forn[te] Gods havde oppebaaret; men ang. Vernøe Kloster og Nygaards Gods, hvormed Sigvart Gabrielsen var forlehnet for Livstid, skulde han efter Taxten lade anslaae, hvormeget

det kunde beløbe sig til, og efter hans Død annamme samme Gods i sin Fordring hos Kronen, med mindre han kunde accordere med ham om strax at afstaae det mod en vis Sum aarlig af Skatterne.

Og da i Feiden adskilligt Krongods efter kgl. Bef. var bleven pantsat mod Forstrækning, og en Del igjen ved Skatterne indløst, dog det meste endnu udestaaende, efter Naad. Commission til Sehested af 30te Marts 1645, 23te April 1646, 3die Mai 1646 og 11te Juni 1647, samt Missiver til Lehnsmændene, og han i 1648 forespurgte, hvorledes med det udestaaende Gods skulde forholdes, om det skulde indløses eller udlægges til dem, som havde det i Pant, og om, hvad det sig mere kunde bedrage, end det første Gang var pantsat for, skulde udlægges til den øvrige Gjæld: da blev ham 1ste Juni 1648 svaret, at be^{te} Gods skulde sælges til dem, som havde det i Pant — Vilkaarene nævnes — og hvad det blev taxeret og solgt for over det, det var udsat for, skulde være bevilget til Gjældens Aflæggelse.

Den 12te Juni blev befalet, at afgangne Fru Giørild Fadersdatters Gods skulde sælges til Afbetaling af Gjælden, og hvis Sehested ønskede noget af samme Gods i sin Fordring hos Kronen, da skulde Jens Bielke, Vincents Bildt, Ove Bielke og Børge Juel til ham udlægge deraf saa meget, han begærede, efter den Taxt, hvorefter Godset var befalet at afhændes til Rigets andre Creditorer, hvilket skulde kortes ham i hans Fordring og forklares paa Rentekammeret.

Den 14de Juni Befaling angaaende Anordning af Commissarier til at besigtige og taxere det pantsatte Krongods.

„Efter alle forsch^{ne} Naad^{te} ordres sambt derpaa wisse 103
„underschreffuene taxt er det beuilgede Godtz udi Norge aff
„wisse Commissarier louligen blefuen besichtiget, udi hart korn
„reducerit och effter huert stedtz leilighed udi dyreste maader
„æstimerit effter forsch^{ne} taxt, som forrige Kongelige Commis-
„sarier, Nemblich Stadtholder Jens Juel, Cantzeler Jens Bielche
„och Gunde Lange, udi dend Keiserlige Krig underd^{t} schrifft-

„lig haffde forfattet. och dend tid Naad^{t} bleff Confirmerit,
„saauelsom nu igien aff de tilstede wehrende Rigens Raad
„udi Eders Kgl. Ma. Naufn dend 17. Junii 1648 Naad^{t}
„befalet at effterfølges, saauit huert sted och huert slags
„landschyld Sønden eller Nordenfields kunde were Gemes, des
„forretning effterhanden udi Eders Kongl. Ma. Cantzelie til
„widere Naad^{t} ratification med alle tilhørende documenter
„Vnderd^{t} er bleffuen indleffuerit: Mens at Schatternis need-
„sendelse wed anden Naadigst ordre er blefuen Contramanderit,
„tiener dette Vnderd^{t} til underretning: 1. At en stor deel
„aff samme Goedtz, som til Gielden Naad. bleff bewilliget,
104 „er andre bebreffuit och forlehnit, och iche førend effter
„wisse tid kand følge til dennem, som det er udlagt: til med
„at mange lensmend, for lehnenis beleilighed schyld, omb
„det Pantsatte Goeds at løses Vnderd^{t} hafuer anholdt och
„effter Naad^{t} Commission saadant wed deris lehnis Schatter
„effterhanden haffuer indløst: Desligeste at Schatternis Aarlig
„Indtegt til dend ordinarie wisse udgifft paa Mlitien och en
„deel aff Gielden, effter derpaa Vngeferlig offuerslaug och
„liquidation udimoed huert andet, er befunden saa meget
„ringe, At det Vmueligt kunde forslaa udi mange Aar at
„effterkommes: thi ombskiønt at Schatten udi Norge samme
„tid war sat paa Sex Rixdaler udaf huer fuldgaard, och
„halfue och Øde a l'advenant, saa beløb dend iche
„nær udimoed Sex Eenfegte Schatter, effter en daler huer
„Schatt at reigne, som Ao. 1646 udi Raadstuen bleff be-
„reignet, At Schatten effter Sexdaler Aarligen paa huer en
„Gaard til nogle tønder Guld sig kunde bedrage; for-
„meenendes en Anseenlig hielp til dette Riges fornødenhed
„at kunde derudaff needsendes. Thilmed bleffue alle Odels-
„gaarder, tillige med de andre Cronens och Leilendings-
„gaarder, Summerit och anslagen for dend Sexdrs. Schatt,
„huilchet udi Schatte Registerit differerer nogle tusinde
„gaarder udimoed det offuerslaug, aff Renteriet bleff leffuerit
„paa Gaardenis antal udi Norrige: Och kand for^{ne} Sexdalers

„Schatt neppelig beløbe halffierde Eenfecht Schatter, for-
„medelst Gaardenis reduction och Ligning effter Landschyld
„och beleilighed dend eene med dend anden; Thilmed saa
„reignes halffue gaarder allene for halffue gaarder, huor de
„tilforne offte haffuer Schattet for heele gaarder; dog at de
„største och beste gaarder kommer de mindste och ringeste
„tilhielp, effter legsmendenis settelse. Kiøbsteds, Capittels
„och Preste Schatterne haffuer ey heller werit meere
„end Threjfechte, och Odels Bønder gifuer ingen Schatt,
„huor de sielff besidder gaardene, widere end en Lei-
„lending. Derforuden er paa adtschillige tider, effter
„Vndersaternis begiering sambt derpaa Naad[t] Commission
„och lensmendenis erklering, adtschillige Affslaug udi Schat-
„terne Naad[t] blefuen bewilliget, saa at strax det samme
„Aar, som noget aff Schatten schulle werit needsendt ud-
„imoed det bewilgede Gotzes udleg, er Schatten offuer det
„heele Rige bleffuen reducerit och forlindret fra Sex til Fire
„daler paa huer en gaard, som differerer en tredie deel. for-
„uden alle forberørte ombstendigheder, som haffuer foraar-
„saget dend forandring, at Contributionen udi alt effter fire
„Rixdr. paa huer en gaard, med huis ellers udi andre maader
„till Norges Riges defension och Gieldens affleggelse
„Naad[t] er paabøden, neppelig Ethundrede tusind daler sig
„Aarligen kand bedrage: Fornemblich er denne Aarsag. at
„mand iche udaff Schatterne isteden for det bewilgede
„Goedtzes Vdleg noget haffuer kundt needsende formedelst
„de stor Indwisninger, som herneden fra er scheet, deroppe
„at betales: huilche langt offuergaar dend Sum, som alt
„forsch[ne] goedtz er blefuen taxerit for, foruden huis enda det
„første Aar aff Schatterne er bleffuen needsent, och huis de
„Aarlige Schatter effterhanden er forringet; Thi dersom
„Schatterne haffde bleffuen staandes wed 6 Rdr uden nogen
„affslaug och reduction paa Gaarder, och ingen Penge war
„bleffuen needsendt, ey nogen Indwisning haffde scheet der-
„oppe aff Schatterne at betales, Da haffde fast ingen meere

„Gield nu werit udi Norge at betale: Mens derudimoed haffde „en och anden herudi Danmarch nu desto meere hafft at „fordre, och er udaff Norges Schatter scheet merchelig stor „undsetning siden Ao. 1646, baade til dette Riges Gield, „militie och floede. Och derforre hafuer werit Vmueligt, „noget effter dend første ordre udaff Schatten at need- „sende. Mens haffr Vnderdt Rettet mig effter Eders Kgl. „Ma. Naadte sidste schrifftlig ordre, som hereffter nærmere „schal forklaris.

Den 15de Juni fik Sehested Befaling til at iværksætte Militiens Reduction efter sit Forslag af 11te Mai, af hvilken Befaling han tilstillede Gen. Commiss. og vedkommende Lehnsmænd Copi med særdeles Ordre til Gen. Commiss. angaaende Afregning med Officererne, hvor det fornemmelig paalagdes dem at sørge for, at Enhver, som kunde have noget at fordre hos Officererne, maatte tilbørlig forsikkres mod Afkortning ved Afregningen, og hvad bete Officerer videre kunde restere, end det dem saaledes blev afkortet for hvad de i Qvartererne eller andetsteds vare skyldige, dertil vilde Sehested selv forstrække saameget af sine egne Midler, som kunde være i Forraad, indtil det af Commiss. ham kunde igjen erstattes: paa det ingen med nogen Restseddel skulde blive forlegen at befordre sin Reise udaf Riget. Men hvis de ved Betalingen kunde aftinge Nogen Noget, skulde saadant tilbørligen forklares og komme Kronen tilgode.

Samme 15de Juni bevilgedes, efter Sehesteds Andragende derom, Almuen i Akershus og Bahus to Rdl.s Forskaansel i Skatten.

Den 29de August 1648 kgl. Missive om Skattens Forlindring i Akershus Lehn.

„Dend 30. Aug. haffuer Eders Kgl. Ma. Naadt befalet „mig vnderdt, at ieg med forderlichste schulle lade giøre „richtig affreigning med alle de Krigsofficerer, som haffde
106 „Wartgelder derudi Riget, Och dennem det snariste mueligt „afftacke, huilchet ieg Vnderdt dend 10. Xbr nest der

„effter wed sierdelis schrifftlig ordre haffuer forstendiget „General Commissarierne, sig strax dereffter at rette och „dermed Vfortøffuet det snariste mueligt at giøre tilende. „och ingen widere officerer at schulle forbliffue udi tiennisten „end de, som egentlich effter dend sidste reduction wed fest-„ningerne, guarnisonerne och Landt Regimenterne ware be-„stillede, sambt de, som med Aarlig pension at Reigse uden „Riget Naad^{t} ware bewilgede: huilchet desto lettere at „stille udi Werch uden stor fortræd til dennem, som Vfor-„modentlich bleffue Casserede och moed Winteren schulle „ud aff Riget. Da effterdi paa samme tid fast ingen forraad „war aff Schatterne, huorwed be^{te} Wartgelder effter richtig „affreigning och affkortning deris Rest kunde betales. Da „hafuer ieg Vnderd^{sten}. Eders Kgl. Ma. Naad^{te} befalning at „fuldbiurde, sielff Laant hoes Sølffbergets participantere Sex „tusinde Rixdr. och leffuerit General Commissarierne, for-„berørte officerer at Contentere, foruden fembten tusind „daler, ieg tilforne paa underschedtlige tider til officerernis „afflønning och betalning wed forrige reductioner Vnderd^{t} „haffde forstracht, indtil det mig aff Schatterne igien kunde „erstates: Vdimidlertid hafuer ieg sielff en stor deel af „samme Penge hoes andre mott forrente och endnu er „schyldig store Summer, imoed huis ieg Vnderd^{ten} baade udi „och effter Krigen haffuer forstracht Cronen, som min Aff-„reigning med Commissarierne best kand udwise.

„Och effter som ieg underd^{ten} haffde fornommet adtskillige „differente Meeninger, offuer huis tilforne omb Goedtzes „udleg wed underschedtlige missiuer effter forberørte omb-„stendigheder mig Naad^{t} war befahlet. Da haffuer ieg „Vnderd^{ten} strax effter Eders Kgl. Ma. hylding derudi Riget „werit begierendes, at mig nogen wisse och endelig Resolution „udaff Eders Kgl. Ma. Naad^{t} schrifftlig motte meddielis, omb „ieg mig underd^{ten} effter de forrige Naad^{te} ordres med „samme Goedtzes udleg til Norges Riges Gields affleggelse „udi alle maader schulle rette, eller omb Eders Kgl. Ma.

„med de hoeswerende Rigens Raads Raad och betenchende „nogen forandring derudi Naadt wille befahle, effterdi ieg „Vnderdten saalenge dermed haffde ladet beroe, Paa det „ingen schulle tage Aarsag. dereffter noget at indwende omb „min betalning aff samme goeds. eller at mand det pro quota „blant alle Rigens Gieldener burde at uddiele. huilchet for- „medelst adtschillige Aarsager och inconvenientier for Ind- „saauelsom Vdlendsche haffde werit meget Wanscheligt och „langsombt at forrette: Huorpaa Eders Kongl. Ma. dend „30. Aug. Ao. 1648 paa Aggershuus Slott sig Naadt „schrifftlig hafuer erklerit. At ieg aldelis schulle Rette mig „effter forrige deromb til mig udgangne befalinger och det „med forderlichste stille udi Werch: huilchet wed forordnede „Commissarier och Adelsmend derudi Riget effter Eders „kongl. Ma. Naadten befalningers udtrøchte Bogstauffue paa alle „steder tilbørligen och Vnderdten er forrettet, effter deromb til „Eders Kongl. Ma. Cantzelie richtige frembsendte Documenter.

„Desligeste effterdi ieg Vnderdt udaff Kgl. Ma. høy- „loffl. Ihukommelse Naadt war bleffuen Instruerit, huorledes „ieg mig Vnderdten udi dend mig Naadt betroede charge „til hans Ma. och Rigets tienniste tilbørligen och uden ald „undseelse schulle wide at rette och forholde, effter derpaa „min afflagte Æed sambt dereffter serdielis Obnebreffue til „alle Stender udi Norge, Och ieg Vnderdt wel erachtede. „Eders Kongl. Ma. egen Naadte ordre til min bestillings „bedre forrettelse ligeruis at were mig fornøden, Da haffuer „ieg Vnderdt for Eders Kgl. Ma. och de hoes werende „Rigens Raad fremblagt, huis høigstbete Salige herre, enten „wed sin egen hand och schriffuelse eller udaff Cantzeliet, „samme min Instrux wedkommende mig Naadt haffde med- „dielt, Paa det Eders kgl. Ma. egen Naadte willie och „Consens deromb desto bedre och nærmere kunde for- „nemmes. och ieg iche Vaffwidendes mig udi noget schulle „forgribe, som Eders Kgl. Ma. meening kunde were udimoed, „Med Allerunderdt tilforsicht, at Eders Kgl. Ma. wed Konge-

„lige authoritet och Myndighed mig Naad^{t} maintinerede udi „huis mig anbefahledes. til Eders Kgl. Ma. tienniste och „Rigets Welstand at forrette: Huilchet ieg nest Guds hielp „Vnderd^{ten} med ald oprichtig flitighed och troeschab. som det „en Redlig Adelsmand och goed oprichtig patriot sambt „Eders Kgl. Ma. och Rigets troe Raad och tienere wel „eignede och anstoed. forsuarligen schulle efftterkomme.

„Huorpaa Eders Kongl. Ma. dend 31. Aug. 1648 sig „Naad^{t} schrifftlig haffuer erklerit. At ieg mig Vnderd^{ten} effter „dend Instrux och ordre. som Eders Kgl. Ma. Elsch^{e} Kiere herr „fader hoylofl. Ihukommelse mig Naad^{t} haffde meddielt. sambt „derpaa min afflagte Eed schulle wide at rette och forholde 107
„och frembdielis effter dend samme Eed were Eders Kgl. „Ma. Vnderd^{t} forbunden och forplicht. Specificerendis alle „Punchter. som udi forrige Instruction Naad^{t} haffde werit „indført. och huor wit nogle derudiblant schulle limiteris eller „extenderis, Nemblich:

„At ieg Stenderne derudi Riget. de Geistlige saauelsom „de Werdslige. schulle holde och disponere til yderste assi- „stentz. til begge Rigers Welstand och Conservation: och „dersom ieg formerchte. aff een eller anden Standtz Persohn „noget derudimoed at handles. Da schulle ieg Underd^{ten} saa- „dant uden nogen Doll eller efterladenhed Eders Kongl. Ma. „tilkiende giffue: Mens de. som sig erbode och Willigen an- „stillede til Eders Kgl. Ma. och Rigets tienneste. dennem „schulle ieg underd^{t} til Naad^{t} befordring recommendere.

„Alt det, som ieg formerchte at kunde geraade til nogen „nøtte, det were sig med Indkombstens eller anden Landtzens „polities forbedring. Det schulle ieg Vnderd^{ten} effter flittig „deliberation. med sine ombstendigheder och fundamenta. „advisere och tilkiende giffue til Eders Kgl. Ma. Naad^{te} be- „tenchende och resolution.

„Alle Rigens Schatter schulle ieg Vnderd^{t} lade annamme „och effter anordning Ao. 1647 dend 23. Maii igien lade „udgiffue.

„Omb bergwerchernis tilstand, sambt deris fortsettelse „och brug, schulle ieg flittig advisere och udi beste maader „hielpe at befordre.

„Offuer Militien derudi Riget schulle ieg Vnderdt. Nest „Eders Kongl. Ma. sielff, hafue Øffuerste Commando, Inspec- „tion och direction; dog Eders Kongl. Ma. sielff forbeholden, „Commissarier, obrister, Obristlieutenanter och Majorer at „sette och affsette saauelsom dertil behørige Bestallunger at „meddiele, effter enhuers meriter och Comportement.

„Jeg schulle hafue flittig opsicht med Commissarierne och „tilholde dennem at forsørge festningerne och guarnisonerne „med huis dertil hører udi fredstid, saauit de dertil for- „ordnede middel kunde tilstrecke: och schulle ieg aldtid „beflitte mig paa at haffue goed Kundschab inden Grentzerne „udi Suerrig, at observere deris actioner, och til Eders Kgl. „Ma. sielff deromb flittig advisere.

„Lensmendene och Bisperne derudi Riget schulle ieg „eengang omb Aarit paa beleilige tider och steder for- „schriffue och med dennem tractere och handle omb alt det, „gaufnligt och fornøden er til Eders Kgl. Ma. och sine „Rigers beste; huoromb ieg och saa Aarligen schulle giøre „underdt relation, Paa det at aldting desto bedre derudi „Riget kunde holdes wedlige och udi goed schick.

„Dog wille Eders Kgl. Ma. Naadt haffue sig forbeholden, „samme Instruction och ordre efter tidernis beschaffenhed „Naadigst at forandre, formehre eller forringe.

„Ligeruis haffuer Eders Kgl. Ma. wed Naadt udstedde „obnebreffue under samme dato forstendiget alle Stender aff „Adel eller Vadel, Geistlig eller Werdslig, sambt Krigs „betiente derudi Riget, At efftersom Eders Kgl. Ma. til sin „egen och sine Rigers tienniste Naadt haffde instruerit och „fuldmechtiget mig Vnderdt med fuldkommen och tilbørlig „Commando, Inspection och Direction paa Eders Kgl. Ma. „wegne derudi Riget, Staten och militien wedkommende, „saauit som samme Naadt mig meddielte schrifftlige Instruction

„mig tilholdt. Huilchen ieg med ald Vnderdanig flittighed „och troeschab uden ald undseelse, Wild eller Wenschab „haffde at effterkomme. Da befalede Eders Kgl. Ma. alle „sine Kiere och troe Vndersater udi for[e] Norges Rige, aff „huad Stand de motte eller kunde were. at de sig dereffter „schulle rette och mig underd[t] paa Eders Kgl. Ma. wegne „dend tilbørlig respect erwise. saa och min ordre och Com„mando, udi huis paa Eders Kgl. Ma. wegne ieg Vnderd[t] „anbefahlede, parere och Vforsømmeligen udi Werch stille; „Och dersom nogen sig derudimoed fordristede eller imoed „min ordre sig opsatte. Dend schulle wide, at Eders Kgl. „Ma. deroffuer saasom offuer Vlydige Vndersater wille in„quirere och straffe lade, huoreffter alle och enhuer sig kunde „wide at rette och forholde och for schade at tage Wahre; „effter samme Eders Kgl. Ma. Naad[te] Obnebreffs egentlich „och ombstendtlig indhold.

„Mens effterssom ieg wel haffuer fornummen, atschillige „sig at støde paa, huis Eders Kgl. Ma. til sin egen och sine „Rigers tienniste mig underd[t] udi saa maader Naad[t] haffuer „saa høigt betroet och Committerit. saa formoder ieg dog „allerunderd., at ingen med føye schulle kunde sige. at ieg „udi ringeste maader saadan Naad[t] ordre och Instrux til „nogen Priuat nøtte. authoritet eller respect nogensinde schulle „haffue Misbrugt, Mens udi alle maader søgt Eders Kgl. Ma. „respect och som en troe och Redlig Mand taget wahre paa „min bestilling. til Eders Kongl. Ma. och sine Rigers tienniste 108
„och Welstand, som ieg ochsaa Vnderd[t] paa alle tider och „steder er offuerbødig at forsuare.

Den 31te Aug. forlangte Kongen Betænkning med Hensyn til Defensionsskibene af Sehested. som da erklærede sig herom „efter forindførte Omstændigheder“.

Samtidig blev ham tilkjendegivet. at Peder Vibe endnu til Philippi Jacobi 1649 skulde svare til Gen. Commiss. Regnskaberne tilligemed Jacob Ulfeldt. og hvis Sidstnævnte derefter ikke alene vilde blive i Bestillingen, skulde

Vilhelm Mechlenborg dertil bruges som Krigscommissarius og med Contributionsforvalteren Johan Gaardmand forhøre Regnskaberne; hvorpaa de den 14de Septbr. begge erklærede, at ville til fornte Tid svare og forklare deres Regnskaber, men at Jacob Ulfeldt ikke understod sig alene at forestaae saadan Charge og Regnskab og bad om Afsked til Philippi 1649.

Herpaa resolverede Kongen den 13de Decbr., at da baade Niels Lange og Jacob Ulfeldt havde bedet om deres Afsked til Philippi, skulde den være dem tilstaaet, dog skulde de og til samme Tid gjøre rigtig Afregning med Enhver ved Militien, og med Rentemesteren Peder Vibe slutte deres Commiss. Regnskaber til endelig Kvittering fra Renteriet efter deres Instrux og Revers, hvormed Sehested skulde have Indseende, at det tilbørlig blev efterkommet, og dem strax derom forstændige; hvorefter de ogsaa nu for Kongen og Raadet skulde gjøre tilbørlig Rigtighed.

Derpaa følger en samtidig kgl. Resolution om Esqvadronerne i Bahus Lehn og Smaalehnene, Bahus Fæstnings Proviantering, m. m.

I Anledning af Ordren af 15de Juni om Militiens Reduction spurgte Sehested, hvorledes der skulde forholdes med de af Chr. den 4de tilstaaede Pensioner til Udenlandsreiser.

Derefter Kongens Resolution herpaa.

Samtidig gav Kongen, efter Sehesteds indleverede Specifikation paa Navnene, selv Bestalling til Overofficererne efter Instruxens Indhold og anbefalede Sehested at antage alle andre Officerer og øvrige Krigsbetjente.

109 „Dend 22. Decembris Ao. 1648 haffuer Eders Kgl. Ma. „effter richtige udaff mig Vnderdt fremblagde Documenter, „Paa huis ieg Vnderdten udi forleden feigde, saauelsom effter „fredden, paa underschedtlige tider haffde forstracht Cronen, „saaledes Naadt resolverit: At efftersom ieg underdt hoes „Eders Kgl. Ma. och Cronen en stor Summa Penge haffde „at fordre, som ieg med richtige breffue och beuiser for „Eders Kongl. Ma. sielff underdt hafde producerit, Nemblich for „det Schib Hannibal effter Eders Kgl. Ma. Elsche Kiere herr

„faders høyloffl. Ihukommelse Naadte begiering, samme „Schib Vnderdt at wille biugge, dat. Kiøbenhaufn dend 11. „Maii 1645, sambt derpaa Naadt assignation omb des be-„talning, dat. Kiøbenhaufn dend 30. Julii 1647, effter Bremer-„holmbs taxt dat. Holmen den 1. 7br. 1647 och Rigens Ad-„miralers endelige erklering om samme Schibes døchtighed, „med forslaug och begiering, andre fleere saadanne at motte „biugges och bekostes udi Norge, effterdi dennem Vnderdt „siuntes, Riget iche lettere at kunde komme til Schibe, dat. „Kiøbenhaufn dend 10. Xbr. nest dereffter; huilchet Schib „sig bedroeg effter wurdering och assignation 29450 Rdr., „som Kgl. Ma. høyloffl. Ihukommelse med saamange fleere „Schibe, som dereffter udi Norge bleffue biugte, udaff samme „Riges Schatter til floedens undsetning at betales, Naadt „loed befahle.

„Dernest for forstrechning udi seeniste feigde udi bahre „Penge, Sølff, Guld och Kobber 46482 Rdr. effter der-„paa høigstbete Salige herris Naadte til mig udgifuene Gield-„breff, sub dato Kiøbenhaufn dend 8. Maii Ao. 1646.

„Desligeste til Printzen Salig forstracht udi bahre Penge, „som ieg paa Rente sielff loed optage, effter derpaa hans „høyfrl. Naades til mig udgiffuene Gieldbreffue, det eene „paa Thi tusind Rdr. dat. Kiel in octavis Trium Regum Ao. „1647, dett andet paa 3000 Rdr. sub dato Nykiøbing dend „4. Maii 1647.

„Derforuden udi bahre Penge och Kobber til General „Commissarierne at betale Rigets Gield, effter derpaa deris „til mig tuende udgifuene Gieldbreffue, det eene paa 18085 „Rdr. sub dato Aggershuus dend 14. 7br. 1648, Det andet „paa 6000 Rdr., som ieg hoes Sølffbergets participantere sielff „haffde laant och optaget, sub dato Aggershuus dend 25. „7br. nest dereffter.

„Huilche forschne Summer och forstrechninger, foruden „dend behørige Rente fra Breffuenis dato, saa och foruden „huis forstrechning aff Aggershuus lehns Indkombst siden

110 „dend tid kunde were giort, sig bedroeg udi en samblet „Summa Et hundrede och Thretten tusinde och Sytten Rixdr., „huorpaa Eders Kgl. Ma. adtschilligt Norges Crones Goedtz, „saasom Giedsche, Wernøe Closter och Nygaards goedtz, til „mig underd^{t} udi betalning Naad^{t} haffuer Schiødt och aff- „hendt, som sig effter Naad^{t} Commission til goede Mend „derudi Riget sambt derpaa deris Vnderd^{te} erklering och „liquidation, sub dato Sandegaard dend 10. Aug. 1648 och „Bergenhuus dend 4. 9br. nest dereffter, sig bedroeg til- „sammen førgetiuge och Threi tusind, Threi hundrede half- „fierdesinds tiuge och Otte Rixdr.. Huilchet Eders Kgl. Ma. „Naad^{t} loed befale General Commissarierne udi Norge udi- „moed forsch^{ne} 113017 Rixdr., med dessen Rente effter bref- „fuenis dato, til nærmere forklaring paa Renteriet med mig „underd^{t} at liquidere. Mens efftersom Wernøe Closters och „Nyegaardtz goeds, som Eders Kgl. Ma. til mig underd^{t} „Naad^{t} haffde Schiødt och affhendt. schulle følge Welb. „Sigwort Gabrielssen hans liffstid effter hans forlehnings „breffs indhold, med mindre at ieg med hannem effter forrige „Naad^{te} breffue och Missiuer omb dessen affstaaelse for en „wisse Summa udaff Schatterne udimoed hans Aarlig Ind- „kombst aff forsch^{ne} forlehnings Goedtz sielff kunde for- „æhnis; Da war Eders Kgl. Ma. Naad^{t} tilfridtz, at mig „udaff forsch^{ne} Summa, som samme goedtz war taxerit for, „Nemblich 18582 Rdr.. Aarligen schulle betales Rente, indtil „det effter Schiødet mig sielffuer kunde følge: huoromb Eders „Kgl. Ma. forbe^{te} Sigwort Gabrielsen saauelsom General „Commissarierne Naadigst schrifftlig hafuer forstendiget. „Det øffrige aff de Gallers Goedtz Nordenfieldtz, saauel- „som frue Giørrilds Gotz Søndenfieldtz, som til Norges Riges „Gield Naad^{t} war beuilget, deromb loed Eders Kgl. Ma. „Naad^{t} befahle Børge Juel, Vincentz Bildt, Owe Bielche „och Niels Lange, det ligeruis tilbørligen at taxere och mig „paa Resten aff min fordring, som sig effter forrige affkort- „ning samme tid bedroeg foruden Rente 69634 Rdr., til

„liquidation med General Commissarierne, som før er „rørt, richtigen udlegge. Belangende Gabriel och Selio „Marsillii deris fordring udi Norge for deris Schibs tienniste „udi feigden, Ammunition och forstrechning udi bahre Penge, „som effter richtig liquidation langt offuer en tønde Guld „sig schulle bedrage. Huorpaa Eders Kongl. Ma. dennem „ligeruis Naadt haffde assignerit och Schiodt Wremb och „Aabye gaarder och Godtz, som sig effter Commissariernis „taxt och deris derpaa udgiffuene Quitantz bedroeg 21333 „Rdr., deromb schulle ieg strax effter min opkombst udi „Norrige forstendige och tilholde General Commissarierne, at „de dennem forschne Summa udi deris fordring schulle korte, „indtil at deris Rest dennem udaff Rigens Contributioner, „som til samme Riges defension och Gieldes affleggelse „Naadt war bewilliget, effterhanden kunde affbetales, med „sambt dend anden Rigens Gield, som effter Vngeferlig „offuerslaug sig schulle bedrage offuer halffanden tonde Guld. „Belangende huis andet Cronens Godtz ieg Vnderdt til „Mageschiffte war begierendes, saauelsom ledings och føerings „offuerslaug paa alt det Godtz, ieg sielff dend tid war eyendes, „eller mig saaledes bleff udlagt, at motte kortes udi min for-„dring, saasom forschne leding och fohring udi dyreste maader, „Eders Kgl. Ma. och Cronen uden schade, kunde erachtes at „were Werdt. Deromb loed Eders Kgl. Ma. ligeruis Naadt „anbefale och Committere Welbete Børge Juel, Vincentz „Bildt, Owe Bielche och Niels Lange med forderlichste at „giøre til Ende och udi Eders Kgl. Ma. Cantzelie sig schrifftlig „at erklere, til widere Naadt ratification paa forbegierte „Mageschiffte sambt ledings och forings offuerslaug, til aff-„kortning udi Resten aff min fordring effter deroffuer richtig „liquidation med General Commissarierne och forberorte mis-„siues, sub dato 22. Decembris 1648, ombstendtlig indhold, „des forretning hereffter schal forstendiges.

„Sammeledes haffuer Eders Kongl. Ma. forschne 22. „Decembris Naadt schrifftlig resolverit och befalet: At Eders

„Kgl. Ma. enda widere til Norriges Riges Gields affleggelse „Naad^{t} haffde for got anseet. At Cronens Godtz udi Roms-„dalen, huoraff Welb. Sigwort Brockenhuus nogen tidlang „haffde hafft otte hundrede Rdr., sambt huis udi de tuende „fogderier Sundmør och Nordfiord kunde were beliggendes, „huorudaff Lensmanden paa Bergenhuus haffde giort sierdelis „Reg^{ab}, schulle selges och affhendes, Rigens Gield med at „betale. befalendes Naad^{t} Børge Juel och Owe Bielche, „for^{ne} Goedtz at lade besichte, udi hart korn effter billig „taxt anslaae och det med leding och foering udi Penge det „høyeste mueligt æstimere, och siden deris forretning mig „tilstille: Da schulle ieg Vnderd^{r} paa Eders Kgl. Ma. wegne „were fuldmechtiget, naar for^{ne} goede Mend deris Commission „haffde forrettet och mig tilstillet, for^{ne} goedtz siden at aff-„hende til enhuer, som noget derudaff eller alt tilhaabe war „begierendes, aff huad Stand eller Condition de were kunde, „och det for samme Pris, enten udi deris fordring eller for „betalning udi bahre Penge, eller och ieg sielff det udi min „fordring effter for^{ne} taxt at Annamme, Paa det Gielden
111 „dermed det meeste mueligt kunde afflegges; siden schulle ieg „Vnderd^{t} tilholde General Commissarierne, at de til for^{ne} „Sigwort Brockenhuus Aarligen aff Schatterne schulle erlegge „otte hundrede Rixdr. udi steden for saameget, som hand til-„forne aff Romsdalsgoedtz effter Naad^{t} bewilling haffde „hafft.

„Eders Kgl. Ma. haffuer ochsaa Naad^{t} dend 22. De-„cembris beuilget och befalet, at (!) de forordnede Commissarier „Sønden och Nordenfields udi Norge, som forbe^{te} goedtz „effter Naad^{t} Commission schulle besichtige, taxere och ud-„legge. At dersom ieg underd^{t} noget andet aff Cronens „Godtz til Mageschiffte war begierendes, udimoed huis mig „allerede effter Naad^{t} befalning war blefuen udlagt, at de „effter richtig designation, huor samme aff mig begierte Goedtz „beliggendes war, med forderlichste udi moed Eders Kongl. „Ma. sig underd^{t} schulle erklere, omb be^{te} Godtz, som ieg

„vnderdt war begierendes. for beleilighed fra de Lehne, huor „under det beliggendes war. kunde mistes och ombwæris. „och omb det Godtz, som ieg Vnderdt igien erbød. kunde „were samme Lehne lige saa beleiligt och paa Indkombst och „herlighed gaufnligt som det. ieg til Mageschiffte war be„gierendes; desligeste at de med forderlichste schulle giøre „richtig offuerslaug paa ald Leding och foering. huor meget „det sig udi Penge kunde bedrage. udaff huis Godtz ieg „dend tid allerede eyede. eller mig udi min fordring widere „bleff udlagt och affkortet. som det udi dyreste maader „burde at anslaaes. Eders Kgl. Ma. och Cronen uden schade; „och saameget. som udaff de Gallers Goedtz widere kunde „opspørges och befindes. end allerede war blefuen taxerit och „udlagt. det schulle de Ligeruis och effter forrige Commis„sion tilbørligen lade besichtige. udi hart korn reducere och „effter huert stedtz Leilighed och Wilckor Sønden och „Nordenfieldtz med Leding och foering udi dyreste maader „æstimere; sambt huis ieg enten sielff eller til andre Gieldener „udi betalning war begierendes, det schulle forbete Commis„sarier Ligeruis udlegge och aldting med det forderlichste „til widere Naadigst ratification forrette och fuldende och „deris underdte erklering deromb udi Cantzeliet indleffuere. „saa och mig derudaff en richtig Gienpart under deris hand „och Seigl tilstille.

„Dend 24. Decembris haffuer Eders Kgl. Ma. Naadt „befalet och bestillet Welbiurdig Daniel Bildt Ottessen at „schulle were obristelieutenant. och Peder Bagge at schulle „were Ritmester offuer Adelens Rostienniste udi Norge; „Mens de andre underofficerer schulle ieg effter forrige „Naadigst ordre Vnderdt sielff bestille.

„Dend 29. Decembris haffuer ieg effter Eders Kgl. Ma. „Naad. befalning omb afftachningen derudi Riget ladet giøre „it Vngefehrligt offuerslaug. huorledes at ieg formeenede. „dend ordinarie Aarlig udgifft paa festningerne. guarnisonerne „och Regimenterne. sambt andre Krigsbetiente derudi Riget.

„wed saadan afftachning och reduction enda widere kunde „worde forringet, huilchet Aarligen sig beløb Siuff och „Threduffue tusind tou hundrede en och tiuge Rdr. ringere „end dend første Summa, som til militiens underholding Naad^{t} „war bleffuen bewilget och hereffter nærmere schal forklares. „Saa at ieg underd^{t} ingen flid derudi haffuer spahrit, Mens „werit ombhyggelig, Aarlig Aar, saauit allermeest haffuer werit „mueligt, bekostningen at forringe, ey noget til offuerflødighed „eller uden ordre at anordne.

Den 1ste Jan. 1649 blev i Forordningen om Adelens nye Privilegier truffet Bestemmelse om dens Tjeneres Udskrivning, Beskatning, m. m. Ligesaa om dens Rostjeneste, at der i Fredstid ingen Penge skulde gives, men i Krigstid skulde ydes enten Penge eller Tjeneste: hvorfor det blev befalet, at af alt Adelsgods skulde Jordebøger indsendes til Lehnsmændene og fra dem tilstilles Sehested, og saaledes aarlig til hver Philippi Jacobi Dag, om nogen Forandring skulde skee med Godset, hvorom han ikke endnu har kunnet faae tilbørlig Rigtighed; men dertil vil endelig behøves ny kgl. Befaling med aabne Breve til alle Stænder om Jordebøgers Indsendelse, saafremt han skal forfatte noget Overslag paa Contributionen eller Rostjenesten, m. v.

Fæstningerne og andet til Forsvaret, hvorom Adelen ved Hyldingen havde erindret, lovede Kongen at have i god Agt.

112 „Dend 2. Januarii 1649 haffuer Eders Kgl. Ma. effter „dend Naad^{t} forschaansel forleden hylding udi Norrige, paa „tredie parten aff Schatten offuer det heele Rige, ladet „Schattebreffuene udgaa, Nemblich fire daler udaff en Gaard, „och threi Eenfechte Schatter udaff Capitteler, Prester och „Kiøbstederne, med nogen sierdelis forschonsel paa en deel „Almue langs Grentzerne och til fieldtz saauelsom en deel „Kiøbsteder, foruden dend reduction paa Gaarder effter Wisse „Landschyld och forlindring til de bønder, som giøre sierdelis „Arbed til festningerne fremb for andre; Huilchet war en „meget stor benaading, Eders Kgl. Ma. Naad^{t} beuiste alle

„Vndersaterne derudi Riget, som de hereffter billigen effter
„effne och formue Vnderdt bør at erkiende, efterdi derwed
„udi lengden wille schee for megen affgang udi huis Eders
„Kongl. Ma. och Rigets tienniste monne fordre, effter disse
„wanschelige och wit udseende tiders tilstand: fornemblich
„at med flid paa Eders Kgl. Ma. Renterie motte efftersees,
„huad Schatten effter Schattebreffuenis indhold aff huert
„Lehn udi siær och offuer det heele Rige bør at beløbe,
„och mig Vnderdt deromb at motte meddielis richtighed,
„efterdi ieg paa de fleeste steder befinder saadan affgang,
„som ieg iche kand forstaa, allene aff dend Naadt forschonsel
„och reduction paa Gaarder at for Aarsages, Mens der wed nogen
„Misforstand paa een eller anden steder udentuil at hendes,
„som best paa Renteriet kand efftersees och erfahres, effter-
„som paa Aggershuus ingen widere richtighed omb Schatten
„end en Extract offuer dessen Indtegt pleyer at frembsendes,
„och det Gemeenlig effter tiden, at mand schulle giøre sit
„wisse facit at ballancere udgifften imoed Indtegten, som udi
„ald administration endelig behoffues at observere: Och er,
„som før er rørt, dend Rette hoffuit Aarsag huorfor dend
„første ordre omb Schattens needsendelse til dette Riges for-
„nødenhed iche haffuer kundt efterkommes, Nemblich: Att
„dend Aarlig Indtegt udimoed dend Vomgiengelige udgifft
„til militien och Gielden forslaar saa meget lidet, at omb-
„schiønt ieg underdt Continueerlig siden Krigen hafuer 113
„søgt at reformere och affschaffe adtschillig bekostning alle-
„wegne wed festninger, guarnisoner och Regimenter til store
„Summer Aarligen, udimoed huis Naadigst war bewilget til
„samme Riges defension Aarlig at anwendes, saa kand dog
„ald dend øffrige Rest aff Schatternis Aarlige Indtegt saa
„lidet importere til alle Rigens Gieldener nogenledes effter-
„handen at Contentere, At ieg Vnderdt derudi befinder stor
„besuering, huorledes det endnu paa nogle Aars tid kand
„bliffue efterkommet, efterdi at Schatterne iche wel paa
„Almuen meere kand forhøyes, uden det kunde schee paa

„Odelsbønderne. Capittler. Prester. Kiøbstederne. sambt andre „handterende udi Riget. som wel kunde giffue noget meere „uden alt for stor besuering: Mens defensionen At forringe „widere. end hidindtil er scheet och strax hereffter schal „forklares. Det holder ieg Vnderdt effter disse tiders tilstand „aldielis Vraadeligt: och at de. som udi seeniste feigde hafuer „giort saa stor forstrechning. at Riget derwed med alleslags „fornødenhed bleff Secunderit och forsuarit. iche schulle „igien tilbørligen. effter min udgiffuene hand och Seigl och „derpaa Konglᵉ Confirmation. aff samme Riges middel Con„tenteris och betales. Det formoeder ieg Vnderdt, At Eders „Kgl. Ma. och de goede herrer Rigens Raad iche wille til„stede, heldst efterdi Eders Kgl. Ma. forleden 16. Januarii „49 paa Allmuens Vnderdte begiering udaff Bergenhuslehn „och andre Lehne udi Norge. som for mange Aar siden haffde „giort nogen Sølffs forstrechning. effter forrige Lehnsherrers „beuiser deromb. Naadt haffuer resolverit. at bete bønder „for forne forstrechning efterhanden och paa nogle Aars tiid „Vdi de paabødne Schatter motte nyde nogen affkortning „till deris betalning. eller ochsaa wed Cronens Godtz. som til „Gieldens affleggelse Naadt war bewilliget, at Contenteris.

„Dend 25. Januarii Ao. 1649 haffuer Eders Kgl. Ma. „wed sin Kongl. missiue Naadt anbefalet General Commis„sarierne udi Norrige. At eftersom Eders Kgl. Ma. effter „needsendte erklering och liquidation udi Eders Kgl. Ma. „Cantzelie Naadigst haffde affstaat. Schiødt och affhendt en „deel aff Frue Giørrild Faddersdatters godtz til mig vnderdt „och mine Arffuinger udimoed affkortning udi min fordring, „saauit det kunde bedrage. Da schulle bete General Commis„sarier deroffuer med mig giøre richtig affreigning. och saa„meget. forschne goedtz war bleffuen taxerit for, Nemblich „Nittan tusinde Fire hundrede. halffembtesindstiuge och een „Rixdr. 1 ß. det schulle de mig affkorte udi min fordring: „Mens efterdi det samme Goedtz altsammen war beliggendes „udi Aggershuuslehn. Da schulle dend Aarlig Rente aff forne

„hoffuet Summ. Nemblich 19491 Rdr. 1 ℔, mig Aarligen be-
„tales och gotgiøres Ligesom aff dend Summa for Wernø
„Closter och Nygaardtz goedtz, som Sigwort Gabrielsen war
„bebreffuit hans Liffstid at besidde, och samme Rente at
„Continuere, indtil forschne Goedtz mig eller mine Arffuinger,
„effter Schiødets indhold, kunde worde følgachtig.

„Huorpaa ieg wed mit schrifftlige Indleg dend 24. febr.
„1649 haffuer tilstillet bete General Commissarier alle til-
„behørige documenter, Først paa alt det Goedtz, som Eders
„Kgl. Ma. dertil forordnede Commissarier och goede Mend
„derudi Riget effter Naadt befalning och Commission sambt
„richtig besichtelse och taxt til mig Vnderdt haffde Vdlagt,
„och Eders Kgl. Ma. mig Naadt haffde bebreffuit och
„Schiødt, huormeget det udi alt, baade Sønden och Norden
„Fields, kunde beløbe. Dernest richtig forteignelse paa alt
„begierte Mageschiffte och derimoed erbødne Wederlags
„Godtz, richtig Summerit och liquiderit paa Landschyld, her-
„lighed och beleilighed til et huert sted, med fuldkom-
„men och nøyachtig erklering udaff en huer wedkommende,
„at dennem och Cronen dermed scheede nøyachtig och til-
„børlig fylleste, effter derpaa tilbørlig erklering udi Eders
„Kgl. Ma. Cantzelie sambt Naadigst Confirmation: Desligeste
„hafuer ieg tilstillet dennem forteignelse paa dend Ledings
„bytte, som ieg Vnderdt haffde begiert, mellom Rackestad
„och Wernøe Closter udi Rygge, Waale och Ingedal, saa-
„uelsom och Capittels Leding udi bete Rygge och Waale
„Sogner, udimoed andet Godtz, til Aarlig Indkombst ligeruis
„richtigen Summerit och liquiderit udi lige goed och lige megen
„oppebørsel, beleiliger for enhuer wedkommende, effter deromb
„schrifftlige erkleringer sambt Naadt Confirmation: Yder-
„mehre haffuer ieg leffuerit til bete goede Mend richtig for-
„teignelse och designation paa ald dend anden Leding och
„foering, effter Naadt bewilling och Commission, ieg Vnderdt
„war begierendis, til huis Godtz mig Søndenfieldtz war ud-
„lagt, altsammen richtig extraherit, Summerit och udi hart

„korn reducerit effter wisse Pris och taxt til affkortning „udi min fordring, som det udi dyreste maader er bleffuen „erachtet att were Werdt, Eders Kgl. Ma. och Cronen uden
114 „schade, effter deromb Naad[t] Commission, Vnderd[t] erklering „och derpaa Naad[t] ratification. Endelig saa haffuer ieg „offuerleffuerit til be[te] Commissarier alle ordres breffue och „bewiser in originali, huoreffter ieg Vnderd[en] hoes Eders „Kgl. Ma. och Cronen noget kunde hafue at fordre, til „endelig affkortning och liquidation udi dend gandsche hoffuet „Summa: Och endoch at Eders Kgl. Ma. Naad[te] missiue och „befalning tilholdt be[te] goede Mend at affreigne och liqui„dere effter breffuenis dato baade hoffuitstoel och Rente, „saa haffuer ieg dog Vnderd[ten] udi betrachtning aff adtschil„lige store Kongelige benaadinger och min Welferds op„rindelse af Cronen och Cronens middel aldielis ingen Rente „begiert, enten udaf dend forstrechning, ieg til Commissarierne „udi Feigden eller effter Feigden haffde giort, ey heller aff „Summen for det Schib Hanniball eller for dend Aarlig Ind„kombst aff Frue Giørrilds Godtz, sambt Leding och foering, „som folger Lehnit. Mens allene bereignet Renten fra dend „dag, at Kgl. Ma. och Printzens Salig høyloffl. Ihukommelse „Naad[te] breffue ere daterede: huilchet altsammen sig schal „bedrage en Anseenlig Summa, foruden huis mig Aarlig aff„gaar udi mit Lehnis wisse Indkombst for 19491 Rdr. ud„lagde Goedtz udi Aggershuuslehn, och thi tusind daler „Aarlig Rente udi Leding och foering, som ieg altsammen „underd[t] erkiender mig mere end plichtig till at affstaa och „Quitere, Cronen til forlettelse och Gieldens desto snarere „affleggelse, paa det at Rigens defension med officererne och „guarnisonerne, sambt huis derudaff kand dependere, forsuar„lig motte underholdes udaff de Naad[t] bewilgede Schatter: „thi ieg aldielis intet udi barschafft war begierendes fremb „for nogen anden, som ochsaa haffde att fordre, Paa det, der„som, Gud forbiude, Riget noget fiendtligt schulle anstøde, mand

„da udi andre och lige tilfald kunde hafue aff Ind- och Vdlendsche tilborlig fornoden assistentz.

„Belangende Welbiurdig Sigwort Gabrielsens lehn sambt „noget aff Godtzets Mageschiffter, effter deromb Naad[t] Commission, da begierte ieg aldielis ingen forandring, enten med „Leding eller goedtz at fraschiffte Wernøe Closter, saalenge „at Sigwort Leffuede, at hannem ioe udinnidlertid aldielis „Vbehindret schulle følge ald dend Rente och indkombst „aff Jordbog, Leding, foering och andet, som hans forlehnings „och Liffs breff hannem Naad[t] forondte: huorfor ieg iche „allene sielff haffuer tilschreffuit hannem, Mens wed Obne„breffue forstendiget Almuen paa alle Tingstuerne sambt „Laugtinget udi hans Lehn, huor Schiødet er bleffuen lest „och paaschreffuit. At ombschiønt samme Godtz til mig war „Schiødt, da schulle det dog hans Liffstid effter hans for„lehnings breff were hannem følgachtig och Vbehindret udi „Allemaader, och Almuen at were hannem paa Eders Kgl. „Ma. wegne, dereffter som tilforne, hørig och Lydig, under „straff, omb anderledes schulle befindes, Mens be[te] Sigwort „Gabrielsen derudimoed, effter Eders Kgl. Ma. Naad[te] be„falning och Commission omb forsch[ne] Godtzes Loulig be„sichtelse, dermed forsuarligen at ombgaaes, mig och mine „Arffuinger uden schade.

„Dend 6. Martii haffuer Eders Kgl. Ma. wed sin Kongl[e] „missiue Naad[t] mig forstendiget, At effltersom ieg underd[ten] „udimod Eders Kongl. Ma. mig haffde erbødet at wille „Vnderd. affstaa dend Rente, som Eders Kgl. Ma. mig Naad[t] „haffde bewilget aff saameget Godtz, som udi Aggershuuslehn „effter Naad[t] Commission war bleffuen udlagt, huilchet „Aarlig udi Leding och Landschyld effter samme udlegs „Summa udi ringeste kunde beløbe 1769 Rdr., Da wille „Eders Kongl. Ma. saadan min Vnderd[te] erbydelse med „tacke acceptere och dend igien med Kongl. Gunst och Naade „wide at erkiende.

17

„Dend 19. Martii haffuer Eders Kongl. Ma. Naad^{t} an-„befalet mig, at ieg med allerforderlichste en richtig designa-„tion paa ald Norges Crones bortschyldig Gield schulle lade „forfatte och Eders Kgl. Ma. tilstille; Huorpaa ieg Vnderd., „det sidste ieg war herneden, it Vngefehrligt Offuerslaug „Vnderd. haffuer indleffuerit. Mens schal nu strax hereffter, „och udimidlertid ieg er tilstede, ombstendtlich Specificeris, „huorledes dend effter begyndelsen effter Krigen haffuer „werit befunden, och huad derpaa med Goedtz eller Schatter „éffterhanden er bleffuen afflagt, sambt huis enhuer Cronen „til forlettelse haffuer ladet falde, och huor meget udi alt til „een eller anden kand Restere at betales paa terminer, effter „deromb Naad^{t} Commission och min Vnderd^{t} behandling „och forretning.

„Dend 5. Aprilis nest dereffter haffuer General Commis-„sarierne, effter Eders Kgl. Ma. Naad^{te} befalning Sub dato „dend 22. Xbr. sambt alle mine Indleffuerede breffue och „bewiser och derhoes schrifftlig Indleg, Sub dato Aggershuus „dend 24. Februarii, med mig affreignet och da befunden, at „mig underd^{t} effter richtige ordres, breffue och bewiser for „bahre forstrachte Penge, Sølff, Guld och Kobber, sambt det „Schib Hanniball, udi alt med hoffuetstol och Rente, bereignet „fra breffuenis dato, kunde tilkomme Et hundrede tou och „treduffue tusind førgetiuge och halffattende Rdr. en orth „tou schilling $1^1/_2$ d. Huorpaa ieg Vnderd^{t} hafuer ladet „falde 8146 Rdr. udi Rente och indkombst aff det udlagte „Godtz och Leding sambt forsch^{ne} hoffuet Summa, huorudaff „dend bahre Rente fra breffuenis dato, som huerchen er
115 „bleffuen indført eller bereignet, sig haffde bedraget $6376^1/_2$ Rdr. „$1^1/_2$ ort $7^1/_2$ ß $3^1/_2$ d., och dend Aarlige Indkombst udaff „det udlagte Goedtz och Ledings Rente, som ieg Vnderd^{t} „for mit Lehns frihed haffuer Affstaat, $1769^1/_2$ Rdr., saa at „mig effter ald affkortning Resterede Et hundrede femb och „thiuge tusind, Sex hundrede och halffierdesindstiuge Rixdr. „3 ort 6 ß 4 d., Huorpaa mig widere er bleffuen kortet: først

„for det Giedsche Goedtz Nordenfieldtz 24796 Rdr., som mig „nu følger effter Naad[t] Schiøde. Dernest for affgangne Frue „Giørrild Fadders datters goeds udi Aggershuuslehn 19491 „Rdr. sambt for Leding och Foering 9947 Rdr. 21 ß 4 d., „som endnu følger Lehnit. och ieg dog haffuer affstanden „Renten, som før er rørt: desligeste for Wernø Closter och „Nygaardtz goeds 18582 Rdr., som Sigwort Gabrielsen hans „Liffs tid er forlehnit med, och iche kand følge førend effter „hans død; Sammeledes er mig ochsaa bleffuen kortet for „Sembs biugning alt, huis dend udi begyndelsen haffuer kostet „Cronen effter richtig beuis och Extract offuer Regenschaberne „fra Renteriet, endog at samme biugning dend tid fast gandsche „war forfalden, 1953 Rdr. 2 orth 16 ß, sambt for huis der „fandtes til Inventarium paa be[te] Sembsgaard, effter Commis-„sariernis taxt, 305½ Rdr. 1 ort 7 ß, huilchen forbe[te] Sembs-„gaard och Goedtz iche er bleffuen udlagt udi min fordring, „Mens effter Kgl. Ma. høyloffl. Ihukommelse Naad[te] bewilling „och Commission, sambt derpaa tilbørlig erklering och Con-„firmation, udi moed andet lige got och beleiligt Wederlags-„goedtz udi Aggershuuslehn er blefuen effter richtig liquida-„tion Mageschifftet och til mig Naad[t] Schiødt, saa at effter „richtig affreigning paa ald forsch[ne] fordring och affkortning „udi Goedtz och Penge mig enda widere Resterede halff-„treisindstiuge tusind, femb hundrede, halffembtesindstiuge och „halffsiette Rixdr. 1 orth 10 ß, huorpaa ieg haffuer høigstbe[te] „Kgl. Ma. høyloffl. Ihukommelse Naad[te] udgifuene Gieldbreff „paa 46482 Rdr. 1 orth 14 ß, dat. Kiøbenhaufn dend 8. Maii „1646, med Naad[t] bewilling, at ieg motte giøre mig sielff „betalt udaff Norges Riges Schatter och Contributioner, indtil „ieg gandsche for hoffuetstoel och Rente kunde worde aff-„betalt; och dersom ieg wed Døden schulle affgaa, førend „ieg fuldkommelig for samme Summa kunde worde Conten-„terit och affbetalt, saa at min betalning udaff for[ne] middel „iche saa richtig kunde følge, Da beloffuede och forplichtede „sig høigstbe[te] Kgl. Ma. for sig och sine effter kommende

17*

„Koninger at betale mig eller mine Arffuinger forsch[ne] Summa „aff 46482 Rdr. udi gode Reede och gangbahre Rixdr., med „sin Aarlig wisse Rente. saauit paa hoffuetstoelen kunde „Restere, saa at det for høigstbe[te] Kgl. Ma. och effter „kommende Koninger schulle were mig och mine arffuinger „uden schade udi alle maader. effter samme Gieldbreffs „widere indhold: och paa dend øffrige Rest, Nemblich 4114 „Rdr. 1 ₧ 20 ß, som General Commissarierne udi bahre Penge „er bleffuen forstracht. och de med deris Regenschaber haffuer „at forklare. hafuer ieg taget deris beuis. Och begge forsch[ne] „Summer, som sig bedrager $50595^1/_2$ Rdr. 1 orth 10 ß, ladet „staa aldielis Vbetalt. Paa det at andre Gieldener udi bar„schafft aff Schatterne desto bedre och snarere kunde worde „Contenterit. effter deromb min schrifftlig erbiudelse och er„klering till General Commissarierne, Sub dato Aggershuus „dend 24. februarii Ao. 1649. Huilchen affreigning nu igien „aff Commissarium Mechlenborg och Contributionsforwald„teren Johan Gaarmand er bleffuen effterseet och Confererit „med huis siden dend tid er forstracht eller affbetalt, saa at „mig endnu Resterer for forstrechning udi bahre Penge, Sølff, „Guld, Kobber 47582 Rdr.

„Dend 28. Aprilis 1649 effter Eders Kgl. Ma. Naad[te] „befalning omb Commissariernis forløffuelse och forandring „paa deris Vnderd[te] sambtlige begiering, sambt dereffter „Naad. udgifuene Bestallung til Krigs Commissario Wilhelm „Mechlenborg och Contributionsforwaldteren Johan Gaarmand, „som sig Refererer paa dend Instrux och ordre. ieg underd[t] „paa Eders Kgl. Ma. wegne dennem schulle meddiele til „deris bestillings fuldbiurdelse, Da hafuer ieg ochsaa Vnderd[t] „forfattet nogle wisse Punchter. huoreffter de sig Vnderd[ten] „som troe och flittige officianter til Eders Kongl. Ma. och „Rigets Rette tienniste schulle wide at rette och forholde. „Nemblich:

„1. Schulle de begge tillige forwaldte alle de Penge „middel. militien och defensionen derudi Riget sambt Comis-

„sariatet wedkommende. och paa huis de udi saamaader
„Annammer, schulle de giffue Lensmendene, deris Schriffuere
„eller andre deris fuldmechtige behørige Quitantzer, som
„dennem igien udi Kgl. Ma. Rente Cammer schulle worde
„gotgiort, och for^{ne} Mechlenborg och Gaarmand, effter deris
„udgiffuene Quitantzers indhold, der sammesteds deris Ind-
„tegt och udgifft tilbørligen forklare til huer Philippi Jacobi.

„2. Huis andre Rigens middel, som aff Eders Kgl. Ma.
„Naad^{t} kunde befales at sendes Aarlig need til Danmarch,
„dennem schulle de wed een aff deris bogholdere lade føre
„need: dog effter Kgl. Ma. høyloffl. Ihukommelse och Rigens 116
„Raadtz resolution til herredagene udi Danmarch sambt derpaa
„Naad^{te} missue dat. Kiøbenhaufn dend 31. Maii 1646. huor-
„ledes at alle Rigens middeler Aarlig schulle indsambles, och
„huis derudaff schulle needsendes, iche Suare til nogen risico
„eller fahre, som paa Weyen uden nogen deris forsømmelse
„kunde hende och tilfalde.

„3. Och schulle de, saauit deris Regenschabers forkla-
„ring paa Renteriet angaar, udaff Rentemesterne igien Qui-
„teris for, huis Penge herneden Leffueris eller deroppe paa
„Eders Kgl. Ma. Naad^{te} ordre wed dennem til nogen worder
„betalt, sambt huis de effter min ordre til Rigens defension
„eller Gieldens affleggelse daglig udgiffuer, schall dennem
„udi lige maader effter richtig ordre och Quitantz worde
„gotgiort.

„4. De schulle hafue flittig indseende, at alle Norges
„Riges Schatter til rette tide och til fylleste, effter Eders
„Kgl. Ma. Naad^{te} befalning och Schattebreffuenis indhold,
„paa Commissariatet worder Leffuerit, och dersom noget
„nogensteds udaff Schatterne kunde Restere, da schulle de
„saadant udi tide gifue mig tilkiende, at ieg underd^{t} paa
„Eders Kongl. Ma. wegne deromb kunde giøre tilbørlig an-
„fordring.

„5. Ald Beholdingen aff ammunition, Prouiant eller
„andet, Militien och Rigets defension wedkommende, det

„schulle Commissarius Mechlenborg til Philippi Jacobi 1649 „udaff de forrige General Commissarier, Peder Wibe, Jacob „Vlffeldt och Niels Lange, lade Annamme och det wed de „forordnede Tøighus- och Prouiantsforwaltere, som aff Eders „Kgl. Ma. sielff Naad[t] ere meddielt bestallung, lade wel for„wahre och giøre Vnderd[t] richtighed for; och huis aff saa„danne eller andre Wahre til Rigets defension och militiens „underholding, effter fornødenhed och ordre, effterhanden „worder indkiøbt, det at hafue sønderlig udi goed acht, saa „at intet Annammes uden det, som døchtigt och got er.

„6. De schulle intet aff Schatterne udgifue, som noget „kunde bedrage, uden forregaaende ordre aff mig paa Eders „Kgl. Ma. wegne, undtagendes udi min frauerelse, at da noget „ringe kunde forrefalde, som de erachtede at were Vforbi„gengeligt.

„7. Alle Werchers och biugningers bekostning paa „festningerne derudi Riget, sambt officerernis och guarniso„nernis Lønning, Magatzinernis underholding och alt saadant, „Rigets defension wedkommende, at bekostes aff Contribu„tionerne, och effter richtige ordres och beuiser alt saadant „med Reg[aberne] at forklares.

„8. Naar Penge iche saa lige kunde were udi forraad „till for[ne] officerers affløuning eller forstrechning, Da schulle „de creditere alle offuer officererne paa deris och deris „underhaffuendes tilstaande Rest hoes Kiøbmend, som kunde „tøffue nogen tid effter betaling, at de dog uden Schinderie „forstrecher dennem med Klede och andet, huis de behøffuer, „som enhuer igien wed affreigningen med hans offuerofficerer „tilbørligen kunde kortes, och Kiøbmendene erstaates.

„9. Huis de wed Rigens Gieldtz affleggelse nogen noget „kunde afftinge, Cronen til forlettelse, da schulle de sig der„udi beflitte, fornemblich omb nogen sig nogen Rest Seddeler „for ringere haffde tilforhandlet, end deris affreigning meldede, „och saadant dennem war beuist, da schulle de med discre„tion føhre dennem, som fordrede paa saadan Rest, det

„samme til Gemøth. at de dog uden schade kunde worde „Contenterit: Och huis udi saa maader kunde worde for„middelet och afftinget, det schulle de Ligeruis med deris „Reg^abr tilbørlig forklare och Specificere.

De skulde af de forrige Gen. Commiss. forlange autoriserede Copier af alle deres Embede vedkommende Dokumenter.

Herefter følge Bestemmelser ganske svarende til dem i Instruktionen til Gen. Commiss. S. 217 — 218 om Officerers Antagelse og Afskaffelse, og fornemmelig at Alle, hos hvem Officerer havde logeret, skulde tilholdes betimelig at opgjøre Regnskabet og indlevere deres Fordring, at det kunde kortes Officererne i deres Afregning; og at hvad der maatte være passeret Nogen til Skade, strax skulde tilkjendegives Overofficeren og føres ham til Afkortning efter Bevis.

Officererne og Soldatesquen i Throndhjem og Bahus med underliggende Lehn skulde efter Kongens Ordre betales af de derværende Lehnsherrer; og hvad af disse Lehns Skatter aarlig behøvedes til Garnisonen og Militien sammesteds, skulde de selv lade oppebære efter Skattebrevenes Indhold og aarlig indsende det Øvrige til Commissariatet med Extract paa deres Indtægt og Udgift. Men alle de andre Officerer og Krigsbetjente skulde Commiss. og Contributionsforvalteren lonne og afbetale; m. v. herhenhørende, Garnisonerne vedkommende.

Commiss. og Contributionsforvalteren skulde daglig til bestemte Tider varetage Forretningerne paa Commissariathuset, og Betjente maatte bevilges dem til at holde Orden i Bøgerne — saa at naar man vilde vide Rigtighed om Noget, det strax uden Confusion kunde erfares — med Registrering af Kongens og Sehesteds Ordrer og Forklaring, hvorledes de bleve efterkommede; med videre.

„17. Huorforre de ochsaa med Allerforderlichste schulle 117
„were tiltencht at were sig omb saadanne tienere, som ere „troe och flittige och haffuer deris richtig Pas och bescheed,

„huor och huorfor de tilforne haffuer tient, och de, som
„kunde stille nøyachtig Caution for. huis dennem gifues under
„henderne at forrestaa och forwaldte: Och schulle de effter-
„handen lade forfatte och forferdige nogle wisse schrifftlige
„offuerslaug paa ald Norges Riges Gield, huorledes och huor
„stor dend sig befandt strax effter Krigen, och huorledes
118 „dend Aar effter anden er bleffuen afflagt och forringet:
„desligeste huorledes militien och defensionen derudi Riget
„første gang effter Krigen bleff anordnet. och med huad
„Aarlig bekostning. sambt huorledes dend Aar effter anden
„er bleffuen reducerit och formindschet: Item huormeget
„Rigets Contributioner sig Aarlig Aar haffuer bedraget, och
„huorledes effterhanden derpaa er bleffuen affslag: Ligeruis
„richtig forteignelse paa alt det Godtz, som enten udi seeniste
„Feigde effter Naad[t] Commission. paa Sølffs eller anden for-
„strechning. til Rigets och Krigens Nødtørfft er bleffuen
„Pantsatt, och huad derudaff wed Schatterne er bleffuen ind-
„løst eller endnu er udestaaendes, saauelsom och forklaring
„paa alt det Goedtz, som derforuden til Norges Riges Gieldtz
„affleggelse Naad[t] er bewilliget at udlegges; med richtig
„Specification derhoes. huorledes det huert stedtz er taxerit,
„och huormeget det sig udi alt haffuer kundt bedrage, sambt
„huorledes det til Rigens Gieldener er bleffuen fordielt och
„udlagt. och huis endelig derudaff Resterer, med Specification
„paa alt det Ammunition, Prouiant och materialier, som findes
„paa Eders Kongl. Ma. huse och Festninger derudi Riget,
„huert stedtz Inventarium for sig sielff. effter derpaa samme
„min Instructions och deris schrifftlige reversis widere och
„ombstendtlicher indhold.

„Dend 25. Junii Ao. 1649 haffuer Eders Kongl. Ma.
„Naad[t] bewilliget och befalet, At ieg underd[t] Aarligen schulle
„gifue Hans Jacob von Lüneberg Obristelieutenants tractament,
„indtil hand wed nogen wisse Esquadron derudi Riget kunde
„bestilles. saauelsom Hans Jacobsen Schørt, foruden huis
„hannem for hans daglig tienniste paa festningen Naad[t] war

„bewilliget: Item Børge Rosenkrantz at were Major offuer „Stendernis Rostienniste under obristelieut. Daniel Bildt. och „tuende Majorer til foedtz wed det Aggershusische Regimente. „formedelst Lehnits witløfftighed och Knechtenis store Mand- „tall, saauelsom Iffuer Due at were Major paa Bergenhuus. „saa och Capitein Matthias Budde at beholde Capiteins trac- „tament. foruden hans hoff Junckers gage. huilchet Capitein „Wilstrop siden ochsaa Naad[t] er bewilget, och Johan Vrne „at motte nyde Lieutenants tractament. til at Reigse ud aff „Riget och giøre sig mere Capable til Eders Ma. och Rigets „tienniste: Dend gamble Wachtmester paa Aggershuus. for „hans førgetiuge Aars tienniste och nu meere store Alder- „domb och Suaghed. at nyde en Aarlig pension hans Liffstid, „endog hand iche wed Slodtzlougen kunde opwarte: Vdaff „huilche forsch[ne] Aarlige udgiffter en stor deel ere mode- „rerede och endeel gandsche affschaffede wed denne sidste „reduction, som hereffter schal ombmeldes.

Samtidig Ordre angaaende Akershus Fæstning.

Den 26de resolverede Kongen, at Bergenhus Lehns Skatter. hvorom tidligere var truffet anden Bestemmelse. skulde blive i Norge formedelst det store Afslag paa Skatterne til Hyldingen, eftersom den 3die Del af Skatten. foruden adskillig anden Benaadning paa en Del af Almuen langs Grændserne og tilfjelds samt en Del Kjøbstæder, var bleven kortet. saa det var vanskeligt at betale den sædvanlige Udgift til Militien og aflægge noget af Gjælden. hvilket ellers efter første Ordre skulde være bleven efterkommet. dersom Skatterne vare vedblevne som de vare lagte dengang Schested om Skattens Nedsendelse blev forstændiget: han formoder derfor. at ingen saadan Forandring anderledes af Nogen maatte udtydes. end det som Kongen efter Rigets store Fornødenhed selv har for godt anseet at dispensere og befale.

„Samme tid hafuer Eders Kongl. Ma. Naad[t] befahlet. at 119
„udaff alt det Godtz, som til Gielden udi Norrige Naadigst „war bewilget at udlegges, schulle giøres sierdelis Reg[ab] wed

„huer Lensmand. huor samme goedtz war beliggendes. for „huis Eders Kongl. Ma. sierdelis Aarlig derudaff formedelst „høyhed och herlighed med Leding. Foering. Thiende. Sigt „och Sagefald foruden Schatterne kunde tilkomme. efftersom „intet udaff saadan Indkombst. Mens allene dend bahre „Landschyld, och huis dermed kand och bør at følge, til „Rigens Gieldener war bleffuen udlagt, uden huis ieg Vnderd[ten] „effter Naad[t] Priuilegier som en Adelsmand er tilberettiget, „saa at Eders Kgl. Ma. Naad[t] schal befinde meere indkombst „och tienniste udaff alt det godtz. som er Vdlagt, formedelst „det meesten deel tilforne haffuer udaff mange Aar werit „forlehnit Quit och frit. udi dend sted alle forsch[ne] Poster aff „Leding. Foering. Thiende, Sigt. Sagefald. Rostienniste och „Arbed. udimoed dend bahre Landschylds affhendelse, foruden „de ordinarie Schatter, er udi beholding at giøres Aarlig „Reg[ab] for: Thilmed er dette Vnderd[t] herhoes at erindre. „at ombschiønt be[te] godtz. som til Gielden Naad[t] er be„williget. Nemblich Wremb. Aaby. Nygaard. Wernø Closter, „det Giedschøe och Frue Giørrilds goedtz, Sundmør. Nord„fiord och Romsdalen. effter Lehnenis offuerleffuerede Jord„bøgger siunes meget och stort. saa beløbber det dog en „ringe ting. som udaff huer Jordbog er udlagt. udimoed dend „endelig Summarum. formedelst at Eders Kgl. Ma. och Cro„nens gaarder allene och dend Landschyld, som Cronen følger. „er bleffuen udlagt. och dend største part. som udi Jord„bøggerne er bereignet och Summerit. tilkommer andre, were „sig Adel, Geistlig eller Odelsfolch. och allene formedelst „Leding och Foering sambt anden Cronens høyhed och „Rettighed udi Jordbøggerne befindes indført: huilchet udaff „Godtzets besichtelse. taxt och offuerslaug. huormeget det „sig udi alt haffuer bedraget, kand erfahres.

Samme 26de Juni gav Kongen Befaling om Forskjelligt. Bahus Fæstning angaaende. blandt Andet dens Proviantering. hvortil skulde bruges af Bergenhus Lehns Skatter, som ellers

skulde have været nedsendte, hvorefter Sehested ved Iver Krabbe af bete Skatter lod gjøre Indkjøb til dens Magasiner.

Endvidere blev det tilkjendegivet Lehnsmændene, at de til bestemte Terminer skulde clarere deres Skatter paa Akershus med Forklaring paa Indtægt og Udgift, samt tilholde Geistligheden og Kjøbstæderne i deres Lehn at efterkomme det Samme uden Forsømmelse.

„Dend 27. nest derefter haffuer Eders Kgl. Ma. Naadt 120
„befahlet Krigs Commissario Wilhelm Mechlenborg och Con-„tributions forwalteren Johan Gaarmand, at de med mig „schulle giøre affreigning offuer, huis Goeds Eders Kgl. Ma. „mig widere Naadt haffde Schiødt dend 20. Junii 1649, end „tilforne war bleffuen udlagt, bereignet och affkortet, effter „deromb Eders Kgl. Ma. tilforordnede Commissariers ind-„leffuerede liquidation, anslagen udi Penge til thiuge tusind, „Siuffhundret førgetiuge och Siuff Rdr. 12 /3, som er udaff „det Nordenfieldsche goedtz allewegne strød udi Bergenhuus, „Thrundhiembs och Romsdals lehne, huorudaff ieg iche nær „kand haffue dend Aarlig Rente, som hoffuetstoelen ellers „kunde bedrage: och er udi samme offuerslaug paa forschne „Goedtzes taxt noget Misreignet udi Candtzeliet mig tilschade, „som effter mit Indleffuerede Memorial ochsaa bør att Rettes.

„**Ao. 1649 dend 31. Augusti, Effter at Danmarches** „Riges Raad wed underschedtlige schrifftlige Indleg til Eders „Kgl. Ma. deris Vnderdanigste betenchende haffde ladet „offuerleffuere, fornemblich Anrorendes de Wartgelder och „Aarlige pensioner, som udi Eders Kongl. Ma. Elschele Kiere „herr faders høyloffl. Ihukommelses tid Naadt haffde werit „udloffuet och aff Eders Kongl. Ma. sielff dereffter Naadigst „Confirmerit: Desligeste at General Commissarierne udi Norge „deris Regenschaber, Militien wedkommende, aff Rigens Raad „motte igiennomb sees, och Eders Kgl. Ma. deromb Vnderdt „refereris: saa och at militien udi Norge effter dend maade „som udi Danmarch motte bliffue reducerit: da haffuer ieg „Vnderdt for Eders Kgl. Ma. och welbete goede herrer fremb-

„lagt it Vngefehrligt offuerslaug eller kort extract paa ald „dend ordinarie Aarlig udgifft och bekostning, baade til fest- „ninger, guarnisoner och Regimenter, Commissariats och „andre Krigsbetiente, sambt Stendernis Rostiennistes officerer „och adtschillige udloffuede pensioner, inden och uden Riget, „saauelsom huis det første Aar til Magatzinernis anrettelse „paa Bahus och Aggershuus, foruden det gamble inventarium, „haffuer siuntes meest fornøden: desligeste Specificerit Gielden „och Schatternis Aarlig Indtegt sambt det Resterende Godtzes „taxt och udleg, med underdt begiering, at alting motte for- „bliffue wed dend anordning och reduction, som effter Naadt „befalning sub dato Kiøbenhaufn dend 15. Junii 1648 wed „de tilstede werende Rigens Raad udi Eders Kgl. Ma. Naufn, „saauelsom effter Naadigst Missiue udaff Eders Kgl. Ma. „sielff dend 30. Aug. nest dereffter paa Aggershuus Slott, „wed mig Vnderdt war forrettet, effter derom min schrifftlig „erklering dend 29. Decembr. och her indførte ombstendig- „heder, huormeget bekostningen samme tid saauelsom ellers „udi alt siden Ao. 1647 wed adtschillige Vdgiffters forre- „kommelse och affschaffelse war bleffuen forringet fra Et „hundret Sex och tiuge tusind Rdrs. Aarlig udgifft, som dend „tid Naadt ware bewilgede til defensionen udi Norrige, for- „uden Gieldens affleggelse, och dereffter war reducerit til „Otte och firesindstiuge tusind otte hundrede en och half- „fembtesindstiuge Rdr. Erbiudendes mig derhoes, at huis effter- „handen meere kunde affschaffes och till ringere udgifft reduceris, „end allerede war scheet, det schulle ieg Vnderdt med ald flittig- „hed och troeschab tilbørligen effterkomme, Rigens Gield desto „meere til forlettelse och snarere affbetalning. Efftersom ieg „Vnderdt formeenede aldting saaledes at Lempe, at baade „paa Gielden och defensionen saameget schulle kortes och „mesnageris, at mand med dend 4 drs. Schatt paa Gaarden „och fire Eenfechte Schatter paa Capitteler, Prester och „Kiøbsteder schulle kunde underholde baade festningerne,

„guarnisonerne och officererne sambt andre Krigsbetiente til „de threi Regimenter langs Grentzerne, och effterhanden aff- „legge Gielden, huorudi, som for er rørt, ingen muelig flid „schulle spahris. Mens aldting effter fornødenhed Rettes til „Eders Kongl. Ma. och Rigets tienniste, som ieg Vnderda- „nigst wille were bekiendt: Och paa det noget med forder- „lichste, foruden dend anden Rigens Indkombst aff Lehne, „Tholde, Bergwercher och andet Eders Kongl. Ma. Renterie „wedkommende, motte sambles och Sendes need fra Norge, „til dette Riges fornødenhed effter Eders Kgl. Ma. egen „Naad^{te} anordning at anwendes, da haffuer ieg Vnderd^{ten} forre- „slaget en daler aff huer Gaard at motte udgiffues udi Norge „och paa føhret at leffueris til Bahuus til widere Naad^{t} ordre, „som saaledes bleff for got erachtet: Allene haffuer Dan- „marches Riges Raad formeent, at mit Vnderd^{te} offuerslaug „och sidste reduction paa Militien udi Norrige war alt for „høigt bereignet, begierendes, at effterdi samme bekostning „paa festninger, guarnisoner och Regimenter, sambt andet „militien wedkommende, allene Summarisch wis war forfattet, „at ieg saadanne udgiffter egentlich wille Specificere, at mand 121
„desto nærmere kunde erfahre, huormeget och huorudi mand „meest och bedst udi freds tid kunde spahre och mesnagere, „effter deromb de goede herrers deliberation udi Raadstuen „dend 1. 7br. 1649. Huorpaa min Vnderd^{te} och troe meente „erklering anden dagen schrifftlig bleff Leffuerit udi dend „Meening:

„At endog ieg for nogle dage siden mig schrifftlig „haffde erbodet til allerstørste sparsomhed med reduction „offuer militien och affkortning paa Gielden, saauit mueligt „schee kunde, wed de fire dalers och Eenfechte Schatters „Aarlig paaleg, Alle festninger och guarnisoner med dertil „fornødene officerer, artiglerie, ammunition, Materialier och „vivres udi freds tid at underholde, sambt officererne offuer „Landt-Regimenterne och Gielden effterhanden at affbetale, „til dette Riges undsetning, det Allersnariste och beste mueligt,

„saauit Vndersaterne udi Norge, uden deris egen forderff. „wed Eders Kgl. Ma. Naadte tilladelse och Consens sambt „de goede herrers Raad och betenchende nogenledes kunde „udstaa och affsted komme. Huilchet mit Vnderdte troe „meente forslaug iche udi alle maader haffuer siuntes at for-„noye de goede herrers intention med reductionen udi Norge. „saa erkiendte ieg mig udi ald Vnderdanighed plichtig at „effterkomme alt, huis Eders Kongl. Ma., min Aller Naadte „herre och Konning paa de goede herrers betenchende sig „Naadt wille lade welbefalde, saauit ieg Vnderdt kunde be-„finde mig sielff Capable, saadant nogenledes at stille udi „Werch och tilbørligen at forrestaa: Och naar deromb noget „motte fattes udi Pennen, huorledes at festningerne och „guarnisonerne til nogen forsuarlig defension først schulle „forsiunes och siden Aarligen underholdes, och huorledes „Landt Regimenterne under wisse officerer schulle reduceris, „och med huad Aarlig gage, Desligeste huorledes Gielden „udi Norge effterhanden schulle afflegges, och noget forwahris „udi Landkisten ligesom udi Danmarch, Saa schulle ieg „Vnderdten effter Eders Kgl. Ma. Naadte willie och befalning, „paa de goede herrers Raad och betenchende, med største „flid och troeschab som en oprichtig Erlig Mand mig wide „at rette och forholde: Med Aller Vnderdt tilforsicht, at „ingen udaff de goede herrer wille tage nogen anden Mee-„ning omb min ringe Persohn end det, som en god dansch „patriot, der gierne saa begge Rigers fællidtz Welstand, udi „alle maader wel eignede och anstoed: och dersom noget war, „som de goede herrer omb min forwaltung derudi Riget, det „were sig huad det were will, nærmere begierte at wide, „Da war ieg Vnderdanigst dertil at Suare gandsche offuer-„bødig; Dersom ochsaa nogen anden saadant bedre kunde „forrestaa, da saa ieg det aff hiertet gierne, effterdi mit „goede Naufn och Røchte och ald min Werdslig Welferd „derudi saa høigt war interesserit: Ydmygelig begierendes, „at samme min ringe Welmeente erklering wed de goede

„herrers bewogenhed ochsaa motte wel optages. och mig „nogen schrifftlig Suar wed Kongelige befalning, huoreffter „ieg mig med Landtzens defension och Gieldens afleggelse „udi Norrige schulle wide at Rette och forholde, førend „Eders Kgl. Ma. bort Reigse och de goede herrers Separa- „tion Naad^{t} motte meddielis, effter samme mit Vnderd^{te} „schrifftlige Indlegs egentlich och ombstendtlig indhold, Sub „dato Kiøbenhaufn dend 2. 7br. 1649.

„Huorpaa mig wed herr Cantzeler H. Christian Tho- „massen er bleffuen leffuerit en schrifftlig forteignelse under „hans hand, huorledes høye och Lauge officerer herudi Riget „ware tracterede och besoldede fra dend General Staab need „ad, bereignet paa Thrende Regimenter, med fuldkommen „offuer och under officerer, huert Regimente fordielt udi 8 „Compagnier, huorudaff det eene med dend General Stab „beløb Aarligen Elluffue tusind Et hundrede och Sex Rdr., „och huert aff de andre tuende Regimenter Thi tusind tou „hundret Sex och førgetiuge Rdr., som giør tilsammen paa „alle Thrende Regimenter En och Threduffue tusind. femb „hundrede, Otte och halffembtsindstiuge daler: huoreffter de „goede herrer begierte. ieg wille Concipere dend forfatning „udi Norge med de Threi Regimenter Langs Grentzerne och „ellers med største sparsomhed ordinere och forfatte dend „anden Aarlig udgifft paa festningerne och guarnisonerne „sambt andre Krigsbetiente til ringeste bekostning mueligt, „efftersom welbe^{te} her Cantzeler de sambtliche goede herrers „Alworlige begiering och Intention mig udforlig forstendiget.

„Huoreffter ieg Vnderd^{ten} dend 5. 7br. udi en hast, effter „de Documenter, ieg haffde med mig fra Commissariatet udi „Norrige, som iche ware saa fuldkommene, at ieg kunde giøre „noget wisse facit. haffuer dog forfattet noget schrifftligt. „huorwed at ieg formeenede de goede herrers intention med „reductionen paa Militien och Defensionen udi Norge det „meste och beste mueligt, effter tidernis beschaffenhed, at „wille och kunde efterkomme. Specificerendes alle festningers, 122

„guarnisoners och Regimenters sambt Commissariats, undtagen „pensionerers, Wartgelders och Stendernis Rostiennistes offi- „cerers Aarlige bekostning, foruden huis det første Aar til „Magatzinernis anrettelse paa Bahuus och Aggershuus kunde „behøffues, Thil Ni och Thredsindstiuge tusind dalers Aarlig „bekostning, som war Siuff och halfftredsindstiugetusinde et „hundrede och tolff Rdr. Aarlig ringere, end huis tilforne „Naad[t] war bewilget, dersom det de goede herrer saaledes „udi freds tid kunde behage: Demonstrerendes derhoes „Vnderd[t]. at Regimenternis store Mandtall och Lehnenis „mechtige begreb sambt Grentzernis Witløfftighed med mange „Obne Passer, fornemblich mit omb Winteren, foraarsagede, „at bekostningen paa it Regimente udi Norrige war større „end udi Danmarch; Iche at officerernis Capitulation saa „meget differerede, Mens at til fleere folch, witløfftiger for- „dielte, behøffuedes fleere officerer offuer fleere Compagnier, „omb noget forsuarligt schulle udrettes: och det effter hans „Kgl. Ma. høyloffl. Ihukommelse egen Naad[t] schrifftlig ordre „saaledes ordinerit, formoedendes Vnderd[t], at ingen mig „schulle beschylde, noget enten uden eller imoed ordre nogen „tid at haffue giort eller nogen sierdelis reformation paa „Regimenternis Compagnier eller officerernis tractament mig „nogen tid tilforne at haffue werit befalet, Mens at ieg aldtid „Vnderd[t] haffuer sagt min ringe Meening, huorledes mig „kunde siunes, at aldting udi Norge til samme Riges defen- „sion udi freds tid burde at ordineris, Och iche dismindre „Rettet mig effter, huis de goede herrer paa underschedtlige „tider mig omb Militiens reduction udi Gemeen haffuer wilt „forstendige och befahle, saa at siden Ao. 1646 wed adtschillige „reductioner paa Militiens bekostning udi Norge schal be- „findes at were spahret offuer Otte och halffembtesindstiuge „tusind et hundrede Sex och halffembtesindstiuge Rdr. udimoed „dend Aarlig Summa aff Et hundret Sex och tiuge tusind et „hundret och tolff Rdr., som udi begyndelsen effter Krigen „til defensionen Naad[t] war bewilget, och med mindre at det

„war scheet, da haffde nu Gielden udi Norge, formedelst „Schatternis affgang och store Summers needsendelse sambt „adtschillige assignationer herneden fra deroppe at betales, „nesten werit en tønde Guld høyere, end dend sig nu befinder; „och dersom Schatterne haffde forbleffuen som de først ware „paabøden, uden nogen forandring och affkortning, och ieg, „som før er rørt, haffde werit fri for assignationer och store „Summers needsendelse, da haffde iche alleniste Gielden al„delis werit Affbetalt, Mens nesten en halff tønde Guld „werit udi forraad, offuer dend ordinarie Aarlig udgifft til „Rigets defension, som hereffter bedre schall forklares; huor„udimoed Gielden herudi Danmarch haffde werit offuer tou „tønder Guld større, end dend er; Huilchet ieg Vnderd. wil „formoede, At de goede herrer Rigens Raad wille tage udi „Consideration och sig derhoes erindre, At saa offte her „haffuer werit handlet omb militiens reduction udi Norge, da „haffuer ieg aldrig anderledes werit udimoed de goede herrers „Meening, end saauit min bestilling udi Norge sierdelis wed„komb at erindre; At mig underdt siunedes, Militien udi „fredtz tid saaledes burde at ordineris, at dend till tienlig „defension udi feigdetid kunde were ferdig, hellere end att „spilde Penge paa det, som intet tienligt war til nogen mod„stand, naar behøffuedes; Mens dersom mand sig kunde for„sichre paa en bestandig fred, da holdte ieg Vnderdt ald „dend bekostning udi begge Riger, som paa militien bliffuer „anwendt widere end paa det Gemeene Landfolch at armere, „Munstre och Excercere sambt guarnisonerne at holde wed„lige och floden wel at equipere, aldielis offuer flødig; huil„chet er endnu min fuldkommen Meening, saauit ieg Vnderdt „kand forstaa, til begge Rigers fellidtz Welstand, uden nogen „anden interesse; Och naar Eders Kgl. Ma. och de goede „herrer Rigens Raad fuldkommelig wille resolvere, at ald „militien udi Norge gandsche schall affschaffes, saa nær som „guarnisonerne, och ieg Vnderdt for alle tilfald, dersom, Gud „forbiude, at noget paakomb, maa were fri och Vndschyldt,

„da schall ieg Vnderdt were ferdig nock at exequere alt, „huis Eders Kongl. Ma. udi saamaader Naadt wil befale; „Mens meere at reducere, end allerede er scheet, och dog an- „wende store penge paa det, som intet bastant er til nogen „tienlig defension, det er ioe alt forgieffuis, huilchet iche er „dend første gang, at ieg mig saaledes haffuer erklerit.

„Kand ochsaa med adtschillige mine Indleg nocksom be- „uises, At ieg Vnderdt offte udi det eene och det andet, sier-
123 „delis militien, Schatterne, Gielden och Godtzets udleg wed- „kommende, haffuer giørt tilbørlig erindring med Vnderdt er- „biudelse at Suare de goede herrer til alt, huis dennem „siunedes fornøden, at ieg schulle giøre Reede for, och min „bestilling kunde angaa; huilchet udførlig kand erfahres udaff „det schrifftlig Indleg, som Ao. 1648 dend 11. Maii først udi „Raadstuen er bleffuen fremblagt och siden udi Cantzeliet „aff mig Vnderdt indleffuerit, at ieg intet paa min egen hand „eller uden min herris ordre udi noget haffuer fordristet mig, „som ieg ioe Vnderdten paa alle tider och steder tør under- „staa mig at forsuare.

„Ellers haffuer ieg Vnderdt forschne 5. 7br. 1649 an- „draget nogle ombstendigheder belangende Norges defension „och Militien derudi Riget, Nemblich Thuende store incom- „moditeter der at befindes, iche allene at underholde en armee „udi Marcken paa noget wisse sted, Mens end och at forsiune „de ordinarie guarnisoner med fornøden vivres och under- „holding; det eene, at saadant udi Riget ingensteds udi nogen „Quantitæt war at bekomme, Mens endelig motte haffues fra „andre steder; det andet, at naar mand det schiønt haffde, „da ilde at findes middel eller Raad, saadant at forwandle „wed brøggen och bagen ude paa Landet, saa at naar Riget, „det Gud forbiude, noget Vformoedeligt schulle tilstøde, At „huerchen tilførselen kunde schee, eller Vndersaterne selff „saa snart kunde Contribuere och forschaffe, huis til de or- „dinarie guarnisoners underholding och deris forstrechning „kunde behøffues, det da wed Hunger och meutination Lettelig

„schulle periclitere, som end och wel udi freds tid for „mangel aff Penge kunde foraarsage sin Vlempe: Huorforre endelig behøffuedes, wisse magatziner at Anrette „och guarnisonerne udi Norge saaledes at Prouiantere med „alleslags fornødene Species, saa at de paa Aar och dag „kunde were wel forsiunede, fornemblich Bahuus och Aggers-„hus, och Wahrene omb høsten at forfrisches, huis iche „lengere kunde ligge, eller at gifues Knechtene som Commiss „udi steden for deris Maanidtz Soldt, effter billig taxt och „richtig Wecht och Maal lige moed Penge, dog straxen udaff „Schatterne saaledes at erstates, saa at, naar tilførselen schulle „sperris, mand da kunde haffue at leffue aff och underholde „guarnisonerne uden fahre. Huilchet ieg Vnderd[t] formeenede „med 18 tusind dalers bekostning til første indkiøb at kunde „schee, effter derpaa sierdelis Specification samme tid offuer-„leffuerit.

„Och at mand udi Norrige endelig behøffuer fleere offi-„cerer med nogen meere gage end herudi Riget, til lige „mange folch at excercere och anføre, haffuer ieg Vnderd[t] „Ligeruis witløfftig remonstrerit.

„1. Thi først ere begge Rigers Situation, inden och „uden Grentzerne, aldielis Vliige, och strecker sig fra Ba-„huus til Thrundhiemb och Jemptelands Grentzer langs med „Suerrig, huor ingen Passer omb Winteren ere forbødne, „offuer hundrede Norsche Miile.

„2. Falder allewegne beleiliger for Suerrig at Invadere „Norge och occupere festningerne, formedelst adtschillige „commoditeter udi deris Land aff store navigable floeder „och Elluffuer, som Stryger moed Norges Grentzer, och med „bedre forraad aff vivres och lang tid excercerede folch, aff „deris egne saauelsom fremmede.

„3. Huorudimoed wores Krigsfolch udi Norge ingen-„steds wel paa Landet kand sambles at formere noget Corpus, „baade formedelst mangel aff Prouiant wed Grentzerne, huor „ingen Magatzin eller festning er, dennem at underholde, saa

„och at Esquadronerne aff de Vdschreffuene Knechte kommer „til at ligge och logere saa langt fra huer andre med Al„muens hielp til Landwern, at huer Esquadron endelig be„høffuer sine offuer och under officerer, saa witløfftige steder „at tage udi acht.

„4. Thilmed er Landet iche forsiunet med mengden aff „Lensmend, Adel och andre, som udi feigdetid kunde bruges „wed folchet, dennem at anføre och holde tilsammen paa huer „Post och passage, och wille were alt for Sildig, det Gud for„biude, omb noget paakomb, at lade officerer da først for„schriffue fra een eller anden steder.

„5. Officererne haffuer ey heller gaarder och neppelig „kand bekomme dennem, baade for Lougens Wanschelighed „udi dend Post, naar en gaard er Leddig, saa och at gaarde„nis Wilckor och Leilighed til officerernis Commoditet och „underholding iche falder saa beleilige for dennem och deris „tiennistes forretning, ey heller haffuer nogen offuer eller „under officerer Service, Quarteer eller Schydtzferd, Mens „maa logere paa Landet hoes bunden, formedelst mangel aff „Kiøbsteder och dend besuerlige fordringschab for dennem „saauelsom Almuen.

„6. At ieg schal intet melde omb dend dyre Tæring, „der er udi Riget for officererne, meere end her udi Dan-
124 „march, med alt huis de behøffuer til klede och føde; och „kand enhuer fornufftig Lettelig erachte, at officererne hellere „schulle søge tienniste udi it beleiligt och got Land for „dennem och deris Quinder och børn udi herrens egen Aasiun „til daglig advancement, end slide deris tid saa hen udi it „Steriit (!) och Vsselt Land, undergiffuene mangeslags incommo„diteter, Waar iche, at de wed deris Rest hoes Cronen och „Gield hoes andre saa dybt er impegnerede, at de sig neppe„lig kunde Redde.

„Jeg haffuer ochsaa Vnderd[t] udi samme mit schrifftlige „Indleg iche kundt forbigaa at erindre, huor Considerable „Norge er och bør at were for dette Rige siden dend Vløcke-

„lige Separation sambt Hallindtz och Jemptelands affstaaelse:
„Thi Suerrig iche allene siunes at wille were och worde al-
„diclis Mester udi Siøen och betage os Brødkammerit for
„Norge, Mens er os meget offuerlegen med folch och officerer
„udi sit eget Land och Lettelig kand offuer welde Norge aff
„Jempteland udi Thrundhiembs lehn, dend gandsche Norden-
„fieldsche tractum, och med en ringe Macht wed Oddeuold
„och Hiertrumb sette Bahuuslehn udi Contribution och wed
„Elffue Munden blocquere festningen; desligeste offuer Berg-
„stien need til Halden wed Suinsund och Giennom Marcker
„wed Fredrichstad och Moss impatronere sig Smaalehnene, at
„forhindre tilførselen igiennom Opsloe fiord til Aggershuus.
„at giøre sig Mester Søndenfieldtz, at ieg intet schall melde
„omb Passen Giennomb Morras til Aggershuus, huor mand med
„en armee och tilbehørig Nødtørfft aff Støcker och ammunition
„sambt andet derhoes fornøden kand komme offuer Eeds-
„schouffuen och Winger paa alle tider omb Aarit, Winter
„och Sommer, foruden mange andre Passer, Nemblich 10 och
„12 Miil schouffuen, Vnder Marchs Schougen wed Grue,
„Berger Kierche, Magnorfield, Orschoug och Hølland, Rønne-
„schoug, Ørebroe och Wingsfield, som Allene omb Winteren
„ere farlige for nogen samblet Macht til hest och foedtz
„sambt Støcker och andet dertil fornøden, och de Land-
„kyndige best er bekient, saa at langt større bekostning och
„Witløfftiger defension til Norges Riges Conservation, end
„mand wel meener, endelig behøffues.

„Dog haffuer ieg Vnderdanigsten alt saadant Submitterit
„Eders Kongl. Ma. egen Naadte willie och befalning, effter
„Danmarches Riges Raads betenchende, som uden nogen min
„erindring well droege tilbørlig ombsorrig for begge Rigers
„fellidtz Welstand, och at aldting udi Norrige med fest-
„ningerne, guarnisonerne och Regimenterne, Gield, Landkiste
„och andet, saaledes engang for alle kunde worde anordnet
„och stillet udi Werch, som fornødenheden sielff udkreffuede;
„Thi dersom Vndersaterne udi Riget Aarlig Aar schulle be-

„suerges med store Schatter fast offuer deris formue och „ingen tilbørlig forsuar nyde, huorwed de sig kunde haffue „at trøste, Da war det meget farligt for herre och Knecht, „omb noget paakomb, och schulle dend største part aff All-„muen, fornemblich langs med Grentzerne, snart Lahne præ-„text aff saadan fahre til det, som intet duer, naar ingen „Macht til assistentz eller tuang saa nær kunde were til „Reede. Jeg for min Persohn wille ønsche, at mand sig „intet fiendtligt udi Norge haffde at befrøchte, ey nogen de-„fension behøffuede, Paa det at alle Contributioner udi freds „tid kunde modereris, och intet udgiffues uden till Rigens „Gieldtz affleggelse och noget at forwahris udi reservo; Mens „siuntes iche got och Raadeligt, effter saadanne tiders mislig-„hed, at sambtøche saa Lett til saadan Tryghed, efterdi det „sidste anstød alt for meget diswerre paamindte os omb, „nogen tienlig defension wed wores egne och indfødde udi „fredtz tid Ret at ordinere, huorwed mand sig udi feigdetid „nogenledes kunde forsuare.

„Huorforre ieg Vnderd[ten] de goede herrers meening och „endelige resolution paa samme mit schrifftlige Indleg och „forslaug om reductionen paa militien udi Norrige ochsaa „schrifftlig war begierendes, omb det udi freds tid schulle „forbliffue wed de Ni och Thredsindstiuge tusind dalers „Aarlig bekostning, baade paa Commissariatet sambt fest-„ningerne och guarnisonerne, Landt Regimenterne och Sten-„dernis Rostienniste, som war Siuff och halfftreisindstiuge „tusind daler ringere, end huis Ao. 1647 dend 23. Maii Naa-„digst war bewilliget til Norges Riges defension, Och huor-„ledes ieg Vnderd[ten] med festningernis Prouiantering sambt „pensionernis Aarlig gage, som iche war medbereignet udi „forsch[ne] Summa, mig schulle forholde, effterdi be[te] Prouian-„tering, bereignet paa femb hundret Mand udi guarnisonen „paa Bahuus och femb hundret Mand paa Aggershuus udi „Aar och dag at underholdes, dersom noget fiendtligt paa-„komb, beløb tilsammen Atten tusind Rixdr., och de Naad.

„bewilgede pensioner Aarlig fiorten tusind Rixdr.. Huorudimod „Schatten neppelig kunde bedrage Et hundrede tusinde daler. „och dend Resterende Gield war offuer halfftredie tønde guld.

„Huorpaa Welbe^{te} goede herrer haffuer wed herr Candtzeler „her Christian Thomassen tilstillet mig it schrifftligt forslaug, „huorledes at dennem siunedes, dend Norsche militie enda „med ringere bekostning Aarlig at kunde underholdes, saa at 125
„ald dend Aarlig udgifft til halfftreisindstiuge tusind daler „schulle worde reducerit.

„Mens efftersom ieg befant adtschilligt udi samme for- „slaug baade Wanscheligt at stille udi Werch och Summen „altfor ringe til dend nøduendige Aarlig udgifft, naar ieg „schiønt udi freds tid mesnagerede det meeste mueligt, Effterdi „de Thrende Regimenter Langs Grentzerne, naar de schiønt „bleffue reducerede, huert Regiment udi Otte Compagnier och „huert Compagnie nær wed Threi hundrede Mand. forsiunet „med Offuer och under officerer och besoldede lige som her- „udi Danmarch effter dend forteignelse, som under Welbe^{te} „her Cantzelers hand mig samme tid bleff tilstillet, och be- „suerligt udi Norge til nogen gaufnlig tienniste, udi freds tid „til excercitie och feigde tid til defension, kunde stilles udi „Werch, da beløb allene dend bekostning Aarlig 31598 Rdr.. „saa at til alle festningerne och guarnisonerne, Commissari- „atet och andre Krigsbetiente, med biugninger och andet paa „Bahuus, Aggershuus. Christiansøe, Bergenhuus och Thrund- „hiemb, iche meere bleff tiloffuers, effter be^{te} goede herrers „forslaug, aff 50000 Rdr. end Atten tusind fire hundrede och „tou, huormed ieg Vnderdanigsten iche understoed mig at „udrette, huis dertil udi freds tid endelig kunde behøffues, „Och derforre Vnderd^{ten} udimoed de sambtlige Goede herrer. „udi Raadstuen saauelsom udi Hauffuen udi Kgl. Ma. egen „præsentie och allis deris Neruerelse, mig saaledes endelig „haffuer erklerit:

„At ieg paa det Vnderdanigste begierte at motte Naad^{t} „forschaanis for dend administration offuer militien udi Norge,

„effterdi det war mig gandsche Vmueligt, de goede herrers „forslaug och reduction paa dend maneer at stille udi Werch „och effterkomme, huor gierne ieg det end wilde giøre, „Mens at nogen anden motte befales saadant at exequere, „enten det kunde schee wed herr Iffuer Krabbe udi Bahuus „och Smaalehnene, saauit det Regiment och guarnison wed-„komb, sambt Fredrich Vrne udi Thrundhiembs och under-„liggende lehne, saauit samme Regimenter angich, och Krigs-„Commissarius Mechlenborg det Aggershusische Regimente „och guarnison at reducere, eller omb Eders Kgl. Ma. Naad^{t} „gotsiuntes, at det wed nogen anden, som stedtze offuer mi-„litien och det gandsche Riges defension schulle haffue at „Commandere och paa Eders Kgl. Ma. wegne aldting at „disponere, bedre och beleiliger kunde forrettes; huorudi Ieg „Vnderd^{ten} erbød mig at befordre alt, huis til saadan reduction „kunde were tienligt och fornøden, Med allerunderd^{t} tilfor-„sicht, At ingen udaff de goede herrer wille tage anden Mee-„ning omb saadan min undschyldning, end at ieg ioe saa „gierne som de goede herrer sielff wille moderere och forre-„komme ald Vnøduendig udgifft och bekostning udi freds tid, „at spahre dett meeste mueligt til Gielden och til reservo, „dersom, det Gud forbiude, noget paakomb, at mand enten „wed saadan beholding eller credit kunde bringe til weye huis „behøffuedes.

„Och dersom Eders Kgl. Ma. och de goede herrer siuntes, „at saadant bedre och lettere wed mig end nogen anden „kunde worde expedierit, da wille ieg ochsaa Vnderd^{t} som „en goed oprichtig patriot bequemme mig udi alting til Eders „Kongl. Ma. och begge Rigers tienniste, saauit min ringe „fornufft sig streckede, och mueligt war at effterkomme, Och „effterdi ieg nochsom haffde erfahret udaff de goede herrers „forslaug, aldting meere at were henseet och offuerweyet til „sparsomhed end det, som ieg Vnderd^{t} udi mit ringe schrifft-„lig Indleg formodede høigt fornøden til Norriges Riges de-„fension, saa wiste ieg ingen nærmere och bedre forslaug at

„giøre, huormed mand snarist kunde komme til ende. end „dersom Eders Kgl. Ma. Naad^{t} wille lade sig befalde at de„putere en wisse Summa til ald militien udi freds tid, saauit „det da effter richtig Reg^{ab} och forklaring kunde tilstrecke, „saasom Threisindstiuge tusinde Rixdr. foruden Magatzinernis „anrettelse det første Aar sambt de Naadigst bewilgede pen„sioner, huilchet war Sex och Threisindstiugetusind et hun„drede och Tholff Rixdr. Aarlig mindre, end Ao. 1647 udaff „Eders Kgl. Ma. Elsch^{e} Kiere herr fader høyloffl. Ihukom„melse til samme Riges defension och ordinarie Aarlig udgifft. „foruden Gieldens affleg, Naad^{t} war bleffuen bewilliget: Dog „dette mig forbeholden, At ieg iche schulle were forbunden „til nogen sierdelis Specification paa een eller anden Vdgifft. „effter de goede herrers forslaug, Mens at ieg Vnderd^{ten} „offuer forbe^{te} Summa aff Threisindstiuge tusind dalers Ind„tegt motte disponere udgifften, som mig sielffuer best siunedes „effter huert stedtz leilighed och Wilckor, Ey plichtig at „Suare widere til nogen paakommende fahre, end samme „Naad^{t} forordnede middel effter richtig Commissarii Reg^{ab} „udi freds tid Aarlig kunde tilstrecke, Och at denne sidste „reduction iche motte præjudicere noget aff huis ieg tilforne „til samme Riges defension Vnderdanigst haffde ordinerit, 126
„effter dend mig Naad^{t} meddielte schrifftlige Instruction.

„Huilchet udi sambtliche Rigens Raadtz Neruerelse udi „Hauffuen aff Eders Kongl. Ma. Naad^{t} er bleffuen sambtøcht „afftenen for Eders Kongl. Ma. bort Reise ud til Holstein, „effter derpaa schrifftlig resolution til Danmarches Riges „Raad udi dend meening:

„At Eders Kongl. Ma. Naadigst haffde offuerweyet „Rigens Raads Vnderdanigste adtschillige memorialer och be„tenchninger, fornemblich anrørendes de Wartgelder, som udi „Eders Kgl. Ma. Elsch^{e} Kiere herr faders høyloffl. Ihu„kommelses tid Naad^{t} haffde werit udloffuet och aff Eders „Kgl. Ma. sielff dereffter Naad^{t} Confirmerit; Dernest at „General Commissarierne udi Norge deris Reg^{abr} Militien

„wedkommende aff Rigens Raad motte igiennom sees. Och „Eders Kongl. Ma. Deromb Vnderd^{t} refereris, saa och att „Militien udi Norge effter dend maade som udi Danmarch „motte bliffue reducerit. Saa wille Eders Kgl. Ma. Wart„gelderne belangende Naadigst Considerere Rigets middel „och, naar dend udloffuede termin forbi war, udi dend Post „wide at Ramme sit eget och Rigens beste. Huad General „Commissarierne udi Norge deris Regenschaber kunde angaa, „Da war Eders Kgl. Ma. Naad^{t} tilfridtz, At naar de Vcla„rerede Regenschaber paa Eders Kgl. Ma. Renterie haffde „werit effterreignet, de da aff Rigens Raad kunde bliffue „igiennom seet, och Eders Kongl. Ma. deromb Vnderd^{t} refe„rerit. Militiens reduction udi Norge wedkommende, Da er„achtede Eders Kongl. Ma. dend ochsaa nødig och haffde til „dend ende Naad^{t} befalet mig dend saaledes at reducere, „At ald bekostningen derpaa kunde Aarligen beløbe sig til „halfftreisindstiuge tusind Rixdr.; dog dersom ieg befant det „ey dermed at kunde schee, Da haffde Eders Kgl. Ma. „Naad^{t} widere tilforordnet Thi tusind Rixdr. och Naad^{t} an„befalet mig derudi at Ramme Eders Kgl. Ma. och Rigens „Tarff, saasom Eders Kgl. Ma. ey heller Thuifflede paa min „Vnderd^{te} goede Conduite udi samme Sag, effter forberørte „Eders Kgl. Ma. Naad^{te} schrifftlige resolutions egentlich och „ombstendtlig indhold.

Herpaa anføres aabne Breve og Missiver i denne Anledning udstedte til Lehnsmændene og Andre. Fremdeles:

„6. Missiue til Niels Lange som General Krigs-Commis„sarius udi forleden feigde, at møde paa Aggershuus til dend „15. Jan. 1650 med alle de andre Krigs Commissarier, som „noget udi forleden feigde Vnderd^{t} haffde administrerit, At „Conferere offuer de anteignelser, som udaff Rente Cammerit „ware udstedde, deris sambtliche Regenschaber wedkommende: „huoromb enhuer sierdelis wed Naad^{te} missiue bleff befalet, „enten da nøyachtigen at Suare for be^{te} Niels Lange som „General Krigs-Commissarius Paa huis mangeler, dennem kunde

„wedkomme, eller sielff Personligen were tiltencht at møde „til 1mo Maii Ao. 1650 for Eders Kgl. Ma. och Danmarches „Riges Raad, deris Indtegt och udgifft tilbørligen at forklare: „huilchet mig Vnderd[t] bleff forstendiget, enhuer saadant at „effterkomme Alworligen at tilholde.

„7. Missiue til mehrbe[te] Niels Lange, Jacob Vlffeldt 127
„och Peder Wibe belangende deris fællidtz Reg[ab] fra Ao. 1646 „til Ao. 1649 Ligeruis tilbørligen at Clarere.

„8. Det samme bleff och befalet Krigs Commissario „Mechlenborg och Contributions forwaldteren Johan Gaarmand, „fra Ao. 1649 till Philippi Jacobi Neruerende Aar at giøre „Reede och richtighed.

„9. Serdielis Naadigst Instruction, huoreffter ieg mig „Vnderd[ten] med denne anbefahlede reduction och ellers udi „andre maader, Militien udi Norrige wedkommende, schulle „wide at rette och forholde, Punchtwis forfattet, som effter- „følger:

„At Efftersom Eders Kongl. Ma. wed sine Elsch[e] Rigens „Raads goede Raad och betenchende Naad[t] haffde for nødigt „och gaufnligt erachtet, Militien udi begge Riger til ringeste „bekostning mueligt udi freds tid at lade reducere, och „welbe[te] Rigens Raad deris Vnderd[te] forslaug Eders Kgl. „Ma. haffde tilstillet, huorledes Militien udi Norrige kunde „reformeris, som Aarlig ungefehr til halfftreisindstiuge tusind „daler sig kunde beløbe, huorudimoed ieg Vnderd[t] mig høy- „ligen haffde undschyldt, formeenendes mig iche at kunde „understaa, Militien saaledes at ordinere, at dend med samme „Summes betalning kunde were Eders Kgl. Ma. och Riget „til nogen tienniste, Iche heller at kunde Rette mig effter „dend Specification med een och andens tractament och anden „anordning, som udi det offuergifuene offuerslaug befandtes. „Mens dersom Thi tusind Rixdr. dertil widere Naad[t] motte „forundes, wille ieg giøre mit beste och stille det udi Werch, „saauit mueligt schee kunde; Huorpaa Eders Kgl. Ma. sig „Naad[t] haffde erklerit, at dersom ieg schulle befinde mig med

„de halfftreisindstiuge tusind Rixdr. samme milities bekostning „iche at kunde forrette, Da dertil Thi tusind daler der„foruden at schulle tilordnes, huorforre Eders Kgl. Ma. wed „samme sin Naad[te] Instruction mig wille Naad[t] fuldmechtige „saa och befahle samme militie udi Norge Vnderd[t] at redu„cere och dertil halfftreisindstiuge tusind Rixdr. aff Schatterne „Aarlig at anwende, Mens dersom ieg befant det dermed iche „at kunde forrettes, Da effterdi Eders Kgl. Ma. ey Thuifflede, „At ieg ioe Vnderd[ten] Eders Kgl. Ma. och Rigens tarff sambt „høye fornødenhed det beste mueligt haffde udi acht, Wille „Eders Kgl. Ma. derforuden enda de Thi tusind Rixdr. „Naad[t] haffue bewilliget; saa och at ieg ikke schulle were „forbunden til nogen sierdelis Specification, som udi det offuer„leffuerede forslaug war bleffuen indført, Mens derudi at „disponere, som ieg best practicabel erachtede, Naar Allene „bleff tagen udi acht, att iche meere end de Threisindstiuge „tusind Rixdr. til samme ordinarie militie och defension effter „reductionen bleffue Aarlig anwendt, Mens, saasom Eders „Kgl. Ma. Naad[t] mig tiltroede och Rigernis Nødtørfft det „udkreffuede, dend største sparsomhed derudi brugte, som „wed min egen goede Conduite udi samme Sag nogenlunde „kunde tilweye bringes.

„Dog schulle saadan reduction och forandring iche præ„judicere eller for Aarsage nogen mangel udi Regenschaberne „for huis tilforne, effter Eders Kongl. Ma. Elsch[e] Kiere H. „faders høyloffl. Ihukommelse saauelsom Eders Kgl. Ma. egen „Naad[te] Instruction och fuldmacht aff mig Vnderd[t] wed Mi„litien derudi Riget war anordnet och effter min ordre aff „Schatterne udgiffuet, Mens alleniste Reignes at angaa fra „dend tid, at samme reduction begyndtes, och alle affreigninger „med officererne derudi Riget bleffue Sluttede.

„Och schulle derforre alle Lensmend, officerer, Gouver„neurer, Commissarii och andre Krigsbetiente wed festninger, „guarnisoner och Landt-Regimenter tiltencht were at rette „sig effter mine ordres och dend reduction, som ieg Vnderd[t]

„nøduendig erachtede, uden nogen exception eller moedsigelse
„udi nogen maader.

„Och huis ieg Vnderd^{ten} effter Eders Kgl. Ma. Naad^{te} „befaling och gifuen fuldmacht iche selff saa hastig paa „huer sted kunde stille udi Werch, Mens enten wed schrifft-„lig ordre eller afferdigde fuldmechtige omb reductionen loed „anordne och befahle, schulle Ligeruis udaff alle wedkom-„mende, uden nogen exception eller moedsigelse, saaledes op-„tages, ansees och Exequeris, som ieg Vnderd^{t} selff paa „Eders Kgl. Ma. wegne Personlig war tilstede.

„Eders Kgl. Ma. haffuer udi samme Instruction ochsaa „Naad^{t} sambtøcht och bewilliget, At ieg iche schulle were „forbunden at Suare och stande til rette til nogen Vleilighed „aff paakommende fahre, det were sig udi festninger eller „paa Landet, widere end de forordnede middel til des forsiu-„ning och underholding Aarligen kunde tilstrecke. Efftersom „Eders Kongl. Ma. Gierne saa, dend mindste bekostning „mueligt udi freds tid paa Militien at anwendes, Paa det „Gielden desto snarere kunde afflegges.

„Och effterdi festningernis Prouiantering iche udi de 128
„Threisindstiuge tusind Rixdr. war indbereignet, Da war „Eders Kongl. Ma. Naad. tilfridtz, at huis paa Credit kunde „erlanges, motte foruden de Threisindstiuge tusinde Rdr. aff „neste Aars Contributioner anwendes til des betalning.

„Wartgelderne och pensionererne belangende, Da wille „Eders Kongl. Ma. Naad^{t} Considerere Rigens middel och, „naar dend udloffuede termin forbi war, udi dend Post „Naadigst wide at Ramme sit eget och sine Rigers beste.

„General Commissarii Regenschaberne war Eders Kongl. „Ma. Naad^{t} tilfridtz, At naar de Vclarerede Reg^{abr} paa „Renteriet ware effterreignede, de da aff Rigens Raad motte „bliffue igiennom seet, och Eders Kongl. Ma. deromb Vnderd^{t} „refererit.

„Alle Commissariatets betiente, Nemblich: Commissarius „Mechlenborg, Contributions forwalteren Johan Gaarmand.

„General Auditeur Kremberg, General Munsterschriffuer von „Delden, Ammunitions forwalteren Jacob Matzen och Prouiant-„mester Simon Christensen med deris Vnderhaffuende tienere, „Wille Eders Kongl. Ma. sambtlich hafue reducerit til Threi-„tusind Rdr. Aarlig besoldung.

„Festningens betiente aff Archeliemester, Fyrwercher, „Conducteurer, Biugnings-, Material- och Plichtshriffuerer schulle „giøres saa ringe gage, som ieg med dennem paa Cronens „wegne udi Fredstid best kunde accordere.

„Ald Bahuses biugnings Aarlig bekostning, foruden nogen „affslaug och affkortning udi Schatten paa Bøndernis Arbeds „Penge, schulle iche bereignes høyere, med Materialier och „biugmesterens sambt andre biugnings betienters Løn, end til „tou tusind Rixdr. Aarligen, det nøduendigste at forferdige.

„Guarnisonen paa for[ne] Bahuus schulle udi Fredstid „iche were sterchere end 150 Mand aff de Vdschreffne „Knechte, med tou Rdrs. Maanetlich underholding, at Schildre, „excercere och Arbeide.

„Och schulle det gandsche Bahuus regimente strax redu-„ceris udi otte Compagnier, Smaalehnenis Knechte med be-„reignet; ey nogen widere officerer Gotgiøres wed Regimentet, „end udi Danmarch, wed samme Capitulation och gage, effter „dend designation, mig derpaa war tilstillet.

„Gouverneuren paa for[ne] Bahuus schulle Aarlig Aar selff „giøre Reg[ab] for alt, huis festningen och guarnisonen sambt „Landt-Regimentet udi saamaader kunde komme at koste, „och deroffuer sende richtig Extract til Commissariatet paa „Aggershuus, ey nogen widere udgifft end effter min ordre „at gotgiøres.

„Aggershuus och Thrundhiembs Regimenter schulle „Ligeruis reduceris til de sterckeste Compagnier mueligt, „effter mit gotachtende och effter Lehnenis Situation sambt „Knechtenis Mandtall: Och huis Aarligen kunde spahris udaff „de Naad[t] forordnede Threisindstiuge tusind Rixdrs. Aarlige „udgifft, war Eders Kgl. Ma. Naad[t] tilfridtz, paa Aggers-

„huses nøduendige biugning att motte anwendes, och det „effter dend sidste model, som Eders Kgl. Ma. effter deromb „Naad[t] befalning udaff Ingenieuren war forferdiget och „Vnderd[t] offuerleffuerit.

„Lensmanden udi Thrundhiemb schulle ligesom Lensmanden „paa Bahuus Aarlig Aar Giøre sielffuer Reg[ab] for alle hans Lehns „Schatters Indtegt och udgifft, ey noget gotgiøres uden effter „min ordre.

„Stendernis Rostiennistes officerer schulle alle udi Fredstid „were afftackede, och dersom nogen ware tienlige at bruges „wed Landt-Regimenterne, da schulle de udi beste maader „och saauit mueligt accomoderis, fornemblich huor nogle „Compagnier aff dragohner schulle Rettes effter dend an„ordning, mig best siuntes.

„Ellers schulle alle officerer accommoderis med Bønder„gaarde, saauit schee kunde, huilchet dennem igien udi deris „gage Aarligen schulle kortes, och Lensmendene derudimoed „saameget aff Schatterne indeholde, som Eders Kongl. Ma. „och Cronens Landgilde kunde beløbe, uden nogen ombdraug „eller affkortning udi deris Aarlige affgiffter.

„Eders Kongl. Ma. haffuer ochsaa Naad[t] erachtet Raa„deligt och fornøden, At ieg Vnderd[t] ioe før ioe bedre, saa „snart ieg kom op til Aggershuus, schulle forschriffue alle „och enhuer, som noget hoes Eders Kgl. Ma. och Norges „Crone haffde at fordre, och paa beste maneer med dennem „handle omb affslaug udi deris fordring och betalning paa „terminer, paa det at Gielden udi Norge det snariste mueligt „kunde afflegges.

„Och paa det ingen sig schulle besuerge offuer dend „andens affbetalning, da schulle ieg Vnderd[t] dermed haffue „indseende, at Commissarius enhuer betalte, efftersom hand „haffde giort Riget tienniste, och mand udi andre tilfelde „det samme kunde igien behøffue, effterdi ingen anden pro„portion derudi kunde holdes och Statueris.

„Eders Kongl. Ma. haffuer ochsaa Naad[t] forstendiget 129
„mig udi denne sin Instrux omb reductionen och Militien,

„At alle Lensmend udi Norge omb deris Schatters richtige „Clarering, Commissarii-toldens needsendelse til Danmarch och „dend eene dalers erleggelse paa Bahuus Naadigst ware til-„schreffuene och befahlede, med ordre til Krigs Commissario „Mechlenborg, endelig och uden nogen undseelse til mig at „schulle indleffuere en richtig designation paa alle dennem, „som med noget aff deris Schatter Resterede, och iche Qui-„tere paa noget nyt, førend at det gamble war Clarerit.

„Omb Aarlig Indleg udi Landkisten hafuer Eders Kgl. „Ma. Naad[t] befalet, at ieg paa beleilig tid och sted schulle „forschriffue alle Stender udi Norges Rige och med dennem „handle paa samme maneer, som scheer her udi Danmarch; „huoromb mig Vnderd[ten] en sierdelis Specification schulle worde „tilstillet.

„Eders Kongl. Ma. erachtede ochsaa billigt, at enhuer „aff Commissarierne udi Norrige schulle Suare til, huis de udi „Feigden Vnderd[t] haffde administrerit, och søge tilbørlig Qui-„tantziarum til 1mo Maii Ao. 1650.

„Eders Kongl. Ma. war ochsaa Naad[t] tilfridtz, at ieg „Vnderd[t] ligesom udi Eders Kgl. Ma. Elsch[e] Kiere H. Faders „Salig och høyloffl. Ihukommelses tid for alle Pengers Ind-„tegt och udgifft, saa och Regenschab, motte were forschaanit „och ey Suare til noget andet end mine udgiffuene ordres, „och det for Eders Kgl. Ma. och Danmarches Riges Raad, „naar derpaa fordredes; effter samme Eders Kgl. Ma. Naad[te] „schrifftlige Instructions egentlich och ombstendtlig indhold, „dat. 13. 8br. Ao. 1649.

„Huoreffter ieg ochsaa aldting strax effter min opkombst „udi Norge Vnderd[t] haffuer forrettet, som wed sierdelis „Specification, baade paa Militiens reduction sambt Gieldens „affleggelse och Goedtzets udleg och Schatternis Indtegt, „strax hereffter tilbørligen schal forklaris.

„Dend 26. 8br. nest dereffter haffuer Eders Kgl. Ma. „Naad[t] mig forstendiget, At Eders Kgl. Ma. Naad[t] haffde „bewilget her Hans Lindenou dend Naad[t] udloffuede pension,

„hannem udi samme Aar til dend seduonlige termin at motte „erlegges och betales; siden wille Eders Kgl. Ma. effter „Naad[t] betenchende sig widere derudi wide at resolvere.

„Dend 29. 9br. haffuer Eders Kgl. Ma. Naad[t] forordnet och „befahlet wisse Commissarier och goede Mend Sønden och „Nordenfieldtz udi Norrige, Nemblich Fredrich Vrne, Børge „Juel, Owe Bielche. Vincentz Bildt och Niels Lange, at „schulle under deris hand och Seigl forfatte richtige Lehnis „Jordebøgger effter de forandringer, wed endeel Godtzes „Vdleg sambt adtschillige Mageschiffter, effter Naadigst be„falninger och Commission sambt derpaa Vnderd[te] erklering „och Naadigste udstedde Schiøder, kunde were scheet. huor„udaff de tuende Gienparter aff huert Lehns Jordbog, huor „noget Goedtz war bleffuen udlagt eller bortschifft, haffde at „forferdige och dend eene paa Renteriet, dend anden paa „Aggershus, saa snart de dermed haffde forrettet, Vnderd[t] „indleffuere.

„Dend 8. Januarii Neruerende Aar 1650 haffuer Eders „Kgl. Ma. Naad[t] ladet paabiude och befale, huorledes och „til huad tider alle Schatter udi Norge offuer alt schulle legges, „oppeberges och forklaris, baade huis deroppe til Militien „och Gieldens affleggelse Naad[t] er bewilliget paa Aggershus „inden Michaeli at Leffueris. sambt huis til dette Riges for„nødenhed inden Juel paa Bahuus Naadigst er befalet at „erlegges: huoreffter ieg mig Vnderd[ten], saauit mig wedkommer, „och Eders Kgl. Ma. Naad[te] befalning mig tilholder, enten „selff at effterkomme eller med andre at haffue tilbørlig ind„seende, schal wide mig at Rette. Allene begieres Vnderd[ten], „at huis ieg herudi kort tilforne, omb Schattens richtig offuer„slaug paa Renteriet at motte forfattes, Vnderd[t] haffuer er„indret, Naadigst motte anbefales, Paa det Eders Kgl. Ma. „sambt de goede herrer Rigens Raad motte derwed komme „udi erfahring, huor wit at samme Riges Schatter til dend „ordinarie Aarlig udgifft aff de Threisindstiuge tusind Rdr. „til militiens underholding kunde forslaae, sambt huis der-

„offuer kand erøffres, Eders Kgl. Ma. och Cronens Gield
„derudi Riget at afflegge, saauelsom huad dend eene daler,
„som til dette Riges fornødenhed Naad^{t} er paabøden at ud-
„giffues, udi alt sig kand bedrage; Thi med mindre at
„Schatterne udi Aar effter Schattebreffuenis indhold iche be-
„løber høyere fra en deel Lehne derudi Riget, end forleden Aar
„paa Aggershuus er bleffuen leffuerit, och huis med Rette bør
„at Clareris, iche scheer udi Rette tide, som Schattebreffuene
„melder, da schal Eders Kgl. Ma. och de goede herrer wel
„fornemme, huor tungt och fast Vmueligt det er for mig at
„effterkomme, huis omb Militiens underholding och Gieldens
„affleggelse derudi Riget, sambt dette Riges undsetning,
„Naad^{t} er anordnet och befahlet. Efftersom Schatterne for-
„leden Aar effter fire Rixdr. paa huer en gaard, sambt huis
„Capitteler, Prester, Kiøbster (!) och andre handterende derudi
„Riget udaff alle Lehnene haffuer leffuerit, neppelig til Et
„hundrede tusind daler sig kand bedrage, huorudaff en stor
„deel effter tiden med saare ringe forklaring paa huer slags
„oppebørsel er bleffuen frembsendt; saa at der wed stor
„Confusion udi en och anden udgiffter daglig foraarsages
„och endelig er fornøden hereffter at motte remedieris, Paa det
„ieg Aarligen udi tide kunde giøre mit wisse facit, at ballancere
„dend Aarlig udgifft effter Indtegten och omb aldting, naar
„behøffuedes, giøre Eders Kgl. Ma. och de goede herrer
„Rigens Raad Vnderdanigst wisse underretning.

„Ellers kand udaff Commissariernis Reg^{abr} fra Ao. 1644,
„at Krigen først begyndte, indtil Neruerende Aar Ao. 1650,
„som for Eders Kongl. Ma. och Danmarches Riges Raad
„effter Naad^{t} befalning schulle forklaris, Alle och huert Aars
„Indtegt och udgifft effter richtige ordres och beuiser,
„nærmere erfahres; huoroffuer ieg Vnderd^{ten} haffuer ladet for-
„fatte en kort extract wed et Summarisch offuerslaug paa
„effterschn^{ne} Poster, Eders Kongl. Ma. och Rigens Raad
„kortelig til underretning, som wed sierdelis Nummererede Do-
„cumenter udaff be^{te} Commissarier Specifice kand forklares.

„1. Summarisch Extract offuer ald min Indtegt och ud-„gifft udi Aggershuus schriffuerstue fra 1mo Maii 1642, ieg „först komb til bestillingen, indtil Ao. 1644, at Krigen først „begyndte, och huormeget derudaff til Danmarch er needsendt „eller deroppe forbleffuen effter ordre.

„2. Ligeruis offuer General Commissarii Niels Langes „gandsche Indtegt, udi midlertid Krigen wahrede, fra Ao. 1644 „til 1mo Maii 1646, were sig Penge, Ammunition, Prouiant „eller andet reducerit udi Penge, huor meget derudaff til „Danmarch er bleffuen needsendt, och huormeget deroppe til „militien anwent eller udi beholding.

„3. Huormeget Kongl. Ma. och Cronen udi seeniste „feigde wed ringere Capitulation och udgifft paa officerer och „Knechte, baade wed de Geworbene och Vdschreffuene sambt „dend Norsche floede, er lucrerit.

„4. Summarisch Extract offuer General Commissariernis „Indtegt och Vdgifft fra Ao. 1646 effter freden til Ao. 1650, „och huormeget derudaff til Danmarch er needsendt eller „effter assignation fra Danmarch deroppe er betalt, eller paa „militien och Rigens Gield udimidlertid er blefuen anwent.

„5. Forklaring paa huert Aars Indtegt aff Schatterne, „och huormeget derudaff til Norges Riges defension Aarligen „er anwendt, och huormeget paa Gielden er affbetalt fra „Ao. 1646 til Ao. 1650.

„6. Forklaring paa alt det Jordegodtz, som Kgl. Ma. „Naadigst haffuer bewilget til Gieldens affleggelse udi Norge, „huormeget det udi alt haffuer bedraget, och huorledes det „er bleffuen fordielt.

„7. Ligeruis forklaring paa alt det Godtz, som udi „feigdetid er bleffuen Pantsatt udimoed forstrechning, huor-„meget derudaff wed Schatterne er bleffuen indløst, som for-„medelst beleiligheds schyld iche haffuer kundt mistes fra „Cronens lehne, huormeget derudaff effter Naadt befalning til „dennem, som det war Pantsat till, er udlagt til Odel, och

„huormeget det sig høyere bedraget, end det war Pantsat for, „sambt huormeget derudaff endnu er udestaaendes udi Pant.

„8. Specification paa adtschillige slags Indtegter, som „General Commissarierne derforuden fra Ao. 1646 til Ao. 1650 „haffuer hafft til Militien och Gielden, were sig beholdings „Prouiant, Commis eller Resterende Schatter for Krigstiden, „med Summa Summarum paa dend gandsche Indtegt aff alle „forsch^{ne} Poster.

„9. Forklaring paa huert Aars udgifft til militien och Giel- „den fra Ao. 1646 til 1650 udi samme Aaringers Indtegter.

„10. Forklaring, huormeget udi forsch^{ne} fire Aar paa „Militien er bleffuen spahret, at Vdgifften werit ringere, end „aff hans Kgl. Ma. Naad^{t} war bewilliget udi freds tid Aar- „ligen at anwendes.

„11. Specification paa denne sidste Naad^{t} anbefalede „reduction paa ald Militiens bekostning udi Norge Thill „Threisindstiuge tusind Rdr. Aarlig, med serdielis forklaring „paa alle betienternis Naufne, baade wed Commissariatet, „guarnisonerne och Regimenterne derudi Riget.

„12. Specification paa ald Norges Crones Gield 1mo Maii „1646 wed første liquidation effter Krigen, med richtig for- „klaring, huormeget derudaff for Ammunition, Prouiant, Ma- „terialier och Commis enda Resterede at betales; desligeste „huormeget adtschillige officerer for deris tienniste udi Krigs- „tid til 1mo Maii Ao. 1646 haffde at fordre, Serdielis huor- „meget dend Norsche floedes Vdreedere effter affreigningen „tilkomb.

„13. Forklaring omb huis hans Kgl. Ma. høyloffl. Ihu-
131 „kommelse paa det Geworbene folch, effter ald affkortning „och afftingning, Naad^{t} mig bewilgede, foruden huis ieg „Vnderd^{t} udi bahre Penge, Sølff, Guld och Kobber haffde „forstracht, med adtschillig Rentes affstaaelse, och min endelig „affreigning och liquidation.

„14. Specification och forklaring, huormeget Ao. 1646 „til Danmarch er bleffuen needsendt aff de paabødne Schatter,

„sambt huis udi adtschillige andre maader heroppe er assig-„nerit paa dansch Gield at betales.

„15. Serdielis Specification paa alle dennem, som nogen „Aarlig pension Naadt haffuer werit forundt, och huis enhuer „derpaa Resterer.

„16. Specification paa ald Norges Crones Resterende „Gield till 1mo Maii 1650 sambt Schattens Indtegt derudimoed „Neruerende Aar, och huorledes dend er dielt til Militien och „Gielden, effter dend sidste reduction och Naadt befalning.

„17. Liquidation paa ald Norges Crones Resterende „Gield udimoed Schatternis affgang fra Sex til Fire dr. och „adtschillig anden forschonsel och affkortning fra Ao. 1646 „til 1650. Desligeste de Pengers needsendelse til Danmarch „och assignationer herneden fra, deroppe at betales, huor-„meget det eene udimoed det andet monne bedrage, at Gielden „nu haffde werit ringere.

„18. Specification paa ald Norges Riges beholding aff „Ammunition, Prouiant och Commis paa adtschillige Cronens „huse.

„Huorudaff, sambt huis ieg Vnderdt mueligt alt for wit-„løfftigt haffuer refererit och beschreffuit, Eders Kongl. Ma. „och de goede herrer udførlig och ombstendtlig omb Norges „Riges Wilckor och min Vnderdte administration fra be-„gyndelsen aff sidste Krig til denne dag haffuer kundt for-„nemme, huorledes och effter huad befalning aldting effter-„handen er anordnet, och huorledes aff enhuer wedkommende „Vnderdanigst exequerit; Formodendes Aller Vnderdt, intet „Vforsuarligt eller forsømmeligt aff mig udi noget at were „beganget, Mens at ieg som en Erlig Mand och troe och „flittig tienere effter min herris ordre til Rigets defension „och tienniste mig saaledes haffuer Comporterit, at ingen „mig udi noget forsetlig wis at haffue Mishandlet beuislig „schall beschylde.

„Mens efftersom Rigets defension formedelst bekostning „udi Freds tid saaledes er reducerit, At udi steden for

„Sexten tusinde Mand under Otte Regimenter, som udi be-
„gyndelsen ware anordnede, neppelig schal findes Siuff tusinde
„Knechte, fordielt under Thrende Regimenter Langs Grentzerne
„fra Bahuus til Jempteland, huert Regimente reformerit til
„Otte Compagnier lige som herudi Danmarch, med ingen
„fleere officerer til saa witløfftige Poster och mangesteds
„obne Grentzer tillbørligen at forsuare, huorwed Vndersaterne
„udi Riget, dersom, det Gud forbiude, noget fiendtligt paakomb,
„till nogen forsuarlig defension sig Lidet kunde haffue at
„trøste, och Eders Kongl. Ma. til nogen tienlig diversion
„meget mindre at forsichre, Da er endelig fornøden, at mand
„effter forrige mine erindringer och adtschillige schrifftlige
„Indleg, baade til hans Kongl. Ma. sielff, høyloffl. Ihu-
„kommelse, saauelsom udi Candtzeliet, bringer dend aldminde-
„lig Munstring och armatur udi Norrige udi sin rette schick,
„effterdi dend beste Militie och rette Krigsordning derudi
„Riget, huorwed de gamble sig haffuer forsuaret effter det
„Landtz wis och Leilighed sambt Vndersaternis inclination,
„er ret funderit udi Lougen, som forbinder enhuer til Lydighed
„moed Kongen och Cronen, med sit Gewehr at were ferdig
„och at gaa Mand aff huus, under Liffs och Æhris fortabelse,
„naar noget Fiendtligt paakomb: Huilchet allmuen formedelst
„Vdschriffningen aff deris Sønner och Drenge formeener sig
„iche meere wed nogen wisse Munstring eller seduonlig
„Waabenting at were forplichtet och undergiffuen, och hellere,
„som før er rørt, naar noget Fiendtligt schulle paakomme,
„were willige, Alle mand at forsuare Rigets Grentzer sambt
„leffue och døe der med huer andre, end at deris Sønner och
„drenge schulle føres offuer Grentzerne, noget offensiue at
„tentere; som ieg Vnderd[t] forleden Feigde udi gierningen
„haffuer selff erfahret.

„Huorforre mig Vnderd[t] siunes høigt Raadeligt och for-
„nøden, At effterdi Norges Rige saa witløfftig er begreben,
„baade udi lengden och breden, mellom Siøekanten och Suer-
„riges Grentzer, fra Halland op til Jempteland, at enhuer

„fornufftig och erfahren lettelig kand dømme, huad defension
„wed forsch^{ne} Thrende Regimenter, saaledes reducerede, udi
„Nødstid kunde schee, enten de allewegne Langs Grentzerne
„paa de fornødene Passer schulle henlegges och fordielis
„eller nogensteds udi en hast forsambles och anføres, huil- 132
„chet iche wel tilfoeds betimelig schulle kunde schee, at de
„til deris forordnede Pladtzer och rendevous saa hastig, som
„det wel giordes fornøden, kunde møde til Rigets forsuar:
„At Eders Kongl. Ma. Naad^{t} wille lade sig befalde, udi
„steden at tuende Gaarder nu holder och underholder een aff
„samme udschreffne Knechte, motte reduceris som for Krigen
„til 4 fulde gaarder en Knecht at holde och Vnderholde,
„efftersom Compagnierne effter denne udschrifft ere alt for-
„sterche och wit ombstrødde, och officererne alt for faa udi
„Fredstid ret at excercere och udi Feigdetid folchet at an-
„føre och giøre Riget tilbørlige tienniste: Dog paa det saadan
„affgang udi Mandtallet och forlindring paa udschrifften wed
„nogen anden tienligere middel desto bedre kunde erstates
„och Completeris, Da wille Eders Kongl. Ma. udi dend sted
„Naad^{t} lade paabiude, at de Fire Gaardtzmend, som saaledes
„schulle legges udi leg, omb en Soldat at underholde, ind-
„byrdes schulle forænis, stedtze och altid at hafue udi bered-
„schab en udaff deris beste heste och derhoes Sadel och
„Tømme til en Dragohn, paa det, omb noget udi en hast och
„Vformodendes schulle paakomme, at Soldaterne desto snarere
„kunde komme til det sted, huor fornødenhed meest trengde,
„och de kunde worde hen Commanderede: desligeste at
„samme Reedere, naar noget hastigt paakomb, schulle were
„forplicht at gifue Knechten, saa snart hand bleff opbøden
„nogen steds at møde, en Vges Kost udi det ringeste udi
„Brød, Ost, Tørkiød eller Tørfisk, som hand paa samme hest
„da kunde føre med sig. och Vmueligt til foedtz kunde effter-
„kommes: Och paa det Knechtene udi tide och effter handen
„dertil kunde Wennis, schulle Obristen wed dend Aarlig
„Munstring lade huer Corporalschab møde for sig til hest

„och da tilsee, huad dennem enten kunde fattes paa hest, „Sadel eller Tømme, och saadant Med Fogdens tilhielp ud-„reederne och Legsmendene effterhanden at schaffe och for-„bedre; Thi effterdi huer bunde, som sidder for en fuldgaard, „udi det ringeste holder en hest, och en part tou, trei, Fire, „Femb eller Sex, Da kand aff samme Legsmends heste dend „beste och bekuemmeste dertil udwelges och merches med „Cronens Brende sambt anschriffues udi Rullen, huad Lød „och teign dend haffuer, paa det at ingen undersleiff derudi „aff nogen schulle schee eller tilstedes; Desligeste at dend „gandsche Waabenføre Allmue offuer ald for[ne] Norges Rige, „baade wed Siøekanten och Langs Grentzerne, saauelsom „ellers mit udi Landet, anteignes udi huert Lehn, Fogderie, „Schibreede, Gield och Sogner och dereffter dielis och Ex-„cerceris, effter som de ere Vnge eller gamble, udi wisse „Compagnier under deris egne Landtofficerer, saa offte som „det beleiligen, effter huert steds Leilighed och Wilckor, „best kand och bør at schee, Paa det Rigets Grendtzer „nogenledes udimoed paakommende fahre aff Allmuen sielff „kunde forsuares, och Floeden med døchtig Baadtzfolch „desto bedre kunde forsiunes; Thi wed saadan aldmindelig „opbud kunde alle Passer bliffue besat, aff saamange dertil „behøffuedes, och aff andre igien, som hiemme Wahre, paa „wisse tider worde affløste, med langt mindre bekostning end „dend seduonlig Maanidtz Soldt, som aldtid udi bahre Penge „eller wisse Magatziner maa were udi forraad, formedelst „enhuer aff Almuen paa nogle Dagers tid sig sielffuer kunde „bekoste och dog til Knechtenis underholding, saauit mueligt, „Contribuere, saa at store middel derwed kunde spahris, til „andre geworbene At underholde, sambt udrystningen aff „Schibe, at holde Costen Reen, desto bedre at effterkomme, „Riget til undsetning aff Ammunition, Prouiant och anden „Secours, naar noget offensiue schulle tenteris.

„Denne Aldmindelige Munstring och Excercering aff „Allmuen offuer det heele Rige hindrer iche, at mand ioe

„kunde ligeuel haffue wisse Landt Regimenter udaff dend „beste Vngdomb, naar allene en wisse Krigsordinance effter „disse tiders idtzige Wilckor Punchtwis motte forfattes och „offuer det heele Rige til huer Mands Vnderretning, med „Alworlig befaling deroffuer at schulle holdes, motte worde „trøcht och publicerit, Baade Vdschriffning, Armering, Mun-„string, Excercering, Rømbning och ombwexling udi guarnison, „saauelsom udreedning til dragohner, naar noget hastigt „paakomb, Landwacht, Indquartering, Knechtenis Gifftermal „och Gaarders Bøxelen, Adtschillige forseelsers straff, effter „Krigsarticlerne eller Landtzlougen, sambt Estroppierede „Knechters tilbørlige underholding wedkommende, med alle „fornødene ombstendigheder, som effter Landets och folchets „Wilckor kunde were derhoes at Considerere; huoromb ieg „Vnderdt effter dend ringe erfahrenhed noget schrifftligt „haffuer sammendraget til Eders Kgl. Ma. och Danmarches „Riges Raads nærmere betenchende och endelig resolution.

„Mens at nogen wille Suspicere nogen farlig tumult och 133
„oprør wed saadan aldmindelig Armatur, som ieg wel hafuer „mercht, nogle at apræhendere, Da er saadant meere at be-„frøchte, dersom noget Fiendtligt paakomb, och Vndersaterne „schulle merche sig udi saamaader at were Mistencht, effterdi „Vdschriffningen iche hindrer, at de ioe alle effter Lougen „maa were bewæbnit och armerede, och de, som haffuer ont „udi sinde, ere lige nær deris forsett, at giøre ringe resistentz, „naar intet er at giøre med, och de andre sig med ringe for-„suar moed Fiendtlig Wold och Offuerlast wille søge at „undschylde; huilchet for dend, som Commanderede och paa „Eders Kongl. Ma. wegne schulle dirigere werchet, wille „falde høigt betencheligt, adtschillige tilfald och Vleiligheder „at forrekomme och forsuare, effterdi enhuer Landkyndig „Lettelig kand tenche och erachte, at mand wed saadan ringe „udschrifft ingen ret militie kand formere til nogen nøyachtig „defension moed saa witløfftige Grentzer fra Jempteland til „Bahuus Och neppelig med det gandsche Corpus forsuare

„it Eeniste Lehn aff dennem, som med Suerrig ere an-
„grentzendes, naar det for Alwor bleff angreben, Bahuus och
„Smaalehnene undtagen, som enda ilde nock omb Winterdag,
„huor alle Passer ere obne, schulle were at deffendere, omb
„mand schiønt haffde middel, saadan antal folch paa enten
„steder nogen tid at underholde; Och er en gandsche Vmuelig
„ting, alt folchet udi en hast, naar noget Fiendtligt paakomb,
„at samble saadan mechtig Lang och Wanschelig Wey, och
„naar mand haffde dennem samblet, som uden Landtzens
„store besuering iche kand schee, saa bliffuer een pladtz for-
„suaret och alle de andre blotte.

„Huorforre ieg foraarsages, dette saa ombstendtlig at
„erindre, At Norge wed de Vdschreffne Knechters hielp
„allene, naar schiønt alle Regimenter ligesom udi begyndelsen
„ware igien oprettede, iche er at defendere, meget mindre
„Suerrig at offendere eller Sæcundere Danmarch, Mens det
„aldmindelige opbud endelig at were fornøden, dersom Riget
„ellers moed Fiendtlig offuerfald nogenledes schall forsuares
„och Conserveris; och førend at ieg Vnderd[t] saadan ald-
„mindelig Armatur, Munstring och excercering offuer det heele
„Rige schulle fra Raade, da wille ieg før sambtøche, Landt
„Regimenternis Vdschrifft aldielis at affschaffes, udimoed til-
„børlig opsicht wed wisse officerer, at ald dend Waabenføhre
„Almue richtig bleff anteignet, armerit, Munstrit och Excer-
„cerit til Landwern, naar behøffuedes, och at giffues Penge
„for udschriffning til forraad udi Landkisten, som eengang
„war paabøden, dog strax igien affschaffit; Ellers er wel ingen
„tuiffl, at baade wed Vdschriffning, Munstring och Excerce-
„ring blant dend Gemeene effter Lougen, sambt de Vd-
„schreffuene effter Rullen, begaaes megen undersleiff, som
„derudi Riget at forhindre er aldielis Vmueligt, heldst effterdi
„Bunden sielff er Aarsag, at saadant baade scheer och døllies,
„endog hand derwed offte meere graveris end wed Schatten,
„naar hand til een och anden for Vdschriffts eller Munstrings
„forschonsel schal udgiffue, huis hand haffuer; Thilmed saa

„findes mange Knechte, som tuinges udimoed ald deris Natur
„at bliffue Soldater, och naar saadanne iche kunde kiøbes fri,
„saa løbber de dog Gemeenlig hiemb, naar nogen tienniste
„schall schee for Allwor, omb mand schiønt til en affschye
„wille henge dend eene effter dend anden; och naar de iche
„ere meere sicher at bliffue nogensteds fordylt, saa tager de
„weyen med Floeden offuer til Holland och andre fremmede
„steder, huor tiennisten er Ytuungen, och hyren falder dyrere,
„sambt anden meere liberteet end blant Almuen udi Norrige:
„Huilchet at forhindre och forrekomme er wed flittig Com-
„munication til Alle Lensmend udi Norge sambt Allworlig
„befalning til alle officererne nochsom forsøgt, Mens siunes,
„som for er rørt, nogen sierdelis trøcht anordning omb saa-
„danne och andre fleere Poster, Militiens Disciplin wedkom-
„mende, fornøden at udstedes. Paa dett mand eengang kunde
„rette nogen tienlig defension til Landtz och Wandtz derudi
„Riget wed de indfødde Knechte udi wisse Regimenter, dog
„ald dend anden Almue iche destomindre plichtig at Munstre
„och Excercere, effter deromb Lougens tilhold, Effterdi, som
„for er rørt, det er gandsche Vmueligt wed saadan ringe ud-
„schrifft att rette nogen defension udimoed saa mechtige Naboer,
„som ere udi bereedschab os meere at offendere, end de behøffuer
„sig at forsuare. Frembet folch er dyre och Wanschelig udi
„Vfredstid at Werbe och føre ind udi Riget, och meget dyrer och
„Wanscheliger siden at underholde, Ja en stor part meere ferdig
„at meutinere, forløbe och Confundere det heele Riges Wel-
„ferdt, naar Penge iche aldtid ere udi forraad, eller andre 134
„Norges Riges Wilckor, som undertiden falder haarde, dennem
„iche monne befalde, end at giøre tienniste, naar behøffues:
„In Summa ingen, som kiender Norrige och kiender Krigen
„udi Norrige, kand med billighed fra Raade, at mand ioe
„bør aff Yderste Macht armere, Excercere och Disciplinere
„dend heele Gandsche Allmue til Rigets forsuar effter Lougen.
„Dog iche destomindre were betencht, udaff dend gansche
„Allmue, fornemblich udimoed Grentzerne, at formere wisse

„Landt-Regimenter aff de beste excercerede Knechte, som „sielff haffuer løst dertill, och de andre under wisse Landt-„officerer at ligge paa deris Landwacht.

„Huormed sambt andet meere, Eders Kongl. Ma. och „Rigets tienniste sammesteds Wedkommende, Jeg Vnderd[t] „effter min Æed, baade som en Indfød Adelsmand och goed „oprichtig patriot sambt Eders Kgl. Ma. och Rigets troe „Raad och tienere, saauelsom och sierdelis som Eders Kongl. „Ma. Stattholder derudi Riget, haffuer effter min Instrux „hafft saa flittig indseende, som ieg for Gud och Eders Kongl. „Ma. sambt Danmarches Riges Raad wil were bekient at „Suare, Endog ieg wed adtschillig Snack en tidlang meget „ilde, mueligt iche uden siær angiffuende och sønderlig effter-„tanche hoes Eders Kgl. Ma. selff, dog allermeest paa Landet „blant een och anden Standtz Persohn, som meere haffuer „mig paa tunge och min forwaltung udi Norrige end det, de „wel haffde Aarsag til at efftersøge hoes sig selff, haffuer „werit graverit och udraabt, ligesom ieg schulle søge at „fomentere nogle tancher udimoed de Rette fundamenter, „huorwed at begge Riger saa Løckelig ere incorporerede, eller „som mit forsett iche war til Danmarches Riges interesse saa „rettelig dirigerit, som det sig ellers burde; formeenendes „denne forfatning med Militien udi Norrige wed wisse Landt-„Regimendters och Orlougschibes Anrettelse och armatur „sambt dend aldmindelige Munstring offuer det heele Rige „iche allene udi mange maader for meget Kostbar och be-„suerlig, Mens farlig och præjudiceerlig, At ieg intet schal „melde, huormeget de sig besuerger offuer Indkombsten der-„udi Riget, som tilforne pleyede at komme hiid need, och de „formeener, nu deroppe aldielis at forbliffue, ligesom ieg schulle „søge att Stiffte it eget Renterie deroppe wed det for-„ordnede Commissariat och saaledes Separere begge Rigers „vnerede Krafft och Indkombst; Sierdelis At ieg haffuer „meere Indkombst end nogle aff mine formend, med for-

„undring, at ieg saa kort en tid haffuer samblet saa megen
„Rigdomb udi Penge, Goedtz och andet, at de det iche noch-
„som wide at beschriffue eller udbreede, Formeenendes, at ieg
„derfor burde at giøre nogen Reede; Desligeste at min Au-
„thoritet, Commando och respect er saa offuermaadig stor,
„At dend endelig behøffuer nogen nermere limitation, wed
„en nye Regiering udi Norge betimelig at fundere, Och det,
„som ingen ende haffuer, Mens fahrer ud aff alle hiørner,
„omb General Commissarii Regenschabber och Vtallige Mange-
„ler, som aldrig schulle kunde Suares, Schatternis store Ind-
„tegt, som til Militiens underholding och Gieldens affleggelse
„Consumeris, uden richtighed paa dessen udgifft, Desligeste
„Goedtzets Vdleg och fordieling udi Norrige til mig saauelsom
„andre, Min store Indkombst och Profit aff Bergwerchers
„och Saugers brug sambt adtschillige Schibsparter, med ringe
„indseende paa Cronens Indkombst, fornemblich udaff Tholdene,
„huoraff meget uden ordre och til min egen nøtte Wrangelig
„berettes at were udgiffuen, Min store Gewinst paa de
„Schibsbiugninger och de nygifuene Priuilegiers serdielis in-
„teresse, Med anden meere Vriimlig Snack, som fra dend
„eene til dend anden dristig Spargeris och berettes uden
„nogen undseelse eller betenchende for det, som Ret och
„Redligt er;

„Huilchet ieg altsammen hidindtil som en Gemeene Lyde
„udaff Privat affecter hoes dennem, der meere bekombrer sig
„omb fremmede Sager end deris egne och lettere weed at
„laste andre end at rette sig selff, stiltiendes haffuer mot
„forsmerte, indtil ieg haffuer fornommen, nogle serdielis Poster
„min Persohn och tienniste wedkommende Paa Landemoeder 135
„och udi Offentliche forsamblinger iche allene Mundtlig och
„schrifftlig at haffue werit proponerit, Mens end och wed
„deris Drenge och tienere, som saadant Copierer och uddieler,
„meget ilde prostituerit och udi begge Riger til huer Mandtz
„Snack och tale nu meere saaledes divulgerit, At Eders
„Kgl. Ma., som Regimentet sielff wedkommer, och Danmarches

„Riges Raad, som derudi haffuer at Raade, fast meere end „ieg interesseris; Och endog de iche Støckwis aldting haffuer „forfattet schrifftlig, som deris Gemeene tale ellers alt for „meget løber offuer aff, iche allene omb det, som mig, Mens „Andre høyere end ieg monne Anrøre Saa ere dog nogle „hoffuet Poster wed adtschillige forsamblinger herudi Riget „iche allene ført til Papiir, Mens siden fra it sted til det „andet och aff en Prouintz udi dend anden ført och sendt „ombkring wed adtschillige Gienparter och Copier, som nu „meere udi Norge och mueligt udi Suerrig iche findes mindre „end udi Danmarch: huorudaff ieg Vnderd^ten^, saauit mig sielff „wedkommer, nogle Poster nødes at erindre, forbigaaendes „det, som høyere er och Regieringen meest wedkommer at „betenche och resolvere.

„1. At Norges Riges Indkombst effter gammel brug „och sedwaane motte leffueris herneden til Danmarch, der at „dispenseris til Rigens hielp, tarff och nøtte, som altid til„forne haffuer werit brugeligt.

„2. At dend store Indkombst, som aff Aggershuuslehn „schal were kommen fra Cronen och udi it Aar schal impor„tere meere end alle de bewillinger, aff Adelens Jordegoedtz „kand udgiffues udi tou Aar eller meere, naar 4 ß gifues aff „en tønde hartkorn, motte igien til Eders Kongl. Ma. och „Cronen reduceris, Vndersaterne til forschonsel och dend „fattige til forlettelse.

„3. At der motte forordnes Thuende Rigens Raad, at „residere udi Norrige, som tillige med mig Landtzens Re„giering saaledes kunde moderere, At Vndersaternis affection „altid kunde erholdes huld och troe udimoed Eders Kongl. „Ma. och Danmarches Rige.

„Dersom ieg nu schulle, som ieg wel kunde, udførlig „Suare paa disse Poster, som enten dend Gemeene, der lidet „forstaar, huad de selff siger, eller andre, som formeener saa„dant bedre at haffue betencht, siunes at prætendere offuer „mig och min bestilling, Da giordes wel fornøden baade bedre

„tid och sted, Ja nogen meere wished omb dennem, som „haffuer werit Aarsag til det første Concept aff saadan „schrifftlig proposition, førend ieg mig til erklering haffde „Aarsag at indstille. Och dersom saadant med andet meere „iche haffde saa tit och offte werit mig fortroet och adwahrit „udaff mange och fornehme folch, baade udi Raadet och uden „fore, som ieg haffuer at betacke, och billig kunde tage „Aarsag til adtschillig Mistanche, dersom ieg aldielis Vfor„mercht saadant Dissimulerede, Da schulle ieg Vnderd[t] for„medelst meere Rolighed, baade til mig sielff och andre, „dermed haffue patienterit, indtil at nogen selff for Eders „Kongl. Ma. och Danmarches Riges Raad Persohnlig wille „træde fremb, mig offentlig at beschylde, noget Vforsuarligt „at haffue giort: Huorforre ieg ochsaa Vnderd[t] formoeder, „Eders Kongl. Ma. och de goede herrer Rigens Raad dette „mit Vnderd[te] ringe Suar paa forbe[te] Thrende Poster, til „widere erklering, naar behøffues, sig iche lader Misfalde.

„Belangende Indkombstens needsendelse til dette Riges „fornødenhed, Da wil ieg her forbigaae at Examinere och „disputere, huorledes dermed aff Arrildtz tid kand haffue „werit forholdt, effterdi mig deromb lidet enten er bewist „eller wedkommer at wide och effterspørge. Allene Vnderd[t] „referere, huis udi min tid passerit er med Indtegt, Vdgifft, „Reg[ab] och andet, saauit som mig wedkommer, enten selff „Vnderd[t] at Suare till, eller andre effter mine udgifuene „ordres med deris Reg[abr] haffr at forklare;

„Thi Ieg Vnderd[t] kand forsichre Eders Kgl. Ma. och „Rigens Raad, At siden Stattholders charge Naad[t] haffuer „werit mig betroet udi Norrige at forwalte, ieg aldrig haffuer „befattet mig med det ringeste aff samme Riges middeler, „det were sig huad det were will, uden Expresse ordre och „befalning, som med mine Reg[abr] kand beuises. Och haffuer „ieg Vnderd[t] for ald min Indtegt och min udgifft fra Ao. „1642, ieg først komb til bestillingen, indtil forleden Aar „1649 udaff Eders Kongl. Ma. Rente Cammer mine richtige

„Quitantzer, huorpaa ieg nu formoeder endelig Quittantziarum
„til forleden Philippi 1650 Vnderd^{t} at erlange.

„Huilchet for Eders Kongl. Ma. och Danmarches Riges
„Raad noget nærmere och bedre at forklare, Da haffuer ieg
„Vnderdanigsten udi de tuende første Aar, Nemblich fra Ao.
„1642, ieg Succederede Rigens Cantzeler, dend tid Statt-
„holder udi Norrige, indtil Ao. 1644, at Krigen først be-
„gyndte, annammet och Quiterit, ligesom udi min formands
„tid, alt huis enten aff Schatter, Tholde, Lehnis affgiffter
„eller andet fra nogen Lensmand udi Norge til Aggershuus
36 „bleff forsendt, herudi Danmarch at Leffueris, huorpaa ieg
„och formoeder at haffue holdt saa richtig boeg och paa til-
„børlig tid och sted Clarerit ald min Indtegt med richtige
„ordres och beuiser til huer en schilling och scherff paa
„ald min udgifft derudimoed, saa at intet effter min hand
„och udgifuene beuis paa nogen slags Indtegt udi Norrige
„schal befindes at Restere: Och kand paa Æhre och Eed for-
„klare, at ieg aldrig haffuer rørt en schilling til nogen min
„egen brug eller nøtte, aff huis mig er tilstillet paa Cronens
„wegne at Annamme, Mens ligesom det mig er Leffuerit,
„strax igien fra mig needsendt och offte udaff min egen
„Indkombst giort forlaug langt for tiden, til huis ieg aff mit
„eget Lehn war plichtig at erlegge, Paa det ieg udi Renteriet
„kunde richtig Aarlig bliffue Quiterit, effter derpaa richtige
„ordres, bewiser och Quitantzer sambt endelig Quitantziarum.

„Ao. 1644, Der Krigen først begyndte, och ieg Vnderd^{t}
„alt for meget befant, huor ringe hielp ieg haffde, derudi
„Riget at forrette huad mig Naad^{t} anbefalet war til samme
„Riges defension, des Vmage, besuering och ombkostning ieg
„her will lade Vombmeldet, Da haffuer ieg Vnderd^{t} wed
„mange och adtschillige schriffuelser, baade til hans Kgl. Ma.
„høyloffl. Ihukommelse saauelsom Rigens hoffmester och herr
„Cantzeler Christian Thomassen, baade wed Admiralen Owe
„Gedde, Oberhopmanden Littichou sambt mine egne needs-
„sendte tienere, Paa det Vnderd^{te} begiert och anholdt, At ieg

„med en Feldt-Marchalck betimelig motte Secunderis Och „enten for opwartning hoes Krigsfolchet paa Marchen eller „for dend anden ombsorrig med adtschillige Rigens Sager, „fornemblich Pengers Indtegt och udgifft, Naadigst motte „were forschaanit: huorudi høigstbe^te^ Salige herre strax in „Aprili for Elsborrig Ao. 1644 Naad^t^ haffuer resolverit: at „ieg selff mesten udi Marchen schulle tage wahre hoes folchet „och giøre. saauit ieg kunde, och alle Pengers Indtegt och „udgifft, baade huis till Danmarch schulle needsendes sambt „huis deroppe schulle forbliffue, at motte wed General Krigs „Commissarium sambt andre wisse Commissarier och Adels-„mend derudi Riget effter min anordning administreris. som „ieg Vnderd^t^ iche tuiffler, at de som troe och Erlige Mend „effter deris bestallungers indhold ioe haffuer tilbørligen forre-„staat, och nu for Eders Kgl. Ma. sambt Danmarches Riges „høywise Raad wed it General och hoffuet Reg^ab^ udaff „Welbe^te^ Niels Lange paa sin egen och de andre Commis-„sariers wegne, saauit enhuer udimidlertid fra Ao. 1644 til „1646 udi alt haffuer annammet och igien udgiffuet, „nøyachtig schall forklares. Och kand ieg Vnderd. for Gud „och Eders Kongl. Ma. sambt de goede herrer Rigens Raad „med en goed sambwittighed Suerge, At ieg, saalenge denne „charge Naadigst haffuer werit mig betroet, Aldrig haffuer „hafft anden henseende, end at Norriges Riges Indkombst, „saauit mig Naad^t^ war befalet, først richtigen motte oppe-„berges sambt til bestembte tid och sted tilbørlig igien er-„legges och siden aff enhuer wedkommenne troeligen ad-„ministreris med allerstørste sparsomhed til begge Rigers „Fællidtz Welstand.

„Saa at ieg, udimidlertid Krigen Wahrede, fra Ao. 1644 „till Ao. 1646 Vdaff adtschillige Norges middeler, foruden „huis fra Danmarch kand were assignerit deroppe at betales, „haffuer needsendt udi Penge och for bestillede Wahre adt-„schillige store Summer, effter deromb richtige beuiser, huor „huert slags er bleffuen Leffuerit, Endog Gud weed, huor

„tungt det war udi saadan tid och tilstand aldting deroppe „at forsørge och store Summer at needsende; Mens huis til „Rigets defension aff alleslags Tholde och anden Indkombst „wed de forordnede Commissarier deroppe er bleffuen an- „went, formedelst at de paabødne Schatter til Krigens Vomb- „giengelige udgifft iche haffuer kundt tilstrecke, Derpaa „haffuer hans Kgl. Ma. wed sine Kgl. missiuer til mig saa- „uelsom General Commissario sub dato Kiøbenhauffn dend „30. Martii 1645 saauelsom och til Rentemesterne sub dato „Kiøbenhauffn dend 11. Aprilis 1646 Naadigst resolverit och „bewilliget, at ieg och mine Arffuinger derforre schulle were „Krauffuesløes och udi alle maader Vtiltalt.

„Belangende Rigens Contributioner, som udi forsch^{ne} „tuende Aar fra Ao. 1644 til 1646 effter Kongl. Ma. Schatte- „breffue udi Penge eller andre Landtzens Wahre wed forbe^{te} „Commissario er oppebaarit och udgiffuet, Deromb kand for- „nemmes Richtighed aff General Commissarii Reg^{ab}; huorudi „Eders Kongl. Ma. och de goede herrer Rigens Raad dette „wille Considerere: At ombschiønt dend gandsche Summa „udaff General Commissario føres til Indtegt och Vdgifft „Ligesom bahre Penge, saa ere dog Schatterne iche nær „leffuerit saaledes udi Bahrschafft, Mens udi adtschillige „Landtzens Wahre, som enhuer er bleffuen gotgiort, til aff- „kortning wed affreigningen, indtil dend ringeste schillings „Werd Ligesom bahre Penge, huilchet ellers for een och „anden Stand udi Reede Penge at effterkomme haffde werit
137 „gandsche Umueligt; Och at ombkostningen siunes stor udi- „moed saa ringe tienniste, som en part formeener at were „scheet, Derudi formoder ieg Vnderd^{t}, at de, som kiender „Norriges Wilckor, wille udi begge deele wide mig und- „schyldt, Thi ieg iche der som udi Danmarch haffuer kundt „logere folchet alle wegne udi Quartererne paa Landtzbyer „och udi Kiøbstederne, paa Vndersaternis bekostning at „spahre Cronens bahrschafft; ey heller haffuer ieg hafft Lei- „lighed aff fri tilførsel, huor behøffuedes, Mens aldting udi

„Dyreste maader. huis til militien war fornøden. were sig
„Prouiant eller ammunition, som Riget aldielis war blottet
„aff, sambt andet til folchets underholding, med største hasard
„och risico fra fremmede steder omb Winteren haffuer mott
„forschriffue och indkiøbe och sielff mestendeel med officerer,
„Rytter och Knechte mot tage til tache udi Marchen och
„ligget mit omb Winteren under Oben himmel och udi Schouffuen,
„at leffue aff dend tilførsell, som wed de oprettede Magatziner
„nogenledes war at bringe til weye; Ellers er det gandsche
„Vmueligt, nogen officerer udi Norrige at kunde leffue och
„underholdes uden richtig Sold och affbetalning, saafrembt
„nogen Justice uden større disordre schulle bliffue holdt;
„Throer eyheller, at nogen mig schall bebræge, at ieg ioe
„sielffuer Nat och dag, inden och uden Grentzerne, haffuer
„werit willig och vigilant at bruge alle de occasioner, som
„sig til nogen action moed Fienden haffuer præsenterit, huilchet
„her witløfftig at beschriffue er aldielis Vfornøden, Ald dend
„stund ieg ingen anden enten wil gravere eller Cedere, Mens,
„huor och naar behøffues, lade min troplichtig tienniste til
„Eders Kgl. Ma. och Riget, enten deroppe eller herneden,
„udi langt ringere charge, Vfortrøden see och kiende. Och
„dersom dend General direction offuer folchet udi Marchen
„tillige med Stadtholders charge iche Naadigst haffde werit
„mig betroet, Mens en anden udi mit sted haffde kundt for-
„siune och forsørge, huis til armeens underholding allewegne
„war fornøden, och høigstbe[te] Kgl. Ma. iche haffde express
„forstendiget mig, intet real moed Fienden offensiue at schulle
„tentere, Mens allene med Smaa Partier her och der Langs
„Grentzerne travaillere. Da schulle ieg Vnderd[ten] nochsom
„haffue ladet see, at ieg ingen affschye haffde, for hans Ma.
„och Rigets tienniste mig sielff med andre at hassardere:
„Mens udi saadan tid och tilstand wed it ringe handfuld
„folch at fordybe mig udi Fiendens Land och hassardere
„det heele Rige, dersom noget haffde Mislinget, huor dog
„intet sønderligt kunde udrettes, Det wil ieg Vnderd. Eders

„Kongl. Ma. och Rigens Raads høyere betenchende Submit-
„tere, Med Aller Vnderd^{t} tilforsicht, at ingen paa min devoir
„och troeschab udi det eene eller det andet, Rigets tienniste
„wedkommende, wille fatte eller bæhre nogen tuiffl, Mens at
„ieg som en Redlig Mand och goed oprichtig Patriot haffuer
„giort huis mueligt war at giøre och hellere haffde seet en
„anden, som kunde haffue giort det bedre udi mit sted,
„effterdi ieg wel formercher, At det heele Riges Conservation
„iche æstimeris hoes en part saa høigt som nogle Penges
„udgifft; Dog forseer ieg mig Vnderd^{t} til, at Eders Kgl. Ma.
„och Danmarches Riges Raad allene, och ingen anden Stand,
„ere derudi mine Dommere, Erbydendes mig Vnderd^{t} at
„Suare til alle mine ordres, som ieg til een eller anden nogen-
„tid omb noget haffuer udgiffuen. Och dersom udi Danmarch
„saauelsom udi Norge haffde schult forfattes it General
„hoffuet Reg^{ab} paa ald Indtegt och udgifft udi forleden
„Feigde aff alleslags Rigens Indkombst, Schatter, Tholde,
„affgiffter, forstrechninger, Indquarteringer paa Landet och
„udi Byerne, sambt alt huis Rigens Vndersater udi een eller
„anden maade haffuer udstaat och forstracht, Anslagen udi
„bahre Penge och reducerit udi een Summa, som til Krigens
„underholding herudi Riget er bleffuen anwendt, och saadant
„wed en General Commissario effter en Mandtz ordre schulle
„forklares, Da mueligt schulle befindes, at det schulle were
„ioe saa Wanscheligt at komme til Rette med saadan Reg^{ab}
„och iche foraarsage mindre Snack end omb det Norsche;
„Throer ey heller, mindre bekostning paa lige mange folch
„och officerer at schulle were medgangen, end udi Norge er
„udgifuen; saa at huerchen ieg eller nogen enten for for-
„sømmelse eller Ødsomhed, meget mindre for Vrichtige Regen-
„schaber med føye schulle kunde beschyldes, Mens de, som
„nogen anden tid med saadant schulle haffue at bestille,
„schulle wisselig befinde, huor tungt det da wil falde dennem
„at erwise udi Gierningen, huis nu saa meget Snackes omb.

„Jeg haffuer Vnderd[t] hafft mit henseende, at alle Norges „Riges middeler, som sambtliche Commissarier. udimidlertid „Krigen Wahrede, haffuer hafft til Indtegt och Vdgifft, motte „wed it General Hoffuet Regenschab richtig Specificeris och 138
„forfattes och paa behørige steder tilbørligen forklaris. hellere „end wed mange sierdelis Regenschaber at Confundere och „Indwickle det eene udi det andet, som wel kunde haffue „werit scheet och mueligt Snarere kommen til ende, naar „enhuer allene haffde Suaret, huis hand udimidlertid haffde „forwaldtet. Mens at saa lang tid er forløben med samme „Regenschabers forhør, uden nogen endelig richtighed til „fuldkommen Quitantziarum for be[te] General Commissario, „huoroffuer enhuer saameget Snacker. ligesom noget Vrichtigt „eller Vforsuarligt, det Gud forbiude, haffde werit begangen „och befunden, Derudi wille Eders Kongl. Ma. och de goede „herrer Rigens Raad holde mig saauelsom Commissarium „Vmistencht och undschyldt: Thi efftersom alle Norriges „Regenschaber wed alle Kongelige ordres, saamange mig „deromb ere tilstillede, altid haffuer werit befalede at for-„høres och Clareris paa Kongens och Cronens Renterie, och „huerchen ieg eller General Commissarius nogentid nogen „forandring derudi haffuer fornommen, førend nu wed denne „sidste ordre, at det for Danmarches Riges Raad sierdelis „schulle schee, Da haffuer mehrbe[te] General Commissarius, „strax effter at Krigen war til ende, forfattet it hoffuit „Reg[ab] offuer alle de andre Krigs Commissariers Indtegter „och udgiffter udi Norrige, udimidlertid Krigen wahrede, „huilchet iche uden nogen tid och tancker saa Let stod til „at giøre, heldst efftedi fra adtschillige Lehne ingen ret „fuldkommen richtighed paa deris Lehnis Schatters Indtegt, „udgifft och Restandtz førend lenge effter tiden er bleffuen „indleffuerit: Mens saasnart hand samme Reg[ab] hafuer kundt „bringe til nogen Slutning, er det effter Naad[t] ordre til mig „saauelsom hannem och Kgl. Ma. Rentemestere befalet at „indleffueris udi Renteriet och det snariste mueligt at ex-

„pedieris, Huor det dog formedelst andre serdelis occupationer „och anbefalede offuerslaug, baade offuer Kongl. Ma. hoff-„staat saauelsom Floeden och militien sambt dend for Aar-„sagede Rigens Gield, iche haffuer aff Rentemesterne kundt „worden effterseet, Mens siden formedelst adtschillige store „forandringer, baade udi Regeringen och administrationen, „wed hans Ma. dødelige affgang och begge Rentemesternis „henrøckelse saa hastig paa huer andre sambt tuende Rigens „hoffmesters Reiser saa lenge uden Riget och andre fleere „forhindringer wed adtschillige publicq acter, huoroffuer iche „mindre paa Renteriet end andensteds er ferierit, lang tid „ere bleffuene liggendes, saa at ingen sig dermed haffuer „wilt befatte, mig saauelsom General Commissarius, dog „hannem Allermeest, till Allerstørste fortræd, efftersom hand „offuer Aar och dag haffuer mott fortøffue och fortære store „Summer herudi Kiøbenhaufn, sig sielff och sine til stor „schade formedelst hans handels och brugs forsømmelse udi „Norge, huilchet hand uden tuiffl wel befinder, och mig saa-„uelsom fleere nochsom er beuist; Och endog hand offuer „Aar och dag haffuer Wendtit effter richtighed, saa haffuer „hand dog mot Reise bort med Vforrettet Æhrinde, indtil at „hand ombsider forleden Aar bekomb adtschillige anteignelser, „som for Eders Kgl. Ma. och Danmarches Riges Raad nu „Vnderd[t] schulle forklares, och lenge siden schulle werit „scheet, dersom mand udi begyndelsen dertil war bleffuen „fördret och iche henwist til Renteriet.

„Gud weed, at ingen hellere end Ieg, saauelsom och „Niels Lange, haffde ønschet, at samme Regenschaber med „ald tilbørlig Alwor strax haffde kundt worden effterseet, „och Danmarches Riges Raad alt, huis derudi tuifflachtigt „kunde siunes och befindes, strax haffde bleffuen refererit: „da haffde dermed for lang tid siden, med meere Alwor och „mindre Snack, well werit giort til ende, efftersom ieg wist „formoder mine ordres at forsuare, och at mehrbe[te] Commis-„sarius sine udgiffter wel forklarer. Mens at mand udi

„midlertid wed atschillig Vbillig Snack offuer forberørte
„Regenschaber och deris Lange ophold haffuer hørt saa
„meget ilde, Derudi maa ieg saauelsom hand saalenge patien-
„tere, indtil at Eders Kongl. Ma. och de goede herrer Rigens
„Raad fornemmer des beschaffenhed, omb noget Vtilbørligt
„enten er befalet eller giort. Jeg for min Persohn er wisse
„paa, aldrig at haffue tencht enten at befale eller sambtøche
„udi noget andet end Ret och Redligt och det, som Rigets
„Conservation udi Krigen høigt udfordrede, som ieg ochsaa
„formoder, ingen Redlig Mand wil tuiffle. Mens at mand
„gierne ønschte at hafue igien, huis anwent er, som en part
„deris Mundhæld falder, dertil weed ieg ingen bedre Raad,
„end at mand wel foræenis at sette begge Riger udi saadan
„schick och ordre, udimidlertid wi haffuer fred, At mand en
„anden gang, naar noget Fiendtligt schulle paakomme, kunde
„were bedre udi beredschab med, huis dertil udfordredes at 139
„føre Krigen ordentlig, hellere uden end inden Riget, och da
„forsøge Løcken, omb noget er igien at hendte: Thi at dadele
„nogen udgifft, som til Rigets forsuar och defension, uden
„nogen Foeds Jord at miste eller Vndersaterne at forderffue,
„nøduendig, flittig och oprichtig er bleffuen anwendt, och
„derforuden store Summer, saalenge Krigen Wahrede, dette
„Rige til undsetning ieffnlig at haffue needsendt sambt udaff
„Norges Riges Schatter betalt en stor deel udaff Gielden
„baade herneden och deroppe, som aff Norges Riges Schatter
„er assignerit at betales, och bragt aldting forsuarlig udi nogen
„tienlig defension med reduction Aar effter anden det aller-
„meeste muelligt, som med sierdelis offuerslaug hereffter
„nærmere schal forklaris, Det formoeder ieg Vnderdt. at
„Eders Kgl. Ma. och de goede herrer Rigens Raad sielff
„bedre efftertencher, end at ieg serdielis derudi noget schulle
„her erindre. Och at mand et Krigs Regab effter dend
„maneer och maade som it lehns eller andet Regenschab
„wille lade Censurere, derudi er ioe saa stor forschiel som
„imellomb Fred och Feigde, effterdi mand iche altid haffuer
„kundt giøre, huis mand gierne wilde, Mens werit nød til at

„bekoste det, som mand gierne haffde spahrit, dersom tidens „tilstand och fornødenhed det haffde wilt tillade; Submit„terendes alting Vnderd[t] Eders Kongl. Ma. och Rigens Raads „egen høyere betenchende, Med allerunderd[t] tilforsicht, at „dersom noget er, som de goede herrer siunes anderledes at „schulle werit scheet, ordinerit och befalet, At det formedelst „V-erfahrenhed udi Krigs Sager maa undschyldes, och iche „nogen anden Feyl mig udi noget at tilreignes, Fornemblich „effterdi ieg af hans Kgl. Ma. høyloffl. Ihukommelse for „saadan charge och Direction udi forleden Feigde Vnderd[t] „er Quiterit, saa at høigstbe[te] Salige herre med samme min „forwaltung och Vnderdanig tienniste effter Naadigst gifuen „fuldmacht Naad[t] haffuer werit wel tilfridtz, Mens at enhuer „sine egne Wilckor, dersom hand haffde werit udi mit sted, „ret wille Considerere, och at ieg for saadan farlig charge, „naar noget schulle igien paakomme, Naad[t] motte worde for„schaanit.

„Belangende Norges Riges Indkombst, effter at Fredden „war bleffuen Sluttet, och huorledes dermed er forholdt, „tiener dette Eders Kongl. Ma. och de goede herrer Rigens „Raad kortelig til underretning.

„At Ao. 1645 dend 5. Septembr. strax effter Krigen „haffuer ieg aldielis Vaffwidendes bekommet hans Kgl. Ma. „høyloffl. Ihukommelse Naad[te] ordre och Missiue, At ieg „schulle lade obne de principalste Toldkister udi Norge, huor „ieg formeenede nogen barschafft enda at kunde findes, som „til Soldatesquens affbetalning och afftachning herneden noget „kunde forslaae, och dennem med wisse bud needsende; huilchet „strax dend 13. nest dereffter wed anden missiue mig bleff befalet, „til Wandtz samme Penge at needsende. Och endog at høigstbe[te] „Kgl. Ma. begge Naad[te] ordres sub dato dend 5. och 13. „7br. Ao. 1645 mig Vnderd[t] tilholdt at affbetale Krigsfolchet „deroppe en Maanidtz Soldt udi barschafft och giffue for„sichring paa deris Rest, saa haffuer ieg dog, at spahre „middelene och at sende desto meere need, iche ladet røre

„en eeniste daler udaff forberørte Toldpenge eller Lehnenis „affgiffter, som samme tid schulle need, Vanseet at folchet, „som schulle afftackes eller fordielis her och der udi Riget, „fast begyndte at tumultuere, der Pengene førtes udi Fre- „gatten, och ware meere end 500 officerer allene udi Christi- „ania, som begierte at Contenteris och motte udi lang tid „med Complimenter udi steden for Penge Contenteris.

„Och effterdi samme Penge med største risico mit omb „Winteren bleffue needsendt til Wandtz, formedels Rigernis „Separation wed Hallandtz affstaalse til de Suensche, Da „haffuer ieg Vnderdanigsten strax effter min needkomst in „Aprili 1646 Vdi Kongl. Ma. och Rigens Raads sambtliche „Neruerelse paa dend øffuerste Raadstue deromb erindret „och Vnderd[t] begiert at wide, huorledes ieg mig effterdags „med samme Riges Indkombst, saauit fra nogen Lensmand „til Aggershuus bleff frembsendt, schulle wide at rette och „forholde, enten de schulle sendes liige need til Wandtz paa „Sundet, eller fra Marstrand offuer til Hals udi Jydtland, „eller til Landtz paa Føhret Giennom Hallind, eller wed „Marsillio giøres paa Wexell; Huorpaa er bleffuen resolverit, „at de schulle sendes lige offuer till Hals, dersom de iche „med mindre bekostning och eventyr kunde giøres offuer paa 140 „Wexell, effterhanden som de indkommer, end udi en samblet „Summa at sendes offuer til Wandtz; huorfor mehr och „høigstbe[te] Kongl. Ma. Naadigst anbefahlede Rigens hoff- „mester och mig at handle med Gabriel Marsillio, som dend „tid war tilstede udi Kiøbenhaufn, huad han wille haffue til „provision for samme Penge at offuergiøre, endeel hid til „Kiøbenhaufn at leffueris paa Renteriet, endeel at Leffueris „udi Schaane til General Commissarium Vlffeldt, och endeel „til Kiler Ombslaug. Mens endog at Welbe[te] Rigens hoff- „mester och ieg nochsom haffuer med hannem kundt accor- „dere, saa haffuer mand dog erachtet Raadeligst, Pengene „udi bahrschafft at frembsende, effterdi det kunde for Aar- „sage tancker, ligesom Marsillius fremb for andre schulle

„derwed komme til sin betalning, for huis hand kunde haffue „at fordre; Huorforre offtbete Kongl. Ma. underdt er bleffuen „fra raad, med forberørte Marsillio intet at lade accordere; „Mens er udaff Cantzeliet strax derpaa dend 23. Aprilis 1646 „udsted Missiuer til Alle Lensmendene udi Norge, at de ald „deris Lehnis Indkombst aff Schatter, Tholde och andet, til- „lige med deris affgifft, Vfeilbar inden Juel schulle were til- „tencht at Leffuere paa Aggershus Slott och alt saadant „med richtig Gienpart aff deris Schatte Mandtaller sambt „Told Regenschabers Extract forklare, huoreffter dett siden „paa Rente Cammerit aff enhuer tilbørligen schulle Clareris. „med sierdelis Missiue til mig deromb, At ieg alt saadant „schulle lade Annamme och paa tuende tider omb Aarit. „Nemblich for och effter Martini dag, førend hauffnene tilfrøse, „schulle offuersende til Wandtz fra Marstrand och til Hals „udi Jydland med de tuende dertil forordnede Selii Marsillii „Fregatter, som aldtid, naar de Vdseiglede, schulle armeris „och forsiunes aff guarnisonen: huortil wisse forordnede be- „tiendte, med forne Summa Pengers Indtegt udi Rente Cam- „merit at forclare effter de beuiser derpaa udgifuene, schulle „neederschickes. Och wille hans Kongl. Ma., at ieg ieffnlig „offuer Landtz wed de forordnede Postbudde schulle Corre- „spondere och forstendige Rigens hoffmester omb Pengenis „Indtegter, effterhanden som de til Aggershuus ware Ind- „kombne, At deraff wides kunde, huormeget och til huad tid „mand til dette Riges fornødenhed kunde haffue at forwendte. „Och naar bete Fregatter haffde bragt forne Penge saaledes „offuer til Hals, da schulle de effter Aarsens tid tage ordre „hoes mig paa Kgl. Ma. wegne at Krydtze udi Nord Siøen „med tuende andre dertil forordnede Cronens Schibe, Naufnlig „Phoenix och dend Graa Vlff, at holde Costen Reen under „Norge for Piratter och andre Schruberter, som sig der „pleyede at lade finde och paa Rigets Vndersater saauelsom „andre fri Schibe inden Kongl. Ma. och Cronens Strømme „sig offte pleyede at forgribe, til hans Ma. høyheds foracht

„sambt trafficquens forkrenckelse: Dog schulle for^{ne} Schibe „udimoed dend tiid, at fleere Penge kunde were udi forraad „saaledes att offuersendes, were tiltencht udi Marstrand eller „Kledesholmen at møde, saadan Rigets Indkombst at indtage „och til Jydland at offuerføre, huoromb ieg til Capiteinerne „sambt de medsendte betienter schulle giffue serdielis ordre, „huoreffter de sig huer Reigse schulle wide at rette och „forholde;

„Och effter at ieg Vnderd^{t} udi Rigens Raads Neruerelse „samme tid begierte at wide, huorledes at Pengene widere „schulle komme til Landtz fra Hals paa behørige steder att „Leffueris, effter forberørte Naad^{te} ordre, och paa huis be- „kostning och Eventyr, Da er dend 31. Maii 1646 wed „Naad^{t} Missiue udaff Candtzeliet mig Vnderdanigst anbefalet, „At ieg alle de Penge, som fra Norge til Danmarch Aarligen „schulle needersendes, det were sig Schatter, Tholde, Lehnis „affgiffter eller andet, med de dertil forordnede Fregatter til „Wandtz fra Marstrand offuer til Hals, nogle for och nogle „effter Martini, som de effterhanden kunde indsambles, schulle „betroe til een aff Kgl. Ma. forordnede Commissarier udi „Norge, med serdelis ordre och Instrux, huor huer slags „Penge schulle leffueris, och derpaa tages richtig Quitantz at „gotgiöres udi Renteriet: desligeste schulle ieg meddiele han- „nem mit Pas til Kgl. Ma. Lensmend, at befordre Pengene „Giennom Danmarch til de forordnede steder; dog schulle alt „saadant schee paa Kgl. Ma. och Cronens eventyr och be- „kostning, mig schadesløes udi Alle tilfald, effter samme Mis- „siues egentlich indhold.

„Och haffuer ieg samme dag dend 31. Maii for höigstbe^{te} „Kgl. Ma. udi herr Candtzelers Neruerelse Vnderd^{t} afflagt „min Eed paa dend Naad^{t} mig aff Kgl. Ma. kort tilforne „meddielte och wed Rigens hoffmester tilstillede schrifftlige „Instruction, som ieg Vnderd^{t} war begierendes, Punchtwis „at motte forfattes, Saa ieg udi alle tilfald mig uden nogen „Misforstand kunde wide at rette och forholde: huorudi 141

„ligeruis war indført, At ieg ald Norges Riges Indkombst „aff Schatter, Tholde och Lehnis affgiffter schulle Annamme „och effter ordre igien paa behørige steder lade Leffuere, „som ieg nu Vnderd[t] er fri for.

„Och haffuer Eders Kongl. Ma. paa det Aller Vnderd[te] „derfor att tache, At ieg med intet widere end Norges Schat-„ters distribution til samme Riges defension och Gieldens „affleggelse det snariste mueligt nogen kort tid schal haffue „at bestille, huorfra Ieg ochsaa Vnderd[ten], naar aldting der-„med er bragt udi richtighed, begierer at motte Naad[t] befries, „effterdi ieg derwed maa udstaa baade stor bekostning och „besuering, Misgunst och efftertale.

„Och paa det Eders Kongl. Ma. Naad[t] maa komme udi er-„fahring, och de goede herrer Rigens Raad sig desto bedre „kunde erindre, huad widere effter Naad[t] ordre med Ind-„kombstens needsendelse och des forwaltung udi Norrige tid „effter anden er passerit, effterdi at alle Mand paa Landet „saameget Raaber effter Norges Indkombst, och mange iche „wide andet, end dend wed min forseelse eller forsømmelse „en tidlang meget ilde haffuer werit administrerit, dette Riges „Nødtørfft til største nachdeel, det Gud forbyde nogentid aff „mig schulle were tencht, langt mindre søgt eller scheet, „Allene at ieg Vnderdanigsten (effterdi at Norriges defension „Naadigst er mig anbefalet, och dersom noget paakomb til „nogen Vløckelige hendelse, det da langt werre end nu, omb „huis forleden er Passerit och forsuarligen administrerit, „mueligt schulle udtydes) iche kand forbigaae at erindre „och drage dend tilbørlig ombsorrig baade for Eders Kongl. „Ma. och samme Riges tienniste saauelsom och min egen „Welferdt, Sierdelis at afflegge, huis ieg Vnderd[t] forleden „Feigde til samme Riges Conservation hoes een eller anden „paa Credit och min udgifuene hand och Seigl Vnderdanigst „haffuer bragt til weye, och aff hans Kgl. Ma. høyloffl. „Ihukommelse sambt Eders Kgl. Ma. sielff Naad[t] er be-„loffuet at betales, Paa det mand udi andre tilfald, naar

„Riget noget Fiendtligt schulle tilstøde, kunde haffue Credit „och assistentz. derudi formoeder ieg Vnderdt. at ingen mig „kand fortenche, langt mindre fortale, effterdi ieg haffuer for „Rigens tienniste fast Vdsat ald min Werdslig Welferdt. „Och dersom denne charge iche Naadt haffde werit mig be- „troet, huorudi ieg offte wed Credit och barschafft haffuer „mot forstreche til store och anseelige Summer fast offuer „min formue, Da schulle ieg iche meere haffue grebet mig „an end andre, Mens hafft mine middel bedre samblet. som „Gud och Cronen mig haffuer forlehnt, end at høre saamegen „Vriimlig Snack omb mine middel och Rigdomb.

„Thi huad Cronens Indkombst effter Fredden och dessen „richtige Regenschab egentlig monne wedkomme, da begierer „ieg Vnderd., at min til General Commissarierne schrifftlig „Leffuerede Instruction sub dato Aggershuus dend 1. 8br. „1646 sambt deris schrifftlige revers dend 27. nest dereffter „och Kgl. Ma. Naadte Confirmation dend 17. Januarii 1647 „med deris revers dend anden Martii nest dereffter, Desligeste „Commissarii Mechelborgs schrifftlige Instruction dat. Aggers- „huus dend 28. Aprilis 1649, huilche alle tilforne ere her „indført, motte støchuis efftersees, omb derudi noget andet „findes forglembt, huorwed at Rigens Indkombstes oppe- „børsel och forwaltung ioe flittig, troelig och oprichtig at „administreris och forwaltes tilbørligen er tagen udi acht, „fornemblich effterdi ieg Vnderdten dend 5. Januarii 1647 „haffuer giort it schrifftlig Indleg til høigstbete Kgl. Ma. „høyloffl. Ihukommelse udi dend Vnderdte Meening:

„At efftersom hans Ma. Naadt haffde for got anseet, „wed sine Konglе Missiuer til mig saauelsom alle Lensmend „udi Norrige Naadt at anordne och befale. At ald forschne „Rigens Indkombst udaff alle Lensmend derudi Riget først „schulle Leffueris paa Aggershuus. och det endelig altsammen „inden Juel udi det seeniste. udimoed min Quittunge, med „richtig Extract, huoreffter de deris Regenschaber och Mand- „taller achtede at Clarere paa Renteriet, Paa det hans Kgl.

„Ma. kunde giøre sit wisse facit paa ald sin Aarlig wisse „Indkombst, til wisse tider och terminer paa wisse steder „att Leffueris derudaff Riget, huormeget det udi alt sig „kunde bedrage, sambt huormeget och huad slags enten paa „Renteriet eller til Commissarierne eller andensteds herudi „Danmarch effter Naad[t] anordning och befalning deraff Aar- „lig schulle Leffueris, och huormeget effter Naad[t] bewilling „til Norges Riges Conservation med officerernis Lønning, „guarnisonernis underholding, Festningernis biugning och re- „paration, artigleri, Ammunition och adtschillige fornødene „Materialiers indkiøb sambt Gieldens affleggelse derudi Riget „Aarlig schulle forbliffue,

„Och efftersom det war høigt betencheligt for mig och „mine Arffuinger, omb nogen hastig Siugdomb eller anden „tilfald kunde hendes, udi nogen maader præjudiceerligt, saa
142 „store Summer at Annamme och allene derpaa Quitere til „fuldkommen Regenschab och forklaring paa sine tilbørlige „steder, och det iche mindre war betencheligt for Kgl. Ma. „och Riget, dersom mit hoffuet noget tilkomb, at søge rich- „tighed hoes mine Arffuinger for saadan stor tresor, som de „lettelig wed onde tienere och adtschillige forrøckelse, som „offte scheer udi saadan tilfald, kunde saaledes bliffue for- „wildede udi, at de neppelig med alle de middel, som ieg „kunde lade effter mig, dertil schulle kunde Suare; Thi omb- „schiønt ingen faute eller forsømmelse udi min bestilling war „Passerit, at aldting ioe saa troeligen och flittigen war for- „rettet til hans Ma. och Rigets tienniste, som det sig burde „effter min Instrux och Eed, saa kunde dog lettelig saadan „irring udi Regenschaberne forrefalde, førend at de bleffue ret „effterseet och wed alle Quitantzers Conferering tilbørligen „forklarede, At det wed onde Mennischer til min och mines „præjudice meget ilde kunde udtydes, efftersom ingen kand „nechte eller sige sig derfor fri, At ligesom Misgunst Woxer, „dend stund mand er udi herrens tienniste och forwalter „deris æhrinde, saa tager och efftertale til, naar mand dend

„igien Quiterer. Da haffuer ieg Vnderdt aff høigstbete Salige „herre indstendtlig werit begierendes, At hans Kgl. Ma. for „sin egen och sine Rigers tienniste sambt min och mines „Welferdt Naadt wille bewilge och sambtøche, At udi dend „sted Norges Riges heele Indkombst først til mig och paa „min Quitantz Allene Naadigst war befalet at Leffueris och „siden igien aff mig en deel forsendes hid til Riget paa „underschedtlige steder at Clareris, en deel deroppe at for„bliffue och wed Commissarierne effter ordre til Rigens for„nødenhed at anwendes, At ieg da Vnderdt for saadan Ind„tegt, udgifft och Regab Naadigst motte forschaanis udi saa„maader, At de Thrende forordnede General Commissarier, „Naufnlig Niels Lange, Jacob Vlffeldt och Peder Wibe, som „hans Ma. Naadt haffde sambtøcht at oppeberge och effter „min ordre at administrere dend bewilgede Contribution, Paa „de fornembste Stenders Vnderdte och indstendtlig begiering „och Supplication omb Gieldens affleggelse derudi Riget „sambt anden Rigens Nødtørfft och Conservation, ochsaa „motte annamme och Quitere for ald dend anden Rigens „Indkombst, som effter Naadt ordre paa Aggershuus schulle „Leffueris och siden Aarligen hid needsendes, med richtig „forklaring paa Indtegt och udgifft effter deris til enhuer „udgifuene Quitantzer, som strax aff min fuldmechtige, at ieg „derom kunde wide richtighed, schulle Registeris och føres „til bogs.

„Och paa det ingen Confusion schulle hendes med Rigens „Indkombst, mellomb huis effter Naadigst ordre til Norges „Riges defension, Militiens underholding och Gieldens aff„leggelse derudi Riget at forbliffue war bewilliget, och huis „til dette Riges fornødenhed paa wisse tider Aarlig, effter „Kongl. Ma. och sambtliche Rigens Raads gotachtende och „dereffter schrifftlig befaling til mig, schulle needsendes; „Da schulle giøres Sex beslagene Kister, som udi Schriffuer„stuen paa Aggershuus schulle Jernanckris och Naglefestis, „enhuer med underschedtlige Fire Laase och Nøgler till:

„Vdi dend første schulle indlegges alle Cronens Tholde, som „Lensmendene effter Naad[t] ordre pleyede at frembsende til „Aggershuus, och derfra siden paa Renteriet effter richtige „beuiser bleffue Leffuerede. Vdi dend anden schulle ind-„legges ald Commissarii-tolden aff Norrige, efftersom dend „Thredie deel deraff formedelst Schatternis bewilling iche „meere deroppe schulle forblifue, huilchet altsammen effter „Naad[t] ordre til Commissarierne udi Schaane paa deris eller „deris fuldmechtiges beuis, ligesom det paa Aggershus war „bleffuen Annammet, der schulle igien Leffueris. Vdi dend „Thredie schulle indlegges alle Norges Lehnis Aarlige aff-„gifter sambt Kgl. Ma. Thiendepenge forfaldene udaff Berg-„wercherne derudi Riget, huilche ligesom Cronens Tholde „schulle Leffueris och forklaris paa Renteriet effter saadanne „beuiser, som de paa Aggershus ware blefuene Annammede. „Vdi dend Fierde schulle indlegges alle Foernøds och Schiudtz-„ferds Penge, som forleden herredage udi Norrige effter „Adelens forslaug sammesteds Naad[t] bleffue paabødne och „befahlede paa Wexel at offuergiøres til Kiler ombslaug, och „derpaa tages høigstbe[te] Kgl. Ma. Ombslaugsforwaldters be-„uis. Vdi dend Fembte schulle indlegges, huis til Norges „Riges defension, Militiens underholding och Gieldens aff-„leggelse Naad[t] war bewilliget. Vdi dend Siette schulle for-„wahris Vdschriffnings och Rostiennistepenge, de Geworbene „Ryttere och guarnisoner sambt des officerer at underholde.

„Thil alle forsch[ne] Kister schulle Johan Gaarmand paa „mine wegne beholde dend eene Nøgel och flittig føre til „bogs, huad aff huerslags Penge derudi bleff indlagt eller „udtaget; Paa det at ieg dereffter udimoed be[te] Commis-„sariers bøgger aldting kunde Conferere, saa offte fornøden „giordes, och schulle huer aff Commissarierne beholde een „aff de andre Threi Nøgeler hoes sig selff; och naar en aff „dennem nogensteds forreiste, schulle hand Leffuere sin „Nøgel fra sig, til en anden aff sine med Colleger, som bleff „tilstede, naar dend Thredie foraarsagedes, nogensteds paa

„Kgl. Ma. wegne att forschickes: Och schulle udi huer Kiste 143
„indlegges en richtig designation paa huis Penge som bleffue „Annammede, effter dag och Dato, naar och aff huemb de „ware Leffuerede, Och en anden forteignelse derhoes paa „huis Penge som igien udtoges, Ligeruis effter dag och dato, „och til huem de bleffue udgifuene, Paa det at aldting desto „richtiger och Ordentlicher kunde tilgaa, Kongl. Ma. och „Rigerne til Vnderd^{t} troe och flittig tienniste.

„Huorwed hans Kongl. Ma. udi mange maader war bedre „tient, sambt Riget och Rigets middel bedre forsichret och „administrerit, til meere och bedre richtighed udi Regen-„schaberne deroppe och herneden, naar aldting først deroppe „med Restantzer, affkortninger och atschillig udgifft bleff „nøye och richtig effterseet, foruden nogen Irring eller dila-„tion at wide, huad dend heele Indkombst sig Aarlig kunde „bedrage, sambt huor dend igien och til huad tiid schulle „leffueris och forklaris, med erindring, omb noget derudaff „hoes nogen kunde Restere, at det uden nogen exception udi „Retter tide motte Leffueris, udi dend sted at mand ellers „haffde Aarlige Restandtzer och affkortninger, som mueligt „udi mange Aar fra mange steder ware Vclarerede.

„Derwed kunde ochsaa hans Ma. giøre bedre och wissere „facit, sin Indkombst udi wisse Summer paa wisse terminer „at Annamme, med Naad^{t} befalning och assignation wed den-„nem, hans Kgl. Ma. war schyldig at betale, uden nogen be-„kostning eller eventyr paa Pengene at needsende.

„Derwed bleff alle Rigens middel Vdistraherit, naar de „først til fylleste effter richtig Extract offuer Regenschaber „och Mandtaller paa wisse tider och terminer, aff Lens-„mendene til Commissarierne och siden aff Commissarierne „paa behørige steder, bleff Leffuerede och forklarede.

„Derwed bleff Vndersaterne aff alle Stender bedre Con-„tent och meere willige at udgifue, naar de fornam, at Rigets „middel saaledes och uden Confusion, Vndseelse, Wilge eller „Wenschab for dend eene meere end dend anden, Mens

„allene til Kgl. Ma. fornøden och tilbørlig tienniste, Rigets „Welstand och Vndersaternis forsuar troelig, ordentlig och „med nøtte, huor meest fornøden war at anwendes, bleffue „administrerede och forklarede til richtige Reede och Reg^{ab} „for Kgl. Ma., naar paaeschedes.

„Huorforre ieg ochsaa Vnderdanigst udaff hans Kgl. Ma. „Salig och høyloffl. Ihukommelse paa det allerunderd^{te} haffuer „werit begierendes, at huis forbe^{te} Thrende Commissarier be„langende Rigens Indkombstes Annammelse och Clarering „schrifftlig aff mig paa Kgl. Ma. Naad^{te} behaug och ratifi„cation war bleffuen tilstillet, huorledes de sig med aldting „fra Ao. 1646, at General Commissarius Niels Lange haffde „Sluttet sine Krigs Regenschaber, frembdielis Aarlig schulle „forholde, motte hans Kgl. Ma. Punchtwis och ord fra ord „worde forrelest, och huis hans Kgl. Ma. derudi Naad^{t} be„fahlede enten at forandres, tilsettes eller udelades, motte „udi Cantzeliet forferdiges och Expedieris, med serdielis „Naad^{t} Instrux aff Kongl. Ma. selff til mehrbe^{te} General „Commissarier, huoreffter de sig med heele Norges Riges „Indkombst til Aarlig richtighed paa Renteriet schulle wide „at rette. Och at Ieg Vnderd^{t} for alle Penges Indtegt, Qui„tantzer, Vdgiffter och Regenschaber, saa nær som aff mit „eget Lehn, motte were fri och entlediget. Paa det ieg desto „flittiger kunde vigilere och administrere, huis til hans Kgl. „Ma. och begge Rigers Commoditet och Welstand kunde be„tenches och forrettes, effter samme mit Vnderd^{te} schrifftlige „Indlegs widere och ombstendtliger indhold, Sub dato Kiøben„haufn dend 5. Januarii Ao. 1647.

„Huorpaa høigstbe^{te} Kongl. Ma. dend 9. Januarii nest „dereffter sig Naadigst schrifftlig haffuer erklerit och wed „en sierdelis Missiue Naadigst mig forstendiget, At efftersom „hans Kgl. Ma. nogen tid tilforne Naad^{t} haffde for got an„seet och befahlet, at ald Norges Riges Indkombst udaff „alle Lensmendene der sammesteds paa Aggershuus Slott „moed min Quitantz Aarligen inden Juel schulle Leffueris.

„med richtig Extract. huoreffter de deris Regenschaber och „Mandtaller paa Renteriet achtede at Clarere, Da effterdi „hans Kgl. Ma. Naad. Considererede och offuerweyede dend „store och witløfftige besuering och møde, som wed slige an- „seelige Indtegter, udgiffter och Regenschab pleyede at følge, „som en Person allene at Suare till, heldst mig, som udi „andre hans Kgl. Ma. och Rigets høye och wichtige affaires „war occuperit, fast Vlideligt wille falde, Da haffuer hans „Kgl. Ma. effter mit Vnderd^{te} schrifftlige Indleg och ind- „stendtlig begiering, sig och sine Riger til bedre tienniste „och mig sambt mine udi frembtiden til des større forsichring, „saadant Naad^{t} udi betenchende taget och endelig for got „erachtet, mig effter min Vnderd^{te} begiering for alle Pengers „Indtegter, Quitantzer, Vdgiffter och Regenschaber. saa nær „som aff mit eget Lehn, Naad^{t} at forschaanis. Och der- 144
„forre Thrende General Commissarier, Naufnlig Niels Lange, „Jacob Vlffeldt och Peder Wibe. Naadigst Constituerit „och forordnit, som effter dend Instrux, hans Kgl. Ma. „Naad^{t} wille lade forfatte, Aarligen til huer Philippi fra „Ao. 1646 och saa frembdielis schulle Annamme, Quitere och „forklare ald Norges Riges Indkombst, were sig Cronens, „Commissarii eller andre Specificerede Tholde, Schatter. „Lehnis affgiffter. Bergwerchs tiender och Profit, baade huis „deraff till Danmarch schulle hid needsendes och paa under- „schedtlige steder Leffueris, sambt huis deroppe schulle An- „wendes til Rigens defension och nøtte; Dog schulle alle „forsch^{ne} Commissariers Quitantzer føres til bogs paa Aggers- „huus aff min fuldmechtige, paa det ieg omb deris Indtegt „kunde haffue stedtze richtighed: huoreffter de Aarligen schulle „schifftes till, sielff engang hid at neederreise och ald deris „Indtegt och udgifft paa behørige steder effter ordre at for- „clare och Clarere, huoreffter ieg ochsaa mig kunde wide at „rette och forholde och forsch^{ne} Commissarier saadant til „underretning straxen forstendige.

„Dend 17. nest dereffter haffuer høigstbe[te] Kgl. Ma. iche „allene Naadigst stadfestet alle Punchter och articler, som „be[te] Generall Commissarier udaff mig Vnderd[t] paa Kgl. Ma. „wegne schrifftlig war bleffuen meddielt, Mens ald des ind„hold Naad[t] ladet forfatte udi en sierdelis schrifftlig Instrux, „under sin Kongelige hand och Seigl, med saadan Slutning: „At huis widere dereffter kunde gifues occasion till at er„indre och ordonnere effter adtschillige occurentier, som tiden „och stederne bedre kunde giffue Anleding till, end det da „altsammen war eller kunde Specificeris, deromb at ordonnere „haffde hans Kgl. Ma. mig Vnderd[t] som sin Stadtholder „derudi Riget serdielis Instruerit och ordre gifuet, aldting „til hans Ma. och sine Rigers tienniste saaledes at Lempe „och dirigere, som ieg det achtede gaufnligst och forsuarligst: „Dersom och General Commissarierne schulle befinde een „eller anden difficultet udi deris officii forwaltung, da schulle „de mig saadant forstendige, derpaa Vnderd[t] at resolvere: „Eller omb det war aff stor importance, da schulle ieg „Vnderd[t] hans Kgl. Ma. deromb advisere til serdelis Naad[t] „resolution.

„Saaledes och paa saadan fundament er udaff Kgl. Ma. „høyloffligst Ihukommelse, effter forregaaende deliberation „med sambtliche Danmarches Riges Raad, som før er rørt, „strax effter Krigen Naad[t] resolverit och befalit: At ald „Norges Riges Indkombst, som tilforne pleyede at needsendes, „schulle formedelst Rigernis Separation wed Hallinds aff„staaelse til de Suensche Aarligen Leffueris paa Aggershuus „och der udaff Thrende General Commissarier Annammes „och forwaldtes, med richtige Reede och Reg[ab] paa Kgl. Ma. „Renterie for ald deris Aarlig Indtegt och udgifft, effter „Kgl. Ma. egen Naad[te] schrifftlige Instruction, baade omb „huis deroppe Naad[t] war bewilliget at forbliffue, til samme „Riges defension och Gieldens affleggelse at anwendes, saa„uelsom huis hidneed til Danmarch paa een eller anden steder, „effter deromb sierdelis Naad[te] ordres, schulle Leffueris och

„forklaris: Och dette altsammen, som før er rørt, udi dend
„Vnderdte Meening, at Kgl. Ma. och Riget desto bedre kunde
„were betient wed Thrende Adelsmends nøye och flittige in-
„struction paa alle Rigets Intrader, at de til rette tid til
„fylleste motte indkomme och were udi sicherer forwaring,
„naar de aff Thrende Adelsmend och deris saauelsom min
„fuldmechtiges sambtliche Løckelse och Laas bleffue hen-
„lagde och Registerede, Lensmendene udi Riget til mindre
„besuering med deris Regenschaber, naar de wed deris tienere
„saaledes aff Commissarierne, som aldtid schulle were tilstede,
„kunde worde Quiterede, Fornemblich alle Stender til desto
„meere Contentement och willighed at Contribuere, naar de
„saaledes kunde erfahre, alle Rigets Intrader Ordentlig och
„uden nogen Confusion til richtige Reede och Regenschab
„Aarlig at forwaltes och administreris, Iche til nogen min
„Profit, authoritet eller respect, som en part meener. Ey heller
„at betage dette Rige dend fornøden Aarlig undsetning til det
„eene eller det andet, were sig Eders Kgl. Ma. hoffstaat, Floeden,
„Militien eller andre serdielis fornødene och extra ordinarie
„udgiffter, som disse tiders onde tilstand daglig alt for meget
„udkreffuer, Meget mindre at formere nogen Vfornøden de-
„fension til offuerflødig udgifft aff Norges Riges Schatter,
„ey heller at Gielden herudi Riget ioe derfor Lige saauel
„herneden som deroppe kunde haffue werit afflagt, dersom
„dermed udi tide her saauelsom udi Norge paa samme ma-
„neer och maade med Schatter och Goedtzes udleg haffde
„werit begynt och giort til ende, Mens At ieg Vnderdt for
„saadanne witløfftige och farlige Regaber til mine Arffuingers
„forsichring Naadt motte forschaanis. Och dend fornøden
„defension saaledes udi Fredstid motte Rettes, at Eders Kgl.
„Ma. och Riget udi Feigdetid kunde haffue tienniste: Des-
„ligeste at Gielden effterhanden udaff samme Riges Schatter,
„och saameget offuer dend ordinarie udgifft paa militien kunde
„spahres, motte worde afflagt och ieg sambt mine Arffuinger 145
„for min udi Feigdetid udgiffuene hand och Seigl iche schulle

„lide nogen schade, huorudi ieg wil formoede, ingen mig kand „fortenche eller med nogen føye noget udtyde til det Werste.

„Ao. 1647 dend 6. Novembris haffuer Kongl. Ma. høy„loffl. Ihukommelse wed sin Kongl. Missiue Naadigst for„stendiget mig Vnderd[t], At efftersom hans Kgl. Ma. nogen „tid tilforne Naadigst haffde Instruerit och befalet General „Commissarierne udi Norrige at annamme ald Indkombsten „der aff Riget, som Lensmendene war befalet at frembsende „til Aggershuus, med richtig forklaring paa deris Mandtaller „och Told-Regenschabers Extract, huorfra de siden schulle „haffue werit sendt hid need til Danmarch, paa tilbørlige steder „at Leffueris, effter dend ordre och Instrux, mig deromb war „blefuen gifuen, Och hans Ma. Naad[t] haffde erfaret, at det „fra mange steder udi for[ne] Norges Rige falt ioe saa be„suerligt, Indkombsten at sende fra deris Lehne til Aggers„huus som need til Danmarch, saa at mand foruden dend „eventyr omb Winteren need til Wandtz motte lenge tøffue „effter middeler, til dette Riges store fornødenhed, at Con„tentere dennem, mand war schyldig, udi dend sted saadant „med meere beleilighed och mindre Eventyr kunde søges „deroppe som tilforne, Da wille hans Kgl. Ma., at Lens„mendene udi Norrige intet widere dereffter aff deris Lehnis „indkombster schulle Leffuere paa Aggershus end de bahre „Schatter och Contributioner, som til samme Riges defension „och Gieldens affleggelse war bewilliget deroppe en tidlang „at forbliffue, huilchet de forordnede General Commissarier „der haffde at Annamme och igien udgiffue effter dend ordre „och Instrux, hans Kgl. Ma. dennom deromb Naad[t] haffde „gifuen; Mens med ald dend anden Rigens Indkombst, det „were sig Tholde, Lehnis affgiffter, Bergwerchs tiender, „Foernøds Penge och andet saadant, som komb aff Lehnene „och Kgl. Ma. Renterie wedkomb. Dermed schulle forholdes „som tilforne, och førend dend ordre til General Commis„sarierne omb det heele Riges Indkombst at Annamme war „bleffuen udsted, effter samme Missiues widere och omb-

„stendtlig indhold. Huilchet saaledes alle Lensmend saauel-
„som General Commissarierne Ligeruis er bleffuen forsten-
„diget, och aldting effter samme ordre til Eders Kgl. Ma.
„tid Vnderd[t] effterkommet, saa at huerchen ieg eller General
„Commissarierne os uden express och sierdelis ordre med
„nogenslags Norges Riges Indkombst udi ringeste maader
„haffuer befattet, meget mindre deroppe anwent, uden allene
„de bahre Schatter, som til samme Riges defension och
„Gieldens affleggelse Naad[t] ere bewilgede: Och schall Med
„be[te] Commissariers Regenschaber richtigen forklares huer
„Aars Indtegt och udgifft siden Ao. 1646, de aff hans Kgl.
„Ma. høyloffl. Ihukommelse Naad[t] bleffue Constituerede, indtil
„Ao. 1649, de udaff Eders Kongl. Ma., effter deris egen
„Vnderd[te] begiering, Naadigst ere igien bleffuen licentierede:
„Desligeste schal richtigen forklares Commissarii Mechlen-
„borgs och Johan Gaarmandtz Indtegt och udgifft fra Ao.
„1649 indtil forleden Philippi Jacobi, saauelsom och mit
„eget Lehns Reg[ab] til samme dag: huorpaa ieg ochsaa strax
„hereffter for Eders Kgl. Ma. och Danmarches Riges Raad
„schal Specificere en kort Extract offuer alle forsch[ne] Aa-
„ringer's Indtegt och udgifft fra dend første dag, ieg Vnderd[t]
„komb til bestillingen udi Norge, indtil forleden Philippi,
„baade huis hid til Danmarch er bleffuen needsendt, sambt
„huis deroppe er forbleffuen, och huorledes anwendt och ud-
„gifuen: Saa at Eders Kongl. Ma. och de goede herrer wist
„schal befinde, at de, som sig offuer min Persohn besuerger,
„At Norges Riges Indkombst fra dette Riges fornødenhed
„schulle forholdes eller forwendes och iche som aff Arrildtz
„tid needsendes, her at disponeris, giører mig derudi stor
„Vrett. Effterdi ieg Vnderdanigsten intet widere haffuer be-
„fattet mig med noget aff samme Riges Indkombst, end mig
„haffuer werit anbefalet, Och det saa troeligen administrerit,
„som ieg nest Guds hielp achter at Suare, huor och naar
„behøffues.

„Belangende dend Anden Puncht: At dend store Ind-
„kombst, som aff Aggershuuslehn schall were kommen fra
„Cronen och udi it Aar schal importere meere end alle de
„bewillinger, aff Adelens Jordegoedtz kand udgifues udi tou
„Aar eller meere, naar 4 ß udgiffues udaff en tønde hart
„korn, motte igien til Eders Kgl. Ma. och Cronen reduceris,
„Vndersaterne til forschonsel och dend fattige til forlettelse,

„Da endog ieg Vnderdanigsten udi ald Sandhed maa
„bekiende, At ieg iche ret forstaar, ey heller hidindtil haffuer
„kundt fornemme, enten aff dennem, som samme Puncht med
„flid haffuer Conciperit, eller andre, som det haffuer under-
146 „schreffuit och wed Copier uddielt, huad for slags Indkombst
„dermed egentlich schall were Meent, meget mindre kand
„begribe, huorledes de Calculerer dend eene eller dend anden
„Summ, eller huorledes Vndersaterne derwed kunde forschaa-
„nis, och dend fattige schee nogen lettelse, naar det til
„Cronen schulle reduceris, som formalia deraff Lyder. Thi
„ieg for min Persohn weed mig aldielis fri och er fuld-
„kommen wisse paa, at ingen med nogen føye mig schall
„offuerbeuise, at ieg udi ringeste maader noget udaff Cronens
„Indkombst paa it sted eller andet Vloulig haffuer søgt, for-
„went, forkommet eller beholt, meget mindre noget nyt at
„haffue paalagt at oppeberges och Annammes, Mens som en
„troe och Erlig Mand mig Rettet och forholdt, baade med
„dend Indkombst, Øffrigheden mig Naad^{t} haffuer bewilliget
„sielff Vnderd^{t} at oppeberge. saauelsom huis ieg plichtig er
„nogensteds at Suare och Clarere; Throer ey heller, at mit
„Lehns Jordbog udi min tid schal befindes at were enten
„forringet, forandret eller Misbrugt til nogen Privat nøtte
„eller Vtilbørlig fordeel; Mens kand aff begge Jordbøgger,
„som effter Naad^{t} befalning paa min Vnderd^{te} begiering
„under de dertil forordnede Commissariers hand och Seigl
„offuer Aggershuses lehn och Indkombst udi Cantzeliet ind-
„leffueris, best Confereris och erfahris, huad forandring derudi
„er scheet, enten wed Mageschiffte eller Vdleg, och effter

„huad befalning sambt med huad Conditioner, och omb saa-
„dant er scheet Cronen till nogen schade eller mig til nogen
„baade, som aldrig schall befindes.

„Ellers haffuer ieg Vnderd[t] Eders Kongl. Ma. at tacke, „som wed sin Kongelige hand och Seigl Naadigst haffuer „wilt stadfeste, huis hans Elsch[e] Kiere herr Fader høyloffl. „Ihukommelse mig Naad[t] haffuer bewilliget, at nyde Lehnit „Quit och frit, saa lenge ieg denne charge, som ieg formoeder „hidindtil troeligen at haffue forrestaat, tilbørligen forwaldter: „Och effterdi saadant er en benaading, som Eders Kgl. Ma. „allene wedkommer at sambtøche, och ingen uden Eders Kgl. „Ma. derwed nogen Indkombst affgaar, ey heller nogen Ri„gets Vndersater derwed graveris eller forlettes, enten ieg „Vnderd[t] haffuer lehnit paa affgifft eller frit, Da kand ieg „ey forstaa, huorledes att nogen ude paa Landet, som iche „endnu ere udi Raadet, sig tileigner saadan Vtidig Myndig„hed, At reformere och limitere det, som dennem intet wed„kommer, heldst effterdi ieg iche er dend første eller eeniste „Mand udi begge Riger, som meere haffuer prospererit wed „Kongl[e] benaadinger end wed nogen stor arff, naar aldting „well bliffuer efftertencht; Mens schal mueligt befindes, At „de, som nu meest Ancker paa det, som Gud och Øffrigheden mig „Naad[t] haffuer forundt, haffuer enten selff eller deris forældre „meesten erwerffuit deris Welferdt aff Kongens och Cronens „Lehne, Och mueligt udi Norge med mindreVmage och besuering, „bekostning och Eventyr udi adtschillige maader, end huis „Ieg Vnderd[t] aff Kongelige Gunst och Naade sambt min egen „Windschibelighed oprichtig och forsuarlig Allerede haffuer „bragt til weye, til Eders Kgl. Ma. och sine Rigers tienniste „troelig och Willig at anwendes, huor och naar behøffues och „paafordres.

„Huilchet ieg ochsaa Vnderdanigst udi forleden Feigde „saauelsom ellers siden udførlig udi Gierningen formeener „at haffue ladet see, mig sielff til største præjudice, dersom „ieg iche nochsom war forsichret paa Eders Kgl. Ma. egen

„Naadte betenchende och alle Redlige Rigens Mends oprich-„tige Censur paa min Vnderdte troe meente tienniste, som „ingen Misgunst anseer offuer det, som ret och Redligt er; „Thi ieg iche Allene wed Credit och paa min egen hand „och Seigl, det første Krigen begynte, haffuer forschreffuit „och forschaffet alt, huis til Norges defension udi mange „maader war fornøden, Mens end ochsaa udi barschafft, wed „Penge och andre middel, som ieg wed Gud och Æhren for-„suarlig haffde aquererit och en deel paa Rente selff optaget, „forstracht adtschillige store Summer til officerer, Kiøbmend „och andre, iche til nogen min Profit wed Rente eller andet, „Mens snarere til hassard paa det gandsche Capital udi saadan „tid och tilstand och uden nogen wis forsichring paa min „erstatung udaff Cronen, saalenge at Krigen wahrede; huor-„udaff endnu Resterer, som ieg effter Naadt schrifftlig ordre, „Sub dato Kiøbenhaufn dend 30. Martii 1645. lenge siden „igien aff Norriges Tholde haffde kundt Annamme och oppe-„berge, offuer Sex och Førgetiuge tusind Rdr., som ieg udi „bahre Penge, Sølff, Guld och Kobber Vnderdanigst haffuer „forstracht, effter derpaa Kongl. Ma. høyloffl. Ihukommelses „egen Naadte udgiffuene Gieldbreff, foruden huis ieg Vnder-„danigsten til Eders Kongl. Ma. och Rigens Floedes repara-„tion udi en goed oprichtig Meening och Vnderdte intention
147 „mig haffuer paataget at bekoste: huilchet dog iche er en-„huer til maade, Mens Lastes som itt Kiøbmandschab och „Eegen nøttig Werch aff dennem, som sielff ingen sønderlig „tienniste hidindtil haffuer Ladet see och mueligt udi „ringere ting, naar noget war fornøden, schulle wide sig at „undschylde.

„Ieg haffuer udaff en fornehm Mand udiblant adtschilligt „andet, som min Persohn wedkommer, fornommen, at der schal „findes de, som meener, at ieg well burde at giøre nogen „Reede for ald dend store Rigdomb, som ieg udi saa kort en „tid haffuer samblet och bragt til weye, med anden offuerflødig „Snack, som ieg billig undseer mig wed, for Eders Kongl.

„Ma. och Dannarches Riges Raad ombstendtlig at berette.
„Mens wille gierne ønsche, at nogen sig wille understaa at
„sette sin Foed hoes min. at giøre mig saadan Spørgsmaal
„och beschylde det ringeste aff mine middel, Da schulle ieg
„uden ald betenchning were resolverit til saadan Suar, som
„derpaa kunde Passe, Efftercli ieg ingen Plichtig er at giore
„Reede uden Gud och Eders Kongl. Ma., som Naad[t] haffuer
„forundt mig alt, huis ieg monne eye. Mens naar dend Loug
„bliffuer oplagt, at nogen Vbeschyldt schall giøre Reede for
„sine middel, och mand begynder fra de første, som udaff
„Kongens och Cronens Lehne haffuer samblet deris Rigdomb,
„Saa schall ieg ochsaa Vnderd[t], saa snart det falder mig till,
„mueligt kunde giøre saa goed Reede och med it kort op-
„richtigt offuerslaug beuise ald min Fattigdomb, baade Gield
„och Goedtz och barschafft, och huorfra det er kommen, och
„huorledes augmenterit, saauel som nogen anden.

„Ieg for min Persohn bekiender at were for min ringe
„tienniste langt bedre beløunet och afflagt, end ieg nogen tid
„kand meritere, och haffuer kand schee meere Indkombst,
„mueligt end ochsaa mindre, end mange giøre facit, dog
„aldting Loulig och forsuarlig, foruden noget at fordøllie aff
„huis mig Naad[t] er forundt: Thi at ieg Vnderd[t] formedelst
„dend beleilighed aff een eller anden brug och Bergwerch
„udi Norrige, som ieg wed mine egne middel først haffuer
„sielff bekostet och siden Aarlig hassarderit at driffue och
„fortsette med stor forlaug aff barschafft, bekostning och
„eventyr, hidindtil haffuer werit Løchelig, at aldting, Gud were
„æhrit, er meget wel Gelinget, det haffuer Ieg Gud at tacke:
„Mens at dend bahre Lehnis Indkombst, med alt huis Ieg
„Vnderdanigsten haffuer meere hafft end mine formend,
„schulle uden forberørte Wilckor och min egen windschibe-
„lighed udi adtschillig brug, trafficq, Bergwercher och andet,
„huorwed Indkombsten best anlegges, were saa offuerflødig
„stor, som dend beschriffues och udraabes, Det holder ieg
„Vfornøden anderledes at beuise; Ald dend stund ieg intet

„haffuer uden med Eders Kongl. Ma. minde, Mens effter „mit forlehnings breff giører mig min Aarlig Indkombst saa „nøttig, som ieg best kand, uden nogen anden at for V-rette.

„At Eders Kongl. Ma. Salige herr Fader høyloffl. Ihu- „kommelse først haffuer beuist mig saadan Naade med mit „Lehns Indkombst Quit och frit, foruden adtschillige andre „store Kongelige benaadinger, som ieg Vnderdt aldrig udi- „moed Eders Kgl. Ma. huus kand wide tilbørligen at for- „schylde, Det haffuer ieg Vnderdten strax effter Eders Kongl. „Ma. hylding aldielis Submitterit Eders Kongl. Ma. egen „Willie, derudi Naadigst at disponere, Och strax fra mig „Leffuerit samme mit forlehnings breff, som Eders Kongl. „Ma. siden Naadt effter Krøningen haffuer Ladet fornye och „mig tilstille; huorudimoed ieg Vnderdten wed min affreigning „med Commissarierne, foruden nogle tusind daler, som Renten „aff min forstrechning, dersom ieg dend haffde reignet, sig „haffde kundt bedrage, effter alle beuisers dato haffuer aff- „staat ald dend Rente udaff Frue Giørrildtz Godtz sambt „dend udlagde Leding udi Aggershuslehn, som Eders Kongl. „Ma. mig Naadt haffde bewilget, och sig bedrager Aarligen „til Sytten hundrede Rixdr., som med affreigningen kand be- „uises, foruden huis ieg siden for dend mig udaff Kgl. Ma. „høiløffl. Ihukommelse Naadt bewilgede Thiendebords Aarlig „affgifft haffuer affstanden, som sig ochsaa bedrager offuer „Thou tusind Sex hundrede daler, Desligeste tou tusind daler „Aarlig, som ieg paa nogle Aars tid udi Prisen aff Edtz- „woldtz Jern, effter Kgl. Ma. første accord, Vnderdanigst „haffuer ladet falde och widere nu paa nye igien Cederit „Fembten hundrede daller udi Marsillii Aarlig affgifft aff „samme Jernwerch udi Norrige formedelst dend forandring „paa forbete forrige accord, At ieg intet schal melde omb, „huis ieg Vnderdten godwilligen haffuer affstaat til Offe
148 „Schade, førend Eders Kgl. Ma. nogentid komb til Regie- „ringen; Saa at naar aldting ret effterreignes, Da er ind- „kombsten udaff Lehnit iche meget større end mine formendtz,

„udimoed saa mange Kostbahre Reiser, ieg Vnderd[t] Aarlig
„Aar effter Naad[t] befalning haffuer giort, med mange store
„udgiffter deroppe och herneden, saalenge ieg denne Charge
„Vnderd[t] haffuer forrestaat.

„Huilchet ieg Altsammen Vnderdanigst nu som tilforne
„Submitterer Eders Kongl. Ma. egen Naad[te] willie, derudi
„frembdielis at disponere, ligesom Eders Kgl. Ma. selff Naad[t]
„got erachter, endog mand wel haffuer meere Aarsag att
„hohnis wed dend benaading, mand eengang haffuer hafft och
„mister uden brøde, end at mand schulle lenges effter det,
„som kand staa udi Wendte.

„De Got folch, som forleden Aar sig haffuer wilt Vmage
„med dette sierdielis forslaug, ere høyelig at betache, der-
„som de for dend Gemeene beste haffuer werit saa bekømbret,
„At det fra øffuerst och til nederst och udi begge Riger
„med Aluor motte forretages, huorledes at Cronens Indkombst
„saaledes motte reduceris och aldting settes Ret udi Lauge,
„til Eders Kongl. Ma. och begge Rigers tienniste sambt
„dend Gemeene Welstand, At huis enhuer er plichtig Aarlig
„Aar at Suare och Clarere udaff sit Lehns Indtegt, widere
„end hannem Naadig[t] er bewilliget, motte uden nogen excep-
„tion saaledes reduceris til dend fornøden udgifft, at intet
„deraff offuer tiden schulle manquere eller Restere: Da mue-
„ligt at Indkombsten noget bedre kunde Recke till, och de,
„som dermed haffuer at bestille, kunde giøre nogen bedre
„och wissere facit, Och de, som sig med mine Regenschaber,
„Indkombst och Rigdomb alt for meget befatter och bemøder,
„schulle selff med deris eget haffue meere end nock at tage
„Wahre och lettelig lehre at Glemme mig, naar enhuer schal
„giøre Reent for sig: Thi at nogen jalousie udaff Privat
„affecter moed eens eller andens Løcke schulle meritere
„saadan Roes, som eigner Rette patrioter, der Iffrer deris
„herris och Fæderne Riges Welstand, det differerer meget.
„Mens naar enhuer udi Gierningen til det Gemeene beste
„wille lade see och kiende det, som saa meget tales omb,

„aff andre att schulle schee. saa haffde deris forslag langt „bedre fundament at holdes for it Exempel, som andre kunde „følge. Och naar begge Rigers Fællidtz Welstand, sierdelis „och tillige, maa ret for Allwor forretages, examineris och „offuerweyes, det eene med det andet, uden nogen anden „passion end det, som er funderit udi raison, och mit Vnderd^te „ringe votum derudi maa vorde hørt, saa schall ieg som en „Redlig Mand och goed oprichtig patriot nochsom lade see „och kiende, at ieg haffuer ingen interesse, som fra min „herris tienniste och det Gemeene beste udi ringeste maader „differerer, huilchet iche schall were giort med noget at ud„søge udaff en andens Lehn och Indkombst udi steden for „de Fire schilling, som udaff huer en tønde korn til Land„kisten kunde deputeris, Mens schal wel aff mit eget Gribe „mig saaledes an, at de, som følger mit Exempel, iche meere „schulle beschylde mig for nogen Priuat nøtte, eller at ieg „noget aff mit Lehns Indkombst schulle haffue subducerit, „som burde at reduceris. Formoedendes Vnderdanigst, At „ieg for saadan stiil och tale, som er for meget odieux, maa „were forschaanit och undschyldt. Thi huis Eders Kongl. „Ma. mig Naadigst haffuer forundt, kommer aldielis ingen wed „at limitere eller reformere; Mens dersom noget kand beuises „at were Vloulig handlet och saaledes udi min tid och udi „mit eget lehn at were kommen fra Cronen, At det wed „saadan schrifftlig Indleg paa it Aldmindeligt Landemoede „til Danmarches Riges Raad burde at erindres, Da er ieg „Vnderdanigsten offuerbødig dertil at Suare.

„Dend Thredie Puncht belangende: At der motte for„ordnes Thuende Rigens Raad at residere udi Norrige, som „tillige med mig kunde Landtzens Regiering saaledes mode„rere, At Vndersaternis affection kunde aldtid erholdes troe „och huld udimoed Eders Kgl. Ma. och Danmarches Rige, „Da endog at denne Post wel er aff større Consideration, „end ieg allene deromb tør dømme. Och hellere wilde ønscht,

„at ieg dend aldrig haffde Lest, end at ieg noget derudimoed
„til min erklering schulle schriffue, efftterdi det er dend ting,
„som effter mit ringe tøcke kand haffue saauit udseende.
„At iche allene ieg, Mens wores gandsche Status derudi 149
„Interesseris: Och haffde werit langt bedre, saadant med
„andet meere Norrige wedkommende, uden anden Aarsag, end
„ieg fornemmer aff det udstrødde Memorial, at haffue aldelis
„gaat forbi, end der wed Aabenbahre saa Vfornødene Scrupuler
„offuer det, som mig nu intet Anstaar her at Specificere.

„Thi det er Nest Guds hielp Vfornøden, noget udi Norge „at Suspicere, som schulle behøffue anden Regiering end „dend tilbørlig administration, udi lang tid haffuer werit „brugelig. Och Eders Kongl. Ma. som begge Rigers hoffuet „och herre Naadt haffuer ladet sig befalde, wed mig och „andre betroede Mend och tienere derudi Riget Naadigst at „Stadfeste och Continuere.

„Throer ey heller, at nogen sig understaar, mig udi noget „at beschylde udimoed dend Vnderdte Plicht och troeschab, „som en oprichtig Erlig Mand och Rigets troe Raad och „tienere sin herre och Konge Plichtig er, endog det lader „sig fast ansee udaff forberørte Ord och Meening, Lige som „at nogen tuifflede enten paa min Persohn eller Vndersaterne „derudi Riget, det Gud Naadelig forbiude och forlade dennem, „som saadant tencher och deris meget onde Concept saa „Vbesindet prostituerer.

„Hans Kongl. Ma. Høiloffl. Ihukommelse haffuer udi „sidste Feigde ingen anden Aarsag hafft end at Meene och „Dømme well, baade omb Norges Stender udi Gemeen saa-„uelsom min ringe Conduite och administration derudi Riget, „Efftersom Vndersaternis devotion udiblant høye och Lauge, „Fattige och Rige, Adel, Geistlig, Borger och Bunde fra „Begyndelsen indtil Enden udimoed hans Kongl. Ma. och „deris kiere Fæderneland befantes saa fuldkommen, at huis „ieg Vnderdten paa høigstbete Kgl. Ma. och Rigets wegne, „effter Naadigst gifuen fuldmacht, befant fornøden och Raade-

„ligt at Sollicitere och anordne til begge Rigers Fællidtz „Welstand och Conservation. derudi kand ieg med Sandhed „schriffue, ingen sig at haffue fortrøcht, Mens Alle och en- „huer, effter effne och formue, at haffue beteet sig Willig „och Redebon med Liff och blod, Goedtz och formue, som „Erlige och oprichtige Norsche Mend deris herre och Konge „Plichtige ware, och de paa alle steder for deris posteritet „med Æhre maa were bekiendt.

„Och dersom ieg for min Persohn formedelst idel Misgunst „iche maa nyde det goede Røchte hoes en deel aff wores egne, „som mig med rette kand tilkomme, At ieg udi alle occasioner „inden och uden Grentzerne, Aarlig och Sildig, med Liff och „blod, Goedtz och formue haffuer Ladet mig finde Willig udi „Gierningen At erwise min Vnderd[te] troeschab, flittighed och „plicht til Kongl. Ma. och Riget, saameget som nogen anden, „effter min Condition och Wilckor, Da formoeder ieg dog hoes „fremmede wed ingen aff mine actioner noget ont Naufn „eller efftertale at haffue udimidlertid fortient, Schall eyheller „undsee mig wed, huis dend tid wores Fiender omb min „ringe Conduite och direction derudi Riget sielff haffuer talt „och schreffuit, meget mindre Frøchte, huad Vndersaterne „udaff een eller anden Stand udi Norge, som min forretning „och daglig tienniste best er bekiendt, schulle kunde eller „wille sige omb min betroede charge och forwaltung derudi „Riget, Mens nøyes gierne med deris Domb, som meest ere „interesserede, omb der kand findes Aarsag mig at beschylde „eller undschylde, Och omb ieg Vnderd[ten] udi nogle aff mine „actioner, enten for, udi eller effter Feigden, eller udi noget „at befale haffuer nogen tid werit saa immoderat, At Vnder- „saternis huld och troeschab fra Kgl. Ma. och Danmarches „Rige derwed schulle diverteris eller forwendis, och fleere „Rigens Raad til en Nye Regiering derudi Riget for saadan „eller anden farlig Meening schulle behøffues.

„At fleere Rigens Raad residerer udi Norge och der „med Cronens lehn forsørges, kommer mig eller andre lige

„meget wed at erindre eller vrgere: Mens huad Eders Kgl.
„Ma. for een eller anden Consideration derudi Naadt got-
„siunes at bewillige och ordinere, hiembstilles Vnderdanigst
„Eders Kongl. Ma. egen Naadte willie och betenchende:
„Allene at derwed nogen nye Regiering udi Norge sierdelis
„schulle Constitueris. Thuiffler ieg Vnderdt meget paa, omb
„det forslaug er wel betencht, huor wel det och maa were
„Meent, efftersom derudi meget er at sige, som Vfornøden er
„her at schriffue. Mens holder Vnderdanigst best och Raade-
„ligst, at aldting udi Norge, dend gandsche Regiering wed-
„kommende, ochsaa aff Eders Kgl. Ma. och Danmarches
„Riges høywise Raad hereffter som hidindtil saaledes mode-
„reris och dirigeris, som Eders Kongl. Ma. effter Rigets och
„undersaternis Wilckor udi alle forrefallende occasioner selff
„Naadigst got erachter.

„Jeg haffuer sielff Vnderdt, effter at hans Kgl. Ma.
„høyloffl. Ihukommelse beuiste mig dend høye Naade med
„Rigens Raads bestilling, hafft et aff de fornembste Lehn
„och Festninger udi Norge, udimidlertid at min formand, nu
„Rigens Cantzeler, war Stattholder, dog aldrig tencht at be-
„fatte mig med det ringeste, som hans charge wedkomb, och
„som hans Kongl. Ma. høyloffl. Ihukommelse hannem Naa-
„digst haffde Committerit derudi Riget at forrette, Mens
„Vnderdt effterkomb, huis udi Kongl. Ma. Naufn mig aff
„welbete herr Candtzeler, dend tid Stattholder, bleff forsten-
„diget.

„Effter mig komb til Bahuus herr Olluff Pasberrig, som
„dend tid ochsaa war udi Raadet och lige saa lidet be-
„kømbrede sig at were deelhafftig udi min charge, som ieg
„for hannem och andre for mig haffuer søgt at wille were,
„Mens enhuer forrettet det, hannem tilkomb, enten daglig
„udi Lehnit eller sierdelis effter Commission.

„Rigens Admiral haffuer ochsaa lenge hafft Lehn udi
„Norge och med begge de andre goede herrer best kiender
„Rigets Wilckor, och huorledes udaff Arrildtz tid mellomb

22

„andre Rigens Stattholdere och Lensherrer haffuer werit „forholdt, udi huis de paa deris herris wegne, enten sierdelis „eller sambtlig, haffuer werit befalet och Committerit at or- „dinere och forrette.

„Der haffuer ochsaa mange aff mine forfædre hafft Lehn „och festning udi Norrige, huorudiblant min Salige farbroder „herr Steen Maltesen, min Salige Fetter herr Jørgen Lunge „och herr Hanniball Gyldenstiern: Mens huerchen haffuer de „befattet sig med noget, som dennem intet wedkomb, ey „heller ladet sig betage noget, som dennem Naad[t] war be- „troet; Och formoeder ieg aller Vnderd[t], intet nyt til min „forkleinering wed een eller anden mistenchelig forslaug „udi nogen maader at introduceris, Mens At ieg Vnderdanig- „sten som andre mine formend effter min Instrux och Eed, „och som andre Kongelige ministri huer effter sin charge och „bestilling, Naad[t] maa were betroet, mit Embede tilbørligen „at forrette, som ieg Vnderd[ten] hidindtil formoeder at haffue „giort. Dog dersom nogen er, som mig noget haffuer at be- „schylde, da sige hand mig det frilig till och were sit Naufn „bedre bekient, end udi blant saa mange andre at Schiude „sit onde Concept och Wrange Meening under prætext aff „Staatsmaterier til Landtzens tarff och Nøtte.

„Ieg er Vnderdanigst wisse paa och hoes mig sielffuer „wel forsichret, at ingen med nogen føye, aff huad Stand „hand were kand, deroppe eller herneden, mig schall tillegge „noget andet end det, som Eders Kongl. Ma. kand were til „Vnderd[t] Lydighed och Danmarches Riges Raad til æhre, „sambt begge Rigers Vndersater til Fællidtz tienniste och „Welstand. Formoeder ochsaa, at aldting saaledes er ordi- „nerit och bragt derudi Riget udi saadan schick och ordre, „At intet udi min tid schal befindes at were for werret, „Mens effter dend maneer och maade, som andre mine for- „mend, beflittet mig at moderere aldting saaledes, at Vnder- „saterne iche schulle tage Aarsag udi een eller anden tilfald „at bliffue Vwillige och fortrædene, huilchet udaff alle

„Stenders Wilckor, med adtschillig Kongelig benaading och „forschonsel, er at schiønne. Thi belangende dend Adelige „Stand, Da er dend iche allene, siden at Krigen begønte, „forschaanit for dend Thredie deel aff dend Rostienniste, „som de Ao. 1641 bleffue taxerede at schulle holde, Nemb- „lich udi steden for 200 nu at holdes en Gerust hest och „Mand effter 300 t^{r} korn, Och for de udloffuede Munstrings „Penge udi Freds tid gandsche fri. Dernest haffuer de er- „langt frihed lige wed Adelen udi Danmarch paa alt det „Godtz, de med richtige Jordbøgger kunde beuise forleden „herredage udi Norge at haffue hafft och eyet, effter der- „omb Eders Kongl. Ma. sierdelis Naadigste trøchte forordning, „huorledes dermed hereffter och effter alle ombstendigheder „schall forholdes, Endog ieg udi begyndelsen, der samme „Priuilegier bleffue giffuene, motte derfor høre meget ilde „wed adtschillig Vriimlig Snack, som ieg undseer mig wed „at schriffue, Mens billig bør at negligere, effterdi at samme „Priuilegier iche wed mig allene, Mens aff alle dend tid „Neruerende Rigens Raad hoes høigstbe^{te} Kgl. Ma. paa „Adelens wegne derudi Riget effter deris Vnderdanigste be- „giering bleffue Solliciterede och forhuerffuede; huorudi de „goede herrer, som da tilstede ware, mig iche kunde frafalde, „effiersom de siden med andre fleere herudi Danmarch, som „haffuer Jordegoedtz udi Norrige, iche lidet haffuer Scrupu- „lerit paa dend serdelis schrifftlig forklaring, som mehr och „høigstbe^{te} Kongl. Ma. høyloffl. Ihukommelse, baade wed „Missiue aff Cantzeliet til Cantzeler Jens Bielche saauelsom „mig och serdelis handschriffuelse til mig allene udsted, „offuer samme Priuilegier, huorwit de burde at forstaaes, „Nemblich paa deris Rette Vgedags bønder udi deris Rette „hoffuet Sogner wed de Gaarder, som aff Arrilds tid haffde „werit Rette herre Sæder, huorudi ieg iche mindre bleff „Mistencht end beschyldt udi det første.

„Och dersom ieg ret schall bekiende min Sande Meening „herudi, Da dersom Adelen udi Norrige iche haffde forleden

151 „Hylding recupererit de tuende friheder aff accise och fri „Schiudtzferd, foruden dend forklaring paa hals och hand „udi hoffuet Sognet och neste Annex hoes hoffuet Sognet, „Da haffde de meere tabt end Wundet paa deris første „Priuilegier.

„Belangende dend Geistlige Stand, Da ere de Naadigst „bleffuen forschaanit lige ued Adelen med Rostiennisten effter „300 tr korn, ey noget at gifue udaff det Goedtz, de nyder „pro officio, widere end dend ordinarie Schatt, som Capittlerne „och andre Geistlige Aarligen kand worde paalagt, huilchen „nu en tidlang iche haffuer werit høyere end Threi Een-„fechte Schatter, udi dend sted at de førend Krigen offte „haffuer mot udgifue udi it Aar meere end Femb Schatter: „Och er treffet saadan lighed, at Stigts Lensmanden med „Bispen saaledes Lader legge deris Schatter, at enhuer gifuer „effter sin formue, och huis udi hart korn reduceris til Ros-„tiennistens taxering, anslaaes effter huert slags korn, effter-„som det befindes got eller Waagt, heffret eller Striit: huor-„udi dennem scheer en stor forlindring.

„Dend Borgerlige Stand belangende, da er iche allene „giort forschiel imellomb Fischeleyerne och Kiøbstederne til „deris Nærings bedre fortsettelse och Cronens Tholds for-„meerelse, Mens nesten alle Kiøbstederne med nogle Aars „Thold- och Schatt-frihed Naadigst gratificerede, saauelsom „ochsaa Naadt Loffuet, deris forrige defensionschibes Priui-„legier effter deromb billig forslaug at schulle Naadt for-„bedres.

„Belangende Odelsfolch, som tilforne haffuer Schattet „baade som Leilendinger och udgifuet dend Gemeene Aarlig „paabødne Schatt och derforuden deris halffue Indkombst aff „alt det Odelsgodtz, de eyede, ere siden Naadigst forschaa-„nede for saadan Odelsschatt udaff de gaarder, de selff be-„sidder.

„Belangende bønderne udi Gemeen, Vdi dend sted att „de udi Fredstid mange Aar for Krigen haffuer mott ud-

„giffue adtschillige differente Schatter, saasom Gemeenlig „tou Eenfechte och en dobbelt, och undertiden tou dobbelt „och en Eenfecht Schatt, som sig til Femb Rixdr. paa huer „en Leyegaard, som bleff holdt for en fuldgaard, enten dend „war Liden eller stor, aff bedre eller ringere brug, kunde „bedrage, haffuer derforuden mot udgiffue adtschillige andre „Smaa Schatter, Nemblich guarnison Schatt, biugning Schatt, „officeer Schatt och Wold Schatt; saa at Schatten Aarlig „paa de tider mesten kunde beløbe paa huer en Gaard offuer „Sex til Siuff Rixdaler, alle forsch[ne] Schatter sammenreignet: „huorudimoed nu siden Krigen iche er udgifuen meere end „fra Sex til Fire daller, med adtschillig anden forschonsel „wed Gaardenis reduction effter Landschyld, Sønden saauel- „som Nordenfields, sambt anden forlindring langs wed Grentzerne „och paa dennem, som boe til Fieldtz.

„Mens dend Allerstørste forschonsel, som Almuen udi „Norrige nogen tid er wederfahrit, war det, som Kgl. Ma. „høyloffl. Ihukommelse wed Adelens Priuilegier, udimoed „Schydtzferdtz affstaaelse, Naadigst loed anordne, som dog „forleden hylding, formedelst nogle aff Adelens Vnderd[te] be- „giering, Naadigst bleff igien forandrit wed dend forordning „omb Schydtzferdt, och huorwit huer effter sin Stand til „fri Schiudtzferdt och Fordringschab bør at were berettiget.

„Almuen bleffue ochsaa strax forschaanede for det eene „Aars paaleg effter Krigen, som foruden dend Sex dalers „Schatt beløb Threi daler paa huer en Gaard udi Foernøds, „Schiudtzferds och Vdschriffnings Penge, saauelsom och dend „Thiende Fisch aff Backebaader och doggeschuder, som de „aldrig tilforne haffde udgiffuet.

„Belangende det heele Riges tilstand, Da er wed denne „sidste Krig intet enten tabt eller forderffuet, at de ioe udi „huer en Eign strax effter Krigen haffuer Schattet, och en- „huer besidet sin Gaard och Grund udi Rolighed och for- „suar uden nogen forkrenckelse til Justicien eller anden til- „børlig Disciplin, udi Geistlig eller Werdslig politie; Mens

„huis dend tid wores Fiender os Vadwahret haffuer frataget, „Nemblich Jempteland udi Thrundhiembslehn, bleff Redlig „igien recupererit och Conserverit indtil Fredden.

„Siden dend tid effter Naadigst ordre er aldting udi „Norrige, effter de Naad^{t} bewilgede middel udi Freds tid att „anwendes, bragt udi nogen schickelig och ordentlig defen„sion, med Festningernis forsiuning och underholding, guar„nisonernis forsterchelse, med adtschillig slags fornøden Am„munition, vivres och Materialier, saauelsom wisse Regimenters „anrettelse langs Grentzen, med behørige officerer och Krigs„betiente, sambt huis deraff meere dependerer, til Rigets och „Vndersaternis forsichring udi Feigdetiid. Huilchet altsammen, „med Rigens Gield hoes Ind- eller Vdlendsche wed seeniste „Feigde for Aarsaget, betales udaff de ordinarie Rigets Con„tributioner, uden noget aff ald dend anden Indkombst at
152 „røre eller forwende, det were sig Tholde affgiffter, Berg„werchs tiender eller andet saadant.

„Vdschriffningens forschonsel wed Siøekandten udimoed „de Femb Regimenters affschaffelse tiener ochsaa at und„sette Rigens Floede med døchtig och fornøden Baadtzfolch.

„Berrigwercherne, Gud were Æhrit, ere ochsaa udi goed „esse, baade Sølffberget udi Sandsuerd med nest hoes lig„gende Kobbergrube, som igien er optagen, bebøgget och „fortsat; Desligeste Østerdals, Røeraas och Guldbrandtzdals „Thrende fornehme Kaaber wercher, saauelsom ochsaa goed „forhaabning omb andre nyfundne Gienge; Ligeruis ere „Thrende Jernwercher wed Eedtzwold, Wiig och Juels Rud „udi deris fulde Suang, saa och det Scheens, Kragerøens och „Bergumbs wercher, foruden adtschillige andre Wercher udi „Laurwig, Tellemarck, Bergen, Eeger, Buscherød och Hacke„dall, som endnu staar udi forhaabning; huorwed Allmuen „derudi Riget haffuer stor hielp och Næring til deris Schatter „at erlegge och dennem selff at underholde, Vdi det at Aarlig „Aar anwendes paa alle forsch^{ne} Wercher offuer nogle tønder „Guld, som kommer udiblant Allmuen for adtschillig slags

„slæb och Arbed, Wæd, Kuol och anden fornødenhed til „Werchernis fortsetning.

„Thilmed er det en mechtig hielp, at Schatterne meest „bliffuer udi Riget och hielper Rigets Indbiuggere merchelig „paa Foede; Thi huis en Bunde Aarlig Aar er plichtig udi „Schatten at erlegge. Det kand hand enten Løse med een „eller anden Landtzens Wahre, som til officerernis affbetal„ning och defensionens underholding ere ioe saa tienlige som „bahre Penge: huilchet iche saa Lett war mueligt, dersom „Pengene schulle gaa ud aff Riget, ey heller kunde Conti„nuere lenge; Mens naar mand kand med Landtzens Wahre „och en deel Penge forsiune Werchet, som Rigets defension „udkreffuer, saa er det baade Lettere, gaufnliger och meere „Wahrig for herre saauelsom Vndersaate.

„Dersom nogen Vpassionerit udaff alle forsch[ne] omb„stendigheder noget kand befinde saa immoderat at were „handlet udi Norge moed een eller anden Stand, som nogen „schrifftlig Indleg eller Concept til Rigens Raad omb widere „forschonsel och moderation derudi Riget med billighed „kand foraarsage eller nogen serdelis reformation til mig udi „min bestilling, wed andre Rigens Raads nærmere inspection, „monne behøffue. Deromb wil ieg Vnderd[t] lade Eders Kongl. „Ma. och de sambtliche goede herrer sielff Dømme och Cen„surere, Mens ellers frilig sige, at dersom nogen udi Norge „til saadan forandring och novitet haffuer giffuet nogen an„leding, da haffuer hand dertil ingen Aarsag, saauit Eders „Kongl. Ma. och dend Gemeene beste sambt Norges Riges „Welstand bør at were fundament til, huis mand achter at „proponere; Och dersom nogen herudi Danmarch enten „aff sig selff eller andre er bleffuen beweget til saadanne „tancker att sette paa Papiir och Communicere andre til be„fordring och effect, Da siunes mig Vnderdanigst, at de iche „haffuer betencht sig ret. Mens werit alt for hastig at dømme „omb det, de iche weed, huorledes at kand were beschaffet, „och huad aff saadan novitet udi lengden kunde følge.

„Thi dersom nogen er udi Danmarch eller Norge, som
„formeener, at ieg Vnderd^{t} udi noget haffuer excederit och
„Misbrugt denne charge, som Eders Kgl. Ma. Naad^{t} haffuer
„mig betroet, da er det ioe billigt och ret, att dend, som
„saadant wil andrage, dersom det er Priuat sager, huorwed
„hand sig formeener udaff mig at were forvrettet, At det da
„udi Cantzeliet eller til Eders Kongl. Ma. sielff først Sup-
„plicando indleffueris, och min erklering derudimoed Naad^{t} at
„fornemmes: Mens dersom det er publicq Sager, som angaar
„Rigens Statum och dend heele Regiering, Da ere Senatores
„Regni baade saa forsichtige och saa myndige, at de Eders
„Kgl. Ma. wed goede Raad och forslaug Vnderd^{t} kunde føre
„til Gemøth, huis enten udi Danmarch eller Norge siunes at
„behøffue nogen forandring til forbedring: Huilchet Eders
„Kongl. Ma. som en Retsindig herre och Konge sielff Naa-
„digst wel betrachter och mig sambt andre sine tienere, som
„noget sierdelis ere befalet udi enten Riger at forrette, sin
„Naadigste willie och befalning ochsaa wel forstendiger,
„huoreffter ieg mig Vnderdanigsten som en troeplichtig tie-
„nere, uden nogen ombsuøb eller ophold, schal wide at rette
„och forholde, Saa at huerchen for min forsømmelse eller
„nogen selff tagen Myndighed schall were fornøden at for-
„ordne nogle fleere aff Rigens Raad, som mig schulle ad-
„jungeris.

„Jeg wille Vnderdanigst ønsche, at de, som sig bemøder
„med saadanne høye tancker, wille iche saa lett och ilde
„dømme mig effter deris egen humeur och lade deris Drenge
153 „løbe omb med det, som de sielff billig burde bedre at haffue
„betencht, end saa witløfftig at Concipere och mange andre
„at Communicere.

„Och siunes mig underdanigst billigt, At Danmarches
„Riges Raad, som nest Eders Kgl. Ma. ere meest interesserit
„udi saadane høye erindringer, omb denne och andre fleere
„Poster, Norge wedkommende, wille noget nærmere lade for-
„nemme, huorfra saadant først kommer, och huad dertil kand

„were Aarsag: Thi ieg Vnderdt iche kand forstaa, at nogen „Priuilegium aff Eders Kgl. Ma. er gifuen och aff Dan-„marches Riges Raad sambtøcht paa een eller anden Stand „herudi Riget, huorwed de sig paa Landemoeder fra Rigens „Raad kunde affsondre, at Consultere offuer det, som Eders „Kongl. Ma. och sambtliche Rigens Raad allene tilhorer at „resolvere.

„Och effterdi ieg nochsom fornemmer, det meeste, som „min Persohn wedkommer, Fornemblich at bestaa udi effter-„schreffuene Poster:

„1. At Militien udi Norrige, som nu saa offte er redu-„cerit och effter Eders Kongl. Ma. endelige och sidste reso-„lution paa Danmarches Riges Raadtz schrifftlige begiering „bragt udi schick effter hoesføyede designation, motte udaff „nogen anden, som saadant bedre end ieg formeener at for-„staa, udi Fredstid til mesnage dirigeris och forwaldtes, Paa „det at samme Riges Schatter til militien och Gielden her-„udi Riget motte needsendes och anwendes.

„Desligeste at dend Indkombst, som Eders Kongl. Ma. „mig Naadigst haffuer forundt, motte restringeris til dend „affgifft, som andre mine formend aff Lehnit haffuer gifuen, „eller at en anden udi mit sted der motte succedere, At Ieg „omb fleere Rigens Raad och denne nye Regiering intet „widere her schall melde, Da er derpaa til Eders Kongl. „Ma. och Danmarches Riges Raad Denne min Vnderdanigste „schrifftlige erklering och begiering:

„At dersom Eders Kongl. Ma. och de goede herrer Ri-„gens Raad befinder nogen anden udi Danmarch eller Norge, „som enten med meere fliid, erfahrenhed eller Sparsomhed „Militien udi Norge udi Freds saauelsom Feigdetid kand och „will dirigere, Och Eders Kongl. Ma. nogen dertil teckis at „anordne, Da er det mig en stor forschonsel, och haffr „Vnderd. derfor at tache: Formoedendes derhoes Vnder-„danigst, At dend, som saadant schall forwaldte, ochsaa maa „med alle Schatter, och huis til Rigens defension udi Freds

„saauelsom Feigdetid behøffues at anordne och til huert sted „forschaffe, Allene haffue at bestille, Paa det, omb noget „paakomb, ieg iche til noget widere end andre Eders Kongl. „Ma. Lensmend schulle were forobligerit at forsørge eller „med nogen deroffuer att disputere.

„Och naar Eders Kongl. Ma. och de goede herrer Rigens „Raad omb Norriges Riges Gields affleggelse, som nu med „richtig Regenschab effter hoesføyede Extract tilbørlig schal „forklares, noget wist och fast wille resolvere, huorwed Ieg „Vnderdanigsten maa indfrie mine breffue, som effter Kgl. „Ma. høyloffl. Ihukommelse Naadigste befalning och giffuen „fuldmacht til samme Riges defension ere udgiffuene och „udestaaendes, och ieg och mine Arffuinger derforre maae „were schadesløes, saa haffuer ieg Vnderdanigst intet widere „derudi at sige, heldst naar en anden udi mit sted alt, huis „udi Freds och Feigdetid til militien kand behøffues, maa „schaffe och disponere, och ieg for ald dend ombsorrig maa „were fri och forschaanit.

„Belangende Lehnits Aarlig Affgifft, som Eders Kgl. „Ma. for adtschillig besuering och ombkostning udi saa „mange maader, med store och besuerlige Reiser deroppe „och herneden, mig Naadigst haffuer effterlatt, Da weed ieg „Vnderd^t^ intet andet dertil at kunde Suare, End at ieg „Vnderdanigsten effter offt indførte Wilckor saadant aldielis „Submitterer Eders Kongl. Ma. egen Naad^te^ willie, derudi at „disponere, huis Eders Kongl. Ma. til sin egen och sine „Rigers tienniste Naadigst selff got siunes at befale, Huor- „med ieg Vnderd^ten^ som Eders Kongl. Ma. vnderdanigste och „troplichtige tienere gierne will och bør were fornøyet, Thac- „kendes Eders Kongl. Ma. paa det aller Vnderdanigste for „dend store Kongelige Gunst och Naade, mig hidindtil Naad^t^ „er bewist, som ieg med ald troplichtig tienniste, saalenge „ieg leffuer, schal erkiende, Hiembstillendes alt det øffrige, „omb Norges Riges administration och min Vnderdanigste „tienniste, Thil Eders Kongl. Ma. och Danmarches Riges

„Raads egen nærmere betenchende. Formodendes Vnder- 1.4
„danigst, At ieg for saadan Triumvirat Naadigst maa for-
„schaanis och hereffter som tilforne med andre Eders Kongl.
„Ma. betroede Mend och tienere Vnderdanigst efterkomme,
„huis befales til Eders Kongl. Ma. och sine Rigers tienniste
„udi en eller anden tilfald tilbørlig at forrette.

„Och paa det ieg eengang for alle for adtschillig farlig
„efftertale Vnderdanigst motte libereris och hereffter denne
„charge med meere Løst och Rolighed forsuarligen betiene,
„Da beder ieg Eders Kongl. Ma. och de goede herrer Rigens
„Raad paa det Allerunderdanigste, At denne min udførlig
„schrifftlig erklering och Vnderdanigste relation omb det
„fornembste, som udi Norge udi min tid er Passerit och nu
„for Eders Kongl. Ma. och Danmarches Riges Raad omb-
„stendtlig och sandferdig er bleffuen refererit, enten motte
„Communiceris nogle wisse goede Mend blant Commissarierne
„eller andre, som mueligt iche sielff udi aldting ere Ret in-
„formerede, At de med andre fleere motte komme udi en
„bedre Meening och fatte andre Tancker omb min ringe
„Persohn, som ingen Nest Guds hielp schall Cedere udi
„flittighed och troeschab, saalenge Gud spahrer mig Liff och
„helbred. Eller dersom nogen er, som noget imoed min
„Persohn kand haffue at prætendere, at ieg udi min charge
„enten for, udi eller effter Feigden anderledes, end ieg well
„burde, schulle haffue mig Comporterit. Dend motte ioe før
„ioe bedre komme fremb med sin beschyldning, At Eders
„Kongl. Ma. med Danmarches Riges Raad paa min erklering
„derudimoed, huis Ret eller Vrett kand erachtes, Naad[t]
„sielffuer kunde dømme. Desligeste, At dersom min Instrux
„udi noget schall forandris, enten at tilsette eller fratage. at
„det da effter goed betenchende och endelig wisse resolution
„ombstendtlig motte Specificeris, Och huis Ieg hidindtil haffuer
„hafft udi befalning at forrette, effter Kongl. Ma. høyloffl.
„Ihukommelse sambt Eders Kongl. Ma. egen Naad[te] instruc-
„tion, motte Confereris med min formandtz, omd dend saa-

„meget offuergaar dend Authoritet och Myndighed, som „welbe[te] min formand haffuer hafft for mig derudi Riget, „efterdi det iche er det ringeste, huoromb saameget Snackes: „Da mueligt schall befindes, At ieg aldielis intet nyt offuer „dend tilbørlig authoritet, som Eders Kongl. Ma. Raad och „tilforordnede Stadtholder derudi Riget sømmer, udi ringeste „maader haffuer søgt, Mens til Eders Kongl. Ma. egen re„spect och Authoritet mig saaledes udi alle tilfald udimoed „enhuer forholdt, som ieg ingenstedtz wil haanis wed at høre „och were sielff bekiendt.

„Och til desto meere richtighed udi alt, huis ieg Vnder„danigsten hereffter udi Norrige Paa Eders Kgl. Ma. wegne „effter Naadigst befalning schall forrette, Da begieres „Vnderdanigst, At ieg eengang huert Aar for Eders „Kongl. Ma. och Danmarches Riges Raad udi alt, huis „mig wedkommer at giøre nogen underretning omb, „motte Vnderdanigst worde hørt uden widere effertale aff „andre, som med Regieringen aldielis intet haffuer at bestille, „Saa schall Eders Kongl. Ma. och de gode herrer Rigens „Raad Nest Guds hielp wist befinde, att ieg Vnderdanigst „intet moed huis mig Naadigst anbefales enten sielff schall „forretage eller wed andre lade schee, Mens som Eders „Kongl. Ma. och Rigets troe Raad och tienere stedtze lade „mig were angelegen, Alt huis till Eders Kongl. Ma. Konge„lige respect och Authoritet sambt begge Rigers Fællidtz „Welstand kand were tienlig och fornøden, tilbørlig at be„fordre.

„Bedendes Aller Vnderdanigst, At Eders Kongl. Ma. „dette mit Vnderdanigste schrifftlige Indleg, som iche uden „Aarsag saa witløfftig er forfattet, iche wille lade sig Mis„falde, Mens stedtze forbliffue min Aller Naadigste herre och „Koning, saa lenge Ieg Vnderdanigst erwiser udi Gierningen at were.

Spørgsmaal til de norske Officerer fra de 1651 til Norge opsendte Commissarier.

Paa Kongl. Mai. vores Allernaadigste Herre og Konges Vegne ere vi underskrevne venlig ombedendes at de Officerer, som tilforn ikke efterskr^ne Poster haver bekommet, ville sig endnu herpaa resolvere.

Vnderdanigst Erklæring paa høivise og strenge Hr. Commissarier deres Anfordring paa efterfølgende Poster.

1.

Hvor mange Regimenter og Compagnier der haver været anrettede her udi Norge, ved hvilke Offic. commanderet, og hvad Besolding dennem da derfor var tillagt og forordnet.

1.

Eftersom jeg haver været stedse ved Fæstningen her paa Agershus, ved jeg herom intet.

2.

Desligeste hvor mange Regimenter, Sqvadroner og Compagnier af gevorbene saavelsom Landfolk siden i værende Krig i Tjeneste været haver.

2.

Dette er mig i lige Maade ubevidst, eftersom jeg ei var udi Marken.

3.

Tiden naar nogen af for[ne] Offic. først haver capituleret, og paa hvor mange Folk.

3.

Jeg haver ingen Capitulation gjort, men efter Hr. General Hans Excll. meddelte Patent underskedlige Knegte gevorben, hvortil jeg af velb. Niels Lange og velfornem Johan Gaardman Verbgelder annammet, hvor mange skal mine Quitninger til dennem derpaa leveret udvise.

4.

Hvad dennem til Verbgeldt og Besolding er bleven tilsagt.

4.

Straxen som de bleve antaget, bleve de med Klæder og Proviant forsørget.

5.

Hvor meget de deraf i Penge og Vare paa sig selv saavelsom deres underhavende Folk, af hvem, og til hvad Tid bekommet, naar, hvor tidt, paa hvad Steder, af hvem, og hvor stærk enhver først og siden er bleven mønstret, deres Regimente og Compagnier completterit.

5.

Anno 39 blev jeg for Lieutenant understillet, bekom aarlig 150 Rixdlr. Anno 44 in April for Captein Lieutenant havde aarlig 200 Dlr. Anno 45 in Januar til Aardagen havde jeg for en Captein 500 currante Dlr. Nok tre Aar jeg tjente under det Bahusiske Regiment aarligens 300 Rdlr. Mine Underoffic. anlangendis: Lieutenanten med Fændrikken, imedens jeg var paa Fæstningen, blev af Commissario Niels Lange betalt, 3 Schergiant med Captein de armis samt munster Skriver hver maanedlig

7 Rdlr., 3 Corporal hver 5½ Dlr., 2 Trommeslagere samt 9 Gefrietere hver 3 Rixdlr. 2 ß dansk. Disse ere, saalænge jeg dennem commanderede, rigtig vorden betalt, jeg og selv i lige maader, saalænge jeg var paa Agershus, og rigtig contenterit med rede penger, og siden for 3 Aar jeg var under det Bahusiske Regim. med Restseddeler. Hvis Knegtene deres Antal anlangendes saalænge jeg paa Fæstningen Agershus var, da var sommetids de ved 300, sommetids 400, sommetids og ringere, eftersom de mig blev fratagen og understukt paa andre Steder.

6.

Om og medførte deres Regimenter, Sqvadroner eller Compagnier nogen Forandring, saavelsom til hvad Tid, og af hvad Aarsag er bleven foretagen, og hvorledes med dennem siden er afregnet for deres gjorte Tjeneste.

6.

Erklæres med næstgaaende Post, at saa tilige jeg nogle havde, som vare afrettede, bleve de borttaget, iblandt vare 100 gevorbene Knegte, som Oberste Bielke bekom, og naar de med andre fra mig kom, ved jeg af deres Afregning intet. Mens under mig fik de deres rigtige Betaling.

7.

At give os Copie af deres

7.

Jeg haver ingen Capitulation

original Capitulationer. Munster Ruller og Afregninger under egne Hænder.

gjort, min Munster-Rulle og Afregninger her tilstede.

8.

Om ikke de udskrevne Knegte af Landfolket haver været understukken og brugt under gevorbene Compagnier. 1. I hvad Antal, 2. hvor længe, 3. hvad Besolding de da bekommet haver.

8.

Hertil svares, at naar Compagniet haver været stærk, haver der været nogle faa med under, kan ei vide hvormange og hvor længe, thi naar de kunde deres Exercits, ere de med andre afført, hvorhen, ved jeg og ikke, deres Besolding, efter de fra min Commando ere komne, ved jeg intet om.

9.

Og om de [fra] Begyndelsen af Rigens Undersaatter med Gevær, Klæder og Underholding er bleven forsynet og beværget.

9.

Mit Compagni blev af Hans Excell. udi første Begyndelse til Enden med Gevær, Klæder og Underholding nøiagtig forsørget.

10.

Om de af Bønderne Penge dertil bekommet, og sig det selv saa indkjøbt.

10.

Bleve af General Krigs Commissario altids betalt.

11.

Og hvorledes de saavelsom andre af Landfolket siden er bleven underholden.

11.

Siden de komme fra mig, ved jeg det ikke.

12.

I hvad occasion de ere bleven brugte.

12.

Er mig iligemaade og ubevidst.

13.

Om nogle Offic. for Krigsretten er bleven dømt fra deres Rest.

13.

Ingen paa Fæstningen, eller under velb. Niels Langes Regiment, som mig er bevidst.

14.

Om nogen Offic. udi Krigen, eller efter Krigen haver quitteret for mere Proviant og Munition end de realiter haver bekommet.

14.

Jeg haver det ikke gjort, om andre det gjorde, ved jeg ikke.

15.

Om nogen Sag, som af andre end Kongl. Majestæt selv ikke bør eller pleier at efterladis og perdoneris af nogen particulier, befindes kan at være afsoenet eller efterladt.

Datum Christiania d. 6. Mai 1651.

Steen Bilde,
Eg. H.

Niels Krabbe,
Eg. H.

Jørgen Bielche,
M. p. P.

15.

Det er mig vel bevist, at een sad fangen, mens hvad Dom, han efter Krigsretten fik, ved jeg ikke.

Christiania d. 8. Mai Ao. 1651.

Underdanigst
Niclaus Wormb.
Capitain.

(Det norske Rigsarchiv, Cancelliet 14 Krigsvæsen).

Henvendelse til Kongen.

Jeg beeder endnu paa dett Allervnderdanigste, Att hans Kongelige Mayesteett Nadigst Wille lade sig bewæge offuer miine ringe Wilkaar, och att Jeg Vnderdanigst maatte accordere paa dett, som mueligtt er: thi jeg, saa sant Jeg begierer een Nadig Gud, icke kand effterkomme dee puncter, disse gode mend mig haffuer foreholtt, Mens maatte derwed icke alleene gerade vdi yderste Armoed med hystrue och Barn, mens endochsaa ruinere dennom, Jeg er schyldig. Och forseer mig wist till, att hans kongelige Mayesteet som een Genereux och fromb Herre och Konge Nadigst lader sig befalde huis jeg nogenledis Vden hystruis och barns samptt miine andre creditores yderste ruiin Kand affsted komme; och forbliiffuer stedze hans Kongelige Majestedz

Allervnderdanigste throplictig Thiener
med liiff och blood

23. Junii 1651. Hanniball Sehested.

(Kgl. Bibl. Ny kgl. Samling 1386 g Folio).

Revers.

Efftersom Hans Kongl. Majst. Paa min wnderdanigst Ansøgning och Begering og formidelst Intercession mig adschellige stoere Forseelser af Kongelig Naade Naadigst haffuer effterladt (anseende, dersom effter Retten med mig skulle haffue veret fort faret, det mig disvehre wille haffue faldet for thungt och strengt dertill at suahre) Och den Process og retmessig Tiltahle, som Hans Majt. till mig derfore kunde haffue, Naadigst ladet falde, Da thacher Jeg Hans Kongel. Mayt. Paa det allervnderdanigst for saadan Kongelig Clementz och Naade, Och hermed derfore Quiterer och affstaar till høigstbemelte Hans Mayt. och Cronen alt huisz Jeg haffuer i Norrige (mit Røerendes Løeszøre wndtagen), det wehre sig Jordegodtz, thiender, Sauger, Bergwercher eller andet, wed

huad Naffn det helst neffnes kand. Och will thill den Ende strax Skiøder och Adkombstbreffue derpaa extradere och wdgiffue, Saa welsom ald min Fordrung och thilkrauff for de thuende Orloug Skiibe, med Tachell, Thoug och ald desz tilbehøring, som de nu forrefindes, och Jeg dennom der haffuer ladet forferdige och bygge, de thiuffge thusinde Rixdaller wndtagen, som jeg derpaa allerede annammed haffuer, Bepligter mig och derhoesz till at giøre Rigtighed med Officererne og Garnisonerne i Norrige, og dennom affbetahle huisz dennom till Philippi Jacobi Ao. 1651 med Rette kand tilkomme, wdaff de Skatter, som dertill wahre deputerede, Doeg mig forbeholden huisz tiltahle jeg till noegen kunde haffue, enten Commissarier eller andre saauidt samme Skatter till for[ne] thiid och Brug angaar, Och efftterdi Jeg for adtschellige Aarsagers Skyldt befinder mig wbeqvemb till herefftter att befatte mig noeget med Riigens Sager, Da will jeg hermed Paa det wnderdanigst haffue Hans Kongel. Mayt. ombedet, att Jeg fra Stadtholdersz och Raadtz Bestilling och Sæde Naadigst maa forløffues, Will dog vnder huadt prætext det och vehre kand, till at betee min vnderdanigst throeschyldige Pligt imoed høigstbe[te] Hansz Mayt. och disse Riiger, iche begiffue mig wd aff Danmarch, vden det Skeer med Hansz Majts. Naadigste Beuilling och thilladelsze, Mensz mig altid som en Erlig, throe och lydig wndersaatte lade finde, Huilchet altsammen, efftersom det her offuen findes indført, Jeg wed min adelig æhre, throe och loffue wrygeligen vnder æhres og liffs fortabelse loffuer at wille holde och efftterkomme, Den Post wndtagendes om Officerernis och Guarnisonens Contentering, huilchet dog Redeligen och oprigtigen, som for er rørt, aff mig skall bliffue betalt, Wdi den wnderdanigst tilforsicht att Hans Kongel. Mayt. mig wilde wehre och forbliffue en Naadig Herre och Konning, och wnde aff Naade nogle Middell, huormed Jeg mig med Hustrue og Barn her udi Riiget kand wnderholde. Kiøbenhaffn den 24. Junii Ao. 1651. Hanniball Sehested.

(Trykt i D. Mag. 3. R. 1. Bd. S. 311.)

Aabent Brev,

Hannibal Sehesteds Sag angaaende.

F. 3. Giøre alle Vitterligt, Att efftersom wj haffue hafft atskillige tiltaler til osz elskelig H. Hannibal Sehested Ridder, da haffue wj paa hans vnderdanigst idelig ansøgning hannem samme forseelser, saa vit de hans Person oc Administration vdj vort Rige Norge indtil denne dag, angaa, naadigst efterlat, saa de icke, her effter, videre skal paatalis. eller komme hannem til hinder. skade eller forfang j nogen maade, Dog att hand der jmod tilbørligen igien efftterkommer den til osz vnderdanigst vdgiffuen oc aff hannem vnderskreffuen oc forseglet revers. Giffuit paa vort Slot Kiøbenh. den 25 Junij Anno 1651.

vnder vort Signet

Friderich.

(Trykt i D. Mag. 3. R. 4. Bd. S. 118.)

Hannibal Sehesteds Designation

paa hvad han eier i Norge, samt Forklaring, hvorledes han har samlet sin Formue siden han blev forlehnet med Kronens Lehn.

Designation paa alt mit Goedz oc Berrigwercker udi Norige.

Chronens Goedz och Gaarder Søndenfieldz:

Semb. Hammer, Wernøe closter med desz till och vnderliggende Goedz och Sauger.

Chronens Goedz Nordenfieldz:

Finde Gaard, Giedsche, Wesznæs Gaard med desz till och vnderliggende Goedz och Sauger.

Vdaff forsch[ne] Goedz er Semb Mageschifftet fra Chronen for det samme Goedz, som udi forrige tider derfore haf-

fuer weret vdlagt, efftersom det aff Gammell tid haffuer weret Adelsz Goedz och aff Kongl. Maytt. høyl. ihuekommelse naad. mig bewilliget igien till Mageschiffte: Mens det andet Chronens goedz er wed hans Kongl. May. och Danmarches Riges Raadz Consens naad. bleffuen assignerit mig till liquidation udi min fordring for adtschillig forstreckning effter Krigen, som med richtige documenter kand forklares, naar och huor behøffues, vden nogen præjudice til Kongl. Maytt. och Chronen.

Mit Eget tilforhandlede Goedz Søndenfieldz:

Foszesholmb med desz till och vnderliggende Goedz och Sauger, kiøfft aff Hansz Langes samptlige Arffuinger.

Skielbredt med desz vnderliggende Goedz och Sauger haffuer ieg allene udi forpachtning aff Frue Maren Skramb, efftersom hun dermed henders Liffstid er forlehnt, och effter henders døed forfalder till Margrette Huidtfeldt, Thomesz Dyres.

Fischumb Gaard och Goedz med tilliggende Sauger er mesten pandtegoedz aff adschillige odelszfolck, som ieg aff Rigens Admirall mig haffuer tilforhandlet.

Vlleland med desz till och vnderliggende Goedz och Sauger haffuer ieg endeell tilforhandlet mig aff Hansz Lange och endeell aff Frue Maren Schramb.

Strømbs Hoffuet Gaard och øe med desz vnderliggende Goedz haffuer ieg mig tilforhandlet aff Hansz Lange.

Bragenesz Grunder med adtschillige Gaarder och Goedz udi Lier och paa Eeger haffuer ieg wed Mageschiffte for dend Gaard Faarewelde paa Lawind tilforhandlet mig aff Rigens Cantzler och betaldt Faarewelde till Jørgen Marsuin sampt Resten giffuet Hr. Christoffer Vhrne udi penge.

Derforuden haffuer ieg Kiøfft adtschilligt Strøe Goedz till at fuldriffue adtschillige Mageschiffter, som till samme Goedz haffuer weret beleylig.

Mit Eget tilforhandlede Goedz Nordenfieldz:

Semb oc Sandwig, thuende Herre Gaarder med till och vnderliggende Goedz och foszer, kiøfft aff Hr. Hendrich Rantzow, sampt adtschillig Strøe Goedz Nordenfieldz, som endeell igien er Mageschifftet med Chronen, at samble Goedzet vnder wesze Hoffuet Gaarder, som tilforne er ombmeldet, Huorpaa effter naad. vdstedde Commissioner och Commissariernes schrifftlig erklering schall findes naad. Confirmation, vden nogen præjudice till Hans Maytt. och Chronen, mens mig snarere till schade.

Berrigwercker.

Dend Ottende och thoe och threduffueste part udi Sølffbierget, kiøfft aff forrige Stadtholder Sal. Jensz Juelsz Arffuinger sampt Frue Sophie Rantzow.

Det gandsche Guldbrandzdals Kobberwerck, kiøfft aff adtschillige participanter effter dee privilegier och adkompst, dee haffuer hafft aff Kongl. Maytt. høyl. ihuekommelsze Christian 4ti.

Dee trende Eedzwoldz, Wiigs och Juelszrudz Jernwercker haffuer ieg kiøfft aff adtschillige participanter, som dermed ligerwiisz haffuer weret privilegeret.

Dett Eegers Jernwerck, som ligger Øde, haffuer ieg kiøfft aff rigens Admirall.

Dend fierde part udi det Tellemarcks Kobberwerck haffuer ieg ligerwiisz tilforhandlet mig aff adtschillige participanter, doeg indtet hid indtill deraff bekommet.

Summarisch Extract offuer mit Goedz Søndenfieldz, huormøget det effter Noriges Taxt beløber udi hart korn, bereignet en tønde korn udimoed en daler, foruden andre penge, som iche ere anslagne udi hart korn.

Foszesholmbs Hoffuet Gaard med desz vnderlagte Hoffuetgaarder paa Eeger, Nauffnlig Semb, Skielbredt, Fischumb, Vlleland, huis dee ere Taxeret for, sampt tilliggende Bøndergoedz, altsammen tilfulde bereignet beløber —„ 786 tr iij set. ii ß i alb.

Derforuden Skattepenge . . .	—„	405 Rixd.
Arbeidzpenge	—„	353.
Foernøedzpenge	—„	102.
Foersøuffuer	—„	$50^1/_2$.
Arbeidzpenge aff andre Gaarder, som ieg doeg iche er bøxszell raadig	—„	271.

Huilche penge iche ere anslagene eller reducerit till hart korn, mens dend bahre Landschyld effter Jordbøgerne offuer samme Goedz, fosze, grund och huusz leye enda reignet allene for halfft thoe daler udimoed en tønde korn.

Strømbs Hoffuet Gaard med desz vnderliggende Goedz udi Lier och Skouffbøigden wed Drammen. Querne leye, fosze leye, Mølle schyld, Tompte och Grunde leye, bereignet for halfft, thoe daler udimoed en tønde korn, beløber samme Jordboegs landschyld udi hart korn —„ 754 tr 7 ß i alb.

Derforuden, som iche er anslagen udi hart korn, foering huer thredie Aar —„ 19 dr er aarlig	—„	6 dr	1	℔	8	ß
Holding Aarlig	—„	46	—	„	- 4	-
Skattepenge	—„	338	—	„	- „	-
Foernøedzpenge	—„	83	—	„	- „	-
Søuffuer	—„	41	—	„	- „	-
Arbeidzpenge	—„	291	—	„	- „	-

Hammer hoffuetgaard med desz vnderliggende Goedz
—„ 609 t^r i set. ii ß i alb.
Derforuden holdingspenge Aarlig . . —„ 86 d^r 19½ ß
Skattepenge . . . . —„ 382½.
Arbeidzpenge . . . . —„ 347¼.
Foernøedzpenge . . . . —„ 115: 3 ℔
Foer Søuffuers penge . . . . —„ 57: 3½ ℔

Wernøe Closter och Nye Gaard med vnderliggende Bønder Goedz och Tompteleye, Mølleschyld och Foszeleie reignet for halfft thoe daler udimoed en tønde korn
—„ 854 t^r 10 set. ii ß j alb.

NB. Dette Goedz giffuer ingen Rendte eller Rettighed till mig, saa lenge Sigwert Gabriell leffuer, som dermed er forlehnt hans liffs tid, mens er bleffuen vdlagt till mig for —„ 18582 Rd^r effter hans døed och udimidlertid at niude Rendten Aarlig —„ 1115 Rd^r Ellers er Mageschifftet till samme Goedz och vnderlagt Wernøe Closter, som sig bedrager —„ 638 d^r Aarlig.

Derforuden er adtschillig Strøe Goedz Søndenfieldz, som udi ingen sierdieles Jordboeg er indførdt och beløber udi hart korn —„ 42 tønder.

Summarum hart korn Søndenfieldz
—„ 3045 tønder.

Ligerwiisz Summarisch Extract offuer mit Goedz Nordenfieldz.

Giedsche Hoffuet Gaard med vnderliggende Goedz hart korn —„ 546 t^r 10½ setting.
Derforuden Foernøedzpenge . . . —„ 95½ d^r 16 ß
Arbeidzpenge . . . . —„ 95½: — 16.
Tredie Tage . . . . —„ 95½: — 16.
Skattepenge . . . . —„ 143: ij orth 4 ß

Wesznæsz Hoffuet Gaard med vnderliggende Goedz
—„ 270 tønder.
Derforuden Foernøedzpenge . . . . —„ 106 dr.
Arbeidzpenge . . . . —„ 106.
Tredie Tage . . . . —„ 51½.
Skattepenge . . . . —„ 109½.
Semb oc Sandwig med vnderliggende Goedz
—„ 535 tr korn ii set: ij ß.
Derforuden Skattepenge . . —„ 102½ dr. 16 ß
Foernøedzpenge . . . . —„ 64½: 21. 2 alb:
Arbeidzpenge . . . . —„ 64½: 21. 2.
Holding Aarlig . . . . —„ 75: — 2.
Finde hoffuetgaard med vnderliggende goedz
—„ 453 tr 7 set. ii ß.
Derforuden Skattepenge . . . . . . —„ 172 dr 4½ ß.
Foernøedzpenge . . . . —„ 45½: 5.
Arbeidzpenge . . . . —„ 45½: 5.
Holding Aarlig . . . . —„ 60½: 23.
Summa Hartt korn Nordenfieldz
—„ 1804 tønder.

Summa summarum offuer alt mit Goedz Sønden och Nordenfieldz, reducerit udi hart korn effter Taxten en daler moed en tønde korn —„ 4849 tønder.

Querne, Fosze, Tompte, Grunde och Sauge leye sampt Mølleschyld bereignet och anslagen for halfft, nemblig Toe daler udimoed En tønde korn, Vanseet ieg sielff dend største part Grundeleye haffuer mott betahle effter dansche Taxt j dr bereignet udimoed En Tønde korn, som med mine Kiøbebreffue er at bewisze.

Foruden forschne wesze Landschyld effter Jordbogen, som sig bedrager udi hart korn —„ 4849 tr, beløber dee aarlige Skatte, Arbeidz, Foernøedz och Holdingspenge, som jche er medbereignet udi hart korn, mens følger doeg dend Aarlige Landschyld udaff samme Goedz —„ 4359 Rdr.

Kort Extract oc forklaring, Huor Dyre ieg samme Goedz och Berrigwercker mig haffuer tilforhandlet.

Ald Chronens Goedz, saawit till mig schulle haffue weret vdlagt udi min fordring, med Landschyld, Leding, Foering, Holding etc. sampt Biugning och Jnventarium, alt sammen bereignet och anslagen udi penge effter huert stedz leylighed och Wilckor udi Allerdyreste maader udaff dertill forordnede kongl. Commissarier sampt naad. Confirmation paa deres forretning med vdleg och Mageschiffter beløber tilsammen —„ 95442 Rd^r, Nemblig det Giedsche godz —„ 24796 Rd^r, det Sundmøers Goedz —„ 6520 Rixd., det Rombsdals Goedz —„ 4614 Rd., dee Galders Goedz —„ 5034 Rd^r, det Nordfiordz Goedz —„ 4201 Rd^r, Frue Giørildz Goedz —„ 19491 Rixd., Wernøe Closters Goedz —„ 18582 Rixd^r, Leding och Foering —„ 9947 Rd^r, Sembs Biugning och Jnventarium —„ 2257 Rixd. Huilchet giør dend fulde Summa —„ 95442 Rixd.

Huorimoed schulle effer Naad. bewilling haffue weret liquiderit det Skib Hanniball for —„ 29450 Rd^r och 20370 Rd^r paa dee tuende sidste Skibe och —„ 13000 Rd^r paa Printzens Gieldbreffue och —„ 18661 Rd^r forstreckning till Commissarierne udi Norge effter Krigen udi bahre penge och kobber och —„ 13961 d^r forfalden Rendte effter Kongl. Breffue och Naad. consens paa desz betalning, foruden —„ 7973 Rixd. Rendte, som ieg iche haffuer bereignet. Huorudaff kand sees och erfahres, huorledes och for huad fordring ieg samme Goedz schulle haffue hafft till Odell och Eyendomb effter derpaa Kongl. Breffue och Skiøder, Vanseet at Wernøe Closters Goedz følger Sigwert Gabriell hans Liffstid, och Frue Giørildz Mageschifftede Goedz følger Aggershuuszlehn. Ey noget aff det øffrige Goedz bereignes mig till goede endten paa skibe eller anden fordring, som ieg vnderd. will formoede at motte Naad^t considereris till nogen goed Forlindring och Allernaad. moderation udi dee wedtagne punchter effter min vnderd. schrifftlig rivers, som ellers wille falde mig

Vmuelig nogentid at kunde efftercomme, anseende at ieg mester Goedzet vden foregaaende liquidation moed huis Chronen till mig er schyldig for bahre forstrachte penge: Mens dersom ieg aff Skatterne, som till Guarnisonen och officererne naad. haffuer weret deputeret, noget till min egen nøtte befindes at haffue oppebaaret, da er ieg schyldig saadant at erstatte, med wesze vnderd. tilforsicht, at Jndtet widere mig tilreignes, end ieg eigentlig befindes schyldig. och at huis ieg udi barschafft udaff mine egne middel bewiszer at haffue forstracht till Commissarierne udi Norige widere, end tilforne er ombmeldet och liquiderit udi moed forsch^{ne} Goedz. det formoder ieg ochsaa vnderd. at motte ligerwiisz komme mig tilgoede udi guarnisonens och officerernes Rest udimoed huis ieg aff Skatterne haffuer ladet oppeberge, efftherdi ieg ellers betahlede en ting tuende gange. som med min fordring och forstreckning klarlig kand demonstreris.

Ald mit Eget tilforhandlede Goedz udi Norige bedrager sig tilsammen —„ 131793 Rd^r, Huorudaff ieg haffuer betaldt till Jørgen Marsuin paa Rigens Cantzlers weigne —„ 27000 d^r och till H^r Cantzler sielff —„ 2800 Rd^r for det Mageschiffte mellomb Faarewelde och Bragenes Goedz: Noch till H^r Hendrich Rantzow for Semb och Sandwigs Goedz —„ 13000 Rd^r: noch till dee Langer for det Foszesholmbs Goedz och Strømbsøens Goedz —„ 21800 Rd^r; Till Rigens Admirall for det Fischumbs Goedz —„ 5000 Rd.: Till frue Maren Schramb for det Wllelands goedz —„ 3900 d^r; Till adtschillige Odelszfolck at fuldriffue mine Mageschiffter —„ 23693 Rd^r; Till Sal. Jensz Juelsz Arffuinger och Frue Sophie Rantzow for min part udi Sølffbierget —„ 6200 d^r; Till Jochum Jrgens och Peder Nielszen for deres part udi Guldbrandzdals werck —„ 13000 Rd^r; Till Peter Grüners Arffuinger for deres Anpart —„ 5000 Rd.; Till participanterne udi det Eedzwoldz

Jernwerck sambt folckenes Resterende fordring wed Werckerne —„ 19360 d^r; Foruden mange Tusinde daler, som ieg Aarlig haffuer anwendt paa samme Goedzes Sauger och berrigwercherne at bringe rett udi schick till Aarlig wesze indkombst, som sig bedrager effter mine forpachtningsbreffue —„ 26794 Rd^r foruden lehnitz indkompst, som indtet wedkommer Affgiffterne udaff mit eget Goedz och Berrigwercker.

Kort Extract oc forklaring, Huorwed ieg Haffuer samblet min formue, siden ieg med Kongens och Chronens Lehne er bleffuen forlehnet, och huad derudaff er udi beholding udimoed adtschillig bordtschyldig Gield.

Anno 1639 forlehnede hans Kongl. Maytt. høyl. ihuekommelsze mig Naad. med Tranekier lehn, huoraff ieg haffde samme Aar —„ 3000 Rd^r.

Anno 1640 bleff ieg Naad. forlehnet med Bahuus lehn och haffde deraff udi thoe Aar — 28000 Rd^r.

Anno 1641 bleff mig paa dend Ambassade udi Spagnien udaff hans Maytt. sammestedz effter min Sal. Herres Naad^t Consens foræret —„ 60000 Rxd.

Anno 1642 bleff ieg forlehnt med Aggershuusz lehn och haffde deraff Aarlig till Ao. 1646 —„ 28000 d^r. Er —„ 112000 d^r.

Anno 1646 bleff mig af Kongl. May. høyl. ihuekommelsze effter de Committerede Rigens Raadz behandling Naad^t bewilliget paa det Geworbene folck —„ 50000 Rd.

Anno 1646 bekomb ieg Aggershuusz lehn Quit och frit och haffde deraff Aarlig med landschyld, leding. Foering. Tiende. Sauger, wesze och Vwesze till Ao. 1649 Aarlig —„ 39400 Rd^r. Er tilsammen —„ 118200 Rd^r.

Anno 1649 Affstoed ieg vnderd. Saugernes Aarlig Jndkombst och haffuer saa disze tuende sidste Aar hafft Aarlig —„ 36800 d^r. Er tilsammen —„ 73600 Rd^r.

Och aff mit Eget Goedz, Sauger och Berigwercher siden Ao. 1646 vngefehrlig —„ 60000 Rd^r^.

Summa . . . . . —„ 504800 Rd.

Huorudaff er udi Beholding:

Tilstaende Gield hoes Chronen	—„ 76482 Rdr.
Tilstaende Gield hoes Andre	—„ 38000.
Chronens Goedz	—„ 95442.
Mit Eget Goedz	—„ 131793.
Mit løszøere vngefehr	—„ 60000.
Foruden dee Nye Skibe.	
Summa	—„ 401717 Rd^r^.

Derimoed er igien bortschyldig :

Piere Trip udi Ambsterdam paa Kongl. May. weigne	—„ 30000 dr.
Gabriell Marsillius laante penge at betalle Albrecht Itzen	—„ 7500.
Selius Marsillius till Commissarii Schriffuerne	—„ 1500.
Selius Marsillius for Jern till Hansz Lambrecht	—„ 3340.
Gabriell Marsillius for adtschilligt till min husholding	—„ 2860.
Selius Marsillius for adtschillige krambwahre .	—„ 2000.
Selius Marsillius betaldt till Fredrich Bøyszen	—„ 2000.
Gabriell Marsillius bahre penge wed Hermand Jszrenberg	—„ 2000.
Albrecht Jtzen for krambwahre	—„ 11026.
Albrecht Jtzen laante penge	—„ 5606.
Albrecht Jtzen till adtschillige kremehre och handtwercker	—„ 9358.
Albrecht Jtzen till Adrian Breen for Jueler .	—„ 3500.
Gødert Bram for hans hauffue och laante penge	—„ 5200.

Hansz Lambrecht for Jueler . . . . —„ 3900 dr.
Melchior Seidler for Jueler. . . . . —„ 4220.
Gerdt Heichkin for Perler . . . . —„ 1860.
Christoffer Gabell laante penge . . . . —„ 1957.
Gabriell Gometh laante penge . . . . —„ 2000.
Jochum Beckman till hertzoeg Frantz. . . . . —„ 1000.
Albrecht Baltzer Bernsz till hertzoeg Frantz . —„ 1000.
Leonhart Marsillius laante penge. . . . . —„ 900.
Min Werth udi Kiøbenhauffn for laante penge
och fortæring. . . . . —„ 8000.
Fredrich Boyszen Resterer paa Skibene . . . —„ 7300.
Skibbiügern och hans Søn . . . . —„ 1600.
Johan Gaarmand Kierche penge . . . . —„ 6000.
Johan Gaarmand for Jndleg udi mit Kobberwerck —„ 7200.
Johan Gaarmand till mine Folckes løn och kost-
penge . . . . —„ 3300.
Peter Grüners arffuinger paa kobberwercket . —„ 3000.
Sølffbiergetz participanter . . . . —„ 4000.
Rigens Admirall . . . . —„ 2000.
Hr Hendrich Rantzow. . . . . —„ 2000.
Christen Schell Jørgenszen . . . . —„ 800.
Doct. Thomesz Fincke . . . . —„ 1000.
Peder Pederszen . . . . —„ 1000.
Gerhart Neermand. . . . . —„ 2800.

Summa Summarum paa min bortschyldig Gield foruden dee nye Skibe —„ 152727 Rixd.

Lignet och lagt det Eene udimoed det andet, Da befindes, at ieg er mehre schyldig, end mig tilstaer —„ 38245 dr, Huilchet endelig maa tages och betahles vdaff mit løszøere, som udi dyreste maader iche høyere kand were werdt at giøre udi penge end —„ 60000 Rdr, som før er rørt, saa mig da allene schulle restere udi alt —„ 21755 Rdrs werdt udi løszøere, naar mig schiøndt ald min tilstaaende gield

richtig bleff betaldt, som doeg en stoer deell er Vwesze, och frøchter, at ald mit løszøere først wille gae med udi betalning till dennem, som ieg er schyldig, førend ieg aff andre bleff contenterit. Huorudaff kand sees dend Vmuelighed at betahle Skibenes vdtackling, och huis till guarnisonen och officererne udi Norige kand Restere, naar ieg endschiøndt indtet beholder aff alt mit Eget enten løst eller fast. Saa at ieg aldieles maa desperere, dersom hans Maytt. iche Naad[t] will ansee mine Elendige wilckor udimoed det møget Goedz och Herlighed, ieg mister fra Hustrue och Barn, som derwed gandsche ruineris udi Grund, Doeg aldrig will formoede, at hans Maytt. det wille begiere eller tilstede, at mit barn schulle giøres Arffueløsz for en Summa penge, som effterhanden kunde betahles udaff samme Goedzes Aarlig Jndkombst, eller wed taxering liquideris udimoed goedz, løszøere och breffue. Forseer mig derfore Allerunderd[t] och west till, at hans Kol. Maytt. med Kongel. Naade och mildhed alt saadant Naad. behiertiger, effterdi ieg vnderd. udi alle maader haffuer accomoderit mig effter hans Maytt. Naad. willie och befahling, Doeg baade schrifftlig och Mundtlig giffuet dend Vmuelighed tilkiende aff dend mig forelagte rivers, som ieg aldrig kand effterkomme, huor gierne ieg end wilde: mens war bedre strax at frastae alt det, ieg Eyer udi Werden, baade løst och fast, end træde till saadanne Vmuelige wilckor. Thj dersom nogentid kand befindes, at ieg endten udi breffue eller barschafft haffuer nogen middell vden riget, som en part formeener till store Summer at schulle bedrage, da will ieg miste det alt sammen, endoeg ieg med ald billighed lenge siden kunde haffue Skiødt och affhendet baade Goedz och berrigwercker udj Norige till dennem, som ieg er schyldig, och resten haffue sendt paa frembede steder, som aldrig er kommen udi mine tancker: Mensz schall desz were for mig hereffter nocksomb erfahres och befindes, huor hartt ieg udaff en och anden baade inden och vden Riget schall Søges och anstrenges at betahle, huis ieg er schyldig, med

mindre hans Kongl. Maytt. vdaff Jdell Kongl. Gunst och Naade wille for min Hustrues och Barnsz schyld Naad. komme mig igien till hielp och redning udi denne store Vlycke, som ellers for mig er V-offuerwindelig. Submitterendes alting vnderd[t] hans Kongl. Maytt. Egen Kongelige Naade och Mildhed till saadan Naadigst moderation, at ieg det vnderd[t] vden yderste ruin och desperation nogenledes kand vdstae: Huorpaa ieg vnderd[t] wed Danmarches Riges Raadz goede befordrung forwendter et Naadigt och mildt Suar, Och forbliffuer till min døed hans Kongl. Maytt. min Allernaadigste Herres och Konges

Allervnderdanigst throplictig
thiener med liiff och blood
Hanniball
Sehested.

(Geh. Arch., Supplement til Registrant 89, Nr. 26.)

Breve fra Hannibal Sehested til Carl II.

(1656.)

I.

Sire

Pour obeyr à vos commandements d'escrire sans ceremonie, ce mot vous dira seulement, que je suis arrivé icy, & que le conte Fuensaldaigne y sera à ce soir ou demain sans faute, pour appaiser le bruit & lever ou moderer les licentes, & procurer par-lá une considerable somme d'argent, le secours d'Espagne n'estant pas si grand, ny la flotte encores arrivée, comme on en parloit à Cologne, mais seulement six cent mille escus payes icy & le fair venir à Amsterdam. pour marchander des vaisseaux de guerre, dont le roy d'Espagne se trouve despourveu. J'ay parlé icy à un certain cavalier du mes amis, qui n'est pas de plus grands hommes d'estat ny du cabinet de Fuensaldaigne, mais pour-

tant croit scavoir les intrigues de Londres & Madrid par l'intelligence qu'il a dans le marfour de l'ambassadeur de Venise & Hollande, qui demeurent à Londres, & m'ose assurer, qu'il y aura plutot guerre que paix; que Cromwell ne fait qu'amuser les Espagnols pour mieux se preparer & mettre en posture; & que les Espagnols l'entendent fort bien, mais dissimulent & traitent par necessité pour gagner temps & chercher amitie ailleurs par diversion. Cependant le Venetien travaille plus que Hollandois à procurer la paix & le sieur de la Barriere s'en mesle en consideration de son prince. Mes propres lettres de Hollande me disent, qu'il y a apparence d'une alliance entre Espagne & les Hollandois, & que par consequent les Danois pouront reprendre courage en depit des armes Suedoises, lesquelles ne sont plus si formidables que les forces de Tartares & Moscovites, qui commencent à remuer contre la victoire de Suede, le Moscovite ayant desja occupé un de considerables ports de mer du dit roy. Le resident du roy de Dennemark a esté rappelé de la Haye, & un autre plus habile y envoyé pour avoir plus soing des affaires de sa majesté. L'on commence en Hollande à avoir la pouce à l'oreille touchant le traicté, que l'envoye de Swede a entamé à Copenhagen, & c'est la raison pourquoy les trois ambassadeurs que l'on a nommé pour Dennemark presteront leur départ, si ils ne sont desja en chemin pour y aller. Le resident de Dennemark, qui est rappellé, a esté requis par Messeurs les estats d'en advertir le roy à son arrivement, & de prier sa majesté de la part des estats de rien traicter à leur prejudice. L'on a resolu de donner à Monsieur l'electeur de Brandenburgh 120,000 l. pour la subsistance de 4000 hommes pour trois mois. L'on faira des equipages pour une flotte de 40 ou 48 vaisseaux de guerre, qui doivent entrer au printemps dans la mer Baltique, si Cromwell y modera par le traicté qu'il a avec la Swede: le temps nous le dira. Tout deprendra (!) de-là, si l'electeur de Brandenburgh poura tenir bon jusques au mois de

May prochain; mais les Hollandois se sont entierement resolu de ne point soufrir, que leurs vaisseaux soyent visité par les ordres de Cromwell. Pour ce qui est d'icy, je trouve les humeurs fort endormies & accablées à resoudre sur ce qui est necessaire: & me semble que les affaires de V. M. se fairont plustost de soy mesme que par la consideration que ces Messieurs icy en ont encore: cependant il ne faut rien precipiter ni negliger, mais attendre le temps & l'occasion, qui se produira bientost par force, &, comme je croy, infalliblement pour le bien de V. M. ce qui souhaitte de tout son coeur celui, qui est,

Sire
de vostre Majesté
le plus humble & plus obéissant valet,
Hannibale Sestede.

Anvers, le 18. Jan. 1656.

P. S. De ce que j'auray parlé à Fuensaldaigne, V. M. en scaura le propos & la responce: je traicteray toujours comme disinteressé ou equallement appassioné pour le service de V. M. du roy d'Espagne le marquis d'Orma, qui fait estat de partir ce matin pour dire à V. M. qu'il y a encore grand mystere icy sur ce qui concerne leur resolution. Je partiray demain avec ma femme & fille soubs la protection de la lettre de V. M. pour rencontrer son altesse la princesse royale; & sitost que je seray de retour, je ne manqueray pas de continuer mes petites gazettes; & suis, comme je dois estre, parfaitement pour le service de V. M.

Ma femme & fille m'ont chargé d'un million de graces & remerciments à V. M. & demeurent egallement avec moy passionés pour l'heureux changement dans les affaires de V. M.

N. B. Si j'escris trop librement, V. M. en est la cause.

(John Thurloe, Statepapers 1. Bd., S. 698.)

2.

D'Anvers le (!) de Janvier, 1656.

Puisquès il faut user cette liberté, je ne vous diray qu'en peu de mots, qu'après avoir bien rencontrée & accompagnée la princesse royalle à six lieux d'icy, & receu avec ma femme & fille beaucoup de grace & faveur par la recommendation de la lettre, dont il vous a plu nous honorer & crediter auprès de son altesse, & nous vous en devons très-humbles graces, je me suis trouvé le mesme soir avec 149 (conte Fuensaldaigne), & après avoir parlé au long trois heures durantes, j'en ay dire cecy, qu'il esperoit bientost a bon escoint de voir quelque bon & grand changement à vos 62 (affaires); mais qu'il ne faloit rien precipiter, pour ne tout gaster; &, s'il m'est permis d'escrire tout franchement sans me flatter à moymesme, je crois, qu'il y en a eu de vostre propre nation, qui ne vous ont guere fait bon office cy-devant; & 70 (Don Alfonso de Cardenas) n'est pas de plus affectionés.

149 (Conte Fuensaldaigne) m'a demandé fort particulièrement de vos affaires domestiques & vos frais. Je crois de l'avoir repliqué à propos de son dessein pour l'advenir & . . . autres petites choses, qui ne sont pas pour escrire, mais necessaires pour faire des impressions. Il semble qu'il a fait grande reflexion sur la demeure du 329 (duc de York), quoique le bruit commun est icy d'une 300 (traitté) entre 144 (France) & 287 (Espagne). 149 (Conte Fuensaldaigne) parloit fort mal de 102 (Cromwell), disant, qu'on ne se pouroit jamais fier à luy, mais que la résolution de 214 (Don Lewis de Haro) avoit esté trop precipitée devant l'arrivement de 141 (la flotte). J'ay parlé aujourd' huy à un confident dit 100 (P. de Condé), qui souhaitte le 193 (roy d'Angleterre) bientost a 114 (Dunkirk). J'espere en Dieu, que tout ira bien & que me trouverez entierement vostre serviteur. Je m'en vais dans peu de jours à 80 (Bruxelles), ou je fairay mes très-humbles devoirs auprès de 69 (conte duc Leopold) & 100 (P. de Condé) & 70 (Don Alonso) en vostre considera-

tion: mais je suis très-marry, que je n'ay pas encore . . . . parler avec vostre 61 (agent), lequel je crois est allé au devant de 258 (la P. royalle); mais sera de retour devant que j'arriveray à 80 (Bruxelles) & de-la j'escriray ce, qui me semble necessaire pour vostre scavoir.

Cependant je me fie, qui tout demeure 285 (secret), & que me pardonnerez, si par fois je manque à mon jugement, mais je ne manqueray jamais à la verité de ce qui je fais.

Pour ce qui m'est venu d'aillieurs de nouveau, je vous le mande icy, comme je l'ay receu: & si j'ay obejis trop librement vos commandements par cette familiarité d'escrire, accusez en vous mesme; car veritablement j'en suis honteux. Ma femme & fille se commandent très-humblement, & se donnent l'honneur d'envoyer leurs portraits en change: la princesse royalle nous a promise le sien, & celui de sa majesté la reine mere. Je suis bien aise, que tout est si bien adjusté & accordé entre les princesses & les princes à la Haye. Dieu veule, que rien n'y contreviene! 172 (Mr. Homfleete) est venu en carosse avec 258 (la P. royalle) jusques icy, & 217 (Mr. Howard). 258 (La P. royalle) estoit un peu chagrineuse contre 216 171 (Mr. Howard) pour quelque negligence touchant sa charge: mais 172 (Mr. Homfleete) a aussi tout osté: il retournera avec 241 (Mr. O'Neile) aujourd'huy pour venir icy: &, à ce qu'il m'a dit, ira avec sa femme à 252 (Paris) au mois de Mai: encore qu'elle soit oubliée dans nos affaires, & sera c'y après specificé; s'il vous plait, par 294, comme ma voisine, 217 171 est nommée pour 153 du 248, & le fils de 172 (Mr. Homfleete) pour gouverneur d'Escluse. 241 (Mr. O'Neile) vous dira à son arriver à 92 (Cologne) ce que s'est passé en chemin touchant le passage & le convoy. Mais je vous supplie, ne faites semblent de rien, qui je vous entretiens avec cette badinerie; car il aura auprès de voir qu'en fairont de gazettes, & je ne veule point d'intrighi de ce corte-là: mais que je sois de retour de Bruxelles, je vous escriray d'icy, & desire que

vostre 225 (majesté) me face la grace & la faveur, que de m'envoyer quelque bonne recommendation pour ma femme & moi à la 265 (reine de Boheme) et le 259 (D. Gilleaume de Nassau) & 246 (P. douariare), car le charactere, que vostre 225 (majesté) plaira de donner à celles, qu'honorer du nom de cousines, me servira en beaucoup d'occasions contre la vanité des autres. Pour la 265 (reine de Boheme), j'en suis assez asseurée, qu'elle nous maintiendra cette grace & honneur; & les autres voyant, que vostre 225 (majesté) a la mesme consideration, fairont moindre difficulté dans les chimeres de la conversation & visites: l'affaire est en soy juste; autrement je n'y songerois jamais. Sçauray pour temps bien mesnager la grace & la faveur, qu'a nous voudra tesmoigner. Vostre 225 (majesté) aura du temps jusques à mon retour de Bruxelles icy pour y songer & preparer ses lettres pour les dittes personnes, à fin que je les puisse avoir devant que d'aller à 167 (la Haye) droit les advertir. Vous voyez à cet heure, comme la bonté de vostre 225 (majesté) me rend impertinent; mais je la supplie par l'amour de Dieu, de ne rien prendre en mauvais, ni croire qu'en autre chose j'useray cette liberté, qu'en ce que concerne l'honneur & la reputation de celles qu'honorez du nom de cousine, & elle en sera obligée à vostre 225 (majesté), tant qu'elle sera au monde, si vostre 225 (majesté) ne veut pas tant escrire de cette matiere à 246 (la P. douàriere) & 259 (P. de Nassau). Il suffit, que 265 (la reine de Boheme) sçache vostre volonté de nous gratifier, comme elle faira de tout son coeur; mais pour le 259 (P. Gill. de Nassau), je vous supplie de me recommander en particulier, si peut estre par son authorité dans le milice de nos quartiers je pourrois avoir quelque employ pour mieux subsister, dont j'espere n'avoir point affaire, si les affaires de vostre 225 (majesté) vont, comme souhaitte celuy, qui est tout son ame, comme il est obligé de vivre & mourir,

très-humble esclave.

P. S. A ce moment je viens d'apprendre, qu'il y a un certain homme en cette ville, qui a traisté desja à 80 (Bruxelles) avec 70 (Don Alonso), & promet beaucoup à 149 (conte Fuensaldaigne) de part de 212 (Wortters). Son vray nom est Saxby, & se deguise sous le nom de colonell Bro . . . Je tacherey de penetrer son affaire & en donneray avis. On dit aussi, que 66 (ambassadeur) de 309 (Venise) sera bientot icy: mais j'en doubte. 172 (M. Homfleete) revint hier au soir avec 241 (M. O'Neile). 258 (La P. royalle) s'est servie de se propre . . . de 78 (Breda). 100 (P. de Condé) s'est offert de la servir en personne avec ses troupes, & la 255 (princesse) l'a voulu visiter; mais 258 (la P. royalle) s'est remercié & excusé. Celle de 211 (Lorraine) à veu 258 (la P. royalle) icy. Je vous prie ayez grand soin de bien choisir pour 220 (Madrid), & ne degoustez pas tout-a-fait les fils de 232 (Norwich); mais plustot, qu'il assiste à cette affaire, s'il n'est assez posé pour en estre chef. Je souhaitterois, que tout fut remis icy, & que vous mesme puissiez estre vostre 66 (ambassadeur). Je crois qu'en peu de temps nous verrons ce, qu'en aviendra. Cependant je suis des premiers admis & confirmé par 149 (conte Fuensaldaigne), qu'il ne faut rien presser ni negliger, mais attendre l'heure des berger, qui se presentera bientost de soy-mesme.

(John Thurloe, Statepapers 1. Bd., S. 699.)

3.

Malines, le 2. de Febr. 1656.

La vostre du 28 passé ne m'a esté rendue que à ce moment en cette ville ou je suis pour assister aux nopces d'un cavallier de mes amis; & si ma devotion d'un costé & l'amitie de l'autre ne m'empescheroit, je l'assisterois tousjours, si belle est l'espousee; patience pour ce qui est de nouveau. Je ne vous scauray rien mander de ce lieu icy concernant vos affaires, 100 (P. Condé) n'estant pas icy, mais 223 ostez en un A, me viendra voir cet après-disnée, & par-là j'auray occasion de sonder les inclinations du 100 à vos affaires;

car encore que cestuycy est son confident, il est assez franc pour en raisonner inter fæcundos calices. Je suis bien aise que 225 prend ses maisures entre la phlegme & la chaleur pour mieux juger touts les moments & occasions de bien agir heureusement; & de ce que je seray à 80 (Brussels), je me serviray de la nouvelle que m'avez donnè concernant le 329, & puisques 149 (Fuensaldaigne) en a fait reflection dans notre derniere conference, il faut qu'il s'explique mieux à cet heure sur cette matiere. Il y a eu quelque bruit a 80 (Brussels) sur ce qu'on a crié dans la rue, viva 195 (K. Spain). 149 (Fuensaldaigne) en esté fort piqué. 100 (P. Conde) s'en mocque; mais 69 (l'Arch-duc) y pense. Je scay d'un conte Allemand de mes amis, qui m'a rencontré icy, que 69 (l'A. D.) prend fort au coeur les interests du 193 (K. E.) & je ne manqueray pas de le fortifier contre les inclinations, qu'y pourront tempter les mal intentionés. J'ay une particuliere addresse au pere confesseur du 69 (l'A. D.), avec lequel je pourray raisonner plus particulierement qu' avec ceux du cabinet, & peut estre en tireray je quelque chose sans faire tort à ses obligations. Je n'entends plus rien touchant le dessein de 212 (Levellers); mais je scauray à 80 (Brussels) que 149 (Fuensaldaigne) en espere. Je vous remercie très-humblement de ce que m'avez promis pour 265 (2. B.), 246 (P. O.), 259 (P. W.), & je vous supplie de prendre la peine de me l'envoyer sur la fin de cette semaine, qui sera environ le 7. de ce mois, ou si celle vous sera peut estre trop tard delivrée à cause que la poste est desja partie de 64 (Antwerp) pour 92 (Colen:), il sera encore assez tost que je l'aye la semaine qui vient vers le 14, & selon cela je regleray mon voyage de 80 (Brussels) à 167 (la Haye). Je suis sans comparaison, &, si parva licet componere magnis, dans le mesme estat avec 193 (K. E.), &, cherche, comme on dit, le feu dans les cendres: car je vois bien, qu'il n'y a rien a faire ny esperer pour moy icy sans que 193 (K. E.) soit interessée ni, si n'est que je voudrois faire une folie de me ruiner moy-mesme par des fauses

offertes, & y mettre du mien ce peu que j'ay de reste. C'est pourquoy je verray comme les affaires se disposent en 168 (Hollande), & si par la recommendation de 193 (K. E.) il y a quelque chose à esperer pour mon sentiment pour agir avec honneur & reputation sans autre profit, mais aussy sans perte; & si tout cela ne veut servir, il me faut encore implorer la grace du 193 (K. E.) pour un autre dessein que j'ay pour chercher fortune par tout. Jusques à ce que je ne seray plus propre de rien entreprendre que de me retirer parmy les paysans, & faute de conversation avec les hommes & gens d'honneur, aller & courir parmy les bestes (c'est de chasser). Votre 225 (majesté) me pardonne de grace cet entretien; & pour vous dire ce que j'ay de la Haye du 28. passé, c'est que Messieurs les estats sont fort alarmés de la conclusion du traicté de Coninxbergh, & d'autant plus qui Dantzigh n'y est pas compris. L'on dit que le roy de Swede a demandé de la ville deux millions en argent des habits pour son infanterie, & le fort de Wixallmunde, qui commande leur port; c'est à dire de l'accepter absolument pour maistre. Je suis d'opinion, & j'ay peur, qu'ils plieront ou tost ou tard, quelque animosité qu'ils monstrent. Il n'y a rien de superflus en vous mandant cecy, car veritablement je crois que vos affaires y sont interessées per indirection, & qu'il faudra par force que les Hollandois & les Danois se joignent avec l'Espagne contre les desseins du Cromwell avec la Swede, & vice versa. Or retournons aux choses particulieres. J'ay laissé ma femme & fille dans l'esperance d'avoir bientost occasion de faire leur change, ne l'ayant osé faire devant que la vostre fut venue. A cet heure je les asseure par la fin de vostre lettre, qu'elles l'auront bientost, & les ay mandé de se haster devant que de venir à Bruxelles. Au reste je dis en un mot, que nous nous trouvons tellement accomblés & accablés de tant de grace & bonté, que nous devons desesperer de le pouvoir jamais meriter; mais pour en avoir très-digne & très-humble ressentiment je vous asseure, que nous

en aurons. & que je seray toute ma vie tel qui pouviez absolument commander, selon que me trouverez capable & propre pour executer vos volontés sans dire (mais).

(John Thurloe, Statepapers 1. Bd , S. 701.)

4.

Anvers, le 8. de Febvrier, [1656].

Ma derniere estoit de Malines, ou j'ay raisonné avec 223 (Marsin) sans A. & trouvé qu'on seroit bien aise que 194 (roy d'Espagne) voudroit declarer contre 102 (Cromwell), & prendre les interests du 193 (roy d'Angl.), dont 100 (P. Condé) seroit bon second. J'ay par le depuis au 100 mesme, & me semble qu'ils souhaitteroit bien quelque meilleure resolution, & plus de chaleur pour les affaires du 193, disant qu'il croyoit absolument, qu'à la fin il faudroit y resoudre, mais que l'affaire estoit encore sur les cendres. Il adjousta, que si une fois on avoit mis pied à terre, la puissance & le bonheur du 102 ne dureront guerres. 149 (Fuensaldaigne) me a asseuré la passion qu'il a pour le service du 193, & je puis avec verité dire, que je crois que 69 de tout son coeur est pour 193, tellement m'a-t-il parlé avec un particulier desir de voir vos affaires en meilleur estat; mais comme il est extremement devot, il a remis l'affaire au bon Dieu, sans s'echaufer beaucoup sur la matiere de guerre. Je n'ay pas encore sceu parler a vostre 61, ny scay je ou il est: peut estre ne veut il pas paroistre de communiquer avec moy, ce qui n'est pas mal. Mylord 231 (Norwich) m'est venu voir, & comme vous le connoissez assez qu'il est entierement pour vous, & entend plus que ceux qui s'imaginent beacoup, je ne vous diray rien pour son advantage, si n'est de songer à ce que je vous ay escrit dernierement touchant son fils, & je prendray cette après-dinée une resolution avec luy, qui sera pour vostre service, dont scaurez les particularitez par la premiere; & puisque vos dernieres lettres sont envoyées à Bruxelles en son absence d'icy, & m'ont manqué en che-

min, je ne vous scauray dire autre response, si n'est que ma femme ayant ouvert une lettre, ou estoit vostre pourtraict, elle vous le remercie très-humblement, & ne manquera pas à la change, desirant aussy celluy de 157. Aussy tost que j'auray receu la vostre de Bruxelles, je respondray, & vous aviseray de l'addresse de vos lettres à la Haye, ou à Bruxelles. Je vous demande pardon d'escrire si mal: le temps me manque, & quantité d'affaire me presse: au reste je suis parfaitement & avec grand soing tel qui scavez.

N. B. Je vous prie souvenez vous des lettres pour 265 246 259, & envoyez les le plustot que pouvez; car je vous promets, que vostre service y sera interessé envoyer les lettres icy, si vous ne recevez pas la premiere advis que je suis allé vers la Haye. A ce moment on m'asseure, que la declaration de la guerre contre Cromwell sera publiée dans peu de jours. L'armée Espagnolle marche pour surprendre Condé.

(John Thurloe, Statepapers 1. Bd., S. 702.)

5.

De la Haye, le 14. de Febvrier, 1656.

Je n'ay rien receu de vous depuis celle du 4. passé. Ce que je vous puis dire d'icy est que 66 (Embass.) du 194 (K. Spain), qui est homme d'honneur et de verité, m'a asseuré, que vos affaires sont depuis peu si bien considerez à 220 (Madrid), qu'on vous servira en tout. Et il m'a montré des lettres du 214 (D. L. de Haro) et du 149 (Fuensaldaigne), et du 70 (A. de Cardenas) toutes consonantes pour vostre advantage, et qu'on est entierement resolu pour la guerre, et d'y comprendre vos interests. Il m'a dit, qu'il seroit tres-necessaire, que vous escriviez bientost au 194 (K. S.), 214 (D. L. de H.), 149 (Fuensal.), de les encourager et asseurer de vos ressentiments; mais sans faire semblant du 66, ou le nommer dans vostre lettre. Et à fin que soyez tant plus asseurés de l'integrité de 66 en cette affaire, nous sommes demeure d'accord, qu'en cas

que vous ne pouvez sitost envoyer quelqu'un en 278 (Spaine), vous pouvez addresser vos lettres à 66 icy, qui en aura soing, et procurera telle response et resolution, que serez entierement satisfait. Et si vous le voulez daigner de quelque lettre de vostre main propre, il s'en trouvera tant plus honoré et redevable, et vous pouvez hardiment luy escrire, qu'avez entendu tout cecy de moy, qu'il m'a asseuré de la rupture et declaration du roy de 287 (Spaine) contre 102 (Cromwell), et qu'il y prendroit vos interests, et que le 194 (K. S.) et 214 (D. L.), et 149 (Fuensal.), et 70 (Cardenas) estoient touts pour vous; et qu'il s'est offert à moy de tenir bonne et continuelle correspondence avec vous sur tout ce, qui passe, et vous seroit necessaire à scavoir, et qu'il voudroit envoyer et recommander vos lettres pour 194 et 214: mais qu'il vous faudroit bien vous asseurer de la fidelité et silence de ceux, à qui vous communiquez cecy, et donner vos lettres à sa niepce, qui est dans le convent de Carmelites à 92 (Cologne), laquelle recevra tousjours response pour vous donner. Pour la civilité, vous en pouvez user la premiere fois telle que jugerez, digne de le remercier de son affection, vous remettant tousjours à moy, et à ce que je vous en ay escrit. Après cela vous n'avez plus affaire d'user plus de ceremonies dans vos lettres à luy qu'a moy; et je suis asseuré, qu'il vous servira en homme d'honneur et de bien; et vous le trouverez ainsi. C'est pourquoy aussy cette lettre vous sera donnée par l'adresse de sa niepce pour en faire commencement, et la premiere fois que m'escrirez, addressez vos lettres à Anvers, car j'y seray bientost de retour, et mandez moi ce que vous avez faist selon conseil, à fin que je me scache tant mieux gouverner en toute occasion. Et ne faictes semblant de rien dans vos lettres à 149 du 66 (Span. Embass.); car il y a quelque jalousie: mais vous verrez dans peu de temps, s'ils tireront touts deux une mesme ligne pour vous servir; pour le moins cecy vous donnera grand esclaircissement en vos affaires. Mais je vous prie de bien mes-

nager les offertes du 66, car je vois, que cette homme futte bien loing; et j'espere, que vous trouverez, que je vous ay faist service icy, et que je vous en fairay à Bruxelles, veu mon retour. Et en quelque lieu, que je sois, vous pourrez vous asseurer, que je plus soicy de vos affaires, que de miennes en particulier, scachant, qu'en faisant les vostres à une heure, vous farrez les miennes avec le temps cente fois. Je proteste devant Dieu, que l'honneur et la justice mesme m'y pousse plus, que ny la vanité ny le profit. N. B. Escrivez hardiement tout ce, que je vous ay dit icy au 66, de ses offertes à moy en vostre endroit, mais n'en faites point de mention aux autres; et si vous n'en tirez pleine satisfaction de luy comme d'un homme d'honneur, dites, que je vous ay mal conseillé, et mal entendu, ce que je n'espere pas. 259 n'est pas icy, et n'y sera pas sitost: c'est pourquoy je . . . la lettre pour lui jusques à mon retour icy d'Anvers; aussy bien ne peut il rien faire pour moy, devant qu'il soit plus absolu; et j'espere que vous mesme serez bientost en estat, que je n'auray affaire d'autre avis, que de la vostre seule, à laquelle je me fie après Dieu.

(John Thurloe, Statepapers 1. B., S. 703.)

6.

De la Haye, le 18. de Febvrier, 1656.

Je vous ay escrit par la derniere d'icy soubs le couvert de 66 194 (Sp. Amb.), et par l'adresse de sa niepce, dont aurez veu le contenu, et le dessein pour vostre service. Si la correspondence plairoit à vostre 225 (majesty) de cette façon ou non, je me soubmets à sa volunté, et me regleray selon l'advis que j'en auray par la premiere. Je n'ay rien receu de vous depuis celle du 4 de Febvrier; mais je desirerois bien estre esclaircy du 193 (K. Eng.) en bonne confiance sur ce qui concerne la personne et les offices du 231 (Norwich), doubtant s'il y a quelque chose qui vous pourroit de plaire. Quant à moy je vous promets, que je n'ay rien avancé, moins precipitè. Ce que les autres auront faict

par chaleur et phlegm, je n'oserois estre juge: vostre 225 se peut entierement asseurer, que je n'ay qu'un simple dessein de le servir en homme d'honneur et de bien sans aucun autre interest, et que personne me tirera le . . . en quelque façon que ce soit: mais si je ne puis scavoir au moin le fond des affaires qui se changent de jour en jour et quasi à toute heure, je vous prie de ne moins vouloir estimer ma très-humble passion pour vous servir. Je n'ay rien receu du 231 (Norwich) depuis que je vous ay escrit d' 64 (Antwerp), ny scay je ce que il aura faict ou negocié depuis moins at-il-eu quelque advis de moy de ce qui s'est passé icy avec 66 (Amb.) du 194 (K. of Spaine): mais son dessein estoit à ce qu'il m'a dit partant d' 64 (Antwerp) de me venir trouver à 164 (à la Haye), croyant estre asseuré, que 102 (Cromwell), attacqueroit 331 (Zeland) par sa 141 (fleete), dont je ne vois encore grande apparence. Il est vray que les Messieurs icy se doubtent encore fort du 102, et sont fort souvent avec 66. On avoit disné il y a trois jours, et tout a esté pour 193 et tout contre 102 jusques aux injures à celuycy: mais les parolles ne tuent pas: de cela suis je bien asseurés, que 66 est tout à fait pour 193, et que si sa correspondence vous plairoit, vous en tirerez satisfaction. Si vous me croyez digne et capable de vous servir, faictes moy la grace de me confier ce que 193 est resolu demander en 287 (Spaine), si cela se fait par lettres, ou si quelqu'un y ira exprés, et ne doubte pas de ma fidelité et silence: ce qui j'en escris a de raisons particulieres sans commetre sacrilege de vos secrets. Je m'en vais demain de 167 (Haye) à 64 (Antwerp), ou j'attenderay de vos nouvelles: et ce qui manderez touchant la correspondence avec 66, et 231, et le message d' 287 (Spaine) pour mieux me regler en tout.

(John Thurloe, Statepapers 1. Bd., S. 703.)

7.

D'Anvers, le 25. de Feburier.

N'estant arrivé qu'aujourd'huy de la Haye, la vostre du 18. passé m'a este rendue: et n'ayant encore veu personne

icy, ou entendu chose aucune de Bruxelles sur ce que le courier d'Espagne pouroit avoir apportée concernant vos affaires, je ne vous scauray rien dire par cellecy, si n'est que j'obeyray precis et punctuellement a vos commandements de ne rien faire paroistre en aucune conference avec les ministres d'Espagne, dont ils pourront soupçonner nostre correspondence; et mes très-humbles passions pour vous rendre service ne mettront point de fard à la verité de vos interests; estant fort esloigné de la vanité de ceux, qui se meslent des affaires contre le gré de ceux qu'y sont plus interessés. Mais il faut que je vous dise une chose pour ma propre descharge, qu'ayant entendu à la Haye de 203 (Ld.) Craven, qui est tousjours avec 265 (Q. B.), qu'on avoit escrit une lettre de 92 (Cologne), que 193 (k. of Eng.) vouloit envoyer et employer 293 (Mon. Sest.) en 287, vous voyez qu'on luy fait plus d'honneur qu'il ne merite, et qu'il n'a pas si bonne opinion de soy mesme que de s'en estimer capable; car outre le peu d'experience que 293 (Sestate) a de tout ce qu'il faudroit dire en regard de vos 200 (royaumes) pour bien informer ceux avec qui il traiteroit, il sembleroit fort estrange que 193 (K. E.) ne se serviroit d'un de ses propres et plus experimentez. C'est pourquoy je vous supplie de vous informer soubs main, et sans que cecy vienne de 293, qui pouroit avoir escrit a 203 (Ld.) Cr. de cecy, car il ne me l'a pas voulu confier. A ce moment 203, 231, me vient voir, qui me dit le mesme, & d'en avoir receu des lettres de 167 (la Haye), mais je lui ai dit tout franchement comme aussy à 203 Craven, que je ne m'estimois pas digne ny capable de cela, et que j'en avois jamais entendu la moindre chose de 193; mais s'il y avoit occasion que 293 (Sestate) pouroit rendre service à 193, soit en 287 ou ailleurs, qu'il iroit soubs la conduite et direction, pouvoir, et authorité de celuy qui 193 voudroit nommer; et je le dis encore à vostre 225, et l'asseure, qu'elle peut disposer de moy comme du moindre de ses valets, et que 293 est tout-à-faict autre que d'agir par

vanité et presomption. Mais sera ravis de pouvoir employer sa vie et ses pauvres moyens au service du 193 sans aucun autre interest ou dessein que par le point d'honneur, et remettre tout à la volonté de Dieu. et du 193. Vostre 225 me mande, que 193 se doibt guarder en toutes les conferences qu'il aura avec les ministres d' 287, que rien ne paroisse comme d'estre procedé d'une particuliere inclination ou affection de vostre serviteur: cela m'est impossible; mais je vous promets, que personne scaura de 293 qui 193 l'aura instruit; seulement je vous prie de ne point vouloir attribuer la faute à moy de ce que les autres pourront dire ou escrire, et fie vous entierement à 293, qui si il n'est assez sage et prevoyant de soymesme dans toutes les occurences des affaires du 193, il guardera etroitement ce que luy avez commandé et cypres pourrez commander. Par la premiere je vous escriray d'advantage sur les affaires d' 287: car peut estre 293 y pourroit aller pour son propre particulier cherchant de faire la fortune ou avec le 194 (K. Sp.) ou 191 (K. F.), puisques il a veu, qu'il ny à rien à faire a gaigner la 168 (Holl.). La femme de 293 a este quelquetemps indisposée: c'est pourquoy les pourtraicts ne sont pas envoyés ny encore acheves: mais nous aurons l'honneur de les envoyer bientost: et suis en depit de touts ceux, qui m'envient la grace du 193, tel qui je doits estre jusques à mourir.

(John Thurloe, Statepapers 1. Bd., S. 704.)

Andragende til Carl Gustav.

Sandferdige och Retmessige Aarsager och Ombstendigheder, huorpaa Jeg Vnderdanigst Wed denne Conjunctur funderer miin ydmyg begiering omb Eeders kongelige Mayestedz Nadigste beschermelse och Protection till miin Restablissement: vden ringeste præjudice till nogen anden Øffrighed

eller till miin eegen plict och redlighed, Mens som een frii och aldielis Neutrall Persohn.

1.

Att Jeg allerede haffwer mist ald miin Werdsens Welfærtt vdi Danmarck, vden huis Jeg nu Kand haffwe att wente effter miin Salige Frumoder, som altsammen er vnder Eeders kongelige Mayestedz Nadigste Protection.

2.

Att huercken Kongen vdi Danmarck sielff eller nogen aff Riigens Raad, eller Vndersaatterne vdi begge Riiger miin vnderdanigst throskab vdi min Administration och Charger med føye skulle Kunde beskylde; Mens att Jeg wed Jidell misgunst aff oonde mennisker, som sig formaliseret offwer dend Nadig faveur och store Indkombst, Jeg haffde aff dend forige Salige Konge saa welsom een tiid lang vdaff itzige Konge, er bleffwen Ruineret.

3.

Att wed dend vsædwanlig Inqvisition, som skeede vdi Norrige, aldrig nogen faute eller vthroskab mig er blefuen offuerbewiist, meegett mindre nogen Domb och Sententz mig er offwergangen, Mens alleene att Jeg sielff paa adskillige fortrøstninger miin Herre och Konge till Respect och vnderdanigst devotion haffwer cederet och samtycktt altt huis man vdaff mig begierede.

4.

Att dend differentz mellomb Kongen aff Danmarck och mig fyrst med hans eegen handskriifwelse till samptlige Riigens Raad er bleffwen giiffwen och stillett vdi deeris hender, huorledis att alting vdi liideligste och billigste Made vden nogen proces eller rettergang Kunde biileggis och affhielpis: hworwdi Jeg vnderdanigst sam-

tyckede; Och paa Kandzelers Anmoding, som besøgte mig dermed vdj mitt eeget logemente, vnderskreff deris forslag; som intet mentionerede omb mitt eeget godz att skulle miste.

5.

Att Jeg dereffter wed nogle faa misonderis Jidelig tilskyndelse, fast meere for deris eegen nytte och privaatt had till mig och miin fortune end till deeris Herris och Riigetz thieniste bleffwen nød och thwungen till att Afstaa charge, Lehn och Godz paa forhabning att nyde nogett andet vdigien till miin Vnderholding och Wederlaug vdi Danmarck.

6.

Att Jeg bode aff hans Kongelige Mayesteett Høyloffligst ihukommelse saawelsom aff denne itzige Konge haffuer rigtig Quittantziarum fraa Renteriett paa ald miin forwalting och administration pengesager wedkommende, saawell vdi Norrige som vdi Danmarck: Och att Kronen mig enddaa derpaa er bleffwen skyldig.

7.

Att Jeg derforuden haffuer siærdelis Bewiis och Attestation vdaff dend Salige Konge omb ald miin direction vdi Norrige, staten saawellsom Milicien och Admiralitetet wedkommende, med forsickring paa Nadigst belønning for miin flitighed och throskab.

8.

Att Jegliigerwiis haffwer denne itzige Kongis Nadigste Salveconduct och Recommandation till alle Herrer och Potentater med berømmelse offwer miin flitige och gode forhold.

9.

Att Jeg wed Otte Aars Continueerlig Patientz och vnderdanigst Submission sampt adskillige Kongelige och Fyrstlige Intercessioner aldrig haffuer kundt erholde att komme hans Mayesteett vdi tale; meegett mindre bekommet noge[t] Wederlaug eller Lehn, som mig skrifftlig waar bleffuen loffuett.

10.

Att Jeg offte paa ny haffuer bødett miin vnderdanigste thieniste till vdi langtt ringere charger. end Jeg tilforne haffde forwaltet: och gierne wille ladet mig bruge enten inden eller vden riigett. før denne Kriig komb paa: och mueligtt haffde kunt giøre bedre thieniste end andre, som mig wærett hinderlig: Huilckett dog aldrig er bleffuen actet: Mens ladett mig reyse till och fraa paa løse forhabninger mig till storste foract: endtill nu for faa vger siiden hans Mayesteett lood fodre mig till sig. saawellsom nu seenist vdi Kiøbinghauffn. att alting er vdi disordre och liiden apparentz for disse Riiger eller for mig vden wed E. K. M. att hielpis.

11.

Att mitt Affstaaede Godz vdi Norrige. som Jeg heldst haffde wiltt Afstaa till hans Mayesteett sielff och siine Arffuinger effter mitt eeget forslag: paa dett Jeg desto snarere Kunde bleffuen befordrett till Wederlaug: er nylig loffuet att vdleggis till nogle particulaar persohner; huor vdiblandt nogle. som Jeg er skyldig, sielff haffuer begiertt, att saadan gield derudi maatte liquideris och mig igien kortis vdi huis Jeg hoos Kronen haffuer att fordre: huilckett dog icke haffuer maatt bewilligis.

12.

Att Jeg aldrig, enten tilforne eller saa lenge denne vfred haffuer wahrett, wiltt menge eller befatte mig med dett

allerringeste, som enten E. K. M. eller Kongen aff Danmarck vdi ringeste mader kunde wære præjudiceerlig; Mens stedze ynskett och søgtt att begge Kroner maatte komme vdi bedre och nærmere forthroenhed och Alliance vndersaatterne till meere sickerhed och frembtarff.

13.

Att Jeg ey heller nogen tiid enten omb E. K. M. eller omb Kongen aff Danmark haffuer talett eller skreffuett vden med ald tilbørlig vnderdanigst Respect och veneration; Och for ingen Particulaar nytte eller Jnteresse søgtt att præjudicere dend eene eller dend anden Mayesteett vdi siin Regiering: som E. K. M. sielff er bewist, huorledis Jeg talett omb Kongen vdi Danmarck, endochsaa vdi miine eegne affairer: Och liigerwiis kand referere mig till Kongen vdi Danmarck med huad respect och skyldighed Jeg stedze tallte om E. K. M.

14.

Att Jeg endnu seeniste vdi Kiøbinghauffn, der Jeg aff E. K. Ma. bleff tilladt paa parolle att reyse diid; bode hoos Kongen, Dronningen och Rigens Raad, saa wellsom siiden wed skriiffuelse med E. K. M. Nadigste Consens vnder dend Frandzøske Ambassadeurs couvert haffuer remonstreret dend yderste fahre, Kongen och Krone Danmarck war vdi, med mindre dee vdi tiide søgte middell att forekomme større Extremiteter.

15.

Mens effterdi Kongen vdi Danmarck eller hans Riiges Raad intet wiidere søger nogen accommodement, Mens Opiniastrerer sig Med defension och haber paa fremmed secours, huor dee dog klarlig seer deeris Ruiin och vndergang, Och Jeg derudoffwer lettelig med dennomb Kunde miste ald miin resteerende Wellfærtt; Daa formeener

Jeg mig liigesaaliidett pligtig wed Vformw som throskab*) och andre deris daarlige Capricer att Ruinere mig och miin Famiglie, som dett ellers skulle lade mig ilde wed nogenslags vthroskab att giøre min Fortune.

16.

Och effterdi dett lader sig Ansee vdaff alle Concurrentzier; Att E. K. M. inden Kortt Tiid enten wed mact eller accord bliifwer Herre offver dend største partt aff begge Riiger Danmarck och Norrige, huor eenhwer da vdj tiide haffwer billig Aarsag att see sig for; heldst dee som intett haffwer radet till Kriigen eller nogentiid hafft dermed att bestille; mens snarere radet derfraa for att stiffte een fast alliance mellemb begge Kroner, huilckett altide haffuer wærett miin meening och votum, saa lenge Jeg waar bethroett vdj dee Danske Consiliis.

17.

Daa haffwer Jeg vnderdanigst tagen denne Resolution paa gode och Oprigtige Fundamenter; Att forbliiffwe vnder E. K. M. Nadigste beschermelse och Protection; med Allervnderdanigst tilforsict; Att dersom dend Allerhøyeste Gud dett saaledes haffwer skickett Att forandre dend Konge och Øffrighed, som Jeg wærett fød och boren vnder; Att E. K. M. wille vdaff medfødde Kongelige Clementz och store Generositeet paa een eller anden maneer enten vdi Danmarck eller Norrige befordre mig och miin Famiglie till dett, huorwed wii uden foract och Armood Kunde føre och vnderholde woris Stand och nyde igien huis wii saa vlyckelig haffwer mist.

18.

Dersom dett ochsaa skulle Komme till nogenslags Tractater och accord; Indflyer Jeg liigerwiis vnderdanigst till

---

*) »vformw« staaer i Enden af Linien, »som« i næste Linie; dersom man kunde læse i eet Ord Vformwsom i Betydning af »intet formaaende«, blev der Mening i Stedet. (Allens Anmærkning.)

E. K. M. Att efftérdi Jeg allerede er vdi E. K. M. Nadigste beschermelse och vnderdanigst begierer derwdi stedze att forbliiffue; Att Jeg daa med miin Famiglie och Swogerskab ochsaa maatte wed Tractaterne Jndsluttis; Saa att altt huis mellomb Kongen aff Danmarck och mig tilforne wærett passeret; dett alt skulle effter hans eegen løffte och erklæring wære gandske dødtt och mactisløs; och aldrig meere komme mig eller nogen aff miine till nogen nachdeell, hinder eller skade vdi ringeste mader. Mens att Jeg enten maatte bekomme mitt eegett godz igien, eller saa meegett andett vdi des sted eller een wisse Summa penge effter samme godzes Wærd och Jndkombst tilliige med miin Aarlige pension och huis hans Kongelige Mayesteett effter rigtig Gieldbreff mig er skyldig; att skwlle mig igien restitueris, med alle dertill hørende Adkombstbreffue, skiøder och andre documenter, som Jeg till Peeder Wibe effter hans Rivers haffwer leweerett; Och att derpaa maatte giffwis saadan forsickring, att dett tilbørligen inden wisse Tiid och Termiin worder effterkommett; Och att Jeg siiden stedze maa forbliiffue vnder E. K. M. Nadigste Protection.

19.

Eeders Kongelige Mayesteet wille herhoos Nadigst Considerere; Att Jeg vdi ingen wurcklig thieneste er hoos Kongen eller Krone Danmarck ey heller, saa lenge att Kriigen wahrett, till denne Dag haffuer wærett vdi nogen Commission eller forretning vdimod E. K. M. Mens att Jeg alleene nyder een Aarlig pension med bewilling att thræde vdi hwilcken anden Herris thieniste mig lyster; effter deromb Kongens eegen skrifftlig breff och beskeed.

20.

Att Jeg nwmeere aldrig wærett tilsindz att acceptere nogen slags charge vdi Danmarck, ombskiønt Riigett haffde

bleffuett vdi fred; Mens alleene søgtt hans Mayestedz Nade och faveur Att sidde vdi rolighed paa mitt godz med wisse Rente aff Kronen for dend mig Nadigst bebreffwede pension samptt miin Gieldzfordring; och hwis mand mig wille wederlegge for allt mit godzes Affstaaelse.

21.

Att Ieg sielff nw seeniste vdi Kiøbinghauffn offentlig vdi Riigens Raadz nærwærelse saawelsom och tilforne skrifftlig haffuer giffwett hans Mayesteett dett samme att forstaa; Att Ieg søgte ingen charge mens rolighed; Och ombskiønt ingen ny rupture mellomb begge Kroner haffde skeed, Ieg dog haffde resolveret Att holde mig nogen tiid oppe vdi E. K. M. hoff och Armee.

22.

Att Ieg effter miin parolle som een Neutrall Persohn wed een aff Kongens eegen Trompeter er Convoyeret hiid igien: frii for altt dett E. K. M. Kunde foraarsage ringeste mistancke omb miin persohn och Intention.

23.

Att Ieg ey heller er vdi nogen Wurcklig thieneste hoos Krone Spagnien eller dett huus Østerriige; Mens alleene haffwer een Aarlig pension och Kongelig Merced att betalis mig vdi Brabant till miin Famiglis bedre vnderhold med siærdelis privilegier och immuniteter som een Generall offuer Artigleriett vdi Spagnien. Ieg haffwer ey heller anderledis fultt armeen vdi Brabant end som een volonteur, der kand wære leddig att gaa derfraa, naar mig sielff lyster.

24.

Att altt saadant er skeed med Kongens aff Danmarck eegen Consens bode før och effter mitt Pensionsbreff; med tilsaugn att continuere mig dend Pension, Ieg haffuer

vdi Danmarck, och betale mig Rente aff miin fordring och forsiune mig med itt gott Gouvernement dett snariste mweligtt.

25.

Att naar enten Kongen aff Danmark eller Kongen aff Spagnien sig wille formalisere offwer denne Protection, Ieg vnderdanigst haffwer søgtt hoos E. K. M., Eller naar E. K. M. sielff icke lengere will bewillige bemelte Pensioner vdimood dend restitution, Ieg søger; Daa er Ieg offwerbødig strax att renuncere och Quittere samme Pensioner och Contentere mig att leffue vdaff E. K. M. Nade.

26.

Erbydendis mig derforwden Aller vnderdanigst; Att Ieg ingen thieniste eller Pension hoos nogen anden Herre will antage, vden dett skeer med E. K. M. Consens. Mens vdi alle moder rette mig Aller vnderdanigst effter E. K. M. Nadigst willie och befahlning; huor och naar E. K. M. eracter mig capable nogett att forrette. Forseendis mig Allervnderdanigst till E. K. M. løffte omb denne miin Restablissement; huilckett Ieg och alle miine, som leffue effter mig, med vdødelig berømmelse och Allervnderdanigst skyldighed tilbørligen wille erkjende; Och ombskiønt Ieg aldrig haffwer giortt nogen thieniste till E. K. M., Saa er dog E. K. M. eegen Kongelig Generositeet herwdi hoos alle andre Konger desto meere att berømme, och eenhwer Oprigtig Cavallier sig paa saadan stoor Kongelig Clementz des meere kan haffue att fortrøste.

Eeders Kongelige Mayestett wille Nadigst lade sig befalde att Committere nogen aff siine ministrer, som maatte offwersee huis Kongelige breffwe och documenter, som Ieg mig hervdi paa berober att verifiere dette Indleg och desto meere bewæge E. K. M. till Nadigst hielp och

Resolution vdi dette mitt vnderdanigst høye Anliggende forbliiffuendis till miin død

Aller Nadigste Herre

Eeders Kongelige Mayestedz

Aller vnderdanigste throplictige thiener med Liiff och blood

Hannibal Sehested

vdi hoffwettquarteret dend 19. Augusti 1658.

(Afskrift: Kgl. Bibl. Allens Papirer 19).

Indlæg til Frederik III.

Nyekiøbing 20. 8br. 1659.

Stormecgtigste Høigbaarne Første och Herre

Allernaadigste Konning.

At Eders Kongellige Mai[ts] effter dend store W-løche, som mig och mit huus var oufuergangen veed min største Disgrace, och effter saa mange Aars fortredellige Wilchor, sambt mit vnderdanigst Corportement, baade udi fred och feide, inden och wden Riiget, omsider aff egen Kongellig mildhed Naadigst hafuer ladit sig beuege, iche allene at admittere mig udi sin egen Kongelig Neruerellse, mens ved min wnderdanigst sidste opwartning mod (!) berømmelse af min bestandige throeschabff Allernaadigst igien forsichrit mig paa forrige Kongl. Gunst och Naade til Naadigst befordring och Restablissement, Saa snart disse Jndfaldne sidste Troubler motte vorde igien stillede, dett hafuer ieg billig Aarsag med allerstørste tachnemmellighed udi mod Eders Kongl. May[t] Allernaadigst at Erchiennde. Mens efftersom ieg des wehre fornehmmer, at Eders Kongl. May[t] wdisteden for samme mig Naadigst belofuede befordring nu paa nye Schal were saa høyt fortørnet, at Jngen mit Nafn tør neffne, til nogen tienlig vndskylding, da beder jeg Eders Kongl. May[ts] allerunderdanigst om forladelse, at ieg nu endelig nødes till Ed. Kongl. May[ts] self med dette mit wnderdanigste ochsaa wit-

løfftig Jndleg imod min willie at bemøde och derhos wnderdanigst at erindre dett, som Eders Kongl. Ma. derforuden well er bekiendt: Huorledes ieg veed første Begyndellse af denne sidste w-roe er udaf Hans Kongl. Ma. af Suerrig iche allene bleffuen anholden, mens endogsaa forbødenn at reise tilbage til Kiøbinghafn med min familia, effter min wnderdanigst Schrifttlig begiering; dog strax igien løesgifuen som en thienner til Crone Spanien, der ingen würklig Charge haffde hoes Eders Kongl. May[ts], och paa min samt Salig Christian Schele parolle forløffuit at reise med hannem ind, Ed. Kongl. Ma. Selff derom wnderdanigst at forstendige, doch iche derinde at forblifue eller nogensteds att forreise ved disse tiders tilstand vden serdellis schrifftlig permission, Mens komme strax tilbage udi hans Kongl. May[t] Leyer, uden ringeste præjudice til Ed. Kongl. Ma. eller sine Rigers thienniste, effter dend mig wdaff Cantzelliet meddelte Schrifftlige Resolution; huorudi Ed. Kongl. Ma. med sitt eget Kongelligt Pass Allernaadigst Consenterede. Och formedelst At ieg nogen tid dereffter fornummitt, adschillige løse Rapporter her och der at divulgeris ofuer min Conduite och opholld herudi hoffet och veed Armeen, da hafuer Jeg strax wdførlig och med alld tilbørlig Descretion tilschrefuen Samtlige Danmarchis Rigis Raad, Saauelsom Rigens hofmester udi sær. Att derhos Ed. Kongl. Ma. betimellig ville forrekomme dett, som mig paa nye kunde vere Schadelligt och nogen w-forschylltt w-naade veed en eller Anden wrang angifuende lettelig kunde foraarsage, och at de Eders Kongl. Ma. paa mine weigne wille berette det, som ieg til min Æhris Befriellse imod saadanne w-billige Discurser om mit forholld weed disse Troubler eragtede høyt fornøden, huilchet ieg vnderdanigst vel hafde formodit, at Eders Kongel. May[ts] Schulde Naadigst hafue ladet sig vell befallde, eller at de gode Herrer med deris Egit Schrifftligt suar schulle hafue igien forstendiget mig om de fornembste Aarsager til saadanne nye mistanche och w-formodentlig Disgrace, Paa det

ieg mig tilbørligen med alld Wnderdanigst Submission imod Eders Kongl. Ma. Selff derpaa widere hafuer kundet erchlere och conservere dend stoere Naade, som Eders Kongl. Ma. ved min sidste Neruerelse og Vnderdanigst opwartning Allernaadigst mig beteede. Jeg hafuer derforuden vnderscheedtlige gange tilschreffuit Rigens hoffmester effter dend sidste afscheed udi Eders Ko. Ma. Egen Naad. Præsentz, At dersom hand fornam, nogen at berette for Ed. Ko. Ma., som mit gode Nafn och Røgte kunde vere for nehr, at hand som Eders Kongl. Ma. och Rigens fornembste Minister ville effter sit eget gode løffte begiere af Eders Kongl. Ma., at ieg derom først motte forstendigis och Allernaadigst høris, thill Eders Ko. Ma. Egen bedre wnderretning, førend nogen videre misforstand mod andre deris onde Anbringende til min store forderffuelse derudaf kunde foraarsagis. Mens Alldrig nogen Suar fra Nogen udaf de gode Herrer hidindtil hafuer kundet erlange, at viide, om saadant Ed. Ko. M. vnderdanigst var bleffuen forrebragt, och huorledes det var blefuen optagen, til min vndschylding eller beschylding, eller om de sellffuer muegligt hafuer hafft nogen sær betenchende, enten Ed. Kongl. Ma. derom at referere eller mig derpaa at suare. Huorfore Och, paa det ieg des bedre kunde Evitere flere Occasioner til videre efftertale, da hafuer ieg nogle gange hoes Kongl. Ma. af Sverrig wnderdanigst anhollt, at motte vden nogen videre ophold rejse ud till Brabant, der mine privat affairer nogit bedre at desponere, huilchet effter adschillige afslagning omsider ved en schrifftlig Resolution vdaff hans Kongl. Cantzellie Naadigst er bleffuen tilladt, dog med saadan Condition och Slutning, Att effterdi hans Kongl. Ma. baade udi sidste feide saavelsom nu veed sidste Troubler paa Eders Kongl. Ma. Pass och Kongl. Ma. aff Spaniens patente iche alleene hafuer Relatterit mig som en thienner till Crone Spanien, der ingen Fiendschab hafde med Crone Suerig, mens ej heller nogit af mig begierit, som Ed. Kongl. Ma. eller mit egit Federneland kunde vere til Nachdeel eller

Schade, Da wille hans Kongl. Ma., at ieg ligerviis paa denne Siide, og saa lenge denne w-roe warede, som en oprigtig Cavallier mig schulde entholde fra aldt det, som det gode gamle venschabff imellem begge Croner Spanien och Sverrig saauelsom disse Conjuncturer kunde vere Præjudiceerlig, effter samme Schrifttlige Resolutions widere och omstendtligere Jndhold. Huilchet ieg strax veed en Copiam vdaff samme Kongelige Salvo Conduct forstendiget Rigens hoffmester, begierendes, at en vdaf mine tiennere motte for engang allene beuilgis at reise ind och ud, nogle privat Sager paa mine Veigne at forrette udi Kiøbenhaufn før min Bortreise til Brabant, och fornemlig Solicitere, at Rigens Hoffmester hoes Eders Kongl. Ma. underdanigst wille befordre, at ieg med E. K. M. egen Naad. Salvo Conduct samt andre udi Eders Kongl. Ma. hoff Residerende fremmede Betienters passer til samme Reisis bedre Sicherhed det snariste mueligt motte forsiunes, Efftersom ieg veed begyndelsen aff denne Krig med Eders Kongl. Ma. Saauelsom Kongl. May^{ts} aff Suerrigis egen Naadigste Saluo Conducter er bleffuen befordrit ud till Brabant, Och nu igien ved disse Troubler med Eders Kongl. Ma. Pass forløffuit ud til leyerit effter dend parolle, som ieg tillige med Christian Scheel hafde gifuit till Kongl. Ma. af Suerrig at komme strax tilbage, dog vden ringeste Præjudice till Eders Kongl. Ma. eller Sine Rigers thienniste, som baade udi det Kongellige Saluo Conduct, saauelsom første Resolution paa min vnderdanigste schrifftlig begierring om min Entledigung och forlouf, expresse er blefuen indførtt. Jeg hafuer ochsaa beuegellig tilschreffuit Rigens hoffmester och vnderdanigst begierit, at Eders Kongl. Ma. vdaf sønderlig Kongellig Gunst och Naade Allernaadigst ville beuilge mig nogen wisse Assignation paa min resterende fordring hos Ed. Ko. Ma. och Cronen, effterdi det var mig gandsche w-muegligt saaledis lenger at Continuere udi saadan miserable tilstand, vden nogen wisse Jndkomst til min families bedre ophold, wdi Naadigste betragtning, at ieg fra første begyndelse Af

denne meget w-løchelige Krig iche allene hafuer verit frustrerit Af den pension och Aarlige Rente, som mig Af Eders Kongl. Mai^ts Naadigst war assignerit, mens tabt ald min prætention och Gage udi det Spansche och Brisellsche hoff, samt huis Jeg udaff mine winter Qvarterer hafde at forwente udi Flanderen, vden ringeste Vndsettning eller Jndkomst af min Sal. Fru Moders w-schiffte gods eller nogen Krigs Assignation paa Cronens eller Addelens gods och Gaarde herudi Riget, formedelst anden videre henseende, mens heller her och der hos Borger Folch optaget paa dobbelt pant och Rente, huis endellig behøfuedis til min Nøduendig Vnderholdning, wdi dauglig forhaabning til forbedring weed nogen god och fredellig wdslagh vden større Disordre och Confusion med min huusholding wdi Brabant och effterlatte mobilier, som ieg ellers høyellig hafuer Aarsag ved Krigens lengere Continuation och min opholld herudi Riiget iche ringe at befrøchte formedelst Discredit hos Kiøbmend och mangell af alld Correspondentze weed min lange frauerelse. Paa huilchen mig nøduendig ogsaa beuegellig Schriffuelse ieg ingen anden suar bekommit, end at Eders Ko. Ma. wdi de begierte Passer udi (!) ringeste hosføyede Aarsager iche hafuer willet samtøche. Jche desto mindre hafuer Jeg paa nye tilschreffuit wellbemelte Rigens Hoffmester, saauelsom den Spansche ministrum, saadant hoes Eders Kongl. Ma. wnderdanigst at ville Solicitere, formodendis allerwnderdanigst, Att samme Eders Kongl. Ma. Negtelse iche scheede af nogen Mistanche til min vnderdanigste throeschab, Mens at Eders Ko. Ma. mig holte for en Erlig Mand, som ingen ond meening hafde forschyldt, Effterdi ieg fra Begyndelsen af denne saauelsom forrige w-roe udi alle forefallende occasioner baade udi Ord och Gierning saaledis hafde beflittedt mig paa alldt det, som en Erlig Mand och indfød Wndersaatte vell eigned och anstod, at ingen af mine Wilchor hafde kundet werit mehre omhyggelig eller brugt bedre forsigtighed till at Conservere sin honneur udi saadant fiendtlig tilstand imellum

tuende Potentater, huor min gifuen parolle inted hafuer præjudicerit min vnderdanigste medfødde pligtt til ringeste Rapproche eller mistanche, mens mehre udi midlertiid Contesterit det, som ieg well hafde formodit hoes Eders Ko. Ma. Anderledis at schulle vere blefuen optagen: begierende derhoes, at de Ed. Ko. Ma. paa min Æhre och Redellighed wilde forsichre, At ieg til ingen anden ende, end mine privat Affairer at bringe udi bedre Schich och evitere flere occasioner till saadanne nye mistancher och Schadellig Efftertale, søgte at befordre denne Reise, Mens dersom det imod forhaabning mig aldeelis schulle worde negtet selff att motte forreise, da var ieg underdanigst begierendis Jtt Pas paa Een af mine thienere, som mine Æhrinde udi Brabant nogenledis kunde forrette, och effterdi Jeg ei heller Suar paa nogen af disse eller forrige mine Begieringer udi ringeste maade haffuer kundit erhollde, da er ieg endellig blefuen foraarsaget at indstille samme Reise, mig och min ringe huushollding til adschillig stoer Wleilighed, begierendis endda widere vdaff mehrbemelte Rebolledo, hand wille hoes Rigens hoffmester eller, dersom det endellig behøffuis, hos Eders Kongl. Ma. selff søge leilighed att fornehmme Aarsagen til denne Eders Kongl. Ma.*) imod andre deris onde angifuende wnderdanigst wille forsichre, At ieg veed denne min opholld ingen w-troeschab hafde begangen eller nogen tid agtede at begaa imod Eders Kongl. Ma., som nogen nye w-naade mig burde foraarsage, wdi dend wisse tilforsigt, at Eders Kong. Ma. Naadigst wille igien forsichre mig paa forrige Kongl. Gunst och Naade vden nogen widere mistanche om mit Erlige Corportement och forrehafuende, huorpaa mehrbemelte Rebolledo mig hafuer igien forstendiget, att hannem mine forrige Schriffelser iche ware bleffuen lefuerede, mens att hand well hafde fornummit, at E. Kong. Ma. imod mig var megit altererit, foruden ringeste Aarsage derhos at Specificere, och

*) Nogle Ord synes her at maatte være udfaldne i Afskriften.

at hand formedellst Suaghed iche selff saa hastig kunde søge Audientz hoes Eders Ko. Ma., att berette mit underdanigst anliggende til nogen endellig Resolution, meldende derhoes dend Spott, som imod min Person och Naufn kort tilforne paa det Schib Hannibal war blefuen demonstreret. Och effter som att Jeg nogen tid dereffter fornummet, at Rebolledo allt war forreist vden nogen widere Suar om hans forrettning paa mine weigne hoes Ed. Ko. Ma., Mens daglig mehre och Meere spargeredis om Ed. Ko. Ma. Wrede og store aversion at høre tale om min Person, da hafuer Jeg saadantt mit anliggende de andre fremmede Minister, at wille paa mine weigne hoes Eders Kongl. Ma. ved deris Conferentzer allervnderdanigst solicitere, wdi beste maader Recommenderet, foruden at besuere mig ofuer noget, som ved min første disgrace hos E. K. Ma. kunde vere imod mig passerit, mens allene søgte at conservere Eders Kongl. Ma. sidste Naade samt itt Erligt Naufn och Røgte for mig och min Posteritet, Befrøgtende, at saadanne wrange berettninger hoes Ed. Kongl. Ma. allereede haffde giort saadan impression, att ieg iche alleene derudofuer schulle tabe den stoere Naade, som Eders Kongl. Ma. ved min underdanigste sidste opwartning till nogen wisse Restablissement effter min langwarende w-løche och Wnderdanigste Erwiiste throeschabff Allernaadigst mig belofuede, mens endochsaa hoes Andre Herrer och Konger, formedelst dend imod mit Nafn paa dett Schib Hanibal erwiiste Spott och benegtede Naadig Salvoconduct, motte komme wdi saadan schammelig Røgte, ligesom ieg mig forsetlig wiis till nogen merchelig Crimen imod E. Kongl. Ma. Selff schulle hafue resoluerit eller til nogen hemmelig forrederi imod mit eget federneland weed disse Conjuncturer mig hafde ladit Corrumpere, och saaledis ofuer heele Werden hoes alle Erlige Follch af høye og Nedrige Stands Personer iche allene selff blifue foragt, mens foruden min forrige Stoere W-løche med forliis af alld min Werdsens welfert effterlade min Kiere hustru och barn dend store hierte Sorrig, At

de udi steden for dend Æhre, som ieg udaf min første Ungdom altid hafuer strebit effter, at vere mine forfædre liig udi Ærlighed och throeschab och holde dend stand weedlige, som Gud och Eders Kongl. Ma. Sal. hr. Fader høiloffligste Ihukommelse Allernaadigst hafde befordret mig till, saauelsom andre Herrer och Konger endnu lader sig befalde Naadigst at Considerere, indtet andet Schulle Arfue effter min død end idell Armod, Spot och Wahn Æhre: huilchet Jeg alldrig wil troe, At Ed. Kongl. Ma. som en Genereuz Herre och Konge uden bedre Jnformation om mit oprigtige forholld weed disse Troubler imod Andre deris w-grundede Snach paa bahre Conjuncturer schulle wille tilstede och Tollerere. Och Eftterdi Eders Kongl. Ma. udi sit eget Kongeligt løftte paa min forhaabte Restablissement og Vnderdanigste sidste begiering allernaadigst mig forsichrede, intedt mehre at wille troe, huad Een eller anden udi min frauerellse Eders Kongl. Ma. kunde forebringe, mens lade mig derom først adtuahre og Min Vnderdanigste Erklering allernaadigst igien at wille høre, dett samme ochsaa udaff Rigens Hoffmester udi Eders Ko. Ma. Egen Neruerelse och effter Naadigste samtøche er blefuen belofuit at erindris. da hafuer ieg nu udi en schrifuelse til de thrende Staters deputerede indstentlig werit begierendis, At De hoes Eders Kongl. Ma. wnderdanigst wille fornehmme, huad de rette Aarsager kunde were til denne E. Ko. Ma. imod mig Nyfattede wreede, som iche alleene ved saadan Exemplar beschemmelse imod mit Nafn. mens endogsaa weed de begierte Passers Negtellse saa hart er blefuen demonstreret siden min wnderdanigste sidste Opwartning hoes E. K. Ma., huor ieg iche allene bleff vell Emphangen och Naadigst igien forløffuit, mens med største berømmelse offuer min bestandige throeschab och gode Comportement med Eders kongl. Ma. egen Kongel. haand og Mund udi min sidste Afscheed Allernaadigst igien forsichred, Att alt det, som tilforne imod mig och mit huus passerit war, schulde Naad. worde remiderit, naar denne U-roe først war ofuer, och at ieg mig fuld-

kommelig paa E. Ko. M. forige Kongl. Gunst och Naade wnderdanigst motte forlade, som Jeg ej heller tuifler, At Ed. Ko. Ma. til sin egen store berømmelse af alle oprigtige Undersaatters bedre fornøyelse och forsichring joe hafde udi gierningen ladit see, dersom denne w-løchellige sidste Krig det iche hafde forhindret, huilchet Ed. Ko. Ma. Allernaadigste løftte Jeg ingenlunde hafuer forbrut veed denne min ophold hoes Kongl. Ma. Aff Suerrige, mens lefuer stille och Retire fra alle Krigs och Staatz affairer eller anden mistenchelig Correspondence vden ringeste Præjudice til min Vnderdanigste throeschab imod Ed. K. Ma. och mit eget federne Riige, och ellers altid tallt om Eders kongl. Ma. och det gandsche Kongellig huus med ald thilbørlig veneration og Wnderdanigste Respect, som en oprichtig indfød Wndersaatte vel eigner och anstaar, och der (!) fremmede Ministri, som nu ere hoes E. Ko. Ma., eendeel well ere bekiente, serdellis dend Fransøsche Ambassadeur, som ieg mest hafuer hafft omgiengellse med och derfore wisselig formoder, at de E. Ko. Ma. nu samtlige paa mine weigne wnderdanigst wille referere dett, som kand tiene til min Vndschylding, och at ieg vnderdanigst maa bekomme nogen Endellig suar tillbage, huad Aarsagen er til denne E. K. Ma. stoere W-Naade, paa dett Jeg tilbørligen mig imod E. K. M. kunde wiide at Erklere, Effterdi det meeste, som en och Anden, der weed disse Conferentzer til Tractater Reiser ind och ud aff Kiøbenhafn, mig hidindtil hafuer berettit, At ieg hoes E. K. Ma. Schulde were blefuen mistencht for, siden min vnderdanigste sidste afscheed och denne lange ophold hoes Ko. Ma. Af Suerrig formedellst de begierte Passers Negtelse, ere mehre Callumnier end beschyldinger och lettelig kunde suaris med mehre Æhre och Sandhed, dersom andre høyre betenchende iche hollt mig bedre udi tuang end De, som udaf Ondschab bruger ald for stoer friehed at tale, huad dennem selfuer lyster, om min første bortreise af Kiøbenhafn, med begyndelsen af denne Sidste Uroe, samt

min till Ko. Ma. af Sverrige dereffter gifne Parolle, och att Jeg iche kom tilbage effter min forrettende udi Leyeritt hoes den Frandsøische Ambassadeur, belangende nogen accomident (!), at erwiise Ed. Ko. Ma. mit federne land tilbørlig tienniste, effter den mig sidste beteede stoere Kongelig Naade, med mehre, som ieg fornehmer, at mand saa ilde udtyder om dend Neutralitet, som min Stand iche schulle kunde sømme eller Anstaa, Mens At ieg weed min schrifuelse til samtlige Rigens Raad hafde giort mig mehre Suspect, som dend der hafde en ond Samvittighed, beschylldende derforuden min Conduite udj dend dauglig omgiengelse med hans Kongl. Ma. af Sverrige, iche alleene udi Hoffet och paa Reisen foruden nogen Civilitet eller erwiiste (!) imod de dansche fanger, mens at ieg endogsaa udi adschillige Krigs actioner och fiendtlige Attaquer Schulle selff haffue verit med, och nu omsider tagit tienniste mod wisse Pension, samt Corresponderit paa andre Steder, till Eders Kongl. Ma. och Cronen Danmarchs præjudice, Huillchet alltsammen E. K. M. wille Allernaadigst troe, at ieg underdanigst langt anderledis schal beuise, dersom E. K. M. ofuer nogle af ofuenschrefne Poster och Jnjurier schulle hafue den ringeste suspicion, och dett mig Naadigst maa beuilges wnderdanigst derpaa att suare. Vdi midlertid wille E. K. M. Allernaadigst sellffuer dømme, at éffterdi ieg mit udi min u-løche och Eders Ko. Ma. allerstørste w-naade, huor iche allene ald access mig gandsche blef benegtid udi Otte samfulde Aar, mens min vnderdanigste tilbøden tienniste wed begyndelsen af denne w-løchellige Krig, saauelsom ellers offte, var bleffuen refuseret, At ieg billig hafde aarsag aldeeles at desperere om E. K. Ma. Naade nogentid at kunde igien erlange, dog alldrig hafuer willt tentere nogit imod Eders Kongl. Ma. eller sine Rigers tienniste, ey heller veed sidste freds fordrag besuergit mig ofuer det ringeste, som imod mig Passerit war, mens allting vnderdanigst E. K. Ma. egen Naade och Kongelig Generositet tilbørlig vnderstillet, som mig ochsaa

vel gelingede weed min wnderdanigste Sidste opwartning, at ieg haffde billig Aarsag ofuer min egen Corportement och vnderdanigste Submission iche ringe at Gloriere och Eders Ko. Ma. Naade udi høyeste maader berømme, æstimerende den ene access hoes Ed. K. Ma. høiere end ald dend Schade, ieg hafde lidt wed min første Disgrace; da er det jo U-troeligt, Allernaadigste Herre och Konge, att ieg veed disse Troubler, effterat jeg war udi Naade igien, schulle were saa gandsche daarlig och alldellis vdaf Sinde, at styrte mig selff motuillig udi denne Nye W-løche til mangfoldig Miserie veed nogen formeente W-troeschab, som aldrig nogen Erlig Mand for E. Ko. Ma. med føye schall kunde berette.

Huorfore, Allernaad. Herre och Konge, E. K. M. wille Allernaadigst self betragte, huor høytt det maa fortryde mig, at ieg paa nye igien vden nogen schyld och brøde eller ringiste begangen feill imod Ed. Kongl. Ma. eller mit Kiere Federneland iche alleene fortalis och Vanæhris, mens priveris af alle Lefnitz middel wden ringeste forstrechning paa min Resterende fordring, och wden nogen hosføyede Aarsager benegtes den Naadige protection Och algemehne Sicherhed, som en throepligtig Undersaat vdaf sin egen Herre och Konge billig hafde at forwente. Vdi dend sted ieg vell hafde formodet, at Eders Kongl. Ma. Selff uden nogen videre erindring Naadigst hafde willet efftertenche, med huad Vnderdanigst devotion Jeg veed begyndelsen af min w-løche mig hafuer nedkastedt och wndergiffuet Eders Kongl. Ma. stoere wreede, det (!) ieg iche alleeniste mit høye Embede, lehen och Sæde, Eders K. M. selff til wnderdanigst Respect och lydighed, at ieg iche schulle worde mehre odieux weed min dauglige Præsentz eller fomentere mehre misgunst ofuer min stoere Aarlige Intrader, friwillig hafuer Resignerit, mens ofuer allt dett Crone Gods, som ved Ed. Kongl. Ma. egen Naadigste Schrifftlige Commission til Rigens Cantzeler Bielche och andre Adels mend udi Norge, Samt deris wnderdanigst Schrifftlig Erchlering udi Ed. Kongl. Ma. Cantzellie och derpaa Naadigste Ratification for adschillige mine forstrech-

ninger, effter rigtige Liquidationer mig Arfuellig war bebreffuit, endogsaa mit egit Kiøbe Gods, Bergwercher och Sauger, som ieg af adschillige Adell och W-adell effter Naadig beuilling och derpaa meddeelte Kongelige Privilegier mig hafde tillforhandlit, samt huis mig paa de Orloug Schibis biugning och bekostning endda resterede, wden nogen medlidende eller henseende til min egen stoere Gield, huorpaa ieg endnu mange thusinde Rdr. maa forrente, och huorweed ieg min stand tilbørlig kunde wnderholde, alldeelis u-agtet, saa U-løchelig hafuer mott Cedere, huilche middel jeg ellers lettelig saauel inden som uden Riget udi adschillige fremmede hender hafuer kundit fordeele och fordølle, foruden at anwende dem udi Gods eller giøre saa stoer forstrechning til Ed. K. M. och Riget, dersom de hafde werit saa ilde samlit, at Jeg dennem iche torde were bekiendt, eller ieg hafde hafft den ringeste frøgt, at huis saa Redlig var Erwerbett och til min Herris och Rigets tienniste saa finlig igien forstragt, Schulle mig och mine Arfvinger vden nogen anden Restitution saa w-løchellig frawendis, E. K. Ma. Selff til ringe (!) eller Indkomst, mens mig med hustrue och barn tilll yderste forderfuelse och Ruin, Allene paa dend forhaabning, at Ed. Kongl. Ma. som en Genereux Herre och Konge sin wreede med tiden schulle lade falde och saadanne Voris w-lidelige Vilchor allernaadigst igien formillde. Och effterdi saadant aff Eders K. Ma. med min Reception udi Eders Kongl. Ma. Naade mig saa fuldkommelig bleff beloffuit, Jeg ej heller ved denne min opholld dett ringeste hafuer delinquerit, som Ed. K. Ma. til andre tancher hafde burdt at movere, mens mehre tesmoigneret det, som E. K. M. om min underdanigste bestandige throeschab endoch wed disse sidste Troubler fuldkommelig burde at forsichre, idett Jeg huerchen for mig selff hafuer søgt nogen privat nøtte, megit mindre tilføyet nogen anden den ringeste schade eller fortred, at heffne igien huis mig var scheed ved onde Mennischers tilschøndelse, Mens, saauit Jeg hafuer kundt formaa ved min ringe Nerverelse hoes Kongl.

Ma. af Sverrig, snarere befordrett end forhindret andre deris Nødwendige begieringer, iche vden jalousie hoes adschillige ofuer saadan min Conduite, och mindst Solliciteret for mig selff, det hafde werit at erholde, Alleene at ieg vdi fremtiden kunde hafue en fri och reen samwittighed och forsuare min Æhre paa alle steder med dristig sandhed udimod Andre deris optenchte digtt. Da beder jeg allerunderdanigst, at E. Kongl. Ma. som en Genereux Herre och Konge allernaadigst wille erindre sig samme sit Kongelig løffte, ej nogen meere throe at fatte til en eller anden løse Rapporter, som udi min frauerelse min Æhre och welfærdt kunde angaae, mens lade mig blifue hørt och svarit udi dett, som ieg med Rett och Scheell til Eders Kongl. Ma. egen Naadigste fornøyelse kunde hafue derimod at sige: Och derfore nu Allernaadigst lade mig forstaa, om nogen Ed. Ko. Ma. nogit saadant hafuer berettit, som min Æhre och throeschab kunde angaa, och huo der er mine Angifuere, Saa schal ieg som en Erlig Mand med alld tilbørlig Submission och Vnderdanigst Respect imod Eders Kongl. Ma. mig saaledes erklere, at ieg ingenlunde tuifler E. K. M. wreede til Naade igien Att ofuerwinde. Eller om Ed. K. Ma. vdaf velbemelte Ambassadeur wille lade sig bedre informere och fatte meere throe til deris sandferdig beretning och gode vindisbyrd om mit forhold weed disse Troubler, som dennem udaf Een och Anden tilfalld och omstendigheder best er beuist, end til andre deris wrange angifuende, Att ieg da vden widere mistanche om min wnderdanigste throeskabff imod Eders Kongl. M. och mit federneland paa forrige Naade och befordring fuldkommelig maa igien forsichris, Ei lengere persequeris ved onde Mennischers efftertale, thil mehre U-naade och Vanæhre, mens at ieg underdanigst efter min jddellig begiering fra første Ophold hermed Ed. K. M. Egen Naadige Salvoconduct och nogen wisse assignation paa min Resterende fordring, saavelsom Naadigst Recommendation ud til det Spansche Hoff, Allernaadigst motte befordris, paa det ieg denne min nødwendige Reise med desto meere sicherhed for Winter kunde fortsette,

Att beholde min Credit och Salvere de ringe efflerladte mobilier udi Brabant hoes dennem, som ieg schyldig er, indtill at Gud will forlehne Os andre fredeligere tider, och ieg da Velgierningen [vdi Gierningen?] maa fornehmme den Naadige Restablissement, som Eders Kongl. Ma. mig seeniste belofuede, och med min Kiere hustrue och barn vden videre Spott och wanæhre udi Roelighed besidde det ringe Arfue Godz, som effter Voris Sal. Frue Moder Os arfuelig kand tilkomme, samt huis Eders Kongl. Mait. udaf egen Kongelig Generositet udi betragtning af min underdanigste och gode Corportement, for ald min forrige store schade och Afstaaelse, saauelsom Aarlig pension, och huis mig endnu resterer hoes Ed. K. Ma. och Cronen Allernaadigst wille tillegge, som ieg Allerunderdanigst E. K. M. egen Godhed alldeelis wille hafue submitteret. Eders Kongl. Mait. Erwiiser herudi et Kongeligt och Christeligt Werck, sin egen Kongellige Generositet saa meget meere Gemess, Att alt dett, ieg underdanigst begierer, med Rett och billighed kommer Overeens, forladendes mig fuldkommelig paa Ed. K. M. Mildhed, och forwenter herpaa it Naadigt suar, Saa at ieg uden widere miserie och fortreed kunde hafue des mehre aarsag, for andre Herrer och Potentater Eders Kongl. Maits Naade wnderdanigst at berømme.

Forblifuendis stedse, som ieg bør, Eders Kongl. Mayts Min Allernaadigste Herris och Konges, allerunderdanigste throepligtig thienere och Wndersaatt.

(Afskrift i Kgl. Bibl., Ny kgl. Samling 1386 g Folio.)

Skrivelse til Frederik III.

Adieu*) 4. December 1659.

Stormegtigste Høybaarne Herre, Allernaadigste Konning!

Eders Kongl. Mayts hafuer Jeg allerunderdanigst for nogen tid siden ved de tuende Staters deputerede ladit offe-

I[illegible] er vist en Feil i Afskriften.

rere it schriftlig Indleg til min Wndschyldning och Erchlering, vdimod adschillige onde tillig (!) och mistenchelige discourser offuer mit forhold ved disse Troubles, iche at Jeg udi denne tilstand udi mod Eders Kongl. Ma. dett Ringeste agtede at andrage, som kunde opweche støere wreede och weed misunderes haarde Wdtydning gifue anledning til mehre W-naade och fortreed, meget mindre, at ieg veed disse Conjuncturer agtede at søge andre Middel eller mediation til mit underdanigste Recommodement (!) hoes Eders Ko. Ma. end de, som ere loulige, och enhuer och Rigtig (!) Wndersaatter hoes sin Egen herre och Konge udi ydmyghed at bruge wel eigner och anstaar, mens allene, at ieg motte worde forstendiget, huad aarsagen hafuer werit til Ed. K. Ma. mod mig nyfattede wreede, och huo der hafuer werit mine Angifuere til saadan exemplar beschemmelse udi mod mit Nafn och de begierte Passers negtellse vden ringeste suar paa Adschillige mine Vnderdanigste Schrifuelser och Vndschyldinger siden min wnderdanigste sidste afscheed och Eders K. Ma. egen Naadigste løffte til befordring, saa snart disse sidste indfaldne Troubles motte worde igien stillede, och det fornemmelig til den ende, at ieg mig strax tilbørligen udi mod E. K. M. som en Oprigtig Ærlig Mand med ald underdanigst submission och sandferdig beretning, vden nogen widere declaration mod Andre deris optenchte digtt och Vdstrødde aviser, kunde vide it Schrifftlig at erchlere, och effterdi velbemelte Deputerede, fornemlig dend Frandsøische, mig hafuer igien forstendiget, At E. K. M. samme min vnderdanigste Schriffuelse iche allene Naadigst hafuer annammet, mens befunden, derudi at vere grundet det, som ret och billigt er, til Ed. Kongl. Ma. egen Kongelig Respect och min underdanigste schyldighed, saa at Jeg for videre mistanche, beschiemmelse och w-naade hereffter kunde were frie och forsichred, til Naadigst befordring och Restablissement, naar Gud wille forlehne fredelligere tider, och Allting motte komme udi bedre tilstand, och At Ed. Kongl. Ma. effter min underda-

nigst Jddellig begiering ved sit egit Kongelig Salvoconduct min Rejse ud til Brabant udi midlertid Naadigst wilde befordre. Saa tacher ieg Eders Kongl. Ma. paa det allerunderdanigste, At ieg saauit er blefuen hørt och Allernaadigst igien fortrøstet paa det, som mig och min familie Æhre och Velferdt saa høyt angaar. Och beder endnu ydmygeligst, At Eders Kong. Ma. mehre och Velbemelte deputerede deris gode behandling och Intercession til saadan min Velstands befordring ved nogle wisse wilchor Allernaadigst wilde lade sig befallde, effter som de Eders Kongl. Ma. om mit oprigtige Gemøt och tromeente Intention til Eders K. M. och mit federne Rigis beste fuldkommellig kunde forsichre, thi ieg ingen anden protection end min egen wschyldighed, saa lenge dend maa worde anseet, ei nogen mediation end oprigtige Almuers (!) Intercession, som wden nogen Raison med sandhed wille berette det, som E. K. M. egen Kongl. Reputation och min Æhre och Velfertt angaar, nogentid hafuer tencht at bruge, formodendes allerunderdanigst, at ieg ved noget schrifftlig suar fra Eders Kongl. Mayt Selff eller Rigens Hoffmester Gersdorff udi Ed. Kongl. Mayts Nafn maa vorde igien forsichret paa forrige Kongl. Gunst och Naade til nogen visse Restablissement, at lefue igien med Æhre vden videre Armod, Spott och Schade, saa snart denne W-roe maa ophøre, at ieg udi midlertiid veed Ed. Kongl. Maits Allernaadigste Salvoconduct och Kongl. recommendation efter forrige min vnderd. begiering mine eigne privat affaires, saauel inden som wden Riiget, maa tage tilbørligen udi acht. Kongl. Ma. schall fornehmme udi Gierningen min vnderdanigste throeschab och schyldige Respect udi allt dett, E. Kongl. Ma. och mit federne land kand vehre til underdanigst tienniste, och forwenter herpaa med forderligste it Naadigt Schrifftlig Giensuar.

(Afskrift i Kgl. Bibl., Ny kgl. Samling 1386 g Folio.)

Memorial til Frederik,

af Helsingør den 6te Februar 1660.

Sehested undskylder, at han paa nye maa foruleilige Kongen med nærværende Memorial, skiøndt han paa Grund af de gode Fortrøstninger, Kongen havde ladet ham give i Anledning af den Skrivelse, han giennem de fremmede Gesandter havde overrakt Kongen, havde haabet, at denne forlængst vilde have indvilget i, ved en Resolution at tage ham til Naade igien, og ikke videre reflectere paa de Bagvaskelser, man, med Hensyn til hans Troskab mod Kongen, havde udspredt om ham under hans Fraværelse i sidste Uroligheder. Da han ved sidste fiendtlige Indfald uformodentlig blev anholdt, hvorved han blev forhindret i at udføre de Forretninger, han havde for Kongen, og han derved var saa ulykkelig at miste den Kongens store Naade, der forhen, paa Grund af hans gode Opførsel og Troskab, var viist ham, og af Misundelse over hvilken hans Fiender have bagvasket ham, har han dog stedse, saa forsikkrer han, taalmodigen taalt baade Spot og Skade, og standhaftigen opført sig saaledes, som det under saadanne Begivenheder sømmer en ærlig Mand og en tro Undersaat af hans Stand og Stilling; hvilket, paastaaer han, de ærlige Folk, der have omgaaets ham under hans Fangenskab, med større Sandhed kunne bevidne, end de, der af Had til ham have bragt saadant paa Bane, der sigtede til hans og Families Fordærvelse. Kongen vil af bemeldte fremmede Gesandter kunne blive underrettet om hans retskafne Tænkemaade og hans Troskab mod Kongen og Riget, i det han ofte, saavel i Gesandternes personlige Nærværelse hos Kongen af Sverrig, som og i Sammenkomster med de svenske Raader og Commissairer i Conferencerne angaaende Tractaterne, uden al Finesse og uden Smiger har fremsat saadanne Besværinger, der aldeles vilde have tilfredsstillet Kongen. Ligeledes har han i en Skrivelse til Kongen selv, dat. Nyekiøbing den 20. 8bris (?) vidtløftigen berettet, hvad der under hans Ophold der af et og andet er passeret, samt

bedet om, skriftligen at maatte blive underrettet om, om Kongen vilde lade sig nøie med hans Erklæring og med de gode Vidnesbyrd om hans retskafne Opførsel, eller om Hans Majestæt fordrede en nærmere Erklæring angaaende et og andet Punkt, hvorfore han kunde være beskyldt. I dette Tilfælde anmoder han om, at maatte faae at vide, hvem hans Anklagere ere, paa det han skriftlig kan erklære sig for Kongen. Senere har han modtaget den Fortrøstning, at Kongen har ladet sig hans Erklæring gefalle. Han har takket Kongen derfor ved en Skrivelse fra Helsingør dat. 4. 8bris (?). Siden har han imidlertid intet erfaret, ikke heller erholdt noget endeligt Svar. Han beklager sig derover, og at han endnu er berøvet sin Konges Naade, hvorved han kunde blive beskyttet mod de mange Ubehageligheder, han er udsat for; hvoriblandt han nævner: at Partier, udsendte fra Kiøbenhavns Fæstning, have forsøgt at opsnappe ham og hans Kone og at føre dem fangne til Staden. Han kan hverken med Sikkerhed reise i Landet, har ikke heller kunnet faae Tilladelse til at leve i Ro paa sine Godser, eller har kunnet erholde Leidebrev af Kongen, for at begive sig til Braband. Han beklager sig over, at alle hans Ord og Handlinger blive ilde udlagte, og at det, han anfører til sit Forsvar, ikke bliver hørt, hvorimod man uden Indvending fæster Tro til hvad Slet der bliver fortalt om hans undersaatlige Troskab. Med Veemod maa han saaledes erfare, at grove Beskyldninger mod hans Ære og denne hans Troskab mod Kongen Dag for Dag tiltage: At man nemlig, saavel ved Hoffet, som i Staden, dadler hans Afreise fra Kiøbenhavn i Begyndelsen af de sidste Uroligheder, som om han, under sit Ophold i Fyen i Anledning af sin Moders Begravelse, havde ved jævnlige Samtaler med Rigsadmiralen og andre svenske Generaler været vidende om det fiendtlige Indfald. Videre, at det havde været en i Forveien med Fienden aftalt Plan, at han begav sig fra Fyen til Kongen kort førend den svenske Konge landede ved Korsør med sin Armee, saa at han

samme Dag, dette skete, ankom til Kiøbenhavn, blot, som Rygtet gik, for at udspeide Byen, fra hvilken han atter, efter 3 Dages Forløb, uden at have faaet Kongens Tilladelse eller taget Afsked med ham, med Forsæt afreiste, under det Paaskud at bringe sin Kone og sine Børn med tilbage, men i Grunden for at han kunde blive taget til Fange og give Kongen af Sverrig sit Æresord, isteden for at han, som man holdt for, burde have blevet i Byen, truffet andre Forholdsregler i Henseende til hans Kone og Børn, og ikke derfore tilsidesat sin Konge og sit Fædreland. Ligeledes, at han, under Skin af at ville undskylde sig hos Kongen angaaende hans Anholdelse og at ville giøre nogle fredelige Forslag til Underhandlinger, har søgt at komme ind i Byen med Christian Scheel, for at føre nogle Breve ud, og for at giøre Indvaanerne forsagte ved at foreholde dem Fiendens store Magt og Anfald, det intet kunde standse, — at han har anmodet nogle Borgere om saadant, som stred mod deres Pligt og Troskab mod Kongen, samt at han ikke vendte tilbage fra den fiendtlige Leir, efter at have udført nogle Forretninger, hvortil han giennem Scheel af de tilstedeværende Rigsraader med Kongens Samtykke, var committeret, hvilke Forretninger han skulde have tilbudet at paatage sig, for at skaffe sig et fordeelagtigt Forlig og en fredelig Behandling; — at han, uden at tænke paa sin Konges og Fædrelandets Tieneste, har i en Skrivelse til samtlige Danmarks Riges Raader erklæret sig neutral, hvorover hans Familie skal være bleven saa forbittret, at de, for at haane ham, endog skal have foreslaaet Forandring af Navn paa Skibet Hannibal, hvoraf dog Kongen kuns har giort en Skiemt; — at han selv har giort sig mistænkt ved de Breve, han har tilstillet saavel samtlige Danmarks Rigsraader, som især Rigshofmemesteren og de fornemste Ministre, idet disse Breve røbede en ond Samvittighed, og at han blot derfor havde søgt hos Kongen om dennes Leidebrev, foruden det han forhen havde modtaget af den svenske Konge, til Fortsættelsen af sin

Reise til Braband; i hvilket sidstnævnte Pas man holdt for, noget tillige var indført, som han ikke burde tilladt, meget mindre ved Afskrifter giort Kongen bekiendt med; og kunde han uden Betænkning have reist, hvorhen han vilde, uden et saadant Pas, som den, der stod i Kronen Spaniens Tieneste. Fremdeles beskyldes han for, dagligen at have converseret og opvartet Kongen af Sverrig, ikke alene ved Hoffet og Armeen, men ogsaa hele Landet igiennem fra Sted til andet, og med megen Artighed ført Discourser ved Taffelet: — at have bivaanet forskiellige Actioner og Affairer, saavel for Kiøbenhavn, som paa Møen, Falster og Laaland, og blandt andre meddeelte Anslag ogsaa at have villet foranledige de Svenske til at forsænke Havnen ved Kiøbenhavn, at bemægtige sig Prammene, og at erobre Staden med Storm; — at have givet forskjellige Efterretninger angaaende at føre Krigen i Norge; — at have villet foranledige større Prætensioner ved en Fredsslutning, paa Grund af sin egen Interesse i Henseende til de cederede Godser. Saa besværer man sig og over hans store Insolence mod forskiellige danske Fanger, især mod en Præst, saa og mod nogle Borgere fra Malmøe, og at han ikke har viist den ringeste Artighed mod adskillige Adelsmænd, der vare i Leiren i Jylland; — endelig, hvad der er det mest uforskammede, at han skal have talt utilbørligen om Kongen selv og have truet med, at ville tage Hævn for al den Spot han har liidt. Især beskyldes han for, i Fyen, i sin Søsters og nogle Adelsmænds Nærværelse, at have udstødt foragtelige Ord, og at have søgt at bevæge Stænderne til Affald fra Kongen og at stemme dem for Kongen af Sverrig, samt at have forløbet sig mod Kongen i sine Samtaler med Rigsadmiralen Gedde og Rigscanzleren Urne, foruden anden Spot, den hans Kone, i den svenske Dronnings Nærværelse, skal have udladt sig med, samt drukket Skaaler, dem Sehested undseer sig ved at nævne, hvilket han er forsikkret om, hun aldrig har tænkt paa, end sige giort. Kort, at han i hele sin Opførsel under denne

Krig har viist langt mindre Klogskab, end hans Venner havde ventet, og at han, isteden for i Gierningen at lægge sin Taalmodighed for Dagen for den mod ham sidst udviiste Kongelige Naade, meget mere har ladet sig hemmelig engagere til Kongen af Sverrigs Tieneste mod en vis aarlig Pension, og har corresponderet paa andre Steder til Præjudice for Kongen og det danske Rige.

Sehested beder Kongen ikke at fordømme ham uhørt, og at han vil tillade, han endnu denne Gang giør ham bekiendt med nærværende hans sandfærdige Erklæring, inden al Adgang til hans Naade bliver ham afskaaren, protesterende mod at retfærdiggiøre sig ved en retlig Proces eller ved et offentligt Skridt paa et eller andet Sted, saafremt han kan finde Gehør hos Kongen, hvorom han underdanigst søger, paa det han atter med Ære kan leve i sit Fædreneland, og nyde hvad der med Rette tilkommer ham. Efterfølgende er hans Forsvar mod de ham giorte Beskyldninger, hvilket han haaber Kongen vil værdige sin Opmærksomhed og derved bringes paa mildere og bedre Tanker om ham.

Hvad angaar hans Afreise fra Kiøbenhavn under sidste Uroligheder, og at han har givet Kongen af Sverrig sit Æresord, samt at han ei vendte tilbage efter at have besørget sine Forretninger i Leiren, og tilbørligen tiente Kongen og Fædrenelandet, etc., da er hans Svar herpaa dette: Efter at Kongen, i Betragtning af hans Troskab, havde taget ham til Naade igien efter sidste Fredsslutning, vendte han tilbage til Kiøbenhavn for at erkyndige sig om de Forandringer, Kongen havde lovet hans høist besværlige Stilling skulde faae, hvorpaa Bruddet og det fiendtlige Indfald strax næste Morgen efter hans Ankomst til Staden rygtedes. Han iilte da ud af Byen, for at bringe sin Kone og sine Børn med tilbage til samme. Dette Skridt have hans Fjender søgt at giøre mistænkeligt hos Kongen, hvortil de dog ingen Grund have haft, i det han ikke hemmelig, men offentlig, ved høi lys Dag, foretog denne Reise, efter Aftenen i Forveien at

have talt om samme med Rigspostmesteren og andre Kongelige Embedsmænd, der vil kunne bevidne dette. At han ikke søgte Kongen om Tilladelse, kom deraf, at hans sidste Audience ikke var saa fri, at han torde vove det, og at Kongen den Dag, Sehested afreiste, var beskiæftiget med paa Amager at observere den fiendtlige Flaade. Forresten var det ham ikke forbudt at reise, end mindre var det ham i Kongens Navn af nogen befalet at forblive paa Stedet. Hans hele Hensigt med Reisen var kun, som mældt, at bringe Kone og Børn ind i Byen, for ikke at lade dem ude paa Landet være udsatte for den første Voldsomhed af Fiendens Anfald, som de da ogsaa ikke uden stor Fare frelste sig giennem den svenske Armee i den Tanke at reise til ham i Kiøbenhavn, hvilket flere kunne bevidne, som ogsaa, at han strax efter ansøgte den svenske Konge om at blive løsladt. og at han, som den, der stod i Spaniens Tjeneste, ikke maatte blive anseet som en Fange, men at det maatte tillades ham, enten at begive sig til Braband eller til Kiøbenhavn. Efterat han var bleven anholdt og ført fra Roeskilde til Ringsted, har han først underrettet Kongens udsendte Raader, Mogens Giøe og Christian Scheel, om hans Arrest, og bedet dem være ham behiælpelig i at erholde Tilladelse til at vende tilbage med dem til Kiøbenhavn. Fremdeles har han indgivet en Ansøgning til Kongen af Sverrig, at han med Familie eller ene maatte faa Tilladelse til paa sit Æresord at vende tilbage til Staden. Derom har han ogsaa flere Gange mundtlig bedet. Det blev ham imidlertid afslaaet, indtil han, paa Scheels Forsikkring, at han strax skulde vende tilbage, ved en skriftlig Resolution, udfærdiget fra det svenske Cancellie, fik Tilladelse til at drage ind med Scheel, for at underrette Kongen om sin Anholdelse og Stilling, samt om det af ham givne Æresord, og at samme ikke var givet til mindste Præjudice for Kongen eller Riget. Ikke heller har han mærket til den ringeste Bebreidelse, hverken fra Kongens eller hans Embedsmænds Side, fordi

han uden Kongens Tilladelse havde forladt Kiøbenhavn. En Lakai, som hans Kone sendte forklædt ind i Byen til ham med en Skrivelse, for at underrette ham om Fiendens Marsch, og at hun havde søgt Tilflugt hos sine Søstre, har Kongen selv befalet at skulle løslades, efter at han en Tid lang havde været anholdt og var bleven examineret, hvorom Kongen selv først har underrettet Sehested, uden at lade sig mærke med nogen Mistanke mod ham for hans Afreise. Heller ikke har man anmodet ham om, at tage mod en fast Tieneste, eller blameret ham for hans givne Æresord, men han har taget Afsked fra Kongen fuldkommen forsikkret om dennes Naade, og vendte, forsynet med Kongens Pas, atter tilbage til Leiren, overeensstemmende med sit Æresord. Han forsikkrer, under sit Ophold i Kiøbenhavn ikke at have ført nogen Samtale med noget Menneske, der i mindste Maade kunde være mod hans Pligt og Troskab mod Kongen. De, der i den korte Tid, han opholdt sig i Staden, have besøgt ham, og have henvendt sig til ham med deres Begieringer og Anliggender, har han givet saadanne Svar, som egne en ærlig og retskaffen Mand, hvilket de vedkommende Personer selv maae erindre. Heller ikke førte han andre end sine egne Sager ud med sig. At han for øvrigt, som mange andre, mere heldte til at underhandle end til at forsvare Staden, troer han ikke, Kongen vil undre sig over, skiøndt Staden ikke strax blev overrumplet eller siden efter overmandet. Til sin Undskyldning, hvad denne Post angaaer, kunde han anføre meget, men forbigaaer det for Vidtløftighedens Skyld. Han forsikkrer Kongen og bekræfter det med sin Salighed, at han aldrig har erfaret noget i de Samtaler, han i Fyen har haft med de svenske Generaler før det sidste Indfald, eller har mærket til nogen nye Uenighed imellem Deres Majestæter. Endnu mindre har han givet mindste Veiledning om, hvorledes Staden kunde beleires, bestormes eller overrumples. Stedse har han, fra Krigens første Begyndelse og til nu, ladet alle sine Bestræbelser

gaae ud paa, ved mindelige og fredelige Underhandlinger at afvende videre Ulykke og Ødelæggelse. Heller ikke har han forsømt det Ringeste af hvad der af Scheel, i de tilstedeværende Rigsraaders Navn og med Kongens Samtykke, skriftlig blev ham overdraget at underhandle tilligemed den franske Gesandt hos Kongen af Sverrig, og har han, som de, skriftligen nærmere givet Kongen Underretning ved den af Kongens Trompetere, der fulgte ham til Leiren, om alt hvad der er passeret. Skiøndt han havde formodet, at de committerede Rigsraader, enten selv vare komne ud til Leiren eller havde sendt nogle Forslag til en mindelig Overeenskomst, har han dog ikke mærket til noget Svar, eller at Kongen videre tænkte paa Underhandlinger, hvorved ham da blev berøvet Leilighed til at blive løst fra sit Fangenskab, og til at nyde den Lykke, paa en bedre Maade at tiene Kongen og Fædrenelandet, end ved Krigens Fortsættelse og hans egen Fordærvelse kunde skee. Det var altsaa ikke hans Forsømmelse, end mindre hans Forehavender, der vare Skyld i, at han ikke kom tilbage igien med et bedre Resultat paa hans Commission, saa meget mindre, som han næppe var kommen udenfor Stadens Port, førend Forstaden stod i Brand, og der altsaa kun var liden Udsigt til fredelige Underhandlinger eller til at erholde Tilladelse til at maatte vende tilbage. Det stod ham heller ikke frit for at reise, naar og hvorhen han vilde, allermindst til Kiøbenhavn; ei heller giorde Kongen, enten ved Udvexling eller paa anden Maade, noget Skridt for at faae ham løsladt og for at faae ham brugt i sin og Fædrenelandets Tieneste. Ikke uden Forundring har man, baade ved det svenske Hof og ved Armeen, bemærket, at der, ved den ham kort forud udviiste store Kongel. Naade, ikke var giort ham noget Tilbud af en eller anden ærefuld Charge eller Ansættelse. Han har da haft mere Aarsag til at mistænke sine Fienders Planer, end de til at mistænke hans Troskab mod Kongen. Skiøndt han har søgt at sikkre sig for saadanne Fornærmelser, som saa

fiendtlige Forstyrrelser kunde foranledige, har han dog, lige med andre her i Landet, liidt og udstaaet de Besværligheder, Krigen medfører, saa at han paa en ussel Maade har maattet søge at existere ved Borg og Laan, og det uagtet hans Moders Godser ved et Sauvegarde-Brev aldeles skulde forskaanes. Og er det flere af Adelen i Fyen bekiendt, at han tilbød sig at bære lige Byrder med andre, hvis Godser og Gaarde ikke vare fritagne, i den Mening, at det, for at lette Byrden for hinanden, var bedre, at gaae paa Accord om noget Vist, end at lade sig ruinere den ene med den anden, uden Nytte for Kongens og Rigets Tieneste. Dette er imidlertid anderledes forestillet Kongen, og er udlagt meget ilde, som om Sehested havde giort Forslag til Fiendens bedre Underholdning, og som om han ikke alene var mere Svensk, end Dansk, men endog ved forskiellige Leiligheder havde søgt at overtale andre til, ligeledes at være det. Han nævner flere Adelige, der have været tilstede ved saadanne Leiligheder, og som vidste at adskille hvad der var sagt i Skiemt og hvad for Alvor. Han anfører fremdeles den svenske General-Auditeur, en Kongens født Undersaat, der, afskediget efter den sidste Fred, nu er taget til Fange i Fyen, som den, der vidtløftig kan give Oplysning om, hvad de svenske Commissairer, mod Kongens Ordre, have foretaget sig fra Begyndelsen af Krigen mod Sehesteds og Familiens udeelte Godser, og hvilke Disputer han har haft, ikke alene med de svenske Commissairer, men endog med Generalitetet selv, angaaende hans og andres Godser, hvorom bemeldte Generalauditeur efter Kongelig Ordre har maattet indgive en vidtløftig skriftlig Relation til Rigs-Admiral Grev Wrangel og General Waldeck, og hvoraf Afskrift formodentlig er indleveret. Desforuden beraaber han sig paa tvende fyenske Deputerede, Niels Eysteen og Podebusk, der med Fuldmagt fra Adelen toge over til Sielland, for at anholde hos den svenske Konge om nogen Lettelse for deres Godser, angaaende hvad Samtaler han har ført med disse om

Tingenes Tilstand, og hvad enhver, uden Præjudice for Kongen, var pligtig til at tage i Betragtning med Hensyn paa Fædrenelandet. Han beklager, at hans gode Ven, Laurits Ahlefeldt, ikke er mere, da ingen bedre end denne kunde bevidne hans redelige Hensigter. Han anfører fremdeles, ofte at have ført saadanne Samtaler om Tingenes Stilling med Rigsadmiral Gedde og Rigscanzler Urne, dem han ikke skammer sig ved, og henholder sig til de tvende sidstnævntes Vidnesbyrd. Vel nægter han ikke, at han jo i Begyndelsen af denne Krig har yttret for nogle af Danmarks Riges Raader og for andre høie Personer, at bemeldte Krig ikke stod ham an, og at samme af Mangel paa Fornødenheder vilde falde slet ud; men man giør ham den største Uret, naar man troer, at han skulde have glædet sig til Kongens Ulykke og Undersaatternes Ruin. Aldrig har han søgt, hverken under Krigen eller ved sidste Fred, sin private Interesse, men derimod opført sig saaledes, at Hans Majestæt selv har været tilfreds dermed, og har ladet ham komme for sig, og har forsikkret ham om sin Naade. Han har derfor heller ikke haft Aarsag til, under de sidst indtrufne Uroligheder, at foretage sig noget til Skade for Kongen, men ufeilbarligen havde han haabet, at disse Uroligheder havde kunnet været bilagte ved mindelige Underhandlinger, og at han, i Besiddelse af sin Konges Naade, kunde have levet i sit Fædreneland. Da han har seet sig skuffet i dette Haab, og da de ringe Godser, hans Kone ved Arv havde medbragt ham, ere blevne saa ruinerede, at han ikke af dem har kunnet have nogen Hjælp til at leve, og han saaledes er geraadet i Giæld, nægter han ikke, at han jo, i Nærværelse af flere anseete Personer her i Landet, har yttret det Ønske, at Kongen vilde tage sig Rigets elendige Tilstand til Hierte, og see hen til alle Stænders Troskab, at de ikke, ved at drives til det Yderste, skulde ansee sig for aldeles forladte og forlorne, og at man derfore heller skulde søge at benytte den fremmede Hjælp til at slutte en fast Fred, end til at fortsætte Krigen

i eget Land. aldenstund Landets slette Tilstand dog ikke kunde afhiælpes ved fremmed Hiælp, eller derved, at en eller anden Provinds blev gienerobret. Skal nu saadan hans Tale regnes ham til Forseelse, da beder han Kongen om Tilgivelse for at have talet saa frit; og forsikkrer, at han, overeensstemmende med sin Ed og sin undersaatlige Troskab, ikke i selve Kongens egen Nærværelse havde kunnet føre et bedre og oprigtigere Sprog. og nedskriver han sin ufeilbarlige Mening under den farlige Tilstand, hvori man er, som god Patriot, og ikke for at ophidse Kongens troe Undersaatter. Saa har han ogsaa især haft den Hensigt dermed, at undskylde sig hos Kongen, og at erklære sig over sine egne Ord og Meninger mod andres urigtige Angivelser. Hvad den Neutralitet angaaer, hvorom man har talt saa meget, at han, efter at have modtaget sin Demission af Kongen, er traadt i en fremmed Magts Tieneste, da yttrer han, at han med Ære kan være saadant bekiendt, og troer ikke, at mange andre under lignende Omstændigheder, naar de, som han, havde faaet Afslag paa Tilbud af deres Tieneste, havde giennemgaaet saa mange Ulykker, og saa længe havde udviist Underdanighed, Troskab og Standhaftighed, vilde have lagt hans Taalmod*) for Dagen, og holdt sig neutrale. Stedse har han holdt fast ved sin medfødte Pligt og paa at tage den fra hans Stamfædre nedarvede Ære med sig i Graven, saaledes som Hans Majestæt nogensinde kunde fordre det af hans ærlige Navn og af ham som født Undersaat, forsikkrende derhos Kongen, at, omendskiøndt han ikke kunde bifalde Begyndelsen til denne Krig, skulde han dog, hvis man havde fordret hans Tieneste, eller hvis man vilde have taget imod den, have viist hele Verden, at han ikke, som man har sagt, var nogen særdeles Liebhaver af Neutralitet. Og, er det Brug i alle andre Krige, at behandle en fremmed Person af Stand, der har givet sit Æresord, med al Høflig-

*) I den originale Memorial (Kgl. Bibl., Ny kgl. Samling 642 Folio) er Udtrykket: „Phlegme und Patientz“.

hed, omendskiøndt han er Fange, maa saadant saa meget mere være Tilfældet med en Mand, der ikke har med Krig at giøre, og som er en fremmed allieret Herres Tiener, især da saadant ikke forhindrer hans Troskab mod hans egen Herre. Men han nægter, at det nogensinde vil kunne bevises at han under dette hans Ophold og denne hans Opvartning hos den svenske Konge har begaaet noget, der kunde være hans Ære og Troskab imod, eller at have bivaanet enten Krigsraad eller Fægtninger, hvilket han paastaaer, mange Folk, der boe paa Landet, uden at træde Sandheden for nær, kunne bevidne. Han forsikkrer fremdeles Kongen, at hvis han havde været saa uforsigtig eller saa slet at anvende nærværende Tidsomstændigheder til Skade for Kongen og hans Rige, skulde saadant ikke have fundet Kongen af Sverrigs Bifald, meget mere havde han holdt det for Feighed og for Tegn paa en foragtelig Characteer, der ikke havde fortient den Naade, han har viist, og daglig viser. Ikke heller har han, næsten bestandig, fulgt Kongen af Sverrig af nogen Forfængelighed, eller for at tilvende sig en fremmed Herres Gunst ved foragteligt Hyklerie, men han har giort det, for at han ved sin daglige Nærværelse hos Kongen af Sverrig og de fornemste Personer kunde forekomme tvetydige Meninger og mistænkelige Yttringer ved Hoffet angaaende hans Foretagender under saa farlige Tidsomstændigheder og under daglige Begivenheder, der vare istand til at styrte de forsigtigste og ærligste Mænd i Ulykke. Hans daglige Handlinger og Tale kunde da, ved bemeldte hans Omgang, blive iagttagne af de fornemste Personer, hvilket var saa meget nødvendigere, som den blotte Uskyld under saadanne Omstændigheder ei er nok. Desuden er der stor Forskiel paa hans og andres Stilling, der boe udenfor Staden paa Landet, idet han deels er i fremmed Tieneste, deels har givet Kongen af Sverrig sit Æresord, og deels er, som mistænkt, nægtet Pas af Kongen, saa han intet Sted har, hvor han med Sikkerhed kunde opholde sig, med flere Omstændig-

heder, som det vilde være for vidtløftigt at anføre, som og at møde deres Snak, der dadle ham, fordi han boer paa Landet, og omgaaes med den anden Adel, da dog enhver fornuftig Mand ogsaa giør Opvartning hos dem, til hvem hans Godser og Gaarde ere assignerede, uden derfor at blive anseete for mindre redelige Folk eller at blive beskyldte for Utroskab. Han forsikkrer paa sin Ære, at han i de Samtaler, han har haft med fremmede Herrer, ved Hoffet eller ved Armeen, aldrig har hørt noget, der i mindste Maade kunde være enten til Kongens egen eller det Kongelige Huses Æres Forkleinelse. Hvad ham angaaer, da har han stedse i sin Opførsel haft det for Øie, som han skyldte saavel sin Herre, som sin egen Ære; men han nægter ikke, at han baade for Danske og Svenske har roest Kongen af Sverrig for hans store Naade og Høflighed imod ham. Derimod nægter han, enten ved Taffelet eller ved andre Sammenkomster, at have viist bemeldte Konge større Høflighed, end passende var, eller at have talt utilbørligen om sin Konge, men blot lagt saadan Opførsel for Dagen, som det anstaaer en Mand af Levemaade at udvise mod en ophøiet Person. Han er overbeviist om, at hvis Kongen havde hørt de Samtaler, han har haft med Kongen af Sverrig, med dennes Raader, eller med fremmede Ministre, vilde de snarere have geraadet ham til Fordeel, end paadrage ham Kongens Vrede.

Hvad der er udspredt om hans Kone er saa usselt, at det giendriver sig selv; og kan han ikke formode, at Kongen vil tiltroe en Dame af saa høi Stand, hvis Opdragelse og Conversation aldrig have været lave, en saa usømmelig Skiemt, som der tillægges hende, og det tilmed i en Dronnings Nærværelse. Han forsikkrer Kongen, at hans Kone tvertimod under nærværende Tidsomstændigheder har næret saa ømme Følelser mod Kongen og hans Rige, som om hun havde været hans egen Datter, og at hun, bragt i Affect ved det sidste Indfald og ved Krigens Tryk, har talet saaledes om de Svenske, at hvis hendes Kiøn og Stilling ikke havde undskyldt hende, vilde han selv let være kommen i stor

Uleilighed derfor; og havde han været saa uheldig, at høre nogen yttre sig spydig om Kongen, vilde han ikke have taalt det, allermindst af hans egen Kone, eller taget hendes Ansvar paa sig. At forresten han, saavel som hans Kone, have været ømfindtlige ved saadanne ondskabsfulde Rygters Udspredelse om dem, vil Kongen ikke undre sig over; ikke heller, et de kan have ladet sig forlede til at tale noget frit om de Personer, der have været Skyld i deres langvarige Ulykke, og i at alle deres Forsøg paa at gienvinde Kongens Naade have slaaet feil, og det efter at de, ikke alene ved den første Unaade, de faldt i hos Kongen, havde mistet den største Deel af deres Velfærd, men ogsaa ved det sidste fiendtlige Indfald ere blevne saa aldeles ødelagte, at de ere nødte til at henvende sig til Kongens Ædelmodighed med Bøn om Hiælp, for at kunne vedligeholde deres Stand og ikke blive til Spot.

Hvad angaaer den Beskyldning, at han, medens Fienden laa for Kiøbenhavn, skal have givet Anviisning til et og andet fiendtligt Anslag, da, skiøndt saadant ingen Svar fortiener, i det Kongen af Sverrig ingenlunde trænger til hans Anvisninger, kan han dog ikke undlade at underrette Kongen om, at han i Begyndelsen blev meget vel modtaget i Leiren, men ved at berette den af Kongen tagne modige Beslutning, heller Mand ved Mand at døe, end at overgive Staden og indgaae vanærende Betingelser, paadrog han sig Had og Mistanke hos adskillige i Armeen, som den, der var kommen ud i Leiren blot for at forhindre Stadens øieblikkelige Overrumpling, hvilket den franske Ambassadeur kan bevidne, saa kan det ogsaa bevises af adskillige Particulariteter ved sidste Expedition til Norge. Og har han udtrykkelig søgt om at forblive der i Leiren blot for at erfare, hvorvidt han ved bemeldte Ambassadeur og sammes Colleger kunde vente en god Behandling og en fuldkommen Restitution fra Kongens Side. Havde det været hans Plan, under sin ulykkelige Forfatning at søge Hævn, kan enhver begribe, at han baade maatte og kunde have drevet Sagen paa en anden Maade.

Men hverken heldede hans egen Characteer eller Kongen af Sverrigs Humeur dertil, saa at det ikke faldt ham svært, at holde sit givne Æresord og leve i fuldkommen Frihed blandt alle ærekiære Mænd, uden al Mistanke enten om det ene eller det andet Parties Krigsaffairer. Vel veed han, at nogle have paastaaet og udladt sig med for de fremmede Gesandter, at han just ikke aabenbar udviste noget fiendtligt Sindelag i sine Handlinger af Frygt for, at hans Gods skulde confiskeres, og for andre deraf flydende Ubehageligheder, men at han dog underhaanden, til Skade for Kongen, havde adskillige hemmelige Planer fore med Hensyn paa sin egen Interesse. Han mener, at de, der tale saaledes, derved udtrykke hvad de selv vilde giøre, men forsikkrer Kongen, at hvis ikke hans egen Ære, Troskab mod Kongen og Riget, og Hensyn paa hans Efterkommeres Ro, qvælede saadanne farlige Tanker hos ham, skulde et ubetydeligt, ødelagt og med vidtløftig Giæld belastet Gods, der kan tilfalde hans Kone i Arv, ikke synderlig være kommet i Betragtning hos ham, hvis han, i Fortvivlelse over sin Konges Unaade, skulde have taget den Beslutning at etablere sit Huus under et fremmed Herredømme, i det han uden Forfængelighed vel tør paastaae, at have lært saa meget, at han uden Foragt kunde tiene, og ei behøvede at lade sig saa aldeles tilsidesætte i sit eget Fædreneland, hvilket han haaber Kongen vil forhindre ved i Fremtiden at tage ham i sin Tieneste.

Hvad angaaer den liden Høflighed, der af adskillige danske Fanger bliver lagt ham til Last, da forsikkrer han, at saadant er saa lidet grundet, at han meget mere har viist mange af disse flere Tjenester og mere Venskab for at redde dem ud af deres Nød og befordre deres vigtige Anliggender, end de selv veed af, og end de muligen i lignende Tilfælde vilde have udviist imod ham. Men han tilstaaer, at han undertiden, paa et og andet Sted, har undgaaet at modtage Besøg af saadanne Personer, for ikke at opvække Mistanke, der kunde blive skadelig paa begge Sider, og hvorved

Kongens Tieneste kunde lide. Ogsaa kiender han adskillige og kunde nævne dem, som ved deres Uforsigtighed have paadraget sig Spot og Skam og bragt sig i Livsfare, dem han ved sine Forbønner hos Kongen af Sverrig vil have reddet. Især har saadant fundet Sted i Malmøe, men ogsaa her i Landet. I Præstens Arrest fralægger han sig al Skyld, og forsikkrer derimod, at den franske Ambassadeur bedst kan bevidne, at han i Forening med ham har gaaet i Forbøn for ham hos den svenske Konge, og stræbt at faae saavel ham løsladt som andre Fanger, saa at han villig og gierne har ydet enhver, der forlangte hans ringe Bistand, al den Hiælp, som han paa Grund af sin Adgang til Kongen af Sverrig kunde yde.

Angaaende den Skiødesløshed, der bebreides ham, betræffende det, der er indført i det af Kongen af Sverrig til ham udstædte Leidebrev (af hvilket Sehested sendte Afskrifter, ikke alene til Rigshofmesteren, men ogsaa til den keiserlige og spanske Minister ved Kongens Hof, med Begiering at de vilde ansøge om, at han maatte passere med lige Sikkerhed for Kongens og hans Allieredes Krigsmagt til Lands og Vands), da kan han ikke ret indsee, hvori den af ham derved begaaede Feil bestaaer. Tvertimod havde han troet, at Kongen vilde have bifaldet hans iagttagne Forsigtighed, saavel da han første Gang blev anholdt, som siden efter, og at han lod udtrykkelig i bemeldte Pas indrykke, „ikke at foretage sig noget, der kunde være til Skade for Kongen og Fædrenelandet.“ Vel har han af den engelske Resident erfaret, at Kongen har taget den Titel ilde op, der er anført i bemeldte Pas, saa og den omtalte Neutralitet, samt at Sehested atter personligen skulde indfinde sig hos Kongen af Sverrig, naar han havde tilendebragt sine Forretninger i Braband. Hertil svarer han: at han ikke understod sig, hvad den første Punkt angaaer, at dømme derom, hvad det andet Punkt, Neutraliteten, betræffer, henviser han til, hvad han i denne sin Memorial forud har bemærket; og

hvad endelig det tredie Punkt er anlangende, at han nemlig atter skulde indfinde sig hos Kongen af Sverrig, da har han ved sin første Anholdelse med Kongens Samtykke maattet give Kongen af Sverrig sit Æresord, paa det han uden Mistanke hos begge Konger kunde bevare sin Ære. Hvad nogle anføre, at han intet Pas behøvede, da han stod i spansk Tieneste, da bemærker han, at enhver, hvor fri og uinteresseret han end maa være, desuagtet under saadanne Begivenheder gierne forsyner sig med et saadant Pas. Ogsaa meddeelte Kongen ham et lignende i Begyndelsen af denne Krig da han reiste til Brüssel, meget mere maatte han da finde sig beføiet til at søge en saadan Sikkerhed under nærværende Krig og ved at begive sig igiennem saa forskiellige Armeer, især da han allerede begyndte at blive mistænkt ved Kongens Hof, og man ikke værdigede ham ringeste Svar paa hans Skrivelse, hvorved han i Braband næsten geraadede i Elendighed og Armod, kun levende i det daglige Haab atter at blive taget til Naade af Kongen. Dog tilstaaer han, at han vel havde dristet sig til at reise til Braband paa Kongens Pas, var han ikke saa tidlig kommen under Veir med den Unaade, han var falden i hos Kongen, samt om hans Fienders Ondskab.

Hvad den Spot angaaer, der er tilføiet ham ved Forandring af Navn paa Skibet Hannibal, da yttrer han, at dette har smertet ham mere, end al den Skade, han har liidt ved de af ham til Kongens og Rigets Tieneste byggede Skibe, men indrømmer forresten, at Kongen som hans Herre har Lov til at beskiæmme ham, og til at opkalde sine Skibe som han vil. Dog havde han haabet, at Kongen havde ladet bemeldte Skib, som Sehested paa sin Bekostning havde ladet bygge, saa længe beholde det Navn, som Kongens Fader havde givet det, indtil han (Sehested) var bleven overbeviist om nogen slet Handling.

Hvad den daglige Opvartning hos Kongen af Sverrig angaaer, saa og den store Naade og Høflighed der er viist

hans Kone, baade af bemeldte Konge og af dennes Dronning og de svenske Rigsraader og Herrer, da har han, som Fremmed og som stædt i nærværende Forfatning, den største Aarsag til at rose og agte saadan Naade og Høflighed, og indrømmer han, at enhver ikke vel Underrettet, som ikke veed at giøre Forskiel paa udviist tilbørlig Agtelse og paa Hyklerie, saavel heraf, som af hans Anholdelse og hvad videre der er passeret, let kunde finde Anledning til at dømme ilde om hans Opførsel. Men hvo der upartisk vil see hen til hans Stilling og den mangeaarige Unaade, han har staaet i, samt til hans derved udviste Opførsel, vil snarere finde Aarsag til at condolere ham til hans Ulykke og til at omtale hans Standhaftighed, end til at forekaste ham noget. Og skal end ingen Naade være at vente, bliver dog den Trøst tilbage for ham, at Efterverdenen vil erfare hans Uskyldighed, og faae at vide, hvor meget han har anstrængt sig for at gienvinde sin Konges Naade. Alle hans Samtaler med Kongen af Sverrig have været af den Beskaffenhed, at han er overbeviist om, bemeldte Konge meget vel vilde have taalt, at en Svensk udlod sig for Kongen paa lignende Maade uden derfor at fatte nogen Mistanke. Ikke heller troer han at Kongen vilde behandle nogen Svensk uden med Gunst og Naade, der, af Sehesteds Stand, efter erholdt ærlig Afsked, havde faaet Tilladelse til at gaae i en fremmed Herres Tieneste, med hvem Kongen levede i Fred, efter givet Æresord, intet at ville foretage til Skade for nogen af Kongerne, aldenstund han opførte sig som en ærlig Mand og holdt sit Æresord. Heller ikke er Sehested den eneste, mod hvem Kongen af Sverrig har udviist Naade, og hvis Godser han har skaanet, uden derfore at begiere nogen Utroskab. Kongen, som en from Herre, vil ikke tage Undersaatterne saadant unaadig op, der ere undertvungne ved Sværdet og satte ud af Stand til at tiene, men derimod tage i Betragtning, at ligesom man er forbunden til uden Falskhed at iagttage sin Troskab og Pligt imod sin Konge, saaledes skylder man

ogsaa, under en saadan fiendtlig Stilling, ved alle retmæssige Midler paa bedste Maade at søge at conservere Ære, Liv og Gods for sig og sine Venner.

Sehested beklager sig over, at hans bedste Aar ere rundne hen under forgiæves Haab om Kongens Naade, og at hans Fiender have benyttet hans Fraværelse til at sværte ham hos Kongen, som den, der har hemmelige Forstaaelser til Rigets Skade, det ingen Mand skal kunne sige ham paa. Meget mere troer han i denne Krig ved alle Leiligheder at have opført sig saaledes, at han billig burde indsættes igien i sin forrige Ære og Værdighed. Ingen kan bebreide ham eller regne ham det til Onde, at han ikke har kunnet tiene Staten, meget mere stempler det ham som en ærekier og standhaftig Mand, at han, under saa langvarig Ulykke og uforskyldt Unaade og efter den Spot han har døiet, ikke har ladet sig forlede til noget mod Kongens Tieneste. Det er ogsaa Hans Majestæt saavel som de fornemste Ministre bekiendt, at ham ikke har været tilbudt nogen Ansættelse eller Ærender i Kongens Tieneste siden han for nogle Aar siden fik sin Afsked af Kongen for at gaae i fremmed Tieneste. Det behøver vel intet Beviis, at han flere Gange har faaet Afslag, naar han søgte om Ansættelse, ligesom og, at da han, ifølge Kongens strænge Bud til alle danske Undersaatter at forlade fremmed Tieneste, pligtskyldigst indfandt sig tilligemed andre, han da atter strax derpaa, uden at have erholdt Audients, maatte reise bort med uforrettet Sag. Siden indfandt han sig igien, da Freden var sluttet, og, som forhen meldt, fik Adgang til Kongen, samt Forsikkring om hans Naade, dog uden noget bestemt Tilsagn om en Betiening.

Hvad angaaer, at han ved sin Skrivelse til Danmarks Rigsraader skulde have giort sig mistænkt, som havde han en ond Samvittighed, da maa han bekiende, at de ere meget uretfærdige Dommere imod ham, der bebyrde hans Samvittighed med deres Mistanker, uden at svare paa hans Erklæring. Han for sin Part drister sig ikke til at dømme andres Samvittighed, men henstiller saadant til Gud. Han dømme ham,

som han har fortient for sine Ord og Handlinger mod Kongen, baade før og efter hans Unaade; han dømme ogsaa dem, der have tragtet efter hans og hans Families Fordærvelse! Uden at rødme tør han omgaaes enhver, naar Freden kommer istand, og han vil kunne fremføre mange høie Personers Vidnesbyrd mod al den intetsigende Snak, der er udspredt om ham i hans Fraværelse. Ingen vil kunne bevise, at han har søgt sin Fordeel eller Glæde i andres Ulykke. At han skulde ville gaae i Kongen af Sverrigs Tieneste mod en vis aarlig Pension, og at han skal have ført en utilbørlig Correspondance*), erklærer han tilsammen for ligesaa ugrundet. Endnu til Dato er han, med Kongens Samtykke, forpligtet Kronen Spanien ifølge skriftlig Bestalling; ikke heller har han søgt eller modtaget nogen anden Charge hos andre, haabende paa Ansættelse hos Kongen overeensstemmende med det ham givne Tilsagn. Ogsaa har han afholdt sig fra alle Krigs- og Statsaffairer og Correspondencer, saavel med det ene som med det andet Partie. Hvad de af hans Breve angaaer, som man skal have erholdt, da forsikkrer han Kongen, at han, saavel som hans Omgivelse, i deres Breve have været saa forsigtige, at de uden Fare gierne kunde været læste af hans største Fiende og været lagte frem for Kongen selv. Snarere er han paa andre Steder, og der, hvor han er engageret, bleven beskyldt for alt for liden Correspondence. Ja han har endog, for at undgaae enhver Mistanke, afholdt sig fra al Brevvexling paa Braband betræffende hans huuslige Affairer i den Provinds, saa at disse ere komne i en saadan Uorden, at han næsten er bragt til Fortvivlelse, hvis hans nærværende Stilllng varer noget længere. Han ansøger derfor Kongen om at tage denne hans trykkende Forfatning i Betragtning, saavel som den Troskab, han under begge disse

*) Originalens Ord ere: „Belangend das Engagement und dienste bey königl. Matt. Von Schweden nebenst Jährlicher gewisser pension, und präjudicirliche Correspondentz, so mich sol in argwohn gesetzet haben . . .“

sidste Krige stedse har udviist. Saa beder han ogsaa Kongen om, at nærværende hans Svar paa de ham paabyrdede Beskyldninger maa blive værdiget at tiene Hans Majestæt til bedre Underretning, at han kan see en Ende paa sin Ulykke, komme til at leve i Ære og Ro med sin Familie, paa ny blive ansat i Kongens Tieneste, samt erholde en mundtlig Conference med Kongen selv. Skulde Kongen ikke vilde tage ham i sin Tieneste, beder han om, at i det mindste al Mistanke og Unaade mod ham maa hæves, da han ikke er bleven overbeviist om noget af det Utilbørlige, han, efter hans Fienders Foregivende, skal have udøvet mod Kongen og Riget. Saa beder han ogsaa om, at nogen Erstatning maa bevilges ham for hans afstaaede Godser, samt at han maa faae Anviisning paa hans tilgodehavende Pension, den han fremdeles beder om at maatte nyde med fri Raadighed hos fremmede Herrer. Slutteligen gientager han, at hans ivrigste Bestræbelse fra Begyndelsen af hans Ulykke og Unaade stedse har været, saaledes at opføre sig hos alle Herrer og Konger, og navnlig hos sin egen Konge, som det egner og anstaaer en retskaffen Mand, og haaber til sit Livs Ende fremdeles at opføre sig saaledes. Han venter sin Konges milde og naadige Svar paa denne hans Memorial, og henlever etc.

(Udtog ved Malling, trykt i D. Mag. 3. R., 1. Bd., S. 298.)

Testimonium Domini Hannibalis Sehestedt.

Stockholm, 28. Juni 1660.

Nos Carolus etc. constare volumus omnibus, quorum interest, hasce visuris vel audituris, quod cum evenire possit, ut Illustris et Generosus Nobis sincere dilectus Dn. Hannibal Sehestedt Eques auratus militaris ordinis Regni Daniæ et Serenissimi Hispaniarum Regis rei tormentariæ Prefectus Generalis ob diuturnam moram in Castris et aula Suecica non nullorum sibi malevolentium in præsens aut futuris temporibus obtrectationibus et criminationibus objici possit, quasi

fide erga Regem suum parum reverenter habita, contra Patriam suam Regnum Daniæ aliquid molitus fuerit, quod Ei detrimento fuisse explicari posset, Eundem, facta isthac declaratione et testimonio, tanquam veritatis præsidio, si integritati ejus quispiam insidiari eandemque lacerare veritus non fuerit, communiendum censuimus. Etenim circa Principia transmissorum in Selandiam anno 1658 Svecicorum Armorum mox quidem ab excursoribus hosticis captus ac ad Serenissimun et Potentissimum Principem ac Dominum, D^n Carolum Gustavum, Divum Parentem nostrum gloriosissimæ memoriæ adductus est, sed deprehenso quod nullo Sereniss. Daniæ Regi vinculo sed potius Sereniss. Hispaniarum Regi eximia functione militarique sacramento obstrictus esset, mox liber et immunis dimissus est, ea tamen lege, ut quemadmodum Divus Parens Noster inclytæ memoriæ nihil ab eo flagitaret, quod Regi suo aut Patriæ ejus ulla ratione detrimento esset, sic ille quoque ad reddendam detentionis suæ rationem Haffniam profectus Daniæque Regis Salvi conductus beneficio munitus ad castra et aulam Svecicam reversus, conceptis verbis promitteret, rebus in Dania ita constitutis, bellicis sese consilijs et actionibus plane abstinere, machinationibusque pariter in Sveciam omnibus omissis sub Svecorum protectione durante bello vivere, nec alio se conferre velle, nisi impetrata prius venia et profectionis causis indicatis. Hanc conventionem inter bellicos strepitus tam exacte observavit, prout in tali casu honestum iuxta et bonum virum condecet. Nunquam enim bellicis sese immiscere negociis aut ibi rem ullam agere deprehensus est, ubi intelligeretur de detrimento Patriæ suæ consilia versari. Tenaciter autem secundum conventionem adhæsit aulæ Svecicæ, quin eo convertere cogitationes suos subinde visus est, ubi accommodationis suæ cum Rege suo spes affulgeret, atque cum ea pro voto non succederet, quandoque cum Divum Parentem Nostrum in pacis studia protendere animadverteret, consensu ejus ex Senatu Danico Amicos ad sedandos mature hosce motus et ad præ-

venienda majora mala solicitare repertus est. Quod etiam pro rerum statu ab initio quidem tardius processit, ceterum cum negocium Pacis serio agi inciperet ac in rem præsentem venire oporteret, resque ut erat difficultatibus satis septa, hærere, nec loco facile moveri posse videretur, tum vero ea apparuit viri diligentia, prudentia et industria in reconciliandis utriusque Regnorum animis, ut Ejus officia mediatores ipsi agnoscerent et præclara iudicarent, præsertim cum brevi tempore non modo cum utriusque Regni satisfactione Pax eliceretur, sed etiam tam gratam rem Sereniss. Daniæ Regi faceret, ut in præsentia Commissariorum Nostrorum Laudem a Rege ipso insignem prolixique favoris pollicitationem ultro meruisse comprobetur testimonioque solidæ gratiæ meritique vel ille præcipue dignus habitus est, qui pro fide et industria probata præclara et conspicua commissione in aula nostra defungenda ornaretur. Talem igitur quum sese gesserit non in publicis tantum et communia utriusque Regni commoda spectantibus, sed ijs in rebus potissimum, quæ ipsi Daniæ Patriæ suæ præsertim in postrema hac sua commissione quam maxime conducere et usui esse probarentur, merita utique laude, ad minimum veritatis et rei præclare fideliterque actæ memoria privari non debet, opportune forsan contra obtrectatores et calumnias nunc vel in posteris erupturas. Quam quidem testificationem ipsi cum ob eximiam ejus æstimationem a Divo Parente Nostro factam, tum etiam reliquas vitæ inter has incendij flammas prudenter gestæ rationes Eidem indulgere ad Regni Nostri dignitatem nonnihil pertinere arbitrati sumus, confidentes eandem gloriæ, honori, atque ad conciliandum Ei apud rerum et terrarum Dominos, quandocumque necesse esset, favorem, non inutilem futuram. Deberi autem ipsi a Nobis et Regno Nostro ob egregiam Paci Publicæ declaratam industriam insignem benevolentiam a Nobis facile impetrare possumus, ut profiteamur. In majorem certitudinem hasce Sigillo Nostro Regio.

(Kgl. Bibl. Allens Papirer 22.)

Bilag til Textens S. 239.

Réfutation d'un livre intitulé Le Comte d'Ulfeld, etc.

Dette Haandskrift findes i Afskrift i „Deichmans Miscellanea", Christiania Universitetsbibliothek. Ved dets Begyndelse staaer følgende Note paa Fransk: „Da dette Skrift faldt mig i Hænderne, læste jeg det med stor Tilfredsstillelse og Glæde; og da det, saavidt jeg ved, ikke er trykt, har jeg funden det bedst at indsætte det i dette Bind, hvor det er noget bedre bevaret, end i de Blade, hvori man leverede mig det. Jeg har forandret Orthographien*) lidt, som er ældre i det Exemplar, jeg copierer. Det fortjener at bevares, thi Forfatteren er samtidig eller næsten samtidig med Ulfeldt, og man seer, at han er meget godt bevandret i vore Forhold og i Sagen selv. Jeg troer ikke, Holberg har kjendt det, ellers havde han vist nævnt det i sin Danmarks Historie."

Skriftet begynder med disse Ord:

„L'on a eu naguères la curiosité à Copenhague de chercher dans les librairies un livre français imprimé à Paris, avec privilége du roi et intitulé „Le comte d'Ulfeld, grand maître de Danemarc, nouvelle historique". Pour voir comment les actions de ce grand maître ou pour dire mieux de ce grand traître avaient été reçues dans le monde où il avait à l'exemple d'Hérostrate fait trop de bruit pour être effacé de la mémoire des hommes, d'autant plus que la pyramide dressée sur la place de sa maison rasée à Copenhague ne laissera pas de marquer à la postérité l'infamie de son crime. J'en trouvai aussi à la fin un exemplaire imprimé, je ne sais où, mais fort vicieusement. La matière l'était bien davantage, car on y voyait plus de mensonges que de lignes, une grandissime impudence et un chaos d'erreurs, dans l'histoire, la géographie, la chronologie

---

*) I de her meddelte Stykker af Afskriften er Orthographien ikke bibeholdt.

et dans la vraie politique et je l'avais déja comdamné aux plus vils ministères, lors qu'il me vint la pensée que la fausseté et le mensonge pouvaient avec le temps prendre d'aussi fortes racines que la vérité même, et que les étrangers n'ayant pas assez de connaissance de notre histoire et de notre état, en cas qu'ils n'en fussent pas mieux informés se pourraient aisément tromper par la protestation que cet auteur fait de ne rien écrire que sur des mémoires qui lui ont été données par des gens du pays habiles et désinteressés; c'est donc à eux que j'adresse mes remarques et non pas à ceux de mon pays qui ne laissent pas d'être assez bien instruits de la vérité des choses pour n'ajouter pas foi à ce recit ni à cette abominable médisance, digne d'être convaincue par le syllogisme de l'inquisition composé du feu, du fer et de la corde. Il ne faut pas s'étonner que cet écrivain mette ce grand traître au nombre des plus braves et des plus accomplis courtisans, tant pour en débiter mieux la fable (car ce livre ne mérite pas le titre d'un roman) que pour en rendre la lecture agréable aux femmes françaises, qui s'amusent ordinairement à lire de tels contes, ni qu'il le fasse paraître innocent en toutes choses et couvre tous ses crimes d'une spécieuse voile, encore moins qu'il blâme directement ou indirectement ses ennemis, ou ses envieux, comme il les appelle, car c'est l'ordinaire des âmes mercenaires de s'abandonner à la passion de ceux qui les ont gagées et de débiter aveuglément des choses fausses sans les appuyer d'aucunes preuves; mais que ce pauvre égaré prétend de fouler les couronnes sous les pieds et d'attaquer les têtes couronnées dans la plus sensible partie de leur honneur c'est sans exemple . . ."

Derefter følger den egentlige Gjendrivelse, hvoraf de Hannibal Sehested angaaende Udtalelser her meddeles, efter at de Steder i den paagjældende Bog: „Le Comte d'Ulfeld, Grand Maître de Danemarc" af Rousseau de la Valette, som de imødegaae, først ere anførte.

I La Valettes Bog fortælles:

1.

C'est de ce mariage*) que la comtesse Eleonore avait pris naissance; le jeune Cornifix, qui n'avait point encore bien senti le pouvoir de l'amour, rencontrant en cette belle personne tout ce qu'il pouvait souhaiter pour mettre sa fortune au suprême degré et pour le rendre le plus heureux de tous les hommes; parce qu'elle avait un esprit admirable, en devint passionnément amoureux dans le temps qu'Hannibal avait le coeur touché de la même passion; l'amour entre les personnes de qualité est comme un fanal, qui n'est pas plus tôt allumé qu'on l'aperçoit de loin; le comte se trouvant donc plus souvent qu'à son ordinaire à l'appartement de la reine, on jugea qu'il avait de l'inclination pour la jeune comtesse, et comme la faveur du roi et son mérite particulier lui donnaient beaucoup d'avantage sur son rival, il ne fut pas longtemps sans effacer les impressions qu'Hannibal avait faites dans l'esprit de la jeune comtesse: mais comme elle avait une conduite peu commune à celles de son âge, elle leur rendait justice sans faire paraître plus de penchant pour l'un que pour l'autre; et sans la jalousie naturelle qui était entre eux ils n'auraient pas eu sujet d'être jaloux des faveurs qu'ils recevaient: ils furent donc assez long temps sans savoir pour qui la comtesse se déclarerait, bien qu'ils n'oubliassent rien pour lui marquer leur passion. Ce qui rendit le comte si mélancolique et si rêveur, qu'un jour étant seul auprès de la comtesse il fut fort longtemps à la regarder sans pouvoir dire une seule parole; dont lui ayant demandé la cause, après s'en être assez défendu il lui déclara sa passion. La comtesse qui se trouva surprise, rougit de cette déclaration et

*) Chr. IV's Ægteskab med Kirsten Munk. som er omtalt i det Foregaaende.

regardant le comte avec une sévérité capable de faire trembler le plus assuré de tous les hommes, il se repentit d'avoir trop parlé; mais enfin la chose était sans remède, et l'occasion lui avait paru trop favorable pour ne pas dire une chose, dont le secret lui causait tant de peine. Il se jeta donc aux pieds de la comtesse et lui demanda pardon de sa témérité en des termes si touchants et si tendres que la plus cruelle du monde en aurait eu compassion. Mais ce nom d'amour paraissait si rude à la comtesse, et elle s'en fit un portrait effroyable. Le comte au contraire dit beaucoup de choses tendres pour lui persuader que cette passion ne pouvait être bannie du monde sans le rendre aussi sauvage que les déserts, puisque c'était elle qui entretenait la galanterie et l'union parmi les personnes même les plus barbares; et il l'aurait sans doute fait revenir de cette grande aversion, sans que la reine étant entrée il fallut changer de matière. Le comte s'en retourna donc entre la crainte et l'espérance, et comme il avait interêt de justifier l'amour auprès de la comtesse, la première fois qu'il la revît ayant trouvè l'occasion de lui parler: après une assez longue conversation, la comtesse lui dit, que s'il ne sortait point des bornes qu'il s'était prescrites, qu'avec le temps il pouvait espérer d'être écouté: si bien qu'il s'en retourna le plus content du monde. (T. I. p. 35—44.)

Leonore Christine var som bekjendt 7 Aar, da hun blev lovet til Ulfeldt.

2.

Derefter fremstilles (S. 54 flg.) en Proces for Raadet mellem Christian IV og Kirsten Munk, hvor de to Rivaler igjen træde op, og Ulfeldt drager Kaarden mod Sehested, hvilken Fortælling — som nu af alle vides at være en Fabel — havde trængt sig ind i Historien, ligesom efterstaaende om Flugten fra Malmø.

3.

Mais l'artifice, dont se servit Hannibal Sehested pour se venger du comte et lui rendre la grâce de sa majesté inutile, doit exciter l'indignation de tout le monde: le cruel qui était devenu son beau-frère en épousant une des soeurs de la comtesse Eleonore, et qui malgré leur réconciliation et les liens du sang conservait dans son coeur une haine mortelle contre le comte d'Ulfeldt depuis le jour qu'il s'était voulu battre contre lui, ainsi que j'ai dit: Cet Hannibal, dis-je, qui sous prétexte d'un mécontentement supposé était à la cour du roi de Suède pour avertir Friderik de ses desseins, feignant à sa majesté une joie extrême du bon succès de l'affaire du comte, quoiqu'il en fut l'un des auteurs, supplia Charles, dans les termes les plus pressants du monde de lui faire remettre entre les mains les lettres de confirmation; afin qu'il pût être le premier qui annonçât une si agréable nouvelle au comte d'Ulfeldt; le roi qui facilement qu'il parlait de bonne foi lui ayant accordé la grâce qu'il demandait; au lieu de s'acquitter de ce qu'il avait promis, il écrivit au comte que bien qu'il eût fait connaître son innocence, le roi était encore si irrité contre lui, que sans qu'on en pût apprendre la cause, sa majesté avait résolu de l'ôter de l'arrêt où il était pour le mettre dans une prison éloignée de tout commerce, et colorant cette perfidie d'une tendresse étudiée, il le conjura de chercher tous les moyens imaginables de sortir de son arrêt, afin d'éviter la tempête qui le menaçait de si près, et mettre sa famille à couvert; étant impossible qu'avec le temps il ne fît sa paix, puisque le sénat l'avait absous.

Le comte qui reçut cette lettre avant que ses amis lui eussent pu donner avis de la vérité (parce qu'Hannibal l'avait envoyé par un courrier exprès), ne pouvant croire qu'un beau-frère pût être infidéle jusqu'à lui faire une trahison de cette nature; il ajouta tant de foi.

A cette nouvelle, que la comtesse et lui croyant le péril très pressant, sans attendre un plus grand éclaircissement,

ne songèrent qu'à tromper leurs gardes pour sortir de leur arrêt. (T. I. p. 157—163.)

„Réfutation d'un livre" etc.
udtaler mod Ovenstaaende:

1.

Pour donner grâce à son roman, il faut qu'il introduise des amours disputés. Jamais on a eu des nouvelles ici qu'Hannibal faisait l'amour à dame Eleonore, au contraire il le faisait à une de ses plus aînées soeurs qui aurait épousé François Rantzau, Grand-maître de Danemarc (noyé en l'an 1632), et mourut après en l'an 1633, lors qu'Hannibal était à Padoue et puis il épousa sa soeur Christiana en l'an 1642, alors que Cornifice avait épousé la dame Eléonore en l'an 1632.

2.

(Processen.)

Et cela suffit que si Cornifice l'a défendue il l'a fait fort mal, puisqu'elle fut chassée: mais ni le sénat s'assembla pour cette cause, ni Cornifice et Hannibal plaidèrent l'un contre l'autre, l'un pour l'accuser et l'autre pour la défendre; comment pouvait donc Hannibal pour cette raison prendre la fuite. Ce n'est pas que je veux prendre son parti, sa valeur et prud'homie ont été assez connues, mais il faut de fondement à notre auteur pour la raison qu'il veut alléguer, pourquoi Cornifice s'est échappé de sa prison de Malmø sans attendre le décret du roi de Suède . . .

3.

(Flugten fra Malmø.)

On comprend aisément que tout ce qu'il dit ici d'Hannibal Sehested ne peut être qu'un mensonge, si ce n'est qu'on le veut aider avec cet interprêtation, que la liberté pouvait

être accordée par la reine regnante et le sénat, qui est toutes les fois directement contraire à ce qu'il a écrit. En ce cas il n'est pas à présumer sans autre probation qu'Hannibal l'aurait fait, car il savait bien que si Cornifice eut sa grâce il demeurerait à jamais en Suède ou irait en Allemagne pour s'accommoder après avec son roi: et il n'est pas à croire qu'Hannibal eût manqué à contrecarrer la restitution de l'absent, bien moins à présumer qu'il voulût qu'il sortît pour se retirer en Danemarc, où il avait à craindre leur émulation réveillée, ayant Hannibal eu son rétablissement de notre roi: Cornifice aussi n'aurait pas célé une telle lâcheté à ceux à qui il aurait parlé depuis sa prison de Bornholm, afin de se revancher, et la renommée d'Hannibal aurait alors justement eu la plus grande tache du monde. Les autres historiens n'en parlent point, hormis le Mercure d'Hollande en l'an 1660 p. 123 avec ces mots: Quelque noble disséminait dans ce temps qu'Hannibal Sehested, venant de Stockholm, avait apporté le pardon suédois pour ce Ulfeldt. Mais notre auteur se veut privilégier d'écrire ce qui lui plaît, et ce conte-ci est si vrai que celui que Cornifice poursuivit Hannibal le sabre à la main. Je toucherai avec deux mots la raison pourquoi notre auteur et ceux qui l'ont instruit sont si portés contre Hannibal Sehested. Il est vrai qu'ils étaient tous deux ambitieux, qu'il [y] avait une grande émulation entre eux au temps de feu roi Christian, l'un étant si bien signalé en diverses ambassades que l'autre, et l'un ayant si bien épousé la fille naturelle du roi que l'autre. Ils avaient été tous deux également puissants, l'un en Danemarc, l'autre en Norvège, l'un Grand-maître et l'autre Viceroi. Ils avaient été tous deux quelque temps après la mort du roi Christian sommés de rendre compte de leur administration. L'un renonça [à] tous ses biens dans son revers et quitta ses charges, l'autre ne voulut pas attendre la justice, mais s'en enfuit avec tous ses biens et sa famille. Comme ils avaient tous deux le même malheur d'être hors de leur patrie, ils

le reçurent diversement. Hannibal conserva toujours dans son coeur la fidélité due à son roi et à sa patrie, et s'engageant auprès le roi d'Espagne, fut fait Grand-maître d'Artillerie en Flandre, et puis après, s'attachant auprès les médiateurs de la dernière paix de l'an 1660, il sut si bien contenter sa majesté de ses services, qu'il lui donna sa grâce et si tôt que la paix était faite le déclara son Grand-trésorier et depuis son ambassadeur en Angleterre et puis après en France, où il mourut avec la renommée d'un grand ministre. Corfinice, au contraire, se retira en Suède, où sa demeure pour beaucoup de raisons pouvait étre suspecte, et ne manqua à la première occasion de s'engager contre son seigneur avec l'ennemi, le servir de sa personne, son conseil et son argent et procurer la ruine de sa patrie; puis après, ayant le roi par pure bonté lui rendu la liberté et la plus grande partie de ses biens, il fit contre son revers tuer le général Fous et tâcha par tous moyens d'attirer des grands princes dans ses funestes desseins contre son roi et sa maison royale, si bien qu'il n'a pas, après être comdamné par arrêt du suprême tribunal, trouvé aucune place sûre pour son recouvrement, mais mourut abandonné des siens comme un bélitre avec la détestable renommée d'un grand traître.

Ved Skriftets Slutning er tilføiet disse Ord paa Fransk:

„Længere gaaer dette Haandskrift ikke. Forfatteren er anonym: man seer strax, at han ikke er fransk. Det er Skade, at han ikke har skrevet Ulfeldts Historie, da det er tydeligt, at han er godt inde i Forhold og Omstændigheder ham angaaende og næsten samtidig; istedetfor at imødegaae en Roman, hvor kun faa Linier stemme med Sandheden, som Tilfældet er med denne Bog betitlet „Nouvelle historique“ af Rousseau de La Valette.“

—

Da Fortællingen om Flugten fra Malmø noget efter fremtræder hos Pufendorf, er det i forandret Skikkelse. Hannibal Sehested siges her at intercedere paa Frederik III's Vegne, hvilket ikke er Tilfældet (see hans Begæring og den svenske Regerings Svar Texten S. 224—225 og S. 227); og istedetfor Historien med Brevet fortælles, at Sehested „indbildte" Terlon og Sidney, at Ulfeldt var domfældt af Rigsraadet, og bad dem skyndsomt at skrive ham det til, for at han kunde frelse sig ved Flugt — hvortil blot bemærkes, at Sidney opholdt sig i Stockholm, medens Sagen stod paa (Texten S. 223), og var selv en af Intercessorerne, til hvem som til Sehested Raadet havde vedtaget at sende skriftlig Erklæring om Resolutionen; samt henvises til Terlons Brev (Texten S. 234), og hans Udtalelser i sine Memoirer.

Patent af 1662.

Copenhagen, den (*) May
anno 1662.

Wir Friederich der dritte.

Thuen kundt hiermit für unsz undt unsere successoren an der regierung in unsern erbkönigreichen, fürstenthümbern undt landen auch sonsten menniglich, dasz demnach wir in allergnädigste consideration gezogen die getrewe fleiszige undt tapfere dienste, so der wohlgebohrner (tit. des h. Hannibal Sehestedten) eine geraume zeit von iahren so wohl unserm in gott ruhendem herrn vattern, weilandt könig Christian dem vierten, glorwürdigsten angedenckens, alsz unsz bey angetretener unser königl. regierung undt unserm königl. hause geleistet undt annoch mit sonderbahren fleisze undt guhter dexterität continuiret undt ferner præstiren kan undt leisten wird undt soll, wir dahrdurch bewogen worden darauff bedacht zu sein, dasz deszen uhralte adeliche undt herrliche fa-

(*) Lacune i Afskriften.

milie ihren adelichen fürtrefflichen herkommen tuhgenden undt verdienen nach, mit mehren ehren undt groszern splendor zur erkentnüsz der getrewen dienste hervor leuchten undt deszen nahme, stamm undt geschlechte so woll bey den ietzlebenden alsz der posterität desto scheinbahrlicher gemacht werde, berührten herrn Hannibal Sehestedten rittern ausz angebohrner königl. milte undt gnade auch sonderbahrer allergnädigsten propension zu demselben undt seinen angehörigen bey unser führenden absoluten regierung das von seinen löblichen voreltern (welche ausz uhralten herrlichen undt rittermeszigen ahdelichen stande entsproszen undt sich nichts dohweniger umb unsere erbkönigreiche, fürstenthümber undt lande mit getrewen gehorsamben undt standthafftigen diensten in kriegs undt friedenszeitten durch ritterliche thaten undt klugen raht wohl meritirt gemacht, angeerbtes wapen mit wolbedachtem muht ausz selbst eigener bewegnüsz auch verdienstmesziger inclination undt willen folgender gestalt zu vermehren und zu verbeszern, dasz er undt seine eheliche leibeserben undt derselben erbens erben, mann undt frawens persohnen, sich deszen ann allen ohrten undt enden in geist- undt weldtlichen sachen undt geschefften führen undt gebrauchen mügen, nemblich ein quartierschildt mit einem himmelblawen creütze getheilet mit gelben undt weiszen feldern oben an der rechten undt unten an der lincken seite über zwerck, in gedem gelben felde ein schwartzer gecrönter löwe, in den andern beiden weiszen feldern zwey gecrönte blawe löwen in die höhe steigend, alle mit offenen rachen undt roht auszschlagenden zungen, in der mitte der quartierung aber ein weiszes mit einer cron bedecktes hertzschildt, worin der Sehestedten, Lücken, Billen undt Güldenstern vhralte bekante adel undt ritterliche wapen vorgestellet.

Oben dem schilde vier gegen einander einwehrts gekehrte freye offene turniershellm mit gelben undt weiszen hellmdecken gezieret undt auff den cronen die zu obberührten adelichen wapen gehörige zierde abgebildet, allermaszen

solches wapen undt cleynoht alhier gemahlet undt mit farben eigentlich undt erkentlich auszgestrichen.

Ausz gleichmesziger eigenen königl. bewegnüsz haben wir mehrgedachtes unsers reichs schatzmeisters herrn Hannibal Sehestedten eheliebsten der wohlgebohrnen frawen Christianen undt ihren descendenten nachgesetztes wapen ertheilet undt einzurichten zu gebrauchen undt überall zu führen erlaubet undt vergönstiget, nemblich ein quartier schildt, durch ein weiszes creütze von einander getheilet, mit blaw undt rothen feldern undt goldt undt silberfarben hinaufsteigenden mit offenen rachen undt auszgeschlagenen zungen gecrönten über zwerck stehenden löwen, in der mitte der quartierung aber ein weiszes mit einer cron bedecktes hertzschildt, worin der Muncken, Marschwein, Lücken undt Gyldensternen vhralte bekandte adel- undt ritterliche wapen abgebildet.

Oben auff dem schilde vier iehgen einander einwehrts gekehrte freye gecrönte offene turniershellm, allerseits mit blaw undt rohten hellmdecken orniret, oben auff den hellm cronen aber die zu obberührten adelichen wapen gehörige zierde.

Vndt gebieten darauff allen undt ieden unserer erbkönigreiche, fürstenthümber undt lande eingeseszenen, dasz sie obgedachten vnsern reichs schatzmeistern undt deszen eheliebsten der wohlgebohrnen fr. Christianen undt deren beyderseits descendenten dieses wapen undt cleinohts ruhiglich gebrauchen undt genieszen laszen undt darin nicht hindern oder irren, sondern sie darbey handhaben, auch dawieder nichts thuen noch, dasz es von anderen geschehe verstatten in keine weise noch wege, alsz lieb einem iehden sein wird unsere vngnade und würckliche straffe zu verneyden. welches wir vnsz auch zu allen auszwertigen königen, respubliquen, chur-fürsten, graffen undt herrn gentzlich versehen. Zu vhrkundt deszen haben wier an diesen brieff unser secret insiegel hengen laszen undt denselben mit un-

sern königl. handtzeichen becrefftiget. So geschehen auff unser königl. residentz zu Copenhagen den (*) May anno 1662.

(Tydske Cancelliarchivs Registrant: „Patenten de Annis" 1660, 1661, 1662, 1663.)

Breve fra Paulmier (til Bierman?).

1.

A Paris ce $\frac{14}{24}$ de Septembre 1666.

Monsieur.

Pardonnez au desordre de cette lettre, et du proiet de la depesche qui l'accompagne, le tout ayant esté conceu dans l'interualle des premiers mouuements que peut causer la douleur d'vne perte qui m'a esté autant sensible, qu'impreueuë. Il a pleu a Dieu de priuer sa majesté d'vn grand, tresfidelle, et tres zelé ministre: le Nord d'vn illustre; ce siecle d'vn de ses ornements, et vous et moy d'vn tres parfait amy.

Ce malheureux accident arriua hier; son exce feu monsieur le comte de Sehestett, ayant passé deux heures de la matinée auec m. le resident Giöé, pour luy communiquer ce qu'il auoit negotié le iour precedent en cette cour, et l'ayant jnuité, luy et m. de Petkum, a disner, pour en pouuoir conferer ensemble plus a l'oisir, alla en attendant le midy au bout du cours prendre l'air dans le iardin d'vn officier de ches le roy, qu'il cognoissoit; mais apeine y fut il arriué, qu'il fut surpris d'vne apoplexie qui l'emporta en vn demi quart d'heure, quelque secours qu'on luy pust donner.

Ce iour la mesme, il auoit paru de la plus gaye humeur; le precedent, luy et moy auions trauaillé ensemble jusques a minuit, a faire les notes, qui pouuoient seruir a dresser la relation qu'il se proposoit d'enuoyer par c'et ordinaire a s. m. et dont le proiet est cy ioinct. Il auoit passé la iournée entiere, ou mesme il auoit disné, auec m. de Lyonne: le tout

(*) Lacune i Afskriften.

pour y negotier ce qui estoit des ordres du roy, nonobstant que ce jourla eut esté par luy destiné il y auoit plus de trois sepmaines pour aller voir vendanges en la maison des champs de son hoste, ou il auoit fait preparer vn grand regale, pour y traitter cinq a six de ses amis qu'il y auoit jnuitez, et les quels il obligea d'y aller sans luy.

Le iour d'auparauant il auoit esté le matin a Vincennes, auec m. le resident; et parceque m. de Lyonne depuis quelque temps s'expliquoit plus librement auec luy, l'ors qu'il estoit seul, il y retourna lapresmidy, et y resta jusques a neuf heures de soir attendant que le roy sortist du conseil. qui dura si tard, a cause de l'embaras que causa l'arriuéé du courier qui apporta la nouuelle de la retraitte de Ruyther.

Excusez ce detail des trois derniers iours de la vie de ce grand homme; puisque ces circonstances marquent auec combien d'exactitude et dapplication et de passion il s'attachoit au seruice du roy son maistre; en comparaison duquel je luy ay souuent ouy dire, que le soing de ses propres interests, n'y de sa femme, n'y de son enfant, ne luy estoient rien; se confiant, que s'il leur manquoit, mourant comme il a fait en trauaillant pour son souuerain, que s. m. ne les delaisseroit point, suiuant sa royale pieté et en conformité de la promesse qu'elle auoit daigné luy en faire, l'ors qu'il partit de Copenhaguen, pour c'et jnfortuné voyage.

Le roy t. c. a tesmoigné beaucoup regreter monsieur le comte de Sehestett; et l'ors que hier ie donnay aduis de son deceds a m. de Lyonne, il me dist auec expression de douleur, que s. m. de Dannemarck perdoit en luy vn tres habile et vtile ministre.

Vous auez, monsieur, cogneu madame Mouat, femme d'vn tailleur de son ex^ce^, dans le logis duquel il auoit logé quelque temps; a la nouuelle qu'elle apprist de cette mort jnopinéé, elle fut si surprise de tristesse, qu'elle en tomba en pamoison, ce qui ayant esté suiuy de conuulsions. elle expira deux heures apres.

Messieurs les residents Gioeë et Petkum ont sellé ses papiers et ses coffres, comme vous verres par leur proces verbal, et demain ils se disposent a en faire la description et jnuentaire. Mais comme il pourra peut-estre suruenir quelques difficultez, touchant les papiers de s. e. il vous plaira procurer vn ordre de s. m. qui prescriue comme elle entend qu'il en soit; surquoy l'on peut mettre en consideration, que lesdits papiers ou concernent les affaires de s. m. ou celles du deffunt.

Pour ces derniers, ie croy que lesdits s^rs residents n'y voudront pas estre curieux, et que l'ors qu'ils cognoistront par vne lecture superficielle que ce seront papiers particuliers, qu'ils les mettront apart pour les enuoyer en Dannemarck, bien cachetez, a s. m. ou aux heritiers, si s. m. le commande;

Quant aux pieces, qui regardent le seruice du roy, l'on peut considerer qu'il y en a de trois sortes; a scauoir: 1° celles que feu m. le grand thresorier a receues, soit de la part de s. m., soit de la vostre, monsieur, soit des autres ministres du roy.

2° Celles que sadite excellence a icy presentéés, ou fait tenir au roy t. c., a ses ministres et aux estrangers; c'est a dire plusieurs memoires adresses a s. m. t. c., a m^rs de Lyonne, de Berminguen [Beuningen?] et autres.

Et 3° Celles qu'il a escrittes en Dannemarck a s. m., a s. e. m. de Gabell et a vous.

Pour les pieces des deux premieres especes; feu monsieur le comte de Sehestett, s'estoit proposé d'en donner coppie, ou extraict a m. Gioë affin qu'il pust apres luy continuer la negotiation encommancéé; et mesme il luy en auoit desia fait deliurer la pluspart, et auoit fait trauailler au reste, qui se trouuera tout prest. De maniere que si m. Gioë retient pardeuers luy les originaux, ou partie d'iceux; il pourroit rendre les coppies pour estre portéés ches vous, selon les ordres de sa majesté.

Mais pour les minuttes des relations de sadite excellence, et autres lettres de la troisieme sorte, qui sont choses consomméés et negotiéés, et non pas a negotier, M. De Lyonne ma fait dire ce soir par m. de Chassan, que s. m. t. c. auoit souuent dit, et luy mesme aussi, diuerses choses a feu m. le comte de Sehestett, qu'il ne doute pas auoir esté par luy mandéés en vostre cour, et qu'on seroit bien ayse icy, que les despeches de sadite excellence qui les doiuent contenir, feussent directement portéés a sa majesté de Dannemarck, sans estre l'aisséés a qui que ce soit, sinon par les ordres expres qu'elle en voudroit donner. C'est aussi surquoy sa majesté se pourra dautant plustost déterminer, que par la lecture qu'elle a eue de telles depesches elle scait leur contenu.

Je croy que parmy les papiers de son excellence, il se trouuera vn memoire cacheté pour s. m. contenant quelques aduis jmportans, dont l'ors de sa derniere maladie en vn jour qu'il s'estimoit moribond, il auoit discouru auec moy, auec cette extreme confiance, de laquelle il m'honoroit, et mesme m'auoit chargé, en ce temps la, de le mander a sa majesté, si Dieu eut disposé de luy; al'ors cela n'estoit pas escrit; mais comme depuis il a esté plusieurs mois en bonne santé, je me figure qu'il y aura pourueu en couchant la chose sur le papier. Je suis auec passion

Monsieur

Vostre tres humble, et tres obeyssant seruiteur

De Paulmyer.

(Geh. Arch., Frankrlg, Relationer 1666, II.)

2.

A Paris, le $\frac{\text{28. Septembre}}{\text{8. Octobre}}$ 1666.

Monsieur.

Dans les dernieres, que j'ay eu l'honneur de vous escrire, qui sont du $\frac{\text{22. Septembre}}{\text{1. Octobre}}$ je vous mandois quelques nouvelles,

et que m^rs les residents Giöe et Petkum procedoient a l'inventaire et description des papiers et effects de feue s. e. m. le grand thresorier.

Depuis ces messieurs ont acheué, et je ne doubte pas, que m^r Giöe, qui a desja envoyé en vostre cour le commencement du procez verbal, qui en a esté dressé, ne vous en addresse la continuation par cet ordinaire.

Il se propose d'y joindre vn estat des debtes liquides de sad' ex^ce qu'on ne peut, ce semble avec reputation et honneur, laisser en arriere, lors qu'on enleuera le corps d'icy; au moins celles pour les quelles il n'y a point de nantissements donnez; car pour celles la, qui font presque la moitié du total, le retardement de leur payement se peut faire, sans blesser la bienseance, puisqu'vn creancier, qui a les mains garnies d'vn bon depost, n'a pas trop occasion de se plaindre de quelque delay.

A l'estat des debtes reglées est joint celuy des pretensions de ceux, qui ont servy son ex^ce, qui sont debtes non moins legitimement deües, que les autres; sauf la question de la moderation de quelques vns des articles. Et comme les pretendants sont presque tous estrangers, ou autres, qui peut estre ne pensent point encore a retourner si promptement en Dannemark, ce seroit leur faire justice, que de faire en sorte que les heritiers de son ex^ce leur voulussent faire toucher par deça des salaires, que deffunct mg^r le grand thresorier a bien sçeu leur faire gaigner, par les continuelles occupations, qu'il leur donnoit.

Le tout tant en debtes reglées, qu'a regler, n'excede point, ou peu, les 17000 escus, dont mes precedentes ont parlé.

Parmy les papiers de sad' ex^ce, l'on n'a pas trouvé cette piece pour le roy, que par mes deux derniers, je vous disois esperer, qu'on y pourroit rencontrer. Surquoy pour satisfaire au zele, que je doibs avoir pour le seruice de sa majesté, et a la fidelité, que je luy ay voüée, j'estime estre

de mon debvoir de vous mettre icy, monsieur, ce que je sçay de cette affaire: qui est, qu'au printemps dernier, feu le dit sg^{r} grand thresorier estant malade, se trouva tout a coup par vn redoublement inopiné si extraordinairement mal, que m^{r} Patin, medecin, qui le traittoit, ne feignit point de luy dire, qu'il estoit dans vn peril extreme de sa vie. Cela obligea s. e. a mander le prestre de m^{r} le resident, pour disposer des affaires de sa conscience; et comme il m'honoroit d'vne tres-intime confiance, ainsi que tous les siens le sçauent, il me fist appeller, et ayant fait retirer vn chacun, il me dist diverses choses, les vnes, qu'il desiroit, que je fisse sçauoir a madame sa femme et a madamoiselle sa fille, en cas que Dieu disposast de luy; et les autres, qu'il me chargea, son deceds advenant, de faire sçauoir a sa majesté mesme.

Je vous puis dire, monsieur, que ce sont quelques aduis, qui ne touchent, et n'interessent personne de la cour, ny des royaumes de sa majesté; et lesquels son ex^{ce} jugeoit tres-importans au bien des affaires du roy son maistre. Il m'allegua plusieurs considerations, pour lesquelles il n'auoit pas creu debuoir en faire ouverture, au moins pleine et entiere; car il me disoit, qu'il en avoit quelques fois touché quelque mot, legerement et en passant. L'vne de ses principales raisons estoit, qu'on pourroit estimer son procedé interessé, ou avoir pour fondement quelque inclination personnelle; ce qui auroit esté fort capable de luy nuire, et d'empescher, que la chose ne fust reçeüe, comme il estoit persuadé qu'il convenoit: mais que tous ces soubçons cessant par sa mort, il se figuroit, que cela seroit autant bien reçeu, luy decedé, comme il auroit peu estre mal interpreté luy vivant.

Je fis alors vne fort brefue note de ce que son ex^{ce} me dist, et telle, qu'elle ne me pouvoit seruir qu'a former vn memoire du faict, a quoy je ne travaillay point, par ce qu'vne crise opportune ayant tiré m^{r} le grand thresorier du danger, ou il estoit, il me sembla, que ce seroit peine perdue.

Depuis j'ay souvent discouru avec sa dite ex^ce de cette matiere, et il me sembloit l'auoir persuadé a vouloir rediger sa pensée par escrit, et la tenir avec ses papiers les plus secrets, s'il ne trouvoit pas a propos de la faire paroistre, durant sa vie; luy ayant a cette fin representé l'exemple de plusieurs grands ministres, qui en auoient vsé ainsi envers les princes leurs maistres; comme aussi que la chose auroit plus de poids, et seroit plus glorieuse pour luy, lors qu'on la verroit escrite ou signée de sa main, dans son cabinet, qu'autrement. Toutes fois, soit que mes raisons n'ayent pas fait autant d'impression sur l'esprit de feue son ex^ce, que je me l'estois imaginé, soit qu'il l'ait delayé, ne se promettant pas vne fin si proche, soit quelque autre consideration, l'on n'a point rencontré parmy ses papiers le memoire, que j'auois attendu y debuoir estre pour sa majesté.

Je dirois, que peut estre aussy feu m^r le grand thresorier auoit changé de sentiments, si, peu de jours avant que nous l'ayons perdu, il ne m'auoit encore paru dans les mesmes pensées, que ce qu'il m'en auoit confié estoit tresutile au service de sa majesté, a qui je n'ose prendre la liberté de le mander, sans sa permission expresse, et sans son commandement.

Les lettres, que vous aviez escrites, monsieur, a feue son ex^ce en response des siennes du 10 Septembre, ont esté ouvertes par m^r le resident, pour les negotier, et pour les autres, monsieur, on vous les renvoye pour les remettre entre les mains de ceux desquels elles viennent.

Chez m^r l'ambassadeur de Suede, l'on n'a pu dissimuler, qu'on y auoit beaucoup de joye de la mort de m^r le grand thresorier; m^r de Konigsmark n'ayant pu s'empescher de dire, en pleine table, que feu m^r Hannibal sçauoit trop des affaires de Suede, et que le deffunct roy Charles Gustaue s'estoit trop descouvert a luy. Et la joye des Suedois pour ce malheureux accident, a paru si publique, qu'elle n'a pas peu contribué au bruict, quoy que faux, qui a couru par

Paris, que ledit sg[r] grand thresorier avoit esté empoisonné a l'instigation de cet ambassadeur par celuy dans le jardin du quel il est decedé. Cette semaine etc. etc. etc. —

Je suis avec vne parfaitte passion

monsieur

vostre très humble et très obeissant

seruiteur

De Paulmyer.

(Geh. Arch., Frankrig, Relationer 1666, II.)

Breve fra Diderichsen,

Hannibal Sehesteds Secretair (til Bierman?).

A Paris ce $\frac{14}{24}$ Septembre 1666.

Monsieur.

La malheureuse et subite mort de feue s. e. mg[r] le grand thresorier, qui expira hier apres midy, m'a tellement affligé l'esprit, brouillé les sens et affoibly le corps, qu'a peine suis je capable de moy mesme, ou en estat de vous faire ce peu de lignes: I'ay la teste troublée d'vne infinité de malheurs que je preuoids, la veuë offusquée par l'abondance de larmes, que j'ay respandues, et tous les membres tremblants par les souspirs et les sanglots, que la grande douleur, qui me possede, cause. Je l'appelle grande, monsieur, qvand je considere la grande perte, que sa majesté a faite d'vn des plus grands hommes de ses royaumes, par la mort de ce grandhomme, dont sa majesté connoissoit la fidelité, le zele, l'experience, la prudence et la dexterité, qui outre plusieurs autres belles qualités se rencontroient en perfection en la personne de l'illustre defunct. J'ay raison, il me semble, de dire que la douleur est grande, lors que je regarde le grand besoin que sa majesté auoit de s. e. dans

la presente conjoncture, qui est si delicate, et pleine de tant de choses, qui sont de la derniere consequence pour sa majesté: et par la despesche, que monsieur Paulmyer vous envoye, monsieur, ce jourdhuy, vous en jugerez bien vous mesme la necessité. En fin j'estime ma douleur grande, qvand je fais reflexion sur le malheureux estat, ou ce fascheux accident m'a plongé tout d'vn coup; car je me voids accablé par cette mort d'vne foule de malheurs; je suis a la veille de perdre ce que je m'estois promis de la clemence royale de sa majesté par l'intercession de s. e. pour le service de plusieurs années aupres de ses ministres hors du royaume; sans parler de ce que je puis pretendre pour trois ans, que j'ay seruy s. e. en France, n'ayant reçeu que ce peu, que vous sçavez, monsieur, et a quoy vous avez vous mesme contribué beaucoup; et sans compter encore ce que j'ay employé du mien dans le dernier voyage, que je fis en Angleterre.

Je ne sçay en effect, a qui m'addresser, qu'a vous monsieur, et je le fais sur l'asseurance, que vous avez bien voulu avoir la bonté de me donner cy devant de vostre affection. C'est maintenant, monsieur, ou j'en ay besoin; car quand je songe a ce que par le moyen de s. e. j'aurois peut estre peû esperer quelque chose, et que je suis maintenant, non seulement prest a faire naufrage dans le port, mais mesme hors d'esperance d'en eschapper, je me trouve dans vne perplexité, dont je ne sçay me tirer dehors: et en effect monsieur, si vous ne me prestes la main, et ne m'aydez a de vôs bons offices, je suis entierement perdu. Je vous supplie donc d'en vser monsieur a mon esgard, selon vostre generosité accoustumée, et d'appuyer celuy, qui sans estre secouru de vous, va tomber. Je me serois aussy bien addressé a s. e. mg^r le stathalter de Gabel, comme a vn parfait et sincere amy de feu mg^r le grand thresorier; mais le malheur, que j'ay de n'estre pas connu de s. e., ce qui est vn surcroist de mon affliction, joint au respect que j'ay pour le rang que son excellence tient en nostre cour, m'impose le silence.

Pour le reste, vous sçaurez, monsieur, par le procez verbal, que monsieur le resident vous envoye, ce qui s'est passé apres le trespas de feu s. e.; c'est pourquoy je ne vous ennuyeray pas par des redites superflues; seulement vous prieray je monsieur de sçauoir de mon dit seigneur le stathalter, comme sa majesté ou son exc. voudra que m^{r} Clain et moy ayons a nous comporter a l'esgard des papiers, que nous avons jusques icy eu entre nôs mains et que m^{r} le resident a enfermés dans vn cofre. Il y a dans les despeches, que feu mg^{r} le grand thresorier a escrites, tant a sa majesté qu'a son ex^{ce} mg^{r} le stathalter et a vous, monsieur, des choses, dont la connoissance n'est nullement necessaire a m^{r} le resident, et lesquelles ne pourront seruir qu'a luy fournir de nouveau sujet de se formaliser, sans profit, contre le tiers et le quart. Je demande treshumblement pardon, monsieur, si je vous confie icy l'interieur de mon ame; la passion, que vous avez tousjours tesmoignée pour tout ce qui regardoit la personne du defunct, et le debuoir, qu'vn seruiteur doibt a son maistre, et qui me semble estre le dernier, qu'on luy puisse rendre, m'y obligent. I'attendray la dessus vôs commandements, et suis cependant avec beaucoup de respect

Monsieur

Vostre treshumble, tresobeyssant
et tres-acquis seruiteur
J. Dirichsen.

(Geh. Arch. Frankrig, Relationer 1666 II)

A Paris, ce 8e Octobre 1666.

Monsieur.

Le 24 du mois passé, et le lendemain du deceds de feue son ex^{ce} mg^{r} le grand thresorier, j'eus l'honneur de vous escrire; et comme l'affliction, que cette funeste et lamentable mort m'auoit causée, estoit a lors recente, et la playe, que j'y auois reçeue, encore toute sanglante, la dou-

leur, qui m'en restoit, estoit si sensible et si extraordinaire, que j'apprehends, par vn excez de tristesse avoir dans ma lettre excedé le respect, que je vous doibs. Cellecy sera donc pour vous en demander, monsieur, treshumble pardon, et pour vous prier d'imputer la faute, que j'y pourray avoir commise, a la foiblesse, qu'vne si violente et non preueue attaque est capable de susciter dans un corps, qui a l'ame un peu tendre. Je me promets de vous, monsieur, cette grace, et me flatte, que vous me veuillez bien encore faire vne autre, que je vous demande, a sçauoir d'avoir la bonté de seconder de vôs bons offices la pretension, que parmy plusieurs autres, que m^r le resident Giöe vous envoye aujourdhuy, vous trouverez me regarder. Le poste, monsieur, que vous possedez en nostre cour, et le credit, que je sçay, que vous y avez, joints a l'affection, que vous m'avez tousjours tesmoignée, m'asseurent d'vne bonne issüe; et cette faveur, que j'attend de vous, monsieur, me mettra en estat de porter avec plus de patience le malheureux accident de la perte de mon cher maistre. Car ce me sera encore quelque soulagement, de ne me voir pas par sa mort frustré de ce dont, s'il eust vescu encore quelques jours, j'aurois infailliblement jouy: et outre l'estroitte obligation, que je vous en auray, monsieur, vous marquerez l'amitié, que vous avez portée au defunct seigneur, par l'assistance dont vous daignerez appuyer l'vn de ses serviteurs, qui est parfaittement et avec beaucoup de passion et de respect

Monsieur

vostre treshumble tresobeyssant et tresacquis seruiteur

J. Dirichsen.

(Geh. Arch. Frankrig, Relationer 1666 II.)

Hannibal Sehesteds

(saakaldte)

Politiske Testamente.

I.

Sire.

Le commandement de Vostre Majesté Serenissime, servant d'excuse à la hardiesse que je prends, j'ose Luy rendre compte, par cette lettre, des choses que feu Monsieur Hannibal de Sehestett, Son grand Thresorier, m'auoit confiéés, durant sa maladie du printemps dernier, pour estre mandéés, apres son deceds, à Votre Majesté.

En ce temps la, ledit Sgr. Grand Thresorier, ayant eu une espece d'accident apoplectique, et ayant eté adverty par ses medecins, lors qu'il en fut revenu, que cela se pouvoit redoubler, et qu'ils le voyoient dans un tel estat, qu'il n'estoit que bon a luy de penser fort serieusement a mettre le meme ordre à ses affaires, que si dieu le voulloit appeller de ce monde; il fit venir le Prestre de M. Giöe, pour parler avec luy de ce qui concernoit sa conscience; et en suitte, comme il m'honoroit de cette tres intime confiance, que chacun des siens a cogneuë, il m'appella, et ayant desiré que je restasse seul apres de luy, il s'ouvrit à moi de quelques affaires particulieres, qu'il desiroit estre sceuës et observéés par Madame sa femme et par Mademoiselle sa fille, dont je puis asseurer

V. M. que la principale est, qu'elles ayent à s'abandonner entierement a la conduite, que la clemence de Votre Majesté leur voudra prescrire.

Mais comme son zele pour le service de V. M. n'estoit pas moindre en luy que le soing domestique, il me dit aussy les choses cy apres, qu'il croyoit estre tres importantes, Sire, au bien de vos affaires. Il me les dist à lors assez sommairement; la facheuse disposition en laquelle il estoit, ne luy permettant pas de s'estendre beaucoup sur cette matiere; et depuis estant revenu en parfaite santé, j'en ay discouru souvent avec luy, ce qui fait que j'en puis icy coucher quelque chose de plus, que je n'aurois pû faire, s'il fust decedé, quand premierement il me les confia.

Il protestoit, Sire, qu'outre la fidelité et la passion, qu'un subjet doit avoir pour son souverain, il avoit un amour personel, et une veneration naturelle pour la personne sacréé de V. M., le tout si fort qu'il n'y avoit rien, qu'il n'eust volontiers sacrifié pour elle; et que s'il avoit éstimé que ce dont il voulloit decharger sa conscience, eust pû avoir le meme effet de son viuant, qu'il croyoit pouvoir avoir apres son trespas, il ne l'auroit pas gardé un moment dans son coeur, sans le descouvrir à V. M.

D'un autre costé il advouoit, que son amour avoit toujours esté melé d'une certaine crainte, qu'il confessoit avoir resté souvent trop scrupuleuse, et qu'il n'avoit jamais pû assez surmonter; et il disoit que cet humeur l'avoit destourné de faire cette ouverture, de peur qu'on n'interprestat sinistrement la sincerité de ses sentimens, et qu'on ne l'attribuast, ou à quelque interest privé, ou a quelque inclination etrangere, ou au souvenir de quelques privileges abolys, dont jouyssoient autrefois les Gentilshommes danois, du nombre des quels il avoit l'honneur d'etre, ou a quelques autres considerations, les quelles cessant avec sa vie, il se figuroit que ses penséés seroient regardéés par ce qu'elles pouvoient avoir de bon ou de mauvais, et comme despouilléés de toutes les affections, qui auroient pû

faire agir leur Autheur; de sorte qu'elles pourroient produire tout un autre effet que de son vivant; auquel temps des soubçons mal fondez auroient pû les faire rejetter, et même peut estre luy attirer quelque disgrace.

Il demandoit tres humblement pardon à V. M. de son trop de retenuë, et de circomspection en cecy; et il attendoit la meme grace pour le trop de liberté qu'il se donnoit en s'ingerant de Vous exprimer ses aduis, Sire, en des matieres si delicates; soubmettant le tout, comme il debuoit, au meilleur jugement de V. M.; qui m'ordonne si expressement de luy en rendre un compte exact et sans reserve, que j'espere que l'honneur de son commandement emporte avec soy l'abolition de la faute, que je puis commettre, en referant trop ingenuement ce qui est sorty de la bouche d'une personne qui se croyoit moribonde, et ainsi qui songeoit à dire plustost des choses vrayes et utiles, que flattantes et agreables.

La premiere, Sire, que feu Mr. Vostre Grand Thresorier estimoit digne de la reflection de V. M., et qu'il qualifioit la plus importante de toutes, estoit de se servir de l'occasion qui permettoit maintenant a V. M. de songer à la reformation de ses troupes, tant de Cavalerie que d'Infanterie, au dela de ce que pouvoit requerir la conservation des places et forteresses capables de quelques bonne resistance.

Ses raisons estoient:

1. Que V. M. en avoit trop pour contenir son pays dans le debuoir, et trop peu pour empescher les Etrangers, qui le voudroient attaquer; en un mot trop pour le dedans et trop peu pour le dehors.
2. Que tenir tant, et trop de milices durant la paix, c'estoit se mettre en estat, en apauvrissant la Monarchie, de n'en pouvoir mettre assez sur pied en cas de guerre.
3. Qu'il estoit impossible que V. M. maintint encore long temps toutes ses trouppes sans s'epuisser elle meme et ses subjets, d'une telle sorte, que dans le besoing les forces manqueroient, et a V. M. et à son peuple; et

peut estre au peuple l'affection d'employer celles qu'il auroit, se souvenant de s'estre veu beaucoup surchargé par les contributions que la subsistence de la milice rend indispensables.

4. Qu'il sembloit y avoir desja quelque disposition a cecy; veu qu'au lieu qu'autrefois on voyoit les provinces Svedoises souhaitter et enuier le bonheur de celles qui estoient soubs la domination de Dannemark, parce que les contributions y estoient moin onereuses, on entendoit au contraire presentement les Provinces danoises dire, que soubs la domination de Svede les contributions estoient moins rudes.

5. Que la grandeur de ces contributions necessaires tant que la milice subsistera, mettoit tout le pays en desordre; non seulement la noblesse, mais encore les pauvres paysans, dont à chaque moment les bestiaux et les meubles, c'est à dire les seuls moyens qui les faisoient subsister, estoient vendus à vil prix pour le payement de leurs impositions, et que cela causoit la diminution des revenus des terres, et la desertion des subjets dont plusieurs abandonnoient vostre Royaume, Sire, et alloient chercher à vivre ailleurs; ce qui avec le temps ne pouvoit tourner qu'au grandissime prejudice de V. M.

6. Qu'il estoit impossible que V. M. pust remedier a ces maux, qu'en venant à en oster la cause, qui est l'entretien de trop de milices.

7. Qu'encore qu'on leuast beaucoup, cet entretien estoit un gouffre, qui consommoit tout, sans qu'aucun en profitasse, excepté les officiers de cette Soldatesque; qui acheptent comme pour rien les meilleurs terres nobles; et qui un jour, en ayant beaucoup, pourroient eux memes estre les premiers à faire bruit, pour faire moderer ou empecher les dites contributions: et qu'alors V. M. auroit plus de danger à apprehender de ses officiers et de sa milice que des autres qu'elle veult contenir par leurs armes.

8. Que s'il plaisoit à V. M. considerer combien sa milice luy avoit cousté depuis quelques annéés, elle trouveroit que si elle en avoit espargné un tiers, comme il auroit esté peut estre possible, vous n'auriez point esté obligé, Sire, de recourir à des emprunts, et à des subsides etrangers qui s'obtiennent rarement et toujours à des conditions peu commodes, et dont la seule demande rebute souvent les amys et leur fait conçevoir des pensées moins advantageuses de l'alliance et de la puissance de celuy qui leur fait instance.

9. Qu'en faisant reflexion sur cette grande depense militaire, V. M. trouvera que pour subvenir à cet article, elle incommode generalement toutes ses autres affaires, et le mal s'en ressent jusques dans ce qui concerne la propre subsistance de sa cour et de sa maison royale.

10. Qu'il falloit considerer quels avantages V. M. pouvoit tirer de ses trouppes, et les comparer avec ce qu'Elle et son pays en souffroient; et se regler selon le poids de la ballance.

11. Que les trouppes ne servent que dedans ou dehors un pays.

Que dehors elles sont ou pour faire des conquestes ou pour conserver ses amys; mais qu'en l'un et en lautre cas, on n'avoit pas accoustumé d'entretenir des trouppes hors de l'occasion et du besoing.

Que pour le dedans elles estoient utiles, ou pour repousser l'Estranger, ou pour maintenir le subjet dans l'obeyssance. Qu'a l'egard de l'Estranger ces milices là n'estoient ny assez nombreuses ny peut estre assez bonnes pour luy disputer la campagne; et qu'il osoit dire, qu'en fait de defendre son propre foyer, V. M. pourroit tirer autant et plus de service de ses subjets enroollez par regiment que de tels Soldats mercenaires. Que le nombre au moins de Vos subjets enroollez, Sire, et leur interest propre avec le zele qu'un chacun a pour la conservation de sa femme, de ses enfans, de sa mai-

son et de son champ, suppleeroit à la pretenduë bravoure et experience de la milice ordinaire. Que V. M. pourroit d'autant mieux se fier à ces enroollez, qu'aux mercenaires, qu'il y avoit diverses experiences, anciennes, et modernes en Dannemark, que nuls Soldats estrangers n'y avoient jamais si bien combattu en guerre deffensive que les subjets naturels enroollez.

Ledit Sgr. Grand Thresorier adjoustoit que les Alliances que V. M. avoit nouvellement contractéés avec divers Princes et sur tout avec la France et la Hollande, et les traittez que Vous aviez avec eux, Sire, et encore plus que tout cela, le commun interest de tous Vos voisins et confœderez, à empescher le demembrement de Vos Etats et l'aggrandissement de la Suede, ou d'autres, à vos despences, sembloient mettre V. M. en posture de n'apprehender pas beaucoup les insultes des Etrangers; du moin jusques au point que V. M. deust demeurer tousjours arméé, en se consommant à petit feu.

Il doubtoit meme si cette occasion se presentant, V. M. trouveroit les Compagnies et les Corps de sa milice autant remplys que les rooles de leur solde; croyant en verité, qu'il y avoit du moins un quart de passevolants employez et passants aux montres par l'adresse des bas officiers.

Et il disoit qu'entre les effectifs il y avoit plusieurs enfans de paysans qui n'avoient jamais veu la guerre et desquels V. M. ne pouvoit attendre aucun service digne de la paye qu'ils tiroient.

Quant au service que V. M. pourroit reçevoir de sa milice entretenuë, lors qu'il seroit question de prevenir les mouvements domestiques, feu Mr. Hannibal Sehestett n'estimoit pas qu'il y eût tant de mal à craindre de cette part là, qu'on en deust achepter le remede si cherement.

En premier lieu parce qu'outre que la nation danoise n'avoit pas de penchant au remuement, il n'y avoit point de corps ni de particuliers assez puissants dans Vos Estats, Sire, pour entreprendre rien de tel ou pour le soutenir l'ayant

entrepris. Que celuy mesme de la Noblesse estoit trop desuny; les membres trop jaloux les uns des autres; et qu'il manquoit trop manifestement de personnes capables d'estre chefs de party et d'en soutenir le poids, pour tenter rien de semblable: veu principalement le peu d'union qu'il y avoit entre elle, les villes, et les autres ordres de Royaume; ce qui ne se pouvoit changer, a moins que les peuples lassez de la continuation du payément des contributions, n'enuisageassent la nouveauté d'un changement comme quelque chose de fort advantageux; de sorte qu'on pouvoit dire, que V. M. ostant la Milice et ainsi se donnant le moyen de diminuer les contributions, Elle diminuoit les dispositions qu'il y auroit, dans les differents ordres de son Estat, à conspirer ensemble pour faire quelque innovation, dont pourtant il les croyoit tous tres esloignez.

En second lieu, qu'il falloit considerer, que les émotions civiles peuvent difficilement durer et avoir suitte, si quelque puissance etrangere ne soutiens ceux qui se mutinent: et que l'on pouvoit dire que cette regle commune est infaillible à l'esgard de Dannemark, veu la foiblesse de tous les membres particuliers, qui en composent le corps. Cependant V. M. s'éstant appuyéé par de bonnes alliances contre les Etrangers, et veu l'interest que presque toute l'Europe a, que Vos Voissins, Sire, et ces Auxiliaires ne profittassent de telles brouilleries, il sembloit que V. M. n'avoit pas à craindre de ce coté la.

En troisieme lieu, que qui estoit maitre des places fortes d'un pays, l'estoit de tout le pays et dissipoit avec facilité tout ce qui se pouvoit eslever contre son authorité. Et comme le Grand Thresorier de V. M. supposoit qu'en reformant les trouppes, on en retiendroit ce qu'il conviendroit pour la conservation des postes de consequence, il croyoit que par la V. M. resteroit toujours absoluë sur tout le pays et en posture de dissiper tous les desordres, dont peut estre quelques uns par des considerations interessées, taschoient

de donner des apprehensions a V. M. et a sa maison Royale, plus fortes que le danger.

D'ailleurs ledit Sgr. Grand Thresorier estoit d'avis, que V. M. diminuant ses forces de terre, augmentast les Maritimes ordinaires: ce qui la rendroit maistresse du dehors, et consequemment du dedans.

Il jugeoit que les forces maritimes, Sire! Vous estoient plus advantageuses que les terrestres.

Premierement parce que toutes les provinces de V. M. sont des Isles, des Peninsules, et de longues costes de Mer, et ainsi qu'il falloit estre fort par mer, pour conserver la liberté de la correspondance, et du commerce entre elles, pour empescher qu'on n'y abordast, et pour les secourir.

Secondement, parce que les Vesseaux pourroient gaigner un partie de leur depense par le commerce, par les conuoys des marchands, par le fret et le transport de diverses danréés, et par autres moyens; au lieu que les forces de terre consomment un pays, sans en ameliorer la condition, et sans apporter aucune utilité.

Troisiemement, que la Suede pouvoit estre plus ou du moins autant consideréé en Allemagne et par terre que le Dannemark, pour la reputation, qu'elle s'y estoit acquise, et pour les conquetes qu'elle y avoit faites. Mais que V. M. avoit sur la Suede divers avantages par mer, que celle cy n'avoit point, et qu'elle ne pouvoit avoir; qu'il en falloit proffiter, et se rendre considerable par la à vos Alliez, Sire! et sur tous à la France; qui ne se pouvoit trop fier a la Hollande, principalement si un jour Sa Majte. T. C. songeoit à attaquer quelque place maritime de Flandres, ou de la costé d'Espagne: de sorte, qu'elle seroit apparemment bien aise de former liaison avec V. M. pour une alliance de marine.

Et meme, environ quinze Jours avant le deceds dudit feu Sgr. Grand Thresorier, ayant trouvé a propos que je sondasse Monsieur de Lyonne sur la disposition qui se pourroit rencontrer du costé du Roy T. C. pour un traitté de cette

qualité, ce Ministre ne fist point difficulté de me dire, que pour luy il jugeoit la chose tres faisable: seulement qu'il seroit besoing que cela se menageast avec beaucoup de secret; me temoignant mesme qu'il auroit bien voullu que Monsieur Hannibal eust pris la peine d'en dresser un projet.

Pour toutes les considerations cy dessus, ledit Sgr. Grand Thresorier estimoit, que les forces maritimes estoient extremement necessaires a V. M. et qu'elles pouvoient contribuer d'avantage, Sire! a vostre reputation, a vostre grandeur et à la commodité et seureté de vos Estats, que non pas les terrestres: de maniere que les finances de V. M. ne pouvant pas facilement et sans ruiner le pays supporter la despense des forces de terre, qui sont maintenant sur pied, et des maritimes qu'il comviendroit entretenir, en tout temps. en nombre raisonnable, il concluoit qu'il valloit mieux conserver celles de mer, que les autres; qu'il faudroit refformer, commençant par congedier la Cavalerie, comme de plus grand coust, et presque inutile a garder des Isles et des costes.

Monsieur Hannibal me dist aussy, qu'il jugeoit tres important au bien des affaires de V. M. qu'Elle voullust bien aggreer que Son Altesse Monseigneur le Duc de Gottorp fust honoré de son alliance en luy accordant l'une des princesses Royalles; ce qu'on sçavoit estre passionnement desiré par ce Prince, et par tout son pays.

Ledit Sgr. Grand Thresorier asseuroit que par ce moyen V. M., sacrifiant les ressentimens privez au bien public, arracheroit Son Altesse d'entre les bras de la Svede et l'attacheroit a ses interests.

Que Vous l'empescheriez, Sire! de se fortifier d'aucune nouvelle alliance; et de se marier dans des Maissons puissantes, qui le pourroient secourir, dans le besoing, ou dans d'autres qui en tout cas importuneroient ou feroient importuner V. M. en cent occasions, en faveur de ce Duc.

Que s'il y avoit quelque apparence que V. M. pûst contraindre, par ses forces, ce Prince a rentrer dans son ancien

Vasselage, et à remettre les choses dans leur premier estat, qu'il auroit esté de l'advis de luy refuser l'honneur d'une telle alliance: mais puisque V. M. ne pouvoit rien entreprendre de cecy, par armes, sans s'attirer sur les bras la Svede et les garands des Traittés de la Paix du Nord, il luy sembloit, qu'il valloit mieux accorder un mariage, qui peut dans les suittes de temps produire des Regences d'une Princesse, des tuteles d'enfans, et divers autres accidens qui pourroient servir a ramener les affaires à leur principe; et cependant deslivreroit V. M. de l'embarras d'une infinité de contestations et de desmelez, qui ne peuvent produire que du chagrin.

Il adjoustoit que cette Alliance ramenant l'ancienne bonne intelligence entre V. M. et S. A. et tous deux estants bien unys, l'on pourroit proceder a un partage qui, ostant l'indivis, osteroit la source de la division; ou si on ne trouvoit pas cela a propos, le bon concert de tous deux feroit, que les deus consouverains regneroient, et imposeroient beaucoup plus absolument et plus avantageusement sur les duchez de Holstein qu'a present.

M. Le Grand Thresorier me chargea semblablement d'adviser V. M. qu'il avoit recogneu tres clairement, en son dernier voyages, tant en France, qu'en Hollande, qu'on n'y estoit pas marry ɔ: faché de voir des jalousies entre V. M. et la Svede; et cependant qu'on n'y voudroit pas souffrir que la Svede empietast aucunement sur V. M., n'y reciproquement V. M. sur la Svede; de sorte que s'il arrivoit quelque brouillerie entre les deux, il tenoit pour certain, rebus sic stantibus, que le Roi Tres chretien et Mrs. les Estats Generaux feroient ce qu'ils pourroient pour l'assopir, par leurs offices, et qu'a moins d'une aggression fort manifest et d'une opiniastreté a y perseverer, ils n'en viendroient pas aux armes contre l'agresseur.

De la il inferoit que s'il naissoit quelque guerre entre V. M. et la Svede, ou elle seroit promptement estoufféé, ou termineé

d'une maniere, que ny l'un ny l'autre ne s'en pourroit promettre que de fort mediocre advantages.

Cela consideré, sa pensée estoit, qu'il ny avoit rien de plus utile pour V. M. et pour la Svede, que de vivre ensemble avec le plus d'union et de bonne correspondance, qu'il seroit possible.

Qu'on voyoit les autres potentats, sans mesme en excepter les alliez de l'un ou de l'autre, estre bien aise de les voir divisez et en jalousie; affin de demeurer plus asseurez de chacun d'eux, et affin de les faire plus facilement condescendre à leur but; bref qu'en cela ils prattiquoient visiblement la maxime des Politiques: divide et impera. Que le seul moyen de ruiner cette batterie, et de faire plus cherir et respecter les deux Puissances couronnéés du Nord, c'estoit q'uelles s'unissent sincerement, puisque leur commun interest le requeroit.

Il disoit qu'alors les deux Roys du Nord de recherchans deviendroient recherches. Qu'ils commençeroient à etre maitres absolus chacun ches eux. Qu'ils pourroient imposer à leur plaisir, sur les Etrangers, comme les autres Monarques, sans craindre les murmures des nations voisines; et que leurs danréés estant d'une qualité telle que le reste de l'Europe ne s'en pouvoit passer, pour la navigation, ils seroient courtisez par tous, et principalement par les Anglais et Hollandais, tant en temps de paix que de guerre, et plus particulierement dans ce dernier, au lieu que leur division rend presque inutile le secours de chacun d'eux au party qu'il embrasse; ou leur union seroit capable de faire pancher la balance de quel costé ils voudroient, lors qu'il y auroit des guerres maritimes en Europe.

Qu'il paroissoit à la verité d'abord fort difficile de reunir deux puissances antagonistes; mais que peut estre cela n'estoit pas si impossible, qu'on se le figuroit. Que luy, Sieur Grand Thresorier, avoit sondé la chose en Svede, et n'avoit point trouvé d'habiles Svedois qui ne la comprissent fort bien, ny

de bons qui ne la souhaitassent, comme le plus veritable et le plus essentiel interest commun des deux Etats.

Que les liaisons, que V. M. a prises avec la France, la Hollande et autres, lesquelles la Svede desespere de pouvoir rompre, faisoient voir clairement aux Svedois, qu'on ne leur tiendroit pas la main a faire des usurpations sur V. M., et que mesme s'ils se rendroient aggresseurs manifestes et obstinez: tous Vos Confœderez, Sire, en ce cas la, ne seroient pas marrys, de les chastier par la perte de quelqu'ne de leurs conquetes pour la redonner a V. M. affin de rendre le contrepoids plus egal. Et cela n'estant pas ignoré par les Svedois, les rendroit plus disposez à escouter la proposition tendante a l'union, qu'ils n'auroient esté lors qu'ils se flattoient d'autres esperances.

Ledit Sgr. Grand Thresorier se persuadoit que l'affaire reçevroit plus dé opposition de la part des Princes estrangers que de la Svede mesme, à qui il ne seroit peut estre pas trop difficile de faire cognoistre, que cette opposition seroit une marque que les etrangers tirent proffit de la division des deux nations du Nord, et qu'ils apprehendent que par la concorde elles ne se tirent de cette espece de dependance, ou leur dissension les a jettéés.

Cependant, pour eviter les obstacles de ces oppositions, il croyoit qu'il seroit bon de proceder a menager cette alliance (qu'il souhaittoit estroitte, perpetuelle et hereditaire) avec un profond secret et sans l'entremise d'aucun; de peur que les Interpositeurs ne ruinassent plustoit l'affaire qu'ils ne l'advançassent. Neant-moins qu'il seroit bon de convenir en la faisént, d'inviter quelque allié commun et puissant, tel que seroit le Roy T. C., d'y voulloir entrer et garantir le traitté, affin de le rendre plus ferme et indissoluble.

Feu Monsieur Hannibal estoit persuadé, qu'il n'y avoit point de potentat chrestien, lequel voyant la partie ainsi faite, et liéé, ne fust tres aise d'y entrer, et ne le recherchast; quoy que peut estre avant la conclusion, ou durant qu'il au-

roit crêu la pouvoir rompre, il n'eust rien obmis pour en procurer la rupture; Et il ne doubtoit aucunement que la France, ou l'Angleterre, ou la Hollande, voyant le traitté acheué, ne fussent ravies de donner leur garantie, en faveur de leur inclusion.

Il jugeoit que pour parvenir a l'accomplissement de cette union qu'il envisageoit comme la source du repos, du bonheur et de la grandeur des Couronnes du Nord, V. M. auroit a se determiner a deux choses.

L'une d'effacer entierement de sa memoire les pertes passéés; puis qu'aussy bien le mal estoit irremediable, a moin qu'il survint quelque extraordinaire et impreveuë revolution d'affaires en Europe.

Et l'autre qu'en cas, que les Danois et les Svedois se trouvassent engagez à agir pour un Allié commun, ils ne le fissent jamais ensemble, conjointement, mais separement sans s'empescher l'un l'autre: Et qu'a cette fin, ou l'occasion se presenteroit d'agir par terre et par mer; que V. M. prist la mer en son partage et laissant a la Svede à agir par terre.

Deffunct Monsieur le Grand Thresorier me dist qu'il y avoit quelques points de ceux cy dessus, ou du moins quelques unes de leurs circonstances, dont il avoit eu autrefois l'honneur de toucher quelque chose à V. M., mais qu'il ne s'en estoit expliquée assez a fonds, ny a son gré, ne l'ayant bien osé.

Il s'ouvrit encore a moy de quelques autres points moin importants, dont il disoit avoir de tous, ou presque de tous, quelques fois entretenu V. M., et dont il souhaittoit que je la fisse ressouvenir; ce que j'aurois fait par celle cy, si la crainte de Vous fatiguer, Sire! par une longueur trop ennuyeuse ne m'obligeoit de remettre ce qui reste au prochain ordinaire.

En attendant je supplie tres humblement V. M. de pardonner a mon zele, et a la ponctualité avec laquelle j'ay desiré obeyr a ses tres expres commandements, les fautes que

j'ay pû imprudement commetre, en luy referant ce que j'ay entendu de son Grand Thresorier et qu'il m'a confié pour en tenir V. M. advertie. J'espere d'autant plustost cette grace de la clemence royale de V. M., qu'elle a daigné de me faire souvent ressentir les effets de sa bonté et qu'Elle sçait que je suis avec toute l'ardeur possible, une deuë submission et un profond respect

Sire!

de Votre Majesté Serenissime
le tres humble, tres obeissant et tres
fidele Serviteur

A Paris le 26. October / 5. November 1666.

J. de Paulmyer,
Abbé d'Horchagras.

II.

Sire.

La crainte d'estre ennuyeux à Vostre Majesté Serenissime par une trop longue lettre m'ayant fait remettre à cet ordinaire une partie des choses, que feu Mr. Son Grand Thresorier, Hannibal de Sehested, avoit songé à lui laisser apres son deceds, j'acheveray icy à satisfaire à l'honneur du commendement, que V. M. a daigné m'en faire, qui seul m'inspire la hardiesse de l'oser.

Le dit Sgr. Grand Thresorier adjoutoit à ce que j'ai déja pris la liberté de mander, que puisque V. M. avoit trouvé a propos de faire construire une citadelle pour la conservation de la ville capitale de Copenhague, il lui sembloit, que pour prevenir les consequences d'un tres notable inconvenient, il y en falloit encore construire une seconde, beaucoup moindre neanmoins que la premiere.

Cette pensée lui etoit venuë d'une conference quil avoit euë par deça, au mois de Fevrier dernier, avec Mr. Le Marescal de Turenne, et de quelques discours, qu'en avoit depuis tenus S. A. M. Le Prince de Condé, qui estoit de la meme

opinion que le dit Sgr. Mareschal, à sçavoir, qu'aux grandes Villes, dont la perte peut apporter un notable essentiel changement à un Estat, il n'y-falloit point de forteresse, ou il y en falloit plus d'une: Et comme feu Mr. de Sehested estimoit Copenhague estre de cette importance à Votre Majesté, il concluoit pour la double citadelle, puis qu'il y-en avoit une edifiée.

Le sentiment de ces deux grands Capitaines et Politiques etoit fondé sur la difficulté, qu'il-y-a à surprendre une grande Ville, bien peuplée, lors qu'il n'y a point de forteresse, qui la commande: Et la facilité, au contraire, de s'en rendre maistre, lorsqu'il-y-a une citadelle; puisque tous chasteaux et citadelles, memes les plus fortes, se peuvent surprendre, soit par ceux de dedans la ville, soit par ceux de dehors, sujets ou estrangers, par intelligence, corruption, negligence, stratageme et autres manieres, dont il n'y-a que trop d'experiences; ce qui est toujours suivy presque infailliblement de la reduction des villes.

Mais ils disoient, qu'y ayant deux forteresses, tant pour tenir une grande ville en bride, que pour y servir de portes a y introduire le secours, ny les factieux, ny les ennemyes ne cherchoient point des expediens pour en surprendre une; comme chose aucunement inutile, a moins que de surprendre l'autre en mesme temps; ce qui est en quelque maniere moralement impossible.

D'ailleurs lorsqu'il ny a qu'une citadelle pour garder des portes si importans, un commandant et quelque fois une garnison mal payée, ou mutinée, s'en veullent faire acroire, et en abusent, sachant, qu'ils ont la fortune de leur maistre entre les mains, et confiée a leur fidelité; ce qui cesse du moment qu'ils voyent ne pouvoir bien reussir, s'ils n'attirent dans leurs party ceux qui tiennent l'autre forteresse, qui les contrecarre et contreballance.

Les Exemples favorisent la chose. On voit le mal arriué aux François pour n'avoir eu qu'une forteresse à Gennes; et

les Espagnols, plus sages, se sont fort bien trouvés d'en avoir tenu plusieurs à Naples, à Messine, à Cambray; et le Grand-Duc de Toscane, d'avoir fait le mesme à Florence. Ce qui a fait determiner le Roy T. C. de penser à la construction d'un fort ou d'une petite citadelle, apres en avoir eslevé une royale à Marseille.

Mr. le Grand Thresorier contoit, que S. A. le Prince de Condé estimoit, qu'on pouvoit se dispenser de cette regle, plustos à l'esgard des places de terre, que des maritimes; parce que les surprises de cette qualité ne se pouvoient exsecuter sans beaucoup de monde, qui pouvoit difficilement traverser un pays sans estre descouvert; et quand aux places de mer, on y pouvoit arriver avec des vaisseaux et des barques lorsqu'on s'en doubtoit le moins.

Le dit Sgr. Hannibal me chargea aussy de rafreschir de sa part la memoire de V. M. sur deux choses dont il disoit avoir eu l'honneur de luy parler quelques fois.

L'une qu'Elle voullust faire dresser un estat general de ses finances tant en recepte, qu'en depense, pour ensuitte voir a comparer la mise au revenu. Il esperoit, que cela seroit d'une grandissime utilité à V. M. pour les bonnes mesures, qu'Elle voudroit prendre, et que cecy Sire! Vous delivreroit de beaucoup de fatigues, embarras et embrouillement. Et comme je luy dis sur ce sujet, que d'ancienneté en ce royaume, ceux qui y ont la principale direction des finances sont tenus au commencement de chaque année de fournir deux estats sommaires et abreges au Roy; l'un, au vray, de toutte la recepte et depense de l'année precedente, et l'autre par estimation de tout ce qu'on croyoit pouvoir estre reçeu et depensé en lannée lors entrante, il loua fort cette institution et pratique, disant qu'il souhaitteroit, que V. M. trouvoit a propos de l'introduire chez elle mesme; et me dit, qu'en mandant sa pensée je l'accompagnasse de cette remarque.

L'autre des deux choses cy-dessus estoit, qu'il plûst à V. M. se souvenir de ce qu'il lui auoit aucunes fois dit, de l'establissement d'une forme de conseils pour son soulagement, composé de peu de personnes, qui dirigeassent les affaires, du moins celles, que V. M. trouveroit a propos de leur communiquer, affin, Sire! que Vous en fissiez ensuitte ce que Vous jugeriez convenable.

Il se promettoit que par là Votre Majesté s'espargneroit beaucoup de peines, que la discussion demande, auant que d'en venir au derniers resolutions; qu'elle y trouveroit souvent la verité de cette vielle maxime, qu'il est toujours bon d'employer plusieurs yeux en une chose; que cela contribueroit a la reputation, avec moindre imputation du malheur des fascheux evenemens; et qu'en tout cas ce Conseil pouvoit seruir et nullement nuir, puisque V. M. ne le consulteroit que sur ce qu'elle voudroit, et ne suivroit point ses deliberations, s'il ne lui plaisoit.

Mr. de Sehestedt remarquoit, que l'une des premieres et plus fortes causes du peu de richesses du plat-pays du royame de V. M. venoit de la trop miserable condition des paysans, principalement aux lieux ou ils estoient Adscripti glebæ, parce qu'ils se soucioient peu de tirer par un grand travail des fruits, dont leurs seigneurs profiteroient plus qu'eux. Mais que s'ils estoient comme en France et ailleurs, ou autrefois ce mesme droit subsistoit et en esté peu a peu aboly, et qu'en payant certaine somme de deniers, ou certaine quantité fixe moderée de grains ou d'autres denrées, le surplus restast à leur entiere disposition, sans pouvoir estre assubjettys qu'a un nombre reglé de coruées par an, il croyoit, que cette liberté produiroit en Dannemarc ce qu'elle a produit dans les autres Estats de l'Europe, qui l'ont receuë, et que les peuples ainsi affranchys s'addonneroient d'avantage au travail, a l'agriculture, à la manufacture et au commerce, le tout au grand proffit de Vostre Majesté.

Il aduouoit neantmoins, que pour oster l'occasion de plainte aux seigneurs feodaux, il seroit bon de n'y proceder que par degréz et insensiblement, introduisant la chose par les plus doux moyens, que V. M. aduiseroit en son Conseil: en quoi Elle serroit aidée des exemples, qui se lisent chez ceux, qui ont traitté de l'exstinction des serfs de glebe, et de l'affranchissement des gens de mainmorte en France, Italie, Espagne et autres lieux.

Enfin il supplioit V. M. qu'en faisant acheuer les constitutions generales de ses royaumes, comme il etoit attendu et requis, depuis que les ordres d'iceux avoient mis à ses pieds toutes les loix, coustumes et privileges, pour en disposer à son plaisir, Elle voullust se faire informer de tout-ce-qu'il y a de meilleures ordonnances, maximes, prattiques et loix fondamentales des principeaux Estats de la chrestienté, pour en choisir ce que Votre Majesté jugeroit bon et plus convenable à la disposition de ses propres estats, qu'Elle cognoissoit mieux qu'aucun.

Il croyait, Sire! qu'une seule lumiere suffiroit peutestre pour recompenser largement toute la despense que V. M. feroit en cecy, en quoi il disoit qu'on ne pouvoit apporter trop de precaution; puisque de la bonne institution d'une monarchie dependroient ordinairement le repos, la felicité, la durée et la fortune.

Et parce que les Etrangers et les Voyageurs ne peuvent jamais si bien cognoistre un pays, que les naturels et les originaires, il conseilloit V. M. d'employer pour chaque different pays quelque habille homme d'iceluy, pour en tirer les memoires et les informations, dont je parle. Et il ne se proposoit pas de partir de France sans en emporter à V. M. des receuils amples et exacts sur cette matière, dont il m'auoit plusieurs fois deuisé le plan et l'idée generale.

Ce sont la, Sire, les sentimens, qu'auvoit feu Monsieur Votre grand thresorier, lorsqu'il se croyoit moribond. C'est ce, qu'alors il me confia pour estre mandé à Vostre Majesté

Serenissime; et ce que depuis sa conualescence il m'a souvent temoigné croire digne d'etre representé à V. M., laquelle (ainsi qu'il le recognoissoit fort bien) voyoit beaucoup mieux que lui ce qui estoit à faire. Aussi confessoit il ingenuement, qu'Elle auroit toujours eu raison de condamner son trop de liberté, si l'ardeur de son zele n'avoit aucunement rendu excusable ce qu'il auoit osé.

Je n'ai esté que l'eccho de ses paroles, que je n'ai referées que pour obeyr à des commandemens, auxquels je n'aurois pû ne satisfaire pas sans commettre un crime. Que si dans l'execution ma circonspection a bronché, j'en demande tres humblement pardon avec cette deuë et parfaite submission, et ce tres proffond respect, qui me rend

Sire!

de Vostre Majesté

Le tres humble, tres obeyssant, et tres fidelle Serviteur &c.

J. de Paulmyer,

Abbé d'Horchagras.

A Paris le $\frac{2}{12}$ November 1666.

(Trykt i Ny D. Mag. 4. Bd. S. 281).

Optegnelser efter Hannibal Sehesteds mundtlige Meddelelser.

Memoires de diverses choses, dont il semble que la connaissance ne sera pas inutile, en ce qui pourrait être à negotier en Dannemark pour les interets de France.

Ces memoires sont recuillis de ce, qu'on en a entendu dire a feu Monsieur Hannibal de Sehestett, grand tresorier et principal Ministre de sa Majesté Danoise, et pour être moins embarrasants il seront divisés en quatre chefs ou articles.

Le Premier formera le charactère des principales personnes de la cour de Dannemark, avec lesquelles les affaires du dehors se traitent.

Le Second fera la balance des avantages, que la France peût tirer des Alliances de Dannemark et de Svede.

Le Troisième comprendra quelques observations touchant les Alliances, qui sont contractées ou se peuvent de nouveau contracter entre ces trois Monarchies.

Et le Quatrième et dernier contiendra les remarques des choses, que ledit Sgr. de Sehestett éstimait pouvoir ménagées entre la France et le Dannemark pour l'utilité commune, et pour la plus grande liaison des deux Couronnes.

Touts ces points seront traités d'une telle maniere, que s'ils ont quelque longueur elle procedera plûtot de la diversité et de l'abondance des matières que de celle des paroles et du discours.

I.

Charactère des Principales personnes qui forment la Cour de Dannemark, et particulierement de celles, qui sontle plus consultées pour les affaires du dehors.

La connaissance du Genie des personnes, avec lesquelles on a à negotier, servant beaucoup pour prendre de justes messures, l'on a crû qu'il ne serait peutêtre pas inutile de coucher ici sur le papier ce qu'on a oui observer, touchant les Principaux de la Cour de Dannemark, à feu Monsr. le Comte Hannibal de Sehestett, qui les avait fort etudiées et qui était très capable d'en bien juger.

Il disait, que le Roi de Dannemark etait un Prince extremement judicieux, fort abondant en raisons pour et contre, et à cause de cela trainant assez les choses avant que de les resoudre; fort delicat sur le point d'honneur et capable d'endurer et de resigner tout, plûtot que de dissimuler ou de souffrir ce que lui semblerait n'être pas assez convenable à sa dignité; aisé à porter à faire les choses par principes de generosité, ce qui l'abstiendrait de faire celles qu'il aurait determinées, s'il se persvadait qu'on pretendit l'y pousser par des motifs bas, et particulierement par l'argent comptant, ou par l'esperance de quelque somme, encore qu'il en eût besoin.

Il a des lettres et plusieurs autres belles connaissances et se plait à la conversation des personnes d'erudition et habiles; il est fort sobre, fort moderé, fort egal dans la prosperité et dans l'adversité; constant; courageux, ennemi de la violence, fort inclin à faire justice, quand il la connait; secret jusque à l'exces; c'est ce qui fait, qu'il aime peu à communiquer de ses affaires, même à la Reine, son epouse, et au Prince, son fils.

Il a une estime toute particuliere et une affection personnelle pour sa Majesté très Chretienne. Il connait et cherie la France, ou il a vecû quelques années, et y a ap-

pris ses exercises. D'ailleurs il juge fort bien, que l'Alliance francaise est tres necessaire à la conservation de Dannemark contre les invasions de la Svede et contre les oppressions des Hollandais.

Aussi le dit Seigr. Roi opiniatra contre tout son Conseil la proposition, que ledit Sr. Comte de Sehestett y fit de rechercher l'Alliance de France, depuis conclue en 1663. Et ce qui fit alors rencontrer tant d'aversion dans ceux de son conseil, etait, qu'ils se figauraient(!), que les Suedois occoupaient une telle place dans le coeur de la France, que les Danois n'y en pourroient trouver.

Pour la Reine, c'est une Princesse genereuse, assez prompte à se determiner, aimant à être recherchée et honorée; sur l'esprit de laquelle diverses personnes, qui sont à son service ordinaire et familiere, peuvent quelques fois beaucoup. Elle est passionnée pour la Maison d'ou elle est sortie, jusqu'à être soupçonnée par le Roi, son mari, d'être capable d'aimer autant l'avantage de ces freres que celui de ses enfans; et entre ses freres elle aime uniquement le duc Jean Frederik, auquel elle a une parfaite creance.

Elle est curieuse d'etre informée des affaires, dont pourtant le Roi n'est pas fort aisé qu'elle se mele trop. Elle le peut en quelques occasions faire pencher ou elle desire, en le fatigant de ses sollicitations, comme elle a fait en l'affaire du mariage de son Altesse Royale le Prince leur fils, qu'elle à ete bien aisée de marier dans la maison de Hesse, esperant pouvoir mieux gouverner une princesse qui en sortirait, qu'une autre, qui viendrait d'un lieu plus eminent. Les Autrichiens s'etant toujours montrés fort civils envers la Reine, elle ne les a pas en aversion, et peutêtre ne lui sont ils pas moins chers que les Francais, ou plus.

Quant a son Altesse Royale le Prince, comme il n'est pas appellé au maniement des affaires, il s'abdonne fort aux plaisirs que l'age et le climat permettent, et à quoi ne s'oppose pas un Gentilhomme nommé M. Schinkel, qui est son

favori, et qui a tant de credit auprès de lui. que la Reine, sa Mere, commence a apprehender de voir ce Prince gouverné plus par ce favori que par elle même. Il parait jusque ici svivre les inclinations de la Reine en ce qui regarde les Etrangers.

Le Prince Georges, son frere, est encore si jeune, qu'on ne peut remarquer en lui que les esperances; mais elles sont tres grandes et extraordinaires, et il est d'humeur et d'inclination francaise, et d'en (!) genie martial.

Il y a quatre Princesses qui toutes ont de beaux talents, tant de corps que d'esprit; et elles sont telles que par elles le Dannemark se peut procurer diverses Alliances avantageuses.

L'ainée, comme on sait, est nouvellement mariée au fils ainé de son Altesse Electorale de Saxe.

M. l'Electeur de Brandebourg a insinué, qu'il souhaiterait bien la seconde ou la troisiême pour son fils.

M. le duc de Holstein-Gottorp est passionné d'obtenir l'une des deux. Il y trouve de la repugnance de la part de la Reine de Dannemark, qui a quelques pensées pour Mr. le Prince d'Orange.

Et la quatriême est de l'age du Roi de Svede, qui depuis son enfance l'appelle sa Maitresse, et elle reciproquement des ses plus jeunes ans y a correspondu; de sorte que selon de si beaux et si naturels commencements, il semble qu'on s'en peut promettre un mariage, qui contribuerait à reunir les deux nations.

Venant aux Ministres: le plus accredité est M. Christophle de Gabell, Gouverneur ou Statalther de Copenhaguen. Il y a 35 ans qu'il est attaché auprês du Roi, et cela des le tems même que sa Majesté, ayant un frere ainé, bornait sa fortune à la possession de l'Archeveché de Bremen. C'est un homme fort secret, de tres bon sens et qui en peu d'heures expedie beaucoup.

Il aime les plaisirs et la vie d'Allemagne, sa patrie. Il est mediocrement versé dans les affaires etrangeres; enclin

à favoriser les Hollandais, desquels il a éte bien traité, principalement depuis les dernieres brouilleries d'entr'eux et les Anglais.

Il s'attache fort à decouvrir, ou penche l'inclination du Roi son Maitre, et y reussie et suit toujours ce, ou elle tend. Son Maitre l'ecoute volontiers, l'aimant tendrement, mais il embrasse moins les sentiments du Ministre que les siens propres. Il est vrai que le Maitre etant un peu difficile à se resoudre, le Sr Gabell peut assez facilement donner le poids lorsque les choses sont en balance. Se prevalant de la même irresolution il detourne avec peu de peine les choses qui ne lui plaisent pas, que son Prince met en deliberation.

Ledit Sr Gabell fuit le travail, il s'en decharge volontiers sur autres, et un peu d'honneur rendu à lui ou aux Siens le rends sensible. Son inclination est autant francaise que celle de son Maitre. Il est peu agreable à la Reine et à S. A. R. le Prince.

Apres M. Gabell vient en rang pour les affaires M. le Connetable Jean Schak, premier officier de la couronne, qui a autrefois eu quelques commendements en France. Il est Allemand, d'un bon gros esprit, peu connaissant aux affaires etrangeres. Il a credit aupres des officiers de la Milice qu'il commande. Il est interessé, il recherche volontiers des pretextes pour entretenir l'esprit du Roi de Dannemark dans certaines apprehensions qui l'obligent à garder beaucoup de gens de guerre. Il n'est pas mal dans l'esprit du Roi et est pareillement bien avec la Reine et le Prince. Roi ne lui communique rien, qu'il ne communique semblablement à M. Gabell; mais tout ce que sa Majesté communique à M. Gabell, n'est pas communiqué à M. Schak.

Le dit Sr Connetable etant cidevant fort affectionné au partie francaise, depuis trois ans il a fort notablement changé en ceci sur un fondement assez leger. Il lui est encore du quelque argent, pour reste d'appointements durant qu'il a servi en ce Royaume. En 1663 il fit faire demande de cette

Somme qui est d'environ quatre à cinq mille ecus. On n'estima pas, pour la svite que cela pouvait avoir, qu'il convint l'accorder. Pour remede et par forme d'expedient il fit insinuer qu'on pourrait faire, ou à lui ou à sa femme, quelque present equivalent qui ne pourrait être tiré à consequence. Cependant les choses en etant demeurées là, il a interpreté ce traitement à une espece de mepris, et est devenu tout autre et du moins autant Autrichien que francais.

Le troisiême en ce qui est du maniement des affaires est le Sieur Conrad Bierman, premier secretaire de la Chambre et d'Etat pour les affaires etrangeres de Sa Majesté danoise. Il est Allemand, du duché de Wirtemberg. Il a autrefois servi comme secretaire à feu M. le Baron d'Avaugour, dans les emplois qu'il avoit du Nord, et depuis à M. le chevalier de Terlon, lors de Sa premiere Ambassade. En ce tems la, feu S. E. Mon Seigneur le Cardinal Mazarini a souvent temoigné en faire cas.

Il ne se passe presque rien en la Cour de Dannemark dans les affaires du dehors, sans qu'il en aye connaissance, et ne soit chargé d'en faire les expeditions les plus secretes: aussi est ce celui de toute cette Cour la, si on excepte M. Frederik von Alefeldt, qui entend le mieux les pays etrangers, quoique hors la France, la Svede, et la Hollande, il ne connaisse pas trop les autres, non pas meme l'Allemagne.

Il est homme de tres bon sens, secret, fort laborieux, tres complaisant, ne contredisant jamais ceux qui le peuvent avancer. Il mene comme il veult le Connetable Schak, en fait d'Affaires. M. Gabell a beaucoup de confiance en son habileté, et se decharge volontiers sur lui. Il songe à etablir sa fortune. L'on dit, qu'il n'a pas refusé ce que les Hollandais lui ont donné pour faciliter les derniers traités. Et les Anglais ont dit, que s'ils eussent voulu lui donner quelques milliers d'ecus, leur traité projetté en 1665 avec le Dannemark aurait été expedié si à temps, qu'il n'aurait pu

être accroché et enfin rompu comme il a été. Son inclination est francaise, et se pourra aisement conserver telle, tant qu'elle sera menagée.

Sa Majesté danoise ne consulte ordinairement sur les affaires etrangeres que les trois Ministres surmentionnés; neanmoins si elles sont graves, importantes et difficiles, il y en a trois autres qu'elle ne laisse pas en arriere, à savoir Mrs Alefeldt, Reez et Lenthen.

M. Frederik d'Alefeldt, gouverneur de Holstein, qui passe, sans contredit, pour le plus riche et le plus habile de Dannemark, est celui des trois qui est le plus souvent consulté; mais il fuit de demeurer à la Cour, au moins presentement. Il est fort savant et fort addonné à l'etude. Il a beaucoup voyagé; il est curieux: il connait les pays etrangers et y entretient diverses correspondances pour les nouvelles, faisant même depense, afin d'en avoir de bonnes.

Il est laborieux, soldat et courageux, violent et prompt à la main; opiniâtre dans ses conceptions, jusqu'a quereller dans le Conseil, non seulement contre les particuliers qui le contredisent, mais contre le Roi même: la connaissance duquel defaute, fait, qu'il aime mieux demeurer en Holstein, qu'a Copenhaguen. Quoi qu'il aye de grands biens, il n'a pas perdu l'enuie de les augmenter, et on le peut dire interessé. La Reine et le Prince l'estiment fort, et si l'un ou l'autre gouvernerait, on croit qu'infailliblement il serait le premier Ministre. Il a grande reputation, dans le Royaume, d'homme prudent et prevoyant. Depuis peu l'Empereur l'a fait Comte de l'Empire et lui a erigé Gravestein, et autres terres sises en Holstein, en libre Comté, ce qui n'a pas plû au Roi de Dannemark, à l'insû du quel il a accepté ces honneurs et lequel le regarde comme fort Autrichien.

M. Peters Réez, danois, grand Chancelier du Royaume, quoique communement appellé aux deliberations des affaires etrangeres, entend fort mediocrement celles de France et d'Espagne, ou il a été assez longtemps, et presque point de

tout les autres. Il est savant, scholastiquement, interessé, peu aimé et peu estimé du Roi son Maitre, espagnol de gravité et d'inclination, encore qu'il aye eté Resident en France.

M. Theodor Lenthen, holstenois, Chancelier Allemand, est docte. Le Roi fait cas de son jugement, qui est net, solide et bon. Il est assez versé dans les interets d'Allemagne, qu'il aime, et peu ou point dans ceux des autres pays. Chez lui l'appetit du bien peut beaucoup.

Sa Majesté de Dannemark se decouvre rarement, pour les affaires etrangeres, à autres qu'a ceux ci dessus nommés, sinon peutêtre quelquefois aux Srs Admiral Bjelke, secretaire d'Etat Erric Kraag, Archeveque Svaningius, President Hans Nantsen et docteur Bulichius.

L'Admiral Bjelke est un gentilhomme Norwegien, que le Roi et la Cour aiment. Civil, obligant, d'un esprit mediocre, peu entendu en affaires, honnete homme et imbu d'une vieille veneration pour Sa Majesté d'Autriche.

Le Secretaire d'Etat, Erric Kráág, est un gentilhomme danois, plein d'experience, fort laborieux, qui entend fort bien les affaires du dedans du Royaume, et peu celles du dehors. Advisé et estimé Autrichien, pour quelques bienfaits reçus.

L'Archeveque de Zeelande, Svaningius, est un homme de grand credit parmi son Clergé et à cause de cela redouté du Roi, qui le cherie pourtant comme ayant fort contribué au changement du gouvernement. Il est fort zelé pour le Lutheranisme, et sans lui Sa Majesté, qui a accordé la liberté de conscience aux catholiques, leur aurait aussi donné celle d'exercice, du moins dans quelques unes de ses principales villes pour y augmenter le commerce. Il est savant, judicieux, hardi, econome, mediocrement versé dans la connaissance des affaires etrangeres, et l'un de ceux, qui approuvent le plus l'Alliance de France. Il se pourrait acquerir.

Ces trois derniers nommés sont appellés au Conseil, et les deux svivants ne sont consultés par sa Majesté danoise qu'en conversation familiere.

Le President Hans Nantsen est un homme sans lettres, aimé de la bourgeoisie de Copenhaguen, fort hai de la noblesse comme l'un des principaux autheurs de l'innovation, hardi, de tres bon sens, peu intelligent des affaires etrangeres, d'inclination hollandoise et de ceux, qui font d'avantage cas l'Alliance francaise.

Le docteur Bulikius est un homme de lettres, qui a beaucoup de politique speculative; qui l'humeur ordinaire des docteurs, a un peu rendu extraordinaire en ses façons; neanmoins plein de bon sens, qui ne raisonne pas mal des affaires etrangères, à la conversation duquel le Roi prend plaisir, et qui est tres bien intensionné pour le partie de France.

Encore que Schinkel, favorit de son Altesse Royale, ne soit point appellé au conseil des Affaires, il est toutes fois bon de marquer quel il est, pour le grand credit qu'il a auprès d'un maitre, qui est pour devenir Roi.

Le Sr Schinkel est un gentilhomme danois, qui s'est insinué aupres de Prince, contribuant à ses plaisirs. Ses inclinations ne sont pas trop genereuses; il passe pour tres fortement interessé; une mediocre somme, qu'on assure qu'il a recue, et une un peu plus grosse, qui lui a été promise, ont fort aidé à le porter à ne rien omettre pour faire pencher le prince au mariage de Hesse. Cet homme a longtemps demeuré et même servi en France, et neanmoins il a tres peu d'inclination et plûtot de l'aversion pour le nom français.

Ce sont la les principaux personnages, qui paraissent sur le Theatre de la Cour de Dannemark, pour les affaires du dehors, avec leurs humeurs et le charactere de leur genies, au jugement de défunct Monsieur le Comte de Sehestett.

———

II.

Balance des avantages, que la France peut tirer de Dannemark et de Svede. Selon les sentiments de feu M. Sehestett.

La Svede possede un territoire plus vaste que la Couronne de Dannemark, mais celui de Dannemark est meilleur et plus riche; plus temperé et plus commodement situé que celui de Svede.

La Svede a plusieurs provinces de conquete, de l'affection des habitans des quelles elle n'est pas trop bien assurée, son regime etant pesant: le Dannemark n'a que d'anciennes provinces, qui aiment sa domination.

La Svede et tous ses états son[t] beaucoup moins peuplés que le Dannemark et les siens. L'on voit encore en Svede des lieux a demi depeuplés, a cause des hommes que le feu Roi Charles Gustave en tira pour son expedition de Pologne, quoique le nombre n'en fut pas trop grand, et si la Svede faisait marcher tous ses sujets capables de porter des armes, à peine en fournirait elle sept vingt mille, et la Couronne de Dannemark en pourrait fournir beaucoup d'avantage. De sorte que si les demeles qui sont de vieil temps entre ces deux nations, etaient à decider entre elles seules, sans qu'aucun des autres Potentats d'Europe s'en melât, feu M. de Sehestett ne doutait point, que les Danois ne reprissent en bref ce qu'ils avaient perdu.

Pour la valeur des deux nations il renvoyait aux Histoires des deux Royaumes, ou l'on voyait que les Svedois avaient été plus souvent vaincus par les Danois, que les Danois par eux, et que les Svedois leur ont été longtemps tributaires et même subjets, conquis à force d'armes, qui est un avantage que les Svedois n'ont point eû sur les Danois, et toutes les provinces qui ont été cedés au Roi de Svede par la derniere paix du Nord (excepté les bailliages de

Bahuus et d'Ingermerland(!)) étaient encore des restes de ces memes conquêtes.

Il est vrai, que dans les deux nouvelles guerres les Svedois ont remporté de fort notables avantages sur les Danois, avec beaucoup de facilité. Mais il observait, qu'il fallait considerer que les Svedois avaient alors toutes vieilles troupes, la plus part etrangeres, exercées par une longe guerre en Allemagne et ailleurs, commandées par des chefs de grande experience. Les Danois au contraire avaient beaucoup relaché de la vertu militaire, par les delices et par oisivité de la paix, dont ils jouissaient depuis plusieurs années. Leurs troupes etaient plûtot des milices ramassées a la hâte, que des gens de guerre. Les chefs etaient des gentils hommes Danois, dont peu avaient porté les armes, et la jalousie que cette noblesse la avait de son Roi, de crainte qu'il se rendit absolu et hereditaire, comme il est enfin advenu, faisait qu'elle aimait mieux ceder quelques bailliages pour avoir la paix, que de lui laisser les armes à la main, apprehendant, qu'etant maitre des forces, il ne les depouillât de leur authorité; pour laquelle conserver ils avaient negligé l'ancienne institution des milices du Royaume, de peur que le peuple aguerri ne secouât un joug, que leur fast et leur orgueil rendait insupportable.

Prenant neanmoins les choses dans l'etat present, feu M. de Sehestett avouait que les Soldats naturels danois ne valaient pas mieux que les naturels Svedois. Mais il disait que les Norwegiens, qu'il connaissait d'autant mieux qu'il les avait gouverné comme leur Viceroi durant douze ans, surpassaient les Svedois. Aussi dans les dernieres guerres, les Svedois ont toujours été battus, quand ils ont voulu mordre de ce coté là.

Pour les Allemands qui habitaient les provinces conquises par la Svede, ils ne sont pas meilleurs, ni plus estimés que les Allemands de Duches de Holstein, Scleswic, Sthormar et Dithmarse, qui sont sujets du Roi de Dannemarc, et

qui passe entre les plus excellens Soldats que l'Allemande produise.

De sorte que, compensant le tout, et considerant que maintenant Sa Majesté danoise est absolue et ainsi delivrée de toutes les traverses que sa noblesse lui faisait pour l'empecher d'être armé, il concluait, qu'on pourrait tirer des Soldats pour le moins aussi bons des Etats de Dannemark que de Svede: avouant pourtant, que comme le Dannemark est plus gras et meilleur que la Svede, les Danois n'etaient pas si prompts à s'enroller que les Svedois, qui ne peuvent trouver aucun pays pire que le leur.

Il confessait aussi, que la reputation Svedoise en fait de guerre par terre etait presentement plus etablie que la danoise. Toutesfois comme cette reputation roullait sur ce que les Svedois avaient fait en Allemagne, ci [et ?] cela etant l'effet de trois causes etrangeres, à savoir, les dissensions des Catholiques et des Protestans de l'Empire; les hommes d'Allemagne; et l'argent et l'appuy de France; le tout n'etait pas si fort aux Svedois qu'il paraissait, ni tel que d'autres n'en puissent faire autant ayant les mêmes aides. S'il etait question de faire des levées etrangeres, pour les interets de la France, ou de quelque autre Potentat qui en voulut faire la depense, la Svede y pourrait travailler dans la Pomeranie et dans le duché de Bremen, mais le Dannemark possede la Jutlande et le Holstein, plus capables à recevoir un grand assemblement et de faire un puissant armement, tant par la commodité de la mer, de l'Elbe et de Hambourg qu' autrement.

La terreur du nom Svedois a eu en ces derniers temps plus de vogue en Allemagne que celle du nom Danois: mais les Danois y etant moins suspects et moins hais que les Svedois, ils pourraient être employés à des entreprises qu'on ne pourrait confier aux Svedois sans se jetter dans l'embarras d'être fort traversé par la jalousie qu'on a de leurs desseins.

On peut dire qu'il en est de meme du coté de Pologne, ou les Svedois sont tres odieux à cause des choses passées et tres suspect a cause du voisinage; ou au contraire les danois, qui n'ont point de terres contigues a la Pologne, et qui en sont anciens Alliés, y sont autant bien que les autres mal voulüs.

Si la France entretenait en Allemagne quelques armées Svedoises et que par la perte de quelque bataille, par faiblesse ou autrement, elles ne puissent prendre leurs quartiers d'hiver ou de refraichissement ou de retraite ailleurs que sur leurs propres terres, ces armées seraient assez incommodées; car la Svede est eloignée, separée par une mer facheuse et depourvue de vivres. Le pays de Bremen est etroit et separé des autres terres de l'obeissance svedoise, et la Pomeranie semblablement et de plus trop distante.

Les armées danoises pourraient se retirer dans les duches de Holstein et dans la Jutlande et meme passer dans Funen et Zelande, qui sont grands pays faciles à garder pour être îles ou peninsules tous abondans en vivres, en fourages et en tout ce qu'il faut pour soutenir et entretenir une armée; et ou d'ailleurs on rencontre la commodité de la mer et de l'Elbe, celle de monter la Cavalerie et le voisinage de plusieurs bonnes villes anseatiques.

Tout le monde sait combien le Dannemark est rempli de chevaux, qu'il fournit la Hollande de boeufs et de betail, qu'il a des lards et des beurres en quantité, des grains, des victuailles, des fourrages, et du bois, plus qu'il n'en peut consommer, ce qui peut extremement servir pour la subsistance des armées, et pour dresser de bons magasins, si necessaires pour les hautes expeditions, ayant d'abondant la mer et les rivieres pour les transports, et tant de chariots, qu'il n'y a point de paysan qui n'en aye un ou plusieurs.

La Svede n'a point ces choses, et ci elle en avait quelques unes, la distance des lieux d'ou il les faudrait tirer rendrait cela inutile.

Si des forces de terre on passe a celles de mer, le Dannemark a un grand avantage sur la Svede, en hommes, en vaisseaux, en situations, en ports, en commodité de materiaux et en facilité d'avictuailler les navires.

Pour l'avictuaillement, il y a si peu de comparaison entre l'abondance du Dannemark et la disette de la Svede, qu'il serait plus aisé à Sa Majesté danoise de fournir une flotte entiere de victuailles, qu' au roi de Svede d'en ammunitionner un vaisseau.

Pour les materiaux (ce qui comprend les choses necessaires pour la construction des vesseaux et leur aggrêts) il est vrai que la Svede ne manque pas de bois, de mâts, de fer, de cuivre, de goudran (!), et semblables danrées, mais on ne peut disconvenir, qu'en Dannemark le tout n'y soit en plus grande abondance, si l'on en excepte le cuivre, dont pourtant la Norwegue a plusieurs bonnes mines, et en outre le tout est plus voisin des lieux, où il le faut employer, et les hommes entendent mieux à s'en servir.

Quant à la situation, le Dannemark est plus proche d'Allemagne, d'Angleterre, de Hollande, de France et d'Espagne. Il tient la clef de la mer Baltique et est le maitre des portes de la Svede. Les cotes de Norwegue sont tres bien situées pour recevoir tous les vesseaux, qui navigent dans la mer du Nord, ou qui, pour eviter les dangers du Canal en temps de guerre, sont obligés de faire le tour d'Angleterre. Ils ne peuvent même se dispenser de les venir reconnaître et d'y mouiller.

A l'egard des ports et havres, le Dannemark en a en plus grand nombre tant dedans que dehors la mer baltique. Sur l'Ocean la Svede n'a que Gottenbourg, qui n'est pas trop bon, et que les Danois peuvent facilement incommoder. Toute de (!) la cote de Norwegue est pleine de ports, dont divers sont fortifiés. La Svede n'a point de havres, qui ne gelent l'hiver; le Dannemark en a plusieurs, dans la Norwegue meme, qui ne gelent jamais. Et tous ceux, qui sont subjets à la glace,

en Dannemark gelent plus tard et degelent plûtot d'un mois et de six semaines que ceux de Svede; de sorte que les Danois peuvent tenir la mer trois mois par an d'avantage que les Svedois, qui par ce moyen sont presque inutiles.

Pour les vesseaux, on battie mieux en Dannemark qu'en Suede. Les navires de guerre Svedois ne sont point semblables, ni en quantité, ni en qualité, aux danois; et l'experience a fait souvent voir qu'un de ceux ci en vault et en bat deux et trois de ceux là.

Et quand aux hommes, il y a plus de centaines de matelots en Dannemark que de dixaines en Svede. Presque tous les Norwegiens sont gens de marine et tres excellents. Il y en a plus de quinze mille servant ordinairement en Hollande et en Angleterre. Ils sont laborieux, durs a la fatigue, hardis, bons soldats de mer et bons matelots.

Ainsi les Alliés de Dannemark s'en peuvent promettre une toute autre assistance par mer que de la Svede, et meme une tres considerable si on fournissait au Roi de Dannemark de quoi en avancer la depense, ce que la Svede ne pourrait pas, ni d'elle meme, ni avec un egal secours.

Si l'on examine ce qui se peut faire en Svede et en Dannemark en matiere de commerce: La Svede a plus de cuivre, quoique le Dannemark en aye aussi des Mines. Le Dannemark a plus de bois, de mâts, de goudran(!), qui se rencontre aussi en Svede, mais moins commodement. Pour le fer, les deux etats en ont egalement. Le Dannemark a plus de chevaux et meilleurs, plus de grains, de chairs, d'huiles de poisson, et de poisson meme sec et salé. Les ports en sont plus voisins de la France et plus aisés a frequenter que ceux de Svede, ou aucune nation etrangere ne s'est jamais advisée de faire des avictuaillements.

Le Dannemark peut plus incommoder ou favoriser le commerce et la navigation des mers du Nord, Germanique et Baltique et de l'Elbe, ensemble la peche des baleines et du hareng, que la Svede.

Le Dannemark a un bon poste dans les Indes Orientales, sans parler de celui qu'il a en Guinée, ce que n'a pas la Svede.

Si l'on fait reflexions sur le genie des deux nations, il est vrai que la Svedoise est plus spirituelle: elle conduit mieux ses affaires; elle prevoit d'avantage et agit avec plus de dessein, et il semble que la secheresse du froid fait en elle ce que celle de la chaleur opere dans les Espagnols. Mais cela est meilleur pour les Svedois que pour leurs Alliés, aux interets desquels ils ne sacrifient pas volontiers.

Les Danois sont plus sinceres, plus francs, plus aisés a embarquer et a conduire, et gens desquels leurs aimés [amis?] et la France peuvent faire un etat plus certain.

Les conquêtes des Svedois et leur prosperité les ont enorgueillis et rendus difficiles a manier; les pertes et les malheurs qui sont arrivés au Dannemark l'ont rendu traitable.

Les revenus des deux Couronnes sont environ egaux; avec cette difference, que ceux de Dannemark seront plus facilement augmentés et ameliorés que ceux de Svede: si ce n'est qu'on veuille dire qu'ils sont tels de part et d'autre, que s'ils ne sont aidés par les puissances etrangeres, les uns et les autres ne seraient pas capables d'efforts extraordinaires.

Mais etant assistés on peut tirer de tous deux de bons avantages, du coté d'Allemagne et de Pologne, dans les guerres par terre, et du Dannemark dans les maritimes aussi, principalement dans celles qui pourraient naître ou contre Hollande, ou contre Angleterre, ou contre tous les deux.

Balançant ce que dessus, on peut juger de qui il vault mieux se servir, ou des Svedois ou des Danois, soit par mer, soit par terre; et selon les lieux ou l'on pourrait avoir à agir.

III.

Observation, que feu M. le Comte Hannibal de Sehestett faisait sur les Alliances, tant faites, qu' autres qui se pouvaient faire entre la France, le Dannemark et la Svede.

M. de Sehestett avouait, que tant que la France contiendrait les Svedois à sa devotion, le Dannemark n'oserait se detacher de son partie, de crainte de se voir tomber sur leurs forces, sur les bras, qui lui etaient formidables, etant appuyées de l'argent et de l'authorité de France, et qu'il avait eprouvées telles à son grand dommage auparavant qu'il eut laissé les interéts de la Maison d'Autriche, pour embrasser ceux du Roi.

Il disait, que pareillement la Svede ne hazarderait point à quitter la France, tant qu'elle verrait subsister une confederation entre les Francais et les Danois, de peur que ceuxci, assistés par ceux la, ne vinssent a recouvrer ce, que les Svedois leur ont arraché, à la faveur de l'appuy de France.

Et ainsi la France peut contenir la Svede par le Dannemark et le Dannemark par le Svede.

Il reconnaissait que les Svedois, etant assez eclairés pour appercevoir cela, et assez fiers pour ne l'endurer trop facilement, n'oublieraient rien pour tacher de rompre ce coup; employant à cette fin les menaces, les grimaces de mecontentement, les artifices de jalousie, et quelques démarches comme s'ils etaient disposés à rompre avec la France, si d'ailleurs elle ne voulait rompre avec le Dannemark les mesures prises; et sur le tout sa pensée etait:

Que pour les menaces, qu'ils employent volontiers pour en tirer avantage, il leur fallait faire comprendre, qu'on connaissait leur faiblesse, que ce qu'ils avaient fait de considéable dans l'Empire etait plus l'ouvrage des troupes Allemandes, soldoyées par l'argent de France, que celui de leurs mains, qu'ils y etaient connus et decriés; que de moment

qu'on les y saurait denués du soutien de France, on ne les y epargnerait pas; qu'ils ont peu d'hommes dans leur pays et n'en peuvent avoir d'etrangers sans argent, qui leur manque, et que menaces c'est ce qu'ils peuvent faire; la France pouvant aisement faire ce dont ils menacent, sans le dire et sans s'en vanter.

Pour les mines qu'ils feraient d'être mécontents, qu'il les fallait mepriser; leur temoignant qu'on ignorait pas, que l'amitié de la France ne leur fût plus utile que la leur ne l'etait à la France, et qu' ainsi, s'ils voulaient être amis sinceres, à la bonne heure: sinon, qu'ils etaient libres. Feu M. de Sehestett s'assurait qu'on avancerait davantage par cette espece d'indifference, que par les recherches.

Quant aux artifices de jalousie, il ne doutait point que les Suedois ne fussent bien aisés, pour se faire courtiser, de feindre d'être recherchés, ou de rechercher des Alliances que la France aurait occasion de tenir pour suspectes. Mais il estimait, qu'il n'y avait rien a craindre de ce coté la. Car ils ne peuvent servir que de quelques hommes encore en les bien payant. Cependant ni l'Empereur ni l'Angleterre, avec qui ils pourraient plûtot prendre liaison, n'ont point besoin d'hommes, en ayant assez chez eux, et en pouvant avoir d'ailleurs à meilleur compte et plus a leur disposition: de sorte que, se voyant inutiles, et n'etant pas si imprudents que de quitter une Alliance fructueuse, comme celle de France, pour en prendre une sterile, ils ne changeraient pas.

Et pour les demarches que les Suedois pouvaient faire pour donner à entendre, qu'ils ont tant de degout du procedé de France, qu'ils sont pour s'engager même dans des pays opposés: on en a l'exemple en ce qu'ils ont fait dans la presente conjoncture des brouilleries d'entre l'Angleterre et la Hollande; ou l'on voit à la verité, qu'ils osent bien feindre de vouloir entrer dans la carriere, et toutesfois qu'ils ne sont pas assez gardis [hardis] pour la franchir, s'apercevant clairement qu'il y a plus de peril que de profit à le tenter.

M. le Comte de Sehestett se persuadait, qu'a ces adresses ils ajouteraient celle de fatiguer la France d'importunités, pour obtenir d'elle ou des declarations, ou des offices en diverses choses qu'ils savaient être très sensibles au Roi de Dannemark; comme sont generalement toutes celles, qu'il peut avoir à demeler avec M. le Duc de Gottorp; les injures reçues d'un parent et d'un inferieur touchant toujours plus vivement que celles qui viennent d'un etranger, ou d'un egal; les Svedois esperant par ce moyen là peu à peu degouter sa M^te^ danoise de la France; ou l'y rendre moins affectionnée, et ainsi se conserver la prerogative. Mais aussi il jugeait que c'etaient ecueils, aises à eviter lorsqu'on en etait advisé. Et il tenait, qu'un des bons moyens pour conserver a la France ses Alliances avec le Dannemark et la Svede en vigeur et sans alterations, et meme pour se delivrer de diverses importunités, c'était de n'ajouter pas aisement creance aux plaintes, qui viendraient d'une part ou d'autre, sans un fort serieux examen precedent: Et aussi de ne se meler point de tous leurs menus differends, se reservant seulement pour ceux de plus grand poids.

Il estimait fort convenable de faire nettement comprendre au Dannemark, et à la Svede, qu'on serait toujours contre l'aggresseur, quel qu'il fût; et que hors le cas d'une aggression manifeste et obstinée, on n'aiderait point l'un au prejudice de l'autre. Mais que ce cas arrivant, si l'on ne defferait aux offices d'une amiable interposition, que la France agirait si fortement contre celui qui se serait opiniatré mal à propos, qu'il aurait occasion de s'en repentir.

Et celà, en deracinant cependant adroitement et doucement de l'esprit de Sa Majesté de Dannemark l'opinion en laquelle M. le Resident Marcus Giöe la entretenue, à savoir que la France, pour remettre les choses davantage dans l'equilibre entre les deux Couronnes du Nord, ne serait pas marrie de l'appuyer a reconquerir quelques unes des provinces cedées à la Svede. Opinion, qui à fait, que sa M^ste^

Danoise dans ces nouvelles conjonctures a fort souhaité d'être attaquée par la Svede, quelque demonstration exterieure qu'elle aye fait d'apprehender le contraire, jusques là meme qu'elle en aurait vû naître l'occasion avec joie.

D'un autre coté, il serait (disait il) semblablement bon d'ôter de la tête de Messieurs de Svede, qu'en France on les éstime si fort au dessus des Danois, qu'on quitterait plûtot ces nouveaux amis qu'eux les anciens alliés; puisque cette pensée les rend plus temeraires à entreprendre et moins soigneux a garder les mesures qu'ils doivent: au lieu que si les Svedois etaient persuadés que l'estime fût egale et se reglât seulement selon la sincerité et les offices, ils tacheraient de meriter la preference par leur devotion aux interets de France, qu'ils ont jusques a present meprisés, lorsqu'il a été question du moindre avantage, qu'ils ont attendu d'ailleurs.

Sur ceci feu M. de Sehestett avait accoutume de dire, qu'il n'y avait pas peu à balancer, à laquelle des deux nations la France deverait donner son amitié, si necessairement il lui en fallait perdre ou l'une ou l'autre: puisque toutes deux pouvaient fournir un nombre egal de gens de guerre, toutes deux pouvaient faire avec l'argent de France de pareilles levées d'hommes en Allemagne, et qu'excepté la reputation, qui est chose facile à perdre et à acquerir parmi les peuples, les Suedois n'avaient rien dont ils puissent se vanter au dessus des Danois.

En contréchange et de leur part les Danois avaient la facilité de menager plusieurs grandes Alliances en Allemagne par le moyen de deux Princes et de quatre Princesses, fils et filles de leur Roi. Ils avaient l'avantage de la situation et celui des forces navales, les plus necessaires à la France, dont ils n'étaient pas si eloignés que les Svedois. Ils avaient mieux les commodités requises pour nourrir, donner quartier et faire subsister les armées de terre et de mer, et le bien de n'être pas ni si hais ni si suspects que les Svedois.

Outre cela il disait que la bonne politique voulait qu'en cas

d'Alliances egales ou même presque egales l'on preferât toujours celles, que l'interet rendait plus fermes et plus necessaires: et comme il remarquait, que le Dannemark avait plus d'interet a se conserver l'amitié de la France que la Svede, il concluait que la France devait plus se reposer sur l'Alliance de Dannemark.

La Svede „paupertate sua tuta est", son pays vaux si peu et est si difficile et reculé, qu'on n'y apprehende point qu'il tente l'envie des Conquerans, et les Svedois n'ont rien a perdre que quelques provinces de conquete en Allemagne, dont ils ne tirent pas de quoi entretenir leurs garnisons; ce qui fait que les veritables Svedois n'en regretteraient pas tant la perte que plusieurs pensent. Le Dannemark a de bonnes Provinces, qui peuvent être attaquées et qui se rencontrent entre l'Allemagne et la Svede, sans parler de la Norwege, qui est exposée aux insultes des Anglais et des Ecossais, qui y ont autrefois fait des descentes: de sorte que l'Alliance de France est chere au Dannemark pour sa conservation et elle n'est pretieuse à la Svede que pour son aggrandissement, qui est un interet beaucoup moins fort que l'autre.

Les pertes recentes que le Dannemark a souffertes de la part des Svedois, appuyés par la France, touchent les Danois d'une apprehension vive de retomber dans un pareil malheur, ce qui agit bien plus fortement sur leur esprit, que ne fait la gratitude sur celui des Svedois pour les conquêtes, dont ils sont redevables à l'assistance francaise.

D'avantage l'on sait le nouveau et notable changement arrivé dans le gouvernement de Dannemark: La Monarchie d'Elective, ayant été faite hereditaire, et de tres limitée tres absolue, ce qui n'ayant pû arriver sans le mecontentement de quelques uns et presque de toute la Noblesse, qui se trouve fort dechue de son authorité, Sa M^{ste} Danoise n'est pas sans quelque crainte de quelque attentat, dont elle ne doit pas beaucoup apprehender les efforts, si ceux qui

l'entreprendraient n'etaient soutenus par quelque puissance etrangere, et contre cela ne trouvant point de meilleur remede que l'appuy de France, qui lui est tres cher: de maniere qu'elle y demeurera volontiers attachée, et plus fortement que la Svede, qui n'a pas de si puissants motifs de s'y tenir liée.

Aussi feu le Comte de Sehestett avait accoutumé de dire, que lorsque le Roi voudrait faire epreuve de l'amitié des Rois de Dannemark et de Svede, celui de Dannemark serait toujours prêt d'entrer dans la barque de Sa Maj[sté] sans hesiter et à des conditions fort raisonnables, ce qui peûtetre ne pouvait pas être attendu, ni si promp+ement, ni si facilement de celui de Svede, et dont on a un exemple recent dans les presents remêles [démêlés] qui sont entre le Roi de la grande Bretagne et les Etats Generaux.

Tout cela consideré il croyait qu'il n'y avait point de raison qui dût faire preferer, par la France, l'Alliance de Svede à celle de Dannemark, avouant cependant qu'il etait de la prudence de garder amitié avec tous deux; de se servir de l'un et de l'autre, selon les temps, les lieux et les occasions, et en cela et dans tous les effets de l'amitié observer toute l'egalité possible.

Il jugeait que lorsque les Svedois desespereraient de rompre ou d'alterer l'union, qui est entre la France et le Dannemark, et apres qu'on les aurait bien fait comprehendre qu'ils travailleront envain de pretendre d'y donner atteinte, ils changeront de batterie et se departiront de tous les artifices qu'ils ont prattiqués, des jalousies, qu'ils ont voulu donner, et de tout ce qu'ils ont mis en oeuvre pour tacher de degouter la France de l'amitié de Dannemark.

Il venait en pensée feu Sr Comte de Sehestett, que le refus fait par les Svedois d'entrer en la commune Alliance d'entre la France et le Dannemark, suivant l'invitation que le Roi leur en avait fait faire par son Ambassadeur M. le Chevalier de Terlon, n'avait point eu d'autre fondement que

l'esperance de pouvoir rompre ou du moins affaiblir cette Alliance, vu que les interets de Svede ne repugnent point qu'une telle confederation se fassent (!).

Au contraire le feu Roi de Svede, lors du siege de Copenhaguen voyant qu'il n'y pouvait reussir, avait souvent dit, en parlant à ses plus intîmes, que puisqu'un des deux Rois du Nord ne pouvait ruiner l'autre, le plus grand coup d'habiles politiques qu'ils puissent faire, ce serait de se tenir bien et sincerement unis ensemble; d'autant disait ce Prince, que touts les autres etats voisins profitaient de cette mesintelligence, qu'ils se rendaient l'un et l'autre inutiles à leurs amis, et qu'etant d'un bon accord, de recherchans ils deviendraient recherchés; et par ce moyen ils seraient maitres chez eux et independants. Ils regleraient leurs douanes a leur plaisir comme les autres Potentats, et seraient les Arbitres du Commerce du Nord et de la Mer Baltique, et qui plus est, de toutes les danrées servant a la navigation, dont l'Angleterre, la Hollande et divers autres Etats de l'Europe ne se peuvent passer.

Le dit feu Roi de Svede etait si persuadé de cela, qu'entre les instructions qu'il a laissées, il en a fait l'un des principaux articles; ce que M. le Comte de Sehestett, auquel ce Prince alors se communiquait fort volontiers, disait avoir sû tres certainement.

Il ajoutait que tout ce qu'il y a de Senateurs les plus eclairés en Svede etaient du meme advis, qui n'etait contredit que par ceux, qui esperent profiter dans le trouble que la guerre apporte; Et meme depuis le refus fait par les Svedois d'entrer dans l'Alliance commune, qui est entre la France et le Dannemark, ils ont recherché d'en contracter une tres etroite, perpetuelle et hereditaire, entre eux et les Danois, ce qui fût traité fort secretement en 1665 et si avancé que vingt trois articles les plus essentiels furent arrétés. (On les a vus parmi les papiers, que M. le Comte de Sehestett avait apportés a Paris lors du dernier voyage, qu'il y a fait). Et cette affaire si prochaine de sa conclusion ne fût accrochée

que parceque le Roi de Dannemark voulait que quelque puissant Potentat y intervint comme tiers et garant commun.

Il avait meme proposé, à cette fin, le Roi; mais les Svedois ne voulûrent point: ce que sa M^ste^ Danoise interpreta à quelque intension qu'ils pouvaient avoir de n'entretenir cette Alliance là, qu'autant qu'ils le jugeraient expedient au bien de leurs affaires, et pour cela seul elle ne voulut point conclûre.

Les Svedois disaient qu'une ligue de cette nature mettait les deux rois voisins hors de la tutelle des autres Princes de l'Europe; les rendaient maitres absolus du commerce du Nord et de la Mer baltique, et en etat de reduire à l'extremité les Anglais, Hollandais, et autres navigateurs Europeans, en serrant la main a la sortie des danrées, que leurs deux Royaumes produisent ou qui ont a passer par le Zondt, et qu'admettre en [un?] tiers dans cette Alliance, c'etait le rendre participant des memes avantages.

L'Angleterre avait tenté, presque au meme temps, de faire reussir cette confederation, connaissant fort bien, que si elle pouvait former une union entre ces deux Rois du Nord et y entrer, qu'elle pourrait ruiner la navigation de Hollande et detruire les flottes de M^rs^ les Etats Generaux, venantes des Indes, qui sont obligées de passer par le Canal ou de venir reconnaître les cotes de Norwegue.

En 1624, si on a bien retenu l'année, Les Provinces unies avaient fait une pareille proposition, sachant que c'etait le meilleur moyen de contenir les Anglais, que de les priver du commerce et des danrées du Nord, sans lesquelles ils ne peuvent naviger; outre le grand contrepoids que les forces navales du septentrion peuvaient faire a celles de la grande Bretagne.

Mais les Svedois n'ont point voulu admettre en ceci les Hollandais; ni les Danois les Anglais, et tous deux conviendraient plus volontiers des Français, comme d'amis communs, et d'une nation qui incommode moins leur traffic et de laquelle ils pourraient plus tirer de reconnaissance.

C'etait le sentiment de feu M. le Comte de Sehestett, qui croyait, que sa M^{ste} Danoise et la Reine de Svede, connaissant, comme elles faisaient, de quel commun avantage cette liaison leur etait, Elles la feraient tôt ou tard, n'y ayant presque autre chose à y ajouter, sinon d'en signer les articles projettés, auquel cas il estimait fort être des interets de la France, d'y entrer en tiers ou comme garante. puisque jointe aux deux Rois du Nord, elle pourrait extraordinairement incommoder l'Angleterre et la Hollande, si un jour elle tombait en guerre contre l'une ou l'autre, ou toutes les deux; et elle s'assurait d'abondant d'une grande force, principalement par mer.

IV.

Remarques de diverses choses, que feu le Comte de Sehestett estimait pouvoir contribuer a augmenter la liaison entre le Roi et celui de Dannemark et se pouvoir menager entre leurs M^{stés} pour leur commune utilité.

1. Le dit Sr Comte de Sehestett observait, que si le Roi avait quelques desseins du coté d'Allemagne, et qu'il y voulût occuper les Svedois sans y occuper aussi les Danois, que cela semblerait fort dur au Roi de Dannemark, qui se propose d'agir contre quiconque sera ennemi de la France avec tant de zele qu'elle connaitra que ses nouveaux Alliés ne cedent point en cela aux anciens.

En cas neanmoins de cet Employ des Svedois et des Danois, il jugeait, qu'il vallait mieux n'employer en memes lieux et temps qu'une des deux nations que de se servir de toutes deux ensemble en meme endroit: pour ne tomber pas dans les inconveniens, que leurs vieilles jalousies et antipathies peuvent causer.

Et il pensait, que si la guerre etait telle, qu'elle requît d'agir et par mer et par terre, qu'on ferait prudemment

d'employer les Danois pour les Expeditions de mer et les Svedois pour celles de terre.

2. Si le cas d'une election a faire en Pologne se presentait, et que la France eût pensée d'y etablir quelqu'un des siens, et d'empecher l'elevation de quelque Autrichien à cette Couronne là, Sa M^{é} danoise y pourrait servir en deux manieres.

L'une en y envoyant de ses propres troupes, selon le concert, qui s'en pourrait faire, lesquelles elle y pourrait faire passer en diverses façons et notamment par mer assez promptement.

L'autre en y transportant, aussi par mer, celles que Sa M^{é} T. C. y voudrait faire marcher, soit francaises, soit etrangeres, ce que nul autre ne peut faire, vu, que pour cela il faut avoir le Zondt ouvert, dont les clefs se gardent a Cronenbourg et a Copenhaguen.

Feu Mr de Sehestett disait, qu'ayant discouru de cela avec le Roi son Maitre, il l'avait trouvé dans les sentiments d'appuyer, en ceci, d'autant plus volontiers les desseins du Roi, que Sa M^{é} danoise jugeait fort bien, qu'il lui serait plus avantageux, qu'un prince français fût sur le throne de Pologne, qu'un Allemand, qui serait même de sa parenté; parcequ'etant comme impossible que la chose arrive sans beaucoup de brouilleries, ce dernier avait besoin d'être appuyé de ses amis, ce que sa dite M^{é} d^{é} ne pourrait faire à ses frais sans s'incommoder: au lieu que, si le sort tombait sur un Prince français, alors si le Dannemark l'assistait, il en tirerait gratitude et avantage de la France, qui ferait la depense.

D'ailleurs elle considerait qu'un Prince de France, parvenant a cette dignité, serait toujours bien aisé d'avoir pour ami un Roi de Dannemark, pour la commodité qu'il a de faire passer par la Mer Baltique les secours, qui lui pourraient venir de deça; de quoi un Allemand n'ayant pas un egal besoin, sa liaison serait moins forte, comme moins interessé.

3. Le Roi de Dannemark ne peut oublier que Mr le Duc de Holstein Gottorp, ayant oublié l'honneur qu'il a d'être de la même maison que Sa Mé, s'est attaché au partie de ses ennemis et de son vassal s'est fait reconnaitre pour Souverain.

Ceci a causé dans le coeur de sa dite Mé une playe tres sensible, et qui d'ailleurs est tous les jours aigrie par la Reine qui a une tres puissante aversion pour ce duc, de sorte que M. de Sehestett tenait pour certain qu'on ne pou-
Advis vait rien faire de plus deplaisant au Roi de Dannemark que de temoigner de vouloir favoriser ce Prince et de se meler des affaires qui sont entre eux, à moins d'une manifeste contravention aux articles de la Paix du Nord que la france a garantie.

Il croyait que sa Me dse etait si preoccupée en cette matiere que cela seul etait suffisant de lui faire faire diverses choses au prejudice de ses interets les plus essentiels, d'ou M. de Sehestett concluait, que pour entretenir le Roi son Maitre en bonne devotion, il etait fort apropos de ne se meler des affaires de Gottorp sans une grande necessité, se figurant que la Svede qui avait connaissance de cette extraordinaire aversion de sa Me de Dan., serait bien aisé de porter souvent des plaintes ici sur les affaires concernant Son Altesse de Gottorp, afin que les offices que la France pourrait faire en consequence servissent a degouter Sa dite Majesté.

4. M. le Duc d'Holstein a passion d'epouser l'une des princesses Royales de Dannemark. Le partie est convenable. L'on peut dire même qu'il est de l'interet du Roi de Dannemark, puisque par ce moyen il arracherait cette Altesse d'entre les bras de la Svede et la reunerait à Soi. Il l'empecherait de se fortifier de quelque Alliance puissante ou qui du moins en cent occasions importunerait, ou ferait importuner par ses amis, Sa Me Dse: Et puisque la Paix du Nord, garantie comme elle est, lui ote toute esperance de ramener

les choses à leur principe et de recouvrer le vasselage qu'elle a perdu, la prudence semble requerir de ne negliger pas de placer une Princesse dans une Maison ou il peut arriver des minorités d'Enfans, des regences de veûves, et d'autres accidents qui y donneraient toujours beaucoup d'autorité a un Roi de Dannemark.

Le Duc de sa part ambitionne ce mariage pour les belles qualités et pour la haute rang de la Princesse, et pour satisfaire a l'ardent desir des peuples des Duches de Holstein, qui croyent parla prevenir deux grands maux: l'un qui leur pourrait arriver de la part de Dannemark, s'ils en etaient un jour attaqués, ce qu'ils apprehendent, vu la mesintelligence et la possession indivisé que le Roi et le Duc ont de memes terres, source perpetuelle de querelle et de pretexte de quereller.

Et l'autre de la part de la Svede, qui sous couleur de protection pourrait chercher a faire en Holstein ce qu'elle a fait en Pomeranie. Les sujets de la Couronne de Dannemark n'auraient pas moins d'envie de voir reussir ce mariage comme un remede a la guerre qu'ils estiment inevitable, dans la suite des temps, entre leur Roi et M. le Duc de Holstein, attendu leur brouilleries, fomentées par les artifices de la Svede, si d'ailleurs il n'y est remedié.

Rien ne resiste contre des raisons si fortes, que le peu d'inclination ou plutôt l'aversion que leurs Majestes Danoises ont a l'accomplissement de la chose. Cependant Feu M. le Comte de Sehestett avait si bien menagé les Esprits, tant du Roi que de la Reine, qu'ils avaient enfin consenti, lorsqu'il partie de Copenhaguen, au mois de Novembre 1665, pour son dernier voyage par deça, qu'il pourrait passer par Gottorp et y sonder avec l'adresse dont il etait capable, s'il y avait lieu de menager une bonne reunion entre sa dite M[e] et cette Altesse et de la cimenter par l'hymenée. Mais en chemin il eut ordre de remettre cela au retour, ce qu'il attri- Inconvenient.

buait plutôt a quelque changement d'avis qu'a l'empressement du voyage.

Remede. Il jugeait pourtant que par les bons offices de la France cette affaire, si elle etait bien menagée, pourrait se renover, et il la tenait infaillible: ce qui gagnerait entierement le Duc a Sa M^{sté} T. C. avec l'affection de tous les Danois et Holstenois, se delivrant de bien des importunités et peutêtre embarras, que les demeles d'entre le Roi de Dannemark et le Prince de Holstein lui peuvent apporter et meme du peut [peur] d'une guerre, qui tôt ou tard ils attireront, selon le jugement qu'en faisait M. le Comte de Sehestett et laquelle pourrait en allumer une plus grande, dans l'Allemagne et le Nord.

5. Il disait que les peuples de Dannemark etaient fort greves [gravés ?], par trop de troupes, tant d'infanterie que de Cavallerie, que sa M^{é} Danoise entretenait; qui sont trop nombreuses pour contenir le dedans du Royaume et trop faibles pour le defendre des attaques qui pourraient venir du dehors.

Leur entretien n'a point d'autre fondement que la terreur que quelques officiers tachent a jetter dans l'esprit de sa dite M^{sté}, comme si a cause du changement, qu'elle a fait dans le gouvernement, elle etait toujours a la veille d'une revolte generale, ce qui est peu a craindre, puisqu'il n'y a aucun corps, ni particuliers assez puissants pour rien tenter de semblable, et que la Noblesse, qui est la seule qui pourrait avoir interest de le faire, est trop faible, trop desunie et trop destituée de personnes capables d'être Chefs et trop malvoulue du clergé, du peuple et des villes, principalement de celle de Copenhaguen.

Cependant, garder tant de troupes hors du besoin met le Roi de Dannemark hors d'etat d'en pouvoir mettre sur pied autant qu'il conviendrait dans les occasions. Cela l'epuise si extraordinairement, qu'il est obligé d'etre en quelque manière a charge a ses amis, a quoi le Remede serait aisé et avantagueux a la France, si en se dechargeant de quelques forces de terre il augmentait celles de mer, puisque ses

finances ne lui permettent pas d'entretenir les unes et les autres en meme temps.

Par ce moyen il pourrait mieux conserver son pays qui consiste tout en îles, peninsules et longues cotes maritimes, et il serait plus en etat de servir ses Alliés avec ses vesseaux et principalement la France.

C'est pourtant ce qu'aucun danois n'oserait hazarde de representer a Sa dite Mé, de crainte de se faire soubçonner de la vouloir voir desarmée, afin qu'elle restât exposée aux attentats de la Rebellion ou aux insultes de ses Ennemis etrangers, qu'elle ne doit toutesfois pas apprehender jusques au point de demeurer toujours armée, a la grande ruine et oppression de ses Etats, ce qui pourrait ètre epargné, depuis qu'elle est appuyée des Alliances de France et de Hollande, qui sont tres fortes, pour contenir la Svede, de laquelle seule il semble que le mal lui pourrait venir.

Feu M. de Sehestett estimait que si le Roi avait la bonté de faire amiablement insinuer a sa Msté Danoise, combien il est de son interet de licentier ses troupes superflues, du moins lorsque le calme sera un peu plus retabli en Europe, qu'en ce cas Sa Majesté ferait un grand office au roi de Dannemark; Elle le mettrait en positure de pouvoir tenir plus de forces navales et elle le garantirait d'etre trop affaibli, lorsqu'il serait a propos de mettre la main a quelque bon oeuvre, digne de l'Alliance d'entre les deux Couronnes.

Il ajoutait que tout le pays en saurait un tel gré a la France, que ce seul trait rendrait les Français tres bien voulus en Dannemark, etouffant l'entierement le souvenir des anciennes Alliances d'Autriche, et les pertes que la Svede, appuyée par eux, y a fait souffrir.

6. M. Hannibal de Sehestett assurait, que Sa Mé danoise avait tant d'inclination a gratifier le Roi des choses qui seraient en elle, que si l'on voulait faire quelque etablissement de commerce français dans ses Etats et dans le Nord, elle y ecouterait volontiers et y apporterait toutes les facilités

qui dependraient de son authorité ou de sa confession. Le peu de richesses des habitans ne lui permettant pas de promettre d'y contribuer de grands fonds.

7. Il contait que l'affaire de l'introduction du sel francais en Dannemark n'y avait manque que par la seule maniere dont elle avait été traité par les Ministres particuliers qui avaient eu charge de l'ajuster, et qu'elle se pouvait renover.

8. Il marquait que les Compagnies francaises des Indes pouvaient ou traiter a des conditions equitables des postes que les Danois tiennent dans les Indes Orientales et dans la Guinée d'Afrique, ou du moins convenir pour s'en servir de Magasins, de retraites et de lieux d'entrepôts, et ainsi en tirer les memes avantages que les danois memes.

Proposition. 9. Comme il avait longuement gouverne la Norwegue et qu'il en connaissait le detail, il disait qu'il y avait plusieurs bonnes mines d'argent, de cuivre et de fer doux, voisines a la Mer, sises au milieu des forêts et joignant des eaux propres pour les faire valoir, auxquelles autresfois on avait travaillé, et qu'on avait laissées a cause des guerres et depuis par l'impuissance. Que quelques Hollandais en avaient entrepris quelques unes avec grand succes et profit. Mais qu'il en restait encore de meilleures, que si quelque Compagnie francaise s'en voulait meler (apres une due information qui se pouvait faire a peu de frais), qu'il savait que sa Mé Danoise se lui departirait volontiers d'amples privileges, et il esperait que les associés en tireraient plus d'utilite que les Colonies Americaines, et cela avec moindres depenses et moindre risque.

10. Il est defendu de tirer de Norwegue des bois de chêne, mais si en France il se formait quelque societé de Marchands pour en enlever une notable quantité, il ne doutait pas que Sa Mé de Dannemark, a la recommendation du Roi, n'en permit le transport. Elle avait meme fait consulter au mois de Juin 1665, par les officiers de son Admirauté de

Copenhaguen, en consequence de quelque proposition, qui avait eté faite, combien on pourrait enlever de bois de Chêne, sans en trop degarnir le pays, et alors on avait trouvé qu'on en pouvait tirer pour beaucoup.

Les Hollandais ont souvent brigué cette licence sans l'avoir pu obtenir. Les Francais pourraient l'empetrer, pourvû qu'ils en prissent pour une somme considerable, ils pourraient avoir la liberté d'en faire achât, tant dans les forêts Royales que dans les particulieres: le tout a prix raisonnable et a bonnes conditions.

11. Les Orcades et l'île de Schetland appartiennent a tres juste titre a sa Majeste de Dannemark, ayant été seulement engagées a un Roi d'Ecosse, il y a environ deux cents ans, pour le dot d'une fille de Norwegue, a la charge expresse d'un rachât perpetuel, fixé a une somme moderée, depuis lequel temps il y a eu plusieurs diligences.

Si par le traité de paix, par conquête ou autrement, le Roi de Dannemark pouvait recouvrer la posession des dites îles si fort avantageuses pour la peche du Hareng, feu le Comte de Sehestett assurait que Sa Me Danoise en accommoderait volontiers la France et d'une maniere fort commode.

12. Si le Roi songeait a remplacer de quelques Etrangers le Regiment ecossais, depuis peu renvoyé en Angleterre, il pourrait prendre des Norwegiens, qui sont des tres bons soldats, qui tous ont le pied marin et qui sont presque tous habiles et hardis matelots et seraient fort propres a faire un regiment pour mettre sur les vesseaux.

Etant pris pour ce sujet, les Svedois n'auraient point d'occasion de se plaindre, si on les laissait en arriere, eux qui ont peu d'hommes chez eux, et qui n'en ont point de propres a la mer, et n'ignorant pas que c'est ce, dont la France peut avoir plus de besoin, feu M. de Sehestett reputait que ces Norwegiens auraient pu rendre de grands services a la France, etant tres laborieux et determinés, et il Avis.

disait que ceci aurait servi a unir de plus en plus les deux Nations.

13. Il avait pouvoir de proposer au Roi une etroite Alliance par mer entre sa Mé et le Roi de Dannemark et de convenir d'un nombre de vesseaux, que son maitre aurait Nota bene. fournus au Roi, en toutes occasions et contre tous. Au moins cela etait ainsi couché dans son instruction particuliere. Et il lui semblait, qu'une telle Alliance ne pouvait etre qu'avantageuse a la France, soit qu'elle tombât en brouillerie contre l'Angleterre ou contre la Hollande ou contre l'Espagne ou contre plusieurs d'elles, soit qu'elle voulut assieger quelque place aux cotes de Flandres, ou d'Espagne, jugeant être fort douteux que les Hollandais la voulussent assister en cela, du moins fort sincerement, ce que les Danois feraient, leurs interets n'y repugnant pas, comme ceux des Etats Generaux et des Anglais, et le pouvant d'autant mieux qu'ils ont les meilleurs navires de guerre de l'Ocean, et de fort bons hommes de mer.

14. Le dit Sr. Comte avait ecrit au Roi son Maitre, a ce qu'en cas qu'on vint a faire un traité pour la jonction A remarquer et du temps. des trois flottes, francaises, Danoise et Hollandaise, contre les Anglais dans la presente guerre, L'Escadre danoise se tint jointe, et agit de concers avec la Francaise, plutôt qu' avec la Hollandaise, et il croyait qu'il etait de la sureté de leur Mstés d'en user ainsi.

Car etant en Hollande l'hiver dernier, il avait presenti que quelques membres de Mrs les Etats Generaux estimaient fort prejudiciable aux interets de leur republique que la France et le Dannemark fussent puissants par mer, de maniere que tout qu'ils se figureraient avoir d'eux memes assez de force, pour ne pas faire joug aux Anglais, ils ne s'inquieteraient pas trop, si les flottes des deux Rois, quoique leurs Alliés, etaient ruinées par les Anglais, en quoi il etait confirmé par la retraite que M. de Ruyther avai faite, lors-

que M. le Duc de Beaufort etait en mer pour entrer dans le Canal.

De là M. de Sehestett soubçonnait qu'en un jour de combat ou en quelque autre rencontre ou par quelque autre moyen, les Hollandais estimeraient peut être a gain de laisser tomber la perte sur les flottes Royales confoederées. Et sur ce subçon, le dit Sgr. Conte se persvadait, que c'etait un tres bon expedient, que les deux Rois joignissent leurs vesseaux, afin que tous deux ensemble puissent former un corps, tel qu'il pût agir separé d'avec les Hollandais, et que lorsqu'il y serait conjoint, s'il venait à être exposé ou abandonné par eux, il pût resister aux flottes entieres des Anglais. Terreur. Remede.

15. Il a dit souvent, en confidence, avoir reconnu, en passant par la Haye au commencement de la presente année 1666, qu'il y en avait plusieurs dans le gouvernement des provinces unies et meme de ceux qui sont au timon, qui n'avaient pas des intensions fort droites pour la France, et que ceux là et encore divers autres de ceux qui sont les plus affectionés au partie francais, lui avaient dit, croyant qu'il dût passer tôt apres en Angleterre, que leur etat etant fondé principalement sur la commerce, sans lequel il etait impossible qu'il subsistât, il ne pouvait avoir aucune guerre plus dangereuse que celle d'Angleterre, et qu'a cette fin leur Republique serait bien aise non seulement de faire la paix avec les Anglais, mais aussi de contracter avec eux quelque Alliance fort etroite, offrant meme a cette fin de faire passer avec lui a Oxford ou Londres le Sr. de Neuport ou le Sr. Ameronguen, sanc (!) charactere apparent, avec plein pouvoir de conclure cette paix et cette liaison. Nota.

En consequence de ceci le dit Sr. Comte de Sehestett (qui etait fort bien en la Cour d'Angleterre, particulierement en ce temps là, que le Dannemark ne s'etait encore declaré) y avait ecrit, a la priêre des Hollandais, pour y sonder en quelle disposition etaient les esprits sur cette proposition de

paix et d'Alliance etroite, et il y en avait trouvé une grande en sa M^{sté} Brittanique, jugeant fort sainement, que puisqu'elle ne leur pouvait enlever le commerce ni dominer la mer a leur prejudice, il valait mieux partager l'un et l'autre, en s'unissant fortement avec eux.

La Declaration de la France en faveur des Etats Generaux, qui n'etait pas de tous eux desirée et qui etait regardée de plusieurs comme un obstacle a ce dessein, ensemble la conclusion des Traités de Dannemark avec eux rompirent le cours de cette negotiation, mais il ne doutait point, vu quelques avis qu'il en avait de bon lieu, que quelque temps apres que la Paix serait etablie entre l'Angleterre et la Hollande, l'on n'en vint a une Alliance etroite entre elles, qui tendrait a se partager le Commerce et la Domination de la Mer; et il croyait etre de l'interet de leurs Majestés de l'empecher et de s'unir a cette fin: en quoi le Roi trouverait celui de Dannemark tres disposé.

Touchant les Ministres pour le Nord en cet article et suivans.

16. M. de Sehestett observait, qu'il serait avantageux a sa M^{e}, lorsqu'elle envoyerait ou voudrait tenir en Dannemark des ministres, il lui plût faire choix de personnes d'humeur grave, serieuse et circonspecte, plutôt que d'un autre genie et talent, puisque etant de cette qualité ils sont plus agreables à la Cour et à la Nation qui estime peu la gentilesse et le feu d'esprit dans un Ministre en comparaison de l'humeur froide et moderée, ajoutant plus de foi a une parole de ceux de cette nature qu'aux serments des autres.

17. Qu'il soit fort enchargé à ceux qui y seront envoyés ou tenus, de ne temoigner aucun mepris ou de faire quelque raillerie, meme galante, des moeurs du pays, des usages de la Cour de Copenhaguen, et de la frugalité ou disette qu'on y peut rencontrer; car on y sait fort bien, qu'il n'y a ni la politesse, ni l'abondance, ni la magnificence francaise; mais on n'est pas bien aise, qu'on le dise; Et il est bon que les Ministres etrangers s'en taisent s'ils veulent être agreables, et que meme ils ne souffrent pas que les

domestiques en parlent, les Danois etant particulierement sensibles en ces choses.

18. L'on ne voit pas volontiers en Dannemark, que les Ministres francais qui y resident ou y sont envoyés, soient destinés ou employés vers d'autres Princes et Cours et principalement en Svede, sans quelque urgente necessité. L'on y interprete cela a un trop mediocre honneur, et feu M. de Sehestett disait, qu'il savait qu'en Svede cela etait encore plus mal pris.

19. Il remarquait que les deux Rois du Nord n'etaient pas marris qu'on se servit de personnes autres qu' Ambassadeurs, parcequ'ils etaient aucunement obligés a reciproquer, en envoyant aussi des Ambassadeurs en France, ce qui leur tournait a des depenses, qu'ils epargneraient volontiers: Outre que le Charactere d'Ambassadeur, en la personne de ceux qui leur etaient envoyés, les mettait en plus d'embarras et en plus grands frais, tant de presents que d'autres choses, sur lesquelles on fait reflexion au Nord, ou l'on n'a pas les memes thresors qu'en ce Royaume.

20. Il avouait neanmoins que ces memes Rois seraient bien aises, par intervales, comme par exemple de sept en sept ans, ou dans quelques grandes occasions et plutôt dans celles de ceremonies, qu'autres, on leur depechât des Ambassadeurs extraordinaires, pour marquer qu'on ne les meprise pas.

21. Lorsqu'au Nord ils entendent parler de la magnificence des Ambassades de France a Rome, a Madrid et a Londres, et qu'ils ne voyent pas un pareil eclat, ni pareille dignité de personnes, dans celles, qu'on envoye chez eux, l'on y interprete cela a mespris, et les peuples, qui y voyent ordinairement les Ambassadeurs d'Angleterre et d'autres Potentats y paraitre avec plus de train, plus d'equipage et de pompe que ce de France, n'en font pas des jugements favorables, ni convenables a la grandeur et génerosité francaise.

M. le Comte de Sehestett estimait que pour effaçer le passé et mettre les choses dans la bonne odeur, il ne serait pas mauvais, qu'il plût au Roi de choisir quelque personne de qualité eminente comme un duc et un Marechal de France, et lui faire faire en Dannemark une Ambassade extraordinairement magnifique, breve et de peu de mois, mais conduite avec grand ordre. Ce qu'il pensait se pouvoir bien faire sans consequence lors du mariage du Prince Royal.

Il disait qu'outre l'honneur qui en resterait a sa Mé T. C., cela contenterait fort les Rois du Septentrion, qui se plaignent encore qu'ils ayent soin d'envoyer en France pour Ambassadeurs les plus qualifiés de leurs Etats, on n'y corresponde presque pas.

Et cela fait Sa Mé se pourrait dispenser d'y envoyer de longtemps aucuns avec charactere d'Ambassadeur, se contentant d'y tenir des Residents ou Envoyés avec moindre et convenable depense.

22. Toutes les choses cidessus, qui forment les presents memoires, sont fidelement rapportées, suivant ce qu'on en a entendu dire a feu M. le Comte Hannibal de Sehestett, lequel pouvait parler d'autant plus pertinement et juger d'autant plus sainement de ce qui pouvait concerner les interets communs de la France avec le Dannemark et la Svede, qu'outre les grandes lumieres que le public sait qu'il avait, tant naturelles, qu'acquises avec beaucoup d'etudes, de voyages, de changements de fortune, d'employs et de negociations, il avait eté senateur du Royaume de Dannemark, sa patrie, des l'age de vingt quatre ans, et depuis souvent Ambassadeur, plenipotentiaire et Deputé extraordinaire dans toutes les principales Cours de l'Europe, pour les Rois de Dannemark, Christian IV, dont il avait été favori, et Frederic III, dont lors de son decés il etait principal Ministre.

Il ne connaissait pas moins la Svede, tant pour l'avoir fort curieusement etudiée et pour y avoir negotié en diverses rencontres, que pour la confiance tres particuliere que le feu

Roi de Svede, Charles Gustave, avait faite en lui, durant que le dit Sr Comte etait disgraté de la Cour de Dannemark.

Et durant qu'il a eté en France, tant lors de son Ambassade extraordinaire que de son dernier voyage, il est notoire qu'il s'est toujours ouvert si confidemment a celui qui a dressé ce receuil, qu'il n'y a pas lieu de douter qu'il n'aye pu aisement apprendre ces particularités de celui, lequel s'etant trouvé a Paris longuement et extremement malade quelques mois avant son deces subit, et croyant alors mourir lui avait confié ses plus secrets papiers et plusieurs choses de tres haute consequence, dont il desirait qu'apres son trepas Sa M[é] Danoise fût avertie de sa part.

(Afskrift i Allens Papirer 25, Kgl. Bibl.)

Rettelser og Tillæg.

I.

S. 81 L. 7 f. o. 180, læs: 181.
S. 104 L. 7 f. n. 126. læs: 200—209.
S. 123 L. 13 f. o. 88, læs: 89.

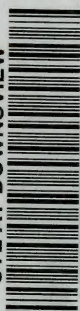
Efterat Bogen omtrent var færdigtrykt er jeg bleven opmærksom paa, at Laurids Jacobsen Hindsholms Dagbog, som jeg havde benyttet i Haandskrift, foreligger trykt, hvorved følgende to Rettelser blive nødvendige:

S. 142 L. 6 f. n. 30te, læs: 30te Decbr.
S. 142 L. 4 f. n. .... læs: V. H.

S. 173 L. 1 f. n. 178, læs: 171.
S. 230 L. 11 f. n. formodade, læs: förmodade.
S. 268 L. 9 f. n. 438, læs: 439.

II.

S. 20 L. 5 f. n. Efter Ordet „Mand" tilføi: [Vand?].
S. 43 L. 1 f. n. for, læs: før.
S. 48 L. 1 f. n. prospereres, læs: prosperere.
S. 105 L. 11 f. n. Masse, læs Mosse.
S. 110 L. 3 f. o. Enebæk, læs: Enebak.
S. 348 efter sidste Linie. Her er glemt at tilføie, at Aktstykket findes i det kgl. Bibl. Ny kgl. Samling 1387 Fol.
S. 416 L. 4 f. n. Ved Navnet „Eysteen" skulde i en Note have været bemærket, at der i den originale Memorial (Kgl. Bibl.) synes at staae „Lycke".

UTL AT DOWNSVIEW
D RANGE BAY SHLF POS ITEM C
39 11 09 07 08 007 3